

חלק יורה דעה סימן סא כבוד בני יקירי הרה"ג וכו' מוה"ר חנוך העניף שאפראן נ"י רב
בבאקארעשט.

על דבר אשר באת העירה עפ"י מש"כ התב"ש (סי' א' ס"ק נ"ט) דבכל פעם שהוא
שוחט, הרי הוא מקיים מ"ע דונבחת וכו' יע"ש. וא"כ לפי מה שמצאת בספר החרדים
ז"ל (בהקדמתו לספר המצות שלו בד"ה ויש מ"ע) שמונה שם פמה מ"ע אשר אינו באין
לאדם כי אם ע"י מאורע או איזה סבה, כגון מצות מעקה וציצית, ומצות ביומו תתן
שכרו.

וכתב אע"פ שאין הב"ד של מטה מענישין למי שאינו מקיים. מ"מ צריך האדם לחזור
אחריהו, להביא את עצמו לידי חיוב, כדי לקיים גם מצות הללו.

וכתב דש"ס מנחות מ"א דאשכח מלאכא לרב קטינא וכו' יעו"ש. וכיון שכן נראה נכון
הדבר, שכל הירא את דבר ה', יחדר לחזור אחר מקרה אחד לזובת, בכדי שלא יענש
בעידו ריתחא.

ולמה יגרע מ"ע הזאת משארי המצות הנזכרות אשר צריכין להדר אחריהו כאמור ז'
אולי יש לומר דאין הנדון דומה לראיה, כי שאני שחיטה, דמצינו גבי דרבינו הקרוש
חשש בשינוי י"ג שנה על השיבו להעגל זיל לשחיטה כי לקה נוצרת.

כדאמרינן בב"מ פ"ה ע"א, וירושלמי פלאים פ"ט ה"ג, וב"ר פל"ג סי' ג' יעו"ש. ואיתא
במדרש תנחומא (פ' נח סי' ז') הקב"ה כשם שרחמיו על האדם, כך רחמיו על הבהמה,
שנאמר ורחמיו על כל מעשיו וכו' יעו"ש.

עכ"ד: תשובה הנה יפה הערות בני בהשכל ודעת. אוילם לפענ"ד בל"ז א"צ השוחט להדר
שיגיע לידו לשחוט, אעפ"י שהוא מקיים מ"ע דונבחת בהשחיטה, מ"מ א"צ להדר, אלא
אם בא לידו.

דלא צריך משאר מ"ע שבתורה, שאין אדם מחויב לחזור אחריהם. כמבואר להדיא
מש"ס חולין קל"ט ע"ב כי יקרא קן צפור לפניו, מה ת"ל, לפי שנאמר שלח תשלח וכו'
יכול יחזור בקרים וגבעות כדי שימצא קן.

ת"ל כי יקרא, במאורע לפניו. ובפירש"י שם ד"ה ה"ג, לפי שנאמר שלח תשלח ב'
פעמים, שומע אני לחזור אחר המצוה הזאת, עד שתבא לידו".
עכ"ל.

ומשמע להדיא מפירש"י ז"ל דדוקא בשילוח הקן דכתיב בה שלח תשלח, ולכן שפיר
הנה ס"ד להוכיח מזה שמחויב לחזור אחרי, ולהכי צריך קרא דכי יקרא, במאורע.
משא"כ בשאר מ"ע, ודאי פשיטא דאין אדם מישאל מחויב לחזור אחרי: ובאמת רוח
הקודש הופיעה בבית מדרשו של רש"י ז"ל במה שפי' בגי' פן.

כי כן מבואר להדיא במד"ר סדר חקת פי"ט סי' כ"ז, וז"ל: ולא הקפידה התורה לרדוף
אחר המצות, אלא כי יקרא קן צפור, כי תפגע, כי תראה חמור, כי תחבט זיתו וכו', אם
באו לידו אפה מצוה עליהם, ולא לרדוף אחריהם.

אָבֵל אַחַר הַשְּׁלוֹם בְּקֶשׁ שְׁלוֹם בְּמִקוּמָהּ, וּרְדָפָהּ בְּמִקוּם אַחֵר, עַכ"ל. הָרִי מְפָרֵשׁ יוֹצֵא בַמִּדְרָגָה דַּא"צ לְרִדּוֹף אַחֵר הַמְצוֹת וְעַפ"י"ז תַּמָּה אֶקְרָא עַל הַגָּאוֹן בְּעַל "מְקוֹר חַיִּים" הַל' פָּסַח סִי' תַל"א, בְּדִינֵי בְדִיקָה וּבִיטוּל, בְּרִישׁ דְּבָרָיו, כְּתִב וְנ"ל: וְנִרְאָה דְּהֵם מְפָרְשִׁים כִּף דְּבִשְׁלָמָא אִם הִי תִשְׁבִּיתוּ דְּקָרָא שְׁרִיפָה וְנוֹקָא, הִי הַבְּדִיקָה חַיִּיב כְּדֵי לְקַיֵּם הַמ"ע, שְׁמַחְוֵיב לְחַזֵּר אַחֵר קִיּוּם מ"ע.

כְּדַאֲמַרִּינָן בְּחֻלְיֵין קַל"ט פ"ב יְכוּל לְחַזֵּר בְּהָרִים וּגְבָעוֹת כְּדֵי שְׁיִמְצָא קוֹ, ת"ל כִּי יִקְרָא וְכו'. מוֹכַח דְּבִסְתָם מ"ע מְחַוֵּב לְחַזֵּר אַחֲרֵי כְּדֵי לְקַיֵּמָה וְכו', עַכ"ל.

וּבּוּשׁ אֲנִי לְזִמְרָה דְּבַמְחַכְת"ה אִישְׁתְּמִיט מִיְגִי פִירֵשׁ"י וְהַמִּדְרָגָה הַגָּוֵל הַמְבֹנָאָר לְהַדְיָא בְּדַבְרֵיהֶם ו"ל דַּאִין אָדָם מְחַוֵּב לְחַזֵּר אַחֵר מ"ע: אֲמַנָם יֵשׁ לְהַעִיר ע"ז מְבָרְכוֹת נ"ג ע"ב דַּאֲר"י אַר"י אִין מְחַוֵּרִין עַל הָאוּר, כְּדָרְךָ שְׁמַחְוֵרִין עַל הַמְצוֹת וְכו' ע"ש.

וּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְּמְחַוֵּבִים לְחַזֵּר אַחֵר הַמְצוֹת. וְצ"ל כִּינּוֹן דַּאִיכָא הַרְבֵּה כְּתוּבִים כַּמִּדְרָגָה הַגָּוֵל, אִין מְלַמְדִין מֵהֶם לְכָל הַתּוֹרָה כְּפֻלָּה לַכ"ע.

וְא"כ עַפ"י"ז י"ל דְּבָרָב מְצוֹת הַתּוֹרָה מְחַוֵּבִים לְחַזֵּר אַחֲרֵיהֶם. דְּוִנוֹקָא בְּאֵלוֹ הַמְצוֹת דַּאִיכָא קְרָאִי לְמַעוּטֵי, הוּא דַּאִין מְחַוֵּבִים לְחַזֵּר אַחֲרֵיהֶם.

מִשָּׂא"כ בְּרֹב הַמְצוֹת, אֶפְשָׁר דְּמְחַוֵּבִים בְּאַמַּת לְחַזֵּר אַחֲרֵי. - אוֹלָם בְּרִישׁ וּבְרָא"ש שָׁם, וּבְרַמְב"ם פַּכ"ט מַהֲל' שְׁבַת הַכ"ו, גָּרְסוּ בְּגַמ' בְּרַכּוֹת הַגָּוֵל: כְּדָרְךָ שְׁמַחְוֵרִין עַל כָּל הַמְצוֹת.

וּמִלְשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע, דְּבְכָל הַמְצוֹת מְחַוֵּבִים לְחַזֵּר אַחֲרֵי. וְי"ל דְּהֵאִי "כָּל" לֹא וְנוֹקָא אֶלָּא כְּלוּמַר רֹב הַמְצוֹת.

כַּמִּשְׁכַּח הַתּוֹסֵף בְּחֻלְיֵין נ"ג ע"א ד"ה כָּל הַדּוּרָם. וְעֵינֵין בְּתוֹסֵף יְבָמוֹת ל"ז ע"א ד"ה אִי.

וּבַט"ז או"ת סִי' ש"פ סַק"א, וְסִי' תַקֵּפ"ב סַק"ג ע"ש וְעֵינֵין בְּרַמְב"ם הַל' עַכּו"ם פ"ז ה"א, כְּתִב, מ"ע הוּא לְאֵבֶד עַכּו"ם וּמִשְׁמָשִׁי וְכו', וּבַא"י מְצוּנָה לְרִדּוֹף אַחֲרֵי, עַד שְׁנַאֲבַד אוֹתָהּ וְכו' ע"ש]. וְי"ל מְהַרְמַב"ם הַל' תְּשׁוּבָה פ"ד ה"ב, כְּתִב: וְהַמְלַעִיג עַל הַמְצוֹת שְׁפִינּוֹן שְׁנַתְּבִיזוּ בְּעֵינָיו אִינוּ רּוֹדְף אַחֲרֵי, וְלֹא עוֹשֵׂן וְכו', ע"ש וּבְרַמְב"ם פ"ה מַהֲל' שְׁבַת ה"א.

וְנ"ל: הַדְּלֵקָתָהּ נִרְבָּה בְּשַׁבַּת אִינוּ רְשׁוּת וְכו' וְלֹא מְצוּנָה שְׁאִינוּ חַיִּיב לְרִדּוֹף אַחֲרֵי עַד שְׁיַעֲשֶׂנָהּ, כְּגוֹן ע"ח, אוֹ נט"י לְאֶכִילָהּ, אֶלָּא זֶה חוֹבָה, עַכ"ל. וּמִשְׁמַע דְּמְחַוֵּב לְרִדּוֹף אַחֵר הַמְצוֹת.

וְצ"ע מְפָל הַגָּוֵל וְאֶפְשָׁר דְּמְדַרְבְּנָן מְחַוֵּבִים לְחַזֵּר אַחֵר כָּל הַמְצוֹת. וְעַפ"י"ז אֲתִי שְׁפִיר הֵאִי דְּבָרְכוֹת נ"ג ע"ב הַגָּוֵל.

וְצ"ע בַּכ"ז. וַיֵּשׁ לְכַלְפֵּל בְּזֵה הַרְבֵּה.

וְתִמָּה עַל הַסֵּפֶר חֲרָדִים הַגָּוֵל. שְׁקִינְצַר בְּמִקוּם שְׁהֵינָה לְהַאַרְיָה: אֵת כ"ז רֵאִיתִי לְהַשִּׁיב לָךְ בְּהַחֲפְזִי.

וְעַתָּה בְּנֵי צֶלַח וּרְכֵב עַל דְּבַר אֲמַת, וַיְהִי ה' עִמָּךְ: אֲבִיךָ דּוֹשׁ"ת בְּאַהֲבָה בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִימָן סַב כְּבוֹד הַשׁו"ב הַמְּוָפ' בַּחוּ"י מו"ה בֶּן צִיּוֹן קַאֲלוּשׁ נ"י פִּלְאֶפְאָנָא. ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּדִין שׁו"ב שְׁקֵלְקֵל בְּשַׁחֲסִיטַת בְּהֵמָה, וְעִי"ז נְטֵרְפָה הַבְּהֵמָה, אִם הוּא חַיִּיב לְשַׁלֵּם

להקצב הפסדו: תשובה (א) מקור ד"ז נובע מגמרא מפורשת בב"ק צ"ט ע"ב, דאמר ר"י: טבת אמן שקלקל חייב, ואפ"י הוא אמן פטחי צפורי - ***(הערה - ונקטו "טבחי צפורי" ונקא? פעין דנקטו לקמן בב"ק שם, לענין שולחני, כגון "דנפו ואיסור" ופירש"י שולחני אומניו היו.

והקא נמי טבחי צפורי מפורסמים באומנתם היו, והיו להם ראש. פתולין נ' ע"א דנתן בר שילא) ***(ופריה מי אר"י הכי והא ***(הי' ראש טבחי צפורי, והוא העיד לפני רבי וכו' יע"ש, ובתוספתא רפ"ג דתולין שם הגירסא בן שילא הי' ראש שבועים בצפורי וכו' יע"ש.

וגם ל לין של צפורי ידועים בשם היו, פירושלמי שקלים פ"ז ה"ב: דאמר רבי לאו פל פמיניה לאסור מקולין צפורי ע"ש. הרי דהני טבחי דצפורי ידועים ומפורסמים בשם היו:—) ***(עובדא הנה קמי' דר"י, וא"ל זיל אייתי ראיה דממחית לתרגולים ואפטרף.

ומשני: ל"ק פאן בחנם, פאן בשכר. וכ"ה ברמב"ם פ"י מהל' שכירות ה"ה, ובטור וש"ע חו"מ סי' ש"ו סעיף ד' וטעם ד"ז דטבח בחנם פטור ובשכר חייב, ביארו יפה רבותינו בעלי התוס' ז"ל, פאן, בד"ה אימא, ובב"ק כ"ז ע"ב ד"ה ושמואל, וב"מ פ"ב ע"ב ד"ה סבר, וב"ב צ"ג ע"ב ד"ה חייב, וסנהדרין ע"ז ע"א באד"ה רוצח.

עפ"י מה דאמרינן בב"מ צ"ד ע"ב, דאמרי במערבא דגניבה קרובה לאונס, ואבידה קרובה לפשיעה [וכ"ה בירושלמי פ"ת דשבועות ה"א. דגניבה קרובה לאונסין ואבידה אינה קרובה לאונסין יע"ש] ושומר שכר מיחייב בתרנוניהו ואדם המזיק חייב בכעין אבידה, ופטור בכעין גניבה, שקרובה לאונס.

ולהכי טבח אמן בחנם שקלקל פטור, דהוי אונס פעין גניבה, שקרובה לאונס, אע"ג דשומר שכר חייב עלי'. מ"מ טבח דעביד בחנם פטור.

אבל טבח דעביד בשכר, חייב פשקלקל, מפני שהוא נושא שכר. וכמש"כ בחי' הרשב"א בב"ק צ"ט ע"ב, בד"ה ולענין פסק, וז"ל: דטבח אמן בשכר חייב, דלהכי יהבי לי' אגרא, פי היכי דלידוק טפי, עכ"ל.

ובד"ה אר"פ, פ"ב וז"ל: גבי שחיטה תלוי באומנת ידים, שאפ"י האמן הפקי פטוחא דצפורי יקלקל לעתים, אא"כ ישגיח ויכונן במלאכתו היטב, ולפיכך לאו אונס גמור דשבינן לי' עכ"ל.

וכ"כ ה"מ בפ"י מהל' שכירות ה"ה, ובב"י חו"מ. סי' ש"ו, בשם הרשב"א ז"ל.

וכוננתם למש"כ הרשב"א בחי' בב"ק ה"ג' ובס' דע"ת הל' שחיטה סי' א' סק"ו סבר דהה"מ והב"י כתבו פן בשם הרשב"א בתשו'. ובמחכת"ה אישתמיטתי דברי הרשב"א בחי' ה"ג' [ומש"ה פסקינן שפיר דטבח אמן בכפר שקלקל חייב, דלהכי יהבי לי' שכר, כדי שישגיח שלא יבא לשום מכשול כלל, אפי' למכשול הקרוב לאונס פנ"ל.

והיינו טעמא שהגיה הגמ' בב"ק צ"ט ע"ב, בהא דתניא בברייתא: בהמה לטבח, וניבלה, חייב, מפני שהוא כ, נושא שכר".

דאימא מפני שהוא,, נושא שקר", פלומר דלא תאמר, שהוא כמו,, שומר שקר", אעפ"י שאינו שומר שקרו אלא שהוא,, נושא שקר" ממש, ולפיכך חייב, דלהכי יתבי לי' אגרא, פי היכי דלדוק טפי, וכשלא השגיח במלאכתו היטב חייב, כדבר האמור.

וכ"ז אפשר להעמיס בפירש"י ז"ל ב"ק צ"ט ע"ב ד"ה דקעביד בשקר יע"ש: (ב) גם הלום ראיתי בהגהות הגאון יעב"ץ ז"ל (שנדפסו בש"ס ווילנא) בב"ק צ"ט ע"ב, שכתב על הא דאמרו בגמ': אימא מפני שהוא נושא שקר, וז"ל נ"ל שלא בא לשנות הגירסא, אלא יש ליישב הלשון השנוי בפרייתא בב"מ ק"ט ע"ב דטבחא מותרה ועומד הוא, ומסלקינן לי' משום פסידא דלא הדר הוא וקשיא עלה, אם מיירי בחנם מה צריך סילוק, פשיטא מסולק ועומד הוא ל ואי בשקר והקדים לו דינר, מאי פסידא איכא.

וצ"ל בשקר. ולא הקדים לו שקרו אלא שקיר הוא.

ואעפ"י שאין שקירות משתלמת אלא בסופה, קמ"ל הכא, ה"ה פנושא שקר, פלומר פאלו פבר קבל שקירתו ומשלם. ואי לא מצי לשלומי מסלקינן לי' וכו', עכ"ל ובמחכת"ה פל דבריו בכאן אינם אלא דברי תימה.

מה שכתב בריש דבריו: שלא בא הגמ' לשנות הגירסא. אישתמיטתי' פל דברי התוס' הנ"ל, ובתוס' ב"ב צ"ג ע"ב ד"ה חייב, פתבו להדיא שהגמ' מגייה, וקאמר, אימא מפני שהוא,, נושא שקר".

ופירוש ההגה הזאת, מבוארת מדברי התוס' בכל המקומות הנ"ל. – וגם מש"כ ליישב הלשון השנוי בפרייתא בב"מ ק"ט ע"ב וכו'.

במחכת"ה לא עיין פרגע בגוף הגמ', דלשון זה לא שנוי פלל בפרייתא רק הוא מימרא דרבא שם, ובב"ב כ"א ע"ב יע"ש. וגם מש"כ ליישב גוף הפימרא דטבחא מותרה ועומד, ומסלקינן לי' משום פסידא דלא הדר.

במחכת"ה אישתמיטתי דברי הה"מ על הרמב"ם ז"ל בפ"י מהל' שקירות ה"ז, מוכא גם בב"י חו"מ סוס"י ש"ו. והמעיין שם יראה שפבר קדמו הרמב"ד ז"ל להקשות קושיתו הנ"ל.

ותירץ ע"ז: דאפ"י בחנם קנסינן לי', ולא עביד לא בחנם, ולא בשקר, ואי נמי בשקר, פסידא טובא איכא. דאע"ג דמשלם דמי בהמה, דמי בשתו, דמי בנשת אורחיו לא משלם וכו' עכ"ל [כב"ב צ"ג ע"ב]: (ג) והארכתי קצת לבאר ד"ז מילתא בטעמא, מפני שראיתי בשו"ת תועפות ראם, חחו"מ סי' ל"ג, שכתב וז"ל: בעיקר החילוק בין טבח אוןן בשקר. ובין בחנם, לא ביארו לנו יפה הראשונים ז"ל טעם הדברים. ואם אוןן שקלקל הני פעין גניבה, והוא אונם, מה בכך דנוטל שקר.

הרי באונס פטור? וכו' עכ"ל. ובמחכת"ה סמך אז על זכרוננו הנעלה, ולא עיין פרגע בפנים, בדברי התוס' וחי' הרשב"א הנ"ל, שביארו יפה הטעם, דטבת אוןן שקלקל הני פעין גניבה שקרובה לאונס.

אבל לא אונס גמור חשבינן לי'. ומש"ה בשקר חייב, דלהכי יתבי לי' אגרא, פי היכי דלידיק טפי.

פְּדָר הָאָמור. וְרָאָה בְּדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' בְּכָל הַמְקוֹמוֹת הַגָּ' ל' וַיִּשְׁמַע חָכָם וַיּוֹסֶף לָקַח, בְּיַתֵּר
בְּיָאוֹר: – (ד) וּעַפִּי הָאָמור יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל מָרְן הַסַּמ"ע ז"ל בַּחוּ"מ ס' ש"ו ס"ק י"ג
שְׁלֹא הֵבִיא כָּל הַטַּעַם כְּעִקְרָא שְׁפָתָבוּ רַבּוּתֵינוּ בְּעַלֵי הַתּוֹסֵ' הַגָּ' ל'.

וְתִידֵשׁ מִדְּנַפְשֵי טַעְמָא אַחֲרֵינָא. וְז"ל: בְּחַנּוּם, אִם הַטַּבַּח מְנוּמָה פְטִיר, דְּכִינּוּן שְׁהוּא
מְנוּמָה, וְאִינוּ רָגִיל לְבוֹא מְכָשׁוּל זֶה לִידּוֹ, אֲמַרִינוּ דְּמִזְל דְּבַעַל הַבְּהֵמָה גָּרַם לוֹ שְׁבָא
מְכָשׁוּל זֶה לִידּוֹ.

אַבְל שׁוֹחֲטוּ בְּשֶׁכֶר חַיִּיב, דְּהוּ"ל לְהַזְהֵר טְפִי, עַכ"ל. וּבְשׁו"ת תּוֹעֲפוֹת רָאָם ס' ל"ג הַגָּ' ל'
כָּתַב לְהַסְבִיר הַדְּבָר יוֹתֵר.

דְּהָרֵי הַבַּעַה"ב וְדָאֵי הַפְסִיד, גַּם אִם נִתְחַיֵּיב לְהַטַּבַּח לְשֵׁלֵם לוֹ דְּמֵי הַבְּהֵמָה, דַּמ"מ הַפְסִיד
דְּמֵי בְּשִׁתּוֹ וְדְמֵי בְּנִשְׁתׁ אֲוֶרְחֵיו. אַבְל הַטַּבַּח אִם נִפְטֵר אוֹתוֹ מִלְשֵׁלֵם, לֹא הַפְסִיד כָּלֵל.

א"כ יוֹתֵר יֵשׁ לְתַלּוֹת בְּמִזְל בַּעַה"ב, וְכ"ז בְּחַנּוּם. אַבְל בְּשֶׁכֶר, אַעפ"י דְּנַפְטוֹר אוֹתוֹ
מִלְשֵׁלֵם, מ"מ שְׁכָרוֹ וְדָאֵי הַפְסִיד.

וְכַמוֹ בְּשׁוֹמֵר שְׁכָר שְׁנַאָבֵד בְּאַנְסִין, כַּב"מ נ"ח ע"א. וְא"כ תּוֹ אִתְרַע מִזְל הַטַּבַּח, מִמִּילָא
אִין לָנוּ לְתַלּוֹת בְּמִזְל בַּעַה"ב, יוֹתֵר מִמִּזְל הַטַּבַּח, וּמְשׁו"ה חַיִּיב.

דְּעַלּוֹ לְבָרֵר דְּלָאוּ מִזְלוֹ גָּרַם, אֲלֵא מִזְל הַבַּעַה"ב. וְכַמוֹ שְׁאֲמָרוּ דְּצָרִיף לְהֵבִיא רֵאִי שְׁהוּא
אוּיָיו, הֵכָא נְמֵי צָרִיף לְבָרֵר דְּמִזְל בַּעַה"ב גָּרַם, וּמְשׁו"ה בְּשֶׁכֶר חַיִּיב, יַעו"ש.

וְהִנֵּה מִלְבַּד שְׁלֹא נִמְצָא רְמִז לְטַעַם זֶה בְּדַבְרֵי רַבּוּתֵינוּ הֵרָאֵשׁוּנִים ז"ל, אֲלֵא גַם גּוּף
הַסְבָּרָא תַּמּוּהָ. דְּהָרֵי הַטַּבַּח אִין לוֹ הַפְסִיד כָּלֵל, רַק מְנִיעַת הַרְיוּחַ שְׁהַפְסִיד שְׁכָרוֹ.

וְכָבֵר נוֹדַע מְש"ס וּפּוֹסְקִים דְּמְנִיעַת הַרְיוּחַ לֹא חַשִּׁיב הַפְסִיד. כְּמִבְּאָר בַּמ"ק ב' ע"א, ג'
ע"א, וּבַפִּירֵש"י שָׁם ד"ה אִיבְרוּיִי אֵילָנָא, וּבִירוּשְׁלַמִי פ"ב דְּשִׁבְעִית ה"ב, וּבַתּוֹסִי"ט
סִיפ"ב דְּשִׁבְעִית ד"ה ר"ש יַע"ש.

וּבִירוּשְׁלַמִי מ"ק פ"ב ה"ג, דְּרִיב"ב אָמַר: אַגְרָא, וְקַרְנָא, קָרְן הוּא ז' וּבַק"ע שָׁם פִּי
בַּתְמִיָּה, וְכִי הַרְיוּחַ נְמֵי קָרְן הוּא וְכו' יַע"ש. וּבְקִדּוּשֵׁין ל"ב ע"א לְעַנְיָן כְּבוֹד, מְשָׁל אָב.

וּבַחֲזִי' הַרְשָׁבָ"א שָׁם בְּדָף ל"א ע"ב ד"ה ת"ר, כְּתַב דְּגַם דְּמָא בְּנִתִינָה שְׁהַפְסִיד ס' רִיבּוֹא
דִּינָרֵי זָהָב בְּשָׁבִיל כְּבוֹד אָבִיו, אַפ"ה לֹא חַשִּׁיב פְּסִידָא אֲלֵא הַעֲבַרְת רִיוּחַ בְּעַלְמָא.
וּכְדִחְזִינָא לְעַנְיָן חוּה"מ, דְּהַעֲבַרְת רּוּחַ לֹא חַשִּׁיב דְּבָר הָאָבֵד יַעו"ש.

וְכֵן בַּתּוֹסֵ' זְבָחִים ק"ד ע"א ד"ה מ"ד, כְּתַבוּ: דְּלִיפָא פְּסִידָא דְּכַהֲנִים, שְׁעַדִּין לֹא זָכוּ בְּעוֹרוֹ
יַעו"ש. וְכֵן כְּתַבוּ עוֹד הַפִּסְקִים בְּדוּכְתֵי טוּבָא דְּמְנִיעַת הַרְיוּחַ לֹא חַשִּׁיב הַפְסִיד.

מִשָּׂא"כ בַּעַה"ב, הוּ"ל הַפְסִיד גּוּף הַבְּהֵמָה, וְדְמֵי בְּשִׁתּוֹ וְדְמֵי בְּנִשְׁתׁ אֲוֶרְחֵיו כְּנ"ל. א"כ גַּם
בְּטַבַּח בְּשֶׁכֶר יוֹתֵר יֵשׁ לְתַלּוֹת בְּמִזְל בַּעַה"ב, שְׁגָרַם לוֹ שְׁבָא מְכָשׁוּל זֶה לִידּוֹ.

– וְלְכַאוּרָה אֲפָשֶׁר לֹאמַר דְּהִינּוּ טַעְמָא דר' זִירָא שְׁאָמַר בַּב"ק צ"ט ע"ב שָׁם: הַרוּזָה
שְׁיִתְחַיֵּיב לוֹ טַבַּח, יְקָדִים לוֹ דִּינָר.

וְרָאָה בַּאֲסַפ"ז בַּב"ק צ"ט ע"ב, בְּשֵׁם הַרְמ"ה ז"ל שְׁכַתְּבָ בְּטַעַם ד"ז דְּצָרִיף לְהַקְדִים לוֹ
דִּינָר יַע"ש. וַעפ"י מַה שְׁכַתְּבֵי י"ל דְּהַטַּעַם הוּא, דְּכַנּוּן שְׁהַקְדִים לוֹ דִּינָר, הָרִי בָּא הַרְיוּחַ

לידו, וזכה בו, ושוב פשקלקל אח"כ, י"ל דאתרע מזלו, דהרי עתה יש לו הפסד מפיסו, ומטעם זה חייב.

— אבל אפתי קשה מהא שפסק הטור בחו"מ סי' ש"ו דהטבחים שלוקחין הפרכשות מן הפשרות מקרי שקר, ואם נבלו חייבים לשלם, וכ"פ הרמ"א בחו"מ סי' ש"ו סעיף ד', ונהרי ד"ז נדאי הוי רק מגיעת הרינוח, ולא הפסד, דהרי עדיין לא זכה הטבח בהפרכשות עד אחר שחיטה, וא"כ הדרא קושיא לדנקתה דיותר יש לתלות המכשול במזל בעה"ב, ואמאי יהא הטבח המומחה חייב לשלם? אלא נדאי מחנורתא דעיקר טעם ד"ז הוא כמו שפכתבו רבותינו בעלי התוס' הנ"ל.

ונה ברור: (ה) עוד יש להעיר על התועפות ראם בתשו' הנ"ל. בראש דבריו שם, שהשיג על השואל שהמציא חדשות, דמשו"ה טבח אומן בשקר חייב, משום דזהו הדין שאינו ניקר, אלא דבשקר הוי שומר וחיוב, דחיוב על השומר שישמור גם מהדין שאינו ניקר. אלא שעומד לו מנגד, דגם בשומר אומר הרי שלח לקניי וכו'. והשיג עליו באריכות דברים, וסיים דפשוט דהוי הדין ניקר וכו' יעו"ש.

ובמחכת"ה אישתימיט מיניה דברי התב"ש בסי' י"ח ס"ק כ"ד שכתב וז"ל: אבל בשוחט שנתמנה שצניוהו הפעלים, בכה"ג הוי שומר לבצעו, ולא בעינו הדין הניקר. אי נמי אפי' את"ל דגם בשומר בעינו הדין הניקר, מ"מ כי היכי דקרי לי הרמב"ן הדין הניקר, כל שהשחיטה לא הועילה לבצעו, השחיטה גופא הדין הניקר היא.

ה"נ וכו', עכ"ל הרי דגם התב"ש ס"ל דשוחט שנתמנה הוי שומר לבצעו, ועלה ונסתפק לומר דחייב גם בהדין שאינו ניקר. אולם תמהני על התב"ש ז"ל שבמחכת"ה לא הביא דפליגו בד"ז רבנותא.

דהרמ"ה ז"ל מוכא בפשיטה מקובצת ב"ק צ"ח ע"ב, הוכיח משם דאין חילוק בין שומר לגזלן. והמהרש"ל ביש"ש פ"ט דב"ק סי' כ', כתב דשומר אינו יכול לומר הש"ל. וממילא מוכח דס"ל דהשומר חייב אפי' בהדין שאינו ניקר. ויש חילוק בין שומר לגזלן. וכתב שפן יראה להדיא דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' גזילה ה"ד [יע"ש בלח"מ]. והש"ך בחו"מ סי' שס"ג סק"ז השיג על המהרש"ל, וכתב שאין השכל נותן דהשומר אינו יכול לומר הש"ל.

וס"ל דאפי' שומר פטור בהדין שאינו ניקר יעו"ש. ובנתיבות המשפט שם סק"ג העיר עליו, וכתב דהדין עם הש"ך וכן בקצה"ח סי' ש"ו סוסק"י הביא דעת הש"ך. וכן במג"א או"ח סי' ת"מ סק"א, וסי' תמ"ג סק"ה, לא שמייע לי' כלומר לא ס"ל פהמהרש"ל. ובהגהות נתיב חיים, בב' המקומות שם, העיר על המג"א מהמהרש"ל הנ"ל.

ולא העיר כלל מהשגת הש"ך עליו ומצאתי במל"מ על הרמב"ם פ"ג מהל' גזילה ה"ד, באד"ה וראיתי לתוס' בפדו"ה. שכתב וז"ל: הדבר מצד עצמו הוא פשוט מי לא תנו, המטמא והמדמע חייב, אף שהוא הדין שאינו ניקר.

וכי בשביל שזה גזלו, או שנעשה שומר עליו, יהא לו יתר שאת, שנפטר בהיזק שאינו נזכר. הא ודאי לא ניתן להאמר.

וע"כ לא פטרו לגזלן בהיזק שאינו נזכר, אלא בהיזק הבא ממילא וכו'. וכתב עוד שם, באד"ה: וראיתי לתוס' בפ' הגזקין וז"ל: וסבר אני לומר דאף דבהגזקין חלקו בהיזק שאינו נזכר, בין שוגג למזיד ובשוגג פטור אף שעשאו בידיים.

היינו דוקא היכא דלא אתי לידו בתורת שמירה וכו' יע"ש. ותימה גדולה על המל"מ ז"ל שלא הביא פלל דעת המהרש"ל הג"ל דס"ל לחלק בין שומר לגזלן בד"ז, והש"ף השיג עליו, פאמור.

ומצאתי בשער המלך בפ"ז מחובל ומזיק ה"ג שהאריך לפלפל בד"ז יע"ש. ובשו"ת שער אפרים סי' כ"ח האריך להכריע בין המהרש"ל והש"ף ז"ל יע"ש.

ובחוק יעקב ה"ל פסח סי' תמ"ג סק"ז מש"כ עליו, יע"ש ובשער"ת שם סק"ו. ובשו"ת ברא"א חיו"ד סי' ב' ע"ש.

ובשו"ת חת"ס חאו"ח סי' ק"ה כתב שבחנם השיג הש"ף על המהרש"ל יע"ש. וכן בשו"ת יד אליהו סי' כ' וסי' כ"א קנים דעת המהרש"ל יע"ש.

ותמהני על התב"ש והתועפות ראם, שקצרו במקום שהיו להם להאריך: (ו) ולכאורה יש להעיר על התב"ש הג"ל, דס"ל דהשו"ב שנתמנה דין שומר יש לו. וקשה דא"כ לא יתחייב אלא פשמשף.

דהשומרים אינם חייבים אלא במשיכה, כב"ק ע"ט ע"א, וב"מ צ"ט ע"ב, דא"ר אלעזר, פדרף שתקנו משיכה בלקוחות. כף תקנו משיכה בשומרים.

וכזאת ראיתי בתשו' תועפ"ר הג"ל, שהקשה על הפנ"י בב"ק צ"ט ע"ב. שכ': בטעמא דטבח אומן בשכר חייב, וכיון דנוטל שכר, הוי פאלו קבל עליו אחריות אונסין, וכמתנה שומר חנם להיות כשואל.

והקשה ג"כ, דא"כ לא יתחייב אלא פשמשף. ונשאר בקושיתו יעו"ש.

ולכאורה ה"י נראה ליישב קושיות אלו, עפ"י מש"כ הנתהמ"ש, במשה"א על חו"מ סי' רצ"א סק"ג, דאם הקדים שכר לשומר שכר, ודאי דהוי שומר שכר בלא משיכה. דהא קנין מהני.

וכמו פועל ששכרו בכסף, הכסף קונה לענין שאינו יכול לחזור וכו'. ומה לי ששכרו לעשות מלאכה, או שכרו לשמור לו וכו' יעו"ש.

ועפ"י ז"ל דהא דאמר ר' אלעזר הג"ל דתקנו משיכה בשומרים, היינו דוקא בשאר ג' שומרים. משא"כ שומר שכר, פשהקדים לו שכרו.

הוי שו"ש ג"כ בלא משיכה, פאמור. ומיושבות הקושיות הג"ל: אולם מצאתי בירושלמי פ"ח דשבועות ה"א, דא"ר יוחנן ד' שומרין הו, ואין חייבין אלא דרף קנין.

ופי' הפ"מ: אין מתחייבין בשמירתן עד שימשכו, ויקנו להן להיות שומר, עכ"ל. ומבואר דאין שום חילוק בין שומר שכר, לשאר ג' שומרים דבכולן בעינן משיכה – ** וממילא

נשמע דְּדַבְרֵי ר' אֶלְעָזָר, בב"ק ע"ט ע"א, וב"מ צ"ט פ"ב, דָּאָמַר שְׁתַּקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִים.

הֵן הֵן דְּבַרֵי ר' יוֹחָנָן בִּירוּשְׁלָמִי הֲגַ"ל דְּהַרֵי ר' אֶלְעָזָר הִיא תַלְמִיד ר' יוֹחָנָן. ור' אֶלְעָזָר הִיא יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְהַפֵּל יוֹדְעִין דְּתוֹרָתוֹ שֶׁל ר' יוֹחָנָן הִיא.

כִּיבְמוֹת צ"ו פ"ב יעו"ש:**) וְכֵן רְאִיתִי בְּנִמְק"י פ"ז דב"ק, עַל הָרִי"ף ו"ל ס' קל"ט, דָּף כ"ט ע"א בד"ה: תַּקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִים. פְּתַב וְז"ל: בְּשׁוּמְרֵי שְׂכָר מִיבְעֵינָא לִי, דָּאִיפָּא דְמִי, וְאִפְשָׁר שְׂיֵהָא תְּלוּי בְּנִתְיַת שְׂכָרוֹ.

אָבֵל בְּשָׂאָר שׁוּמְרִים פְּשִׁטָּא דְּתַקְנוּ, דָּאִי לָאוּ בְּמֵאִי זְכִי עכ"ל. הָרִי מְבֹנָאָר דֶּהֲנִמְק"י ס"ל, דְּמֵאָחַר דְּנִפְשָׁטָא הָאֲבַעְיָא, דְּתַקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִים, גַּם בְּשׁוּמְרֵי שְׂכָר בְּעֵינֵי מְשִׁיכָה.

גַּם הַלּוֹם רְאִיתִי בְּצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם, שְׁבַגְלִיּוֹן הִירוּשְׁלָמִי פ"ח דְּשְׁבוּעוֹת ה"א, שְׁצִיּוֹן לְעֵינֵי בִּהְנִמְק"י בב"ק פ' מְרֻבָּה, וְגַם צִיּוֹן לְעֵינֵי ב"ס' מִתְּנָה אֲפָרִים הִל' שׁוּמְרִים ס' ו'. וְהַנִּיחַ בְּצַע"ג מִהִירוּשְׁלָמִי הֲגַ"ל.

וְנִרְאָה דְּכּוֹנְנָתוֹ לְהַעִיר עַל הַנִּמְק"י הֲגַ"ל, כְּמוֹ שְׁהַעֲרוֹתִי מִדְּנִפְשָׁאִי [וְיֵמָה שְׁצִיּוֹן לְעֵינֵי בִּמְחָא"פ הִל' שׁוּמְרִים ס' ו' ט"ס הוּא. וצ"ל ס' ז'].]

וְעֵינֵינִתִּי בִּמְחָא"פ שֶׁם הִל' שׁוּמְרִים ס' ז', וְרְאִיתִי שְׁהוֹכִיחַ ג"כ מִתְּשׁוּ' הַרְשָׁבָ"א ס' אָלֶף קל"ד, דָּאֵם הַשׁוּמְרֵי נִטְל שְׂכָרוֹ. הָרִי זֶה הַשׁוּמְרֵי נִתְחַיֵּיב בְּאוֹתוֹ הַכֶּסֶף שְׁנִטְל.

וְכֶסֶף עֲבִיד קִנְיָן. ור' אֶלְעָזָר דָּאָמַר תַּקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִים.

מִיָּרִי כְּשֶׁעֲדִינֵי לֹא נִטְל שְׂכָרוֹ. דְּסִתְמָא שְׁכִירוֹת אֵינָה מְשַׁתְּלֶמֶת אֱלָא לְבִסּוּף.

וְאֵע"פ שְׁהַמְפָּקִיד נִדְרֵי לֹא שְׂכָר, מ"מ כָּל כְּפָה דְּלָא מְשַׁף. עֲדִינֵי לֹא נִעֲשֶׂה שׁוּמְרֵי, עכ"ל.

הָרִי דְּסְבִירָא לִי כִּהְנִתְהַמ"ש. אָבֵל קֹשָׁה עַל הַמְחָא"פ וְהַנְתְּהַמ"ש וְהַצִּיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם, שְׁלֹא הַעִירוּ בְּזֶה לְהַבִּיא רֵאִי מְהָא דְּאֲמַרִּינָן: סִטְבַּת אֶנְפִּין בְּשְׂכָר שְׁקַלְקַל חֲזִיב מִטַּעַם שׁוּמְרֵי שְׂכָר, אֵע"ג דְּלָא מְשַׁף מִטַּעַם שְׁהַקְדִּים לֹא שְׂכָרוֹ.

וְכֶסֶף עֲבִיד קִנְיָן. כְּמוֹ לְגַבֵּי פוּעֵל.

וְנִרְאָה דְּזֶה שְׂאָמַר ר"ז בב"ק צ"ט ע"ב הָרוּצָה שְׁיִתְחַיֵּיב לֹא טַבָּח, יִקְדִּים לֹא דִינָר. כְּלוּמַר דָּאֵם הַקְדִּים לֹא דִינָר, חֲזִיב אֵע"ג דְּלָא מְשַׁף, מִשּׁוּם דְּכֶסֶף עֲבִיד קִנְיָן.

וְכֵן רְאִיתִי לְגֵאוֹן קְדָמוֹן הִלָּא הוּא הַרמ"ה ו"ל, מוּבָא בְּאִסְפ"ז, בִּב"ק צ"ט ע"ב (שְׁרַמְזוֹתִי עָלָיו לְעֵיל בְּאוֹת ד') שְׁפַתְב לְהַדְיָא: דָּאִי הַקְדִּים לֹא דִינָר, מְשַׁתְּעֵבֵד אֵע"ג דְּלָא מְשַׁף. וּמִטַּעַם זֶה אִיֶּצְטְרִיף ר' זִירָא הַקְדַּמַּת דִּינָר גַּבֵּי טַבָּח וְכו' ע"ש.

עכ"פ מְצִינּוּ לְמִידוֹן, דָּאִיפָּא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא בְּזֶה, ה"ה רַבּוּתֵינוּ הִרְאֵשׁ נִים ו"ל. וְלַדְעַת הַנִּמְק"י גַּם בְּשׁוּמְרֵי שְׂכָר בְּעֵינֵי מְשִׁיכָה וְכ"מ מִהִירוּשְׁלָמִי פ"ח דְּשְׁבוּעוֹת ה"א הֲגַ"ל דר' יוֹחָנָן ס"ל לְהַדְיָא הֲכִי, כְּאָמוּר.

— ולשיטה זו צ"ל טעמא אחרניא, בקא דקיי"ל טבת און בְּשָׁכַר שְׁקִלְקֵל חַיִּיב, אע"ג דלא מְשַׁד, מְשִׁים דְּמַשְׁעָה שְׁהִתְחִיל לַזְּבוֹן, נְגַמְר הַקְּנָן, וְכִמוּ דְּקִי"ל דְּשְׁכִירוֹת פּוֹעֲלִים נִקְנָה בְּהִתְחַלַּת מְלָאכָה.

כב"מ ע"ו ע"ב, ובנמק"י שם על הרי"ף סי' תס"ו, דף מ"ו ע"ב. וכמש"כ המחא"פ הל' שומרים סוס"י ז' שם, דְּמַשְׁעָה שְׁהִתְחִיל לְשַׁמְר נְגַמְר הַקְּנָן.

יְעִינן במחא"פ הל' שְׁכִירוֹת פּוֹעֲלִים סי' ד' וסי' ה' וּבְשָׁ"ף חו"מ סי' של"ג ס"ק י"ד יעו"ש: שׁוֹב רְאִיתִי בַס' דַּעַת תּוֹרָה הַל' שְׁחִיטָה סי' א' סק"ה שְׁהִבִיא וּבְרִי הַאֲסַפ"ז ב"ב"ק צ"ט ע"א בְּשֵׁם רמ"ה מְסַרְקֶסְטָה, שְׁנִרְאָה לו', בְּהֵאֵי דִינָא דְּטַבַּח אֲוֹמְן שְׁקִלְקֵל, אִם הַקְּדִים לְפָסוֹק לו' שְׁכָרוּ, הו"ל פְּהַקְּדִים לו' שְׁכָרוּ.

ואח"ז הִבִּיא בְּשֵׁם הרמ"ה, דָּאִם הַקְּדִים לו' שְׁכָרוּ מְשַׁתְּעָבֵד, אע"ג דְּלָא מְשַׁד (כנ"ל). ומטעם ז' כְּתַב הַדַּע"ת, דְּהָא דְּמוֹכַח מְהֵטוֹר תו"מ סי' ש"ו דְּגַם בְּלָא הַקְּדִים שְׁכָרוּ חַיִּיב, ע"כ מִיִּירִי בְּמִשְׁדָּה אוֹ הַגְּבִיָּה וכו' ע"ש.

ובמחכת"ה אִישְׁתְּמִיטְתִּי הִירוּשְׁלָמִי וְהַנְּמַק"י וְהַמְּחַא"פ וְהַנְּתַה"מ ש' הַנְּ"ל. וּמְחַנּוֹרְתָא לְוַמְר, דְּהִינּוּ טַעְמָא דְּטַבַּח אֲוֹמְן בְּשָׁכַר שְׁקִלְקֵל חַיִּיב, אע"ג דְּלָא מְשַׁד.

הוא מְשׁוּם דְּמַשְׁעָה שְׁהִתְחִיל לַזְּבוֹן, נְגַמְר הַקְּנָן, כְּאִמּוֹר. וְאִתִּי שְׁפִיר הַפֵּל.

ועפ"ז א"ש מה שְׁפָסַק בְּשׁו"ת עט"ח סי' א', בְּפִשְׁיֹתוֹ, דְּשׁו"ב אֲוֹמְן, הַמְּמוֹנָה מְהַקְּהַל, שְׁקִלְקֵל חַיִּיב לְשֵׁלֶם ע"ש [נְת"ל בְּיִאֲרֵתִי הַלְכָה זוּ מִקְּלָתָא בְּטַעְמָא, וְהַאֲחֵרוֹנִים ז"ל קָצְרוּ בְּמָקוֹם שְׁהִיּוּ לְהֵם לְהַאֲרִיף]: (ז) וּגְדוּלָה מְזוּ פָּסַק הַתַּב"ש בְּסוֹס"י כ"ד בְּשֵׁם"ח סַעִי כ"ו, דְּטַבַּח הַשׁוֹחֵט בְּשָׁכַר, אַעפ"י שְׁהִיא אֲוֹמְן, וְקִלְקֵל הַשְׁחִיטָה בְּאַחַת מִהַחֲנוּמְרוֹת דְּנִהִיגִי הַשְׁתָּא, אַעפ"י שְׁמַדְאֹרְיִיתָא הִיִּתֵר גְּמוֹר, מ"מ פִּינּוֹן שְׁמַפְוֹרֶשׁ בְּשַׁחֲיֹתוֹת לְאַסּוֹר, חַיִּיב לְשֵׁלֶם, עכ"ל.

וּבְמִרְאָה מְקִים צִינּוֹן שָׁם לַד"ז, בְּשֵׁם הַדְּרִישָׁה, בְּדִינֵי שְׁהִיָּה, בְּשֵׁם תה"ד. וְכֵן בַּתב"ש סי' ד' ס"ק י"ז הִבִּיא בְּקַצְרָה לְהַתַּה"ד סי' קפ"ו דְּכָל הִיכָא דְּהו"ל לְאַסּוּקִי אַדְעָתִי, שְׁנַחְמִיר חַיִּיב לְשֵׁלֶם.

וְכֵן בַּתב"ש סי' י"ח ס"ק כ"ד הִבִּיא לְהַתַּה"ד יַעו"ש. וְתַמְהִנִּי עַל הַתַּב"ש ז"ל בְּשֵׁם"ח הַנְּ"ל, שְׁלָא הִבִּיא לְהַרְמָ"א חו"מ סי' ש"ו סַעִי ה', שְׁהִבִּיא לְהַתַּה"ד, בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׁחֹלְק. וְהַשְׁ"ף סק"י פָּסַק כְּהַתַּה"ד. וְכֵן הַמְּהַרְשָׁ"ל בִּיש"ש פ"ט דב"ק סי' כ"ג הִבִּיא לְהַתַּה"ד הַנְּ"ל, וּפָסַק כֵּן יַעו"ש הַגַּם שְׁבַקְצָה"ח שָׁם סק"י כְּתַב: דָּאִם עָשָׂה קִלְקוּל בְּשׁוֹגֵג, בְּשְׁהִיָּה פֶל דְּהוּא, דְּהו"ל הִיִּזְק שְׁאִינּוּ נִיכָר, דְּפָטוֹר בְּשׁוֹגֵג וכו' יַעו"ש.

— אָבֵל קָשָׂה עַל הַקְּצָה"ח מְמַש"כ הַתּוֹס' ב"ק ק' ד"ה טַמָּא, לְעַנּוֹן טַיְמָא אֶת הַטְּהוֹר, דְּאִית לִי לְחַיִּיב אַע"ג דְּשׁוֹגֵג הוּא, מְטַעְמָא דְּאִמְרִינּוּ בְּגִיטִין נ"ג ע"ב.

מְטַעְמָא דְּמַחְיִיב הַתָּם בְּמִזִּיד, לְמ"ד הִיִּזְק שְׁאִין נִיכָר לָא שְׁמִי הִיִּזְק. כְּדִי שְׁלָא יְהֵא כְּאו"א הוֹלֵף וּמְטַמָּא טְהוֹרוֹתָיו שֶׁל חֲבִירוֹ.

ה"נ חייב, פְּדִי שְׂיִדְקָדְק בְּדִין יָפָה, עכ"ל. וא"כ הָכָא נָמִי יֵשׁ לְחַיִּיב לְהַשׁוּ"ב שְׂקָלְקָל, גַּם בְּשׁוּגָג, גַּם בְּהִזְקָא שְׂאִינוּ נִיפָר, פְּדִי שְׂיִדְקָדְק יָפָה בְּזַבְיַתְתּוֹ: אִיבְרָא שְׂיֵשׁ לִינִישׁב דְּבָרֵי הַקְצָה"ח, עפ"י ד' היש"ש פ"ט דב"ק סי' כ"ה, לְעַנְנֵן מְסַפֵּף גַּפְנוּ בְּשִׁדָּה חֲבִירוֹ.

ונו"ל: אֵין לְהַקְשׁוֹת, ה"נ הו"ל הִזְקָא שְׂאִינוּ נִיפָר, וקנסוהו כְּמוּ בְּמַטְמָא. מְטַעַם שְׂלֵא יְהֵא כּאו"א הוֹלֵף וּמְטַמָּא טְהָרוֹתָיו שְׂל חֲבִירוֹ, דְּהָכָא לִיפָא לְמִיחַשׁ, פִּינֹן שְׂבַעַל הַפָּרָם נָמִי מְפָסִיד.

עכ"ל.

וכ"כ בס' שער המלך על הרמב"ם פ"ו מהל' חובל ומזיק ה"ג, בסו"ד שם, דְּכָל הִיכָא דְּמָטִי לִי הִזְקָא לְמִזִּיק, לֹא שְׂיִיף לְמִימַר, שְׂלֵא יְהֵא כ"א הוֹלֵף וּמִזִּיק יַעו"ש. וּבְכָא נָמִי לְעַנְנֵן שׁו"ב בְּשָׂכָר, שְׂקָלְקָל בְּשִׁחִיטָתוֹ, דְּהָרִי זֶה אָבֵד שְׂכָרוֹ, וְגַם הַפְּרַכְשִׁתוֹת שְׁנוּטָל, ע"כ לֹא שְׂיִיף לְחַיִּיבוּ מְטַעַם פְּדִי שְׂיִדְקָדְק בְּזַבְיַתְתּוֹ דְּהָרִי זֶה בְּנֻדָּי יִדְקָדְק, דְּהֵא מְטִי לִי פְּסִידָא אַע"ג דָּאִין כָּאֵן לְהַשׁוּ"ב רַק מְנִיעַת הַרְיֹות דְּלֹא חֲשִׁיב הַפְּסִיד.

כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי לְעִיל בָּאוֹת ד'. ח"מ פְּשִׁיטָא דְּגַם רִינַח לֹא יִרְצָה הַשׁוּ"ב לְהַפְּסִיד.

ע"כ פְּשִׁיטָא שְׂדִקְדָּק יָפָה בְּזַבְיַתְתּוֹ: גַּם הַלּוּם רְאִיתִי לְהַנְתַּהֲמִ"ש שָׁם בְּמַשֶּׁה"א סק"ח שְׂהַשִּׁיג עַל הַקְצָה"ח, וְכַתֵּב דְּהָרִי הִזְקָא הַנִּיפָר, דְּכָל דְּתִיקוֹן רַבְּנֵן פְּעִין דְּאוֹרֵייתָא תִּקְנוּ, וְאַפְּי' הוּא מְחַוְמַרְת הַגְּאוּנִים, פְּאִיסוֹר רַבְּנֵן דְּמִי.

וְהָרִי כְּמַתִּיז רֹאשׁוֹ בְּסִינְיָ. וְעוֹד דְּדְּמִי לְדִינֵן, שְׂאָסֵר אֶת הַמְּוֹתֵר, דְּחַיִּיב לְשַׁלֵּם, מְטַעַם פְּדִי שְׂיִדְקָדְק הֵיטֵב.

הָכָא נָמִי כֵּן הוּא בְּשׁוּחַט יַעו"ש. וַעפ"י מַה שְׂפַתְבְּתִי י"ל דָּאִין לְדַמּוֹת שׁוּחַט בְּשָׂכָר לְדִינֵן, מְטַעַם דְּהַשׁוּ"ב וְדָאִי מְדִקְדָּק יָפָה בְּזַבְיַתְתּוֹ, פְּדִי שְׂלֵא יִפְסִיד הַרִינַח, כְּאַמּוֹר.

אַבְל מ"מ יֵשׁ לְחַיִּיב לְהַשׁוּ"ב לְשַׁלֵּם, מְטַעַם הֶרֶאשׁוֹן שְׂפַתְב הַנְתַּהֲמִ"ש, דְּגַם בְּאִיסוֹר דְּרַבְּנֵן, וְחַוְמַרְת הַגְּאוּנִים, הָרִי הִזְקָא הַנִּיפָר, כְּאַמּוֹר: וּמַש"כ בְּשׁוּ"ת שׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב מַהד"ג ח"ב סי' י"ח, דְּבִזְה"ז שְׂהַקְהֵל מְמַנִּים וּמְקַבְּלִים אֶת הַשׁוּ"ב, וּמְשׁוֹנְעָבְדִים זל"ז, הָרִי כְּשִׁמְרִיה בְּבַעְלִים, דְּפְטוֹר אִפִּי מְפַשְׁעָה יַעו"ש.

בְּמַחַכְת"ה דְּבָרֵי תְּמוּהִים. הֲכִי הַבְּעָה"ב מְשׁוֹנְעָבְדִים הֵם לְשׁוּ"ב לְשַׁחֲטוּ דְּוָקָא אֶצְלוֹ? הֲלֹא אִם רַק יִשְׁלַמוּ לוֹ מְעוֹת שְׂבוּעַ אוֹ מְעוֹת חֲדָשׁ שְׂהַתְחַיִּיבוּ לוֹ, וְיִהְיֶה שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, וְרוֹצִים דְּוָקָא לְשַׁחֲטוּ בְּמָקוֹם אַחֵר, הֲכִי יָכִיל הַשׁוּ"ב לְמַחּוֹת לָהֶם? אוֹ אִם רוֹצִים הַבְּעָה"ב שְׂלֵא לְאַכְוֹל בְּשָׂר פְּלָל, הֲכִי יָכוֹל לְכוּפֵם שְׂשִׁחֲטוּ דְּוָקָא וְאִינוּ דוֹמָה פְּלָל דִּין הַשׁוּ"ב, לְהֵאֵי דִינָא דְּבַש"ע חו"מ סי' ש"מ"ו סעי' י"ג, לְעַנְנֵן הָרַב עִם הַתְּלִמִּידִים, וְכֵן הַש"ץ עִם הַקְהֵל.

כְּמוֹ שְׂעָלָה עַל דַּעַת הַשׁוּ"מ. דְּשִׁאנֵי הֵתֵם, דְּמְשׁוֹנְעָבְדִים זל"ז.

יַעו"ש וְהַבֵּן. וּמַצָּאתִי בְּדַע"ת הַל' שְׂחִיטָה ס' א' סק"ה, שְׂתַמָּה ג"כ עַל הַשׁוּ"מ וְכַתֵּב דְּלְדְּבָרֵי יְהִי כָּל פּוֹעֵל וְשָׂכִיר פְּטוֹרִים מִכָּל פְּשִׁיעָה, מְטַעַם שְׂמִירָה בְּבַעְלִים.

וְלֹא יִתְּכֵן לּוֹמַר כֵּן וְכו' ע"ש: וּמַה שְׂפַתְב כַּת"ר בְּשֵׁם סָפֵר, קוֹל שְׂמֻחָה" (וְלֹא רְאִיתִי סָפֵר זֶה מְעוֹלָם), שְׂהַבִּיא בְּשֵׁם ס' בֵּית שְׂאוֹל, שְׂאִירַע לְשׁוּ"ב שְׂקָלְקָל בְּשִׁחִיטָה.

והגאון ר"א מסאבין הורה שפטור מלשלם, פדי שלא ירא השו"ב לומר שקלקל. וכן הורה הגאון ר' יעקב צבי ז"ל מפארסאוו ג"כ מטעם זה, עכ"ל.

הנה לכאורה יש להביא ראי' לסברא זאת מגיטין נ"ג ע"א, דמה טעם אמרו בשוגג פטור, פדי שיודיעו, ופרש"י שם ד"ה פדי שיודיעו, שטימא או דימע, דאי מחייבת לי, לא אתו מודע להו לבפעים, ואכלי איסורא, עכ"ל.

אולם זה ליתא. כמש"כ התוס' בב"ק ק' ע"א ד"ה טימא, לענין טיהר את הטמא, ועירבו.

עם פירוטיו ליפא למיחש, שפא אח"כ לא יודיענו שהן טמאים, דכיון שדיין זה חכם ובעל הוראה, נדאי יודיענו, עכ"ל. וכ"כ התוס' סנהדרין ל"ג ע"ב ד"ה שערבון, דגבי חכם בעל הוראה אין לפטור, מטעם פדי שיודיענו, דכי נמי מחייבת לי מודע לי [וענין בתוס' גיטין נ"ג ע"א ד"ה שלא יע"ש].

והקא נמי מצינו טבח חכם, פחולין ט' ע"א, וברש"י שם פתב: שהשוחט ת"ת ואין מןפלא בעיר ממנו יעו"ש. וא"כ פשיטא דגם בשוחט ליפא למיחש, שפא אח"כ לא יודיענו [וגם בנתהמ"ש סי' ש"ו סק"ח פתב: דהשוחט דמי לדין].

וא"כ פי נמי מחייבין לי לשלם יודיע, פדי שלא להכשיל אחרים באיסור אכילה וכן פתב רב עמרם גאון ז"ל דהשו"ב צריף להיות בן תורה, וגם צריף להיות נרא ה' מרבים כמש"כ הרא"ש בפ"א דתולין, והטוש"ע יו"ד ס' י"ח סעי' י"ז דהשובי"ם צריכים להיות זהירים וזריזים וכו'.

ע"כ ליפא למיחש שלא יודיעו. שוב מצאתי ביא"פ הל' שחיטה סי' א' שפתב ג"כ דלמיחש מבעי שפא מחמת שיתחייב לשלם, או משום פיסופא, לא יודיע פלל שנתנבלה בשחיטה, ולקף הניחוהמכשלה הזאת תח"י וכו' ע"ש.

ולפי מה שכתבתי זה ליתא. דליפא פלל למיחש בשוחט ת"ח ויר"ש שלא יודיע.

כמו שהוכחתי מהתוס' הנ"ל. ותמהני על היא"פ שבמחכת"ה לא העיר פלל בזה.

— וראיתי בס' דע"ת הל' שחיטה סי' א' סק"ה שגם הוא הביא להיא"פ הנ"ל.

ובמחכת"ה לא העיר עליו פלל מפל האמור: — סוף דבר הפל נשמע, שדבר ברור הוא להלכה, בטבח אומן שקלקל חייב לשלם.

וכ"כ בשו"ת שבו"י ח"ב סי' נ"ב בסו"ד שם. וכ"כ בס' דע"ת הנ"ל מ"מ סינים שם שהוא מעלים עין בטבח אומן שקלקל, שלא ישלם, ולפעמים בבוא הדבר לפניו הוא כופה הצדדים להתפשר בדבר מועט, גם שלא ברצון הצדדים.

אבל מעיקר הדין חייב לשלם יע"ש. — והעושה שלום במרומיו, יעשה שלום על ישראל, אכ"ר: בצלאל זאב שאפראן סימן סג פבוד הרבני המןפ' בתו"י מו"ה זלמן יוסף שו"ב ה"י, הארלוי.

ע"ד שאלתו בשי"ב שקלקל בשחיטת בהמה, ששחט שלא פהוגו, והקלקול הי' ע"י נדנוד ופרפוס הבהמה. אם השו"ב חייב לשלם: תשובה הנה, ראה בדברי התוס' ב"ק כ"ז ע"ב ד"ה ושמואל, וב"ח פ"ב ע"ב ד"ה וסבר, וב"ב צ"ג ע"ב ד"ה חייב, וסנהדרין ע"ז ע"א

ד"ה רוצת, יעו"ש דמוכח מדבריהם דטבח אמן בשכר שקלקל, איננו חייב רק על המכשול הקרוב לאונס, פועין גניבה כב"מ צ"ד ע"ב [וכן הוא בירושלמי פ"ח דשבועות ה"א יעו"ש], אבל על אונס גמור פטור.

וא"כ לכאורה משמע דהיכא שקלקול בשחיטה נתהווה ע"י נדנוד ופרפוס הבהמה, הוי אונס גמור, ופטור. אולם בפירש"י ו"ל בב"ק צ"ט ע"ב ד"ה דקעביד, פתב וז"ל: וקמ"ל דפושע הוא דלא חשיב לי' אונס, אלא פשיעה, דהו"ל למירמיה אנפשיה שמא תפרפס הבהמה ויזהר בה, עכ"ל.

הרי מבואר דעת רש"י, דפרפוס ונדנוד הבהמה, לא חשיב לי' אונס: ועפי"ז יש לתמוה על השלטי הגבורים על הרי"ף ו"ל בפ"ט דב"ק דף ל"ו ע"א סוף אות ב', שפתב וז"ל: וצ"ע בשוחט שקלקל, ולא בסיבתו כגון שאנסה עצמה הבהמה אנה ואנה, או העורף, או האיש המסייע לו לשחוט קלקל.

האיך פטר השו"ב. ואם יתחייב המסייע לו לשחוט.

ואם זה טוען אתה קלקלת בסיבתך, ולא בסיבת המסייע, והבהמה, והעורף. וזה טוען להיפוך וכו'.

נראה דשינוי בהו שבועה, עכ"ל הרי שהש"ג עלה ונסתפק בד"ז, ולא הביא פלל מפירש"י הנ"ל, דמבואר דנדנוד ופרפוס הבהמה, לא חשיב לי' אונס: גם הלום ראיתי בס' דעת קדושים הל' שחיטה סוס"י א', בדיניי, חייב תשלומי שו"ב שקלקל, בריש דבריו שם, שפסק בפשיטות, דאם הקלקול הי' ע"י נדנוד העורף, נראה דפטור, דהוא אונס גמור, והביא בקצרה להש"ג הנ"ל.

וכן בדעת הל' שחיטה סי' א' סק"ו, הביא להש"ג והדע"ק הנ"ל, ובמחכת"ה אישתימיט מינייהו פירש"י בב"ק הנ"ל. נאפ"ל אם נימא דיש איזה חילוק בין עורף, לבהמה בד"ז.

מ"מ עכ"פ הו"ל להעיר מפירש"י הנ"ל: ולדינא נראה דנכון הדבר לעשות בד"ז פשרה, בין הקצב והשו"ב. וכמש"כ הדע"ת שם אות ה' לכופם על הפשרה.

ושלום על ישראל: בצלאל זאב שאפראן סימן סד כבוד הרה"ג וכו' מוה"ר דוב בער דרומער שליט"א אבד"ק דארהוי ע"ד התקנה הנעשה בקהלתו משנים קדמוניות בתורת גדר וסייג לד"ת, להעמיד שני שובי"ם בבית המטבחים לבדוק הספין והריאה ע"י שניהם, אם רשאי שו"ב אחד לפרוץ גדר לשחוט ולבדוק לבדו ד: תשובה הנה פכר אמר החכם מכל אדם (קהלת ג' ט'): ,,טובים השנים מן האחד" וגו'.

ופירש"י ו"ל (שם): טובים השנים לכל דבר, עכ"ל. וכבר נודע אמרם ו"ל (שבת ל' ע"ב): ,,ספר קהלת תחילתו דברי תורה".

ופירש"י (שם): תחלתו וסופו, וכל שפן שיש עוד בינתיים, עכ"ל. יע"ש במהרש"א (בחי"א ד) שפתב וז"ל: אבל בפ"ק גבי ספר יחזקאל שדרשוהו וכו', משום דיחזקאל מוחזק לנביא הנה וכו', משא"כ קהלת כדאמרינו (במגילה ז ע"א) דאינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא וכו' עכ"ל וי"ל הלא באמת אנו קיי"ל, דקהלת מטמא את הידים, מחומרי ב"ה.

כמו שישנו חכמים בלשון המשנה עדיות פ"ה משנה ג' וינדים פ"ג מ"ה: ואר"ש ב"ע מקנבל אני מפי ע"ב זמן וכו' ששה"ש וקהלת מטמאים את הינדים ע"ש. וחנומרי ב"ה נזכרה במגילה ז ע"א, יע"ש בפירש"י (ד"ה ונהלא, וד"ה ת"ש) שפכת הטעם שפכת את הינדים, משום דברוח הקודש נאמר ע"ש.

וכ"כ הרע"ב בעדיות שם, דסברו ב"ה דאף קהלת ברוה"ק נאמרה ע"ש. ונראה דזה הי' פוננת המהרש"א ו"ל (בחאג"ד שבת ל' שם) שפינים בזה"ל: מיהו לא קאי התם הכי, עכ"ל.

פלומר דאנן קיי"ל דקהלת ברוה"ק נאמרה. וכן מצאתי בתרגום (ריש קהלת פסוק א'): פתגמי נבואה דאתנבא קהלת הוא שלמה וכו' עכ"ל.

ועפי"ז יש לתמוה על מרן הרמב"ם ו"ל (פ"ט מהל' אבות הטומאות ה"ו) שפכת וז"ל: ולא דברי תורה בלבד אלא כל פתבי קודש, אפי' שה"ש וקהלת שהו דברי חכמה, מטמאין אח הינדים, עכ"ל. וקשה הלא כל הני דסבירא להו דקהלת מטמא את הינדים, הוא משום דסוברים דקהלת ברוה"ק נאמרה, ולא מחכמתו של שלמה בלבד נאמרה וצע"ג וי"ל עוד על המהרש"א ו"ל שפכת דיתוקאל מוחזק לנביא הנה משא"כ קהלת וכו'.

הלא ברש"י מגילה (י"ר ע"א ד"ה נבואה) חשיב שלמה בין המ"ח נביאים שנתנבאו להם לישראל: יע"ש בהגהות הגר"א ו"ל, בשם ס"ע דלא חשיב שלמה בין הנביאים. אבל מהתרגום ריש קהלת הנ"ל מבואר כפירש"י ו"ל ***(אמר בן המחבר: האיר ה' את עיני ומצאתי ראיתי להביא ראיה ברורה כי המלה שלמה הנה נמצאה בין נביאי ישראל, הלא הוא כתובה על ספר הישר, תלמוד בבלי" (יומא ל"ו ע"א): חנניה אחי ר' יהושע אומר (משלי י'))** [ועיין מורה נבוכים פרק מ"ה לשני, שפכת דרוה"ק לחוד ע"ש וצ"ע.

ועיין ברוה"י ט"ט ע"א דאמרו: ***(זכר צדיק לברכה, אמר להם, נביא לישראל וכו' יע"ש.

ושא נא עיניך וראה עוד בש"ס סוטה (מ"ח ע"ב): מאן נביאים ראשונים דוד ושלמה יע"ש. ולפי מסורת חז"ל תקן שלמה כמה תקנות בדת ישראל א' עירובי חצרות (שבת י"ד ע"ב, עירובין כ"א ע"ב), ב' גטילת ידים לקדשים (שם ג') תקנה לעוברי דרכים וכו' [ב"ק פ"א ע"א.

עי' רמב"ם הל' נזקי ממון פ"ח, ד' ברכת בונה ירושלים בברכת המזון תקין שלמה לומר על הבית הגדול והקדוש (ברכות מ"ת ע"ב). ועינינו רואות בעליל כי שלמה הנה ממתקני תקנות בישראל.

בלי כל ספק הנה נביא ג"כ. ונהנה פי כן מצאנו ראינו מבואר בתלמוד: ,,ערכה יסוד נביאים הוא" (סופה מ"ד ע"א) תקנת נביאים חגי זכריה ומלאכי, שהיו ממתקני תקנות ישראל (רש"י שם ד"ה יסוד).

ובאַמַת רוח הקודש הופיעה בבית מדרשם של התרגום ורש"י ז"ל (המוכא בפנים התשובה) שחשבו את שלמה בין נביאי ישראל. ומקורם טהור שואף וזורח בתלמוד סוטה מ"ח ע"ב ויומא ל"ז ע"א הג"ל.

ונוראות נפלאות על שני המאורות הגדולים בשמי התלמוד הלא הם המהרש"א והגר"א ז"ל שלא העירו בזה להזכיר את המפנרש בגמרא להדיא, פי המלה שלמה הנה גם „נביא" לבב חכמה! חנוך העניף שאפראן, רב בבאקארעשט.

(** דברי קבלה פדברי תורה דמו. וכן הוא בש"ע או"ח סי' תרצ"ו סעיף ז'.

ועיין בט"ז או"ח סי' תרפ"ז סק"ב שכתב פן בשם ר"י ור"ת ע"ש, וצ"ע. ועיין רש"י תענית ט"ו ע"א ד"ה ובקבלה, וצ"ע: עכ"פ מוכת דהא דכתיב „טובים השנים" דברי תורה היא.

וא"כ הוא הדין לענין שחיטה ובדיקה טובים השנים. וכ"כ הט"ז ביו"ד סוס"י רס"ד, דגם לענין מילה, צריכין שבכל מילה יהיו שם עוד מוהלים אחרים ע"ש.

וממילא מוכת דה"ה לענין שחיטה ובדיקה פנ"ל. וכן מפנרש יוצא מפה קדוש בעל התב"ש ז"ל, בשמ"ח סי' י"ח סעיף כ', שכתב וז"ל: וראיתי במקומות התרדים לדבר ה' ממנים שנים (שובים) טובים השנים מן האחד, ואיש את רעהו יעזורו, ויזהירו, עכ"ל.

וראה בס' של"ה הקדוש (שער האותיות אות ז) שכתב דנהירות נקרא הנזהר בשעת מעשה לשמרה ולעשותה פדת שלא יעבור שום דבר מה שמנוטל עליו וכו' ע"ש. וכן פירש"י ז"ל בחולין (ק"ז ע"ב ד"ה זריז) דנהיר' היינו שיודע להזהר בשעת מעשה, ע"ש ובפירש"י ע"ז כ' ע"ב ד"ה זהירות ע"ש.

וכ"כ הב"ח על הטור או"ת סוס"י א' (נדברי הב"ח ז"ל סיתראי גינהו, למש"כ בעצמו על הטואו"ת רס"י ר"פ ע"ש וצ"ע). וזה שכתב התב"ש ז"ל בלשונו הקדוש: ואיש את רעהו יעזורו, ויזהירו.

פלומר האיש את רעהו יזהירו בשעת מעשה השחיטה והבדיקה לשמור ולעשות הפל פדת וכהלכה. וכזאת התורה מבואר להדיא במהרי"ק ז"ל (שורש נ"ז סוף ענף א') שכתב שהוא ממשיך ידו מאכילת בהמה גסה דשכיחין ביה טריפות, אם לא שהיו שני בודקין בשעת שחיטה ע"ש ועיין בפמ"ג יו"ד סי' י"ח בשפ"ד ס"ק כ"ט שכתב: בזה"ז בעוה"ר רבו המתפוצים ביותר ודאי טוב שהיו שנים אצל שחיטה פי טובים השנים מאחד עכ"ל.

וכן בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' נ"ח כתב שהוא הנהיג במדינות הסרים למשמעתו, שכל השוחטים יתקעו כפם בפועל ממש, שלא להכשיר שום בהמה שיש בה ריעותא עד שיצטרף אליו שוחט השני המנוחה או המורה ע"ש.

וכן בשו"ת דברי חיים להגה"ק מסאנץ ז"ל ח"א חיו"ד סי' י' כתב שהמנהג בכל המקומות בבדיקות הרגאה ששני שובים מחפשים בכל הצורך כל אחד בפני עצמו, יעו"ש עוד בסימן י"ב שכתב שהמנהג בכל תפוצות ישראל שיש שני שוחטים שאין אחד בלבד

שוחט בלי תבירו שרואה ספינו, וכן מנהגנו פה, אף שת"ל השוחטים מומחים ויראי ה', אין שוחטים רק בצירוף שניהם.

ויותר התמרנו עליהם, שאם אחד טרוד באיזה טירדא, צריף א' מהב"ד לילה עמו לבית השחיטה יע"ש ובמתכת"ה אינשתמיט מינייהו כל הנ"ל. ועיין בספר דעת תורה להגאבד"ק ברעזאן ז"ל סי' י"ח ס"ק ל"ח וכתב ונ"ל: והעיד לפני רב אחד שראה קלף ישן, ועליו חתומים מאה רבנים, ובראשם הב"י ז"ל, שתקנו שיבדקו תמיד שני שו"ב את הספין ואת הריאה, ופורץ גדר ישכנו נח"ש, עכ"ל.

ולפענ"ד נ"ל מקור נאמן לעדות זאת שהמאה רבנים ובראשם הב"י ז"ל גזרו על העובר על התקנה הנ"ל בגזירת נח"ש, דהיינו נידוי חרם שמתא. ולכאורה קשה מנ"ל להחמיר כל כף בתקנתם, הלא כל העובר על החרם פעובר על חמשה חומשי תורה.

כמפורש יוצא במדרש תנחומא פ' וישב סימן ב' ע"ש, ועפי"ז אתי שפיר מ"ש בסנהדרין מ"ד ע"א שעבר עכן על חמשה חומשי תורה, שנאמר חמשה גם יע"ש. משום דעבר על החרם דינו פעובר על חמשה חומשי תורה, כהמדרש תנחומא הנ"ל [ועפי"ז לא קשה מידי הערת המהרש"א ז"ל בחיאג"ד שם ד"ה חטא ישראל והבן].

ונראה דמקור מקומו טהור ונובע מתלמודא דמערכא, בירושלמי סוטה פ"ז ה"ד (מובא גם בתוס' סוטה ל"ז ע"ב ד"ה ר"ש) ונ"ל: כתיב,, ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת".

וכי יש תורה נופלת? וכו' ר"ש ב"ת אומר, זה הב"ד של מטה וכן הוא גירסת המהרש"א ז"ל וגירסת הרמב"ן ז"ל בפ' תבא ע"ש) דאמר ר"ה בר יהודה בשם שמואל דעל הדבר הזה קרע יאשיהו ואמר עלי להקים יע"ש.

וכוננת הירושלמי מבואר דעל הב"ד של מטה מוטל הדבר לעשות גדר וסייג לד"ת בכדי שיוכלו העם להקים את התורה הזאת, ואם לאו תו"ש הרי זה בכלל,, ארור אשר לא יקים" ר"ל.

וכבר אמרו חז"ל בשבועות ל"ו ע"א דארור בו נידוי בו קללה יע"ש וממילא מבואר דאם עשו תקנה לעשות גדר וסייג לד"ת כגון זאת להעמיד שני שובי"ם בבית המטבחים לבדיקת הספין והריאה, כל העובר ע"ז הוא בכלל ארור אשר לא יקים את דברי התורה" ר"ל, ארור בו נידוי חרם שמתא ר"ל.

ועפי"ז שפיר נאמנה עדותו של הרב הנ"ל שמרן הב"י ז"ל ועמו מאה רבנים ז"ל גזרו בגזירת נח"ש שדוקא שני שובי"ם ילכו יחדיו לבית המטבחים לשחוט ולבדוק, וחותרם אמת לאמתו וממילא מבואר דאף שנעשה התקנה הזאת (להעמיד שני שובי"ם בבית המטבחים) בלא חרם, מ"מ פיון דנעשה לגדר ולסייג להקים הדת כל העובר ע"ז הרי זה קם,, ארור אשר לא יקים" וגו' אשר בו נידוי וחרם ר"ל, כדבר האמור, וכ"כ בתשו' מהר"ם שיק חיו"ד סי' ה', דגם אם נעשה התקנה הנ"ל בלא חרם, דינו פאלו נעשה התקנה בחרם.

ואם עבר השו"ב ונשחט לבדו ונשחטו פסולה אחר ההתראה ע"ש: ועפ"י האמור יש לתמונה על השו"ת נו"ב מהד"ק חיו"ד סי' א' שנשאל שם בנידון הקהלה שעשו תקנה ע"י הרב בצירוף קציני הקהל והכריזו ששו"ב אחד לבדו לא ישחוט פלי חבירו והוכרז בפירוש שמה שישחוט אחד לבדו הוא טריפה.

והשיב פנין שלא הכריזו בחרם וכו' יכולים להתיר עצמם ע"י ב"ד של שלשה יע"ש. ולפי מה שכתבתי זה ליתא, דאף שנעשה התקנה בלא חרם דינו פאלו נעשה בחרם פנ"ל. וכבר נודע דגדר לרבים וסייג לתורה אין יכולים להתיר. פמבואר בש"ע יו"ד סי' רכ"ח סעיף כ"ח.

וכן בשו"ת חת"ס חיו"ד סי' י"ג כתב ג"כ דכיון שנעשה התקנה הזאת לגדר וסייג לד"ת אפילו ב"ד הגדול אינו יכול לבטל את התקנה הזאת. והאריך בזה, וסיים דהשוחט המבטל דברי הרב מרא דאתרא ושוחט ובודק לבדו בעזות וגילוי פנים, קרוב הדבר לומר ששחטו פסולה יע"ש.

ותמהני על הגאון בעל חת"ס ז"ל שלא העיר מפל הנ"ל: סוף דבר הפל נשמע, שבנדאי מוטל על כת"ר לעמוד בפרץ ולגדור גדר שדוקא שני שוחטים ישחטו ויבדקו בבית המטבחים כד"ת, כי לא יתכן לומר בנד"ז הואיל ואשתריא אישטרי, פיבמות ז' ע"ב וקידושין כ"א ע"ב, פנין דמעולם לא אישתרא בדתוה"ק, ואי אפשר להתיר את הדבר האסור לכל מצד גזירת נח"ש, כדבר האמור.

ולהשומעים ינעם ותבא עליהם ברפת טוב, אין טוב אלא תורה, אורח ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד אמן פן יהי רצון: בצלאל זאב שאפראן סימן סה פבוד הרה"ג וכו' מוה"ר היקל פוסק שליט"א רב בטרכונאר (בסריא).

הנני להשיבו ע"ד שאלתו בההוא טבחא, שלא ירא אלקים, לשאול מידי דאיתא בשאלה מהרב ומו"צ דמתא, ומורה הרע"ה לעצמו. ועבירה גוררת עבירה, שנוטל שקר גדול מן הפשרות לבד, דמים תרתי משמע, פסוק ובשר.

ועוד הוא מוסיף חטא על פשע, ועוסק במסחר וקנין עם הקצבים ב,,עורות", וגם בעורות סוסים.

וכיו"ב.

וכת"ה האריך לבאר ד"ז, הן כל יקר ראתה עינו, דברי פי חכם חן. וגם העתיק לי פמה תשובות מרבנים גדולים ומובהקים וכו' שליט"א: אמנם פן, אין ביהמ"ד בלא חידוש ולפענ"ד עוד יש להעיר בד"ז, שהגיס לבו בהוראה, ואינו שואל פענן שום שאלה מהרב מרא דאתרא: (א) כי הנה הדבר ברור, שאין רשות לשום אדם להורות, באחר דאית גבר.

פברכות ס"ג ע"א: באחר דאית גבר תמן לא תהוי גבר וכו' בששניהם שוין. ע"ש בפירש"י, ובמהרש"א בחיאג"ד ז"ל שכתב וז"ל: דאתא לדיוקא, כדאמר אב"י, באתרא דאית גבר להורות וכו' ע"ש.

ויתכן לפרש לשון „גבר", עפ"י הגמ' בסנהדרין צ"ג ע"ב גבור שיודע להשיב ע"ש.

ועיניו בערוף (ערוף גבר א'). אולם תמהני על המהרש"א ז"ל, שבמחכת"ה אישתימיטתי דברי התיס' סוטה כ"ב ע"א ד"ה בשוין.

ולדעת הר"ח ז"ל, הו דברכות ס"ג ע"א, לא מייירי לענין הוראה פלל. ע"ש דעת הר"י ז"ל.

אמנם בשו"ב שעפ"י עיקר הדין צריף להיות פפוף תחת הרב מרא דאתרי, פשיטא דאסור להורות שום הוראה, ואפ"ל אם השו"ב הוא מובהק ביותר ויש לו מעידי גדולים. כמש"כ בדעת קדושים סי' י"ח ס"ק כ"ד וז"ל: משמע משאחז"ל טבחה דלא סר ספינו קמי חכם וכו', הוא משום פבוד הרב באתרי.

ולא שייף בקף נטי' ע"י שהשו"ב מובהק ביותר ע"י מעידי גדולים. ואף אם הרב באתרי פוננתו משום טו"ה ממון, ולא משום פבוד, פין דמ"מ אינו מוחל וכו' רק תקחז"ל בקף דצ"ל להיות השו"ב טפל להרב מצד שהסמך על השו"ב רק פ"י שידע להיות מסתפק ושואל וכו', עכ"ל.

וי"ל מפירש"י ז"ל בחולין ט' ע"א ד"ה טבת חכם, שהשוחט ת"ח ואין מופלא ממנו בעיר, עכ"ל. הרי מפרש יוצא מפירש"י ז"ל, דגם אם השו"ב ת"ת ומובהק ביותר, אפ"ה פל שיש רב מופלא ממנו בעיר, צריף השו"ב להראות לו ספינו, מפני פבודו של החכם, פאמור.

ומצאתי בהרדב"ז מכת"י שבגליון הרמב"ם דפוס ווילנא, בפ"א מהל' שחיטה הל' כ"ו, שכתב לתרץ דעת הרמב"ם ז"ל בהוספת טעמו דשני מיני טבחים יש וכו'. ויש טבחים אתרים שידועים הדין מעיקרו מן הגמ' ומן הפוסקים, מדרף עיונו, וטבת כיו"ב א"צ להראות ספינו לחכם אלא משום פבודו של חכם וכו', עכ"ל.

ומצאתי במגיד משנה מכת"י שבגליון הרמב"ם (דפוס ווילנא) שם, שכתב בשם הראב"ד ז"ל שהטעם שהצריכו בזאת המצנה לחכם יותר ממצות אחרות, פגון עשיית ציית ותפילין, מפני שצריף לפנות המחשבה היטב בשעת הבדיקה, כדי שירגיש בפגימה וכו'. ומפני שצריף עיון גדול, והוי פמו הוראה חששו לזה משום פבודו של חכם וכו'. ויראה שלזה נתפניו רבינו וכו' [עכ"ל].

הרי מבואר דעת המ"מ ז"ל בטעם שהצריכו חכמים להראות ספין לחכם, הוא משום דהוי פמו הוראה, שצריף עיון גדול. וממילא מוכח דכש"כ בהוראת או"ה גופי, שאסור לשו"ב להורות משום פבודו של חכם.

ועפי"ד המ"מ הנ"ל, יש להעיר בדברי הרב ז"ל בש"ע סי' י"ח בקו"א אות ט'. עש"ה נהפן.

ועפי"ז שפיר כתב בשו"ת נ"ש סי' ט"ו דאם הורה השו"ב מידי דאיתא בשאלה לחכם העיר, אין למחול הנדוי, אפ"ל אם השו"ב הורה פדת של תורה מ"מ אין פיד החכם למחול הנדוי שחייב ע"ש. וגם עפי"ז יפה כתב בשו"ת אהל יוסף הספרדי יו"ד סי' ב', מובא בעקרי הד"ט סי' א' אות ל"ה בקצרה, שכ' דד"ז דטבחה דלא סר ספינא לחכם

משמתנין לי, לאו דוקא בספין, אלא גם לענין בדה"ר וישאר עניני הוראה, אם הורה בלי שאלת חכם ע"ש.

וצאו וראו כי רות הקונדש הופיע בבית מדרשם, דלדעת ה, מגיד משנה" מכת"י הנ"ל, אתי שפיר מלתא בטעמא דכל עיקר שהצריכו חכמים להראות ספין לחכם, הוא משום שצריך עיון גדול, והני כמו הוראה.

וא"כ ממילא מוכח מפ"כ כ"כ, דאסור לטבח להורות שארי הוראות האמורות, שצריכים עיון גדול להוראתם, ואין להם שום שייכות לשחיטות ובדיקות הספין שהוא רגיל בהן. ואם עבר השו"ב והורה הוראות, בלא שאלת פי הרב מרא דאתרא, שחיטתו אסורה (ב) מה שכתב בתשובת הרה"ג וכו' מוהרי"ק נ"י מסאטמאר, לתרץ דעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' שחיטה הכ"ו שכתב הטעם שמנדין לטבחה דלא סר ספינו קמי' חכם, לפי שישמך ע"ע פ"א, ותהי' פגומה.

והלא בגמ' חולין י' ע"ב מפוש יוצא, דלא אמרו להראות ספין לחכם, אלא מפני כבודו של חכם? וכתב דנדאי לרב חסדא דס"ל בחולין י"ת ע"א דשיעור פגומה כחגירת צפון, ופגימה גדולה כזו גם עם הארץ יכול להבחין ולהרגיש.

וא"כ לר"ח הא דצריכין להראות ספין לחכם, הוא רק מפני כבודו, אמנם הרמב"ם ולהלכתא דקיי"ל דהפגימה אפי' כל שהוא גם כחוט השערה, זה אינו מרגיש רק חכם ובקי. ולהכי שפיר כתב הרמב"ם הטעם לפי שישמך ע"ע פ"א כנ"ל.

והש"ס דחולין אןלא שם אליבא דר"ח, ע"כ שפיר אמרו דהוי רק משום כבודו של חכם. ע"כ תו"ד.

ותמהני במש"כ בפשיטות בדעת הרמב"ם דס"ל דשיעור פגימת ספין של שחיטה כ"ש אפי' כחוט השערה, והלא הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' בית הבחירה הל' י"א פתב וז"ל: כל אבן שנפגמה כדי שיהגור בה הצפון, כספין של שחיטה, הרי זו פסולה, עכ"ל.

הרי מבואר דהרמב"ם ז"ל ס"ל דפגימת ספין של שחיטה, הוא כדי חגירת צפון. ואע"ג דהרמב"ם פ"א מהל' שחיטה הי"ד כתב: ולא יהי' בה פגם וכו' ואפ' אם הי' התלם קטן ביותר שחיטתו פסולה, עכ"ל.

ולא הנפיר כלל חגירת צפון. ומשמע דס"ל דשיעור הפגימה כ"ש.

וכ"כ הטור ביו"ד סי' י"ח בשמו. וכבר העיר בפר"ת סי' י"ח סק"ה בסתירת דברי הרמב"ם.

ומש"כ הפר"ת לתרץ דברי הרמב"ם שלא יסתרו דבריו ז"ע"ש, השיג עליו התב"ש סי' י"ת סק"ה, סק"ו, ע"ש מש"כ בבבאור דברי הרמב"ם ז"ל. אמנם ראיה זה מצאתי ב, מגיד משנה" מכת"י (שבגליון הרמב"ם דפיס ווילנא) בפ"א מהל' שחיטה שם שבסוה"ד סי' וז"ל: ולפי זה הדרן אפשר ג"כ לפרש בדברי רבינו שתלם קטן ביותר, היינושמתגור בה צפון, עכ"ל.

ועפ"י דברי הרמב"ם ז"ל אינם סותרים זא"ז וס"ל דשיעור פגימת ספין של שחיטה היא פתגרת צפון, פאמור. וכן בנח"א שבאשכול סוס"י ח', מבאר פן דעת הרמב"ם ז"ל דס"ל כחג"צ ע"ש.

ונזה לכונן לדעת המ"מ שבכת"י ה"ל. וראיתי בס' דע"ת סי' י"ח אות ד שכתב ג"כ מדנקט הרמב"ם לשון "תלם", ממילא הוי פשיעור, חגירת צפון, והוכיח פן מפכה הוכחות.

וגם הוסיף להוכיח מלשון רש"י בכורות ל"ז ע"א ד"ה פגימה, ומפיהמ"ש להרמב"ם שם, דפגימה אינה בלא חסרון. וכיין שי"ב חסרון מן הנמנע שלא תחגור בה הצפון, ע"ש.

ותמהני שלא הביא מגמ' מפונשית בזבחים נ"ט ע"א דאמרינו, מנין למזבח, שנפגם שכל הקדשים שנשחטו שם פסולין, שנאמר: ,,וזבחת עליו את עולותיה ואת שלמיה" וכו' פשהוא שלם, ולא פשהוא חסר (וכ"ה ברש"י חולין י"ז ע"ב ד"ה מזבח).

וכן בזבחים ס' ע"א אמרינו, מזבח שנפגם אין אוכלין בגינו שיגרי מנחה, שנאמר: ואכלוה מצות אצל המזבח וכו' א א בזמן שהוא שלם, ולא בזמן שהוא חסר. הרי מפונש יוצא בש"ס דלשון פגם הוא חסרון, והיינו פתגרת צפון.

ועיין ברש"י זבחים פ"ח ע"א ד"ה נפגמו, כתב: פגימה גדולה שתקון השחזתה ניכר, עכ"ל ועיין ביומא ע' ע"א דאמרו: משום פגמו של ראשון. ופירש"י שלא יאמרו חסר הוא, עכ"ל.

הרי מבואר דלשון פגם הוא חסרון. והדעת במחכת"ה לא העיר בכ"ז.

אולם בדעת הרמב"ם ס"ל ג"כ דשיעור פגימת ספין של שחיטה הוא כחג"צ, פאמור. ונזה ג"כ לכונן פדעת המ"מ מכת"י ה"ל.

ומצאתי בגליון הש"ס על הירושלמי בפ"ז דפסחים הי"א שכתב ג"כ לתרץ סתירת דברי הרמב"ם ז"ל. ופי' דמש"כ הרמב"ם בפ"א מהל' ביהב"ח הי"א: פל אבו שנפגמה פדי שמתחגור בה צפון פספין של שחיטה וכו'.

היינו פספין שנפגמה ונפסל מפלי שרת וגונזין אותה, פהרמב"ם פ"א מהל' פלי המקדש הט"ו, עש"ה. וי"ל ע"ד בגוף דברי ר"ח בחולין י"ז ע"ב דאמר אף פגימת ספין, די"ל דר"ח מייירי נמי מספין שנפגם ונפסל מפלי שרת.

וא"כ הדרא קשיא לדנקתה ואידה, דעפ"י ז' ליכא לשנויי. בחולין לא קא מייירי, דהא גם ר"ח לא קאי לענני חולין, רק לענני פלי שרת? וי"ל עפ"י ד התוס' בחולין ג' ע"א ד"ה פגון.

עש"ה, ודו"ק. ומחננתא לתרץ דברי הרמב"ם, דס"ל גם לענני פגימת ספין של שחיטה, שיעורו פתגרת צפון.

כ,,המגיד מְשֻׁנָּה" הַנְּ"ל: (ג) בְּתִשׁוּבַת הַרֶה"ג הַאֲבֹד"ק גְּאוּוֹסְעֵלִיץ שְׁלִיט"א, הַסְּגִיר כַּת"ה הַגְּהוֹתִיו, וְכַתֵּב בַּזֶּה"ל: וְלִכֵּן בְּחֻלִּין י"ז ע"א הַאִי טַבְּחָא דְּלָא סָר סְפִינְגִי קַמִּי חֲכָם, פִּירֵשׁ"י בְּתַעֲנִית כ' ע"ב: סָר, לְשׁוֹן בְּדִיקָה הוּא.

וְכֵן מְפָרֵשׁ הַרְמַב"ם (בַּפ"א מֵהַל' שְׁחִיטָה הַכ"ו) כָּל טַבַּח דְּלָא בְּדַק הַסְּפִין שְׁלוֹ לְפָנֵי חֲכָם וְכו'. שְׁהַחֲכָם רוֹאֶה אִיךָ הַטַּבַּח בּוֹדֵק לְפָנָיו סְפִינוּ, בְּיִשׁוּב הַדַּעַת.

וּמְדַוֵּקֵדָק לְשׁוֹן הַש"ס,,קַמִּי חֲכָם", מְשַׁמַּע הַכִּי.

דְּאִי ס"ד שְׁהַחֲכָם צָרִיךְ לְבַדְּקוֹ, הוּל"ל בְּלִשׁוֹן,,לְחֲכָם" (וְלֹא קַמִּי חֲכָם) וְכו' עכ"ל.

בַּמַּחֲכָת"ה אֵינְשֵׁתְמִיטְתִּיהָ מֵהַ שְׁפִירֵשׁ"י וְ"ל בְּעִירוּבֵין ס"ג ע"א עַל הָא דְּאָמַר רַבִּינָא: סָר סְפִינָא בְּבָבֶל, בְּדַק סְפִין לְטַבַּח וְכו', עכ"ל. וְכֵן הַרְבֵּינוּ חֲנִנְאֵל וְ"ל שְׁם בְּגִלְיוֹן הַש"ס (דְּפוּס וְוִילְנָא) פִּי ע"ז בַּזֶּה"ל: בְּדַק הַסְּפִין לְטַבַּח, כְּדַגְרָסִינוּ הַאִי טַבְּחָא דְּלָא סָר סְפִינְגִי קַמִּי חֲכָם וְכו' עכ"ל וְכֵן פִּירֵשׁ"י בְּחֻלִּין ט' ע"א ד"ה פְּדֵי בְּיָקוּר חֲכָם, לְבַדְּקוֹ הַסְּפִין שְׁהַטַּבַּח צָרִיךְ לְהִרְאוֹת הַסְּפִין לְחֲכָם הָעִיר וְכו' עכ"ל.

וְכֵן הַרְבֵּינוּ גְרָשׁוֹם וְ"ל, בְּגִלְיוֹן הַש"ס שְׁם פְּתַב פְּדֵי בְּיָקוּר וְכו', שְׁיַבְדֹּק אוֹתוֹ סְפִין חֲכָם, עכ"ל וְכֵן בְּבִיצָה כ"ח ע"ב. דְּאִיבַע"ל מֵהוּ לְהִרְאוֹת סְפִין לְחֲכָם בִּיו"ט, פִּירֵשׁ"י מֵהוּ לְהִרְאוֹת הַטַּבַּח סְפִין לְחֲכָם בִּיו"ט לְבַדְּקוֹ וְכו' עכ"ל, וְזֶה שְׁפִי רַש"י וְ"ל בְּמַקוֹמוֹ בְּחֻלִּין י"ח, דְּלָא סָר סְפִינָא, שְׁלֹא הָרְאָה סְפִינוּ לְחֲכָם, עכ"ל.

כְּלוּמַר שְׁהַחֲכָם צָרִיךְ לְרְאוֹת אֶת סְפִינוּ שֶׁל הַטַּבַּח וּלְבַדְּקוֹ כְּלִשׁוֹן הַש"ס בְּחֻלִּין י' ע"ב, י"ז ע"ב,,לְהִרְאוֹת סְפִין לְחֲכָם" מְפָנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֲכָם.

וְכֵן הַרְמַב"ם וְ"ל בַּפ"ד מֵהַל' יו"ט ה"ט פְּתַב וְ"ל: אָסְרוּ לְהִרְאוֹת סְפִין לְחֲכָם בִּיו"ט. שְׁמָא תְּהִי פְּגִימָה, וַיֵּאמֶר לוֹ אֲסוּר לְשַׁחֲטוֹ בָּהּ מִשׁוּם פְּגִימָתָהּ, עכ"ל.

וּמְבֹרָךְ מְלִשׁוֹנוֹ הַזֶּהב דְּהַחֲכָם בּוֹדֵק סְפִין לְטַבַּח, וְרוֹאֶה פְּגִימָתָהּ. וּמַש"כ הַרְמַב"ם בַּפ"א מֵהַל' שְׁחִיטָה: טַבַּח שְׁלֹא בְּדַק הַסְּפִין לְפָנֵי חֲכָם וְכו' כְּנ"ל.

כְּפוֹנְנָתוֹ כַּמַּש"כ הַמְּהַרְש"ל ש"ל וְ"ל בִּיש"ש פ"א דְּחֻלִּין מוּבָא בַּתב"ש בַּשַּׁמ"ח סִי' א' סַעִי' ח', שֶׁהַשׁו"ב בָּא לְפָנֵי חֲרָם, וְסְפִינוּ בְּיָדוֹ. וְהַחֲכָם שׁוֹאֵל אוֹתוֹ אִם הַסְּפִין בְּדוּק.

וְהַשִּׁיב בְּדוּק הוּא (כְּלוּמַר שְׁבוֹדֵקוֹ לְפָנָיו) וְאַח"כּ בּוֹדֵק הַחֲכָם אֶת הַסְּפִין יַע"ש. וַיֵּשׁ לְהַעֲמִיס כ"ז בְּלִשׁוֹן הַגַּמ' דְּלָא סָר סְפִינָא קַמִּי חֲכָם.

וְזֶה פְּשׁוּט וּבְרוּר: (ד) בְּתִשׁוּבַת הַרֶה"ג הַאֲבֹד"ק ד"ז מְבַכּוּרוֹת כ"ט ע"א דְּתַנּוּ דְּגַם הַנוּטֵל שְׂכָר שְׁקֻצְבוֹ חֲכָמִים, בֵּין מִתָּם, בֵּין מִבְּעַמ"מ, מ"מ אֵין שׁוֹחֲטִין ע"פ, אַא"כ הִי מוֹמְחָה, פְּאִילָא בְּיַבְנָה א וְכַתֵּב כַּת"ה וְ"ל: גְּמַצָּא דְּגַם לְחֻסִּיד גְּדוֹל פְּאִילָא, הַתְּנוּ כָּל הַתְּנָאִים וְכו' וְכֵן בְּתִשׁוּבַת הַרֶה"ג וְכו' מְאוּסְטְרָאָה שְׁלִיט"א פְּתַב וְ"ל: וְלִקְבֵל מִיְּחִידִים עֲבוּר הוֹרְאָה, הַתִּירוּ בְּבַכּוּרוֹת רַק לְאִילָא בְּיַבְנָה, שְׁחֻסִּיד גְּדוֹל הִיָּה וְכו'.

וְהִבִּיא בְּשֵׁם סֶפֶר תּוֹרַת יְקוּתִיאֵל (שְׁאִינוּ תַח"י) שְׁמִפְנֵי חֲשָׁד יֵשׁ לְהַתִּיר בְּדִיעֲבַד הִיכָא שְׁהוּא מוֹמְחָה וְכָשֶׁר וְכו' וְכַת"ה הַגִּיָּה בְּדַבְרֵיו: וּבְאַמַּת זֶה הַטַּעַם שְׁכַתֵּב כַּת"ה שְׁהַתִּירוּ לְאִילָא בְּיַבְנָה מִשׁוּם דְּחֻסִּיד הִיָּה.

אינו מוּנָפֵר רק בפּי רִשׁ"י ז"ל בְּכּוּרוֹת כ"ט ע"א ד"ה פְּאִילָא. וְכָּהּ פּי הרע"ב ז"ל בפייהמ"ש.

והתב"ש ז"ל סי' י"ח ס"ק ל"ו, ובבבכור שו"ר בְּכּוּרוֹת כ"ט ע"א, הקִשָּׁה לְשֵׁאֵל בְּזֵה וְתִירֵץ בְּדוֹסָק ע"ש. ובמחכת"ה אִישׁוֹתְמִיטְתִּי דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ן ז"ל בפ"ד מהל' בְּכּוּרוֹת, שְׁפֶתֶת בְּטַעֲמָא דְּמִתְנִי' מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְמִשְׁקַל אֶגֶר הוֹרָאָה, וּמֵאֵן דְּשִׁקֵּל מִיבְטִיל הוֹרָאָה דִּילָן" אא"כ הִנֵּה, „מִןמִחָה לְרַבִּים" פְּאִילָא בְּיַבְנָה, דְּהִתִּירוּ לוֹ אֶגְרָא.

דְּכִינֵן וּכ"ע מִיִּתִּי לְדִידִן, וְכָל שְׁעָתָא וְשְׁעָתָא בְּעֵי לְמַחְזִי לְהוּ וְכוּ' הו"ל אֶגֶר בְּטָלָה דְּמוֹכָה וְשָׂרֵי לְמִשְׁקַל וְכוּ' – ** (וְהֶרְמֵב"ן שָׁם פֶּתֶחַ דְּלָאוּ מִשּׁוּם חֲשָׁדָא הוּא, דְּאִי מִשּׁוּם חֲשָׁדָא, לְאִילָא נְמִי אָסוּר דְּלָא פְּלִגִּינן בְּחֲשָׁדָא בְּעֵלְמָא בְּשׁוּם דְּנִכְתָּא בֵּין צוּרְבָא מְרַבְּנוּ, לְאִינְשׁ אַחֲרִינָא וְכוּ' ע"ש.

וי"ל ע"ז מִיבְמֹות ע"ז ע"א לְעַנֵּן ת"ח שְׁמוּרָה הֶלְכָה וּבָא לְאַחַר הַמְעַשֶּׂה. דְּמִשְׁנֵי שֵׁא"ה דְּשִׁמוּאֵל וּב"ר קִיָּים.

ופירש"י ומדעל"ג הוּא וְלָא מְשַׁקֵּר. ע"ש בנמק"י וּבְחִין הֶרִיטְבָ"א שְׁהִקְשׁוּ דַח"ו לָא חִיָּישִׁינן לַת"ח שְׁיִשְׁקֵר ע"ש [וי"ל מְפָרְכּוֹת מ"ג ע"ב וּבְפִירִשׁ"י ד"ה וְלָא הוּא, וּבְתוֹס' ד"ה הִכִּי פ"ש.

וי"ל דְּפִלְגִינן בְּד"ז הֶרִי"ף וּפִירִשׁ"י ז"ל ע"ש, וְדו"ק פִּי קַצְרִיתִי]: ** יע"ש. וְכֵן הֶרָא"ש ז"ל בפ"ד מהל' בְּכּוּרוֹת ס' ה' פֶּתֶחַ וְז"ל: וְכֵן אִילָא בְּיַבְנָה שְׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים לִיטּוֹל.

לְפִי שְׁהַפֵּל הָיוּ מְבִיאִין אֵלָיו בְּכּוּרִיהֶן וְכוּ', עכ"ל. וּמִצָּאתִי לְהֶרְבִּינוּ גְּרִשׁוֹן ז"ל, בְּגִלְיוֹן הַש"ס (דְּפּוֹס וְוִילְנָא) בְּכּוּרוֹת שָׁם, שְׁפֶתֶת ג"כ פְּאִילָא (בְּיַבְנָה) שְׁהִתִּירוּ לוֹ מִפְּנֵי טְרַחוּ, עכ"ל.

וְכָל דְּבָרֵי ז"ל דְּבָרֵי קַבְּלָה. וְכֵן הֶרְמֵב"ם ז"ל בפ"ג מהל' בְּפִירוֹת ה"ז פֶּתֶחַ: אא"כ הִנֵּה „מִןמִחָה גְּדוֹל", וְנִדְעֵי בּוֹ חֲכָמִים שְׁאִין כְּמוֹתוֹ וְכוּ', עכ"ל.

וְהוּא כְּלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׁפֶתֶת בְּלִשׁוֹנוֹ „מִןמִחָה לְרַבִּים".

וְנִרְאָה דְּרֹב הַפִּיסקִים לָא שְׁמִיעַ לְהוּ כְּלוּמַר לָא סְבִירָא לְהוּ כְּטַעֲמוֹ שֶׁל רִשׁ"י ז"ל וְעַפִּי"ז יֵשׁ לְתַמְנָה עַל הַטּוֹר ז"ל בִּי"ד ס' שִׁי"ב שְׁפֶתֶת: אא"כ הוּא מִןמִחָה וְנִדוּ מִןחֲזֵק וְנִדוּעַ לְכָל בְּכָשֶׁר וְכוּ' ע"ש וּמִלְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע דַּס"ל כְּפִירִשׁ"י ז"ל, וְהֵלָא מִלְשׁוֹן הֶרָא"ש ז"ל מוֹכַח דַּס"ל כְּטַעֲמָא דְּהֶרְמֵב"ן ז"ל וְשִׁאָר פּוֹסְקִים ז"ל, וצ"ע.

[וּפִי' לְשׁוֹן „מִןמִחָה לְרַבִּים" עֵינֵן בְּסִנְהֶדְרִין ה' ע"א, וּבְרָא"ש שָׁם ס' ב', וּבְנִמְק"י שָׁם רִישׁ פ"א, בְּשָׁם רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן ז"ל, ע"ש דְּעִיקָר לְשׁוֹן מִןמִחָה מְנוֹסָה כְּשֶׁבֶת ס' ע"א לְעַנֵּן קָמִיעַ מִןמִחָה.

וְכִוְהֵר"ח ז"ל שָׁם בְּגִלְיוֹן הַש"ס סִנְהֶדְרִין ה' ע"א פֶּתֶחַ ג"כ דְּפִי מִןמִחָה מְנוֹסָה וְעֵינֵן בְּרִשׁ"י עִירוּבִין נ"ח ע"ב ד"ה ה"ג אִין מוֹדְדִין אֶלָּא מִןמִחָה בְּקִי בְּמִדְיָה, עכ"ל. וְע"ש בְּרָא"ש פ"ה דְּעִירוּבִין ס' ז', שְׁהוֹכִיחַ מִהִירוּשְׁלָמִי כְּגִירִסַּת רִשׁ"י ז"ל.

וְעֵינַי בְּרַבֵּינוּ יְהוֹנָתָן עַל הָרִי"ף שָׁם, מִש"כ בְּשֵׁם י"מ. וְעֵינַי בְּטוֹאוֹ"ח סִי שֶׁצ"ט וּבב"י שָׁם מִש"כ בְּזֶה, ע"ש בִּש"ע סֵעִי ז'.

וְעֵינַי בְּפִי הָרַע"ב עַל הַמְשָׁנָה שָׁם, וּבִתּוֹסִיוֹ"ט וּבִתּוֹס' קְדָשִׁים, עֲש"ה. וְגַם לְפִלְפֵל בְּדַבְרֵיהֶם.

וְעֵינַי בְּמִנְחֹת מ"ב ע"ב בְּרִש"י ד"ה וְאֵינָהּ, וּבִתּוֹס' ד"ה וְאֵין ע"ש. וְעֵינַי בְּע"ז מ' ע"א לְעַנּוֹ קִירְבֵי דְגִים, אֵין נִקְחִין אֶלְא מִן הַמְּוֹמָחָה.

וְהָר"ן ז"ל שָׁם כְּתֹב: נִרְאֶה מִדְּבַרֵי רִש"י ז"ל דְּמִוֹמָחָה הֵינּוּ בְּקִי בְּהֵן וְאַחֲרֵים פִּי'. מֵאֵי מְוֹמָחָה נֶאֱמָן וְכו' ע"ש.

וְכֵן הֶרְמֵב"ם ז"ל בִּפ"ג מֵהַל' מֵאֲכֹ"ס ה"כ, פִּי דְּמִוֹמָחָה הֵינּוּ אֶדָם שֶׁהִוָּחֵזַק בְּכִשְׁרוֹת. וְכֵן הוּא דַעַת הֶרְמֵב"ן ז"ל, מוֹבָא בְּתַה"א דְּף ס"ד.

וְעֵינַי בְּט"ז יו"ד סִי פ"ג סִק"ט וְס"ק י"א. וּבִפְר"ת שָׁם סִק"א, וּבִפְ"ת שָׁם סִק"ט. עֲש"ה.

וְצ"ע בְּכ"ז] – שׁוֹב עֵינֵינִי בְּדַרְיָשָׁה עַל הַטּוֹיוֹ"ד סִי שִׁי"ב אוֹת ב' וְאוֹת ג' בְּסוֹפּוֹ, שְׁפִי מְדַנְּפָשִׁי דְּמִוֹמָחָה ר"ל מְנַוֶּסָה.

וְהֵבִיא רֵאִי מֵאוֹ"ח ה"ש לְעַנּוֹן קָמִיעַ ע"ש. וּבִמְחַכְת"ה אֵינְשֶׁתְּמִיטְתִּי כָּל הַנָּ"ל.

וְכֵן בְּסוֹף אוֹת ג' מְחַלֵּק שָׁם בֵּין לְשׁוֹן „מְוֹמָחָה לְרַבִּים" וּבֵין סֵתָם „מְוֹמָחָה".

וּבִמְחַכְת"ה אֵינְשֶׁתְּמִיט לִי בְּעַנּוֹן זֶה דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ן בְּכֹוֹרוֹת הַנָּ"ל שֶׁפָּחַב לְהַדְיָא בְּד"ז לְשׁוֹן מְוֹמָחָה לְרַבִּים [וְאַפְשָׁר לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַמְשָׁנָה „כְּאֵילָא בִּיבְנָה".

עֲפ"י מ"ש בְּעִירוֹבִין ס"ה ע"ב א"ר אֵילְעֵאֵי בְּג' דְּבַרִּים אֶדָם נִיפָר בְּכֹוֹסוֹ וּבְכִיסוֹ וּבְכַעְסוֹ. וּפִירִש"י ד"ה בְּכִיסִי, כְּשֶׁנּוֹשָׂא וְנוֹתֵן עִם בְּנֵי אָוֶם אִם בְּאֶמּוֹנָה הוּא עוֹשֶׂה, עכ"ל, וְלִפִּי גִירְסַת סִפְר יוֹחֲסִין ר' אֵילָא אָמַר כֵּן, דְּאֶדָם נִיפָר בְּכִיסוֹ (עֵינַי סֵדֵר הַדּוֹרוֹת אוֹת א' „אֵילָא").

וּעֲפ"י ז' אֶתִּי שְׁפִיר מ"ש „כְּאֵילָא", ר"ל כֹּר' אֵילָא דִּס"ל דְּאֶדָם נִיפָר בְּכִיסוֹ אִם הוּא נו"נ בְּאֶמּוֹנָה.

וְאִם הוּא מְוֹחֲזָק שֶׁהוּא נו"נ בְּאֶמּוֹנָה, שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו, וְהַבֵּן] וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְדַבֵּר בְּזֶה: (ה) מֵה שֶׁכְּתֹב כֹּת"ה בְּזֶה"ל: וְכֵן מְדַוֶּק לְשׁוֹן רַבִּים „עֲדוֹתֵיו", וְלֹא נִקְטַע עֲדוֹתוֹ.

מִשְׁמַע אִפִּי הָעֲדוֹת שֶׁהָעִיד מְכַבֵּר וְכו', עכ"ל. הִנֵּה, בְּדַקְדוּקוֹ זֶה כְּבָר קִדְמוֹהוּ הָר"ן בְּסוֹפ"ב דְּקִידוּשֵׁין וְהֶרְשָׁב"א וְהֶרִיטְב"א בְּחִי' שָׁם.

וְעֵינַי בְּבִרְבֵי יוֹסֵף חו"מ סִי ט' אוֹת ט"ז, וְאוֹת י"ז, מִש"כ בְּעַנּוֹן זֶה בְּאַרְיִכוֹת, וּמוֹבָא בְּקֶצֶרָה בִּפְ"ת חו"מ סִי ט' סִק"י יַע"ש, – וּמֵה שֶׁכְּתֹב כֹּת"ה וְנ"ל: וּבְכִמְהָ פְּעָמִים נִקְרָא חָשׁוּד וְכו'.

– יְעֵינַי בְּתַב"ש סִי ב' סִק"ו שֶׁכְּתֹב וְנ"ל: דְּפָשׁוּט הוּא דְּנִעְשֶׂה חָשׁוּד אִפִּי בְּפַעַם אֶחָד, דְּלִישְׁנָא דְּחָשׁוּד הִכִּי הָנָה וְכו' ע"ש.

ותמהני על הברכ"י והפ"ת שלא רמזו להתב"ש עיין ברא"ש פ"ג דסנהדרין סי' י"ג לענין חשוד על העריות ע"ש וצ"ע]. ומה שהביא כת"ה דבב"ב המענין יו"ט שתמה על הרא"ש סופ"ד דבכורות, וכתב דאפשר להתברר שלא נטל ש"ך פשיש עדים לפנינו שלא זנה ידם מידו וכו'.

ועל ש"ך מאן חקר לא שמענו שקנסו. וכת"ה תמה על תמיהתו, דבחשוד מה מהני שלא זנה ידם וכו'.

— יענין במראה הפנים על הירושלמי פ"א דסנהדרין ה"א ד"ה פאי מתני', שפ"ק להדיא דהרמב"ן והרא"ש פליגי בסברא אם יכולין אנו לסמוך על העדים שאמרו לא זנה ידנו מתוך ידו.

דלדעת הרמב"ן אעפ"י שהוא חשוד בפעם אחרת בכל כה"ג סמכין אהני עדים, ודין הזה לא בטל, עכ"ל. ועפ"י צדקו דבב"ב המענין יו"ט: (ו) ומה שפ"ק כת"ה דדין,, ד"ן גרע טפי מעדות.

וענין להכנה"ג סי' כ"ח בהגב"י אות קל"ה, שבעדות עלה ונסתפק לענין נוטל ש"ך, אם כל העדות שהעיד בטלים. ובדין פשיטא לי' שפ"ק דיניו בטליו, עכ"ל.

— יענין בס' ברכ"י סי' ט' אות ט"ז, שהביא בשם ס' עז"נ ושאר אחרונים שתמהו על הכנה"ג.

ש"הרי ה"ן קרי בתל, דעדות ודין פי הדדי ניהו ע"ש. וענין בהגהות מ"מ על הרמב"ם פכ"ג מהל' סנהדרין ה"ה שתמה על השבו"י וכתב ולא ידעתי מנ"ל לחלק בין עד לדין.

וענין במ"מ פ"ה מהל' עדות ה"ד, ובברכ"י סי' ט' אות כ' שפ"ק ג"כ דעד ודין דינם שוין ע"ש. וענין במרה"פ על הירושלמי רפ"א דסנהדרין ד"ה אמר הב, פ"ב ונ"ל: למדנו מפ"ק דדין עד כמו דין הדין וכו' עכ"ל.

ומצאתי בשו"ת מהריב"ל ח"ג סי' צ"ז שפ"ק דעדות ודיינות הפל אקד, דאם החזירו המעות שקבלו, דינו, ועדותו פ"ש ע"ש. וכ"ה ברמ"א חו"מ סי' ל"ד סעי' י"ת.

ומצאתי בשו"ת מהרי"ט ח"ב חו"מ סי' ע"ט שפ"ק ג"כ פ"ן. והביא להמהריב"ל ה"ג"ל.

וגם הביא להשו"ת מהרשד"ם תו"מ סי' פ' ע"ש. וענין בכנה"ג סי' ט' אות ט"ו שהביא ג"כ דבב"ב המהריב"ל והרמ"א ה"ג"ל דשניהם שוין ע"ש.

ולפענ"ד מבואר פ"ן ממה שישנו חכמים בלשון המשנה נדה מ"ט ע"ב פ"ל הפ"ש לדון פ"ש להעיד. ויש שפ"ש להעיד ואינו פ"ש לדון.

והרמב"ם בפ"ט מהל' עדות ה"ו, פורט ותושב שם פ"ל הפ"ש להעיד ואינו פ"ש לדון ע"ש. וממילא מוכת, דכל שאר הפסולים לדון, פסולים להעיד.

וכ"ה בש"ע חו"מ סי' ל"ג סעי' א'. ונכלל בזה הנוטל ש"ך, שדינו ועדותו בטל.

זנה פשוט וברור. ועפ"י אתי שפיר דלא קשה מידי קושית הגהות,, חשק שלמה" בבכורות כ"ט ע"א שם (שנדפסו בווילנא) ע"ז שהשמיט הרמב"ם ז"ל ד"ז דנוטל ש"ך להעיד דעדותו בטל.

ויכָּבַר קְדָמוֹ בְּזֶה בְּשׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז ח"ג סי' תק"ז שְׁפָתַי שְׁחַפְּשׁ בְּכָל הַלְכוֹת עֲדוֹת, וְלֹא מְצָא ד"ז, ע"ש מש"כ לְחַדְשׁ דְּבַר אֲשֶׁר לֹא שִׁעְרוּ הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל, עש"ה. וְכֵן מְצָאֵתִי בַס' שְׂאִילַת שְׁלִים וְלִהְגָּאוֹן ר' יִשְׁעִי' פִּיק ו"ל) עַל הַשְּׂאִילַתוֹת פ' דְּבָרִים, שְׁפָתַי מְצָנָה לִיתֵן טַעַם עַל הַשְּׂמֵטוֹת הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר ד"ז ע"ש.

וּלְפִי מָה שְׁפָתַי אֲתִי שְׁפִיר, דְּלֹא קָשָׁה מִיָּדִי, דד"ז נְכַלְל בְּכָל הַפְּסוּל לְדוֹן פְּסוּל לְהַעֲיֵד. כְּדָבָר הָאֲמוּר.

וְזֶה פֶּשׁ ט וּבְרוּר: (ז) וּבְגוּף דְּבָרֵי הַמַּעֲדִיו"ט שְׁהִבִּיא כַת"ה לְעִנְיָן שְׁכָר מְאֻחָר. וְגַם הִרְהִי"ג וְכו' מוֹהֲר"י יָפָה מְבַעֲלִין שְׁלִיט"א, הִבִּיא מֵהֶבְרַכ"י שְׁפָתַי דֵּהמַעֲדִיו"ט אֲיִירֵי הִיכָא, דְּמִקְמֵי דִינָא, לֹא הִזְפִּיר מְשַׁכֵּר כָּלָל, וּמִש"ה פָּתַי דְּלֹא קִנְסוּהוּ לְבַטֵּל דִּינוֹ וְכו' ע"ש.

וּלְפַעַנ"ד יֵשׁ לְהַעֲיֵר מֵהִירוֹשָׁלַיִם הַחֲדָשׁ עַל מַס' בְּכוֹרוֹת פ"ד ה"ד, עַל הָא דְתַנְן הַנּוֹטֵל שְׁכָר לְדוֹן דִּינָיו בְּטַלִּין. פְּרִיף וְ"ל: תְּנִי.

אָבֵל נוֹתֵן לְדִינָן שְׁכָר דִּינוֹ וְכו' אֵיתָא תְּמִי (בְּתַמִּיָּה) דִּינָיו בְּטַלִּין וְאֲתָמַר הִכִּי (כְּלוּמַר פִּינּוֹן דְּאִפִּי דִינָיו בְּטַלִּין, אִיף מְוֹתֵר לְתַת לוֹ שְׁכָר?). וְנִרְאֶה דְכַוֵּנַת הִירוֹשָׁלַיִם עַל הַתּוֹסְפָתָא דַפ"ג דְּבְכוֹרוֹת.

דְּתַנָּיָא שָׁם. אָבֵל נוֹתֵן לְדִינָן שְׁכָר וְכו'.

אֵעִפ"י שְׁאֲמָרוּ מְכֻוֹעֵר לְדִינָן לִיטֵל שְׁכָר וְכו', ע"ש וּבְפִי' מְנַחַת בְּכוֹרִים. וְלִהְבְּרַכ"י הַנְּ"ל, קָשָׁה, דֵּהוּ"ל לְהִירוֹשָׁלַיִם לְתַרְזַן הַבְּרִיָּיתָא, דְּמִיִּירֵי דְקוֹנְדָם שְׁרוֹן אֵת הַדִּין, לֹא הִזְפִּיר כָּלָל מְשַׁכֵּר, וְדָן אֵת הַדִּין מְסַתְּמָא, וּמִש"ה אֲמָרוּ אָבֵל נוֹתֵן לְדִינָן שְׁכָר, אֵעִפ"י שְׁמְכֻוֹעֵר אֲלֵא נְדָאי דְאִין חִילוּק.

וְעִינָן כְּתוּבוֹת ק"ה ע"א דְּפְרִיף ג"כ עַל הַבְּרִיָּיתָא דְתַנָּיָא מְכֻוֹעֵר הַדִּינָן שְׁנוּטֵל שְׁכָר וְכו', ה"ד אִילִימָא אֲגַר דִּינָא וְכו' הָא תַנְן הַנּוֹטֵל שְׁכָר לְדוֹן דִּינָיו בְּטַלִּין וְכו' ע"ש. וְלִהְבְּרַכ"י קָשָׁה ג"כ כַּנְּ"ל.

אֲלֵא נְדָאי דְאִין שׁוּם חִילוּק בַד"ז. וְדו"ק: וְרִאִיתִי ב,,תְּכַמַּת שְׁלֵמָה" [שְׁבַגְלִיוֹן הַשְּׁ"ף חו"מ] שְׁפָתַי הָא דְנוֹטֵל שְׁכָר לְדוֹן דִּינָיו בְּטַלִּין, דְּנֹקָא אִם דָּן ע"י כְּפִיָּה, אָבֵל אִם בָּאוּ מְעַצְמָם לְדִינָן וְיָדְעוּ שְׁהוּא רְגִיל בְּכָף לְקַבֵּל שְׁכָר, וּבְפִרְט אִם נִתְנוּ לוֹ הַשְּׁכָר קוֹנְדָם שְׁאֲמַר לְהֵם הַפְּס"ד דְּסָבְרוּ וְקַבְּלוּ ע"ז לֹא גִרַע מֵאֵם קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם קְרוּב אוֹ פְּסוּל דְמִהְנִי.

אִף דְּפְסוּלֵי מְדְאוּרֵיָּיתָא. הִכָּא דְאִין הַפְּסוּל דְאוּרֵיָּיתָא רַק דְרַבְנָן, בְּנְדָאי דִינוֹ דִין שְׁלֵא ע"י כְּפִיָּה.

כַּנְלַעַנ"ד בְּרוּר. עַכ"ל.

וּבְמַחֲכַת"ה שְׁגָה בְּזֶה הַרְבֵּה. דְלְדְבָרֵיו בְּטַלְתָּ ,,מָה אֲנִי בַחֲנָם", כַּמִּש"כ בְּהַגְהוֹת מַל"מ פַּכ"ג מֵהַל' סְנֵהֲדְרִין ה"ה ע"ש.

וְגַם אִישְׁתְּמִיט מִינְי' הַסּוּגָא דְכְתוּבוֹת ק"ה ע"א, וְתוֹסְפָתָא דַפ"ג דְּבְכוֹרוֹת הַנְּ"ל. וְגַם מְפֹרֵשׁ יוֹצֵא מִפֶּה קְדוֹשׁ הַסַּמ"ע חו"מ סי' רע"ב ס"ק י"ז שְׁפָתַי וְ"ל: מָה שְׁהוּא עָלָיו

לעשות משום מצוה, כגון פריקה ודין, ולימוד תורה וכיו"ב, דאסור לקבל עלי' שְׂכָר, אף אם ירצו ליתן לו.

עכ"ל: (ח) וגם לענין גוף השאלה שהטבח הנ"ל, עוסק במסחר עורות, גם בעורות סוסים. הנה יש להעיר בזה ממ"ש בירושלמי סוטה פ"א ה"ד, בקה דכתיב, ויטו אחר הבצע, מברכתא היתה עוברת [ופי' הק"ע והפ"מ שפירא מביאה סחורה] והיו מניחין צרכיהו של ישראל ועוסקין בפרקמטיא ופי' הפ"מ דלפיכה העלה עליהן הכתוב פאלו הטו אחר הבצע, משום שלא נתעסקו בצרכיהו של ישראל כפי המוטל עליהן].

וא"כ הקא נמי בשו"ב וכיו"ב, העוסק במסחר, הוא מניח צרכיהו של ישראל ולא מתעסק בהן כפי המוטל עליו. ועיין בפר"ת סי' י"ח ס"ק ל"א שפכתב אדם שיש לו הרבה טרדות, ורוב מחשבות, אין למנותו שוחט לצבור, עכ"ל.

ותמהני שלא העיר מהירושלמי הנ"ל וא"כ פשוט וברור דשו"ב פנה פסול מלהיות שו"ב עד שיעשה תשובה כדת. (ט) ומה שפכתב כת"ה להעיר עפי"ד הרמב"ם בפ"א מהל' מלכים ה"ו דאין מעמידין מלך ולא כה"ג, לא קצב ולא בורסי וכו' – והאי טבחה הנ"ל, הוא קצב ובורסי.

והלא גם השו"ב הוא בכלל המנויים, לענין חזקה לו, ולכניו אחריו. – הנה, באמת הרמב"ם ז"ל לא הזכיר כלל שאין ממנים שאר מנויים, מאלו דזילו אומנטייהו רק מלך וכ"ג אין מעמידין מהו.

אולם ראה זה מצאתי בתנא דבי אליהו זוטא פט"ז, וז"ל: הגרע והבלן והבורסקי אין מעמידין מהו לא מלך ולא נשיא ולא כ"ג. ואין מוסרין להם דבר שיש בו שררה לרבים. ואין מעמידין מהו אפטרופסין ליתומין. ר"י אומר פסולין לעדות הן עכ"ל ועפי"ז י"ל דגם שו"ב אין מעמידין, מאלו דזילו אומנטייהו דלא גרע עכ"פ מאפטרופס: (י) בתשובת הרה"ג מאוסטרךא שליט"א, השיג מאד על הס' תורה תמימה פ' נצבים, שחידש עפ"י אז"ל בעירובין נ"ה ע"א דהתורה לא תמצא לא, בסחרנים ולא בתגרים" ופירש"י: ,,סחרנים מחזירין בעיירות".

והוכיח מזה דמי שיש לו עסק בביתו, אינו סותר לת"ת, פי יכול לקבוע לו עתים לזה ולזה וכו' יע"ש. וכתב דדבריו בטלין וכו' פי מה יתרוץ על הפל, ולא בתגרים" ותגר הלא אינו סובב והולך כפירש"י תגרים בעירן במקומן]: הנה לפענ"ד יש להעיר מהא דכתיב ישע' (כ"ג ח'), ,,סחריה שרים", ובתרגום שם, ,,תגרהא רברבין".

וכן ביחזקאל (כ"ז כ"א), ,,ערב וכל נשיאי קדר המה סחרי ידו" וגו', ובתרגום: ,,ערב וכל רברבי נבט אנון תגרו".

וכן בפסוק כ"ב (שם), ,,רכלי שבא" ובתרגום שם: ,,תגרי שבא".

וכן בפסוק ל"ו, ,,סחרים בעמים" ובתרגום: ,,תגרין בעממיא".

וכן במשלי (ג' י"ד), ,,פי טוב סחרה מסחר כסף" ובתרגום: ,,דטבא תגרוהא מן תגרותא דסימא".

ובממשלי (ל"א י"ד), "היתה פאניוּת סוּחַר", ובמרגום: "ונהנת הַיָּד אֶלְפֶת דְּתַגְרָא".
ובפסוק י"ח שם, "כִּי טוֹב סַחֲרָה", מטול דְּטַבְתָּא תַּגְרוּתָהּ".
וכן במלכים (א' י'), "ומסחר הָרוֹכְלִים", וסחורת תַּגְרִיָּא".
הרי מבואר דלשון "סוּחַר" וְלִשׁוֹן "תַּגְרָא" הפל אַחַד, דגם, "תַּגְרָא" הוא רוכל המַחְזִיר
בְּעֵינָיוּת.

כמד"ר פ' מצורע סי ב' ע"ש. ופי' רש"י בְּעֵירוּבֵין הַנָּ"ל צ"ע.
ועיין בהקדמת ספר, "חַקְמַת אָדָם" פתב וז"ל: התַּגְרָנִין ר"ל הם התַּגְרָנִים הגְדוּלִים
הַעוֹסְקִים יוֹם וְלַיְלָה בְּסַחֲרָה וכו'.

והסחָרָנִים הם הסוֹחְרִים הַקְטָנִים יע"ש. ובמחכת"ה אִישׁוּתְמִיטְתִּיהָ כָּל הַנָּ"ל וְעוֹד יֵשׁ
לְפַלְפֵל בְּזָה וְלֹא עַט הָאֶסְף פָּה: בְּצַלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִימָן סו כְּבוֹד הַרָה"ג וכו' מו"ה
מְנַחֵם מְעַנְדֵּל נ"י אבד"ק הָאֶרְלוֹי עֲתָה בְּאִתִּי לְהַשִּׁיבוֹ ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּגִדוֹן הַשׁו"ב, שְׁיָדִיו
מְרַתְתוֹת: הַנָּה, עֵינֵי כַת"ר שְׁפִיר חָזוּ מֵה שְׁכַתְּבוּ כָּל גְּדוּלֵי הָאֶחָרוֹנִים ו"ל בַּגְּדוֹז".

וכבר אִיפְסָקָא הַלְכָתָא בְּבֵי מְדַרְשָׁא, שְׁהוֹרָאָתָהּ בַּקְדוּשָׁה, שְׁשׁו"ב כְּזָה אָסוּר לְשַׁחֲט
וְלְבַדּוֹק. וְיֵשׁ לְמַצוֹא סְמוּכִים לַד"ז מ"ש בְּחֻלִּין כ"ד ע"ב, לְעַנְיָן פָּהוּ, ד, עַד שְׁיִזְקִין
כְּשֶׁר לְעַבּוּדָה.

עד כָּהֵן? זוֹ עַד שְׁיִרְתָּת. ופירש"י ו"ל בד"ה שְׁיִרְתָּת, יָדִיו וְרַגְלָיו רוֹתְתִין, מֵאִין פָּת.
וכן הַרְמַב"ם ו"ל בפ"ז מהל' ביאת מְקַדָּשׁ הַי"ב, פָּתַב: הַזְקָן כְּשֶׁהִגִּיעַ לְהִיּוֹת רוֹתְתִין וְרוֹעֵד
כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד עַכ"ל. אָבֵל הַרְבִּינוּ גְרִישׁוֹן מְאֹר הַגּוֹלָה ו"ל, בְּגִלְיוֹן הַש"ס (דְּפוּס וְוִילְנָא)
בְּחֻלִּין שָׁם.

פָּתַב: עַד שְׁיִרְתָּת, כְּלוּמַר שְׁמַרְתִּין יָדָיו מְחַמַּת זְקָנָה, עכ"ל א)***(א) ועפ"י ז' י"ל עַל
הַחַת"ס חֲאֵה"ע ח"א ס' כ"ג, בַּמַּש"כ עַל הַב"ש אַה"ע ס' ט' סק"ו, לְעַנְיָן קְטָלְנִית. דָּאָם
הוּא זְקָן יֵשׁ לְתַלּוֹת בְּזַקְנָה וְכַתְּבֵי דְהַאי זְקָן נ"ל שְׁהוּא בַר שְׁבָעִים.

דְּאֵלוּ בַר שְׁשִׁים, הֵלֵא אַבְיֵי נְמִי חָזָה שְׁתִּין בְּנִין וכו' יע"ש. וְעֵינֵין בְּתוּוֹי"ט פ"ה דְּאֵבוֹת
מכ"א שְׁהֵבִיא מֵהַמַּד"ש שְׁפָתַב שְׁהֵרִיטְב"א וְעוֹד סְפָרִים גְרָסִי בַּמְשָׁנָה: בֵּין שְׁשִׁים לְחַכְמָה
ע"ש וְלִפִּי מֵה שְׁפָתַבְתִּי י"ל דְּהַזְקָנָה לְעַנְיָן קְטָלְנִית, הֵינְנוּ נְמִי עַד שְׁיִרְתָּת.

כְּאֵמֹר: ***) וְאֶפְשָׁר לֹמַר מִלְתָּא בְּטַעְמָא, בְּכַהֵן שְׁיָדִיו מְרַתְתִין, מְחַמַּת זְקָנָה, אִינְנוּ כְּשֶׁר
לְעַבּוּדָה. מְשׁוּם דַּע"ז אָסוּר לְשַׁחֲט, כְּאֵמֹר.

ואע"ג דְּשַׁחֲטָה בְּזָר כְּשֶׁרָה. כְּבָרְכוֹת ל"א ע"ב, וּבכ"ד.

וְשַׁחֲטָה לְאוֹ עַבּוּדָה הִיא. כְּיוֹמָא מ"ב ע"א, וּבְתוֹס' שָׁם ד"ה שַׁחֲטָה ע"ש.

מ"מ לְכַתְחֵלָה רַק הַפְּהָנִים הָיוּ שׁוֹחֲטִים הַגְּדוּשִׁים. וּכ"כ בְּהַגְהוֹת וְחִי הַרְשָׁ"ש (שְׁנַדְפָּסוּ
בַּש"ס וְוִילְנָא) בְּבָרְכוֹת ל"א ע"ב שָׁם.

וכ"כ עוֹד בְּהַגְהוֹתֵיו בְּבָרְכוֹת כ"ח ע"א. וְכֵן הוּא בְּתוֹס' קִידוּשֵׁין ע"ו ע"ב ד"ה אִין.

דגם שְחִיטָה וּשְאָר עֲבוּדוֹת הַכְּשָׁרוֹת בְּזָרִים, לְכַתְחֹלָה, לֹא עָבְדוּ כִּי אִם כְּשָׂרִים מִיִּחוּסֵי ע"ש. ועפ"ז רק בְּמִשְׁפָּחוֹת הַכֹּהֲנִים הָיוּ בְּקִיָּאִין בְּיַחוּסָן.

כְּמוֹ שֶׁנֶּשְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בְּסוֹף מִס' מְדוֹת, דְּסִנְהֶדְרֵי גְדוּלָה הִיָּתָה יוֹשֶׁבֶת בְּלִשְׁפַת הַגְּזִית, וְנִדְנָה אֶת הַפְּהוּנָה וְכו'. וְכֵן מִשְׁמַע בְּמִשְׁנָה יוֹמָא כ"ה ע"א, דְּהַפִּיִס הַשְּׁנִי הִי' מִי שׁוֹחֵט? וּמִי זוֹרֵק? וְכו'.

וְלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוֹם שֶׁהִי' פְּיִסוֹת בְּיִשְׂרָאֵלִים, לֹאמַר, מִי שׁוֹחֵט? וְע"כ וְדַאי, מְשׁוּם דְּלְכַתְחֹלָה רַק הַכֹּהֲנִים הָיוּ שׁוֹחֲטִים בְּקִדְשִׁים. וּמְצָאֵתִי ב,,בְּתַפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל" עַל מִשְׁנֵי־וֹת סֹדֵר קִדְשִׁים (בְּפִתִּיחָה לְסֹדֵר קִדְשִׁים,,תְּנַמֵּר בְּקוּדְשׁ" פ"א אוֹת ב'), שְׁחִילְק בַּד"ז, דְּדוֹנְקָא בְּקַרְבָּנוֹת צְבוּר, לֹא הִנִּיתוּ יִשְׂרָאֵל לְשַׁחֲט, ע"ש.

וְעַפ"י דְּבָרָיו י"ל עַל הַרְשָׁ"ש הַנֶּ"ל. בַּהֲגָהוֹת וְחִי' הַרְשָׁ"ש בְּפִסְחִים ז ע"ב, עַל פִּירֵש"י שָׁם ד"ה פֶּסַח.

כְּתַב, דְּבַכּוּלֵי הַש"ס מוֹכַח דְּכֹהֲנִים הָיוּ רְגִילִים לְשַׁחֲט ע"ש. וַיֵּשׁ לְפַלְפֵּל בַּכ"ז הַרְבֵּה: סוֹף דְּבָר הַפֶּל נִשְׁמַע, דְּשׁו"ב שְׁיָדִיו מְרַתְתוֹת, אֲסוּר לְשַׁחֲט וּלְבַדּוֹק.

וּמְנַטֵּל הַדְּבָר עַל הַשׁו"ב גּוֹפֵי' לְמִשְׁנֵי יָדָיו מְלִשְׁחֻט וּלְבַדּוֹק, בְּכַדִּי שְׁלֵא לְהַכְשִׁיל אֶת הַרְבִּים ח"ו. שְׁלוֹם רַב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתֵךְ וְאִין לְמוֹ מְכַשׁוּל בְּצַלְאֵל זָאֵב שְׁאֲפָרְאֵן סִימָן סֹז כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מוה"ר אֶלְטֵר שְׁפִירָא נ"י הַאֲבַד"ק ווִיקְנָא, כְּעַת רַב"ד בְּצִרְנוֹבִיץ ע"ד אֲשֶׁר שָׂאֵל לְדַעַת בְּעֵנֵן הָאֲנוּזוֹת וְכַר אֲנוּזוֹת הַמְּפִנְטִים, שְׁנָה כַּט"ז שְׁנָה שֶׁהִי' אֲסִיפַת רַבָּנִים בְּמַחְנֵי, וְאֲסָרוּ אֶת הָעוֹפוֹת הַמְּפִנְטִים, אִפִּי' ע"י בְּדִיקַת הַנּוֹשֵׁט.

וְכַעַת קְמוּאֲנָשִׁים שְׂאִינָם שׁוֹמְעִים לְקוֹל הַזָּרִים וּמֹרִים. וְאוֹכְלִים בְּשֵׂאֵט נֶפֶשׁ הָאֲנוּזוֹת וְכַר אֲנוּזוֹת הַמְּפִנְטִים.

בְּלֹא בְּדִיקַת הַנּוֹשֵׁט. ע"כ נֶפֶשׁוֹ בְּשֵׂאֵלְתוֹ אִם יֵשׁ לְהַתִּיר לָהֶם הָאֲנוּזוֹת וְכַר אֲנוּזוֹת הַמְּפִנְטִים, עַכ"פ ע"י בְּדִיקַת הַנּוֹשֵׁט.

כְּמוֹ שֶׁהִתִּירוּ הַרְבָּנִים הַג' שְׁלִיט"א מְמַדִּינַת אוֹנְגְאָרָן. וְכַת"ה כְּתַב שְׁכָפִי הַנֶּרְאָה בַּש"ע יו"ד ס' רי"ד אִין אָנוּ כְּוֹלִים לְהַתִּיר לָהֶם אִפִּי' ע"י בְּדִיקַת הַנּוֹשֵׁט וּבְפֶרֶט בְּמַדִּינָה זוֹ שְׁאֲבוּתֵיהֶם וְאֲבוּת אֲבוּתֵיהֶם נִהְגוּ בָהֶם אִסּוּר מְעוֹלָם.

עַכְתוּ"ד.

תְּשׁוּבָה הַדִּין אֲמַת כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת כַּת"ה שְׂאִין לְהַתִּיר לָהֶם אִפִּי' ע"י בְּדִיקַת הַנּוֹשֵׁט. וְהָרִי זֶה ב,,בַּל יַחַל" מְדַרְבָּנָן.

כְּנִדְרִים ט"ו ע"א. וְהַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ חִיד"א ז"ל בְּסִפְרוֹ בְּרַכִּי יוֹסֵף יו"ד ס' רי"ד, חֶקֶר בְּזָה, אִם הוּא מְדַאוּרֵייתָא, אוֹ מְדַרְבָּנָן.

וְהִבִּיא מְהָרָא"ש פ"ד דְּפִסְחִים דְּמוֹכַח שֶׁהוּא מְדַרְבָּנָן יַעו"ש. וּבְמַחְכַּת"ה אִישְׁתַּמִּיטִיתִיהַּ הַגַּמ' מְפִנְרֶשֶׁת בְּנִדְרִים ט"ו הַנֶּ"ל דְּמְפָרֵשׁ יוֹצֵא דְהֵינּוּ,,בַּל יַחַל" מְדַרְבָּנָן.

וְכ"כ בַּב"ח עַל הַטּוֹר, רַס"י רִי"ד [וּבַתְּשׁוּבָה לְעֵיל, סִימָן מ"ד, הָעֵרוּתִי בְּזָה בְּדַבְרִים נִפְלְאִים בַּעֲזַה־שִׁי"ת. וְלֹא עֵט הָאֲסָרָה פָּה].

נתמירא ד"ס יותר מד"ת. פְּעִירוּבִין כ"א ע"ב.

ובירוּשְׁלָמִי בְּרָכוֹת פ"א ה"ד. ובירוּשְׁלָמִי סְנֵהֲדָרִין פ"א ה"ד, ופ"ב דע"ז ה"ז.

בפֶּרֶט בְּנֵדוּן דִּינָן שְׁהָאֲסַפְתָּ הַרְבָּנִים הַג' שְׁלִיט"א בְּקַעָה מְצָאוּ וְגָדְרוּ בְּהָ גָדַר תְּדַשׁ. וּכְבָר פְּסִקִין בַּש"ע יו"ד סי' רכ"ח סְעִיף כ"ח דָּאֵם הִיְתָה הַסְפָּמָה גָדַר לְרַבִּים, אוּם יג לתורה ולְדָבָר מְצוּהָ, אִינָם יְכוּלִים לְהִתִּיר.

וְעֵינָן תְּשׁוּ' חו"י סי' ככ"ו שְׁפָסַק דְּלִמְנָהֵג שְׁקַבְלָה פְּלַ הַמְּדִינָה, צָרִיף תְּרָטָה פְּלַ הַמְּדִינָה, לֹא שָׁל עִיר אַחַת יַעו"ש. רָאָה מַש"כ הַמַּהְרִי"ק ז"ל בְּשׁוֹרֵשׁ קמ"ד, מוּבָא בַב"י יו"ד סי' קצ"ד, שְׁפָתָב: שְׁהָרַאשׁוּנִים שְׁהִתְמִירוּ עַל פֶּה, בְּקַעָה מְצָאוּ, וְגָדְרוּ בְּהָ גָדַר, וְעַל כִּי"ב כְּתִיב: ,,שָׁמַע בְּנֵי וְגו' וְאֵל תִּטְוֹשׁ תּוֹרַת" וְגו' וכו' ע"ש מַש"כ בְּשֵׁם הַרִיב"ש ז"ל יַעו"ש וּכְבָר נִוְדַע מַש"כ הַמְּרָדְכִי בְּחֻלְיִן ר"פ גה"נ, לְעַנְנֵי שְׁמָנוּ שָׁל גִּיד, וְז"ל: וְשָׁמְנוּ יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם וְנִהְגוּ בּוֹ אִיסוּר.

וְרֵאוּי לְהִתְמִיר בּוֹ. פְּדָגְרִסִּינָן: בְּנֵי הַזֶּהָר בְּשָׁל סוּפְרִים, יוֹתֵר מְשָׁל תּוֹרָה.

שד"ת יֵשׁ בְּהֵם עֲשֵׂה וּל"ת. וּבד"ס הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם חֵיִב מִיְתָה.

וּמָה שְׁשָׁנִינוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל קְרוּשִׁים נִהְגוּ בּוֹ אִיסוּר זֹה הִיא ד"ס. עכ"ל: ע"כ חֲלִילָה לָנוּ לְעַבֹּר עַל מְנָהֵג אַבוּתִינוּ בְּמִדִּינָתָנוּ.

וּתל"מ: בְּצִלְאֵל זָאֵב שְׁאֲפָרָאן סִימָן סָח כְּבוֹד הַרָה"ג וְכו' מוה"ר יְהוֹשֻׁעַ פְּאֵלֶק זָאֵב י"ג אַבְד"ק פְּאֵלְטִישְׁעָן ע"ד הוֹרָאָתוֹ בְּקִדְוִישָׁה בְּעַנְיָן הַשׁוּבִי"ם דְּמַחְנָתוֹ, שְׁאִין חֵיִבִין וְגַם אִין רְשָׁאִין לְעַסוֹק בְּדָבָרִים אַחֲרִים כָּל זְמַן הֵיְתָם בְּבֵית הַמְּטַבְּחִים.

כְּגוֹן לְהִיּוֹת מְנִיחִים חוֹתְמוֹת עַל הַפְּשׁוּרוֹת שְׁיִצָּא מִתַּחַת יָדָם. כִּי זֹאת עֲבוּדַת הַנְּאֻמָּן הַמְּמוֹנָה עַל פֶּה, אֲבָל הַשׁו"ב עֵינָר עֲבוּדָתָם הִיא עֲבוּדַת הַקּוֹדֵשׁ וְרַק בְּעַסְקֵי הַקּוֹדֵשׁ, כְּגוֹן בְּדִיקוֹת סְפִינֵי שְׁחִיטָה וּבְדִיקוֹת פְּנִים וְחוּץ, וּפְלִפּוּל בְּהִלְכוֹת שׁו"ב הַנְּחִיצוֹת לְשַׁעֲתָן, וְהַרְבֵּה צָרִיף יָשׁוּב הַדַּעַת וְכו' כַּמַּש"כ הָרַא"ש וְהַר' יוֹנָה ז"ל.

וְקו"ח בּוּזָה"ז שְׁבוּדָקִין בְּתוֹף בֵּית הַמְּטַבְּחִים אֲשֶׁר הָרַעַשׁ וְהַבְּלוּל הַדַּעַת גְּדוּל מְאוֹד, ע"כ גְּזַר אִימֵר שְׁאֵם הַשׁו"ב יַעֲבְרוּ בְּזוֹן חֲלִילָה, וְיִתְעַסְקוּ בְּדָבָר אַחֵר, אֲזַ תְּהִיָּה שְׁחִיטָתָן אִסְרָה עַל כָּל בְּנֵי הָעִיר.

עַכְתּוֹ"ד: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אֲנֹכִי הָרוּאָה כִּי פַס"ד זֶה אֲמַת וְיִצִּיב. וְהַרִי ,,כְּבָר הוֹרָה זְקוֹן" [כְּשֶׁבַת נ"א ע"א, וְיָבְמוֹת ק"ה ע"ב, וְסְנֵהֲדָרִין כ"ד ע"א.

וְעֵינָן בְּמַהְרָש"א בְּשֶׁבַת נ"א ע"א בַּחֲיָאג"ד שָׁם, וְדָבָרֵינוּ צ"ע עַפְי"ד הַשְּׁ"ף יו"ד סי' רכ"ב ס"ק נ"ט עַש"ה וְהַבֵּן. וְהִנֵּה טוֹב עֲשֵׂה בְּעַמְיוֹ לְגָדְרוֹ גָדַר בְּגִזְרָה עַל הַשׁוּבִי"ם לְמַעַן יִלְכוּ בְּדָרָף טוֹבִים, לְהִיּוֹת זְרִיזִין וְזִהִירִין.

כַּמַּש"כ הָרַא"ש בַּפ"א דְּחֻלְיִן סי' כ"ד, וּבַטּוּש"ע יו"ד סי' י"ח סְעִיף י"ז. וּכְפִירֵש"י בְּחֻלְיִן ק"ו ע"ב ד"ה זְרִיז עֲדִיף מְזִהִיר, זִהִיר שְׁיִוְדַע לְהִזְהֵר בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה וְכו', זְרִיז הָרוּאָה אֶת הַנּוֹלָד, וּמִתְקַן עֲצָמוֹ שְׁלֹא יָבֵא לִיְדֵי כָף וְכו'.

עכ"ל.

וכן הוא בפירוש"י ע"ז כ' ע"ב ד"ה זריזות, וד"ה זיהרות, ע"ש ובר"ן (וברש"י שעל הקרי"ף). וכ"כ הב"ח על הטור או"ח סוס"י א' ע"ש.

ועיין ג' בב"ח או"ח רס"י ר"פ שפכת דזיהרות הוא קנודם המעשה וכו' ע"ש. ובמחכת"ה דבריו סיטראי גינהו למש"כ בעצמו בסי' א' וכפירש"י הג"ל, ועיין בפרש"י ערובין ק"ג ע"א ד"ה גני תבורה, שפכת, דכל העוסקין בקדשים זריזין וחקמים וכו' עכ"ל.

ופירש"י בקה"ק ק"ז הג"ל דזריז הוא הרוצה את הנולד, אתי שפיר מילתא בטעמא, ד, אינהו חכם הרוצה את הנולד, כתמיד ל"ב ע"א.

ולכך פירש"י בעירובין שם, זריזין וחקמים".

ועיין פרש"י שבת קי"ד ע"ב ד"ה זריזים הם, בקיאין הן בכל וכו'. ע"ש ופירש"י פסחים נ"ט ע"ב ד"ה זריזין ע"ש.

ועיין בתב"ש בשמ"ח סי' י"ח סעיף כ' שפכת דממנים שו"ב, יודעי תורה וזריזים" ע"ש.

ולדעתי כ"ז נכלל בלשון, זריזין, כפירש"י בשבת ועירובין הג"ל.

ואעפ"י שהם יתירי מדע, מ"מ צריך לאזהורי להו, כרבנן דסבירא להו אין מזריזין אלא למזריזין. כמכות כ"ג ע"א.

וכן הוא במד"ר סדר נשא פ"ז ז. וע"כ פתורה עשה כת"ה לזרז את המזריזין כי חלילה קולין הוא להשו"ב להעמיס על נפשם חבילי טרדין פגון להניח חותמות על הפשרות, פי עבודה כזאת יכולין לעשותה ע"י איש מהימן אחר הממונה על כך, מבלעדי השו"ב, ודי די לפני השוכים טרדות הקודש שיש להם, וחלילה לעבור עליהם בכל תוסף, דכל המוסף גורע.

וכמש"כ הפרי תואר בסי' י"ח ס"ק ל"א, וז"ל: אדם שיש לו הרבה טרדות כו' אין למנותו שוחט לצבור וכו' וד"ז מוטל על חכם העיר, עכ"ל. ואדרבה איש אחר נאמן הממונה על כך להניח חותמות עדיף טפי משיניחו השו"ב החותמות, דיש לחוש דלמא אגב טרדתייהו דהשו"ב יחליפו להם בין פשרה לטרפה.

וכה"ג אמרינן בע"ז ל"ג ע"א דפריה ומאחר דישראל נותן לתוכן יין, ישראל אחר עומד ע"ג למ"ל ו ומשני: דלמא אגב טרדתייהו מנסה ולא אדעתיה, ע"ש בפירש"י, ובירושלמי פ"ב דע"ז ה"ד, וז"ל: מעתה אפילו אין ישראל עומד ע"ג אני אומר שמה החליף, ע"ש בפ"מ.

ועי' בר"ן בפ"ב דע"ז שם עש"ה. והנה הפמ"ג ביו"ד סי' י"ח בשפ"ד סק"ח עלה ונסתפק לומר דכל הטעם דאמרינן מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה, הוא משום דטרוד בעבודתו, אבל אחר אפי' אחד מהימן ע"ש [ולכאורה יש להעיר ע"ז מקה"ק ב' ע"ב דפריה על אוקימתא דרבה בר ענא ולא אלא אטמא במקדשין בברי לי סגי וכו' ע"ש.

ועיין בשו"ת נו"ב מהד"ת חיו"ד סי' מ"א שהקשה אמאי לא מוקי הש"ס בלא ידע בשעת שחיטה שהוא טמא ולא מהני ברי לי, דהוי מילתא דלא רמיא עלי' דאינש ולא אדעתיה.

ותירץ דאם הוא לא ידע, ידעו אחרים שהוא טמא, ומה מהני שהם ראו שלא נגע הלא גם להם הוי מלתא דלא רמיא ע"ש.

ולהפמ"ג דוקא להשוטט שהוא טרוד בעבודתו לא מהני ברי לי משום דהוי מילתא דלא רמיא עלי' ולא אדעתיה, משא"כ אחרים רואין שפיר מהני, דהא הם לא טרידי ומיהמנו לומר שלא נגע אע"ג דלא ידעו שהוא טמא.

וא"כ הדרא קושיתנו"ב לדנקתה? וסבור הייתי לתרץ קושיא זו עפ"ד הפמ"ג ביו"ד סי' צ"ד בשפ"ד ס"ק כ"ה דבדרבנן לא גזרו לומר מילתא דלא רמיא עלי' לאו אדעתיה ע"ש. ועיין פמ"ג או"ח סי' תמ"ז בא"א ס"ק כ"א שכתב להיפוך.

ובמחכת"ה דבריו סותרים זא"ז. ועיין ט"ז יו"ד סי' ק"צ סק"מ, וע"ש בתורת השלמים ס"ק נ"ז שתיירץ דבכתמים הקילו, ע"ש וברא"פ סי' ל"ו ס"ק רכ"ו ע"ש.

וא"כ לפימש"כ התוס' בתולין ב' ע"ב ד"ה שפמא, דהטעם בגמ' הוא משום חזקת הקודש דמקשרת ע"ש. ולפימ"ש הרמב"ם בפ"י מהל' טומאת אוכלין הי"ז דחזקת הקודש דרבנן ע"ש.

ועפ"ז לא קשה מידי קושיתנו"ב הנ"ל. אמנם שויתי לנפשי הדרנא עפ"ד הנו"ב מהד"ק חיו"ד סי' ד' שכתב דרבה בר עולא ס"ל חזקת הקודש דאורייתא ע"ש.

וא"כ הדרא קושיתו לדנקתה? אולם נלענ"ד לתרץ עפ"ד התוס' בתולין ב' ע"ב ד"ה ובמקדשיו, שכתבו ונ"ל: אע"ג דאמרין מפרפסת הרי היא פתיה, חיישינן שפמא ידע אחר פירפוס, עכ"ל.

ועפ"ז שפיר פריף הגמ' בבב"ב לי סגי דגם בלא ידע בשעת שחיטה שהוא טמא מהימן לומר ברי לי שלא נגע, דהרי אחר פרפוס גם הוא איננו טרוד עוד בעבודתו, ודוק היטב. ויש עוד לפלפל בזה עפ"ד הלב אריה שם עש"ה, ולא עט האסר פה].

ועיין בתויו"ט פ"ז דאהלות מ"ה בשם מהר"ם שכתב לענין חיה ג"כ דחיישינן דלמא אגב דטרידא נגעה ולא אדעתיה ע"ש. הרי מציינו למדין דחיישינן דכל הטרוד בעבידתו דלמא לא דקדק היטב ולא אדעתיה.

והכא נמי בנידון דידן חיישינן אם השו"ב הטרוד הרבה בעבודתו עבודת הקודש, ניח גם את החותמות דלמא אגב טרדותיו לא דקדק יפה ולא אדעתיה. משא"כ אם הנאמן הממונה על כך מניח את החותמות אין לחוש כלל, וחותרמו אמת.

וחלילה לשום בן אדם לפקפק על פסק זה, פי פסק אמת היא, ויפה הורה, כדת של תורה, ומי לא ידע שדברי כת"ה א"צ חזוק וכל דבריו ד"ת שקולים בפלס קולעים אל השערה, וכל המורה פסק זה ה"ז ממרה פי התורה, לכן שמעו נא בית יעקב תנו כבוד לאלהי ישראל ולתוה"ק ולגאון עונכם, ותחי נפשכם! בצלאל זאב שאפראן סימן סט כבוד הרבנים הנ' וכו' מוה"ר יהושע ראבינאוויטש נ"י, ומוה"ר משה גדלי' ריינעס נ"י, בעיר יאסי.

ע"ד שאלתם, בבמה שהיתה שמנה ביותר, וראשי האונות היו מובלעים בשומן מרוב חלב, והפריד הבודק השומן מהאונות בנסת, דרך מיעומ"ש ולא הי' נשאר שום דלדול

שְׁמוֹן בְּרִיאָה, וְגַם בְּדָקִי הַרְיָאָה בְּפוֹשְׁרִין, וְהַכְשִׁירוּ הַבְּהֵמָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה עֵינִי כַת"ר שְׁפִיר חֲזוּ מֵה שְׁפָתָבו גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוֹנִים ז"ל לְהַכְשִׁיר הַבְּהֵמָה בַּכָּה"ג.

וּבְלֵי סֶפֶק הַשְּׁגִיחוּ הַיֵּטֵב שֶׁהִי דְבָקוֹת הַשְּׁמוֹן בְּרִיאָה, בְּאִנְפֹן שְׂאִין לְחוּשׁ כָּלֵל לְסִירְכָא, וּפְרִידַת הַשְּׁמוֹן הִיא בְּנִסְת דְרָף מִיעוֹמ"ש. וְעַד כַּמָּה צָרִיכִין לִנְזַהֵר בְּעֵנֵינוּ זֶה, צָאוּ וְרָאוּ כַב"י יו"ד ס"י ל"ט.

בַּאד"ה: וּבְמִנְהֵג אֲנָשֵׁי קַנְדִּיאָה, שֶׁכ' בְּשֵׁם א"ח, שְׁפָתָבו ז"ל: מְצַאֲתִי בְּשֵׁם הָרַב בְּרַצְלוֹנִי, שְׁשָׁלְחוּ הַגְּאוֹנִים לְמַר יְהוּדָאי [וְהוּא הוּא רַב יְהוּדָאי גְּאוֹן ז"ל, שֶׁהִיא מְסַנְפֵק בְּשִׂאָלָה זֹאת, הַמּוֹבָאָה בְּאוֹר זְרוּעַ הַגְּדוּל הַל' טְרִיפוֹת סִי תי"א, שְׁרַמְזוּ עָלָיו הַדְּעוֹת בְּסִי ל"ט ס"ק נ"ה, דַּס"ל דָּאָם הָאוֹנוֹת נִבְלְעוּ בְּנֶלְעוּ בְּנֶלְעוּ בְּנֶלְעוּ פּוֹשְׁרִין בְּכָל הָאוֹנוֹת] שְׁמַעְנֵנוּ עָלֶיךָ שְׁאֵתָה מִתִּיר אֵינָא לְטַרְפְּשָׂא דְלִיבָא? וְהַשִּׁיב חו"ש! אַף כַּמָּה רִיאוֹת יֵשׁ שְׁהָאוֹנוֹת דְּבוֹקוֹת בְּחֻלָּב שְׁבִטְרַפְּשָׂא, וְאֵנוּ מְפָרְקִין אוֹתוֹ מִן הָאֲנָא, וְלֹא מְצִינּוּ שׁוּם סִירְכָא, וּבְזֶה אֲנִי מִתִּיר וּמְכַשִּׁיר.

וְהוֹדוּ לִי הַגְּאוֹנִים. וְאוֹמֵר אֲנִי שְׁלֹא לְכָל אָדָם אָמְרוּ כִּי מֵאֵן חֲפִים לְמַעַבְד כִּי הֲכִי, אֶלָּא מִר יְהוּדָאי דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא, וְנִזְהַר לְדַקְדַּק וְלִרְאוֹת שְׁלֹא יֵהָא בְּאוֹתוֹ דְּבִיקוֹת סִירְכָא.

וְהֵבֵא לְהוֹרוֹת כֵּן יִתְכַן לְעֲשׂוֹת בְּהַ גְּפִיחָה אַחַר כֵּן, עַכ"ל. וּמִסְתַּמָּא גַּם כַּת"ר נִזְהָרוּ הַיֵּטֵב, וְדַקְדְּקוּ לְרִאוֹת שְׁהַבּוֹדֵק עֲשֵׂה מְלֹאכְתּוֹ בְּאֵמוּנָה לְבַדּוֹק בְּדִיוֹק בְּבִדִּיקַת פּוֹשְׁרִין כָּל הָאוֹנוֹת.

אִם כֵּן יִפֶּה הוֹרוּ, כַּדָּת שֶׁל תּוֹרָה, לְהַכְשִׁיר הַבְּהֵמָה, וּבַעַל הַ, אֹר זְרוּעַ ז"ל, סִינִים שֶׁם עַל הוֹרָאָה זֹאת [בְּשֵׁם רַב יְהוּדָאי גְּאוֹן ז"ל רִישׁ מְתִיבְתָא, בְּמְתִיבְתָא כַּד הוּוּ קִיָּמִי קַמִּי, רַב חֲנִינָא, וּמִר רַב ס מוֹנָא, רִישׁ כְּלָה.

וּמִר רַב נְטוּרָאי, בְּרַב חֲכִינָאי ז"ל]: , וּכְשֶׁם שְׂאֵנוּ מְצוּנִים, שְׁלֹא לְהַכְשִׁיר הַטְּרִיפָה, כִּי אֵנוּ מְצוּנִים, שְׁלֹא לְאַסּוֹר הַפְּשָׁרוֹת, שְׁלֹא לְכַלּוֹת מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַכ"ל א).

** (א) וּמְקוֹר טְהוֹר דְּמִצְנָה הִיא שְׁלֹא לְכַלּוֹת מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל נוֹבַע מֵהָא דְּאֲמַרִּינוּ בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי בְּש"ס: דְּהַתּוֹרָה חֲסָה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעֵינֵינוּ בְּפִירֵשׁ"י ד"ה כ"ו ע"א ד"ה הַתּוֹרָה חֲסָה.

דְּכָתִיב, , וְצִנָּה הַפֶּה וּפָנָו אֶת הַבֵּית" וכו', וְכֵן פִּירֵשׁ"י בְּחֻלָּין מ"ט ע"ב ד"ה הַתּוֹרָה, בְּשֵׁם תו"כ, יַעו"ש וּבְפִי רַבִּינוּ גְּרִשׁוֹן בְּחֻלָּין שֶׁם, הִבִּיא מֵהָא דְּכָתִיב: עֲשֵׂה לָךְ שְׂפִי) ** וְכֵן הוּא בְּש"ף יו"ד סוֹס"י רמ"ב, בְּקִיצוֹר הַנְּהַגְת הוֹרָאָת או"ה, אוֹת ט', יַעו"ש.

וּי"ל מִירוּשְׁלָמִי ע"ז פ"ב ה"ט, שְׁאֵמֵר נֶתֶן בְּרַב, קוּמִי שְׁמוּאֵל: לֹא בִישׁ לִי, דְּאֲמַרְתָּ עַל טְהוֹר טְמֵא, אֶלָּא סוֹפֵף לֹמֵר עַל טְמֵא טְהוֹר. ע"ש בְּפִי הַפ"ח, וּבְצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם שֶׁם, מִש"כ בְּשֵׁם הַב"י בְּתִשׁוּ.

וְכֵן בְּתוֹס' ע"ז מ' ע"א ד"ה אָמֵר, מְבִיאִים דְּבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי אֵלָיו. וְתִמְמָה עַל הַאו"ז וְהַשְּׁ"ף שְׁלֹא הִבִּיאוּ דְּבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי אֵלָיו.

וּי"ל עַל הַשְּׁוֹת בֵּית יַעֲקֹב סִי ד', מוֹבָא בַּבָּה"ט יו"ד סִי א' ס"ק י"ב, וּבְכ"ת שֶׁם אוֹת ז, שֶׁכ': דְּבָאוּמֵר עַל מוֹתֵר אֶסוּר, יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיָבֵא קַלְקוּל, לְעֵנֵינוּ קִידוּשֵׁי אֲשֶׁה. וְכֵן הַפּמ"ג

במ"ז שם סק"ו, כ': שִׁיבֹא קִלְקוּל בְּב' קְדוֹת, יע"ש וְלֹא פָתְבוּ הַטַּעַם שֶׁפָּתַח הָאוֹר זְרוּע' שֶׁאֲנִי מְצוּנִים שֶׁלֹּא לְאַסּוֹר הַכְּשָׁרוֹת, שֶׁלֹּא לְכַלּוֹת מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

גַּם לֹא הִבִּיאוּ לְהִירוּשָׁלַיִם הַגָּ' לְנֶכְן י"ל עַל הַשֵּׁי"ף בְּקִיצוֹר הַנְּהַגַת הוֹרָאת או"ה הַגָּ' ל, שֶׁפָּתַח דְּאִסּוֹר לְאַסּוֹר אֶת הַמְּנוֹתָר מִפְּנֵי שֶׁעַל הָרֹב יֵשׁ בּוֹ צַד הַקַּל בְּמִקְ"א, וְהִנֵּי חוֹמְרָא דְאַתָּא לִידֵי קִילָא וְכוּ' יעו"ש.

וְלֹא הָעִיר מְכַל הַגָּ' לְוִרְאוּ בְּתַב"ש ס' א' ס"ק י"ב, שֶׁרְמַז לְהִירוּשָׁלַיִם הַגָּ' לְוִיֵּשׁ לְפַלְפֵּל בְּכ"ז וְאִכְמ"ל: סוֹף דְּבָר הַפֶּל נִשְׁמַע פִּי יָפָה הוֹרוּ: בְּצִלְאֵל זָאב שֶׁאֶפְרָאן סִימָן ע כְּבוֹד הַשׁו"ב הַמְּנֹפ' מו"ה גְּדֻלְגִי אֶהְרֹן בְּעֶרְקָאוּיִטְשׁ נ"י, הוֹשִׁי.

ע"ד אֲשֶׁר שָׁאֵל לְדַעַת, אִם רִשְׁאֵי לְבָדוּק אֶת הַבְּהֵמָה בְּעוֹדָהּ שׁוֹכֶכֶת עַל הָאֶרֶץ, רַק אִם יֵשׁ אֵיזָה רִיעוּתָא בְּב"מ, אֲבָל בְּדִיקַת הַרִיזָה לֹא יְבָדוּק רַק אִתְ"פ, כְּשִׁיִּתְלוּ אֶת הַבְּהֵמָה וְאִזּוּ יִפְתַּח אֶת הַטְּרַפְּשׁ לְבָדוּק הַרִיזָה בְּבִדִיקַת פְּנִים.

וְאִתְ"פ יוֹצִיא אֶת הַרִיזָה לְבָדוּק בְּדִיקַת חוּץ: ***(תְּצוּצְרוֹת כְּסָף, וְלֹא שֶׁל זָהָב. וי"ל מר"ה כ"ז ע"א יעו"ש וְהַבְּנָן).

וּבְמִנְחוֹת פ"ו ע"ב אָמְרוּ: הַתּוֹרָה חָסָה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵיכָא רְמִיזָא, דְּכִתִּיב: „וְהִשְׁקִיט אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם", וצ"ע.

וּבְתַשׁוּבָה לְעִיל, סִימָן ה', פְּלַפְלִיתִי בְּעֵנִין זָה): ***(תְּשׁוּבָה חֲלִילָה חוֹלִין הוּא לַעֲשׂוֹת כֹּן כַּמֶּש"כ בְּס' פְּרִי תְבוּאָה ס' ל"ט סְעִיף ק"כ"ה, וְבִרְא"פ ס' קנ"ב, וצ"ל: יֵשׁ לְבָדוּק הַבְּהֵמָה, בְּעוֹדָהּ שׁוֹכֶכֶת עַל הָאֶרֶץ, וְלֹא לְתַלּוּתָהּ.

כִּי לְפַעֲמִים רְגִילִים הַקְּצָבִים, כְּשֶׁהֵם מוֹשְׁכִים אֶת הַבְּהֵמָה לְמַעְלָה, בְּרִגְלֵי תַלְתּוּתָהּ הֵם מְנַעֲנְעִים הַבְּהֵמָה, וְעִי"ז מְתַנַּחֵם וְהַסִּינְכוֹת וְכוּ', וְאִסּוֹר לַעֲשׂוֹת כֹּן קוֹדֵם הַבְּדִיקָה, עַכ"ל. עֵינִין בְּשׁו"ת מְגַדֵּל הַשֵּׁם ס' ל"ג, שֶׁפָּתַח: כְּשֶׁנִּסְרְכָה לְדוֹפֵן בְּרִיחוּק כ"ש, כְּשֶׁעוֹשִׂין נַעֲנוּעַ בְּדוֹפֵן הַבְּהֵמָה, הַדּוֹפֵן מוֹשֵׁף לְעַצְמוֹ, וְהַרִיזָה לֹא נִמְשָׁכָה אַחַר הַדּוֹפֵן ע"י הַסִּינְרָכָא.

וּבְנֻדָּאֵי גַּפְסָק, אִפְּי' יְהִי סִינְרָכָא גְּמוּרָה, ע"ש. וְהַבּוֹדֵק יֵשׁ לִיזְהַר מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא לְהַגִּיד לְהַקְצָב בְּעַל הַבְּהֵמָה, אוֹ לְמִשְׁרָתוֹ, שֶׁהַרִיזָה חֲלָקָה בְּלִי מְרַכּוֹת, עַד אַחַר בְּדִיקַת חוּץ כַּדְתּוּה"ק, בְּכַדֵי שֶׁלֹּא יִגְרוֹם הַקְּצָב, אוֹ מְשֻׁרְתִּיו, אֵיזָה תַקְלָה וּמְכַשׁוּל ע"ז.

וְדַעַת לְנִבּוֹן נִקְל. וְאִם חו"ש נִתְּוֹדַע אִתְ"פ, שֶׁהַקְּצָב מְכַר בְּשֶׁר בְּהֵמָה זֹאת, בְּלֹא בְּדִיקַת חוּץ, יֵשׁ לְהַעֲבִיר אֶת הַקְּצָב, וְלְהַכְרִיז עָלָיו אִסּוֹר גְּמוּר, שֶׁלֹּא יִמְפּוֹר עוֹד בְּשֶׁר בְּשֶׁר לְיִשְׂרָאֵל.

וְאִפְּי' נִתְּבַרַר שֶׁעָשָׂהוּ בְּשׁוֹגֵג, מ"מ בְּכַה"ג לְכ"ע קְנָסִינָן שׁוֹגֵג אִטּוּ מִזִּיד. עֵינִין ב,,מִרְאָה הַפְּנִים" עַל הִירוּשָׁלַיִם פ"ב דְּתַרּוּמוֹת ה"ג, שֶׁהָאֵרִיף לְבָאָר כֹּן דַּעַת הִירוּשָׁלַיִם, דְּהֵיכָא שִׁידַע בְּאִסּוֹר, וְשׁוֹגֵג בְּדָבָר, חֵיִיִּשִׁינָן טְפִי לְהַעֲרָמָה, וְגַם בְּדַרְבְּנָן קְנָסוּ שׁוֹגֵג אִטּוּ מִזִּיד, עַש"ה.

וְכ"כ עוֹד ה,,מִרְאָה הַפְּנִים" עַל הִירוּשָׁלַיִם עִירוֹבִין פ"ד ה"א, ד"ה אָמַר ר' אֲחָא, עַש"ה.

ועפ"ז יש להעיר על הפר"ח סי' צ"ט ס"ק י"ב ע"ש. ובתב"ש סי' ל"ט סק"ז, השיג עליו, עש"ה ועיין בירושלמי עירובין פ"א ה"א, דף ד', ריש ע"א, שאמרו: מכיין שחשדו הן כמזידין הן, ע"ש בפ"מ שפי' וז"ל: מתוך שאינם חוששין על איסור דרבנן, כמזידין הם לעולם, ואפי' הוציא בשוגג וכו', עש"ה.

וא"כ פשיטא דבגידון דידן אם חו"ש הקצב יכשיל את הרבים למפור בשור מבהמה שלא נבדקה הריאה בבדיקות חוץ כד"ת, יש להעבירו פדבר האמור וזה ברור: בצלאל זאב שאפראן סימן עא פבוד הרב המןפלג בתו"י מוה"ר פסח לייב שונארין נ"י, שטעפאנעשט. ע"ד אשר נשאל, בשור שלא הי' יכול לילה ברגליו. ואחר הבדיקה מצאו שהי' או הבוכנא בהאסותא.

אולם כל ניביו היו מעופלים: תשובה הנה גם בזה רואה אנכי את דברי כת"ר בנטייתו להחמיר ועיין בפרי תואר סי' נדה סק"ט שכתב, דלדין דאנו מחמירין כב' הפירושים דהיינו כפי' הרמב"ם והמחבר דניבין היינו היתרות.

וכפירש"י בקולין נ"ד, דניבין היינו גיד קטן שבראש הקולית המחנך בהאסותא, ועיין פמ"ג סי' נ"ה בשפ"ד סק"ח. ועיין בפר"ת נשם סק"ה שכ' שאין דעת רבים מהפוסקים שפלגינו מכרעת פאחת מהנה ע"ש.

נדברי הפר"ת אלו אישמתטו במח"כ מהלב"ש בטרפ"ע סי' א' ס"ק ט"ו וס"ק ט"ז שכ' דרוב הפוסקים ס"ל פהרמב"ם יע"ש. ובאמת זה ליתא כנז' יש להחמיר אי איעפול ניבין, דהיינו היתרות.

הגם דלא נשמט פשמוט ועומד הוא. ואי איעפול גיד הקטן ולא נשמט הירך, דנשאר אחוז בדוכתין ביתרותיו, שרי פדעת המרדכי, עכ"ל.

ועפ"ד הפר"ת הללו, לא קשה מידי קושיות השו"ת חסד לאברהם חיו"ד סי' כ"ו שכתב דאין מציאות לדין הרמ"א שיהי' איעפול ניבין ולא נשמט. פי בנתעפלו כל הניבין אי אפשר לקולית למיקם במקומה, דמאן מחזיק בה שלא תנתק צ וכו' ע"ש.

ולפימש"כ הפר"ת אתי שפיר, דהרמ"א ז"ל אשר מקורו נובע מהמרדכי ז"ל ס"ל באמת כפירש"י דניבין היינו גיד קטן. כמבואר להדיא במרדכי פא"ט סוס"י תרכ"ט.

ועיין בת"ח פ"ד ד"ו נשם, שמסמן הניבין, דהיינו הגיד היצא מראש עצם העליון אל הגוף ע"ש. והוא כפירש"י.

ועפ"ז שפיר אפשר להקולית למיקם במקומה, דנשאר אחוז בדוכתין בהיתרות. כמש"כ הפר"ת להדיא דמש"ה פשר להמרדכי ע"ש.

ועיין במקדש מעט על הדע"ק בסי' נ"ה סוס"ק כ"א שפסק דנכון לחוש שלא בהפ"מ אם רק נתעפלו החיצונות דהיינו היתרות בלבד] ע"ש. אבל אם נתעפלו כל הניבין ודאי יש להחמיר אפי' בהפ"מ.

כש"כ בגידון דידן שלא הי' השור יכול לילה פלל ונתעפלו כל ניביו דטרפה אפי' בהפס"מ. דהא אפי' אם רק צולע על ירכו יש להטריף.

כַּמְבוּאָר לְהַדְיָא בַס' בֵּית לְחַם יְהוּדָה יו"ד ס'י' נ"ה סק"ו ע"ש והפמ"ג יו"ד ס'י' נ"ה סק"ו קוֹצָר בְּהַעֲתִיקַת הַס' בל"י. וְהַמְעִיֵּן בַּגּוֹף דְּבָרֵי הַבַּל"י יִרְאֶה דְסָרְהָ מֵהַר הַשְּׁגַת הַפּמ"ג עָלָיו.

וּכ"כ בְּשִׁמּוֹ הַגַּה"ק מְבַאֲטָשׁוּטֶשׁ ז"ל בְּסִפְרוֹ דַע"ק ס'י' נ"ה סק"ה, ע"ש בְּטַעֲמוֹ. וְלְדַבְרֵי בְּצוֹלַע יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם אִם נִתְעַפֵּל רַק הַגִּיד הַעֲלִיּוֹן בְּלִבָּד, דְּצוֹלַע נוֹטָה דְשָׁף מִדְּוִקְתָּי ע"ש.

כַּש"כ בְּנִתְעַפְלוֹ כָּל גִּיבֵי דִישׁ לְהַטְרִיף. וְעַפִּי"ז יִפָּה הוֹרָה זָקֵן הַהוֹרָאָה הַגָּאוֹן מֵהַרש"ק ז"ל בְּסִפְרוֹ, טוֹב טַעַם וְדַעַת" מֵה"ת ס'י' ר"ו ע"ש.

וּא"כ קו"ח ב"ב שֶׁל קו"ח בְּנִדּוֹן דִּידֵן דִּישׁ לְהַחְמִיר. וְיֵשׁ אֶתִּי אַרְיִכוֹת דְּבָרִים בְּזָה, אוֹלָם אֵין עֲתוּמֵי בְּיָדֵי ע"כ דְּבָרֵי מְעֻטִּים: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִימָן עַב כְּבוֹד הַרַה"ח הַמְּוֹפְלָג וְכו' מו"ה נִתָּן שְׁמוּאֵל יִשְׂרָאֵל אֲוִיִּשְׁטֶשׁ נ"י, טַעֲרָגָא וְיִשְׁטַע.

ע"ד הַשְּׁאֵלָה, בְּשׁו"ב שְׁשַׁחַט אַנּוּזָא. וְלֹאֲחַר שְׁשַׁחַט אֶת רוֹב הַקְּנָה, וְהַנִּיחַ אֶת הָעוֹף מִיָּדוֹ קָם יָלַד אֶחָד וְחִתְּפוּ רַגְלֵי מֵהַאֲנּוּזָא.

וְכַאֲשֶׁר רָאָה הַשׁו"ב כִּי הָאֲנּוּזָא עֲדִינָן שׁוֹהָה מְלָמוֹת, חֲזַר וְשַׁחַט אֶת מִיעוּט הַקְּנָה וְהַנּוֹשֵׁט, בְּכַדִּי לְמַהַר מִיתַתּוֹ. וּפְשִׁיטָא לִי לְכַת"ר דְּגוֹף הָאֲנּוּזָא אֲסוּרָה, מִטַּעַם שְׁהֵינָה בְּמִיעוּט בְּתָרָא.

אַבְל זֹאת עָוֵב נִפְשׁוֹ לְשִׁאֵל חַיּוֹת דַּעַתִּי, עַל רַגְלֵי הַנְּחִתְפוּ טָרַם שְׁחֲזַר וְחִתְּפוּ הַמִּיעוּט בְּתָרָא, דִּי"ל דְּכִינּוֹן שְׁיִצָּא אִזּוּ בְּהִיתַר מֵהַשׁו"ב יֵהָא כְּפֶשֶׁר. וּבַתְּחִלָּה צִיָּדָד לְהַקֵּל.

וְהַעִיר לְמַצּוֹא דְּמִיּוֹנוֹת לַד"ז מְבָרְכוֹת נ' ע"ב דְּאֶמְרִינּוּן שְׁם לְעַנְיָן מִטָּה כִּינּוֹן דְּפִלְגוּהַ פָּרַת לָהּ טוֹמָאָה, מִיָּנָה וְכו'. וְהָכָא נְמִי בַנ"ד כִּינּוֹן שְׁנַחְתְּפוּ הַרְגֵּל וְיִצָּא בְּהִיתַר פִּקַּע שְׁם אִסּוּר שֶׁא"ז מִיָּנָה וְעוֹד הִבִּיא כְּדַמּוֹת רֵאִי מִמְּשֻׁנָּה חוֹלִין קַכ"ט ע"ב.

אוֹלָם בְּבוֹאוֹ בְּשִׁפּוּלֵי, חֲזַר לְצַדֵּד לְהַחְמִיר, בְּאֲשֶׁר שְׁנַחְתְּפוּ הַרְגֵּל בְּעוֹד שֶׁהִי הָאֲנּוּזָא מְפָרְכֶסֶת. וְטָרַם יִצִּיאַת נִפְשׁ הָאֲנּוּזָא, עֲדִינּוֹן אֲבָר הַנְּחִתְפוּ אֲסוּר, מִשּׁוּם לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם.

וּמִמִּילָא כְּשִׁחֲזַר וְשָׁהָה אַח"כ שְׁהֵינָה אַח"כ בְּנִיחָה גַם הַרְגֵּל, דְּהָא לֹא יִצָּא בְּהִיתַר כָּלֵל זֹאת הִיא תו"ד: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אִם אֲמַנְם דְּמִיּוֹנוֹת כְּאֵלוֹ נְכוּנִים הֵמָּה לְפִלְפוּלָא. אַבְל אֵין לְהַעֲמִיד עֲלֵיהֶם יִסוּד לְהִלְכָה וְלִמְעֻשָׁה.

וּלְפַעַנ"ד עֵיקַר שְׁאֵלְתָא דָּא תִּלְיָא בְּאֲשֶׁלֵי רַבְרָבָא וְהַבֵּט נָא וְרָאָה כְּתַב יוֹשֶׁר דְּבָרֵי אֲמַת בַּט"ז יו"ד כִּי ק"י סק"ה דְּבָרֵי רֵאִי שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְהַתִּיר בַּגּוֹף אֶחָד מֵהַ שְׁנַחְתְּפוּ מִמֶּנּוּ, וְהַשְּׁאָר יֵהִי אֲסוּר.

וְהַגַּם שֶׁבִּנְקָה"כ שְׁם הַשִּׁיג עָלָיו ע"ש. וְכֵן הַפּר"ח שְׁם ס"ק כ"ג שְׁפָפוּ חֲמָתוֹ עַל הַט"ז, וְכַתֵּב שְׁבָדָה ד"ז מְלַבּוֹ ע"ש.

וּבִיּוֹתַר הָאֲרִיף בַּקּוּנ"א שְׁם שְׁהִבִּיא לְהַבֵּה"י בְּהַמְעֻשָׁה רַב דּוּוּיִלְנָא שְׁנַחְתְּלוּ בְּזָה גְאוּנֵי עוֹלָם. וְהַפּר"ח כְּתַב עֲלֵיהֶם, שְׁהוּא הָרוּאָה שְׁכּוֹלָם לֹא כְּוִנּוּ לְהִלְכָה יָפָה, בְּאֲשֶׁר שְׁנַמְשְׁכוּ

אחרי דברי הט"ז הנ"ל דס"ל דאינו בדין לומר על כפ"ש אחד שיהי' מקצתו מותר ומקצתו אסור.

וזו הוא טעות גמור וכו' ע"ש. ועיין בפלתי סי' ק"י ס"ק י"ג, ובפמ"ג שם במ"ז סק"ה ע"ש, אולם שא נא עיניך וראה מש"כ ע"ז הגאון בעל תב"ש ז"ל בכור שור חולין דף צ"ב, שם יצא ללחום את מושל, וכתב על הפר"ח דאין בדבריו פדאי לחלוק על רבנותא גאוני עולם מסברא בעלמא.

ודעתם מוכרחת בגמ' עירובין ע"ו ע"א, דאמרינו: ספק ימא ספק לילה לא מינכרא מילתא, אבל ה"א אי לגבי דהאי בית, לגבי דהאי בית. וברש"י שם ד"ה לא, כתב ואי משוינו ה"א ה"כ, וה"א ה"כ, הוינו מילי דרבנו פי חוכא ואיטלילא, ולא ניתן פה לצדוקים לרדות, עכ"ל אלמא דאין לעשות דבר התמיה לרבים.

אע"ג דמעיקר הדין פן הוא. ואין לה תימה גדולה מזו, שחצי בהמה תהי' פשרה, וחצי טרפה וכו', וכ"מ בגיטין די"ח דפריה לשמואל יאמרו ב' נשים בחצר א' זו אסורה וזו מותרת.

פירש"י שיתמיהו בני אדם ע"ז. ומשני זו זמן גיטה כו'.

אלמא דאי לא ה"כ אין לפסוק דבר שיתמיהו עליו בני אדם. וצ"ל הטעם כמ"ש לעיל בשם רש"י ז"ל בעירובין וכו'.

ואל תשיבני ממתני' פ"ו דטהרות [מ"א] וכו'. אלמא דעבדינו מילי דסתרי אהדדי י"ל דשאני ענייני טהרות שהם מחוקי התורה בלי טעם, וכ"ע ידעי ולא קשיא להו מידי.

ופרה תוכיח שמטהרת טמאים ומטמא טהורים וכו'. אבל בשאר דיני התורה הא ברתמי לעיל בס"ד שיפה פסקו הגאונים הנ"ל שאין לפסוק דבר תמיה פנה עכ"ל התב"ש בבכ"ש: והן אמת פי טהורים הם אמרי נועם דברי הבכור שור הדר הוא.

אמנם פן יש אתי להוסיף עוד מ"א וקמחא לד"ז. דהנה גוף הדבר שהביא הבכ"ש מרש"י בעירובין ע"ו ע"א הנ"ל דחיישינו דלא ליהוי מילי דרבנו כחוכא ואטלילא.

הוא גמרא מפורשת בעירובין ס"ח ע"ב, ע"ש דרבא מפרש התם טעמא דשמואל דס"ל דאין מבטלין וחוזרין ומבטלין, פי היכי דלא ליהוי מילתא דרבנו כחוכא ואטלילא ע"ש. ולכאורה נראה דרב דס"ל מבטלין וחוזרין ומבטלין, לא חייש פלל להא דלא ליהוי מילתא דרבנו כחוכא.

ועפי"ז צ"ל דהא דעירובין ע"ו ע"א הנ"ל, לשמואל קאי. וכן הא דפריה בגיטין י"ח ע"א לשמואל יאמרו שתי נשים בחצר א' זו אסורה וזו מותרת וכו' פנ"ל.

ע"כ היינו רק לשמואל לשיטתו דחייש לזה דלא ליהוי מילתא דרבנו כחוכא: אמנם בחי' הריטב"א בעירובין ס"ח ע"ב ד"ה לימא, פירש שם דגם רב חייש לזה דלא ליהוי מילתא דרבנו כחוכא.

והא דס"ל חוזרין ומבטלין, היינו רק משום דלשיטתו לא מיתזי הדבר כחוכא פלל. ע"ש בטעמו.

ועפ"י דבריו ז"ל אַתְּנָא לָן שְׁפִיר הָא דְתוֹלִין ע"ו ע"ב דְּמִתְקִיף לֵה ר"נ לְשִׁמוּאֵל, יֹאמְרוּ אַבְרָם מִמְּנָה מְנָטֵל בְּאַשְׁפָּה וּמִתְרַתּוּ וְא"ל רַאבְר"ה לר"נ. לְרַב נָמִי יֹאמְרוּ אַבְרָם מִמְּנָה מְנָטֵל בְּאַשְׁפָּה וּמִתְרַתּוּ? א"ל הֵכִי קְאָמִינָא אַבְרָם שְׁחִיזָה מִמְּנָה מְנָטֵל בְּאַשְׁפָּה וּמִתְרַתּוּ? ע"ש.

וְכָל מִבְּיַן יָבִין הַדְּבָר לְאִשּׁוּרוּ, דְּגַם בְּחֻלִּין שָׁם, ע"כ הִטְעַם כְּעִיקָר הוּא, פִּי הֵיכִי דְלֵא לִיְהוֹי מְלֵתָא דְרַבְּנֵן כְּחוּכָא וְאִטְלוּלָא. וְלִיכָא פְּלִגְתָּא פְּלִל בֵּין רַב וְשִׁמוּאֵל בְּהָא.

דכ"ע מוֹדִים בְּזָה: וְעַתָּה נִיְתִי וְנַחֲזֵה מַה טַעֲמִייהוּ דְרַבְּנֵן בְּזָה הַדְּבָר שְׁחִישׁוּ דְלֵא לִיְהוֹי מְלֵתָא דְרַבְּנֵן כְּחוּכָא. הִנֵּה מִפִּירֵש"י בְּעִירוּבִין ע"ו ע"א ד"ה לֵא, מְפִירֵשׁ יוֹצֵא מְדַבְּרִי שָׁם דְּהִטְעָה הוּא מְשׁוּם ד,, לֵא נִיְתָן פֶּה לְצִדּוּקִים לְרֵדוֹת" עכ"ל.

וּבְאַמְתָּ גַם לְשׁוֹן זֶה מְקוֹר מְקוֹמוֹ טְהוֹר, וְנוֹבַע מְגַמְרָא מְפִירֵשׁת בְּיוֹמָא מ' ע"ב דְּאָמַר ר'ע"ק לְתַלְמִידָיו: אַל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְצִדּוּקִים לְרֵדוֹת [ע"ש בְּפִירֵש"י תַלְמִידִים הַחוּלְקִים עַל הַתּוֹרָה וְכו'] יֹאמְרוּ לְפִי רְצוֹנָם הֵם עוֹשִׂים הַכֹּל.

וְכֹן שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה פְּרָה פ"ג מ"ג דר"י אֹמַר אַל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְצִדּוּקִים לְרֵדוֹת. ע"ש בְּפִיֵּה מ"ש לְהַרְמַב"ם ז"ל.

הַרְי מְבִנְיָא דְלִרְש"י ז"ל עִיקָר הַחֲשָׁשׁ הוּא לְהוֹצִיא מִלְּבָן שֶׁל צִדּוּקִים, שְׁלֵא יִמְצְאוּ מְקוֹם לְהַלְעִיג עַל דְּבָרֵי חֲכָמִים, אִוְלָם מִתּוֹס' יְבָמוֹת מ"ב ע"א ד"ה מֵאֵי שְׁנָא. נִרְאָה דְּהִטְעַם שְׁחִישׁוּ דְלֵא לִיְהוֹי מְלֵתָא דְרַבְּנֵן כְּחוּכָא, הוּא מְשׁוּם דְלֵא יִשְׁמַע לָנוּ הָעוֹלָם עַל כֶּף, עש"ה וְכֹן מְבִנְיָא מֵהַכ"מ עַל הַרְמַב"ם בַּפ"ז מֵהַל' תְּרוּמוֹת הַט"ז לְעַנְיָן אַנְדְּרוּגִינּוֹס שָׁם, שְׁפַתְב דָּאֵם אַתָּה אֹמַר שְׁהָאֲחֻד זָכַר, הָאֲחֻד נִקְבָּה, מִיְחֻזּוּ לְהוּ לְאִינְשֵׁי כְּחוּכָא וְאִיטְלוּלָא, וְלֵא מִיְקִימֵי תַקְנַת חֲכָמִים וְכו', עש"ה.

וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' יְבָמוֹת מ"ב ע"א ד"ה מ"ש הַנּוֹ, יֵשׁ לְהַעִיר עַל הַבְּכ"ש בְּחֻלִּין דְּצ"ב הַנּוֹל, שְׁפִירֵשׁ לְהָא דְפְרִיף בְּגִיטִין י"ח ע"א יֹאמְרוּ ב' נְשִׁים בְּחֻצָּר א' זו אֲסוּרָה זוּ מִתְרַתּוּ, דְּהִינּוּ שְׁיִתְמָהוּ בְּנֵי אָדָם וְהִי בְּעִינֵיהֶם כְּחוּכָא וְאִיטְלוּלָא.

כְּפִירֵש"י בְּעִירוּבִין. וְכַתֵּב ע"ז בּוּזָה"ל וְאֵם נִפְשָׁה לְוֹמַר, דֵּה"ק יֹאמְרוּ ב' נְשִׁים וְכו'.

וּמ"ש הָא מְהָא, וּמִתּוֹף כֶּף יִתִּירוּ שְׁנֵיהֶם. א"כ גַּם בְּנ"ד אִיכָא לְמִיחֵשׁ לְהֵכִי, שְׁיִאמְרוּ אִיף אֲפִשֵׁר שְׁהִבְהַמָּה חֲצִי פְּשָׁרָה וְחֻצְלֵי טְרַפָּה, וּמִתּוֹף כֶּף יְבוֹאוּ לְהַתִּיר הַכֹּל.

עכ"ל וּבְמַחֲכַת"ה אִינְשֵׁי מִיְנֵי הַתּוֹס' בִּיבָמוֹת הַנּוֹל, דְּמְפִירֵשׁ יוֹצֵא מְדַבְּרֵיהֶם, דְּפִירֵשׁוּ לְהָא דְגִיטִין י"ח יֹאמְרוּ ב' נְשִׁים בְּחֻצָּר א' וְכו'. שְׁהָעוֹלָם סוֹבְרִים שְׁפַתִּיבַת שְׁנֵיהֶם הִיְתָה סְמוּךְ לְנִתְיָנָה, וְיְבוֹאוּ לְהַתִּיר תּוֹף שְׁלֵשָׁה וְכו', עכ"ל [אִיבְרָא דְגוּף דְּבָרֵי הַתּוֹס' בִּיבָמוֹת שָׁם צ"ע לְפִי פִירֵש"י בְּגִיטִין י"ח ע"א, וְדו"ק].

וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּזָה. וְלֵא עַט הָאֲסַף פֶּה]: וְכִינּוּן שְׁכֹן הָרְאִיתִי לְדַעַת כ"ז, פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה בְּעִינֵי עַל הַגָּאוֹן פּר"ח ז"ל, וּבּוֹשׁ אֲנִי לְוֹמַר עֲלִיו שְׁבַמַּחֲכַת"ה דְּבָרֵי סִיתְרָאֵי נִינְהוּ, וְשִׁכַּח דְּבָרֵי עֲצָמוּ.

שְׁהָרֵי הוּא גּוֹפֵי' פֶּתַב בְּכָלְלִי ס"ס שְׁלוֹ סוּף אוֹת ג'. וְז"ל: וּמִיְהוּ בְּמִיִּדֵי דְרַבְּנֵן דְּקִי"ל לְסִפְיָא לְקוּלָא, אִף דְּאִיכָא תְּרַתִּי דְסִתְרֵי לְתַרִּי גְבָרֵי ש"ד.

וה"מ היכא דלא מינכרא מילתא כגון ספק יממא ספק ליליא. אבל במידי דאיתא קמן מיחזי מילי דרבנן פי חוכא ואטלולא, ולא שרינן.

כדא' בפ' ב"מ ובס"פ הדר, עכ"ל. וא"כ תמה אקרא עליו, דבמח"כ מדויל ידי משתלים. פנין שהוא גופי' ידע מהא דעירובין. א"כ בתנאם יצא לתלוק על הט"ז ודעמי' ו"ל לפסוק להיות בחד גופא שרי, ואסור.

דקא אין לה חוכא ואטלולא גדולה יותר מזו לומר על גוף א' שתהי' מקצתו פשרה והשאר טרפה וכמש"כ הבכ"ש הג"ל: השתא הקא, אבא העירה עוד מדברי התב"ש ברס"י כ"ג סק"א שכתב, ונ"ל: וראיתי בקצת הגהות שחיתות מתחכמים לתת טעמים להלכות אלו, ואין בהם ממש, ויש לחוש דלפוק חורבא מינייהו.

דלמ"ש טעם א' שמתוך ששוקה נבלע ומתקשה הדם באברים מחמת ביצתותא וכו'. ותו דבני מעיים שאין מחזיקין בהם דם כמ"ש סי' ע"ה, לשתרי? וכו' עכ"ל.

ואנכי הרואה דהמתחכמים בעלי הגהות שחיתות, עדיפי מנביאי היו. ומדעת' דנפש'יהו כווננו בטעמם למש"כ בספרא דאדם קדמא ר'בן של' ישראל רש"י ו"ל בספרו, פ'רדס הגדול" (בסי' רי"ח) ונ"ל: הכי אשכחן בהלכות דר' אליי"ר, שהייה אמאי אסורה? דכיון דאישתהי במיעוט סימן כ"ד, ושוקה פשיעור, ודאי מחמת ביצתותא מסתלק דמא, ומיבלע באברים, ולא נפק אפי' ע"י מליחה וכו'.

אבל בס' השפם מצאתי וכו' פנין דשוקה פשיעור וכו' מתה קשחית וכו' ועוד וכו' מיבלע דם וכו', עכ"ל. ועיין בפרישה על הטור יו"ד סי' כ"ג סק"ג כתב ונ"ל: והטעם דשהי' פסולה, משום דכתיב ופשחט, משמע שחיתה א' ולא ב' שחיתות.

ועוד לפי שהבהמה מרעעת, והדם נבלע באברים ואינו יוצא שוב אפי' ע"י מליחה, עכ"ל. וי"ל מרש"י חולין כ"ז ע"א ד"ה דלא לשוניה גיסטרא.

בל"א שם שפי' שלא ידרוס. אע"ג דהלכות שחיתה הללמ"ס הם, יש מהם שנקתבו כגון דרסה, דמפקינו לקמן מושחט, אין ושחט אלא לשון ומשה, וכי גמירי הלכתא אשאר, עכ"ל.

ומדברי רש"י הללו משמע דבין החמשה הלכות שחיתה, נמצאו איזה הלכות שנקתבו. וזהו שדקדק רש"י ו"ל בלשונו וכתב, שנקתבו בלשון רבים.

וגם דקדק לכתוב, כגון דרסה".

פי הנה לשון, כגון, מורה דלא דוקא הוא זה הדבר בלבד שנקט, אלא גם כדונגמתו. כמבואר בהגמ"י סופ"ד מהל' שליחין ושנותפין, שכתב ונ"ל כל היכא דאמר תלמודא כגון זה, למידן ממנו דבר הדומה קצת, אע"ג דלא דמי לגמרי, עכ"ל. וכן מפורש יוצא בתלמודא דמערכא, בתלתא דוקתא.

בירושלמי פ"ט דיבמות ה"ד. ופי"א דכתובות ה"ז.

ופ"ט דגיטין ה"ט. לענין הא דאמר שמואל אין מעשין אלא כגון אלמנה לכה"ג וכו' לא כגון אומר שמואל.

ע"ש שפן הוא גירסת הק"ע ע"ש. והק"ע פנון האמת בגירסא זו, שפן מצאתי מפורש
בר"ן פתובות ס"פ המדיר, שהביא להירושלמי הנ"ל, וגרם בהדיא דמפרקינן פגון קאמר
שמואל.

פלומר לאו דוקא אלו וכו' ע"ש. ועיין רש"י סנהדרין צ"ח ע"ב ד"ה אי מן חייא הוא פגון
רבינו הקדוש.

בל"א שם, דכגון דנגמא הוא ע"ש. ועיין בב"י אה"ע סי' ל"ט, שפכתב וז"ל: מ"ש רבינו
פגון זיעה וכו' האי פגון טעות הוא וצריד למחקו, דכיון דאין מומין באשה יותר על של
כהנים אלא אלו, לא שייך לומר פגון, עכ"ל [ועיין בפמ"ג או"ח באגרת לרע"ק מלמד
אות י', שפי' שם מלת ,,פגון" ע"ש.

ובמחכת"ה אישטמיטתיה כל הנ"ל. ובמק"א הארכתי בזה עוד בבקיאות נפלא ואכ"מ].
ועפי"ז י"ל דגם רש"י בחולין הנ"ל דקדק וכתב: ,,יש מהם שנכתבו פגון דרסה" וכו'.
וע"כ צ"ל דכוננתו הוא גם על ,,שהייה".

דקא לטעם הא' של הפרישה הנז' שהייה פסולה, משום דכתיב ונשחט, ולא ב' שחיתות.
ולכן הנה פדוגמת דרסה.

דנשמע ג"כ מישחט פנ"ל. ואפ"י אם נימא פטעם הב' דשהייה פסולה משום שנבלע הדם
באברים, דרש"י לשיטתו אזיל בספר הפרדס הנ"ל.
מ"מ מצינו איפוא לומר גם על ,,שהייה" דהוי פנכתב בתורה.

באיסור דם. וראיתי בפמ"ג יו"ד סי' כ"ג בשפ"ד סק"ב, שהביא להפרישה הנ"ל, וכתב
עליו: דמ"ש ונשחט.

ולא ב' שחיתות. ליתא דהללמ"ס הוא, לבד דרסה מפורש בקרא, עכ"ל.

ותימה שלא העיר פלל מרש"י חולין הנ"ל, ומכל מה שהערומי בזה. איברא שמהרשב"א
ז"ל בתה"א בית שני שער א' דכ"ג ע"ב (מוכא גם בתב"ש רס"י ח', ובפמ"ג בריש
הפתיחה להל' שריטה) נראה ג"כ דרק דרסה בלבד הוא בפירוש בקרא ע"ש.

מ"מ מרש"י חולין הנ"ל יש להוכיח דיש עוד הלכה פדוגמת דרסה שנכתבה, וכדאמרו:
עכ"פ מצינו למידן דטעם המתחכמים בהגהות שחיתות שהביא התב"ש עלה יפה,
ויסודתם בהררי קודש, והנה הוא כחובה על ספר הישר בס' הפרדס לרש"י ז"ל דכן
אמרו רבנן בטעמא דשהייה פסולה, משום שהדם נבלע באברים.

נהרי שמעינו דהני גאוני, דיתבי בהאי קינא, לא חשו פלל לקושיות התב"ש הנ"ל דתיפוק
חורבא מטעם זה, להכשיר הבני מעינים שאין מחזיקין בהם דם ואפשר דהני גאוני קמאי
ס"ל באמת דכן הלכה ומורין פן להכשיר בזה הב"מ שאין מחזיקין בהן דם.

ומש"כ הפמ"ג יו"ד סי' כ"ג בשפ"ד סק"ב על התב"ש הנ"ל דבני מעינים נדאי יש קצת
דם בהן. ובשקה פירש במקום למקום, ע"ש.

לפענ"ד לא נהירין דבריו בזה. אפי' לדעת הר"ן פ' כל הבשר דס"ל דמעט דם יש בב"מ.

מ"מ הרי כתב שם ושאותו דם המועט שבהן אינו פורש מהן בבנישול. והו"ל דם האברים שלא פירש ושרי וכו' עכ"ל.

וי"ל דאה"נ ס"ל דאותו המעט דם שיש בב"מ אינו נפרש גם במקום למקום. כש"כ להר"ת המוכח בר"ן שם, דמבואר דעתו דס"ל דב"מ לא נמצא בהם אפי' מעט דם.

וכן הוא משמעות רוב הפוסקים שסתמו בלשונם לפסוק דאין מחזיקין דם בב"מ. וע"כ דס"ל שאין בהם דם כלל.

וא"כ לשיטתיהו אפטר דגם בשהייה יש להכשיר הב"מ שאין מחזיקין בהן דם (א). ***(א) אמר בן המספר הלום ראיתי בס', נד יהודה" (להגאון ר"ל ו"ל האבד"ק סאדאגורא) על היו"ד סי' ס"ז סק"ח, לענין שובר מפרקת, שדעתו לפסוק שם להכשיר הבני מעיים לאכלם חי.

ודלא כהפמ"ג, יע"ש: חנוך העניף שאפראו, רב בבאקארעשט. **) אמנם לפי"ד התב"ש בבכור שור הנ"ל, לא יתכן כלל לומר על חדא גופא שתהי' מקצתה כשרה והשאר טרפה, כגוןא דא להכשיר הב"מ שאין בהן דם, ושאר הגוף כולו תה' אסורה.

וכדבר האמור למעלה, פי היכי דלא ליהוי מלתא דרפנו כחוכא ואטלולא: ויש אתי עוד להביא ראיה. מהתלמיד דבשהייה בשחיטה אין לנו להכשיר הבני מעיים שאין מחזיקין בהן דם והשאר הגוף כולו יהי' אסור.

דהרי גרסינו בב"ק ק"ו ע"ב ארחב"א אר"י הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' וכו' איתבין רחב"א לר"י היכן שורי, נגנב משביעף אגני ואמר אמן.

והעדים מעידים אותו שאכלי. משלם תשלומי כפל.

והא ה"א דאי אפטר לכזית בשור בלא שחיטה. וקתני משלם תשלומי כפל.

תשלומי כפל אין, תשלומי ד' וה' לא? ומשני: הב"ע כגון שאכלו נבילה וכו' ולישני לי' ב"בן פקועה? ומשני כר"מ וכו' ע"ש וכן בירושלמי פ"ח דשבועות ה"ג פ"ד ר"ח פירקא זו על ר"י. ומשני שם שנויא אחרניא.

ע"ש במהרה"פ]. ואס"ד דבשהייה בשחיטה יש להכשיר עכ"פ הב"מ שאין מחזיקין בהם דם.

אפתי קשה, ולישני דמיירי דבאמצע שחיטתו שיהי' כשעור שיהי'. ועכ"ז בהיתר אכל את הב"מ שאין מחזיקין בהם דם כדאמרן.

אף כיון דשאר כל הגוף הנשחט הוי נבילה מדאורייתא, מטעם שהי' הפוסלת. פטור מד' וה'.

כמבואר במשנה ב"ק ע"ח ע"ב. ואע"ג דהשחיטה הפסולה התיירה עכ"פ את הב"מ, מ"מ כיון דשאר כל גוף הנשחט נתנבלה בידו פטור מד' וה'.

כמבואר בגמ' ב"ק ע"ח ע"ב שם דלת"ק וטבחו כולו בעיניו. ולרבי בשיר דבר המעפב בשחיטה פטור מד' וה', דס"ל וטבחו מידי דהוי בטביחה ע"ש? ומדלא משני הכי, ע"כ

שְׁמַעֲיִנוּ דְאֵי אֲפֻשֶׁר לָנוּ לְהַכְשִׁיר הַב"מ, וְשֶׁאֵר כָּל גּוֹף הַנְּשַׁחֵט יֵה' פְּלוֹ אָסוּר, פְּאָמוּר:
הָרִי הָרְאִיתִי לְדַעַת בַּעֲזַה שִׁי"ת דְּדָבָר זֶה תִּלְיָא בְּאֲשְׁלֵי רַבְרָבִי.

ע"כ נראה נכון להחמיר בד"ז: בצלאל זאב שאפראן סימן עג להרה"ח הג"ל ע"ד אשר
העיר על הבאה"ט יו"ד סי' צ' ס"ק כ"ב במנסגר. דס"ל שם, שחלב הנמצא בקיבה, הוי
חלב שחיטה, וכת"ר תמה עליו מחולין ק"ט ע"ב דכחל שבשלו בחלבה מותר, וקיבה
שבשלה בחלבה אסור.

ומה הפירוש בין זל"ז. זה פנוס במעיו.

ונה אין פנוס במעיו הרי דחלב שבקיבה אינה חלב שחיטה? תשובה הנה זה רבות בשנים
מצאתי לו חבר להבאה"ט ו"ל הלא הוא הגאון בעל „שער המלך" ו"ל, על הרמב"ם
בפט"ו מהל' מאכא"ס ה"ו, ע"ש.

ואנכי תמהתי על הני תרי גאוני בתראי ו"ל שבמח"כ אינשתמיט מינייהו התלמוד ערוף
בחולין הג"ל, ואח"כ מצאתי בהגהות יד שאול בגליון היו"ד סי' צ' שם שהעיר בזה.
אולם אנכי מצאתי תנא דמסייע להו.

שגם הרא"ה ו"ל בספר החינוך מצוה קי"ג, כתב וז"ל: וחלב הנמצא בקיבת בהמה. יש
מתירין, שהוא בכלל תלב של מתה, עכ"ל.

ובס' מנחת חינוך שם, תמה ג"כ מהא דחולין הג"ל ע"ש. עכ"פ אין כל כף תימה על
השעה"מ והבאה"ט.

שקרי גם הרא"ה ו"ל ס"ל פנומייהו. והארבתי בזה בתשובה לעיר אדאבעשטי ומפאת
פי עתותי אין בידי, ע"כ דברי מעטים בזה: בצלאל זאב שאפראן סימן עד פבוד הרב
המפולג כתו"י מוה"ר פסח ריב שווארץ נ"י, שטעפאנעשט.

ע"ד השאלה אשר ננדמנה לאשה אחת ע"י טעות עוף נבילה, במקום עוף שחוט. והדיחה
את הנבילה ומלחה, בדרף שעושין לכשרה.

ואח"כ עירבה את הנבילה עם עוד ב' עופות פשרות בכלי אמת, ושפכה עליהם מים
רותחין מכ"ר קדרה שעמדה אצל האש, לרחוץ את הבשר קודם בישול פנהוג ואח"ז
הפירה את העוף הנבילה בין הפשרות וכת"ר השיב, שאין בידו להכשיר את שני
הפשרות תשובה הנה יפה עשה כת"ר שחשש להחמיר בזה.

אע"ג דסוגיא דעלמא הכי אזלא בפשיטות לומר דאפי' עירווי מכ"ר שלא נפסק הקולות
אינו אוסר אלא כ"ק. מ"מ המעיין בספר פנפי יונה [שהיה אחד המיוחד מגדולי
האחרונים ו"ל] בסי' ס"ת, יראה שהוא ו"ל הביא פמה ראיות לפסוק להלכה דעירווי
מכ"ר שלא נפסק הקולות אוסר בכלול, אף בסוף דבריו שם סיים, דכיון שהספימו הב"י
נהרמ"א דאינו אוסר רק כ"ק.

יש לסמוך עליהם בהפס"מ. אבל שלא בהפס"מ יש להתמיר לאסור בכלול יעו"ש:
מכש"כ שיש לצדד להחמיר בזה, עפ"י מה שחזקתי זה כביר מסברא דנפשאי לומר
דקאי דקיי"ל דעירווי אינו מבשל רק כ"ק.

הוא רק פְּשִׁמְעָרָה מְעַט רוֹתְחִין מ"כ"ר. אָבֵל אִם עֵינָה הֶרְבֵּה רוֹתְחִין פְּשִׁיעוֹר עֵירוֹיוֹת הֶרְבֵּה, אוֹסֵר בְּכֹלֹו וְכִמְבֹאֵר ב"ט"ז יו"ד סי' צ"ה ס"ק י"ב בְּשֵׁם או"ה והב"ת שֶׁהֶסְפִּים עִמּוֹ לְעֵנְן טעלי"ר, דע"י עֵירוֹיוֹת הֶרְבֵּה בּוֹלְעֵ הָאִסוּר בְּכֹלֹו, ע"ש וּבִשְׁ"ף ס"ק י"ג ובפמ"ג במ"ז שָׁם.

וְהֶאֱרַכְתִּי בְּסִבָּא זוֹ וְקִבְעֵתִי בָּהּ מִסְמְרוֹת. וְכַעַת מְצֵאתִי רְאִיתִי שְׁפִנוֹנְתִי בְּסִבָּא זוֹ לְהֶגְאוֹן מֵהֶרֶש"ק ו"ל בְּתִשְׁבּוּתֵיו טוֹטו"ד תְּלִיתַי ס' קמ"ו, בְּאֶמְצַע הַתְּשׁוּ', שָׁם, פְּתַב דְּלֵהאו"ה והט"ז הַנ"ל אִפִּי בְּעֵירוֹי פְּעַם א' אִם נִזְחַל ע"י עֵירוֹי זוֹ הֶרְבֵּה חֲמִין פְּשִׁיעוֹר עֵירוֹיוֹת קִילוּחִים הֶרְבֵּה, אוֹסֵר בְּכֹלֹו ל"ע.

דְּמָה לִי אִם נֶפְסֵק הַקִּילוֹת כמ"פ בְּנִתְיִם וְחֹזֵר וּמְקַלֵּחַ. וּמָה לִי אִם לֹא נֶפְסֵק הַקִּילוֹת בְּנִתְיִם וְאֶדְרְבָּה יוֹתֵר מִסְתַּבֵּר לְהַקֵּל פְּשִׁנְפֶסֶק הַקִּילוֹת בְּנִתְיִם וְנֶפְסֵק הֶרְתִּיתוֹת.

מִשָּׂא"כ אִם לֹא נֶפְסֵק הַקִּילוֹת בְּנִתְיִם, כִּינּוֹן שְׁלֵא נִתְקַרַר בְּנִתְיִם. רְאוּי לֹמֵר יוֹתֵר דְּמַבְלִיעַ בְּכֹלֹו וְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה וְסִיִּים דמ"מ בְּמִקוֹם הַפֶּס"מ אֶפְשָׁר לְצַדֵּד לְהַקֵּל, דְּאִפִּי ע"י שְׁפִיכוֹת מִים הֶרְבֵּה אִין עֵירוֹי אוֹסֵר יוֹתֵר מ"כ"ק אָבֵל שְׁלֵא בַּהֶפֶס"מ יֵשׁ לְהַחְמִיר ע"ש.

וא"כ לְפִי מָה שְׁנוֹדַע הָאִי פְּלָלָא דְכִינִיל לָן מְרֵן הַט"ז בִּיּו"ד סוֹס"י צ"א ס"ק י"ב דְּתַרִי קוֹלִי לֹא מְקִילִינֵן בַּהֶפֶס"מ ע"ש. וְגַם הַשְּׁ"ף בִּיּו"ד סי' ע' ס"ק ל"ח נִרְאֶה דַס"ל כַּהֶט"ז בְּזֶה, ע"ש בַּפֶּמ"ג.

וכ"כ הַדַּג"מ מֵהַד"ק סי' מ"ח ע"ש, וְהָכִי מְצִינוּ בְּתוֹס' נִדָּה ס"ז ע"ב ד"ה מְשׁוּם, בְּשֵׁם הַר"ת דְּתַרִי קוֹלִי לֹא אֶשְׁכַּחַן דְּשַׁרִי הַש"ס ע"ש. וְכֵן פְּסָקִינוּ לְהַלְכָה בַש"ע יו"ד סי' קצ"ט סְעִיף ז' דְּתַרִי קוֹלִי בְּהַדְדִי לֹא מְקִילִינֵן ע"ש.

וְאַף שֶׁהַ, לְבוּשֵׁי שְׂרָד" בְּפִתְיַחְתּוֹ לְטִרְפוֹת עֲצָמוֹת אוֹת ז פֶּסֶק דְּהִיכָא שְׁיֵשׁ הַפ"מ בְּצִירוֹף ס"מ אוֹ כְּבוֹד שְׁבֵת וּיּו"ט אוֹ אוֹרְחִים מְקִילִינֵן גַּם תַּרִי קוֹלִי ע"ש.

מ"מ כְּבָר פֶּקְדוֹ הָאֶחָרוֹנִים ו"ל עַל פֶּסְקוֹ שֶׁל הַלֵּב"ש לְפִי מִש"כ הַפֶּמ"ג בַּמ"ז סוֹס"י צ"א דְּטַעַם הַט"ז הוּא, מְשׁוּם דְּהִנּוּ ס"ס לְאִסוּרָא. וְעַפִּי"ז לְעוֹלָם אִין לְהַקֵּל בְּתַרִי קוֹלִי.

וא"כ עַפִּי"ז בְּנִידוֹן שְׁאֵלֶת כַּת"ר שְׁנִרְאֶה שְׁפִנוֹדַי שְׁפָכָה הֶרְבֵּה מִים רוֹתְחִין מ"כ"ר, פְּשִׁיעוֹר מִים שְׁשׁוֹפְכִין עַל ג' עוֹפוֹת, שְׁהֵם נִדָּאִי פְּשִׁיעוֹר עֵירוֹיוֹת קִילוּחִים הֶרְבֵּה, וְהִנּוּ תַרִי קוֹלִי בַּהֶפֶס"מ דְּלֹא מְקִילִינֵן.

מְשִׁים דְּהִנּוּ ס"ס לְאִסוּרָא. שְׁמָא עֵירוֹי מ"כ"ר אוֹסֵר בְּכֹלֹו, וְאִפִּי אַת"ל דְּעֵירוֹי מִיעֵטָתָּ אִינוּ אוֹסֵר אֶלָּא כ"ק, מ"מ עכ"פ בְּעֵירוֹי מִים רוֹתְחִין הֶרְבֵּה שְׁהֵם פְּשִׁיעוֹר עֵירוֹיוֹת הֶרְבֵּה, נִבְלַע הָאִסוּר בְּכֹלֹו.

פְּאֵמֹר: אִיבְרָא שֶׁהַפֶּמ"ג בִּיּו"ד סי' צ"ה בַּמ"ז ס"ק י"ב, כְּתַב שְׁגוּף ד"ז לֹמֵר דַּע"י הֶרְבֵּה עֵירוֹיוֹת נִבְלַע הָאִסוּר בְּכֹלֹו, הוּא חִידוּשׁ דִּין. וְסִיִּים בַּצ"ע לְדִינָא.

וְכֵן בַּפֶּמ"ג יו"ד סי' ס"ת בַּשֶּׁפ"ד ס"ק כ"ז הִנֵּית ד"ז בַּצ"ע. וְתַמָּה מְהָא דְּמְבֹאֵר בַּאו"ח סי' תנ"א דְּכָלִי שְׁתַּשְׁמִישׁוֹ ע"י עֵירוֹי כְּפֶה הַקְּשָׁרוֹ.

וְאִי ע"י עֵירוֹיוֹת הֶרְבֵּה בּוֹלְעֵ בְּכֹלֹו. מָה מְהִנֵּי הַגְּעֵלָה ע"י עֵירוֹי ע"ש.

ומצאתי במנחת יעקב פלל נ"ז ס"ק כ"ה שהעיר ג"כ בדברי האו"ה. וכתב לתרץ וז"ל:
והטור באו"ח ופ"פ שלא כתבו טעם זה דע"י עירויית הרבה בלע בכולו] גבי קערות
לעגנו הגעלה.

צ"ל משום דאף דנבלע בכולו, מ"מ לא היינו צריכין הגעלה בכ"ר דוקא שפפי תשמישן
פך הכשרן והי' סגי בעירוי אי לאו מטעם שתיישינו שנשתמש פ"א בכ"ר, עכ"ל. הרי
שהגאון בעל מנחת יעקב איש תם דרף בקסתו למצוא איזה מזור ותרופה לתרץ הקנשיא
על האו"ה הנ"ל אולם עדיין לא הגעלה ארוכה בזה לכאורה.

דאפתי קנשיא האיף שיף לומר פתשמישו פך הכשרו, להיות סגי הגעלה ע"י עירוי ה
אין הפליטה פעין הבליעה, פיין שע"י עירויית הרבה נבלע בכולו ז ומצאתי בכמ"ג או"ח
סי' תנ"ב בא"א סק"ב שהעיר בזה על המנח"י יעו"ש.

[ועיין בכמ"ג או"ח בסדר הנהגות הנשאל עם השואל באו"ה סדר שני סוף אות ז ע"ש]:
אף לפענ"ד יש ליישב דעת האו"ה ז"ל. וממילא יתפרשו דברי המנח"י.

דהנה זה שן האו"ה בכלל ל"ד דין ט"ו: ואם בקערה צריף ס' פנגד פולה, לפי שמערין
עלי' פמה פעמים, והולף וכולע מדי יום יום בכולה. דדוקא בעירוי של פ"א אמרינו
שאינו בולע אלא כ"ק וכו' וכן הטעלי"ר וכו' א"כ ע"י עירויית הרבה בלע האיסור בכולו
וכו', עכ"ל.

ומצינו דלשון בכמה פעמים שיף למינקט גם על שני פעמים פרש"י תולין ג' ע"ב ד"ה
מוחזקים, שראינו ששחטו פמה פעמים עכ"ל. ובש"ס שם מבואר ששחטו לפנינו ב' וג'
פעמים.

ועיין באו"ח סי' תס"א סעיף א' לעגנו היסק בתנור כמ"פ. ובח"י שם סק"ב ע"ש.

וכן מצינו דגם לשון הרבה שיף למינקט על ב'. פרש"י חולין י"ז רע"ב ד"ה ספין שיש
בה פגימות הרבה ע"ש.

ועיין פרש"י פתובות פ' ע"א ד"ה ר"א, שכתב וז"ל: פל דהוי יותר על גרוגרת אחת הוי
הרבה עכ"ל. וא"כ עפ"ז יש לדקדק גם בלשון האו"ה ז"ל שכתב בזה לשון,, פמה
פעמים ולשון,, הרבה" כנז'.

דהיינו שני עירויית בכל יום, פדרף העולם שאוכלים בפוקר ובפערב. וכן מצאתי להדיא
בספר ש חמודי דניאל הלכות כ"ר סי' ד', שכתב דעירויים הרבה שכתב האו"ה הנ"ל,
היינו שני עירויית בפוקר ובפערבע"ש [והחמ"ד לא העיר פלל להביא איזהו מקור מקומן
ללשונות פאלו, כמו שהבאתי בס"ד.

וכיין שהוכחתי לדעת דע"י שני עירויית נבלע האיסור בכולו. א"כ עפ"ז שפיר יש לומר
פתשמישו פך הכשרו, וככ"פ, דהיינו שעכ"פ סגי בזה הגעלה ע"י עירוי שני פעמים.

ואפ' אם נימא דלשון בכמה פעמים ולשון,, הרבה" קאי על ג' פעמים.

ועיין בתב"ש סי' א סק"ב. עכ"פ סגי הגעלה ע"י עירוי ג"פ.

והכי מבואר להדיא בח"י סי' תנ"א ס"ק כ"ט בשם הלבוש ז"ל שהגעלה ע"י עירוי צריך לעדות ג"פ. והח"י פתב עליו שהשיגו עליו האחרונים.

ולפי מה שכתבתי לבושין' פתלג חינוך. דעפ"י דבריו יתפרש שיטת האו"ה ז"ל.

ויש להעמיס כ"ז בתירוץו של ה מנחת יעקב הנ"ל, ונהבן, אבל החו"ד יו"ד סי' צ"ה בפניאורים סק"ט הביא בשם או"ה פלל נ"ח דבאמת מטעם זה אסור להגעיל טעלי"ר ע"י עירוי, מטעם שע"י עירויזות הרבה בלע בכנולו ועירוי של פעם אחת אינו מפליט רק כ"ק ע"ש.

ועיין במג"א סי' תנ"א ס"ק י"ג, וצ"ע: וגם מש"כ החו"ד שם דעיקר דין האו"ה הנ"ל תמוה, דהא עירוי אינו יכול להרתיח יותר מכ"ק. והאיך אפשר לבלוע בצונג פינון דלמטה מהכ"ק צונג הוא.

ומה לי שהי' עירוי אהד או הרבה עיראות? ע"ש. ולפענ"ד יש לנישב עפימש"כ ה, חמודי דניאל" הנ"ל שם, דבע"כ מייירי האו"ה שהי' עיראות הרבה תכופות זה אחר זה.

דכינן דבא עירוי השני בעוד הקערה חמה מעירוי הראשון מקליע יותר וכו' ע"ש. וכ"כ בשו"ת טוטו"ד תלימאי סי' קמ"ו הנ"ל דהאו"ה מייירי הכי.

ועפ"י פתב שם דאפי' בפ"א אם נזחל עלי' הרבה חמין בענין שיש לעשות מהמים הרבה קילוחים, בולע בכנולו [כנז'] ע"ש, ואם פן פינון שלפענ"ד דינו של האו"ה ז"ל אמת ויציב, שפיר יש לומר דבנידון שאלתנו הני תרי קולי בהכס"מ, כדבר האמור: מכש"כ שיש לצדד להחמיר בנידון שאלת כת"ר, עפ"י מה שהעלה בשו"ת תשואות חן סי' ט' דהא דעירוי מכ"ר אינו אוסר אלא כ"ק.

היינו דנקא בכ"ר שאינו עומד אצל האש. אבל אם עירה מכ"ר שעומד אצל האש יש לחוש לדברי הפוסקים דס"ל לאסור בכנולו ע"ש: והדרן לדינא, כי טוב עשה כת"ר שנטה להחמיר בנידון דידן: בצלאל זאב שאפראן סימן עה כבוד הרה"ג וכו' מו"ה דוב יצחק ראבינאוויטש אבד"ק וואסלאי.

הנה בא לפני ר' ישראל אהרן נ"י מבאהוש, והביא מכתב מכת"ר בדבר שאלתו. היות.

כי אותו האיש ר' בצלאל שטערן נ"י מאמעריקא, נדר לתת לכל אחת מהשאלש יתומות בנות אחיו המנוח ר' זעליג שטערן ע"ה, כשתגיעו לפרקן סף חמשה ועשרים אלף ל"י. וקצת אם הבנות שואלת ומבקשת, שישלח לה גיסה ר' בצלאל, את כל הסכום שבעים וחמשה אלף ל"י, בכדי שתוכל להשיא את היתומה הבכורה שבהן, שכבר הגיעה לפרקה.

וכת"ר נפשו בשאלתו. אם רשאי לעשות כן, לשנות מן הצדקה, מכפי מה שצדד: תשובה הנה, כפי מה שהציע לפני ר' ישראל אהרן נ"י כי בתי, אם הבנות היתומות הנ"ל, רצונה רק להלוות הסף חמשים, אלף ל"י, חלקן של שתי היתומות הקטנות ובדעתה ליתן שטרות (וועקסליון) בטחונות, עפ"י נימוסי המדינה, באופן היותר מועיל ובכהאי גוונא לית ד"ז צריך בושש, דמוטר.

כמבואר בערכין ו' ע"א, דהאומר: סלע זו לצדקה, מותר לשנותה, בין לעצמו, בין ללאחר, בין אמר: הרי עלי, בין אמר הרי זו.

ופירש"י ד"ה אָבֵל לְאַחַר, וּבְתוֹסֵ' שָׁם ע"ב ד"ה עַד. שְׁפִי לְשׁוֹן,, לְאַחַר", הֵינּוּ לְהַלְלוֹתָהּ לְחִבְרֵי ע"ש.

וכ"פ בש"ע יו"ד סי' רנ"ט סעיף א'. אָבֵל שְׁלֵא בְּתוֹרַת הַלְוָאָה, אָסוּר לְשַׁנּוֹת, לִיתָן לְהַבְכִּירָה, אִפִּי פְרוּטָה אַחַת מֵהַסְּכּוּם שֶׁנֶּדָּר לְהִתְוֹמֹת הַקְּטָנוֹת.

כְּמִבְּנֵי אֲרָבִיּוֹת הַרְדָּב"ז ח"ד סי' קנ"ד, שֶׁנֶּשְׁאַל: בְּרֵאוּבֵן שֶׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן הָעֲנִי: אֲתָן לָךְ צְדָקָה כֶּהָ וְכָה וְכו'. אִם יָכוֹל לֹאמַר: לְעֲנִי אַחַר אֲנִי רוֹצֵה לִיתָן, וְהַשִּׁיב וְנ"ל: וְכִבֵּר רְאִיתִי מִי שֶׁפָּתַח שְׁלֵא קָנָה רְאִישׁוֹ, וְיָכוֹל לִיתָן לְעֲנִי אַחַר.

וְרֵאֲיִיתוּ מִהָא דְאֲמַרִּינָן בְּעֶרְכֵּינָן ו' ע"א, הָאֹמֵר סָלַע זֶה לְצְדָקָה, עַד שְׁלֵא בָּאת לִידֵי גַבְאִי, יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ. וְאֲנִי אֹמֵר: דָּאִין מִכָּאֵן רֵאִי כָּלֵל, דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם, שֶׁאָמַר סָלַע זֶה לְצְדָקָה סָתָם, אָז יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ.

אָבֵל בְּנ"ד שֶׁאָמַר: אֲתָן לָךְ צְדָקָה, זָכָה אוֹתוֹ עֲנִי, דְאֲמִירְתוֹ לוֹ כְּמִסִּירְתוֹ, וְכִינּוֹן דְּאֵלוּ מְסַר לוֹ, אֲנִי יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ בְּאֲמִירָה לְחֹד נְמִי אֲיִנּוּ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ, וְכּוֹפִין לִיתָן לוֹ. עכ"ל.

שׁוֹב רְאִיתִי בַקְּצָה"ח עַל חו"מ סי' רי"ב סק"ד, שְׁכ' וְנ"ל: וּבְשׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז סי' קל"ד, וְשׁוֹ"ת רִיט"ץ סי' רס"ד, נִסְתַּפְּקוּ בְּנוֹדֵר לְפִלוֹנֵי עֲנִי, אִם יָכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ לְעֲנִי אַחַר ע"ש. וְנִרְאֶה כִּינּוֹן דִּיכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ לְמַצָּה אַחֲרָת, וְכַמ"ש הַתּוֹסֵ' עֶרְכֵּינָן ו' ע"א ד"ה עַד שְׁלֵא בָּא לִידֵי גַבְאִי וְכו'.

וּא"כ נִרְאֶה דַּה"ה בְּנוֹדֵר לְפִלוֹנֵי עֲנִי, כִּינּוֹן דְּלֹא אֲמַרִּינָן אֲמִירָה לְגַבּוּהַ, בְּצְדָקָה לְעֲנִיִּים, וְאֲיִנּוּ אֵלָּא מְשִׁים נֶדֶר, דְּכַתִּיב: בְּפִיָּה, זֹו צְדָקָה. וְסָגִי לִי לִיתָנוּ לְעֲנִי אַחַר וְכו', עכ"ל.

וְתִמְנָה גְדוּלָה עַל הַגָּאוֹן בְּעַל קְצָה"ח וְנ"ל, שְׁבַמְחַכְתָּהּ לֹא הֶעֱתִיק יָפָה דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז דְּהָרִי מְפֹרָשׁ יִנְצֵא מִפֶּה קְדוֹשׁ הַרְדָּב"ז וְנ"ל, דְּפִשְׁטָא לִי, דָּאִם אָמַר אֲתָן צְדָקָה לְפִלוֹנֵי עֲנִי, זָכָה אוֹתוֹ עֲנִי, וְאֲיִנּוּ יָכוֹל לְשַׁנּוֹת לִיתָן לְעֲנִי אַחַר.

וְדַחָה לְמִי שֶׁפָּתַח אֵיפְכָא. כְּדָבָר הָאֲמוּר גַּם מִש"כ הַקְּצָה"ח שָׁם, דְּלִפִּי דַעַת רֹבַח הַפּוֹסְקִים, בְּנוֹדֵר לְעֲנִיִּים לֹא אֲמַרִּינָן אֲמִירָה לְגַבּוּהַ, כְּמִסִּירָה לְהִדְיוּט.

וְאִין עוֹשֶׂה קִנְיָן אֵלָּא מִשׁוּם נֶדֶר בְּלִבָּד הוּא מְחֻנְיָב. וּא"כ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ לְעֲנִי אַחַר ע"ש.

וְכ"כ בְּפִשְׁטוֹת בְּסִי רַנ"ה סק"ה, לְעֲנִין נֶדֶר לִיתָן לְפִלוֹנֵי. וּמַת (ר"ל) דְּאֲיִנּוּ כְּמִסִּירָה, וְאֲיִנּוּ עוֹשֶׂה קִנְיָן ע"ש.

וְכ"כ עוֹד בְּסִי רַמ"א סק"ז ע"ש. וּבַמְחַכְתָּהּ גַּם בְּזֶה דְּבָרֵי תְּמוּהִים מְאֹד.

וְנִרְאֶה אֵה שְׁלֵא עֵינָן אָז בְּשׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז גּוֹפִיל, בַּח"ד סי' קל"ד, בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שָׁם לְפָנֵי זֶה, הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ' סִי תַקְס"ג הַנְּ"ל, דַּס"ל דְּלֹא אֲמַרִּינָן אֲמִירָה לְגַבּוּהַ כְּמִסִּירָה דְּמִי, לְעֲנִין צְדָקָה לְעֲנִיִּים.

וְכַתֵּב עָלָיו: דָּאִין סְבָרְתוֹ זֹאת מְחֻנְוֶרְתָּ, וְכָל גְּאוּנֵי עוֹלָם רֵאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵי חִלּוּקִים עָלָיו בְּזֶה, עכ"ל. וְכ"כ הַרְדָּב"ז עוֹד בַּח"ג סִי תַק"ו, וְנ"ל: וְרֹבַח הַפּוֹסְקִים אֲשֶׁר אָנּוּ נוֹהֲגִים בָּהֶם הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש וְנ"ל, וְהַנְּמַשְׁכִּים אַחֲרֵיהֶם, כְּפֹלֵם הַסְּפִימוֹ שֶׁאֲמִירָה לְעֲנִיִּים הָרִי הוּא לְגַבּוּהַ.

וטעמא דמסתבר הוא משום תקנת עניים, עכ"ל. וכ"כ בד"מ יו"ד סי' רנ"ח סק"ג, וז"ל:
וכן הספיקו הפוסקים דלא כתשו' הרשב"א סי' תקס"ג וכו', עכ"ל.

וכ"כ הש"ך חו"מ סי' פ"ז ס"ק נ"א, דכ"פ כל הפוסקים, דגם בצדקה לעניים, אמרינן
אמירה לגבוה פמסירה להדיוט ע"ש. ותמהני על מרן הקצה"ח ז"ל שכתב דרוב הפוסקים
ס"ל איפכא.

ובמחכת"ה אישתימיתיה כל הנ"ל וראיתי בקצה"ח שם בסי' פ"ז ס"ק כ"א, שכתב
ונראה עיקר כמש"כ בסי' רי"ב דאסור לשנות מעני לעני וכו' ע"ש. ובמחכת"ה דבריו
סותראי גינהו, דהרי בסי' רי"ב כתב דלפי דעת רוב הפוסקים דס"ל דאמירה לעני אינו
קנין, יכול לשנותו לעני אחר כנ"ל.

אמנם אני בעניי דחיתי דבריו ז"ל, כדבר האמור (ועיין בשו"ת פמ"א ח"ב סי' קל"ד,
שכתב: דהא דכ"ב בסמ"ע חו"מ סי' קכ"ה ס"ק כ"ה, דשייך שפיר גבי צדקה לומר אמירה
לגבוה וכו'. לא בא אלא ליישב לשון הטור אבל לדינא נדאי מודה, דאינו רק מטעם נדר,
עכ"ל.

וגם דבריו תמוהים עפ"י דעת רוב הפוסקים הנ"ל ונהבן, וצ"ע וע"ש בהגהות אמרי ברוך
על הסמ"ע, שהביא לתשו' הרשב"א הנ"ל. ולא העיר מקל האמור.

ועיין בשו"ת הרמ"א סי' מ"ח. ובקצה"ח סי' ר"צ, בשם שו"ת הר"ם אייזן שטאט ע"ש.
ויש לפלפל הרבה בדבריהם, עש"ה ונהבן, וצ"ע]. שוב ראיתי עוד במחא"פ הל' צדקה
סי' ז', שהביא בשם מהר"ש יפה, בתשו' כת"י דיוכל לשנות מעני לעני אחר.

אבל הרדב"ז ז"ל סובר דאינו יכול לשנות. והמחא"פ ז"ל הוכיח בכמה הוכחות דבגודר
לעני ידוע, אסור לשנות ליתן לעני אחר ע"ש.

ועפ"י מה שכתבתי יש לפלפל בדבריו עש"ה. ומצאתי בשטמ"ק בב"ק ל"ו ע"א, בשם
מהר"ם מסרקסטא, שכתב, דאינו יכול לשנות מעני לעני ע"ש.

וזה ברור: אמנם כן, בנידון דידן, שאם הפנות מבקשת שגיסה יתן לה שתי חלקי
היתומות הקטנות, רק בתורת הלנואה, כאמור. פשיטא דרשאי ליתן לה, בכדי שתוכל
להשיא בנקל יותר את היתומה הבכירה שפבר הגיעה לפרקה.

ויש להביא קצת זכר לד"ז, ממה ששנו חכמים בלשון המשנה פתיבות ס"ז ע"א, לענין
המשיא את היתומה, לא יפחות לה מחמשים זוז ואם יש בפיס מפרנסין אותה לפי כבודה
(א) ** (א) ולא אחרדל מהביא פה מה שהערוטי בלשון המשנה בכחובות ס"ז ע"א שם
דתנו: המשיא את היתומה לא יפחות לה מחמשים זוז, אם יש בפיס,, מפרנסין אותה
לפי כבודה, וקשה שפתיח התנא בלשון יחיד,, המשיא", לא יפחות".

וסיים בלשון רבים,, מפרנסין".

ומצאתי בס' שושנים לנדוד שהעיר בזה. וכתב וז"ל: לומר דאף אם בא אחד והתנדב
ליתומה א' נ' זוז מדידן לפרנס אותה, לא יאמרו הגבאין זו פבר יש לה, ונניח המעות
לאחרות שיבואו, אלא אפ"ה אם יש בפיס מפרנסין אותה לפי כבודה, עכ"ל אבל

במחכת"ה של בעל השושנים לְדוּד ו"ל איִשְׁתְּמִיטְתִּיה דְּבִלְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה בִּירוּשְׁלָמִי אֵיתָא:
הַמְּשִׂיאִין אֶת הֵיתוּמָה לֹא יִפְתּוּ לָהּ", הַפֶּל בִּלְשׁוֹן רַבִּים.

וְכֵן הוּא גַם גִּירְסַת הָרָא"ש ו"ל בַּפ"ו דְּכֶתְנֻבוֹת סִי' ו'. וְאֶתִי שְׁפִיר: ** * וע"ש בִּירוּשְׁלָמִי
בַּפ"ו דְּכֶתְנֻבוֹת ה"ה, דְּפִלְיָגוּ שָׁם אַמּוֹרָאִי, בִּפְרִיּוֹשׁ לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה, דַּר' חֵינְנָא אָמַר: זֹאת
אוֹמֶרֶת שְׂאוּמְרִים לַפְרָנְסִין לְלוֹת.

וּמְפָרֵשׁ לְמַתְנִי בְּשָׂאִין נ' זֹו בְּכִיס שֶׁל צְדָקָה, לוֹוִין הַפְרָנְסִין לְהַשְׁלִים עַד נ'. אֲבָל אִם יֵשׁ
בְּכִיס יוֹתֵר מִנּוּ, מוֹסִיפִין לָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ, אִפִּי' יוֹתֵר מִנּוּ'.

יִר' יוֹסִי אֹמֵר: זֹאת אוֹמֶרֶת שְׂאִין אוֹמֵר ם לַפְרָנְסִים לְלוֹת, וּמְפָרֵשׁ לְמַתְנִי בְּשִׂישׁ בְּכִיס.
אֲבָל אִם אֵין בְּכִיס פּוֹחַת.

כְּהָדָא מַעֲשָׂה בְּנַעֲרָה אַחַת, שְׂבָאֵת בֵּימֵי דְרַבִּי אַמִּי לְהַנְשֵׂא, וְתַבְעָה מְכִיס שֶׁל צְדָקָה. וַא"ר
אַמִּי יִשְׁתַּבּוֹק לְמוֹעֲדָא (וּפִי' הַפ"מ: שְׁלֵא הִי' בְּכִיס הַרְבֵּה, וְאָמַר שְׂצָרִיף לְהַנִּיחַ מְעוֹת
בְּכִיס, לַפְרָנְסַת הָעֲנִיִּים, לְצִנְרָף הַמוֹעֵד] א"ל ר"ז, גְּרַמִּית יִפְסוּד", אֶלָּא יִתְפָּוֶל, דְּמַרְי' דְּמוֹעֲדֵי קַיִּים (וּפִי' הַפ"מ: אֶתָּה הַגּוֹרֵם לְהַפְסִידָה מִנִּישׂוֹאִין שְׁלָהּ, אֶלָּא יְכִילָהּ הַפֶּל, מַה
שִׂישׁ בְּכִיס לְצָרְכָהּ, דְּמַרְיָה דְּמוֹעֲדֵי קַיִּים, הַקַּב"ה יִנְמִין עוֹד לַפְרָנְסַת צִנְרָף הַמוֹעֵד]
וְאֶתִי דַּר' חֵינְנָא כַר"ז, וְדַר' יוֹסִי כַר' אַמִּי וּפִי' הַפ"מ וְאֶתִי דַּר' חֵינְנָא דָּאָמַר: נוֹתְנִין לָהּ
כָּל מַה שִׂישׁ בְּכִיס לְפִי כְּבוֹדָהּ.

כַר"ז דָּאָמַר שְׂאִין מְשַׁגְּיחִין עַל מַה שְׂצָרִיכִין הָעֲנִיִּים אַח"כ. וְהִכָּא נָמִי אִם אַח"כ תְּבוֹאֵנָה
אַחֲרוֹת לְהַנְשֵׂא הַקַּב"ה יִמְצִיא לָהּ עֶזֶר.

וְדַר"י כַר"א. ע"ש גַּם בְּפִי' הַק"ע] וּמְצָאֵתִי בְּאוּר זְרוּעַ הַגְּדוֹל, הִל' צְדָקָה סִי' כ"ז, שְׁהִיָּה
לוֹ גִּירְסָא אַחֲרָת, בְּהָדָא עוֹבְדָא דִירוּשְׁלָמִי הַנָּ"ל.

וְעַפ"י גִּירְסַתוֹ מְפָרֵשׁ לָהּ רוּשְׁלָמִי בְּאֶנְפִּין אַחַר. וְדָלָא כְּפִי' הַפ"מ וְהַק"ע.

וְז"ל הַאו"ז: כְּהָדָא יִלְדָא אֶתִי קַמִּי דְרַבִּי אַמִּי שְׂיִשְׂאוּהָ, וְהִי חָסֵר בְּקוֹנָפָה, וְאָמַר יִשְׁתַּבּוֹקִין
לְמוֹעֲדָא. הַמְתִּינוּ עַד שְׂיָבֵא עֵת גְּבִיִּית הַצְּדָקָה, אֲבָל אֵין עֵתָה חֲזִיבִים לְלוֹת.

א"ל ר' זְעִירָא, וְדַמּוֹת יִפְסִיד", אֶלָּא יִתְפָּוֶל, דְּמַרְי' דְּמוֹעֲדֵי קַיִּים, כְּלוּמַר: לְדִידָךְ אִם
יָמוֹת הַגַּבְּאִי קוֹנָדִם זְמַן גְּבִיִּית הַצְּדָקָה, יִפְסִיד זֹו הַמְּצָנָה, שְׁלֵא הַשִּׂיא זֹו הֵיתוּמָה, אֶלָּא
יִתְפָּוֶל, כְּלוּמַר תְּכַלֶּה הַמְּצָנָה וְיִלְוֶנָה וְיִשְׂיֵא אוֹתָהּ, וְיִסִּיִּים הַמְּצָנָה, כְּמוֹ וְתַכֵּל עֲבוֹדָתָהּ.

דְּמַרְי' דְּמוֹעֲדֵי קַיִּים, הַקַּב"ה יַחֲוֵי אוֹתוֹ בְּזַכּוֹת זֹאת הַמְּצָנָה. אֶתִי דַּר' חֵינְנָא בַר' זְעִירָא,
וְדַר' יוֹסִי כַר' אַמִּי, שַׂר' זִירָא סוּבֵר שְׁחִיבֵי הַגַּבְּאִי לְלוֹת, וְר' אַמִּי סוּבֵר שְׂאִין חֲזִיב לְלוֹת.

וּמְדַשְׁתִּיק ר' אַמִּי מִשְׁמַע דְּעַבִּיד עוֹבְדָא כַר' זְעִירָא, וּש"מ דְּהִכִּי הִלְכְּתָא שְׂאוּמְרִים לְגַבְּאִי
צְדָקָה, לְהַלוֹת לְצִנְרָף עֲנִיִּים, כְּשֶׁחָסֵר בְּכִיס שֶׁל צְדָקָה עַכ"ל. וְכֵן הוּא בְּהַגְּהוֹת מְרַדְּכִי
בַּפ"א דַּב"ב סִי' תַרְצ"ז ע"ש.

וּבב"י יו"ד סִי' רנ"ז, הִבִּיא בְּקַצָּרָה, וְז"ל: כָּתַב בְּהַגְּהוֹת מְרַדְּכִי דַב"ב, בְּשֵׁם א"ז,
דְּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע, דְּכֶשְׁחָסֵר בְּכִיס שֶׁל צְדָקָה, צָרִיף הַגַּבְּאִי לְלוֹת, עַכ"ל וְעֵינִין בַּתוֹסִי"ו ט
פ"ו דְּכֶתְנֻבוֹת מ"ה, שְׁהִבִּיא דְּבַרִּי הַב"י אֲלוֹ.

והעיר עליו, שלא הזכיר שיש בד"ז מחלוקת בירושלמי. וכתב דאפשר משום דפשוטא דמתני', דיוקא טפי פאותו מ"ד, הילכף נקטינו אליבא'.

עכ"ל, ובמחכת"ה לא עיין בגוף דברי הגהות מרדכי שהביא כל דברי הא"ז הנ"ל שפכתב להדיא: מדשתק ר' אמי, משמע דעביד עובדא כר"ז, וש"מ דהכי הלכתא, שאומרים לגבאי צדקה להלוות לצורך עניים.

ומצאתי בבבאור הגר"א ז"ל ביו"ד סי' רנ"ז אות י"א שפכתב מדנפשי, ומשמע שר' אמי קבל דבריו של ר"ז, עכ"ל ותימה שלא הביא שפן פתבו הגמ"ר והאו"ז הנ"ל. וזה פשוט וברור.

ומש"כ בשי"ק על הירושלמי פ"ו דכתובות ה"ה שם, דאין פירושו של הגהות מרדכי מחנור כלל ע"ש. ובמחכת"ה המעיין היטב בהגמ"ר והאו"ז הנ"ל, יראה דפירושו מחנור מאד הרבה יותר מפירושו של הק"ע בשי"ק, עש"ה, והבן: עכ"פ מצינו למידן מהירושלמי דלהשיא יתומה מחוניבים גם ללוות להשיא כפי כבודה וכמש"כ הש"ך ביו"ד סי' ר"נ סק"ג דבזה"ז נותנים כפי הראוי ע"ש: סיומא דפסקא דהר"א בצלאל שטערן נ"י, שהתחיל במצנה, אומרים לו גמור, ויסיים את המצנה, להלוות לגיסתו הנ"ל, את הסכום חמשים אלף ל"י, המגיע לחלקי היתומות הקטנות, והיא תתן שטרות בטחונות.

כדבר האמור. ובזכות המצנה הזאת הקב"ה יחיל אותי, כמפורש יוצא בירושלמי הנ"ל, וכבר נודע מה שפסקינו בש"ע יו"ד סי' רמ"ט סעי' ט"ו שאין צדקה גדולה מזו להשיא בתולות עניות.

ובש"ך שם ס"ק י"א, בשם תשו' הר"מ אלשקר ז"ל דיוקא יתומות ע"ש, ויקיים בזה מצות: ,,ומבשרך אל תתעלם", ,,וברכת אנכד עלי תבא, ולב אלמנה ארנין".

[כב"ב ט"ז ע"א] אכ"ר: בצלאל זאב שאפראן סימן עו פבוד הרה"ג וכו' מו"ה שמרין אפפעלבוים נ"י, אבד"ק הונטטעשט (בסריא) ע"ד שאלתו, נידון הועד לתמיכת מעוני אוקרנינא, שנתניסד במחנ', ע"י ה,, קול קורא" מהועד הפלכי שבקעשנוב.

ובתוף הועד הנז', נמנתה גם אשה גדולה, בעלת מעש"ט, שע"י השפעתה המרובה, הרבתה לקבץ קבוץ גדול של מנדבים תדיריים, מדי שבוע בשבוע עכ"פ לא פחות מן 147. וכבר עלה פעם ביד הועד הנז', לשלח סכום ידוע, אל הועד הפלכי שבקעשנוב, כדי להעבירו לתעודתו באמצעות הועדים השונים לאוקרנינא.

אך, זה זמן שנפוצה השמועה, כי לשעה חדלו הועדים מלהעביר את כספי התרומה לאוקרנינא, מטעם חסר ידיעות מספיקות מהתם, ועוד טעמים. וכי לע"ע הועדים קיימים רק על סמך להשיג את הידיעות וכו'.

ובנתים נצטבר סכום הגון, המוטל באוצר הועד, בלי העשות בו ובר. ונכנסו לישיבה רוב חברי הועד, וברוב דעות החליטו, לקחת את הסכום הצבור ומצוי בעין, ליסוד בית ,,תלמוד תורה" הקסר במחנ'! והנה, משנשמעה החלטה זו, מהרו רוב המנדבים, ובראשם האשה הגדולה הנז', ויערכו מחאה בכתב, ויבואו על החתום 102 מנדבים, להגישה לפני הועד, כדי לבטל את החלטתו, בדרשם פה אחד שלא לעשות בסכום זה

שום דבר אחר, בלתי להזדרז ולשלחו לתעודתו ישר לאוקריינא, באמצעות אדרקסאות של אנשים ידועים לנאמנים, כדי לחלקם נשם בין מעוני הפרעות הידועים להם במקומם! ונפשם בשאלתם להורות להם פתורה את המעשה אשר יעשו.

וכת"ר שפיר קדמי להסניא חוות דעתו, שיפה פחה של האשה הג' הזאת, האומרת, שלא לשנות, משל פחו של הנעד. פיון שאפשר להמציא את הפסך לתעודתו, ישר לאוקריינא. מי זה יכול לשנות, הלא ידוע, פי בעוה"ר, מעוני אוקריינא פלהו איתנהו בהו, דבר, ותרב, ורעב. ר"ל.

והיא מצנה גדולה עוד יותר מפדיון שבויים וציין ליו"ד סי' רנ"ב סעי' א', ולהפ"ת שם: תשובה (א) ד"ז נלמד ממה ששנו חכמים בלשון המשנה, שקלים פ"ב מ"ה: מותר שבויים, לשבויים. מותר שבוי, לאותו שבוי.

והרע"ב ז"ל שם פתב וז"ל: אבל אם פירשו לשבוי זה, זכה אותו שבוי במותר, עכ"ל. ובתוספתא סופ"א דשקלים, תני: אין פודי שבוי, בשבוי.

וכן הוא בירושלמי פ"ב דשקלים ה"ה. ובק"ע שם, פי' וז"ל: אם גבו מעות לצורך שבוי זה, אסור לשנותו לצורך שבוי אחר.

ואפי' השני עדיף מהראשון, עכ"ל. והא דאמרין בב"ק קי"ז ע"ב, גבי, שהוא גברא דהנה מפקיד גבי' ארנקא דפדיון שבויים, סליקו גנבי עילוניה, שקלה יתבה ניהלליהו.

אתא לקמי' דרבה פטריה. א"ל אב"י: והא מציל עצמו בממון חבירו הוא, א"ל: אין לך פדיון שבויים גדול מזה.

ולכאורה אפתי קשה, האף הציל עצמו בממון שבויים אחרים, ואא אין פודין שבוי. בשבוי, פנזפר? וע"כ צ"ל דב"ק מ"י"ר, דהארנקא הנה לפדיון סתם שבויים שאינם ידועים, שאם הי' לשבויים ידועים, ודאי לא הוי פטריה רבה, מטעם הנ"ל, דאין יכול לפדות א"ע ממון שבויים אחרים ידועים.

ומצאתי בחידושי הרשב"א ז"ל, בב"ק שם. שכתב פן להדיא, וז"ל: דהכא משמע בשפהפקידוהו אצלו לפדיון סתם שבויים היא, ולא לפדיון שבויים ידועים וכו' דהא תנו, מותר שבוי, לאותו שבוי וכו', עכ"ל.

וכ"כ הה"מ על הרמב"ם בפ"ה מהל' שאלה ופקדון ה"א, בשם הרשב"א. והה"מ פתב, שפך נראה מתוך דברי הרמב"ם.

והכ"מ שם תמה על הה"מ, למה פתב שפך נראה מתוך דברי הרמב"ם. שמבואר הוא בדבריו פו.

עכ"ל, ויש ליישב תמיהת הכ"מ, עפי"ד הלח"מ שם שכ' וז"ל: מדברי רבינו לא משמע הכי, פדכתב בד"א, בשאין זה הממון וכו' דמשמע דהך בד"א קאי לכל החלוקות שהזכיר למעלה. ואע"ג דאיכא למדחי, דלא קא אלא אמי שהפקידוהו ממון עניים ושבויים.

ולא אקדם והציל עצמו בממון שבוניים וכו', עש"ה ותבין פוננת הה"מ: ומש"כ הה"מ בכוננת הרמב"ם ז"ל במש"כ אח"כ, וז"ל: אבל אם היו לעניים אלו, או לשבוניים אלו, ונהרי הוא קצוץ להן", הרי זה הממון שיש לו תובעין וישלם.

וכתב ע"ז בזה"ל: נראה שהפוננה היא, דבעינו תרתי, שיהיו אנשים ידועים, ויהיה חלק כל אחד ידוע וכו'. ע"ז כתב הכ"מ ז"ל: ויותר נראה לומר דלדעת רבינו, אפילו לא קיץ להו נמי תיב ומ"ש, ונהרי הוא קצוץ להם", היינו שהוא מיוחד לגמרי להם שלא יהא רשות ביד הגבאים לשנות צדקה זו, כולה או מקצתה, לצורך עניים אחרים, עכ"ל.

אבל המהרי"ו בתשו' סי' כ"ו, מובא גם בט"ז יו"ד סי' רנ"ו סק"ד, נראה שגירסא אחרת היא לפניו בהרמב"ם ז"ל. שמביא בשם הרמב"ם שכ' ז"ל: אבל אם היא אומר לעניים אלו, או לשבוניים אלו, ונהרי הוא קנוי להם" וכו'.

וכן הוא גירסת ביאור הגר"א ז"ל ביו"ד סי' רנ"ו ס"ק י"א ע"ש. וא"כ לגירסתם פשיטא דהרמב"ם ז"ל ס"ל דאפ"י לא קצץ חלק כל אחד ואחד חייב: ועל יסוד תשובת מהרי"ו ז"ל בד"ו, פסק הרמ"א ז"ל ביו"ד סי' רנ"ו סעי' ד', וז"ל: וכן אם פירש הנותן ואמר שיתנו לעניי העיר או לעני פלוני, אין להם לשנות אפ"י לת"ת ע"ש [ועיין בד"מ על הטויו"ד סי' רנ"ו אות ד].

שכ' בשם תשובת מהרי"ו דהקא לא מהני אןמנדא ע"ש]. והט"ז שם, הביא טעמו ונימוקו של התשו' מהרי"ו, וכתב שכן מוכח לשון הטור בשם הרא"ש ע"ש.

וכן הש"ך שם סק"ז העתיק לשון הרא"ש והטור. וכ' שכן נראה דעת מהרי"ו ע"ש ותמהני שלא הביאו שכ"מ ממש"כ הפלפול בשם הרי"ף ז"ל, מובא בב"י יו"ד סי' רנ"ו, וז"ל: אם פירש הנותן לעני, למי יתן, אסור לשנותה לעולם, פלומר ואף בני עיר אין יכולים לשנותה, עכ"ל [ומצאתי בס' מחנה אפרים הל' צדקה סי' י' שכתב וז"ל: דלפעמים אינם יכולים לשנותו כלל].

ואפ"י למצוה דעדיפא מינה. והוא היכא דהוקדש זה הממון לעניים ידועים, ומטא ליד גבאי.

דכיון דמטא ליד גבאי, פכר זכו בו אותם העניים ונעשה ממון שלהם. ואפ"י הסכימו שבעה טובי העיר במעמד כל אנשי העיר לאו כל כמיניהו לאפסודי לעניים.

וזה מבואר בדברי הרא"ש בפסקיו שכ' דמתני' דמותר עניים, לעניים. איירי פשגבו לשמם של אותם העניים, ואפ"י כמה שהותירו לא ישנו אותם לעניים אחרים.

ואם בנותריהם אמרו דאיכא לאצדודי ולומר מעיקרא לא גבו אלא לכדי צרכם, ולא ליותר. ואפ"ה אמרו לא ישנו לעניים אחרים, מכיון שגבו אותה לשמם של אלו.

כש"כ בעיקר הגביה דאינם יכולים לשנותה ואפ"י למצוה דעדיפא מינה. ומה שסיימו שם בירושלמי: ואין ממחין ביד הפרנסים שאם ראו שיש צורך בדבר, ובאו לשנות, אין ממחין בידם.

אמותריהם קאי. וכ"נ מדברי הרב בנמק"י משם ר"י ז"ל.

אָבֿל בְּעֵינֵקֵר הַגְּבִיָּה נלע"ד דָּאִינָם יְכוּלִים לְשַׁנּוֹתָהּ, וּלְהַפְסִיד לְאֵלוּ, וְאִפִּי זַט"ה בְּמַעַמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר וְכו' עכ"ל. וְתִימָה עַל הַמַּחֲא"פ וְ"ל שְׁלֵא הָעִיר מְהֵרָמְב"ם בַּפ"ה מֵהַל' שְׁאֵלָה וּפְקֻדוֹן הַ"א, וְחִי הַרְשָׁב"א בַּב"ק קי"ז ע"ב, וְתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ו וְשִׁאָר פּוֹסְקִים הַנִּל, דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ מִדְּבָרֵיהֶם פְּחִילִיקוּ דָּאֵם פִּירְשׁוּ הַצְּדָקָה לְעֲנִיִּים יְדוּעִים, אִין מִי יְכוּל לְשַׁנּוֹת, כְּדָבָר הָאֵמֹר: אָמְנָם נִן עִפִּי"ז יֵשׁ לִינְשָׁב קִנְשֵׁי תִשׁוּ"ת שִׁא"פ סִי' ס"ו, שְׁהִקְשָׁה עַל הָרֵא"ש בַּפ"א דב"ב סִי' כ"ט (הַנִּל) שְׁכ': כְּשֶׁגָּבּוּ בְּמִקְרָה לְשִׁמָּם שְׁלֵ אֹתָם עֲנִיִּים, דְּוִמְיָא דְשִׁבּוּיִים (ע"ש בַּפ"ח אוֹת ל') לֹא יִשְׁנוּהָ לִיתְנּוּ לְעֲנִיִּים אַחֲרִים.

וְהֵרִי בִירוּשְׁלָמִי דְשִׁקְלִים פ"ב ה"ה, סִיָּים: וְאִין מְמַחִין בִּיד הַפְּרָנְסִים. כְּלוּמַר שְׁאֵם רָאוּ הַפְּרָנְסִים שְׁיֵשׁ צְוֹרָף בְּדָבָר לְשַׁנּוֹת, אִין מְמַחִין בִּידָן.

וְהָרֵא"ש גּוֹפֵין בְּסוּ"ד שְׁם הֵבִיא זֹאת ע"ש. וְעֵינֵין בְּשִׁ"ף יו"ד סִי' רנ"ו סק"ו שְׁכ' לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרֵא"ש, בַּמַּש"כ בְּשִׁם הִירוּשְׁלָמִי (הַנִּל) ע"ש.

אוּלָם עִפִּי"ד הַמַּחֲא"פ אֲתִי שְׁפִיר. דְּסִיּוּם דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי, שְׁאָמְרוּ: וְאִין מְמַחִין בִּיד הַפְּרָנְסִים, אֲמִוּתְרֵיהֶם קָאִי מִשׁוּם דְּאִיכָא לְמִימַר דְּמַעֲיָקְרָא לֹא גָבּוּ אֵלָא לְכַדִּי צְוֹרְכָם, וְלֹא לְיוֹתֵר.

אָבֿל בְּעֵינֵקֵר הַגְּבִיָּה אִין מִי יְכוּל לְשַׁנּוֹת אִפִּי' זַט"ה בְּמַעַמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר, כְּנֹז': וְעִפִּי"ד הַמַּחֲא"פ צְרִיכִין לְפָרֵשׁ מַה שְׁהֵבִיא הִירוּשְׁלָמִי שְׁם הָף בְּרִייתָא דְתוֹסְפְתָא הַנִּל, דָּאִין פּוֹדִין שְׁבּוּי בְּשִׁבּוּי. דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה דְּהֵרִי זֶה מְבִנְיָאָר מַגּוּף מְשַׁנְתִּינוּ, דְּתַנּוּ מוֹתֵר שְׁבּוּי, לְאוּתוּ שְׁבּוּי.

וְאֵם בְּמִוּתְרֵיהֶם אָמְרוּ כֵּן כַּש"כ בְּעֵינֵקֵר הַגְּבִיָּה, שְׁגָבּוּ הַמַּעֲוֹת לְצְוֹרְף שְׁבּוּי זֶה, דְּאָסוּר לְשַׁנּוֹתוֹ לְצְוֹרְף שְׁבּוּי אַחֲרָ? וְעִפִּי"ז מַה שְׁפָתְבָנוּ י"ל דְּאִיכָא נַפ"מ גְּדוּלָה בַּד"ז, דְּבְּמִוּתְרֵיהֶם אִין מְמַחִין בִּיד הַפְּרָנְסִים הַבָּאִים לְשַׁנּוֹת.

מִשִּׁא"כ בְּגוּף הַגְּבִיָּה לְצְוֹרְף שְׁבּוּי זֶה, אָסוּר לְשַׁנּוֹתוֹ לְצְוֹרְף שְׁבּוּי אַחֲרָ וְאִפִּי' זַט"ה בְּמַעַמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר. וְהָא דְּסִיָּימוּ בִירוּשְׁלָמִי שְׁם: אִין מְמַחִין בִּיד הַפְּרָנְסִים, רַק אֲמִוּתְרֵיהֶם קָאִי.

כַּהַמַּחֲא"פ הַנִּל ע"ש. וְכ"מ לְשׁוֹן הָרֵא"ש בַּפ"א דב"ב סוֹס"י כ"ט, דְּסִיּוּם הִירוּשְׁלָמִי הַנִּל, רַק אֲמִוּתְרֵיהֶם קָאִי וְכ"מ מְלִשׁוֹן תִּשׁוּ' הָרֵא"ש כְּלָל ל"ב סוֹס"י ו' ע"ש [וְעֵינֵין בַּפִּיהַמַּש"ש לְהַרְמָב"ם בַּפ"ב דְּשִׁקְלִים מ"ה הַנִּל ע"ש].

וְי"ל וְדו"ק. וְא"כ עִפִּי"ז בְּנִידוֹן שְׁאֵלְתָנוּ, כִּינּוּן שְׁגוּף הַגְּבִיָּה וְקִבּוּצֵי הַנְּדָבוֹת מֵהַמְּנַדְבִים הַתְּדִירִיִים הָיוּ לְשֵׁם תְּמִיכַת מַעֲוֹנֵי אוּקְרִינָא, פְּשִׁיטָא שְׁאָסוּר לְשַׁנּוֹת הַמַּעֲוֹת לְצְוֹרְף מַצְוָה אַחֲרָת, וְאִפִּי' לַת"ת.

דְּמֵאֲחַר שְׁהַמְּנַדְבִים פִּירְשׁוּ בְּהַתְּנַדְבָם שְׁנוֹתָנִים לְתְּמִיכַת מַעֲוֹנֵי אוּקְרִינָא, מִיד זָכוּ מַעֲוֹנֵי אוּקְרִינָא בְּהַמַּעֲוֹת, וְהָיוּ כְּאֵלוּ בְּאֵ הַמְּמוֹן לִידָם כַּמַּש"כ הַשִּׁ"ף יו"ד סִי' רנ"ו סק"י, וְבַד"מ וְבַט"ז שְׁם סק"ד, בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מֵהֵרִי"ו הַנִּל: (ב) וְגְדוּלָה מִזוּ נִרְאָה בְּרוּר, דְּאִפִּי' אֵם הַמַּעֲוֹת שְׁהַתְּחִיבוּ הַמְּנַדְבִים לִיתְנּוּ, עֲדִינּוּ בִיד הַמְּנַדְבִים, וְלֹא בְּאֵ עֲדִינּוּ לִיד הַגְּבִאִי,

כִּינּוּן שְׁפִירָשׁוּ הַמְנַדְבִּים לִיתֵן נִדְבָתָם לְעֲנִיִּים יְדוּעֵם וּמְבֹרְרִים, כְּגוֹן מְעוֹנֵי אוֹקְרֵינָא וְכִי"ב, אֵינָם רְשָׁאִים לְשִׁנוֹת לִיתֵן נִדְבָתָם לְדָבָר מְצֻנָה אַחֲרָת.

כְּמִבְּנֵי לְהִדְיָא בְּשׁו"ת מֵהֵרִי"ט ח"א ס' כ"ב וְס' ס"ג [וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ט ס' ל"ט, ע"ש וְיֵשׁ לְפִלְפֵל] וּבִישׁ"ש ב"ק פ"ד ס' ב'. וּבִמְחָא"פ ה' צְדָקָה ס' ב' הָאֲרִיף בְּזָה, וְכַתֵּב דְּמַצָּא סְבָרָא זֶה גַם בְּמֵהֵרִי"ט (הַנְּ"ל) דָּאֵם פִּירֵשׁ לְעֲנִיִּים יְדוּעִים אוּ פִּשְׁבָּא לִיד הַגְּבָאִי, דְּהוּי בְּמָקוֹם עֲנִיִּים יְדוּעִים, אֵינֵן יָכוֹל לְשִׁנוֹתָהּ אִפִּי לְדָבָר מְצֻנָה.

דְּבָזָה הָוֵי אֲמִירָה לְגְבוּתָהּ פְּמִסִּירָה לְהִדְיוּט, בְּקִנְיָן גְּמוּר, וְלֹא מְשׁוּם נָדָר בְּלָבָד, עֲש"ה. וּמְצָאֵתִי בְּשׁו"ת הַרְדָּב"ז ת"ד ס' קל"ד, שְׁנִשְׁאָל: בְּרֵאוּבֵן שְׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן הָעֲנִי, אֲתֵן לָךְ צְדָקָה כו"כ וכו', אִם יָכוֹל לֹאמַר לְעֲנִי אַחֲרָת אֲנִי רוֹצֵה לִיתֵן.

וְהַשִּׁיב וְנ"ל: וְכִבְרָתִי מִי שְׁכַתֵּב שְׁלֹא קִנְיָהּ רֵאוּבֵן, וְיָכוֹל לִיתֵנוּ לְעֲנִי אַחֲרָת. וְרֵאוּבֵן מְהֵא דְּאֲמִירָתוֹ בְּעֶרְכֵּינֵן ו' ע"א: הָאוּמַר סְלַע זֶה לְצְדָקָה, עַד שְׁלֹא בָּאת לִידֵי גְבָאִי יָכִיל לְשִׁנוֹתָהּ.

וְאֲנִי אוֹמַר דָּאֵין מְכָאֵן רֵאִי כָּלֵל. דְּשָׁאֲנֵי הֵתָם, שְׁאָמַר סְלַע זֶה לְצְדָקָה סְתָם, אִזּוּ יָכוֹל לְשִׁנוֹתָהּ, אֲבָל בִּנ"ד, שְׁאָמַר אֲתֵן לָךְ צְדָקָה, זָכָה אִיתָּו עֲנִי.

דְּאֲמִירָתוֹ לֹא פְּמִסִּירָתוֹ. וְכִינּוּן דְּאֵלוֹ מְסַר לוֹ, אֵינֵנוּ יָכִיל לְשִׁנוֹתָהּ, בְּאֲמִירָה לְחֹד נְמִי אֵינֵנוּ יָכִיל לְשִׁנוֹתָהּ.

וְכֹפִיִן לִיתֵנוּ לוֹ, עכ"ל. וּלְפַעַנ"ד נ"ל לְהִבְיָא רֵאִי לְד"ז מְגִיטִין ל' ע"א.

דְּתִנּוּ: הַמְלִיָּה מְעוֹת אֵת הַכֹּהֵן וְאֵת הַלְוִי וְאֵת הָעֲנִי, לְהִיּוֹת מְפָרִישׁ עֲלֵיהֶן וכו'. וּבְגִמ' שָׁם מְקֻשָּׁה, וְאֵע"ג דְּלֹא אֲתוּ לִידֵי, בְּתַמִּיָּה? ,,וְאָמַר רב": בְּמִפְרֵי כְּהוֹנָה וְלוּיָהּ וכו' ע"ש.

וְהִירוּשְׁלָמִי גִיטִין פ"ג ה"ז, ,,ר"א בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן", מוֹקִי ג"כ לְמַתְנֵי (הַנְּ"ל) בְּמִפְרֵי כְּהוֹנָה. וְהִקְשׁוּ ע"ז: הָא תְּנִינֵן עֲנִי, וְיֵשׁ מְפִיר לְעֲנִי? [וּפִי הַפ"מ, דְּבָעֲנִי לֹא שְׁיִיף מְפִירוֹ, אֲלֵא לְכָל עֲנִי שְׁיִיזְמֵן נוֹתֵן לוֹ. ע"ש בַּק"ע].

וְרַב בְּש"ס בְּבָלִי, דְּלֹא חָשַׁשׁ לְתַרְזֵן קוֹשְׁיָא זֶה: וְכִי יֵשׁ מְפִיר לְעֲנִי ע"כ נְדָאִי מְשׁוּם דַּס"ל, דְּאִסוּר לְשִׁנוֹת מְעֵנֵי לְעֲנִי. וְכִינּוּן דְּהִבְטִיחַ לְתַת הַמ"ע לְעֲנִי זֶה, וְהִלְוֵהוּ מְעוֹת ע"ז, שׁוֹב לֹא יָכוֹל לְשִׁנוֹתָהּ וְלְתַת לְאַחֲרָת.

דְּאֲמִירָה לְגְבוּתָהּ פְּמִסִּירָה לְהִדְיוּט דְּמִי בְּקִנְיָן גְּמוּר כַּנ"ל וּמְמִילָא אֲסַחֵי לְהוּ שְׁאָרֵי עֲנִיִּים דְּעִתִּיָּהּ. וְא"כ בְּעֲנִי בְּלֹא הָכִי לֹא קֻשְׁיָה מִיָּד.

וְאֲפֹשֶׁר לֹאמַר דְּרַב אֲזִיגֵל לְשִׁיטְתֵי בִירוּשְׁלָמִי ב"מ פ"ד ה"ב, דְּרַב הָוֵי מְפָקִיד לְמִשְׁמִשְׁי אִימַת דְּנִימַר לָךְ, תִּתֵּן מַתְנָה לְכַר נִשׁ. אִי הָוֵה מְסַפּוֹ, הַב לִי מִיָּד.

וְאִי עֲתִיר אֲזִיגֵל בֵּי תְּנִינֵנוּת. ע"ש בַּפ"מ וּבְהֵרִיף וְהֵרָא"ש ז"ל וּבְטוּש"ע חו"מ ס' ככ"ה סְעִיף ה' [וּבַסַּמ"ע שָׁם ס"ק כ"ה, וּבְדִרְיָשָׁה שָׁם, וּבְסִי רַמ"ג סַק"ב].

וְעֵינֵן בְּתַנּוּמִים ס' ס"ו סַק"ב, וּבִמְחָא"פ ה' צְדָקָה סוּס"י ב', עֲש"ה, וְצ"ע. וְיֵשׁ לְפִלְפֵל.

ואי ס"ד דמותר לשנות מעני, לעני. כהניש מי שפכת שהביא הרדב"ז הנ"ל משום דלא
אמרינו גפי עני אמרה לגבוה כמסירה להדיוט דמי בזכיה גמורה, אלא משום נדר בלבד
הוא דחייב, ויכול לקיים נדרו בעני אחר].

א"כ הו"ל לרב לצוות למשמשו גם כשיאמר לו ליתן מתנה לעני, להמליך בו שנית
ולשאלו אפשר שאינו מרנצה עוד ליתן לעני זה דוקא, רק ליתן לעני אחר ואלא נדאי
דאינו רשאי לשנות מעני לעני.

משום דהראשון זכה באמירתו זכיה גמורה, כאמור, ומצאתי ביש"ש פ"ד דב"ק סי' ב'
שהזכיה ג"כ מהא דרב בירושלמי (הנ"ל), דאם אמר, סלע לעני זה, לא יכול לשנותו
בד"א. ועפ"י זאת שפיר דרב אזל לשיטתו ומוקי להמתני' דגיטין ל' ע"א ב מפירי פהונה
וכו'.

ולא תש לתרץ הא דתנו: ,,ונאת העני".

משום דבעני בלא"ה לא קשה מידי, דאינו יכול לשנות מעני לפני, ונמצא דהעני הראשון
שהבטיחו לתת לו את המ"ע, זכה בזכיה גמורה, ואסחי שארי עניים דעתיהו, כדבר
האמור והירושלמי בגיטין דפריף על תירוצו של ר' יוחנן: וכי יש מכיר לעני ז י"ל דס"ל
כמש"כ בתשו' הרשב"א סי' תקס"ג, מובא בב"י יו"ד סי' רנ"ח בבה"ב [ע"ש בד"מ אות
ג] דלא אמרינו אמירה לגבוה, כמסירה להדיוט דמי, אלא בהקדש גמור, אבל בעניים
לא אמרינו אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט ע"ש.

וא"כ לא זכו ביה עניים זכיה גמורה באמירה בלחוד, אלא חיובא דנדר הוא דרמי עלי'
שחייב לקיים דברו, משום בפיה, זו צדקה כר"ה ו' ע"א. ויכיל לשנותה למצוה אחרת
או לעני אחר (ועיין במחא"פ הל' צדקה סי' ב' שהאריך לבאר שיטות הפוסקים דפליגו
בזה, וטעמיהו, ע"ש).

ועיין בתשו' מהו"ר בצלאל אשכנזי ז"ל סי' ט"ו שהקשה דדברי הרשב"א ז"ל סותרים
זא"ז ע"ש. ועפ"י ד המחא"פ בסי' ב' שם, א"ש ולק"מ, עש"ה ודו"ק] ועפ"י ז"ל דמטעם
זה הקשה בירושלמי וכי יש מכיר לעני כלומר דבצדקה לעניים לא אמרינו אמירה לגבוה
כמסירה להדיוט ואם כן מותר לשנות מעני לעני ועדיין לא זכה בי' העני הראשון, ושאר
העניים לא אסחי דעתיהו.

אבל הש"ס בבלי ס"ל דגם בצדקה לעניים אמרינו אמירה לגבוה כמסירה להדיוט, בזכיה
גמורה, בקנין גמור. ומש"ה אינו יכול לשנות מעני לעני, כאמור.

נהלקה כפבלי. והיינו טעמא דהפוסקים, דפליגו על הרשב"א ז"ל.

משום דסבירא להו דהלקה פש"ס בבלי, כדבר האמור. ומצאתי בשו"ת חת"ס ז"ל חיו"ד
סי' גל"ז שרמז לשו"ת רדב"ז הנ"ל.

והשואל שם העיר ג"כ מגיטין ל' דמוקי לה במפירי פהונה, ולא חייש לתרץ ישראל עני,
דלא שייך מפירי. אלא נדאי דבישראל עני בלא"ה לק"מ, דאינו יכול לשנות מעני לעני
[ואני בארתי הדבר באריכות בעזה"ת].

והחת"ס תמה על השואל במאד מאוד, וכתב ונ"ל ותו צ"ע נהי דהוא אינו יכול לשנות
בדרו. אבל מעשר עני מה לי ולו, הלא נוטלים ממנו בעל פרחו.

דמש"ה לא שייך מפירי עניים א"כ מאי אהני לי אמירה דילן' ליתני לעני זה וכו', עכ"ל.
ונראה דהחת"ס ז"ל נמשך אחר דברי המל"מ בפ"ז מהל' מעשר ה"ו, שפי' קושיות
הירושלמי ניש מפיר לעני? דבמעשר עני, דאין בו טובת הנאה לבעלים וכו' אלא העניים
באים ונוטלים הימנו בע"כ, א"כ אינו מעלה ומוריד, אם העני הוא מכירו של המלוה,
דקא שאר העניים לא אסתי דעתייהו ממעשר עני זה, מכירו של הבעה"ב.

אלא באים ונוטלים בע"כ דבעה"ב. ובסוף דבריו כתב המל"מ: דתלמודא דידן שתיגרין
במפירי.

הוא ג"כ לחלוקת העני. ואפשר דס"ל לרב דמתני איירי במ"ע המחלק בבית שיש בו
טיה"נ לבעלים, דנתנו לכל עני שירצה וכו', עכ"ל.

ועיין בשיר"ק על הירושלמי גיטין פ"ג ה"ז ד"ה וקא תנינו. מש"כ על המל"מ הנ"ל
ע"ש.

ונוראות נפלאות על הני תלתא גאונים, דיתבי בחד קינא בד"ז, הלא הם המל"מ והשיר"ק
והחת"ס ז"ל, שבמחכת"ה אישתימט מינייהו דברי התוס' בחולין קל"א ע"א ד"ה יש
שפתבי להדיא, דאפי' במ"ע שאין בו טוה"נ לבעלים, דוקא אם לקחו אין מוציאין מידו.
ומיהו אם לא לקחו, ובא עני, ושאלו ממנו, אם ירצה לא יתן לו. דהני ממון שאין בו
תובעין ע"ש.

וא"כ עפי"ז שפיר יש מפיר לעני. דכשאמר ליתן לעני זה, אין לו לשנות ליתן לעני אחר
מטעם אמירה לגבוה וכו'.

ושארי העניים אסחי דעתייהו דהרי אם לא ירצה לא יתן להם. כהתוס' הנ"ל וא"כ בחנם
דחה החת"ס הנ"ל ראית השואל מגיטין ל'.

ודו"ק אמנם פו, ראה זה מצאתי בהרדב"ז מכת"י בגליון הרמב"ם (דפוס ווילנא) בפ"ו
מהל' מתנות עניים ה"י, שכתב דהרמב"ם ז"ל לא ס"ל כהתוס' חולין הנ"ל לענין מ"ע.
שקרי פתב: אלא העניים באים ונוטלין על פרחו, עכ"ל.

אבל קשה הרי מהרמב"ם בפ"ז מהל' מעשר ה"ו, מוכח דס"ל דגם בחלוקת העני, מועיל
אם הי' העני מכירו. כמש"כ המל"מ שם.

וכ"כ במראה הפנים על הירושלמי גיטין פ"ג ה"ז ד"ה פלום. ופי' דקא דאמרינו
בירושלמי.

ניש מפיר לעני. תירוץ הוא.

פלומר שמצינו גם בעני, שיש לו מכיר, מי שרגיל ליתן לו מעשרותיו ע"ש. ולהרדב"ז
בדעת הרמב"ם הנ"ל, אינו מעלה ומוריד כלל זאת שהעני הוא מכירו, דהרי העניים
באים ונוטלים בע"כ, וקא אסחי דעתייהו ממ"ע זה פנ"ל? וצע"ג.

אמור מעתה דאיכא ראי' מגיטין ל' ע"א דאם אמר ליתן צדקה לעני ידוע, אסור לשנות ליתן את הצדקה לעני אחר. ול, המראה הפנים"על הירושלמי פ"ג דגיטין ה"ל, גם מהירושלמי מוכח פן פנ"ל ונשפיר דחה הרב"ז ו"ל דברי היש מי שפכת שלא קנה ראשון ויכול ליתנו לעני אחר, דזה ליתא.

פאמור: שוב ראיתי בקצה"ח על תו"מ סי' רי"ב סק"ד. שכ' וז"ל: ובשו"ת הרב"ז סי' קל"ד, ושו"ת ריט"ץ שי' רס"ד, נסתפקו בנודר לפלוני עני, אם יכול לשנותו לעני אחר ע"ש, ונראה פיון דיוכל לשנותו למצוה אחרת, וכמ"ש התוס' ערכין ו' ע"א ד"ה עד שלא בא ליד גבאי וכו'.

וא"כ נראה דה"ה בנודר לפלוני עני, פיון דלא אמרי' אמירה לגבוה בצדקה לעניים, ואינו אלא משום נדר דכתיב בפיה זו צדקה. וסגי לי' ליתנו לעני אחר וכו', עכ"ל.

ותימה גדולה על הגאון בעל הקצה"ח ו"ל, שבמחכת"ה לא העתיק יפה דברי הרב"ז. דברי מפנ"ש יוצא מפה קדוש הרב"ז ו"ל, דפשיטא לי', דאם אמר אתן צדקה לפלוני עני, זכה אותו עני, ואינו יכול לשנות ליתן לעני אחר.

נדחה למי שכתב איכא. כדבר האמור: גם מש"כ הקצה"ח שם, דלפי דעת רוב הפוסקים בנודר לעניים לא אמרינן אמירה לגבוה כמסירה להדיוט ואין עושה קנין, אלא משום נדר בלבד הוא מחויב.

וא"כ יכול לשנות לעני אחר ע"ש. וכ"כ בפשיטות בסי' רנ"ה סק"ה לענין נדר ליתן לפלוני.

ומת (ר"ל) דאינו כמסירה, ואינו עושה קנין ע"ש. וכ"כ עוד בסי' רמ"א סק"ו ע"ש. ובמחכת"ה גם בזה דבריו תמוהים מאוד. ונראה שנא עיין אז בשו"ת הרב"ז גופי'. בח"ד סי' קל"ד. באותה תשובה שם לפני זה.

הביא דברי הרשב"א בתשו' סי' תקס"ג הג"ל דס"ל דלא אמרינן אמירה לגבוה כמסירה להדיוט לענין צדקה לעניים. וכתב עליו, דאין סברתו זאת מחנוורת.

וכל גאוני עולם ראשונים ואחרונים חלוקים עליו בזה, עכ"ל. וכ"כ הרב"ז ו"ל עוד בח"ג סי' תק"ו וז"ל: ורוב הפוסקים אשר אנו נוהגים בהם הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ו"ל והנמשכים אחריהם פולם הספימו דאמירה לעניים, הוי כאמירה להקדש, עכ"ל.

וכ"כ הרב"ז עוד בח"ד סי' קע"ג וז"ל: ואע"ג שכ' הרשב"א דלא אמרינן אמירה לגבוה כמסירה להדיוט בהקדש לעניים. הרי פל גאוני עולם נחלקו עליו.

ומפולם הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ו"ל פולם הספימו שאמירה לעניים הרי הוא לגבוה. וטעמא דמסתבר הוא משום תקנת עניים, עכ"ל.

וכ"כ בד"מ יו"ד סי' רנ"ח סק"ג, וז"ל: וכן הספימו הפוסקים דלא כתשו' הרשב"א סי' תקס"ג וכו', עכ"ל. וכ"כ הש"ך חו"מ סי' פ"ז סק"ג נ"א דכ"פ כל הפוסקים דגם בצדקה לעניים אמרינן אמירה לגבוה כמסירה להדיוט ע"ש.

ותמהני על מָרְן הקצה"ח ו"ל שכ' דְרוֹב הפּוֹסְקִים ס"ל אִיפְכָא. ובמחכת"ה אִישׁתְּמִיטְתִּיהָ
פֶּל הַנְּ"ל, וְרֵאִיתִי בַקְצָה"ח שֵׁם בְּסִי פ"ז ס"ק כ"א שכ' דְנִרְאָה עֵיקָר כַּמֶּש"כ בְּסִי רִי"ב
דְאָסוּר לְשִׁנּוֹת מְעַנֵּי לְעַנֵּי וכו' ע"ש ובמחכת"ה דְבָרָיו סִיְתָרָא גִינְהוּ.

דְהָרִי בְּסִי רִי"ב כ' דְלִפֵּי דַעַת רֹב הפּוֹסְקִים דְס"ל דְאֲמִירָה לְעַנֵּי אִינוּ קִנְנָן, יְכוּל לְשִׁנּוֹתוֹ
לְעַנֵּי אַחַר פְּנ"ל. אֲמַנְם אֲנִי בְּעַנְיֵי דְחִיתִי דְבָרָיו ו"ל, פְּדָבֵר הָאֲמוּר וּבְהִיּוֹתִי בְּזָה, רֵאִיתִי
לְתַמְנָה עַל הַשׁו"ת מֵהֵרִי"ט ת"א ס' כ"ב בַּאד"ה וְאִין לְהַקְשׁוֹת.

שכ' דְהָרִי"ף ו"ל בְּב"ק פ' דו"ה מְסָפִים לְדַעַת הָרֶשֶׁבֶן א' בְּסִי תַקֵּס"ג הַנְּ"ל עֵש"ה.
וּבְשׁו"ת מֵהֵרִי"ט ח"ב חֲחוּ"מ ס' נ' עֵש"ה.

וְקִשָּׁה דְהָא הִמְעִינָן בְּדָבְרֵי הָרִי"ף בְּפ"ד דְב"ק, ל"ו ע"א שֵׁם, עֵינָן בְּעֵינָן יִרְאָה דְהָרִי"ף ו"ל
לֹא שְׁמִיעַ לִי, פְּלוּמֵר לֹא ס"ל פְּדַעַת הָרֶשֶׁבֶן א' ו"ל. וְכ"כ הִמְרָדְכִי פ"ד דְב"ק ס' מ"ג
שֵׁם, בְּשֵׁם רַבִּינוּ אָבִי הָעֲזָרִי ו"ל ע"ש.

וְגַם בְּשׁו"ת הִרְדָּב"ז הַנְּ"ל פְּתַב כַּמ"פ דְהָרִי"ף לֹא ס"ל פְּדַעַת הָרֶשֶׁבֶן א'. וְכ"כ בַּמְחָא"פ
סוּס"י ב' דְהָרִי"ף ס"ל דְגַם בְּהַקְדָּשׁ עֲנִיִּים אֲמַרִּינָן אֲמִירָה לְגַבּוּת, פְּמִסִּירָה ע"ש.

וּכְבָר רַמְזִיתִי לְעִיל לְדָבְרֵי הַתְּנֻמִּים עַל חו"מ ס' ס"ו סק"ב. ע"ש מֶש"כ בְּדַעַת הָרֶשֶׁבֶן א'
ו"ל וְצַע"ג.

וּמָה שֶׁהֵעִיר בְּתַנּוּמִים שֵׁם לְהַקְשׁוֹת עַל הָרֶאָנִי שֶׁהִבִּיא הָרֶשֶׁבֶן א' בְּתִשְׁבִּי מֵהָרֶדְב"ק. עֵינָן
בְּשׁו"ת מֵהֵרִי"ט ח"א ס' ל"ט בַּאד"ה וְאִין לֹמֵר, עֵש"ה.

וְעֵינָן בְּשׁו"ת פַּמ"א ח"ב ס' קל"ד שכ' דְהָא דְכ' בַּסְמ"ע חו"מ ס' קכ"ה ס"ק כ"ה דְשִׁינָן
שְׁפִיר גַּבִּי צְדָקָה לֹמֵר אֲמִירָה לְגַבּוּת וכו' לֹא בָּא אֶלָּא לְיִישֵׁב לְשׁוֹן הַטּוֹר. אָבֵל לְדִינָא
וְדַאי מוֹדָה דְאִינוּ רַק מִטַּעַם נָדָר, עַכ"ל וְגַם דְבָרָיו תְּמוּהִים עַפ"י דַּעַת רֹב הפּוֹסְקִים
הַנְּ"ל, וְהִבְנָ וְצַע"ע.

וְעֵינָן בְּשׁו"ת הָרַמְ"א ס' מ"ח. וּבַקְצָה"ח ס' ר"ל, בְּשֵׁם שׁו"ת הַר"ם אֵינָן שְׁטַאט ע"ש.
וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה בְּדָבְרֵי הַקְצָה"ח עֵש"ה וְהִבְנָ וְצַע"ע: שׁוּב רֵאִיתִי עוֹד בַּמְחָא"פ הַל'
צְדָקָה ס' ז' שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם מְהָר"ש יָפָה, בְּתִשְׁבִּי כַּת"י, דְיְכוּל לְשִׁנּוֹת מְעַנֵּי לְעַנֵּי אַחַר. אָבֵל
הִרְדָּב"ז ו"ל סוּבֵר דְאִינוּ יְכוּל לְשִׁנּוֹת.

וְהַמְחָא"פ ו"ל הוֹכִיחַ בְּכַמָּה הוֹכָחוֹת, דְבַנּוֹדָר לְעַנֵּי יְדוּעַ, אָסוּר לְשִׁנּוֹת לִיתָן לְעַנֵּי אַחַר
ע"ש. וְעַפ"י מָה שֶׁפְּתַבְנוּ יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּדָבְרָיו, עֵש"ה וּמְצָאֵתִי בַשְּׁטַמ"ק בְּב"ק ל"ו, בְּשֵׁם
מְהָר"ם מְסַרְקֶסְטָא שְׁפַתְב, דְאִינוּ יְכוּל לְשִׁנּוֹת מְעַנֵּי לְעַנֵּי ע"ש.

וְזָה בְּרוּר: וְאַחַר שֶׁהִרְאִיתִי לְדַעַת זֹאת בְּס"ד. א"כ אִפִּי לְפִי מָה שֶׁפְּתַב כַּת"ה, דְלָבוּ אוֹמֵר
לו, מִתּוֹךְ עֵינָנו, שֶׁעֵיקָר הַגַּבִּאי הוּא, מִי שֶׁמְחַלֵּק לְעַנְיִים.

עֵינָן בְּרַמְבַּ"ם רַפ"ט מֵהַל' מִתְּנוֹת עֲנִיִּים ה"א, וּבִטּוּש"ע יו"ד רִסִּי רנ"ו, שֶׁכ' חֲיִיבִים
לְהַעֲמִיד מִהֶם גַּבִּאי צְדָקָה, אֲנָשִׁים יְדוּעִים וכו' וְהֵם מְחַלְקִין וכו'. מ"מ פִּינּוֹן שֶׁהַמְּנַדְבִּים
פִּירְשׁוּ בְּהַתְּנָדְבָם לִיתָן לְמַעֲוֵנֵי אוּקְרִינָא, וְהֵם בְּכָלֵל נִקְרָאִים עֲנִיִּים יְדוּעִים וּמְבַרְרִים.

ע"כ אסור לשנות ליתן נדבתם לדבר מצוה אחרת, אפי' לת"ת, פדבר האמור, ויש להעיר מירושלמי מגילה פ"ג סוה"א, בעובדא דר"ח בר אבא יהבו לי' פריטין למפלגא ליתמיא ולארמלתא נפק ופלגון לרבנן.

מהו שיהא צריף להפריש תחתיקו. ר"ז אמר צריף להפריש תחתיקו וכו' ור"א אמר אין צריף להפריש תחתיקו וכו'.

כל המצות עד שלא נתנו לגזברין את רשאי לשנותן. משננתנו לגזברין אין את רשאי לשנותן.

ועיין בשו"ת מהריט"ץ סי' ע"ט שכתב דלא הי' ר"ח בר אבא גבאי קבוע ע"ש. וכ"כ בשמו המחא"פ בהל' צדקה סי' י"א.

והמחא"פ שם פתב ונ"ל: והא דבירושלמי לא קא חשיב לי' גבאי לרחב"א, איפא למימר דכי יהבו לי' מעיקרא לאו לחלקם הוא עצמו הנה, אלא פדי לאמטויינהו ליד הגבאים הנה. דנמצא שלא נתפנון מעולם רחב"א לזכות ליתמי ולארמלתן.

ולחכי אזל ופלגינהו לרבנן אבל בעלמא פל שאמר לאחר זכי בסלע זו לעניים מהשתא נעשה ידו פיז העניים, ואפי' אי לא הי' גבאי, עכ"ל ועיין עוד במחא"פ בסי' ג' פתב ונ"ל: אפשר לומר דהוא עובדא דרחב"א יהבו לי' למפלגן ליתמי לפי ראות עיניו, למי שירצה וכיון שפן לא שיף לומר דזכה רחב"א ליתמי ולארמלתאי, פינן שלא היו מבןרין וכו', עכ"ל.

וכעין זה פתב עוד המחא"פ שם בסי' י', באד"ה וראיתי להרב מהריט"ץ וכו' עש"ה. ומוכח מכ"ז דאם היו העניים דועים ומבןררים, פגון מעוני אוקריןא וכיו"ב, פל מי שפא המעות לידו, אפי' אם איננו הוא הגבאי לחלק לעניים.

מ"מ הרי זה ידו פיזו העניים שהתנדבו המנדבים עבורם, ואסור לשנות המעות לצורך מצוה אחרת. ואם עבר ושינה שלא פדת, צריף להפריש תחתיקו, מעות אחרים משלו, לחלק לעניים הידועים ומבןררים הראשונים פהירושלמי הנ"ל ודו"ק [ויש להעיר משבת קי"ח ע"ב דאר"י יהא חלקי מגבאי צדקה, ולא ממחלקי צדקה.

משמע דגבאי לחוד, ומחלקי לחוד. וי"ל]: סוף דבר הכל נשמע, פי חלילה חולין הוא לעשות פהחלטת הנעז לקחת את המעות ליסוד בית ת"ת, דהרי פבר הוכחתי לדעת, דאפילו המנדב בעצמו אסור לשנות, דאמירה לגבוה, פמסירה להדיוט ומי.

ובפרט הגבוי לשם פדיון שבויים שאין לה מצוה גדולה מזו. כב"ב ח' ע"ב.

והא דאמרין במגילה ט"ז ע"ב גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות וכו'. יעיין בב"ב על הטור יו"ד סוס"י רנ"א, שכתב דלהוציא ממון להצלת נפשות, פשיטא דהוא קודם להוצאת ת"ת.

דאין לה דבר שעומד בפני פ"נ וכו', עכ"ל (ע"ש בדרו"פ, ובט"ז שם סק"ו ע"ש). על פן כיון הדבר עפ"י דתוה"ק להמציא את התרומה ישר לאוקריןא.

בְּאִמְצָעוֹת אֲדָרֶסְאוֹת שְׁלֹאֲנִשִּׁים יְדוּעִים לְנֶאֱמָנִים. כְּדֵי לְחַלְקֵם שֵׁם בֵּין מַעֲוֵנֵי הַפְּרָעוֹת,
הַיְדוּעִים וּמְבֹרְרִים.

ה' קָרַן יִשְׂרָאֵל יָרִים. אַכִּי"ר: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֲפָרְאן סִימָן עַז לַהֲרֵה"ג הַנְּל".
לְמִזְכָּרְת אֶהְבָּה, אֲצִיֵּן לַכֶּת"ר אֵיזָה הַעֲרוֹת קִטְנוֹת עַל סָפְרוּ, בֵּית הַמְּדַרְשׁ שֶׁל שֵׁם
נְעִבְר": א.

(שָׁם, ד', י"ד): מִמְּקוֹם אַחַר בֶּן תְּרַבּוֹת רָעָה. י"ל מְסוּטָה ו' ע"א, גִּיטִין צ' ע"ב, הַפְּתוּב
קָרְאוּ אַחַר, שְׁאִין זֶה בֶּן זוּגוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן וְכוּ' ע"ש וְכוּ' בְּסִפְרֵי, תִצָּא, פִּיֶסְקָא ר"ע: ב.

(שָׁם, ז', ב') מַה שֶׁכָּתַב שְׁדָּבָר שְׁחֻזָּר וְנִכְפָּל ג' פְּעָמִים, חֲזַקְתּוֹ שֶׁכֵּן הוּא לְפִי מְדוּתוֹ,
וְהֵרָה"ג וְכוּ' הַאֲבֵד"ק אֵיזְמָאֵל שְׁלִיט"א הָעִיר בְּזָה. וי"ל עוֹד מִמֵּד"ר פ' וַיֵּשֶׁב (פפ"ה
פִּיֶסְקָא ה') עה"פ: ,,כִּי אָמַר פֶּן יָמוּת גַּם הוּא", אר"א אע"פ שְׁאִין נִחַשׁ יֵשׁ סִימָן.

ע"ש בְּפִירֵשׁ"י עַל הַמֵּד"ר שֶׁכָּתַב וְז"ל: אִם הִקְרָה לוֹ סִימָן רַע, מֵאֲמִין בּוֹ לְאַחַר ג' פְּעָמִים,
כְּדַכְתִּיב, ,,כִּי אָמַר פֶּן יָמוּת גַּם הוּא כְּאֲחִיו".

וְכָבַר מֵתוֹ ב' בְּנָיו, כְּרַבִּי דְאָמַר בְּתַרְי הַנּוֹיִין חֲזָקָה, עכ"ל. וע"ש בַּמַּח"כ שֶׁכָּתַב כְּעִין זֶה
בְּשֵׁם רַש"י ז"ל.

וּבִירוֹשָׁלַיִם שֶׁכָּתַב פ"ו ה"ט, אֵיתָא: אַע"פ שְׁאִין נִחַשׁ, יֵשׁ סִימָן, וּבִלְבַד לְאַחַר ג' סִימָנִים:
ג. (שָׁם, ז', ד') כְּתַב: סֵתָם עֲבָדִים גִּנְבִּים.

הַל"ל מֵאֲבוֹת פ"ב מ"ח: מְרַבָּה עֲבָדִים מְרַבָּה גְּזוּל וּפִירֵשׁ"י ז"ל: דְּסֵתָם עֲבָדִים גְּזוּלִים
וְעִיֵּן פִּירֵשׁ"י קִדּוּשִׁין י"א ע"א, וְכִתּוּבוֹת נ"ח ע"א [וּבב"מ פ"ו ע"ב, אֲמָרֵי תַמָּן, לִית
הַיְמָנוּתָא בְּעֲבָדִי. וְאַנּוּן בְּכָרְכוֹת ט"ז ע"ב: אֵין טְבִי עֲבָדִי כְּשֶׁאָר כָּל הָעֲבָדִים, כְּשֶׁר הָיָה.

וּמִשְׁמַע דְּשֶׁאָר כָּל הָעֲבָדִים אֵינָם כְּשָׂרִים. וי"ל דְּהֵינּוּ טַעְמָא דַּמ"ד בְּנִדְרִים ל"ב ע"א,
דְּדַרְשׁ: ,,וַיִּרַק אֶת חֲנִיכָיו", שְׁהוֹרִיקוּן בְּזָהָב.

וּבַתּוֹס' סוֹפָה ל"א ע"ב ד"ה הַיְרוּק. וְכֵן בְּתוֹס' חוֹלִין מ"ז ע"ב ד"ה אֶלָּא יְרוּקָה.
פִּירֵשׁוּ שְׁלֵא יְהִיו לְהוֹטִין אַחַר הַמָּמוֹן יַע"ש. וְלִפִּי הָאָמוּר, אֲתִי שְׁפִיר, מִשׁוּם דְּסֵתָם עֲבָדִים
גְּזוּלִים וְגִנְבִים הֵם.

וְלִהְכִי הוֹרִיקוּן בְּזָהָב, שְׁלֵא יְהִיו לְהוֹטִין לְגִנּוּב וְלְגִזּוּל: ד. (שָׁם, ט', ט"ז) הוֹרֵאֵת שְׁאָר
וְשִׂירִים עִיֵּן בִּיז"ד ס' מ"ג, וּבַט"ז סק"ז [וּבְהֶגְהוֹת יַד שְׁאוּל, שָׁם, כְּתַב לְפָרֵשׁ מִד"ר
רוֹת.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב כַּת"ר]. וי"ל מְשׁוֹ"ת נו"ב מֵהַד"ת חִיו"ד ס' ר"ה וְס' ר"ו, דְּלֵא שְׁיִיךְ תְּנִי
וְשִׁיר, כִּי אִם דְּשִׁיר מְקַצֵּת ע"ש.

וי"ל מִמְּכּוֹת כ"ב ע"א וּבַתּוֹס' שָׁם ד"ה מִתְקִיף עַש"ה. וְכְשִׁיעֲמוֹד לְמַנְיָן.

כָּל הַנֶּחַד קוֹשִׁיּוֹת דְּמִתְקִיפוּ לְהוּ, וְלִיחְשׁוּב" וְכוּ'.

תִּרְאֶה דְּהוּי שְׁמוּנָה לְאַנְיָן דַּצ"ל בְּהוּ דְּתַנִּי וְשִׁיר וּמִש"ה עַל קוֹשִׁיּוֹת ר"ז לר"מ: וְלִיחְשׁוּב
נְמִי שְׁבוּעָה שְׁלֵא אַחֲרוּשׁ. מְתַרְץ שָׁם קוֹשִׁיא זו.

משום דאי אפשר לומר גם בזה תני נשייר. מפני שהשיור הוא יותר ממה דחשיב כמש"כ בנו"ב רס"י ר"ו עש"ה.

ודו"ק וי"ל מלשון הש"ע או"ח סי' נ"ה סעיף ב': והוא שנשתיירו רבן. ובש"ס מכות כ"ב ע"ב: כמה טפשיאי שאר אינשי.

ובפירש"י שם רוב בני אדם ומוכח דגם רוב מקרי,, שיור" וי"ל לשון הפתוב לחוד פתולין קל"ז ע"ב.

ובתוס' קידושין ל"ו ע"ב ד"ה ממחרת. כתבו: דגם לשון נביאים לחוד עוד יש לי כמה הערות.

ולא עת האספ פה נעוד חזון למועד: בצלאל זאב שאפראן סימן עח פבוד הרה"ג וכו' מוה"ר אליעזר זוסיא פארטוגאל נ"י רב דק"ק סקולען (בסריא). ע"ד אשר שאל לדעת הלכה למעשה בנידון שאלת האשה, שהבדיקות אינן עולות לה יפות, דהיינו אפי' בבדיקות הפסק טהרה, מוצאת על העד פעין פירורין קרטין שחורות [ולפעמים נוטים לאדמימות] קטנים מאוד כמין עפר, וכעין שערות קטנות ואי אפשר לבדקן במיעוד בצפון, מפאת קטנותן ודקותן, שנאבדו במשמוש היד: תשובה (א) הנה, בראשית ההשקפה הדעת נוטה להקמיר, מטעם דעכ"פ הבדיקה של הפסק טהרה, שהיא מחזקת אותה לטהרה מדם גדות.

צריכה להיות בדיקה ברורה, בלי שום תלי'. כפירש"י בנדה ס"ט פ"א ד"ה והכא. שכ' וז"ל: ומיהו הפרשה בטרה בעינן. דמשנהו חזק מעין פתוח, ליכא לאחזוקי בטרה עד שתבדוק, ותמצא שפסק. כדאמרין במשנה דהפרשה בטרה בעינן, עכ"ל.

נעוד אנו יוצאים בנד רמ"א ז"ל ביו"ד סי' קצ"ו סעיף י' דגם ג' ימים הראשונים צריכים להיות נקיים לגמרי ע"ש. ואפי' לדעת הגאון מהר"ח פהן ז"ל מלבוב, דס"ל דכל אשה יש לה חזקתו הגוף, שמעמידין אותה, בחזקת מסולקת דמים שלא בשעת וסתה וכו'.

וכמש"כ הנוב"י ז"ל מהד"ק חיו"ד סי' ס"ג, בשמו. ע"ש שהשיג עליו.

ומ"מ סיים הנו"ב שם, וכ' וז"ל: נעוד אפי' יהיבנא לי סברת הגאון מהר"ח פהן, מ"מ וכי חזקת הגוף שאינו מוציא דם נדה שלא בשעת וסתה. אבל קרטין ונקודות דרכו להוציא, אמתמה? והלא חזקת הגוף בכל הנשים, שלא להוציא שלא בשעת וסתה כלל.

וע"כ אמה צריך לומר, שבאשה זו נתחדש מקרה בגוף, ויצאה מחזקתה, א"כ מאן מוכח שאינה מוציאה דם נדה באופן זה שלא בשעת וסתה, עכ"ל, וכ"כ פל האחרוני ז"ל בבדיקות הפסק טהרה, צריכה להיות נקיה מכל וכל, וכ"פ בס' בינת אדם שער בה"נ סי' ו'.

ובחכמת אדם כלל צ"ז סי' ז', כ' וז"ל: אבל מה שנמצא עפ"י רוב על העד פנקודה קטנה אחת או ב' דק שבדקין דפעמים שחור ולפעמים אדום, ודבר קטן כזה יכול להיות שבא מעלמא שהי' נדבק על השערות, או על בגדיה, וא"כ יש ס"ס שמא מעלמא, ואת"ל מן המקור שמא אינו נימוח.

וגם לא שייך להם בדיקה, דבנדאי אף בזמן הגמ' לא הי' באפשר לבדוק אותם בפושטין, מחמת קטנותם ונ"ל דעכ"פ הבדיקה של הפסק טהרה שהיא מחזקת אותה לטהורה, וזו צריכה להיות בלא שום תלי', אלא בדיקה ברוכה וכו', עכ"ל ובבינת אדם שם, סינים ונ"ל: ובלבד שלא יהי' בבדיקת של הפסק טהרה, דעדיין אין לה חזקת טהרה, ואדרבה חזקת טומאה וכו', עכ"ל.

[ועיין בבנ"א סי' י' ע"ש]. ודברי החכ"א והבנ"א אלו ראה גם כת"ר וכתב, ששאל השאלה הנ"ל בע"פ לידידי הרב הגאון רח"ם מניאמץ שליט"א, והקייל לו בזה, גם בבדיקת הפסק טהרה.

והטעים לו, שפני שאותו מקום מזוהם, יש לתלות הנקודות פאלו בגוהמא. וכת"ר תפש עליו שלא ראה להחכ"א והבנ"א הנ"ל.

ולכאורה דברי החכ"א נכונים הם, כמו שבארתי מילתא בטעמא, פאמור. ולא יתכן לסמוך על טעמו של ידידי הרה"ג הנ"ל, שפני שאותו מקום מזוהם יש לתלות הקרטין הללו בגוהמא.

דהרי בס' בנ"א הנ"ל שער בה"ג, הביא בשם תשו' הב"ח החדשים סי' ל"ו, שכ' בענין שנמצאו קרטין ונקודות שחורות, שהחוש יעיד ע"ו שהם שכיחי נמי מעלמא. אפ"ה לא סמך להיתיר אם נמצאו בבדיקת הפסק טהרה כנ"ל.

וגם בל"ז, באותו מקום בפנים ליכא גוהמא. פגדה כ' ע"ב, דרק טיפתא קמייחא זיהמא. ע"ש בפירש"י ד"ה חזינא. ואם נימא לתלות בגוהמא שמבחוץ על אותו מקום, מחמת הפנים הדבוקים בשערות שבאותו מקום.

זה ליתא, דהרי הנשים הצנועות הנהירות בבדיקות, אינן נוגעות כלל בהעד של הבדיקה על השערות שמבחוץ. וכמש"כ הסד"ט בס"ק"ץ ס"ק ס"ז, באד"ה: ומיהו לכאורה: שבזמן התלמוד היו בקיאים ונזהרו, לבל יגעו את העד מבחוץ וכו' ע"ש ועיין פגדה י"ד ע"א דאר"ז אותו מקום בדוק הוא אצל מאכלת וכו'.

ובתוס' שם ד"ה דחוק, פתבו ונ"ל: בדוק הוא שאינה באה כלל סמיך לרחם, מפני הגוהמא וכו' עכ"ל. אולם ראה זה מצאתי בשו"ת שב יעקב סי' ל"ט, שנשאל: בדבר שנמצאו אצל פמה נשים פנים דבוקים בשערות שבאותו מקום, וכשהן בודקות א"ע נמצאו על העד קרטין וקרטין אדומים ושחורים.

וכשהיא מתחפכת עם העד מבחוץ על מקום השערות נמצא ג"כ קרטין אלו על העד. ונראה לעין שהקרטין הללו הוא בא מן הפנים שמולידים קרטין וטיפין הללו, ולא דדם שלקדם הוא.

אלא מזיעה יוצאת הפנים הללו, כמו שנמצאו פעין טיפין אלו במקום דשכיחי פרעושים. וכתב שם הרב השואל שכן יצא הדבר בהיתר בהספמת גדולי חקרי לב, דהגי פנים פמפה דמא, אחר שנתברר שמוציאים דם.

וכתב שם, דאפי' במה שנתחדש כעת באשה אחת שמרגשת תמיד שיוצאת ממנה ליקה לבנה, וע"י הרגשתה צריכה לבדוק עצמה בימי לבונה, ומוצאת בתוך הליקה טיפין קטנים עגלים דקים מאד.

ג"כ ברור הדין להתייר כיון שיש לזה דין מכה, ובמכה בודאי תולין במפתה, אפי' חזיא ע"י הרגשה. ע"ש ובתשו' שאחרי' מהגאון מהרש"ך ש'הספימו שניהם להתיר ע"ש.

ומצאתי בס' סדרי טהרה סי' ק"צ ס"ק ס"ז, ש'נשאל מבנו שאלה כזו, ופלפל הרבה בזה. ושם באד"ה: ומיהו לכאורה [ובסוף הס"ק באד"ה ותו קשיאן, העיר לפלפל בקושיות הגמ' נדה י"ד ע"א דפריה וניחוש דילמא דם מאכלת הוא] ע"ש בפירש"י ד"ה מאכלת.

ובתוס' שם ד"ה וליחוש. במה שפירשו קושית הגמ', אי על נמצא על שלו קאי, או על נמצא על שלו קאי (א) ** (א) עיין בחי' הרשב"א על מס' נדה י"ד ע"א ד"ה הא, שהביא בשם פירש"י דקושית הגמ' על נמצא על שלו קאי וכו' ע"ש אכל בחי' הר"ן על מס' נדה י"ד ע"א ד"ה וניחוש.

כתב בשם פירש"י, דעל נמצא, על עד שלו פריה וכתב: ומיהו ה"נ קשיא על נמצא, על עד שלו וכו', עכ"ל. ועיין בס' מי נדה על מס' נדה להגאון מהרש"ק מבראדי ז"ל, בחי' נדה י"ד שם, שתמה על חי' הרשב"א שכתב בשם פירש"י, מה דליתא בפירש"י ע"ש ובמחכת"ה אישתמיטתיה חי' הר"ן הנ"ל, שהביא להדיא מפירש"י דקושית הגמ' על נמצא על שלו קאי וכנראה טעות סופר יש בחי' הרשב"א ז"ל: **] ואר"ז אותו מקום בדוק הוא.

וקשה הא אפתי איכא למימר שנתלקף העד מבחוץ וכו' והסד"ט ז"ל סי' שם בזה"ל: ויהי' איהו שיהי' בנגידון הפנים הנ"ל, נ"ל דתלינו בהם והאשה טהורה, ואפי' תוך ג' ימים לספירתה, יש לתלות בהני פנים, מטעמא דכתובנא. עכ"ל.

וא"כ עפי"ז היכא שה' שהאשה מתחככת עם העד מבחוץ על מקום השערות ונמצא ג"כ קרטין אלו על העד, יש לסמוך ע"ז להתיר, אפי' תוך ג' ימים לספירתה. אבל בנגידון שאלתנו לא הזכיר כת"ר שהאשה היתה מתחככת עם העד מבחוץ על מקום השערות.

נראה לכאורה כדעת החכ"א דאם נמצא קרטין ונקודות כאלו בבדיקות הפסק טהרה, אין להתיר, כאמור. וידידי הרה"ג מניאמץ שליט"א, במחכ"ת לא העיר מכ"ז: (ב) אמנם כן בעזה"י"ת מצאתי פתח לפתוח בכחא דהיתרא דעדיף.

בכדי להתיר אשה לבעלה, והוא עפימש"כ החו"ד ז"ל, בסי' קפ"ז סק"ה, להשיג על הנו"ב במהד"ק חיו"ד סוס"י ס"ג הנ"ל והוכיח בראי' ברורה, דלא יצאה האשה מחזקתה, חזקת הגוף, שהיא מסולקת דמים, שלא בשעת וסתה.

ואעפ"י שמוצאת קרטין בבדיקותה, מ"מ לא יצאה מחזקתה, חזו"ג. שלא תראה דם נדה, ע"ש.

וא"כ אפי' אם מצאה קרטין בבדיקות הפסק טהרה, יש לסמוך ע"ז להקל. מטעם שמעמידין האשה על חזקתה, חזו"ג, שהיא מסולקת דמים, שלא בשעת וסתה.

וכמש"כ הגאון מהר"ח הפה"ח ה"ל ה"ל. ואע"ג דהנו"ב ו"ל השיג על רח"כ ו"ל פנ"ל.
מ"מ בחו"ד שם ה"ל, השיג על הנו"ב, והעלה פדברי הרח"כ ה"ל ע"ש. וכ"מ בשו"ת
פני יהושע להגאון בעל מג"ש ו"ל, חיו"ד סוס"י א', שכ' ו"ל: פנין שפסק הנ"ס, ודאי
אמרינן אוקמי אהזקת טהרה.

פנין שנטהרה, עכ"ל. וגם הנו"ב ו"ל גופי', במהד"ק חיו"ד סי' מ"א, אות ה', בהג"ה שם,
פ"ב: דבימי ליבונה, אם היא, אז מקרי בהזקת טהרה, עינין בנבחים כ"ט ע"א ותוס' ד"ה
וכיין ע"ש שבד"ז נחלקו בו רש"י ותוס'.
עכ"ל.

וכ"כ פדגול מרבבה, בגליון חיו"ד סי' קפ"ז, על הש"ך ס"ק י"ט ע"ש. וכ"כ עוד בנו"ב
תיו"ד סי' נ"ז, באד"ה: על מה אני דן.
ע"ש.

וכן בבנ"א, בשער בה"נ סי' י', פ"ב ששמח מאד, בזה שמצא שהנו"ב ו"ל חזר בו. וגם
השיג שם על מש"כ הנו"ב, שבד"ז נחלקו בו רש"י ותוס'.

והוא ו"ל פ"ב דאין ראי' משם ע"ש. וכבר קדמו החו"ד בסי' קפ"ז סק"ה, להשיג על
הנו"ב בזה, וכן החת"ס ו"ל, בחיו"ד סי' קמ"ד, באד"ה: וראיתי בנו"ב.
השיג על הנו"ב ה"ל. וכתב ג"כ שפראה שפסוף ימיו חזר מזה ע"ש.

וכן בתשו' ברית אברהם חיו"ד סי' נ"ח, ובתשו' נטע שעשוועים חיו"ד סי' כ"א, האריכו
לחלוק על הנו"ב. וכן בתשו' מאיר נתיבים סי' נ"ז, ובתשו' ארי' דבי עילאי סי' י', העלה
פדעת הגאון רח"כ ו"ל דשלא בשעת וסתה, איכא חזקת הגוף, שלא תראה דם נדה.

ואף שמוצאת קרטין, לא יצאה מחזה"ג, שלא תראה דם נדה. עש"ה בדבר הם.
וא"כ לפימש"כ החת"ס ו"ל, בסי' קמ"ב, באד"ה: אלא אפי' לא פסקה פלל בטהרה.
ובאד"ה: מפל הלין: ובסי' קמ"ד, באד"ה: והנה לפענ"ד.

ו"ל: דבנדה מדאורייתא, סגי בזה, אפי' לא פסקה בטהרה. פל שעברה עלי' ימים
הראויים לזיבת דמי נדתה, על הרוב פסקה לי' חזקת ראי' וכו'.

אלא משום דנש' דידן ספק זבות ניהו בעינן שפסקה בטהרה בפנינו עכ"פ, עכ"ל (ב)
** (ב) אבל בחו"ד סי' קצ"ו סק"ד פ"ב ו"ל: בבדיקות הפסק טהרה, פל שלא נבדקה,
בהזקת רואות הו', דהא בעי בדיקה מדאורייתא וכו' עכ"ל.

וכן בס' מלבושי טהרה, בפתיחה שפריש סי' קצ"ו, הוכיח שדעת הרמב"ם ו"ל דבדיקות
הפסק טהרה מה"ת היא, ע"ש שהארי' בזה. אולם בשו"ת זכרין יוסף סי' ט', עמד שם
הגאון מברעסלוי ו"ל על המחקר, אם בדיקה זו של הפסק טהרה היא מדאורייתא, או
מדרבנן.

פי' י"ל שמה"ת גם פלי בדיקה מותרת. והיינו שאם לא מרגשת, הוי הפסק טהרה,
ומדרבנן היא דבעי בדיקה מפ"ש.

ע"ש נשפּלפּל בד"ז. ועיין בנו"ב מהד"ק תיו"ד סוס"י נ"ט.

באד"ה הן אמת. שכ' וז"ל: שעיקר הבדיקה היא משום שבשעת בדיקה נותנת דעתה להרגיש אם דם יוצא מן המקור.

וא"כ מה שאינה מרגישה שדם יוצא מן המקור, מקרי הפסק טהרה, עכ"ל ויש לפלפל בזה הרבה. ודו"ק:**) ובסי' קמ"ב.

באד"ה: ואפשר. כתב: דאם דם מפתה שרגילה לראות כל שעה, אע"פ שהוא ממראה טמאה, אם הוא עכ"פ משונה ממה שהוא בשעת וסתה.

א"כ אחר שהמתינה כ"כ ימים, שדרכה לפסיק בראי' דמים, באומד יפה, ותפסוק בטהרה, ותראה אם"כ העד נקי ממראה הוסתות, רק שהוא מלוכלך ממראה דם מפתה, מקרי שפיר הפסק טהרה, לענין זה, עכ"ל.

[ענין בסד"ט סי' קפ"ז ס"ק י"ד, באד"ה: אמנם מה שמבואר. מש"כ בשם תשו' שבו"י ח"ב סי' ע"ד, ובשם שו"ת ד"ש, דיש לעשות סניף להקל, משום דדמה משונה, מדם וסתה, עש"ה] וא"כ עפ"י בנידון דידן דחזיא קרטין, שאין דרדושאר נשים לראות כן.

ומשונה מדרך ראי'. וכמש"כ בסד"ט בסוס"י ק"צ.

בהשו"ת, באד"ה: וא"ל דהו ספיקא: דבדם משונה לא אמרינן דרוב דמים טמאים. ע"ש ובסד"ט סוס"י קפ"ח סק"ח, באד"ה: ומיהו מאי שמביא הר"ן"ה.

וי"ל.

עש"ה.

וכ"כ בבב"א בשער בה"נ סי' ו' הנ"ל, באד"ה: ולכן צריכין: דבדברים משונים פאלו, לא שייך רוב דמים מן המקור ע"ש. ה"כ נמי אמרינן דאחר שהמתינה כ"כ ימים, שדרכה לפסוק בראיית דמים, באומד יפה ותפסוק בטהרה.

ותראה אם"כ העד נקי ממראה הוסתות. רק שמצאה קרטין ונקודות על העד, דשפיר מקרי הפסק טהרה.

וכמש"כ החת"ס הנ"ל, לענין דם מפתה המשונה, פאמור. וחזי לאיצטרופי עוד הס"ס המרנוח, שיש בנידון דידן.

וכמש"כ בבב"א שער בה"נ, באד"ה ולכן צריכין, הנ"ל, בשם תשו' הב"ח החדשית סי' ל"ו, דהס"ס שמא מעלמא באין הני קרטין ונקודות. ושמא בריות הן.

כנדה כ"ב ע"ב. ובס"ס זה, ספק אהד, יותר קרוב להתיר מהשני וכו' ע"ש.

וגדולה. מזו כתב הפלתי ז"ל, בס' תפארת ישראל על הל' נדה סי' קפ"ז סק"ו, וסי' ק"ל סק"ב, דהיכא דחזקת טהרה מסייע, מתירין אפי' בס"ס כל דהוא ע"ש.

וכ"כ החת"ס ז"ל בחיו"ד סי' קמ"ב, באד"ה: וממילא אנדא, ע"ש. וא"כ עפ"י בנידון דידן, שפכר הראיתי לדעת, שכל גאוני בתראי ז"ל, העלו כדעת הגאון רח"כ ז"ל, וכל הנשים שלא בשעת הוסת, יש להם חזקת הגוף שלא תראה.

ואף האשה המוצאת קרטין בעד הבדיקה, לא יצאה בזה מחזה"ג שלא תראה דם נדה פנ"ל. א"כ יש לסמוך גם על הס"ס שפכת בתשו' בית יעקב סי' קכ"ז, מובא בסד"ט סוס"י קפ"ח.

ואע"ג שהסד"ט שם מפקפק על הס"ס ע"ש. מ"מ פיון שיש להאשה חזקת טהרה סמכינו גם על ס"ס גריע.

כמש"כ החת"ס בסי' קמ"ב באד"ה וממילא אודא יע"ש. ועיין עוד בסד"ט סוס"י ק"צ, בהשו"ת, באד"ה: ובשו"ת עה"ג: שפיאר שם הס"ס באופן אחר ע"ש.

ויש לפלפל בדבריו והבן. ולא עת האסף פה: (ג) שוב מצאתי בשו"ת מאמר מרדכי בסוס"י ה', שפכת וז"ל: אם הפסיקה בטהרה ולא ראתה דם ונסתה, כ"א קרטין.

שפיר מעמידין אותה בחזה"ג, שאין זה דם נדה, רק בריות אחרות. ועוד נלפענ"ד דאף אם נימא דאין לתלות במכה פשתראה דם, ובעיני נקיים גמורים.

מ"מ זה דוקא בדם גמיר וכו'. אבל בקרטין, כמו קליפות וישערו, דבאמת צורתן מוכחת עליהם שהם בריות, ואינם מתולדות הדם פלל, כמש"כ הרשב"א בחי' וכו'.

וא"כ פיון דבשעת ונסתה ראתה דם ממש, ועכשיו פסקה ראיתה, א"כ אדרבה חזה"ג מסייע שאין זה דם פלל. ורק פיון דאפשר לברר ע"י פושרין, בעיני לברורי.

וא"כ בשעה שראתה אותם יבשים, אנו דנין שאין זה דם, ויש פאן הפסק טהרה. ועל הבירור, תו מועיל לנו הס"ס, דא"צ לברר פלל וכו' בנד"ד שבנדאי פל מה שאפשר לה לעשות טעמי להיות לה הפסק טהרה בנקיון גמור, מה טוב.

ואם היא בלתי אפשרי בלא ראית הקרטין האלה, או תמתי אחר הפסק ימי ונסתה, שלשה ימים. עד בנצא מחשש מעין פתוח.

ואז תבדוק עצמה פראוי, אחר שתרחוץ היטב. ואם לא תמצא על העד כ"א הנהו קרטין ונקים.

תוכל לסמוך על הבדיקה, במקום הפסק טהרה. ומכש"כ בו' נקיים. ותטבול. עכ"ל.

ובמחכת"ה אישתימיתיה מה שפכתו כל גדולי האחרונים ז"ל הנזכרים ישמח לבי מיד, שבעיקר ד"ז זכיתי לכוון לדעתו הגדולה, דאע"פ שמצאה קרטין על העד, מ"מ מקרי שפיר הפסק טהרה, פאמור.

מצאתי עוד בס' תפארת שלמה עה"ח (להגה"ק מראדאמסק ז"ל), בשו"ת שפסופו, שפכת ג"כ להקל בענין הקרטין. וכ' וז"ל: ואם אין באפשר יען מוצאות תמיד קרטין בלי הפסק, אזי תתחיל למנות הז"נ אחר ג' ימים וכו'.

אחר הטבילה לא תבדוק פלל, עד שיבואו ימי הנסת, או עד שתרגיש בבשרה פדרה הנשים. וסיים שם שלא תחמיר חלילה יותר ממה שפסדתי לפניה וכו'.

ונה בדוק ומגנוסה מהדברים האלו. דהיינו מציאת הקרטין, שאם הולכים אחר המחמירים בדברים האלי, אזי בכל יום מוסיף והולך.

ובכל יום מוסיפין לו פהנה ר"ל – ואם שומעין לדברי חכמים המקילים, אזי הדברים הולכים לגמרי, ואינם נמצאים כלל עכ"ל.

הרי שגם דעת הגה"ק בעל תפארת שלמה ו"ל דעתו להקל בדין הקרטין, פאמור. ומצאתי עוד בשו"ת ארי' דבי עילאי, חיו"ד סי' י' שקהאריה בדין הקרטין.

ובאמצע תשובה הביא כת"י הגאון האדיר מוה"ר סענדר מרגליות ו"ל מסאטנוב. שכ' ונ"ל: ואם אפשר שפסק טהרה יהי נקי לגמרי, וגם יום ראשון, או עכ"פ א' משאר הז' ימים, מה טוב ואם אי אפשר בשום אופן, אף בלי הפסק יש להקל.

הכ"ד הק' אלכסנדר. וזה ארי' דבי עילאי ו"ל, כתב ע"ז בזה"ל: וכנראה נכתב זה מהגאון הנזכר ע"ד הקרטין וכו'.

ואם הי' הידיעה בבירור, שדבריו הללו נכתב בדרך תשובה על גוף השאלה ע"ד הקרטין הנ"ל, דהיינו יכולין לסמוך פעל עמוד הברזל. כי איתמח גברא טובא, והוא גאון הגאונים וכו' עכ"ל.

עכ"פ אנו רואים שגם הגאון הגדול בעל אדב"ע ו"ל ג"כ דעתו נוטה להקל. בדין הקרטין, גם בלי הפסק טהרה.

ועלה ונסתפק למצוא ע"ז תנא דמסייע לו. ורצה לתלות ד"ז באילן גדול (כפסחים קי"ב ע"א) ועוד חזי לאיצטרופי בד"ז, ההוכחה הנכונה שכתב בס' בינת אדם, שער ביה"נ סי' ר.

דעפי"ד חי' הרשב"א ו"ל, דס"ל דרובן בריות הן. מדנייק שפיר לשון המשנה בנדה כ"א ע"א, עפ"י הגירסא שהביא התוסיו"ט, דלא גרסינו, רק,, ואם נמוחו טמאה". ולא סיימו במשנה כלל: ,,ואם לא טהורה".

דמזה משמע דבסתמא היכא שאי אפשר לבדוק (כבנ"ד), הם בחזקת בריות וכו' ע"ש. ותמהני על התוסיו"ט והבנ"ח ו"ל, דבמחכת"ה אישתימיט להו, דגירסא זו היא גירסת הירושלמי במשנה שם, פ"ג ה"ב.

ולפענ"ד התלמיד ירושלמי אלו לשיתתם דהרי הובא גם שם בירושלמי הנה ב' מעשיות. א': באשה שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות וכו'.

והב': באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות וכו'. והחכמים שאלו לרופאים, וא"ל: הא' מכה יש לה מבפנים וכו'.

והב' שומא יש לה מבפנים וכו'. ולא מסיימו כלל בהירושלמי שאמרו: תטיל למים, אם נמוחו טמאה.

כמו שסיימו בבבלי נדה כ"ב ע"ב [וכן בהתוספתא פ"ד דנדה, הגירסא כמו בהירושלמי, שלא מסיימו ג"כ תטיל למים וכו'. רק בהגהות הגר"א הגיה כבבבלי.

ולא הביא פלל להירושלמי? אלא ודאי משום דס"ל להירושלמי דבסתמא ראי' זו מוכחת דמחוקקות בטקרה הן. ותלינו שסקלפות או השערות הן מן הרוב.

הקלפות מן המפה, והשערות מן השומא. ורובן בריות ניהו.

כמש"כ בחי' הרשב"א הנ"ל ועפי"ז י"ל על מש"כ בשו"ת עבודת הגרשוני סי' כ"ב, באד"ה: והקושניא מפורסמת (מוקף שם בשני חצ"ל) ונ"ל: י"ל שהב"י מפרש מה שאמרו בגמ': תטיל למים וכו'. היינו שהרופאים בעצמם אמרו כן, שהם בעצמם היו מסופקים, עכ"ל וכן בשו"ת פנסת יחזקאל סוס"י ל"ד, כ' ונ"ל: שי"ל הרופאים בעצמם אחרו זה, כי לא נתאמת להם המפה, רק מפח הבדיקה.

ועפי"ז מתנרץ קושנית הרא"ש בתשו' פלל ב' סי' י"ח עש"ה. ובניינו נתגלה אור חדש, תוספי הרא"ש ו"ל (שנדפסו בגליון הש"ס דפוס ווילנא) שפי' להדיא שהרופאים בעצמם לא ברור להם ד"ז, ע"כ אמרו: תטיל למים וכו' ע"ש ותבין.

ותימה גדולה על הרא"ש ו"ל בתשו' הנ"ל, שלא העיר שם בזה לתרץ קושניתו. ותרי תמייה מידבר דכירי, דהרי בירושלמי לא סינימו פלל הך שאמרו: תטיל למים" וכו'.

וצע"ג: (ד) גם מש"כ הבנ"א שכמ"פ נמצאו נקודות שחורות, ומצוי הוא שהם מעלמא ע"ש. י"ל עוד מש"כ בשו"ת פ"ח הקדשות סי' ל"ו, דגם בדם ממש לא אמרינו דשחור אדום הוא, אלא שלקה (כנדה י"ט ע"א) אלא בדם צלול, אבל לא בדם יבש.

ועיין בשו"ת חת"ס חיו"ד סי' קע"ו, שעלה בדעת השואל לחדש כן עפי"ד רש"י ו"ל כנדה נ"ד פ"ב, שפי' בד"ה: מין שפרה, אדומה. עכ"ל.

והחת"ס ו"ל מפרש פוננת רש"י באופן אחר ע"ש. ובמחכת"ה של החת"ס ו"ל אישתימטיה שפנדה כ"ב ע"ב אמרינו בהדיא בלשון הברייתא: שערות אדומות וכן הוא בירושלמי פ"ג דנדה ה"ב הרי מבואר דרש"י ו"ל לא חידש זאת מדנפשי'.

ע"ש ותבין. ועיין ס' האשכול סי' מ', שכ' המפלת כמין שפרה ג) ** (ג) עיין בפירש"י כנדה כ"א ע"א, שפי' כמין שפרה, שער.

עכ"ל ובראשית ההשקפה לא נודע פוננת רש"י ו"ל מה בעי בזה. ומצאתי בשו"ת, מור ואהלות", באהל ארץ נוד, סי' קפ"ג אות ג', שכתב בפוננת רש"י ו"ל, משום דלא נפרש לשון המשנה כמין, שפרה", היינו כמין שפורה וכו' ולזה כתב רש"י דהפי' שער.

והוכחתו מדסמך למין קליפה. והיינו שהם דברים הנולדים בגוף.

כנדה כ"ב ע"ב הנ"ל. ע"ש.

ולא העיר פלל מלשון הברייתא שפכבלי וירושלמי הנ"ל, דמבואר להדיא שערות אדומות פנ"ל. ושפורה לכן הוא, כמש"כ הוא בעצמו וכוננת רש"י נלפענ"ד, עפימש"כ התוסיו"ט בפ"ג דנדה מ"ב, ונ"ל: ונ"ל דקתני כמין שפרה דומיא דכמין קליפה וכו', שער אחת במשמע.

וסייעתא לפי' של בעל מקנה אברם שכתבתי ברפ"ד דנגעים, בדקדוק לשון שער ושפורה. עכ"ל ושם בנגעים כתב בשם ספר מקנה אברם, דלשון, שער", יורה רבוי שערות ע"ש.

ובהקדנא אמרינו בברייתא הג"ל לשון,, שערוות" בלשון רבים.
 וזאת היא פוננת רש"י ו"ל, וזהבן:)* *וכו', כמין יבחושין אדנמים וכו'. ונדנמים אכולהו
 קאי, ובפני' נחל אשפיל שם פתב: דהפני': דאדנמים קאי גם על שערה.
 וכן בס' לחם ושמלה סי' קפ"ח פתב פן ע"ש, ותמהני שלא הביאו מלשון הברייתא
 שבבבלי וירושלמי הג"ל, דמבואר להקדנא,, שערוות אדנמות" פנ"ל.
 וי"ל על גוף סברת הב"ח ו"ל הג"ל. מפירש"י ו"ל, נדה י"ח ע"ב ד"ה של.
 שכ' וז"ל: שהחתיכה מארבע מראות דם טמא וכו', ואע"ג דחמשה תנו, שחור אדום הוא
 אלא שלקה וכו' עכ"ל. וכן ברש"י נדה כ"א ע"א ד"ה ירקקה.
 פתב: ושחור לא קא חשיב, דהינו אדום, אלא שלקה עכ"ל. הרי מפרש יוצא מפירש"י
 ו"ל, דגם בחתיכה יבשה אמרינו דשחור אדום הוא.
 וקשה על הב"ח ו"ל שחילק בזה, כאמור. וגם תימה על התת"ס ו"ל שלא העיר בזה:
 סוף דבר הפל נשמע לפענ"ד נ"ל פעת בס"ד להקל בד"ז, פדבר האמור ה' מתורתו
 הקדושה יראנו נפלאות, ויצילני מן השגיאות ומן הטעות, אכ"ר בצלאל זאב שאפראן
 סימן עט פבוד הרה"ג וכו' מוה"ר אפרים לנדא נ"י רב בבאקארעשט.
 ע"ד אשר העיר בענין,, נדר פפתח" דכתיב [שופטים י"א ל"א]:,, והנה היוצא אשר יצא
 מדלתי ביתי לקראתי בשוכי בשלום מבני עמון והנה לה' והעליתיהו עולה".
 והמפרשים המפורסמים הרד"ק והרלב"ג ודעימיה פירשו להאי קרא בדרב' או. אי.
 וכך אמר,, והנה לה" אם ינה בלתי ראוי לקרבן, ינה קודש לה'.
 או אם ינה ראוי לקרבן,, והעליתיהו עולה".
 אולם חכמי המדרשים ו"ל דרשו להאי קרא דיפתח נדר שלא פהגון. ואינם מחלקים את
 המקרא, רק פירשו שצד בסתם, ינה מה שיהנה והעליתיהו ע"ג המזבח לעולה לה'.
 פמבואר במד"ר סדר חיי פ' ס' ג'. ובמד"ר בחקותי פל"ז ד', ובמדרש תנחומא בחקותי
 סי' ה'.
 ובתנוד"א סא"ר פי"א: תשובה אמנם פן מהש"ס דילן (תענית ד' ע"א) איננו מבואר,
 דלא ס"ל כגדולי המפרשים הפשטנים הג"ל. ואדרבה לפי פירושם שמחלקים את
 המקרא כאמור, יש ליישב קושי המהרש"א בחי' אגדות שם.
 שהרי אמרו (שם): יפתח שאל שלא פהגון, והנה היוצא מדלתי ביתי וגו' יכול אפילו
 דבר טמא וכו'. ופירש"י דבר טמא, פלב או חזיר, עכ"ל.
 ונדקדק המהרש"א, והקשה, דל"ל למימר יכול אפ לו דבר טמא. טפי הול"ל מינה ובה,
 יכול אפילו בתו וכו'.
 ע"ש מה שתירץ. אבל לפי המפרשים הג"ל דנדר פפתח או.
 או.

קאָמער, פּונדער אַתּי שפּיר דלאַ נקטוּ הש"ס יְכוּל אָפּילוּ בְתוֹ, מְשׁוּם דְּבִתּוֹ שפּיר יְכוּלָה לְהִיּוֹת קְדוּשָׁה לֵה', לְהַתְיַחֵדָה וּלְהַפְרִישָׁה מִבְּנֵי אָדָם, לְבַל תִּנְשָׂא לְאִישׁ, כְּמוֹ שָׁפֵן עֲשֵׂה לָהּ לְפִי הַמְּפָרְשִׁים הַנִּזְכָּרִים.

וּלְהַכִּי נְקִטּוֹ רַק מְשׁוּם דְּיְכוּל אָפּילוּ דְּבַר טָמֵא כְּגוֹן פְּלִב אוֹ חֲזִיר דְּאֵינָם רְאוּיִם לְהִיּוֹת קוֹדֶשׁ לֵה'. וּמִשׁ"ה הַשִּׁבּוּ לּוֹ שְׁלֵא פִּהוּנְגָן וְנִדְמָנָה לּוֹ בְתוֹ, מֵה דְּלֵא נִיחָא לִיָּה לְהַנִּיחַ בְּתוֹ נִזְרָה.

וּעִפִּי"ד הַמְּפָרְשִׁים הַנִּזְכָּרִים מִיָּדִי קוֹשֵׁה מִיָּדִי קוֹשֵׁה הַמְּהַרְשֵׁ"א שְׁהַקְשָׁה שְׁמֵ דְלַהּ מִד"ר הַנִּזְכָּרִים דְּמִדְמָה אָדָם לְדְבַר טָמֵא, וְדִינוּ פְּדַתְנֵן אָמַר עַל בְּהַמָּה טָמֵאָה הַרִי עָלֵי עוֹלָה לֹא אָמַר פְּלוּם. וְא"כ לֹא חָל פְּלֵל נָדָר יִפְתַּח בְּבִתּוֹ.

ע"ש שְׁמֵסִינִים בַּצ"ע. וּלְפִי הָאָמּוֹר, דְּאוּ, אוּ, קָאָמַר.

שפּיר תּל עֵלֵי נְדָרוֹ לְשַׁבַּת בְּדוּדָה לְהִיּוֹת מְקוּדָשָׁה לֵה'. רַק פְּנַחַס הָיָה יְכוּל לְהַתִּיר נְדָרוֹ אֲלָא שְׁלֵא רָצוּ לִילָדָה זֵא"ז, וְהִינּוּ דְקָאָמַר, „הַצָּרִי אֵינּוּ בְּגַלְעָד“.

וְלֹא קוֹשֵׁה מִיָּדִי קוֹשֵׁה הַמְּהַרְשֵׁ"א וְדו"ק: וּלְפַעַנ"ד נ"ל עוֹד לְהַכְרִיחַ פִּי הַמְּפָרְשִׁים הַנִּזְכָּרִים, עִפִּי"ד מ"ש בְּנְדָרִים י' ע"א שְׁלֵא יֵאמַר אָדָם לֵה' עוֹלָה וְכוּ' ע"ש. וּבְפִי הָרֵא"ש שְׁמֵ פְתַב הַטַּעַם, מְשׁוּם דְּאָם יְקָדִים הַשֵּׁם לְקַרְבָּן וְנִמְלָד מִלְגָּמֹר דְּבַרְיוֹ וְלִדְוֹר, וְנִמְצָא שְׁהַזְפִּיר שְׁמֵ שְׁמִים לְבַטְלָהּ ע"ש.

וְהַשְׁלָ"ה הַקְּדוּשָׁה פִּי הַטַּעַם שְׁלֵא יֵאמַר לֵה' עוֹלָה, רַק עוֹלָה לֵה', שְׁמֵא יְמוּת בֵּין מַלְתָּ לֵה' וּבֵין מַלְתָּ עוֹלָה, וְנִמְצָא שְׁהוֹצִיא שְׁמֵ שְׁמִים לְבַטְלָהּ. וְאַחֲרָיו הַדְּבִיקוּהוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים, וְנִקְטּוּ הַטַּעַם שְׁמֵא יְמוּת ר"ל.

וְעֵינּוּ בְּנַחַל קְדוּמִים רִישׁ פ' בְּרֵאשִׁית מֵה שְׁהַעִיר בְּזָה ע"ש. וְאַנִּי מִצָּאֵתִי בְתוּס' יְשָׁנִים יוֹמָא ל"ט ע"א ד"ה וְיֵאמַר לֵה' חֲטָאֵת, שְׁהַר"א הַקְּשָׁה מְנָדְרִים י' ע"א שְׁאָמְרוּ לֹא לִימָא אֵינְשׁ לֵה' קַרְבָּן דְּיִלְמָא פָּשַׁע וּמְדַכַּר שְׁמֵ שְׁמִים לְבַטְלָהּ.

ע"ש מֵה שְׁתִּי. וְכָל הַמְּפָרְשִׁים בְּמַחֲכַת"ה לֹא רָאוּ לְהַתּוֹ"י הַנִּזְכָּרִים (וְעֵינּוּ בִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב יו"ד סוּס"י קמ"ח ע"ש).

וּבְמַחֲכַת"ה אֵינְשׁ מִיִּטְתִּיהָ כ"ז). וְא"כ אֵם נִימָא פְּחֲכָמִי הַמְּדַרְשׁ הַנִּזְכָּרִים לְשָׁאֵינָם מַחֲלָקִים אֵת הַפְּסוּקָה פְּנ"ל.

א"כ קוֹשֵׁה דְהוּל"ל, „וְהַעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה לֵה“.

וּמְדַקָּאָמַר קַר, „וְהָיָה לֵה', וְהַעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה“, וְהַקְּדִים מַלְתָּ לֵה'.

ש"מ דְּמַחֲלָקִינוּ לְקַרְא. וְאוּ, אוּ, קָאָמַר.

וּמֵה שְׁאָמַר, „וְהָיָה לֵה“, פְּלוּמַר אֵם יְהִיָּה בְלַתִּי רְאוּי לְקַרְבָּן, וְהָיָה קוֹדֶשׁ לֵה'.

וּמֵה שְׁאָמַר, „וְהַעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה“, עִנְיָן אַחַר הוּא, אֵם יְהִיָּה הַדְּבַר רְאוּי לְעוֹלָה, וְעִפִּי"ד אֵתִי שפּיר מֵה שְׁאָמַר יִפְתַּח (בְּפְסוּקָה ל"ה שְׁמֵ): „וְאַנְכִי פְּצִיתִי פֵּה אֶל ה' לֹא אוֹכַל לְשׁוּב“.

ובתו גם היא אמרה (שם): „אבי פציתך את פיך לה' עשה לי פאָשר יצא מפֿיך“, פֿלומר שֶׁהתחלתי והקדמתי לאמר „והִיָּה לה“, קוֹדֶם שְׁאַמְרֵתִי „וְהַעֲלִיתִּיהוּ עוֹלָה“.

וא"כ לא אוכל לשוב ולומר שֶׁאֵין הַנֶּדֶר חָל הוֹאִיל וְאִינְךָ רְאוּי לְעוֹלָה. וְאַנִּי מִן־כָּרַח לְהַפְרִישָׁךְ, לְשֶׁבֶת בְּדוּדָה וְתִהְיֶה מִן־קִדְשָׁהּ לה'.

ועפ"י"ז אֲתִי שֶׁפִּיר מֵה שְׁמֵינִים שָׁם (בְּפֶסוּק ל"ט), „וַיַּעַשׂ לָהּ אֵת נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדָר וְהִיא לֹא יִדְעָה אִישׁ“.

פֿלומר בְּזֶה עָשָׂה לָהּ נִדְרוֹ בְּמָה שֶׁלֹּא יִדְעָה אִישׁ, וְקִיָּים בָּהּ תִּנְאוֹ הֶרְאִשׁוֹן מֵה שְׁפָצָה וְהִתְחִיל בְּנִדְרוֹ „וְהִיָּה לה“.

כִּי תִנְאוֹ הָאֲחֵרוֹן בְּנִדְרוֹ מֵה שְׁאַמְר וְהַעֲלִיתִּיהוּ עוֹלָה' אִינְנָה חָל עָלֶיךָ כָּלֵל, בְּאֲשֶׁר אִינְנָה רְאוּיָה לְעוֹלָה כָּלֵל, כְּקוֹשֵׁי־הַמֶּהָרֶשׁ"א הַנְּ"ל, וְדו"ק כִּי זֶה נִכּוֹן: וּמֵה שֶׁיֵּשׁ לְהַעִיר לְדַעַת הַמְדַרְשׁ שֶׁרְצָתָה לִילֵךְ לִפְנֵי הַסְּנֵה־דְרִין שְׁמָא יִמְצְאוּ פֶתַח לְנִדְרוֹ.

מֵאַיִן יֵצֵא לָהֶם דָּרֵשׁ זֶה: וְעַיִן בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פ' בְּחֻקוֹתֵי סִי' ה' שֶׁדָּרְשׁוּ הָא דְכַתִּיב (שָׁם בְּפֶסֶק ל"ז) הִרְפָּה מִמֶּנִּי שְׁנֵי חֲדָשִׁים וְאַלְכָה וְיִרְדָּתִי עַל הַהָרִים וְגו', א"ר זְכַרְיָה וְכִי יֵשׁ אָדָם יוֹרֵד עַל הַהָרִים, וְהֵלֵא בְּנֵי אָדָם עוֹלִים עַל הַהָרִים, מֵהוּ „וְיִרְדָּתִי עַל הַהָרִים“, אֱלוֹ סְנֵה־דְרִין, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר שְׁמַעוּ הָרִים אֵח רִיב ה' וְכו' ע"ש.

וַיֵּשׁ לִיִּישׁב לְשׁוֹן „וְיִרְדָּתִי“ אֲצֵל סְנֵה־דְרִין? שְׁאַמְרָה לְשִׁיטַת אַבִּיָּה יִפְתַּח שְׁאַמְר אֲנִי שׁוֹפֵט יִשְׂרָאֵל רֹאשׁ הַקְּצִינִים, אֲשֶׁפִּיל עֲצָמֵי וְאַלְף אֲצֵל פְּנֹחַס וְכו'.

כְּמִבְּנֹאֵר שָׁם בַּמִּדְרָא וּבְתַנְחוּמָא וּבְתַנְדַּב"א הַנְּ"ל. וּמִמִּילָא מוֹכַח שְׁגָם כְּבוֹד הַסְּנֵה־דְרִין הִיָּה שְׁפָל בְּעֵינָיו, שֶׁהָרִי הִיָּה ע"ה, כְּהַמְדַרְשִׁים הַנְּ"ל.

וְכַפְסָחִים מ"ט ע"ב. וְלִכְךָ לְשִׁיטַת יִפְתַּח אֲמָרָה „וְיִרְדָּתִי עַל הַהָרִים“, דֵּהִינְנוּ סְנֵה־דְרִין, וְדו"ק: וְעוֹד יֵשׁ לְהַעִיר עַל מֵה שֶׁדִּקְדָּקָה בַּת יִפְתַּח וְאַמְרָה: „הִרְפָּה מִמֶּנִּי שְׁנֵי חֲדָשִׁים“ וְגו', „וְאַבְכָּה עַל בְּתוּלִי“.

מִדּוּעַ שְׁנֵי חֲדָשִׁים דְּנֻקָא אֲפֹשֶׁר לֹמַר שֶׁבְּזֶה רְצָתָה לְהַטְמִין בְּרָמְזוֹ הַמְּלִיצָה, וְלְהִרְאוֹת לְיִפְתַּח אַבִּיָּה פֶחַס הַסְּנֵה־דְרִין, שְׁגָם הִטְבַּע מִסְכָּמַת עַל גְּזִירָתָם, שְׁאֵם נִמְלָכוּ הַב"ד לְעַבְרַת הַשָּׁנָה, הַבְּתוּלִים שָׁל בַּת ג' שְׁנַיִם פְּחוּתָה חוֹנְדֵשׁ הָעֵבֹר שֶׁנִּבְעֵלָה חוֹזְרִין, גַּם אִם פְּתוּתָה יוֹם א' מִחוֹנְדֵשׁ הָעֵבֹר, בְּתוּלִיָּה חוֹזְרִין, וְאִם לֹא נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְמַלְאָה לָהּ ג' שְׁנַיִם וְאִין בְּתוּלִיָּה חוֹזְרִין כְּמִבְּנֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי כְּתוּבוֹת פ"א ה"ב, וְנִדְרִים פ"ו ה"ח ע"ש.

וְא"כ הַסְּנֵה־דְרִין יְכוּלִים לְעַשׂוֹת מִחוֹנְדֵשׁ אֲדָר ב' חֲדָשִׁים בְּכַדִּי לְהַחְזִיר הַבְּתוּלִים, וְזֹאת כִּינּוּנָה בְּאַמְרָה: שְׁנֵי חֲדָשִׁים, לְהִירוֹת לוֹ כְּמָה גְדוֹל הוּא פֶחַס הַסְּנֵה־דְרִין, אֲשֶׁר גַּם הִטְבַּע סָר לְמִשְׁמַעְתָּם.

וְדו"ק: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאַפְרָאן סִמֶּן פ' כְּבוֹד הַרַה"ח הַמְּנֹפֶלֶג וְכו' מוה"ר נֶתַן שְׁמוּאֵל יִשְׂרָאֵל־אֲוִיטֵשׁ נ"י, טַעֲרָאֲוִיטֵשׁט: ע"ד שְׁאַלְתּוֹ וּבִקְשָׁתוֹ לְפָרֵשׁ לוֹ אֵת הַסְּתוּם בְּדַבְרֵי הַגָּאוֹן בְּעַל בְּבָאֵר הַגּוֹלָה ז"ל, בְּגִלְיוֹן הַש"ע יו"ד סוּף ס' שֶׁל"ד.

שִׁפְחָב בִּזְהָ"ל: אֵין אָדָם רִשָּׁאי לְבַטֵּל הַתְּפִלָּה [בְּבִיחָכ"נ] בְּשִׁבְתָּ אוּ יו"ט אֶלָּא אִם כֵּן בִּיטֵל הַתְּפִלָּה קוֹדֵם לְכֹן ג' פְּעָמִים, עַכ"ל: תְּשׁוּבָה הִנֵּה שָׂא עֵינֶיךָ וְרָאָה בְּסוּף שׁו"ת מְהֵרָם מְרוֹטְנִבּוֹרְג ז"ל, וְשֵׁם פְּתוּב הַדָּר הוּא לְכָל הַתְּסִידִים הַרְבֵּה תַקְנוֹת מְתוּקָנוֹת שְׂאִינְנוּ וְנַחֲקֵרוּ הַגְּאוּנִים ז"ל בְּאַגְוֹדַת בְּנֵי צָרְפֶת.

וּד"ז נְאֻמָּה וְנִשְׁנִית ג' פְּעָמִים. בְּרִישׁ אָמִיר שָׁם, פְּתוּב לְאֹמֵר בִּזְהָ"ל: וְכִשְׂאָדָם מִחֲזִיק בְּבֵית הַפְּנֹסֶת, וּמִזְמִין אֶת חֲבִירוֹ לְדִין, וְחֲבִירוֹ מְסָרֵב, אֵן לוֹ לְבַטֵּל תְּפִלַּת מְנַחָה, וְלֹא תְּפִלַּת יוֹצֵר, עַד שְׂיִבְטֵל הַתְּפִלָּה ג' פְּעָמִים, וְאֵז יִכּוֹל לְבַטֵּל כָּל הַתְּפִלוֹת וְכו', עַכ"ל.

וּבְהַתְּקָנוֹת שְׁנִיּוֹת מְדַבְּרֵי סוּפְרִים שְׂחִידְשׁוּ שָׁם בְּשִׁנַּת תַּתְּק"ף לְפָרֵט. פְּתַב וּז"ל: וְכִשְׂאָדָם מִזְמִין חֲבִירוֹ לְדִין, וְחֲבִירוֹ מְסָרֵב.

אֵין יִכּוֹל לְבַטֵּל תְּפִלַּת יוֹצֵר אוּ תְּפִלַּת מְנַחָה אוּ קְרִיאַת הַתּוֹרָה, עַד שְׂיִבְטֵל ג"פ תְּפִלַּת עֶרְבִית אוּ סֵדֵר קְדוּשָׁה, אַח"כּ יִבְטֵל כָּל הַתְּפִלָּה, עַד שְׂיַעֲשׂוּ לוֹ דִין, עַכ"ל. וּבְפְתוּב הַשְּׁלִישִׁי בְּהַתְּקָנוֹת שְׂשֵׁם רַבִּינוּ גְרָשׁוֹן מְאוּר הַגּוֹלָה ז"ל, נְאֻמָּר שָׁם זֶה הַלְשׁוֹן מִמֶּשׁ שְׂהַעֲתִיק הַבָּאָר הַגּוֹלָה הַנ"ק וְנִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפֹרָשׁ.

שְׂפִנּוֹנַת תַּקְנַת הַר"ג סוֹכֵב הוֹלֵךְ ג"כ עַל דְּרָף הַנְּזָפֵר, וְכַדְבָּר הָאֲמוּר וְהַבּוֹ: בְּצִלְאֵל זָאֵב שְׂאֻפְרָאֵן סִימָן פֶּא פְּבוּד בְּנֵי יְקִירֵי הַרְה"ג וְכו' מוה"ר חַנּוּךְ הַעֲנִיף שְׂאֻפְרָאֵן שְׂלִיט"א רַב בְּבִיאַרְעֵשׁט. ע"ד הַשְּׂאֵלָה, אִם רִשָּׁאִים לְעַקוֹר מְפִיָּהֵם שְׁל הַמְּתִים (ר"ל), שְׁנִיִּים תּוֹתוּבוֹת שְׁל זְהָב".

וְאֵת"ל דְּאָסוּר, אִם עַכ"פּ רִשָּׁאִים לִיקַח מְפִיָּהֵם, אוֹתָן הַשְּׁנִיִּים שְׁל זְהָב, הַקְּבוּעִים בְּפִיָּהֵם רַק ע"י „שְׂרָאפְלִיד", אֲשֶׁר בְּעוֹדָם בְּחַיָּיהֶם, הָיוּ רְגִילִים לְהוֹצִיאֵם וּלְהַכְנִיסֵם בִּידֵיהֶם הֵם?: תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה, עֵינֶיךָ יוֹנִים, שְׂפִיר חֲזוּ, מִשׁ"כ גְּדוֹל הָאֲחֵרוּנִים הַגְּאוּן בְּעַל תַּב"ש ז"ל בְּסִפְרוֹ „בְּכוֹר שׁוֹר" מְסַכֵּת ע"ז דָּף כ"ט ע"ב.

וּבְאַמַּת הַמְּעַיִין הֵיטֵב בְּכ"ש, יִמְצָא פְּמָה דְּבָרִים תְּמוּהִים בְּד"ז, וּבְמַחֲוִילַת כַּת"ה קִינְצֵר בְּמִקוֹם שְׂהִיָּה לוֹ לְהַאֲרִיף, וְאֵנִי בְּעֵנֵי אֲבָאָר ד"ז בְּעִזָּה שִׁי"ת, מְמַקְוֵר מְקוּמוֹ טְהוֹר! הִנֵּה שְׁנֵי חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה, עֲרַכִּין ז' ע"א: הָאִשָּׁה שְׂנֵהֲרָגָה נְהַיִן בְּשַׁעֲרָה.

בְּהֵמָה שְׂנֵהֲרָגָה אִסְבַּה"נ. וּבְגָמ' שָׁם ז' ע"ב: אָמֵר רַב בְּפִיָּאָה נְכָרִית.

טַעְמָא דְּאָמְרָה תְּנוּ. הָא לֹא אָמְרָה תְּנוּ, גּוּפָה הִיא וּמִיָּתְסֵר.

וּפְרִיף וְהָא מִיְּבַעֲיָא לִי לְרִיב"ח שְׂעֵר נְשִׁים צְדָקָנוֹת מְהוּ, וְאָמֵר רַבָּא בְּפִיָּאָה נְכָרִית קָא מִיְּבַעֲיָא לִי וּמִשְׁנֵי: כִּי קָא מִיְּבַעֲיָא לִי לְרִיב"ח, דְּתִלִּי בְּסִיפְתָּא. הָכָא דְּמַחְבֵּר בָּהּ וְכו'.

לֹא אָמְרָה תְּנוּ גּוּפָה הִיא וּמִיָּתְסֵר, קִשְׁיָא לִי לְרַנְב"י וְהָא דְּנֻמְיָא דְּבְהֵמָה קְתַנִּי וְכו' אֶלָּא אַר"נ ז' מִיְּחַתָּה אוּסְרָתָה, וְזוֹ גַמ"ד אוּסְרָתָה. תְּנִי לוֹי כְּנוּתִי דְּרַב הָאִשָּׁה שְׂיַצְאָה לִיקְרָג, וְאָמְרָה תְּנוּ שְׂעֵרֵי לְפִלוּנִית נוֹתְנִין.

מְתָה אֵין נוֹתְנִין. מְפָנִי שְׂהַמַּת אָסוּר בְּהַנָּאָה.

פְּשִׁיטָא? אֶלָּא שְׁנוּיֵי הַמַּת אָסוּר בְּהַנָּאָה. תְּנִיָּא כְּנוּתִי דְּרַנְב"י הָאִשָּׁה שְׂמַתָּה נְהַיִן בְּשַׁעֲרָה וְכו'.

ע"ש בפירש"י ד"ה אלא אר"נ, שפכת וז"ל: דשיער המת לא מיתסר בהנאה וכו' דאשה מיתה אוסרתה, ושיער לאו בר מיתה הוא, שאין עשוי להשתנות וכו', עכ"ל. והרמב"ם בפיהמ"ש שם כ' וז"ל: מה שאמרו נהנים בשערה.

על מנת שתאמר בעודה בחיים, תנו שערי לפלינית. לפי שהיא מוכדל ממנה, כאלו אמרה לתת שום דבר ממה שיש לה.

אבל אם נהרקה ולא אמרה פלום, שערה אסור בהנאה, עכ"ל. והנה לכאורה דברי מרן הרמב"ם ז"ל מאוד תמוהים.

שפותר בד"ז דברי עצמו מניה וביה. דאם דעתו הרמה לפסוק, דהאשה שנהרקה שערה אסור בהנאה.

א"כ מה מהני אמירתה תנו שערי לפלינת. כדפרכינן בגמ': אילו אמרה תנו ידי לבתי, מי יתבינן לה? וגם בל"ז, דבריו הקדושים סותראי ניהו.

שקרי ברמב"ם הל' סנהדרין פי"ב ה"ד, פסק וז"ל וכל אשה שתהרג, מותר ליהנות בשערה, עכ"ל. וכן ברמב"ם פי"ד מהל' אבל הכ"א, פסק וז"ל: המת אסיר בהנאה פולו, חוץ משערו שהוא מותר בהנאה, מפני שאינו גופו, עכ"ל.

ע"ש בכ"מ שפכת וז"ל: איני יודע מנין לו, דהא בסוף פ"ק, אמרינן דאסור. ודוחק לומר דבפיהא נכרית דתלי בספקא דמשמע בגמ' דשרי, דא"כ הו"ל לפרש, עכ"ל.

ע"ש בלח"מ שהאריך לפרש דעת מרן הרמב"ם דפוסק כאוקימתא דרנב"י דשער המת מותר עש"ה, ותמהני שלא הרגישו דפסקו של הרמב"ם ז"ל סותר למש"כ בעצמו בפיהמ"ש כאמור. והאיר ה' אתעיני ומצאתי בשו"ת הרשב"א סי' ש"ל, שהעיר על הרמב"ם בפיהמ"ש, וכתב עליו בזה"ל: נראה שלא כנון להלכה.

מפני שהיא תפס שתי הלשונות דרב ורנב"י וכו' ורנב"י אוקמה בין אמרה בין לא אמרה, וכשנגזז קודם מיתה בין גמ"ד למיתה, באשה מותר וכו', שחזר בו בספר שופטים וכו' עש"ה: ב) ולפענ"ד נ"ל לפרש דברי הרמב"ם בפיהמ"ש הנ"ל.

עפי"ד הרבינו גרשום ז"ל, בגליון הש"ס (דפוס ווילנא) שפכת וז"ל: אלא אר"נ היינו טעמא דנהנין בשערה. דזו אשה, מיתה אוסרתה.

דאפי' אינה נהרגת אלא מתה פדרפה נאסרת בהנאה. וכי קא אסרה, מידי דהוי גופה ממש, דמשתנה מחמת מיתה.

שערה אינה משתנה. הילכך פי אמרה קודם מיתה תנו הוי כמופרש ממנה, ונהניו, עכ"ל. הרי מפורש יוצא מפה קדוש רבינו גרשום מאור הגולה ז"ל, שפל דבריו דברי קבלה. דס"ל גם באוקימתא דרנב"י, דז"ש: נהנין בשערה.

היינו דנקא באמרה ק דם מיתה תנו שערי לפלונית, דאז הוי כמופרש ומוכדל ממנה. משא"כ אם נהרקה או מתה ולא אמרה דבר, שערה בטל לגבה, ואסבה"נ כגופה.

וכ"מ בחילין קכ"ה ע"ב, דאמרינן: מת בכסותו. מבטל לי, האי לא מבטל לי.

ועיין במג"א או"ח סי' שי"א ס"ק ט"ז, ושהוכיח מפאן, דאזלינן בד"ז בְּתַר מְחַשְׁבֵתוֹ
וְדַעְתֵּי. ומש"ה מַת בְּכִסּוֹתוֹ, וְהִיגְנוּ תַּכְרִיכִים, דַּעְתּוֹ לְבַטֵּל, דְּהָא יִקְבֵּר בְּהֶם.

משא"כ שְׁאָר בְּגָדִים, אִינוּ מְבַטְלִים. מִשּׁוֹם דַּעְתּוֹ לְהַפְּשִׁיטָם, ע"ש במחצהש"ק.

וה"ה הֵכָא נְמִי לַעֲנִין שְׁעַר הַמֵּתָה, דְּאִם אָמְרָה קוֹדֵם מֵיְתָה תָּנוּ שְׁעָרֵי לְפָלוּגִית. הָרִי
הוֹכִיחָה דַּעְתָּה דְּלֹא בְּטֻלָּה שְׁעָרָה לְגוֹפָה, ומש"ה נְהַגִּין בְּשְׁעָרָה.

משא"כ הֵיכָא דְּלֹא אָמְרָה פְּלוּם, בְּטֻלָּה שְׁעָרָה לְגַבָּה, וּמִיְתָסֵר בְּהִנָּאָה פְּגוּפָה [וְגַם
לְאוּקִימָתָא דְּרַב דְּאָמַר דְּמַתְּנִי מִיְיָרֵי בְּפִיָּאָה נְכָרִית. וְטַעְמָא דְּאָמְרָה תָּנוּ.

צ"ל פּוֹ.

כפירש"י ד"ה בְּפִיָּאָה. כִּינּוּן דְּאָמְרָה תָּנוּ, גְּלִיָּא דַּעְתָּה דְּלֹא נִיחָא לָהּ דְּתִיָּהוּי פְּגוּפָה וְכוּ'
ע"ש.

וְכוּן מְצִאתִי בְּתַשׁוּ' הַרְשָׁב"א סִי' ש"ל הַנְּ"ל, שְׁכ' וְז"ל: דְּרַב פְּרָשָׁה בְּפִיָּאָה נְכָרִית. וְטַעְמָא
דְּאָמְרָה תָּנוּ, דְּלֹא בְּטֵל לְגַבֵּי דִידָהּ.

דְּלֹא גְרַע מִמַּטָּה הַנְּקַבְרַת עֲמָה, אוּ מְפָלִים הַנְּזַרְקִין לָהּ וְכוּ'. הָא לֹא אָמְרָה תָּנוּ, גוּפָה הִיא
וּמִיְתָסֵר.

וְלֹא גוּפָה מִמַּשׁ קָאָמַר אֱלָא בְּטֵל לְגַבָּה, וּמִיְתָסֵר פְּגוּפָה, עכ"ל]. ועפ"ז אֲתֵי שְׁפִיר דְּבָרֵי
הַרְמַב"ם בְּפִיָּהמ"ש, שְׁגַם הוּא ז"ל מְפָרֵשׁ אוּקִימָתָא דְּר"נ, כְּפִי רַבִּינוּ גְּרָשׁוּם ז"ל, דְּמִיְיָרֵי
בְּאָמְרָה קוֹדֵם מֵיְתָה תָּנוּ לְפָלוּגִית, ומש"ה נְהַגִּין בְּשְׁעָרָה.

כְּדָבָר הָאָמּוּר מִלְתָּא בְּטַעְמָא. ועפ"ז דְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים בְּפִיָּהמ"ש, אִינָם סוּתְרִים זֵא"ז
מִנִּיהַ וּבִיָּה.

וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ גַּם דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בִּיד הַחֲזָקָה פִּי"ב מֵהַל' סְנֵהֲדָרִין ה"ד שְׁפָסֵק דְּאֶשָּׁה
שְׁתַּהֲרַג מוֹתֵר לִיהֲנוֹת בְּשְׁעָרָה. וְכ"פ בְּפִי"ד מֵהַל' אֲבָל הַכ"א דְּשְׁעַר הַמֵּת מוֹתֵר בְּהִנָּאָה,
מִפְּנֵי שְׁאִינוּ גוּפוֹ כְּנִזְכָּר.

דְּמִיְיָרֵי נְמִי כַה"ג, הֵיכָא שְׁאָמְרָה קוֹדֵם מֵיְתָה הִנֵּי שְׁעָרֵי לְפָלוּגִית מִשְׁא"כ בְּלֹא אָמְרָה
דְּבָר קוֹדֵם מֵיְתָה, פְּשִׁיטָא דְּשְׁעָרָה בְּטֵל לְגַבָּה, וְאִסְבַּה"נ. דְּכִינּוּן דְּלֹא אָמְרָה דְּבָר קוֹדֵם
מֵיְתָה, הָרִי הוֹכִיחָה דַּעְתָּה שְׁהַתְּפוּנָה לְהִיּוֹת נְקַבְרָה בְּשְׁעָרָה.

דְּהָא עכ"פ לֹא גְרַע מְפָלִים שְׁנִזְרָקוּ עַל הַמֵּת וְנִגְעוּ בְּמַטָּה דְּאָסוּרִים. כְּסְנֵהֲדָרִין מ"ח ע"ב.
וְכ"פ הַרְמַב"ם בְּהַל' אֲבָל פִּי"ד הַכ"ב. וְכ"ה בְּטוּש"ע יו"ד סִי' שְׁמ"ט סְעִיף ג'.

וְכ"כ הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּ' סִי' ש"ל הַנְּ"ל לַעֲנִין פִּיָּאָה נְכָרִית כְּנִזְכָּר. וְכַש"כ דְּאָמְרִינוּ כִּן לַעֲנִין
שְׁעָרָה מִמַּשׁ.

וְזֵה שְׁדַקְדָּק מְרוֹן הַרְמַב"ם ז"ל בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּהב (בְּפִי"ד מֵהַל' אֲבָל): חוּץ מִשְׁעָרוֹ שְׁהוּא
מוֹתֵר בְּהִנָּאָה,, מִפְּנֵי שְׁאִינוּ גוּפוֹ".

פְּלוֹמֵר, פִּינּוֹן שְׁאֲמָרָה קוֹנָדִם מִיִּתְתָּה תָּנוּ שְׁפָרִי לְפָלוֹנִית הַגּוֹי פְּמוֹפְרֵשׁ וּמְוֹבְדֵל מִמְּנָה. וְהָרִי
זוֹ פְּאֵלוֹ אֲמָרָה לְתַת שׁוֹם דְּבָר, מִמָּה שְׁיִישׁ לָהּ, חוּץ מִגּוֹפָה כִּמְש"כ הֶרְבִּינוּ גֶרְשׁוֹם,
וְהֶרְמָב"ם בְּפִיהֶם"ש הַגְּ"ל.

אָבֵל בַּהֲל' סְנֵהֲדָרִין פִּי"ב, נִקְט הֶרְמָב"ם לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה. וְאִיִּרִי בְּאֲמָרָה תָּנוּ שְׁעָרֵי לְפָלוֹנִית
(כִּמְש"כ הַפּוֹסְקִים, בְּכָלֵי הֶרְמָב"ם ו"ל דְּדָרְכוּ בְּקִיֻּדֵשׁ פֶּל הֵיכָא דְמְפָרֵשׁ בִּמְק"א פְּרָטִי
הַדִּין.

נִקְט בְּמָקוֹם אֶחָד לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה וּמְתָפְרֵשׁ עִפ"י פְּרָטִי הַדְּבָרִים שֶׁבִּמְק"א]. וְעִפ"י ז' אִנְדָּא
פֶּל גְּוִשְׁיּוֹת הֶרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּ' סִי' ש"ל הַגְּ"ל.

שְׁהַקְשָׁה עַל מָרְן הֶרְמָב"ם וְסִיִּיעָתוֹ ו"ל. וּבְפָרְט מַה שְׁהַקְשָׁה וְ"ל וְעוֹד דִּר"נ לֹא
לְאִיִּפְלוּגִי, אֲלִישָׁנָא דִּגְמ'.

דְּאִקְשִׁינוּ לְהִדְיָא אִמְאֵי אִיסוּרֵי הַנְּאָה נִיגְהוּ, קָא אָתִי. אֲלֵא לְפָרוּקֵי הֵיכִי מִשְׁפַּחְתָּ לָּהּ.

דְּמִשְׁתָּרִי. וְתוֹדַע לָהּ, דְּהָא ר"נ לָא פְּלִיג אֲדִינָא וְכו' ע"ש.

וּלְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי אָתִי שְׁפִיר הַפֶּל. דִּר"נ לָא פְּלִיג פֶּלֶל אֲדִינָא, וְס"ל ג"כ דְּשַׁעַר הַמִּתָּה
אִסְבָּה"נ הֵיכָא דְלֵא אֲמָרָה דְּבָר קוֹנָדִם מִיִּתְתָּה.

וְכִמְש"כ הֶרְשָׁב"א ו"ל דְּדָבָר פְּשׁוּט הוּא. וְלֹא נִחְלַק בּוֹ אָדָם.

אֲלֵא דִּר"נ אִוְקָמָה לְמִתְנִי', דְּמִיִּרִי בְּאֲמָרָה קוֹנָדִם מִיִּתְתָּה, תָּנוּ שְׁעָרֵי לְבִתִּי. וְכִדְבָר הָאִמּוֹר.
מִשׁוֹם דְּבַכְה"ג הַגּוֹי פְּמוֹפְרֵשׁ וּמְוֹבְדֵל שְׁעָרָה מִגּוֹפָה. וְכִמוֹ שְׁפִי' הֶר"ג וְהֶרְמָב"ם ו"ל
בְּפִיהֶם"ש הַגְּ"ל: ג) וְעִפ"י הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, יֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם דְּבָרֵי הַתּוֹס' ו"ל בְּב"ק י' ע"א
ד"ה שְׁהַשׁוּר.

שְׁפַתְבוּ וְ"ל: וְא"ת לְמ"ל שׁוּר, וְלֹא אָדָם. תִּיפּוּק לִי מ,, וְהַמֵּת יֵהִי לּו"ן.

מִי שְׁהַמֵּת שְׁלוֹ וְכו' דְּהַמֵּת אִסְבָּה"נ וְכו'. וְאִי מִשׁוֹם שְׁהַשְׁעָר מְוֹתֵר פְּדָאֲמָרִינוּ בְּעֶרְכִין ז'
ע"ב וְכו' ע"ש א).

** (א) פְּלִיאָה נְשַׁגְבָּה עַל רְבוּתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' ו"ל, שְׁלֵא הִבִּיאוּ לְהַתּוֹסְפֵתָא פ"ו דְּב"ק
ה"ד, דְּשָׁם אֵיִתָּא לְפִי גִירְסַת הַמְּפָרֵשׁ,, מְנַחַת בְּפּוּרִים" עַל הַתּוֹסְפֵתָא (שְׁנַדְפֵס בְּוּוּלְנָא)
,, וְהַמֵּת יֵהִי לּו"ן.

יֵצֵא אָדָם, שְׁאִין הֵימְנוּ הַנְּאָה בְּמוֹתוֹ. וְכ"ה לְהִדְיָא בִירוּשְׁלָמִי פ"א דְּכ"ק ה"א, דְּף ג' ע"א
ע"ש בִּמְרָה"פ (שְׁהַאֲרִיף: **) וְהֶרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּ' הַגְּ"ל תָּמָה עַל הַתּוֹס', וְכַתְּב וְ"ל:
וְתִלוּ הַדְּבָר (בְּשַׁעַר הַמֵּת) בְּאוֹתָהּ שְׁמוּעָה שְׁבַעֲרִכִין.

וְלֹא פְּרָשׁוּ. וּבִקְשַׁתִּי לְהוֹלְמָה לְדְבָרֵיהֶם, וְלֹא עָלְתָה לִי וְכו', עכ"ל.

וְעִפ"י מַה שְׁפַתְבְּתִי עָלָה בְּיָדֵינוּ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רְבוּתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' ו"ל דְּס"ל ג"כ פְּהֶרְבִּינוּ
גֶרְשׁוֹם וְהֶרְמָב"ם ו"ל, דְּהִלְכָה פְּאוּקִימָתָא דְּרַנְב"י דְּאֲמָרָה קוֹנָדִם מִיִּתְתָּה תָּנוּ שְׁעָרֵי לְבִתִּי.
מְוֹתֵר לְהִגְנוֹת בְּשַׁעָרָה, פְּאִמּוֹר וי"ל בְּדַעַת הַסְּמ"ג ו"ל, שְׁהִבִּיא הַב"י בִּיּוֹד סִי' שִׁמ"ט,
שְׁכ' וְ"ל: הַמֵּת אִסְבָּה"נ כְּוָלוֹ.

חויז משערו. והב"י ז"ל תמה עליו, וכתב דאינו יודע מנין לו ובוד"מ שם אות ב', כ' וז"ל:
דבריו תמוהים.

דקא מדברי רש"י בגמ', נראה בהקדא פדברי הסמ"ג וכו' עכ"ל. ע"ש בב"ח.
וכן בתוסיו"ט סופ"א דערכין, ד"ה האשה. כתב, דבב"י העתיק זו הלכה בשם הסמ"ג,
והשיגו, עכ"ל.

ותמהני שיהי בסמ"ג, לא נמצא זכר מזו הלכה. ומצאתי בחידושי הגהות, על הב"י
(שנדפסו בווילנא) שכ', שצריך למחוק תיבת סמ"ג.

ולכתוב במקומו הרמב"ם וכו' עכ"ל וכבר פירשתי יפה דעת מרן הרמב"ם ז"ל, דס"ל
דדוקא באמרה קודם מיתה תנו שערי לפלוגית. מותר ליהנות משערה: אמנם פו.

יש להעיר עוד על הד"מ ז"ל, במש"כ דהפוסקים לא פירשו פדברי רש"י באוקימתא
דרנב"י ע"ש ונראה דכוננתו על הטויו"ד סי' שמ"ט, דמוכח מדבריו ז"ל שפ"ה דאר"נ,
זו מיתה אוסרתה, וזו גמ"ד אוסרתה.

פלומר דמתני' מיירי, כשנגזז שערה בין גמ"ד למיתה, ומש"ה נהנין בשערה. וכ"כ
התוסיו"ט ז"ל, בסופ"א דערכין, דהטור פ"ה פו בסוגיא, דלא כפירש"י ז"ל ע"ש.

ופ"ה זה חידושו מרן הרשב"א ז"ל בתשו' סי' ש"ל ע"ש שהצריך לחזק פ"ה זה, ואני מצאתי
בתוס' סנהדרין פ' ע"א ד"ה בשור, שכתבו בשם הר"ת ז"ל דשוה"נ אינו נאסר מחיים.
והקשו מערכין ז' ע"ב דמשמע דשוה"נ נאסר מחיים.

גבי האשה שמתה, נהנין בשערה. דמפרש התם.

זו מיתה אוסרתה, וזו גמ"ד אוסרתה. ויש לפרש גמ"ד, פלומר מחיים תל עלי' איסור
וכו'.

וזו מיתה אוסרתה, ואין עלי' שום איסור מחיים, עכ"ל. הרי מבואר דגם התוס' ז"ל לא
פירשו כפי' רש"י בערכין.

ותמהני על מרן הרשב"א ז"ל שלא הביא סייעתא לפירושו מרבנותינו בעלי התוס' ז"ל:
(ד) איברא דעפ"י"ז יש להעיר על התוס' ב"ק י' ע"א ד"ה שהשור הנז"ל, שכתבו בפשיטות
דשער המתמותר.

והוכיחו ד"ו מהסוגיא ופרכין ז' ע"ב, יעו"ש. ומוכח דהתוס' פירשו אוקימתא דרנב"י,
כפי' רש"י בערכין, דאשה מיתה אוסרתה, ושער לאו בר מיתה הוא, שאין עשוי
להשתנות (וכבר כתבתי דגם הרב"ם גרשום ז"ל פ"ה פו הסוגיא, אלא שהוסיף לומר
דמיירי באמרה תנו שערי לפלוגית אבל מרש"י ז"ל מבואר דס"ל דגם בלא אמרה תנו,
שער המתמותר.

ע"ש בד"ה אלא אר"נ. ובד"ה תני לוי עש"ה, ואם נימא דהתוס' פירשו כפירש"י ז"ל
אתי שפיר דלא קשה מידי גושית הרשב"א ז"ל בתשו' על התוס' בב"ק.

ואין צריכין לפרש עוד דברי התוס' דמיירי באמרה תנו שערי לפלוגית. פמו שפירשתי
לעיל אות ג' [וכן מצאתי בשיטה מקובצת, בגליון הש"ס ערכין ז' ע"ב (דפוס ווילנא)

שכ' להדיא בשם התוס', שפי' הא דארנב"י זו מיתתה אוסרתה, וז"ל ושיער מיתתה, אינו אוסרתה, דלאו בר מיתה הוא.

דאין עתידה להשתנות וכו' ע"ש ב) ** (ב) ומש"כ השיטמ"ק נשם, וז"ל ומהאי טעמא ליתא מה שמקשים בב"ק אמאי איצטריה שור ולא אדם וכו' תיפוק לי' מ,, וקמת יהי' לו' וכו'.

ולפי שמעתין ניקח. פינן דשערו מותר, הוי שפיר המת שלו, עכ"ל.

וקשה הא התום בב"ק י' ע"א ד"ה שהשור לא ניקח להו לתרין פו. וכו' פינן שעיקרו אסור, חשיב אין המת שלו.

ע"ש שכ' תירוץ אחר ומהשיטמ"ק במחכת"ה לא העיר כלל בכ"ז: **). וקשה, הא התוס' בסנהדרין פ' ע"א ד"ה בשור.

לא פירשו כלל להסוגיא דערבין כפירש"י ז"ל. וממילא מוכח דס"ל דשער המת, אסיר בהנאה, וכדבר האמור? ויש לומר, דהתוס' בסנהדרין פ' ע"א ד"ה בשור, פתבו פן בשם הר"ת ז"ל.

ואזיל לשיטתו בב"ב קנ"ד ע"א בתוס' ד"ה ועוד סימנים עשויין להשתנות. וכו' וז"ל: ופי' ר"ת, שבחזיוו היו השערו לכות, והווי שומא, ועכשיו הנשחרו לאחר מיתה, ונראות פסימנים וכו' ע"ש (ועיין במל"מ רפ"ב מהל' אישות ה"ב, מש"כ בדברי הר"ת אלו, ע"ש שהאריך).

הרי מבואר דהר"ת ס"ל דגם השערו משתנות לאחר מיתה. והיינו טעמא דהר"ת.

לא ניקח לי' לפרש הא דאר"נ בערבין,, זו מיתתה אוסרתה" כפירש"י, משום דשיער לאו בר מיתה הוא שאין עשוי להשתנות.

דקא לשיטת הר"ת גם השערו משתנות לאחר מיתה, פאמור. ומש"ה פי' הר"ת,, זו מיתתה אוסרתה".

ואין עלי' שום איסור מחיים. ולהכי פשגוזו שיערה קודם מיתה מותר פנ"ל.

והתוס' בב"ק י' ע"א ד"ה שהשור. לא שמיע להו, פלומר לא סבירא להו כהר"ת דהשערו משתנות לאחר מיתה [וע"כ ודאי פירשו, הא דאמרינן בב"ב קנ"ד ע"א סימנים עשויין להשתנות, כפי' הר"י, שהביאו התוס' בב"ב שם ד"ה ועוד.

דשמא בחזיוו לא היו גומות. ומחמת מיתה יש שם גומות ע"ש.

או דס"ל כפי' הנמוק"י בכ"ב שם שפי' עשויין להשתנות, או שנושרות. או ע"י גפיתקה, אינו נראה בהם גומות.

או שנתמסם הבשר, ונראה בהם גומות, עכ"ל. והה"מ על הרמב"ם בפכ"ט מהל' מכירה הט"ז, פתב וז"ל: ופירוש סימנים משתנין.

יש מי שפירש נושרין, עכ"ל]. ומש"ה שפיר הוכיחו התוס' בב"ק י' ע"א, מהסוגיא דערבין ז' ע"ב דשער המת מותר.

משום דס"ל כפירש"י שם, ושיער לאו בר מיתה הוא, שאין עשוי להשתנות, פאמור. ועפ"ז אתי שפיר, דבעלי התוס' ז"ל אינם סותרים אהדדי.

אלא דכל אהד ואהד אגיל לשיטתו' פדבר האמור. ודו"ק: (ה) עוד נ"ל לפענ"ד לחדש בעזהש"ת, בענן הסוגיא דערבין ז' ע"ב, לרנב"י דאמר דמתני' מיירי בשערה ממש.

דהי הדבר תלוי, אי קי"ל לענן שער המת, העומד לגזוז פגזוז. דהא בגיטין ל"ט ע"א, ובסנהדרין ט"ו ע"א, לענן המקדיש את עבדו, אי מועלין בשערו.

פליגי בזה ת"ק ורשב"ג [ופירש"י בסנהדרין שם ד"ה העומד לגזוז. שפבר שילח פרה, וראוי להסתפר, עכ"ל.

ובגזיר נ"א ע"א. פירש"י ד"ה שערו העומד לגזוז, פגון שהכביד עליו שערו וכו'.

והרא"ש שם פי' ז"ל: גבול הי' להם לגידול שער, מתי הי' עומד לגזוז וכו' עכ"ל ע"ש באספ"ז] דת"ק ס"ל אין מועלין בשערו, רו, משום דלאו פגזוז דמי, דשערו כל פמה דשבקה להו אשבוחי משבח.

ורשב"ג ס"ל דשערו לאו פגופו, דכגזוז דמיא. ועיין בתוס' סוטה כ"ה ע"ב ד"ה לאו.

שפתכי, דרשב"ג ס"ל דאע"ג דאשבוחי אשבח כל מה דקאי. מ"מ לא עביד איניש דשביק לי' ע"ש ונהרמב"ם פ"ה מהל' מעילה ה"י, פסק כת"ק.

ע"ש בכ"מ ולכאורה י"ל מגזיר נ"א ע"א דבעי חזקה, שערו העומד לגלח וכו' מי אמרינן כל העומד לגזוז פגזוז דמי. א"ד השתא מיהא הא מחוברין וכו' ע"ש.

ופי' התוס' שם דהאיבעיא אי מטמא בשעת חבורן למת ע"ש וכן פי' הרא"ש ע"ש. וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהל' טומאת מת ה"ג, דשער העומד להגזוז, הוי ספק.

ע"ש בכ"מ, משים שהיא בעיא. דלא איפשטא ולא פשטו האבעיא מהפלוגתא דת"ק ורשב"ג לענן המקדיש את עבדו, דפסקינן כת"ק, דאין מועלין בשערו, משום דשער העומד לגזוז לאו פגזוז דמי ז' וע"כ ודאי, דהיינו טעמא משום דבחיים כל פמה דשבקה להו לשער אשבוחי משבח.

משא"כ במת, איבעיא להו. אולם אפתי י"ל לפי פי' הרבינו חננאל ז"ל, בגליון הש"ס סנהדרין ט"ו ע"א (דפוס ווילנא) שפי' דת"ק ס"ל דשער העומד לגזוז פגזוז דמי לפיכך המקדיש עבדו אין מועלין בשערו, דשערו לא מוקדש עמו וכו', עש"ה.

וא"כ הלכה כת"ק דשער העומד לגזוז פגזוז דמי. אע"ג דבחיים כל פמה דשבקה להו אשבוחי משבח.

וכש"כ במת. וצע"ג: ויש להוכיח מנדרים ס"ה ע"ב, דסתמא דגמ' נאפיי ורנב"י סבירא להו דשער העומד לגזוז פגזוז דמי.

דהרי סתמא דש"ס פריך על אפיי: ושער ראשו מטלטלי' הוא [ופירש"י שם ד"ה ושער ראשו וכו']. דכל העומד לגזוז פגזוז דמי.

וכן פי' הרא"ש שם וכו': דמתני' סתמא קתני, אפילו בעומד לגזוז, עכ"ל]. ומשני: ה"ק.

אפי' אתה מוכר שער ראשה וכו' אר"נ לומר שאין מקרעין שטר פתובה. ע"ש בפ' הרא"ש, ובתוס' ד"ה לומר ע"ש.

הרי מוכח דרנב"י ס"ל שער העומד ליגזון פגזוז דמי. ועפי"ז אפ"ש לומר דרנב"י דמשני בפ"רן ז' ע"ב: זו מיתה איסרתה וכו'.

פלומר הא דתנן אשה שנהרקה נהנין בשערה. מייגרי באמרה תנו שערי לפלוגית. כמש"כ הרבנו גרשום ז"ל, אבל לא מטעמי, משום דאין שער המת משתנה לאחר מיתה פנ"ל. אלא הטעם הוא.

כיון דאמרה תנו שערי לפלוגית. הוי שער העומד ליגזון וכאלו נגזז מחיים, דרנב"י אגזיל לשיטתו דס"ל שער העומד ליגזון פגזוז דמי, פאמור.

ועפי"ז אתי שפיר גם דברי הרמב"ם ז"ל בפייהמ"ש בפ"רין הנ"ל, שפי' דמתני' מייגרי, באמרה תנו שערי לפלוגית. ולא הביא פלל טעם הרבנו גרשום ז"ל כפירש"י ז"ל שכ' דשער המת אין עשוי להשתנות לאחר מיתה] משום דס"ל ג"כ, כיון דאמרה תנו שערי לפלוגית, הו"ל שער העומד ליגזון, וכגזוז מחיים דמי, פאמור.

ודו"ק כי זה נכון. ומצאתי בפסקי תוס' פ"א דע"רין סי' ל'.

שכ' וז"ל: האשה שמתה, נהנין משערה, העומד לינשר, בפ"פיה וסריקה. ד"ז בגמ', עכ"ל ונראה דהפסקי תוס' ס"ל ג"כ דקיי"ל שער העומד לינשר, כנ"ש דמי.

ויש לפלפל בזה הרבה. ולא עט האסוף פה (ו) השתא הכי, אבא העירה לפרש הסוגיא דסנהדרין קי"ב ע"א, דגרסינן שם: בעי רב יוסף שער נשים צדקניות מהו אמר רבא הא דרשעיות אסור, תקבץ ושרפת" כתיב.

מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה. יצא זה שמחוסר תלישה וקביצה ושריפה.

אלא אמר רבא בפ"א נכרית וכו'. ולכאורה יש לדקדק בגוף האב"ע דבעי רב יוסף.

אטו רב יוסף שהיה,, סיני".

פברכות ס"ד ע"א. ופירש"י ד"ה סיני, היו קוראין לרב יוסף, שהיה בקי בברייתות הרבה, עכ"ל].

לא ידע ד,, תקבץ ושרפת" כתיב וכו'.

נהלא תניא, בתוספתא פי"ד דסנהדרין ה"ב: מחובר לקרקע מותר, שצאמר,, תקבץ" פ"ט למחוברין.

וכן בסנהדרין קי"ג ע"א: ת"ר היו בה אילנות וכו' מחוברין מותרין. ופירש"י שם: מחוברין מותרין, ד,, תקבץ ושרפת" אמרה רחמנא וכו' ע"ש.

וממילא מבואר, שהוא הדין לשער המחובר לראש, הוי פ"מחבר לקרקע. שעוקר דבר מגידולו כמש"כ התוס' בגיטין כ"א ע"ב ד"ה יצא ע"ש? ונראה דרב יוסף ס"ל דדבר זה תליא, אי קיי"ל שער העומד ליגזון פגזוז דמי.

פגיטין ל"ט ע"א וסנהדרין ט"ו ע"א הנ"ל. ועפ"י זה ברייתא דתניא מחובר לקרקע מותר.

איירי בדברים שאינם עומדים להגזו, כגון אילנות, וכיו"ב. והאבעיא דרב יוסף ע"כ איירי בשער נשים צדקניות העומדים להגזו.

וס"ל להלכה דגזוז דמי. אע"ג דאשבוחי אשבח, פל מה דקאי.

מ"מ לא עביד איניש דשביק לי. כמש"כ התוס' בסוטה כ"ה ע"ב ד"ה לאו, פנ"ל.

ולחכי שפיר מיבעיא לי לרב יוסף. ועפ"י זה אתי שפיר הא דפרקינן בכתובות נ"א ע"א, על הא דאמר רב יוסף שם: הבו לה מתמרי דעל בודיא וכו'.

סוף סוף פל העומד ליגזוז פגוז דמי. ע"ש בתוס' ד"ה סוף.

ובתוס' שבועות מ"ג ע"א ד"ה כבצורות. שהקשו ונ"ל: אע"ג דפלוגתא דר"מ ורבנן הוא, בענבים העומדים ליבצור וכו'.

מ"מ פריה הקא בפשיטות דגזוז דמי? וכו' ע"ש. ולפי מה שפכתתי אתי שפיר.

דפריה לרב יוסף לשיטתו בסנהדרין הנ"ל דס"ל אפי' בשער, דכל כמה דשבקה להו אשבוחי משבח, מ"מ פגוז דמי. מכש"כ בענבי ותמרי, דכל כמה דשבקה להו מיכחש פחשי, דגזוז דמי.

אבל רבא ע"כ ס"ל להלכה, כת"ק דברייתא דגיטין ל"ט ע"א וסנהדרין ט"ו ע"א דשער העומד ליגזוז לאו פגוז דמי. ולחכי שפיר פריה, תקבץ ושרפת" כתיב.

ואוקי האבעיא דשער נשים צדקניות, היינו פיאה נכרית, פאמור: ועפ"י האמור, יהי מוכח, דהעיקר פהגירסא שלפנינו, בסנהדרין קי"ב ע"א, דבעל האבעיא הוא ארב יוסף. ולא כמו שגרסינן בערכין ז ע"ב, דבעל האבעיא הוא, ר' יוסי ב"ר חנינא.

וכבר העיר בגליון הש"ס שם בשנינו הגירסאות. אבל לפי מה שפכתתי אתי שפיר טפי הגירסא שבסנהדרין, כנזכר: אבל ראיה זה מצאתי בירושלמי פ"י דסנהדרין ה"ז.

שם הגירסא: דר' יוסי בן תניינה, בעי, שיער הצדקניות שבתוכה מהו. ופי' הפ"מ שם, דהאבעיא הוא, לענין פיאה נכרית שלהן ע"ש.

ונראה דטעם הפ"מ, שלא פי' האבעיא שבירושלמי, בשערות נשים צדקניות המחובר בגופן. משום דקשיא לי ג"כ הא, תקבץ ושרפת" כתיב.

כפירכת רבא בבבלי הנ"ל, אולם לפי מה שפכתתי, אפשר לומר, דהתלמוד ירושלמי ס"ל ג"כ שער העומד ליגזוז פגוז דמי, ולא מקרי מחובר. וא"כ שפיר י"ל דהאבעיא קאי לענין שערות ממש המחובר בגופן: והנה.

בירושלמי שם. פשוטו האבעיא, ואמרו: נשמעיניה מהדא.

ר"ש אומר בהמתה, לא בכורות ומעשרות שבתוכה. והפ"מ שם פי' ונ"ל: דר"ש דממעט בכורות ומ"ב.

ע"כ שהוממו. ואע"ג דהשתא בכלל שְלֵלָה הוּו מ"מ אַמְעִיטוּ, מְשׁוּם דְלֵא דְמִי לְשֹׁאֵר
בְּהֵמָה שְׁלֵקוּ, וְהִ"ה לְשֹׁעַר הַצְּדָקָנוּת, דְלֵא דְמִי לְשֹׁאֵר נְכֹסִים עכ"ל.

ובמחכת"ה פְּרִוּשׁוֹ בִּירוּשְׁלָמִי, אִינוּ מוּבָן כָּלָל. וְהוּא ו"ל בְּעֶצְמוֹ בַמְרָה"פ, פֶּתַח דִּישׁ
לְדָחוֹת הַפְּשִׁיטוֹת שֶׁל הִירוּשְׁלָמִי.

מְשׁוּם דְלֵא דְמִי לְהֵיָא דר"ש, דְטַעְמָא הָוִי מְשׁוּם דְאִין נֶאֱכָלִין בְּתוֹרַת בְּהֵמָתָה וכו' ע"ש.
וְעִינֵן בַּס' קוֹנְרָץ עַל הַרְמָב"ם בַּפ"ד מֵהַל' עֲפוּ"ם הִי"ב, מִש"כ לְפָרֵשׁ הִירוּשְׁלָמִי לְדַעַת
הַרְמָב"ם ע"ש.

ובמחכת"ה גַּם פְּרִוּשׁוֹ דְחוּק: וּלְפַעַנ"ד נ"ל לְפָרֵשׁ, פְּשִׁיטוֹת הִירוּשְׁלָמִי, בְּאִנְפֹן אַחַר,
דְּהֵנָה בְּסִנְהֶדְרִין קִי"ב ע"ב. אוֹקִי רַבִּינָא, הָא וְאָמַר ר"ש ,,בְּהֵמָתָה", וְלֵא בְּהֵמָתָה בְּכוֹר
וּמַעֲשֵׂר, בְּבַעֲלֵי מוּמִין, וְמִי שְׁנֵאֲכָל בְּתוֹרַת בְּהֵמָתָה.

יָצְאוּ אֱלוֹ שְׁאִין נֶאֱכָלִין בְּתוֹרַת ,,בְּהֵמָתָה", אֲלֵא בְּתוֹרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, דְשָׁלַל שְׁמִים נִינְהוּ
וּפִירֵשׁ"י ד"ה לְעוֹלָם, וְנ"ל: דְדַרְשִׁינָן לְקָרָא הֵכִי.

„בְּהֵמָתָה" לְמִי שְׁנֵאֲכָל לְבַעֲלִים בְּתוֹרַת בְּהֵמָתָם.

יָצְאוּ אֱלוֹ שְׁיֵשׁ לְהֵם שֵׁם לְנוּי, שְׁאִין נֶאֱכָלִים בְּתוֹרַת בְּהֵמָתָם, שְׁאִין אוֹמְרִין בְּהֵמָתָה עִיר
הַגְּדֻחַת, אֱלוֹ בְּהֵמָתָה בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁל עִיר הַגְּדֻחַת. עכ"ל.

וּבְגִלְיוֹן הַש"ס שֵׁם הָעִיר ע"ז וכו' וְנ"ל: בְּתוֹס' בְּכוֹרוֹת דָּף ל"א ע"א ד"ה חוּץ וכו' מִשְׁמַע
דְּגָרְסִי הָכָא בְּסוּגָיָא, כְּמוֹ דְסִינִים הַש"ס בְּתַמּוּרָה ח' ע"א דְתַנּוּן כָּל פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין,
נִמְכָּרִין בְּאַטְלִיז, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר.

ע"ש אֲבָל מִפִּירֵשׁ"י דְהָכָא, ד"ה לְעוֹלָם, בְּבַעֲלֵי מוּמִין וכו' מוּכַח דְלֵא גָרַס לְהָא דְתַנּוּן כו'.
וּמִש"ה פִירֵשׁ"י הָכָא, יָצְאוּ אֱלוֹ שְׁיֵשׁ לְהֵם שֵׁם לְנוּי.

וְרַבִּינָא הוּא דְמַשְׁנֵי לָהּ הֵכִי כָּאן. אֲבָל בְּתַמּוּרָה ח' ע"א סְתָמָא דְש"ס מְזִינֵי לְהָא דְתַנּוּן כָּל
פְּסוּלֵי וכו', וְלֵא ס"ל כְּרַבִּינָא בְּפִי הַגְּזָה.

עכ"ל.

וּתְמַהֲנִי עַל בְּעַל גְּלִיוֹן הַש"ס, שְׁלֵא הָעִיר מְזַבְּחִים ע"ה ע"ב דְבַעֲרֵי רַמְב"ח הַתְּפִיס בְּכוֹר
לְבָדֵק הַבֵּית, מֵהוּ שְׁיִשְׁקוּל בְּלִיטְרָא. רַוּוּחָא דְהַקְדָּשׁ עָדִיף וכו' ע"ש.

וּמוּכַח דְהָא דְבְּכוֹר אִינוּ נִשְׁקָל בְּלִיטְרָא, אִינוּ אֲלֵא מְדַרְבָּנָן. וְכֵן פִירֵשׁ"י שֵׁם בְּהֵמָתָה, בַּד"ה
וּפְרָכִינָן הַפְּדוּ.

וְנ"ל: לְשִׁקוּל בְּלִיטְרָא אִין כָּאן עַבְרִיָה עַל ד"ת. עכ"ל.

וּא"כ עֲפִי"ז רַש"י ו"ל אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ בְּסִנְהֶדְרִין קִי"ב ע"ב ד"ה לְעוֹלָם. דְלֵא גָרַס שֵׁם,
כְּמוֹ בְּתַמּוּרָה ח' ע"א לְהָא דְתַנּוּן כָּל פְּסוּה"מ נִמְכָּרִין בְּאַטְלִיז וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא וכו'.

דְלִגְרָסָא זוּ יְהִי מוּכַח שֶׁהוּא ד"ת, דְהָרִי אִימְעוּט מְקָרָא ד,,בְּהֵמָתָה".

וְרַש"י ו"ל ס"ל דְאִינוּ אֲלֵא מְדַרְבָּנָן. וְכֵן בְּתוֹס' זְבָחִים ע"ה ע"ב ד"ה הַתְּפִיס, כ' דְהַסוּגָיָא
בְּזַבְּחִים שֵׁם ס"ל דְאִינוּ אֲלֵא מְדַרְבָּנָן.

אַבְל בְּסִנְהֶדְרִין קי"ב ע"ב ובתמורה ח' ע"א מוכח שהוא ד"ת ע"ש. והתוס' אָזְלוּ לְשִׁטְתָּם בְּבָכוֹרוֹת ל"א ע"א ד"ה חוץ.

דְּגִירָסְתָּם הִי דְלָא כפירש"י פנ"ל. וכן מוכח בתוס' תמורה ח' ע"א ד"ה בְּבָכוֹר.

דס"ל שהוא ד"ת ע"ש. גם הלום ראיתי בשיטמ"ק, שְׂבַגְלִיוֹן הַש"ס (דפים ווילנא) בְּזַבְחִים ע"ה ע"ב, שְׂהַקְשָׁה עַל פִּירֵש"י שֶׁם דס"ל דְהָא דְאִין נְשַׁקְלִין בְּלִיטְרָא הוּא דְרַבְּנָן. מְסִנְהֶדְרִין קי"ב ע"ב הַנ"ל, דְמוֹכַח שֶׁהוּא דְאִרְיִיתָא. וּמִטַּעַם זֶה מְפָרֵשׁ לְהַךְ דְּזַבְחִים, גַּם אִם נִימָא דס"ל שֶׁהוּא ד"ת ע"ש.

וּתְמַהְנִי שְׁלֵא הָעִיר כָּלֵל מִפִּירֵש"י בְּסִנְהֶדְרִין קי"ב ע"ב דְלָא גָרַס שֶׁם לְהַגְיָרָא שְׂבַתְמוּרָה ח' ע"א, כְּאָמֹר. עכ"פ נִרְאֶה דְהַסְוִיָּוֹת פְּלִיגִי אֶהְדְּדִי בְּתַלְמוּד בְּבָלִי.

וּמִצָּאֵתִי בִירוּשָׁלַיִם מ"ק פ"ב ה"ג, דְאָמַר ר"ב ב"מ: אִזְלוּ הִי לִי מִי שְׂנִימְנָה עָמִי, הִתְרַתִּי בְּשַׁר בְּכוֹר לְהִיטְרָא. ע"ש.

הָרִי מְפָרֵשׁ יוֹצֵא בְּתַלְמוּד יְרוּשָׁלַיִם דס"ל דְאִינוּ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן. וּבִשְׁמִי"ק שֶׁם ד"ה כְּלוּם. כ' וז"ל: וְאִי קִשְׁיָא הָךְ בְּרִייתָא ד,, בְּהַמְתָּה.

וְהִיא שְׁנוּיָה לְקַמְן בְּסִנְהֶדְרִין פָּרַק חֵלֶק, ר"ש אֹמֵר ,, בְּהַמְתָּה" וְלֹא בְּכוֹרוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת. י"ל דְמוֹקִי לָהּ בְּתַמִּימִים, דְכִינּוֹן דְאִית לִי לְכַהֵן זְכִיָּה בְּגוּיָה מַחִיִּים לָא אִימְעִיטוּ מְשַׁלְלָהּ וְכו' עכ"ל [וְהַשִּׁי"ק לֹא הָעִיר כָּלֵל מְזַבְחִים ע"ה ע"ב וּפִירֵש"י וְתוֹס' שֶׁם. וּלְפִי מָה שְׂכַתְבִּיתִי י"ל דְבַפ' חֵלֶק דְמִיִּתִּי הַבְּרִייתָא דר"ש דְרַשׁ ,, בְּהַמְתָּה" וְלֹא בְּהַמְתָּ בְּכוֹר וּמַעֲשָׂר.

הַסְוִיָּא שֶׁם ס"ל שֶׁהִיא ד"ת. כְּדִמוּכַח מִהַסְוִיָּא תְמוּרָה ח' ע"א, כְּאָמֹר.

וּבַעַל ,, גְּלִיוֹן הַש"ס" בְּסִנְהֶדְרִין קי"ב ע"ב, בְּמַחֲכַת"ה אִישְׁתְּמִיטְתִּיה כ"ז.

עכ"פ מְצִינוּ לְמִידוֹן, דר"ש דְרַשׁ ,, בְּהַמְתָּה" מִי שְׂנֵאָכֵל בְּתוֹרַת בְּהֵמָה.

יָצָא בְּכוֹר וּמַעֲשָׂר, בַּע"מ, שְׂאִין נֶאֱכָלִין בְּתוֹרַת ,, בְּהַמְתָּה".

אֶלָּא בְּתוֹרַת בְּכוֹר וּמַעֲשָׂר, שְׂאִין נִמְכָּרִין בְּאֶטְלִיז, וְאִין נְשַׁקְלִין בְּלִיטְרָא, מְדִאֹרְיָתָא. וְהָרִי זֶה כְּשֶׁלֵּל שְׂמִים.

וְעַפִּי"ז שְׁפִיר פֶּשְׁטוּ בִירוּשָׁלַיִם סִנְהֶדְרִין פ"י הַנ"ל, הַאֲבַעְיָא, אִי שְׁעַר נְשִׁים צְדָקָנִיּוֹת שְׁבַעִיה"נ מוֹתֵר. מְהָא דר"ש.

מִשּׁוּם דְקִשְׁיָא לְהִירוּשָׁלַיִם. נְהִי דְבְּשַׁר בְּכוֹר וּמַעֲשָׂר, בַּע"מ, אִין נְשַׁרְפִּין.

מִשּׁוּם דְנֶאֱכָלִין בְּתוֹרַת בְּכוֹר וּמַעֲשָׂר וְכו'. אֶבְל שְׁעַר בְּכוֹר וּמַעֲשָׂר וְדִאִי הָוִי נְכִסֵּי הַדְּיוֹט דְהָרִי קִי"ל שְׁעַר פְּסִילֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין מוֹתֵר.

כַּמֶּש"כ הַתוֹס' בְּבָכוֹרוֹת כ"ה ע"א ד"ה שְׁעַר, דְגִיזַת פְּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין שְׂרִי מְדִאֹרְיָתָא עַש"ה. וּבְתוֹס' ב"ק י' ע"א ד"ה שְׁהַשּׁוֹר.

כ' בפשיטות, דשער פסולי המוקדשין מותר פנ"ל וא"כ הו"ל לר"ש למימר, דשער בכור ומעשר בע"מ שבעיה"נ נשָׁרף. משום דהוי גכסי הדיוט עכ"פ, ונכלל בלשון „בהמתה". ולמה נקט ר"ש בסתם, דבהמת בכור ומעשר בע"מ מותרין. דמשמע דכל הבהמה מותר, אפי' שְׁעָרָה? אלא ודאי מוכח, דשערהמחנך, הוי כגוף בכור ומעשר בע"מ.

והוא הדין בשער נשים צדקניות, הוי כגופן, ונצל. ודו"ק כי ז"נ: (ז) אָמַם כּוּ, רבא בבבלי סנהדרין קי"ב ע"ב מפרש האבעיא לענין שער נשים צדקניות. דהיינו בפניאה נכרית. ופריה: היכי דמי.

אי דמחנך בגופה, כגופה דמציא וכו'. ופירש"י ד"ה כגופה, וז"ל: וכשם שאין שורפין מלבושין שעליהן, שְׁהָרִי צְדָקְנִיּוֹת הֵן. כף אין שורפין אותו גדיל. עכ"ל.

ולכאורה נראה דרש"י ז"ל סותר דברי עצמו. דהרי בערכין ז ע"ב ד"ה שער. כתב, דקיי"ל צדיקים שבתוכה, יוצאים ממנה ערומים, וכל ממונם נשָׁרף וכו' ע"ש. ומשמע להדיא, דגם מלבושין שעליהן שורפין ולכאורה י"ל, דהסבא נותנת, דהצדיקים יוצאין בלבושיהן.

מטעם דגדול כבוד הבריות, שדוחה את ל"ת שבתורה (כברכות י"ט ע"ב, ובכ"ד). ואין לה משוקץ ומתועב לפני המקום, יותר ממי שמהלך בשוק ערום פיבמות ס"ג ע"ב. ובשבת ע"ז ע"ב אמרינו: לבושה, לא בושה. ופירש"י: לבושה חלוק עליון, שוקראין שרוק.

לא בושה, למנוע הבושה, שמכסה כל החלוקים התחתונים וכו' עכ"ל ובכ"ב ט' ע"א, אר"ה בודקין למזונות, ואין בודקין לכסות וכו'. אב"א סבא, האי קא מבזי, והאי לא קא מבזי ע"ש.

ועיין בירושלמי פאה פ"ח ה"ו, דאיכא מ"ד דס"ל אף בכסות אין מדקדקין, מפני בריתו של אברהם אבינו. והאי מ"ד פתר להברייתא, דדוקא לכסיתו שלא יהא ערום. אבל לכסותו לפי כבודו, בעינן שיהיו מפירין אותו ע"ש. ובסנהדרין מ"ה ע"א אמרינו בטעמא דחכמים דס"ל אין האשה נסקלת ערומה.

משום דבזיוני דאיניש עדיפי לי' טפי, מניחא דגופה ע"ש. ומהאי טעמא קרי ר' יוחנן. למאניה מכבודתי. פשבת קי"ג ע"ב.

וסנהדרין צ"ד ע"א. ע"ש בפירש"י ד"ה ה"ג. אולם זה ליתא. דהרי כברכות י"ט ע"ב, אמרינו בהדיא, דרק בלאו ד, לא תסור, אמרינו דגדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת.

אבל באיסור לאו המפורש בתורה, אינו נדחה מפני כבוד הבריות. כר"י אמר רב שם: המוצא פלאים בבגדו, פשטו אפי' בשוק.

מ"ט נשאין חקמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. ואע"ג דבברכות כ' ע"א, מסיק בגמ', דשוא"ת נשאני ע"ש.

ועיין תוס' שבועות ל' ע"ב ד"ה אָבֵל. ש"כ: דבגנאי גדול, שוא"ת נשרי ע"ש.

מ"מ בלבושי הצד קים שבעיה"נ, הוי פְּעוּבָרִים בְּקוּם וְעֵשָׂה, על לאו המפְּנֵרֵשׁ בַּתוֹרָה,, ולא ידבק בַּיָּדָה מְאוּמָה".

דומיא דלבוש פְּלֵאִים, נְשַׁקְוָא בְּגַמ' קוּם וְעֵשָׂה אַף נְשַׁכָּר נְתַלְפֵּשׁ בּוֹ. מה נשאנו פּוֹשְׁטוֹ והולך בּוֹ, חקרי קוּם וְעֵשָׂה.

עיין פירש"י בְּרֻכּוֹת כ' ע"א ד"ה שוא"ת. ובתוס' מכות כ"א ע"ב ד"ה נאפילו.

וכ"כ בְּהֶדְיָא בְּשׁו"ת נו"ב חאו"ח סי' ל"ה, באד"ה וְהִנֵּה לְכַאוֹרָה ע"ש. ועיין במל"מ על הַרְמַב"ם פ"ג מהל' ביאת המקדש הכ"א.

בְּאִמְצַע דְּבָרָיו נָשָׂם, כ' וז"ל אֲשֶׁר עַל פֶּן נְרָאָה, דְּאַלְיָבָא דְהַתּוֹס', כָּל שְׁתַּחֲלַת הַדְּבָר הִי ע"י מְעֵשָׂה, אַף שְׁהִי בְּהִתְרַחֵשׁ כְּמֵעֵשָׂה, אִם נְעֵשָׂה אִיסוּר אַח"כ בְּלִתי מְעֵשָׂה וְכו' עש"ה וַיֵּשׁ לְפַלְפֵּל בְּזָה, בְּדְבָרֵי הַס' מְשַׁנֵּת חֲכָמִים, רִישׁ הַל' יסוה"ת.

בְּצַפְנַת פְּעֻנַח נָשָׂם אוֹת ט"ז, ע"ש וּבְרַמ"א יו"ד סי' ש"ע"ב סעי' א', ובפ"ת אוֹת ד' ע"ש, וְגַם בַּל"ז, הַרְמַב"ם הַל' פְּלֵאִים פ"ו הַכ"ט, פְּסַק בְּפְשִׁיטוֹת,, נְשַׁאִין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דוֹחָה אִיסוּר ל"ת הַמְּפָנֵרֵשׁ בַּתוֹרָה".

עכ"ל.

ואינו מחלק כָּלָל, בֵּין שׁוּא"ת, לְקו"ע. [וּמְצַאֲתִי בַצַּל"ח עַל בְּרֻכּוֹת כ' ע"ב שְׁהַעִיר עַל הַרְמַב"ם ע"ש.

וּבְחִזְקוֹ דְּוִשִׁי הָאֲרָכְתִּי לִיִּישָׁב דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל. וְלֹא עַת הָאֶסְרָה פֶּה]: עוֹד יֵשׁ לְהַעִיר, בֵּינָן שְׁבַעִיה"נ כְּתִיב:,, הַחֲרָם אוֹתָהּ" וְגו',,, וְלֹא יִדְבַק בַּיָּדָה מְאוּמָה מִן הַחֲרָם" וְכִינּוּן, שְׁהַתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הַחֲרִימָה כָּל מַה שְּׁבַתּוֹכָה א"כ הָרִי זֶה כְּאֵלוֹ הַחֲרִים כָּל נְכָסָיו.

דְּקִי"ל דְּלוֹקְחִין כָּל מַה שְׁיֵשׁ לוֹ, אִפִּי בְּגָדָיו. כְּמוֹ שְׁפָסַק הַרְמַב"ם בַּהַל' עֲרֻכִין וְחֲרָמִין פ"ו ה"ג.

וּמְצִינּוֹ דְּבְגָדִים אִיקָרִי נְכָסִי, בַּב"ב ק"נ ע"ב דְּגְלִימָא אִיקָרִי נְכָסִי ע"ש. וְכ"פ הַרְמַב"ם הַל' זְכִיָּה וּמַתְנָה פִּי"א הַט"ו.

וּבַטוֹש"ע חו"מ סי' רמ"ח סעי' י"א ע"ש. וְעַפִּי"ז הוּא הַדִּין בַּעִיָּה"נ, בֵּינָן דְּאֵנָן בְּסַנְהֶדְרִין קִי"א ע"ב ד,, נְכָסִי צְדִיקִים שְׁבַתּוֹכָה אוֹבְדִין גַּם הַבְּגָדִים בְּכָלֵל נְכָסִים הֵן.

וְא"כ הַדְּרָא קוּשְׁיָא לְזוֹכְתָה עַל פִּירֵש"י בְּסַנְהֶדְרִין קִי"ב ע"א שְׁפַתְב בְּפְשִׁיטוֹת, נְשַׁאִין שׁוֹרְפִין מְלַבּוּשֵׁי הַצְּדִיקִים שְׁבַעִיה"נ? וְלַפְעַנ"ד נ"ל לִיִּישָׁב דַּעַת רַש"י ז"ל בְּסַנְהֶדְרִין, דַּס"ל דְּאִין שׁוֹרְפִין מְלַבּוּשֵׁי הַצְּדִיקִים שְׁבַעִיה"נ.

דְּהַנָּה בְּסִנְהֶדְרִין קִי"ב ע"א (לְפָנַי הַאֲבֵעֵי דְשַׁעַר נְשִׁים צְדִיקוֹת הַנָּ"ל) אֵיתָא: ת"ר וכו' ,,וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ", לְרַבּוֹת נְכֹסֵי צְדִיקִים שְׁבִתוּכָה וכו', אר"ש מְפָנֵי מָה אָמְרָה תוֹרָה נְכֹסֵי צְדִיקִים שְׁבִתוּכָה יֵאָבְדוּ, מִי גָרַם לָהֶם שְׁיָדוּרוּ בְּתוּכָה מְמוּנָם, לְפִיכָה מְמוּנָם אָבְדוּ.

וּפְיָ רִשְׁיֵי ד"ה אר"ש. וְז"ל בְּכָל דְּוֹכְתֵי דְרִשׁ ר"ש טַעְמָא דְקָרָא, עכ"ל.

וּמְלִשׁוֹן רִשְׁיֵי מִשְׁמַע, דְּרַבְּנָן דְּלָא דְרִשׁוּ טַעְמָא דְקָרָא (בְּסִנְהֶדְרִין כ"א ע"א, וְקִידוּשֵׁין ס"ח ע"ב, וְעוֹד בְּכ"ד) לָא שְׁמִיעַ לְהוּ, פְּלוּמַר לָא סְבִירָא לְהוּ דְרִשָּׂא זֵו. אָבַל בְּתוֹסִיּוֹ"ט פ"י דְּסִנְהֶדְרִין מ"ה, ד"ה אוֹבְדִין.

כְּתַב, דְּנ"ל פִּינָן דְּלַעֲנִין דִּין, לָא נִפ"מ מִיָּדִי, נְתַנָּה תוֹרָה לְדְרוֹשׁ טַעְמִים, עכ"ל ,,וּבְתוֹסִי' חֲדָשִׁים", שָׁם, כְּתַב נִפ"מ בְּד"ז.

וּבְסוּף דְּבָרֵיו דְחָה הַנִּפ"מ. ע"ש וְתַבִּין.

וּלְפַעֲנֵי ד' אִיפָא נִפ"מ גְּדוּלָה בְּד"ז. דְּלִר"ש דְּרִשׁ טַעְמָא דְקָרָא, מְלַבּוּשֵׁי הַצְּדִיקִים מְוֹתְרִין.

דְּהָא עֵיקַר טַעְמֵי, דְּמְמוּנָם אָבְדוּ. הוּא מְשׁוּם, דְּמִי גָרַם לָהֶם שְׁיָדוּרוּ בְּתוּכָה מְמוּנָם, כְּאָמֹר.

וְטַעַם זֶה לָא שְׁיָיָהּ בְּמְלַבּוּשִׁים. דְּהָא הַמְּלַבּוּשִׁים נִדְּאִי לָא גָרְמוּ לָהֶם שְׁיָדוּרוּ בְּתִיכָה.

דְּהָרִי גַם אִם הָיוּ דְרִים בְּמָקוֹם אַחַר, הָיוּ מְוַכְרְחִים לְלַבְּנָשׁ, לְכַסּוֹת עֲרוּמָתָם. וְע"כ נִדְּאִי דְס"ל לִר"ש דְּמְלַבּוּשֵׁי הַצְּדִיקִים אֵינָן נִשְׁרָפִין [נִכְּן מוּכַח בְּיְרוּשְׁלַמִי פ"י דְּסִנְהֶדְרִין ה"ח, דְּשָׁם אֵיתָא ג"כ טַעְמָא דְר"ש].

וְאִר"ל: מוּכִיחַ בְּדָבָר לוֹט, שְׁלֵא יָשַׁב בְּסִדּוּם אֱלָא מְפָנֵי מְמוּנָו אַף הוּא יָצָא, וְיָדִיו עַל רֵאשׁוֹ וכו'. דִּיָּיָהּ שְׁאֵת מְמַלֵּט אֵת נִפְשָׁהּ.

וּבַמִּד"ר סִדָּר וַיֵּרָא סִי' י"א אָמְרוּ, שְׁהִי רוּצָה לְבָרוּךְ כְּסָף וְזָהָב וכו' וכו', וְלֹא הִנְיָחוּהוּ הַמְּלָאכִים ע"ש. וּמִשְׁמַע דְּבַלְבוּשֵׁי הַנְּיָחוּהוּ [מִשָּׂא"כ לִת"ק גְּזִירַת הַפְּתוּב הוּא, דְּנְכֹסֵי הַצְּדִיקִים שְׁבִתוּכָה אוֹבְדִין].

וּבְגָדִים בְּכָלֵל נְכֹסִים הֵם, כְּאָמֹר. וְעַפִּי"ז אֵתִי שְׁפִיר פִּירִשְׁיֵי ז"ל דְּס"ל בְּסִנְהֶדְרִין דְּמְלַבּוּשֵׁי הַצְּדִיקִים אֵין נִשְׁרָפִין.

מְשׁוּם דְּבְּסִנְהֶדְרִין, קָאִי לְשִׁיטַת ר"ש, דְּרִשׁ טַעְמָא דְקָרָא. וְלְשִׁיטַתוֹ מְלַבּוּשֵׁי הַצְּדִיקִים אֵין נִשְׁרָפִין.

מְטַעַם דְּהַמְּלַבּוּשִׁים פְּשִׁיטָא דְּלָא גָרְמוּ לָהֶם שְׁיָדוּרוּ בְּעִיה"נ מִשָּׂא"כ בְּעֶרְכִין ז ע"ב, קָאִי לְדִידוֹן, דְּקִי"ל דְּלָא דְרִשְׁיָנָן טַעְמָא דְקָרָא. כְּמוֹ שְׁפָסַק הַרְמַב"ם בְּפ"ג מֵהַל' מְלוּהַ וְלוּהַ ה"א ע"ש בְּלַח"מ מִש"כ בְּזָה.

וּבְכ"מ פ"ד מֵהַל' עֲפו"ם ה"ד. וּבְתוֹסִיּוֹ"ט פ"ב דִּיבְמוֹת מ"ה.

וּבְתוֹסִיּוֹ"ט פ"ג דְּפָרָה מ"ז. וּבְמִכְשִׁירִין פ"ו מ"ד ע"ש.

ומש"ה שפיר פיל רש"י שם בערכין ז ע"ב דהצדיקים יוצאים מעיה"נ ערומים. מגזירת הפתוב,, ואת כל אשר בה", לרבות נכסי הצדיקים שבתוכה.

דבגדים בכלל נכסים הם, פאמור ואפ"ש עוד להוכיח. דבסנהדרין קי"ב ע"ב קאי למאן דס"ל כר"ש דדרשינו טעמא דקרא.

דקרי בעל האבועא דשער נשים צדקניות. הוא רב יוסף.

ניש להוכיח דרב יוסף ס"ל כר"ש דדרשינו טעמא דקרא. דהא בנדה ל"א ע"ב, אמרינו, דשאלו תלמידיו את רשב"י.

מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן. א"ל.

בשעה שפורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה. לפיכך אמרה תורה תביא קרבן.

מתקיף לה רב יוסף והא מזידה היא וכו'. ועוד קרבן שבועה בעי איתויי ע"ש.

ונראה דהאי,, מתקיף דרב יוסף, אינו כמו שארי מתקיף שבתלמוד.

שהאמורא אחד מתקיף לחבירו ומשיג עליו. משא"כ ה"א, רב יוסף אינו משיג כלל על ר"ש.

אדרבה ס"ל כןותי' דדרשינו טעמא דקרא. דאי לא תימא הכי, בפשיטות הו"ל לרב יוסף למימר, דלא שמיע לי פלומר דלא ס"ל כר"ש, אלא כר' יהודה דלא דרשינו טעמא דקרא? אלא ודאי וס"ל רב יוסף כר"ש.

והאתקפתא דידך, אינו אלא שהוא מתקיף ותמה על עצמו, לידע טעמו של ר"ש. וכעין זה מצינו בקידושין ה' ע"ב דמתקיף רב פפא.

אברייתא. והתם ודאי הברייתא אמת.

אלא דרב פפא קשיא לי להבין טעמי' של הברייתא. וכעין זה מצינו בכתובות ס"ו ע"א לענין הא דתנו: בןשמה ופגמה שלא.

ריב"ב אומר וכו' מתקיף לה רבא בררב חנן וכו'. ע"ש בפירש"י, דמתקיף אדריב"ב ע"ש.

וה"א נמי בנדה ל"א ע"ב מתקיף רב יוסף, על טעמו של ר"ש. פלומר שלא הבין טעמו ועיין בכריתות כ"ו ע"א דפרידך ולרשב"י דאמר יולדת חוטאת היא, מא"ל, ומשני.

יולדת פי קא מייתי קרבן לאישתרוי באכילת קדשים הוא, ולא לכפרה מייתי. ע"ש בפירש"י, ובהגהות הב"ח ש"כ: דיוולדת מיכפרה בצער לידה.

ורבינו גרשום ז"ל, בגליון הש"ס. כ: דימי טומאה וימי טהרה דמשמרת מכפר על חטא השבועה ע"ש.

ועפי"ז ממילא לא קשה מידי קושיות רב יוסף בנדה ל"א ע"ב הנ"ל. ודו"ק: וכיון דרב יוסף ס"ל כר"ש דדרש טעמא דקרא.

א"כ גם רבא שְהַשִּׁיב על רב יוסף, וְאוֹקֵי הַאֲבַעְיָא בְּפִיָּאָה נְכָרִית וכו'. על שִׁטַּת רב יוסף קאָי, דס"ל כר"ש דְדָרַש טַעמָא דְקָרָא.

דמש"ה נְכָסֵי הַצְדִּיקִים שְׁבַעֵיהּ"נ נְשָׂרְפִין. דְּהֵם גְּרָמוּ שְׁדָרוּ בְּתוֹכָהּ. וְטַעַם זֶה לֹא שִׁינְיָהּ כְּלָל בְּמַלְבוּשִׁים. ומש"ה שְׁפִיר פִּירַשׁ"י בְּסִנְהֶדְרִין דְּמַלְבוּשֵׁי הַצְדִּיקִים אִין נְשָׂרְפִין.

משא"כ לְדִידוֹן, דְּקִי"ל דְּלֹא דְרָשִׁינָן טַעמָא דְקָרָא. גַּם מַלְבוּשֵׁי הַצַּדִּיקִים נְשָׂרְפִין. כְּפִירַשׁ"י בְּעַרְכֵּין הַנְּל, וְא"כ דְּבָרֵי רַשׁ"י ו"ל לֹא סִתְרוּ אֶהְדְּדִי וְדו"ק וְעַפִּי"ז יֵשׁ לְהַעִיר עַל הֶרְמֵב"ם ו"ל פ"ד מֵהַל' עֲפוּ"ם ה"ז שְׁפָתַב וְנ"ל: נְכָסֵי הַצְדִּיקִים שְׁבַתוֹכָהּ וכו' הוֹאִיל וַיֵּשְׁבוּ שָׁם, מְמוֹנָן אַבְד, עכ"ל.

הָרִי דס"ל לְהֶרְמֵב"ם ו"ל כְּטַעְמוֹ שֶׁל ר"ש. ע"ש בכ"מ. א"כ לְשִׁיטָתוֹ מַלְבוּשֵׁי הַצְדִּיקִים אִין נְשָׂרְפִין. וְצַע"ג בְּזָה. שׁוֹב מְצַאֲתִי בַס' מִנְחַת חֲיִינוּף, מְצֹנָה תס"ד, שְׁכ' שְׁהֶרְמֵב"ם ו"ל לֹא הִבִּיא טַעְמוֹ שֶׁל ר"ש. ומש"ה כְּתַב בְּדַעַת מְרֵן הֶרְמֵב"ם דס"ל מַלְבוּשֵׁי הַצְדִּיקִים נְשָׂרְפִין ע"ש.

ובמחכת"ה אִישְׁתְּמִיטְתִּיהָ דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל בַּפ"ד מֵהַל' עֲפוּ"ם ה"ז הַנְּל, שְׁהִבִּיא לְהַדְיָא טַעְמוֹ שֶׁל ר"ש. וְהוֹכַחְתּוּ שְׁהוֹכִיחַ, מְשׁוּם וְהֶרְמֵב"ם פּוֹסֵק דְּלֹא דְרָשִׁינָן טַעמָא דְקָרָא.

כְּבָר הַעִיר בְּזָה בְּתוֹס' חֲדָשִׁים עַל הַמְשָׁנִיּוֹת פ"י דְּסִנְהֶדְרִין הַנְּל, וְצַע"ע: עוֹד אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ לְפִירַשׁ"י בְּעַרְכֵּין ז' ע"ב שְׁפָתַב דְּהַצְדִּיקִים שְׁבַתוֹכָהּ יוֹצְאִים מְמֻנָּה עָרוּמִים. עַפ"י מֵה דְאֶמְרֵינוּן בְּשַׁבַּת קי"ד ע"א, עַל הָא דְכָתִיב: כְּאֶשֶׁר הִלֵּךְ עַבְדֵי יִשְׂרָאֵל עָרוּם וְנִחַף, עָרוּם בְּבִגְדֵים בְּלוּאִים.

וְכֵן הוּא בְּיוֹמָא ע"ז ע"א. וְכֵן פִּירַשׁ"י בִּישְׁעֵיהּ (כ' ג'): ,,עָרוּם". ת"י.

פְּחִיח. בְּבִגְדֵים קְרוּעִים וּבְלוּאִים. וְלֹא עָרוּם מְמֻנָּה. עכ"ל.

וְעֵינָן בְּרַשׁ"י מְגִילָה כ"ד ע"א ד"ה פּוֹחַח וּבְרִי"ף פ"ד דְּמְגִילָה וּבְרֵא"ש פ"ג דְּמְגִילָה סִי ט"ו, כְּתַב לְהַדְיָא דְמִתְרַגְּמִין עַל ,,עָרוּם", פּוֹחַח. פִּי' מִי שְׁבַגְדֵי קְרוּעִים. ע"ש וּבְרַשׁ"י עַרְכֵּין י"ט ע"א ד"ה פְּאָחָא. מְבִיא לְתַרְגוּם יְחִזְקֵאל. וְצַע"ע.

וְעַפִּי"ז אֶפְשָׁר לֹאמַר, דְּהַצְדִּיקִים יוֹצְאִים מֵעֵיהּ"נ ג"כ בְּבִגְדֵים קְרוּעִים וּבְלוּאִים. וְמֵה שְׁפִירַשׁ רַשׁ"י יוֹצְאִים ,,עָרוּמִים". הוּא כְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב. בִּישְׁעֵיהּ.

אָבֵל לֹא עָרוּמִים מִמֶּשׁ. וּעֲפִי"ז י"ל דְּלֹא קָשָׁה מֵה שְׁהִקְשִׁיתִי הָא גְדוּל כְּבִיד הַבְּרִיּוֹת שְׂדוּחָה ל"ת בְּשׂוֹא"ת.

וּדו"ק: (ח) עוֹד דְּבָר אֶחָד נִשְׁאָר לָנוּ לְבָאָר. בְּהָא דְאֶמְרִינָן בְּעֶרְכֵּינָן ז' ע"ב בְּעֵנָן פִּינְאָה נְכָרִית קְשׁוּרָה לְשַׁעַר מִתָּה, בְּדִלָּא אֶמְרָה תְּנִי, גּוּפָה הִיא, ע"ש.

דְּהֵנָּה, עַל כְּרַחֲמֵי צָרִיכִין לֹאמַר בְּזָה, דְּלֹא חֲשַׁבְינָן לְהַפְיָאָה הַנְּכָרִית הַקְשׁוּרָה בְּשַׁעַרָּה, כְּמַחְנוּבָּר בְּגוּפָה מִמֶּשׁ. דְּהָרִי אִפִּי בְּעֵץ הַנְּעוּץ בְּאֶרְצָא, דְּהָרִי תְלוּשׁ וּלְבִסּוּף חִיבָרוּ, אִפִּי הַמְתַּמְעֵט מֵה"ת מִן הַמְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן מְחֻבָּר, שְׁמַחְנוּסָר קְצִיצָה מִשׁוּם דְּתִלְיָשָׁה לָאוּ פְלוּם הִיא.

כְּרַבְּנָא בְּסִנְהֶדְרִין מ"ו ע"ב, ע"ש בְּפִירִש"י. וְכֵן הוּא בְּתוּס' גִּיטִין כ"א ע"א ד"ה יָצָא. דְּקוּרָה הַנְּעוּצָה בְּאֶרְצָא, לֹא חֲשַׁיב מְחֻבָּר לְקַרְעָה ע"ש. וְהִכָּא נָמִי לֹא חֲשַׁבְינָן לְהַפְיָאָה נְכָרִית הַקְשׁוּרָה בְּשַׁעַרָּה, כְּמַחְנוּבָּר בְּגוּפָה מִמֶּשׁ.

מִשׁוּם דְּהִתְרַת קְלִיעַת שַׁעַר, פְּשִׁטָּא דְּלָאוּ פְלוּם הוּא. קו"ח מְתִלוּשׁ וּלְבִסּוּף חִיבָרוּ, דְּאֶמְרִינָן דְּתִלְיָשָׁה לָאוּ פְלוּם הוּא.

כַּש"כ דְּהִתְרַת קְלִיעַת שַׁעַר לָאוּ פְלוּם הוּא. וְאֵע"ג דְּבְּסִנְהֶדְרִין קי"ב ע"א, לְעֵנָן שְׂיַעַר נְשִׁים צְדֻקָּנִיּוֹת, אָמַר נָן שְׂהוּא מְחֻבָּר לְתִלְיָשָׁה וְכו'.

וְלֹא אֶמְרִינָן דְּתִלְיָשָׁה לָאוּ פְלוּם הוּא? אִילָּם זָה לִיתָא. דְּשִׂאנֵי תִלְיָשָׁה דְּהִתָּם.

דְּהֵינָנוּ שְׂצָרִיף לְגַלְחָה שַׁעַר הַמְּחֻבָּר בְּגוּפָה מִמֶּשׁ. וְזָה שְׂדֻקָּדֵק רַש"י ז"ל, בְּד"ה תִלְיָשָׁה. שְׂצָרִיף לְגַלְחָה, עַכ"ל פְּלוּמָר, דְּמִש"ה לֹא אֶמְרִינָן בְּזָה תִלְיָשָׁה לָאוּ פְלוּם הוּא, כְּמוֹ בְּתִלוּשׁ וּלְבִסּוּף חִיבָרוּ. וּעֲפִי"ז נִרְאָה בְּרוּר, דְּהָא דְאֶמְרִינָן בְּעֶרְכֵּינָן ז' ע"ב בְּעֵנָן פִּינְאָה נְכָרִית קְשׁוּרָה לְשַׁעַר מִתָּה, דְּגוּפָה הִיא, לָאוּ גּוּפָה מִמֶּשׁ קְאָמְרוּ.

אֵלָּא בְּטַל לְגַבְהָה, וּמִיָּתְסָר בְּגוּפָה. וְכַעֲיִן דְּאֶמְרִינָן בְּחֻלִּין קַכ"ה ע"ב: מֵת בְּכִסּוּתוֹ, מְבַטֵּל לִי וְכו'.

וְכַמֶּשׁ"כ הַמַּג"א או"ת סי' שי"א ס"ק ט"ז, דְּאֶזְלִינָן בְּתַר מְחַשְׁבָּתוֹ וְנִדְעָתוֹ (כַּנ"ל בְּאוֹת ב'). וְהִכָּא נָמִי הו"ל כְּאֵלוֹ הַתְּפוּנָה בְּדִעְתָּהּ, שְׂתַּהֲלֵי הַפִּינְאָה נְכָרִית בְּגוּפָה, לְהַקְבֵּר עִמָּה, וְאֶסוּר עַכ"פ מְדַרְבָּנָא.

מִטַּעַם דְּלֹא גָרַע מְפָלִים הַנְּזָרְקִין עַל הַמַּת וְנִגְעוּ בְּמַטָּה, הַנְּקַבְּרַת עִמוֹ, דְּאֶסוּרִין מְדַרְבָּנָא, מִשׁוּם דְּמַחְלָפִי בְּתַכְרִיכֵי הַמַּת. כְּמַבְּנָאָר בְּסִנְהֶדְרִין מ"ח ע"ב.

ע"ש בְּרַש"י. וְכ"ה בְּטוּש"ע יו"ד סי' שִׁמ"ט סְעִי ג'.

וּבְשַׁעַר שְׁמֵי סְק"ו. וְכ"כ בְּתַשׁוּ' הַרְשָׁב"א סי' ש"ל (שְׂהִבְאֵתִי לְעֵיל אוֹת ב') דְּפִינְאָה נְכָרִית שְׂקְשׁוּרָה בְּשַׁעַרֹתֶיהָ בְּשַׁעַרָּה שְׂמַתָּה אֶסוּר.

מִטַּעַם דְּלֹא גָרַע מְפָלִים שְׂזָרְקוּ עַל הַמַּת וְכו' כַּנ"ל. וּעֲפִי"ז יֵשׁ לִינְשֵׁב קוֹשְׁיָתָהּ הַלַּח"מ עַל הַרְמַב"ם בְּפִי"ד מֵהַל' אָבֵל הַכ"א, שְׂפָתָהּ וְנ"ל: וּמ"מ מִש"כ הַב"י בִּי"ד סי' שִׁמ"ט דְּלִהְיֵי כַּ' נוֹיֵי גּוּפּוֹ כְּמַחְנוּבָּרִים בְּגוּפֵי, לֹאמַר דָּאֵם לֹא הִיוּ מְחֻבָּרִים בְּגוּפּוֹ.

אָלָא בַשְּׁעַת מִיְתָה תְּלִי בְּסִיפְתָא אֶפְשָׁר דְּשָׂרִי. קָשָׁה דְּאַמַּאי שָׂרִי.
כִּינּוּ דְהוּי בְּעֵינָא וְאַסִּיק בְּתִיקוּ, אִית לֵן לְמַפְסַק לְחוּמְרָא. דְּהוּי תִיקוּ שְׁל אִיסוּר תּוֹרָה
וּלְחוּמְרָא עַכ"ל וְעַפ"י מַה שְּׁכַתְבְּתִי לֹא קָשָׁה מִיָּדִי.
דְּכַפִּיָּא נְכָרִית, אִפִּי קְשׁוּרָה בְּשַׁעְרוֹת הַמְּחוּבְּרִין בְּגוּפָה בְּשַׁעַת מִיְתָה. מ"מ אִינוּ אִיסוּר
אָלָא מְדַרְבָּנּוּ.
מִטְעַם הָאֵמּוּר. א"כ הָאֲבַעֲיָא דְתִלִּי בְּסִיפְתָא.

אִינוּ אָלָא תִיקוּ בְּאִיסוּר דְּרַבְּנּוּ, וּלְקוּלָא. וְזֵה פְּשׁוּט וּבְרוּר.
וּמְצָאִי בְּתַפְאַרְת יִשְׂרָאֵל עַל מְשַׁנּוּיּוֹת עֲרֻכִין פ"א מ"ד אוֹת כ', שְׁכַתְב מְסַבְּרָא דְנַפְשֵׁי,
דְּאַפִּי פִיָּאָה נְכָרִית הַקְשׁוּרָה אוֹ קְלִיעָה בְּשַׁעְרוֹתֶיהָ, אִינוּ אִסִּיר אָלָא מְדַרְבָּנּוּ, מִטְעַם דְּלֹא
גָרַע מְכַלִּים שְׁזַרְקוּ עַל מַת וְנָגְעוּ בַמְטָה וְכו' ע"ש.

וּבְמַחְכַּת הִיא אִישְׁתְּמִיטְתִּיהָ כָּל הַנְּ"ל. וְעַפ"י ז' יֵשׁ לְהַעִיר עַל הַ, שְׁלִטִי הַגְּבוּרִים" עַל הָרִי"ף,
פ"ו דְּשַׁבְּת ס'י שַׁע"ה, לְעַנּוּן מַה דְּתַנּוּ, דְּיוֹצֵאת אִישָׁה בְּכִיָּאָה נְכָרִית.

כְּתַב הַש"ג וְז"ל: דְּאַמְרִינּוּ סוּף פ"ק דְּעֲרֻכִין, דְּכִיָּאָה נְכָרִית הַמְּחוּבְּרַת לְשַׁעַר מְמַשׁ, דְּהוּי
כְּגוּפָה מְמַשׁ וְכו' ע"ש. וְלִפִּי מַה שְּׁכַתְבְּתִי זֵה לִיתָא, דְּכִיָּאָת לֹא הוּי כְּגוּפָה מְמַשׁ.

כְּמַבְּנָאָר מְלִשׁוֹן הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּי ס'י ש"ל הַנְּ"ל, שְׁכַתְב כּוֹן לְהַדְיָא, וְז"ל: וְלֹא גוּפָה מְמַשׁ
קְאָמַר, אָלָא בְּטַל לְגַבְּהָ, וּמִיְתָסַר כְּגוּפָה. עַכ"ל: (ט) וְעַפ"י הָאֵמּוּר, יֵשׁ לְהַעִיר עוֹד עַל
הַד"מ בִּיּו"ד ס'י שַׁמ"ט שְׁכַתְב וְז"ל: בְּגַמ' עֲרֻכִין ז' ע"ב פִּירַש"י שְׁמַקְוִשְׁרִין בְּשַׁעְרָה.

וּמִשְׁמַע דָּאֵם אִינּוּ קְשׁוּרִין מוֹתְרִים. וּמַזָּה נְהַגוּ לִישְׁטוּל טַבְּעוֹת מִן הַמְּתִים.

דְּכַה"ג לֹא מְקַרִי מְחוּבְּרַת כְּגוּפּוּ, עַכ"ל. וְכ"כ בְּרַמ"א יו"ד ס'י שַׁמ"ט סַעִי ב'.

וְהַב"ח בְּס'י שַׁמ"ט שָׁם, כְּתַב וְז"ל: מִיְהוּ לְהַסִּיר טַבְּעוֹת וְשַׁלְשָׁלָאוֹת שְׁעַל יְדָה וְעַל גּוּפָה
מוֹתַר לְדַבְּרֵי הַפֶּל, שְׁאִין זֵה נִקְרָא מְחוּבְּרַת כֵּה. כְּמוֹ קְלִיעָה.

וְלֹא מְיַחְשָׁב כְּגוּפָה, עַכ"ל. וְעַפ"י מַה שְּׁכַתְבְּתִי, אִפִּי אִם יְהִיו הַטַּבְּעוֹת וְהַשְּׁלְשָׁלָאוֹת
מְחוּבְּרִין כֵּה כְּמוֹ קְלִיעָה, מוֹתַר לְהַסִּירוֹ.

דְּהָא עֵיקַר הַטְעַם דְּכִיָּאָה נְכָרִית הַמְּקוּשָׁר בְּשַׁעְרָה דְּאִיסוּר, הוּא מְשׁוּם דְּלֹא גָרַע מְכַלִּים
הַנְּזַרְקִין עַל הַמַּת וְנָגְעוּ בַמְטָה הַנְּקַבְּרַת עֲמָה וְכו' כְּנ"ל וְהִינּוּ דוֹקָא בְּכִיָּאָה נְכָרִית,
שְׁצוּבְרָתָה עַל שַׁעְרָה עִם קְלִיעָתָה, שְׁתַּרְאָה בְּעַלְת שַׁעַר.

כְּפִירַש"י בְּשַׁבְּת ס"ד ע"ב ד"ה פִּיָּאָה נְכָרִית. וְכ"כ הָר"ן שָׁם.

וְכֵן הַרְע"ב בְּפִיָּה מ"ש שַׁבְּת פ"ו מ"ה, כְּתַב וְז"ל: אִישָׁה שְׁאִין לָהּ רֹב שַׁעַר, לוֹקַחַת שַׁעַר
נִשְׂמַת אַחֲרוֹת, וּמְשִׁמָּה בְּרַאשָׁהּ, וְנִרְאָה כְּאִילוּ הִיא שַׁעְרָה, עַכ"ל, בְּזֵה שְׁפִיר אֶמְרִינּוּ.
דְּהוּי כְּאִילוּ הַתְּפוּנָה בְּדַעְתָּהּ שְׁתַּהֲלִי הַפִּיָּאָה נְכָרִית כְּגוּפָה לְהַקְבֵּר עֲמָה.

כְּדְמוּכַח מִפִּירַש"י בְּעֲרֻכִין ז' ע"ב ד"ה בְּכִיָּאָה נְכָרִית. דְּהִיכָא דְלֹא אֶמְרָה תְּנוּ, גְּלִיא דַעְתָּהּ
דְּנִיחָא לָהּ דְּתִיקוּי כְּגוּפָה, לְאִיתְסוּרֵי בְּהַדָּה ע"ש.

וכ"כ התפארת ישראל על משניות פ"א דערכין מ"ד אות כ'. וז"ל: דבשער שאני, שעשאתם שיהי נראין כגופה ועי"ז טפי איכא למחלף לשער הגוף ממש, דאסור מדאורייתא, עכ"ל, משא"כ בעבעיות ושלשלאות, אפי' אם יהיו מחוברין כגופה, ע"ז נדאי לא התפוננה בעצמה שיהי' כגופה להקבר עמה.

דהרי לא עשאתם כלל שיהי' נראין כגופה. ודרי זה דומה להא דאמרינן בחולין קכ"ה ע"ב (שהבאתי לעיל אות ב') דהאי לא מבטל לי וכמש"כ המג"א או"ח סי' שי"א ס"ק ט"ז, דלא מבטל בגדי המת, אלא דעתו להפשיטן כנ"ל, והכא נמי הטבעיות והשלשלאות, דעת המת להסירן, ולא מבטל לי'.

ונה פשוט וברור: גם הלום ראיתי בב"ח יו"ד סי' שמ"ט. שתמה על לשון הרמ"א ביו"ד סי' שמ"ט סעיף ב' ה"ל שכתב לענין פיאה נכרית: ונדקא פשהם קשורים בשערות גופן. אבל אינן קשורים מותר, עכ"ל ע"ז כתב הב"ח בזה"ל משמע דאפי' קלועים ביחד מותר, כיון שאינן קשורים. ותמה דבגמ' לא קאמר דמותר.

אלא בדתלי בספקתא וכו'. אלא קלועים בתוכם נמי אסור. והא דכ' רש"י וקשורה לשערה. לקליעה.

קרי לה קשירה. כיון דמחבר בה בקל עה, חשיב כקשורה, עכ"ל.

וכ"כ הש"ך ביו"ד סי' שמ"ט סק"ג, בשם הב"ח בקצרה. ותמהני שהרי ברש"י ערכין ז ע"ב ד"ה נהנין בשערה.

כתב רש"י להדיא: פיאה נכרית. פיאה קליעה, עכ"ל.

וכן פירש"י בשפת ס"ד ע"ב ד"ה פיאה נכרית קליעת שער וכו' עכ"ל. הרי מבואר מדברי רש"י ז"ל בעצמו, דמש"כ, אח"כ בערכין ז ע"ב דפיאה נכרית, קשורה.

היינו, קליעה: (י) נעתה נתנה ראש ונשובה, לנידון שאלתינו ואעיר בדברי התב"ש ב, בכור שור" בע"ז כ"ט ע"ב, שהזכרנו בריש דברינו.

שהביא שם דברי הרמ"א ביו"ד סי' שמ"ט ה"ל, וכתב ע"ז בזה"ל: ומשמע מדבריו דאם אינה נוי של זזה או מרגליות וכדומה, קשור אל המת, אסור בהנאה. והב"ח ז"ל הוסיף, אפי' קלועים בשערותיה.

ולכאורה יש לאסור אפי' הטבעות, אם הם מהנדקים בחוץ. דהא כ' הרא"ש ריש חולין. דקשירה, דכתיב גבי תפילין. היינו שמהדקן על ידו וקרי להידוק קשירה.

כמו שלי' קשורה בו וכו', עכ"ל ותמהני על התב"ש, שהביא סייעתא לד"ז, דהידוק היינו כקשירה. רק מהרא"ש פ"א דחולין.

ולא הביא משבת ס"ה ע"א, דחלקו על ר"י, מהא דתני רמי בר יחזקאל. והוא שקשור לה באונה.

ומשני. ל"ק.

הא דמהדק וכו'. ופירש"י בר"ה הא.

ו"ל: דר"י הי' תוחב באזנו יפה, ומהדק, ולא בעי קשירה וכו', עכ"ל. הרי מפירש יוצא מהגמ' ופירש"י ז"ל, דהידוק היינו פקשירה.

וכן י"ל משפת קי"א ע"ב, ופירש"י בד"ה עניבה. ומהדקה וכו' ע"ש.

ובתו' עירובין צ"ז ע"א ד"ה אביי. והתוס' שם, סיימו, פלשון הרא"ש, דקשירה דהתם היינו הידוק ע"ש, וכ"כ התוס' במנחות ל"ו ע"א ד"ה משעת.

וכ"ה בתוס' חולין ט' ע"א ד"ה וא דף ע"ש. ותימה על התב"ש ז"ל שלא הביא ד"ז רק מהרא"ש.

אמנם כן לענין דינא. אפי' אם הטבעיות מהנדקות בחונק על יד המת.

ואפי' אם נימא דהידוק היינו פקשירה פאמור. מ"מ הרי הוכחתי לדעת, דדוקא בפיקאה נכרית הקשורה בשערות גופה, שעשאתן שיהי' נראין בשערות גופה ממש.

ולהכי אסור מדרבנן. מטעם דמחלפי בשערות גופה ממש, דאסור מה"ת.

ועוד משום דהו"ל פאלו התפוננה בדעתה, שיהי' פגופה להקבר עמה. משא"כ בטבעיות דלא עשאתן פלל שיהיו נראין פגופה, ודאי דלא מחלפי בתכריכי המת.

וגם לא בטל לגבי גופה. וכמש"כ המג"א או"ח סי' שי"א ס"ק ט"ז הנ"ל.

ופשיטא דמותר. וזה פשוט וברור: (יא) גם מש"כ התב"ש בבכ"ש שם.

דעיקרא דהאי פסקא תמוה טובא וכו'. לפענ"ד עיקרא דהאי פסקא נכון וברור, אמת ניציב.

אבל רק באופן שפמבתי, דווקא בפיקאה נכרית הקליעה בשערותיה. אבל לא בטבעיות וכיו"ב.

אפי' אם הם מהנדקים בחונק. דבזה פשיטא דמותר.

מטעם הנזכר ומה שהוכיח הבכ"ש ד"ז, מהא דמיבעיא לן בסנהדרין קי"ב ע"ב שער נשים צדקניות, דהיינו פיקאה נכרית אי חשיבים פנכסי צדיקים והם אוכדים בעיה"נ וכו' וקשה אמאי שבק פל תכשיטי נשים, דתנן בפ' במה אשה, ולא קמבעי לי' וכו' עכ"ל.

במחכת"ה דבריו תמוהים דהאיך עלה על הדעת למיבעי' פנידון תכשיטי נשים שבעיה"נ הא גזה"כ הוא,, התרם אותה, ואת פל אשר בה", לרבות נכסי הצדיקים.

פסנהדרין קי"ב ע"ב. וכל המטלטלין בכלל נכסי כטוש"ע תו"מ סי' רמ"ח סעיף י"א.

ע"ש בסמ"ע ס"ק ל"ט, שכ' שפל דבר שרגילין ומותר למפור, פשצריכין למעות בכלל נכסי הוא. ועיין בטוש"ע חו"מ סי' רי"ח סעיף כ"ד, ובש"ש סק"ה.

וא"כ פשיטא, דגם תכשיטי נשים. היינו מטלטלין.

ובכלל נכסי הנ. וכש"כ לר"ש (הנ"ל) שאמר, מפני מה אמר' נכסי הצדיקים שבתוכה יאבדו.

מי גרם להם שידורו בתוכה ממונם, לפיכך ממונם אבד וכ"ה בתוספתא ובירושלמי פ"י דסנהדרין ה"ח: ואר"ל מוכיח בדבר, בלוט, שלא ישב בסדום אלא מפני ממונו אף הוא יצא ונדיו על ראשו וכו' דייקו שאת ממלט את נפשך.

ע"ש בפ"מ.

ובמד"ר סדר ונרא פ"נ סי' י"א שלוט הי' תפץ לברור ולטול פסך וזהב, אבנים טובות ומרגליות. וא"ל המלט על נפשך.

ע"ש ברש"י ובמת"כ. הרי מבואר דאין רשאים להציל מעיה"נ, אפי' התכשיטים, פגון אבנים טובות ומרגליות.

וכבר הבאתי לעיל, דהרמב"ם בפ"ד מהל' עפוי"ם ה"ז. נקט טעמו של ר"ש, כנז'.

וגם תימה על מש"כ הבכו"ש: אבל תכשיטים דקסף וזהב, וכדומה, ודאי לאו פגופה מחשבי, גם לא כמלבושים וכו', עכ"ל. ולא העיר כלל מדעת רש"י ז"ל בערכין ז ע"ב דהצדיקים שבתוכה יוצאים ערומים.

ומכל מה שהערותי לעיל ליישב, שלא יסתרו דברי רש"י אהדדי. ועפי"ז יש להעיר גם בשאר דברי הבכו"ש שם ע"ש.

והבן: (יב) וגם מש"כ ה,, בכור שור"ש, וז"ל: ואנן לא שמעי' בסוף פ"ק דערכין לאסור בווי המת.

כ"א פיאה נכרית וכדומה, דהיינו שן תותבת וכו'. דדומה לגופה ממש.

ועיקר עשייתו שיהי' נראה שהן מגיפה וכו' עכ"ל. לפענ"ד נראה, דדוקא בשן תותבת, שהוא שן של אדם אחר, כפי' הב' של רש"י ז"ל בשבת ס"ד ע"ב ד"ה וחקמים.

וכן פי' הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש שם וז"ל: שן תותבת. הוא שן נכרי שנותנת האשה בפיה במקום שינה וכו' עכ"ל.

וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהל' שבת ה"ז, וז"ל: בשן שמנחת בפיה במקום שן שנפל, עכ"ל. וכן שן של פסך, שדומה לשאר השיניים.

כפירש"י בשבת ס"ה ע"א ד"ה אבל של פסך. וכן הרמב"ם בפ"ט מהל' שבת ה"ז ה"ג"ל, כתב: דשן של פסך מותר.

מפני שאינו ניכר. וכן בטוש"ע או"ח סי' ש"ג סעיף י"ב, פסקו: דשן של פסך, שדומה לשאר שיניים מותר.

וכש"כ שן דאדם, עכ"ל. ומקורם טהור מהרא"ש ז"ל פ"ו דשבת סי' ט"ו ע"ש.

והרי זה דומה לנווי המת, המחנברים בגופו, ואסור פנ"ל. אבל שן של זהב, שמשונה במראה משאר שיניים.

כפירש"י בשבת ס"ה ע"א ד"ה לא שנו. וכ"ה בטוש"ע או"ח סי' ש"ג סעיף י"ב ה"ג"ל.

פשיטא דדמי לטבעיות ושלשלאות, ולשאר תכשיטין של פסך וזהב, ומרגליות. שאין דומין לגופה כלל.

ולא מחלפי כלל בדבר שאסור מה"ת. ולא בטלו כלל לגבי גופה, ומותר, כדבר האמור.
אמנם כן. נראה, דאין זה כבוד המתים לעקור השינים של זקב מפייהם.
אבל אותן השינים של זקב, הקבועים בפייהם, רק ע"י,,שראפליד",
אשר גם בעודם בחייהם, היו רגילים להוציאם ולהכניסם בידיהם הם מותר להוציאם
גם אחר מיתתם. מטעם האמור.
בכדי שלא להשחית ממונם של ישראל. וכש"כ לפי מה שהוכחתי, כל האיסור בד"ז,
אינו אלא איסור דרבנן פסנהדרין מ"ו ע"ב.

דתלישה, לאו כלום הוא, בתלוש ולבסוף חיברו. וכבר ביארתי כ"ז בארנקה בס"ד.
ובגידון דידן. אפי' איסור דרבנן ליכא כדבר האמור.

וגם מש"כ הבכ"ש שם, דיש לסמוך אמתירין, ה"ה הרמב"ם והסמ"ג דמתירים אפי'
שער המת גופי' וכו' ע"ש במחכת"ה לא ביאר ה טב שיטות הפוסקים בזה. ובפרט בסמ"ג
אין זכר מד"ז.

והב"י ז"ל שכתב בשם הסמ"ג. טעות סופר הוא כנ"ל באות ג'.

ואני בעניי, בארתי באר היטב דעת הרמב"ם ושאר פוסקים ז"ל בעזהשי"ת]: סיומא
דפסקא, לפענ"ד נראה להלכה, כי השינים של זקב הקבועים ע"י,,שראפליד", מותר
להוציאם לאח"מ.

יותר אין להאריך, ה' שנותינו יאריך, וינאנו נפלאות מתוה"ק, אכ"ר: אביה דוש"ת
באהבה רבה: בצלאל זאב שאפראן סימן פב כבוד הרה"ח וכו' מוה"ר דוד העללער נ"י
סקרן (בסריא) ע"ד אשר שאל לדעת, אם בבית המועד לכל חי, יתכן ג"כ השאלה של
,,מי בראש", שלא יהיו ראשין להוסיף מן הצד (יה"ר שזנכה ב"ב, שיהיה,,בלע המנות
לנצח"): תשובה (א) הנה, ברייתא מפנרשת תנינא בתענית כ"א ע"ב, דר' יוסי אומר,
לא מקומו של אדם מכבדו, אלא אדם מכבד את מקומו וכו' ע"ש.

וכן הוא במכילתא פ' יתרו, עה"פ:,,במשנה הינבל המה יעלו בהר".

וא"כ עפי"ז בגידון ביה"ח, אין שום מעלה וכבוד, להנקה בראשונה, ע"י מקום
הראשון, שזנמן לו בתחלה. דאין זאת משים כבודו, רק הזדמנות בעלמא.

וכעין זה פירשו ה"ז אפרים" והמחזהש"ק, דברי המג"א באו"ח סי' קל"ז סק"א, שכתב
בשם המהרש"ל עכשיו שהחזן קורא, לא יקרא לאמצעי ארבעה, שלא לבייש האחרים,
עכ"ל.

והיא"פ שם כתב ז"ל: והטעם נ"ל משום דאם הוא קורא לראשון ד' אין זה ביוש
לאחרים. שדרך הוא בגדולה נותן יותר לראשון שפוגע בתחלה וכו' ע"ש.

וכ"כ המחזהש"ק ז"ל: כי זה ידוע לכל דהעולה ראשון יש לו מעלה, מצד עליותו שהיא
ראשונה. וא"כ אין בזה כבוד לראשון מה שקראו לו ד', כי אין זה משום כבוד עצמו, כי
אם משום כבוד עליותו וכו' ע"ש.

והקא נמי בביה"ח אין הנקבר במקום הראשון, נתכבד כל פה ע"י מקומו ואדרבה קיי"ל לענין קבר משפחה, דהגדול נקבר באמצע כמפנרש יוצא בירושלמי פ"ד דתענית ה"ב, דאבית דרף הסב הו קבורין.

ע"ש בק"ע שפתיב: דאברהם באמצע, ויצחק למעלה ממנו, ויעקב למטה ממנו, עכ"ל. והפ"מ פתיב: אברהם באמצע, יצחק מפאן, ויעקב מפאן.

(ע"ש במרה"פ ד"ה אבות, מש"כ בזה, וצ"ע). ע"ש בירושלמי פיצד סדר הסבה, בזמן שהו שלש מטות, הגדול שבהו עולה ומיסב, בראש האמצעית.

וכן הוא בש"ס בבלי ברכות מ"ו ע"ב. ועיין בלח"מ על הרמב"ם בפ"ז מהל' ברכות ה"א, שפתיב וז"ל: וא"ת למה לא ישב גדול בראש, ואחריו השני, ואחריו השלישי וכו'.

וי"ל דכבוד לו לגדול לעמוד באמצע, עכ"ל [וכ"ה בעירובין נ"ד ע"ב, וביומא ל"ז ע"א, ובמס' דא"ר פ"ד, דהרב באמצע וכו' וכ"ה בירושלמי ברכות פ"ה ה"ד: ממצעין את החבר. ע"ש בפ"י מבעל ספר חרדים ו"ל.

וכן במגילה כ"א ע"ב, ובמנחות צ"ח ע"ב, אמרו שאמצעי משונבח. ע"ש בתוס' מנחות צ"ח ע"ב ד"ה שאמצעי.

מש"כ בד"ז. וי"ל שלא הביאו מהא דתניא בסדר ההסבה. וי"ל].

וא"כ מצינו למידן דדרף הסבה היא, שהגדול באמצע, בזמן שהם שלש. והקא נמי האבות דרף הפכה הם קבורים.

וכן מצינו בקברי ר' חייא ובניו (שהם דוגמת האבות, עה"ש. כב"מ פ"ה ע"ב).

דר' חייא באמצע, ויהודה גני מימיניה, ויחזקיה משמאליה. כמ"ק כ"ה ע"א.

וכן הוא בירושלמי פ"ט דכלאים ה"ג, וכתובות פ"ב ה"ג (ע"ש עובדא זו קצת בשנינו. ועיין בתוס' מ"ק כ"ה ע"א ד"ה ר' חייא ובמרה"פ בכלאים ובכתובות, ד"ה פד דמף ע"ש. ותימה שלא העירו דגופי' דעובדא זו, היא בירושלמי קצת בשנינו, עש"ה וצ"ע, ובשיר"ק בכתובות שם ד"ה שמע, ע"ש וצ"ע). שוב מצאתי בס' מעבר יפק (במאמרי שפת אמת פ"י).

שפתיב וז"ל: וכמו שפעולם הנה יש סדר ההסבה וכו'. וכן יש לשמור הסדר הנה בקבורה וכו', עכ"ל.

ולא העיר שפן שמרו זה הסדר גם בקברי ר' חייא ובניו, כאמור: (ב) ויש להעיר מב"ב ק"כ ע"א, דא"ר אמי, בישיבה הלף אחר החקמה, ובמסיבה הלף אחר זקנה וכו' ע"ש. ובירושלמי רפ"ט דשבועות, ופ"ב דמגילה ה"ב, אמרו: דחבריאי לא ידעו, מי הוא הקודם, הגדול בחקמה, או הגדול בשנים.

וא"ל שפחה של בית רבי היכנסו לשנים. ופי' הק"ע.

פְּלוֹמֵר מִי שֶׁהוּא גְדוֹל בְּשָׁנִים יִכְנָס תְּחִלָּה (וע"ש בפ"מ), וצ"ע לענין הסדר בקבורה פנ"ל, אי הולכין אחר התקמה, או אחר הזקנה. וענין בש"ע יו"ד סי' רמ"ד סעיף י"ח, ובט"ז שם סק"י, ובש"ף ס"ק י"ד ע"ש א) ** (א) ועפ"י אפ"ש לפרש הא דאמרין בסנהדרין ק"ב ע"א, שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו.

וא"ל: תזור בך, ואני ואתה וכן ישי נטייל בג"ט. א"ל מי בראש.

כן ישי בראש. אי הכי לא בעינא.

דהנה ידוע מש"כ המפרשים ז"ל, דהא דא"ל הקב"ה נטייל בג"ע. היינו בפרדס התורה והתקמה אשר, ועדן" שמו.

וכבר אמר החכם. פי אין עדן ושמחה, פהתרת הספיקות (יענין פרמב"ם פ"ח מהל' תשובה ה"ב, שכתב, דהעטרה שבראש, שאמרו חכז"ל, בעוה"ב, היא, הדעת" ע"ש).

ניתכן לומר, דמש"ה לא רצה ירבעם שכן ישי נטייל בראש, מטעם דבישיבה הלך אחר התקמה. וירבעם ידע בנפשו דהוא חכם גדול בתורה כאחז"ל בסנהדרין ק"ב ע"א, והוא מתפסה בשלמה חדשה, מה שלמה חדשה אין בה שום דופי, אף תורתו של ירבעם לא היא בה שום דופי (ופירש"י: גימגום בגמ') וכו', וישניהם לבדם בשדה" שכל ת"ח דומין לפנייהם כעשבי השדה וכו' ע"ש (וז"ש ש, שתפשו הקב"ה בבגדו", פלומר בשלמה חדשה, דהיינו תורתו שאין בה שום דופי).

משא"כ על דוד המלך ע"ה, אז"ל בסנהדרין ק"ז ע"א שנתעלמה ממנו הלכה ע"ש. וכן בסוטה ל"ה ע"א, אז"ל: שנקשל דוד המלך ע"ה בדבר שאפ"י תינוקות של בית רבן יודעין אותו ע"ש.

ומהאי טעמא אמר ירבעם: ,,לא בעינא."

אמנם הקב"ה שפיר קאמר ,,כן ישי בראש."

משום דדוד כתיב ב': ,,ויראף וראוני וישמחו" כאז"ל בעירו בין נ"ג ע"א דוד גלי מסכתא, והקים עולה של תשובה, הוא עדינו העצמי, יושב בשבת תחמוני", זה דוד.

כמ"ק ט"ז ע"א. ,,וה' עמו" שהלכה פמותו בכל מקום.

פסנהדרין צ"ג ע"א. וגם הנה בר אוריין, ובר אבהו, יאי ויאי.

פמנחות נ"ג ע"א. ומהאי טעמא פנהו הקב"ה לדוד בכאן, בשם ,,כן ישי", ולא בשמו העצמי דוד פלומר: דמש"ה, דוד בראש, משום שהוא ,,כן ישי", שמת בעטיו של נחש פשבת נ"ה ע"א, וב"ב י"ז ע"א ע"ש בגה"ש, ויען דדוד הוא בר אוריין, ובר אבהו, ע"כ יאי ויאי להיות דוד בראש.

כמ"ק כ"ה ע"א שאמר גם ההוא טיעא. דדינא היא, דרבה בר הונא ליעול ברישא.

ע"ש במהרש"א בחיא"ג. ונה נכון ודו"ק: **) (ג) תבנא לדינא, מה שנוגע לנידון שאלתו, שאין שום מעלה וכבוד, להנקבר בראשינה, ע"י שזנזמן לו מקום הראשון, קאמור: אולם פשזנזמנו שני בני אדם יחד, ומכבדים לאחד במקום ראשון, מפני שהוא קודם במעלה יתירה מחבירו, בחקמה או ביחוס משפחתו וכיו"ב (פדרך שאמרו בברכת

מ"ו ע"ב, ובירושלמי פ"ד דתענית ה"ב, לענין סדר הספדה, בזמן שהן שתי מטות, גדול (מסב בראש) לכאורה נראה דאין רשאים להוסיף עוד מקום אחד, לפני מקומו הראשון.

אפי' עבור אדם הגדול במעלה יתירה מהראשון דמאחר שפברזכה זה הראשון, למקום הראשון, אין רשאים לעשותו שני ולכאורה יש להעיר דמצינו פעין ד"ז בירושלמי שבת פי"ב ה"ג. והוריות פ"ג ה"ה.

ונו"ל: דמשפחות דר' הושעיא, נדבר פזי, היו שואלין בשלום הנשיא בכל יום. והיו אלו דר' הושעיא רגילין לכנוס תחלה ולצאת תחלה, קודם אלו דבר פזי אגלין אלו דבר פזי והתחתנו בנשיא.

ונתו ורצו לכנוס תחלה. ושאלו לר"א.

א"ל ר"א: ,,נהקמות את המשכן כמשפטו".

וכי יש משפט לעצים אלא, איזה קרש שזכה להנמן בצפון, ינתן בצפון. בדרום, ינתן בדרום וכו' ע"ש.

והק"ע שם. ד"ה אישתאליית לר"א.

כתב ונו"ל: הואיל והני דר"ה מתחלה מעלתם, היתה לפי שהתחתנו בנשיא נכנסו תחלה. ועתה רצו לתקן שיהיו שניהם שוים.

מי שירצה יכנס תחלה. ואר"א דהני דר"ה לא ידחו ממקומן.

כיון שזכו במעלה. אע"ג שעכשיו שניהם שוים, עכ"ל.

והפ"מ שם ד"ה אילין, כתב ונו"ל: ואותה משפחה דר' הושעיא היו מנהגם להכנס בראשונה, שהיו יותר חשובים מבני המשפחה דבר פזי, והלכו אלו דבר פזי והתחתנו במשפחת הנשיא, ורצו עכשיו להקדים לפנייהם.

שנעשו יותר חשובים מהם וכו'. דלמדין אנו מכאן שאין לשנות הסדר וכו', עכ"ל.

וא"כ לפי הפ"מ, שמענין מהירושלמי, דס"ל, דמי שזכה באיזה קדימה, אין מסלקין אותו לעשותו שני. ואפי' לתת הקדימה לאחר הגדול מהראשון.

אין רשאים ומצאתי בשו"ת הריב"ש סי' רע"א, באד"ה שנית, שהוכיח פן להדיא מהירושלמי ה"ל. וכתב ונו"ל: שמענין מיהא שמי שהחזיק באיזה שררה, או דין קדימה, אין נוטלין אותה ממנו, לתתה לאחר גדול ממנו מפנין שפבר זכה בה וכו', עכ"ל.

ומוכח דהריב"ש ז"ל ס"ל כפי הפ"מ. ולא כפי הק"ע.

ועפי"ז י"ל גם על הי"מ, מובא בשירי קרבן על הירושלמי פי"ב דשבת ה"ג ה"ל, ד"ה א"ל ר"א. שכתב ונו"ל: ואולי החיתון (שהתחתנו אלו דבר פזי במשפחת הנשיא) הי' רחוק.

שלא היו כדאים בשביל זה לזכות למעלה. אלא שהי' הנשיא רוצה לכבדם.

וא"ל ר"א: דלא מצי, כיון דחב לאחרים, שפבר זכו במקומם. ע"כ.

והשיר"ק תמה עליו. וכתב וז"ל: והדבר תימה לגנות המשפחות, וגם הנשיא, שהי' רוצה לעשות שלא פדין ע"ש.

ומהריב"ש הנ"ל מבואר, דלא שמיע לי, כלומר לא ס"ל כהי"מ הנ"ל. והבן: (ד) אמןם אני בעניי נלפענ"ד להצדיק את הצדיק הי"מ, ולהצילו מהשגת השיר"ק וז"ל.

עפ"י מה שמצאתי דעת רב האי גאון ז"ל. בתשו' הגאונים סי' מ"ט.

דסבירא לי: דשם,, פזי", היא נקבה, בתו של ר' חניא יע"ש.

ומקורו טהור מהא דאמרין ביבמות ס"ו ע"א פזי, וטוי, אחונתא. ופירש"י ד"ה אחונתא, שפנותיו של ר' חניא היו ע"ש.

וכ"מ בתוס' ב"ב קמ"ט ע"א ד"ה רב, שפנתבו וז"ל: ומה שקורא אותו על שם אמו, לפי שרוצה לניחסו אחר שמואל וכו' וכן ר' שמעון בן פזי וכו', עכ"ל ונראה דהתוס' ס"ל ג"כ כפירש"י ורב האי גאון ז"ל דפזי בתו של ר' חניא היתה.

ויניחסו לר' שמעון בן,, פזי" על שם אמו, בכדי לניחסו אחר ר' חניא (ודברי רש"י ביבמות, ותשו' הגאונים הנ"ל, נעלמו במחכת"ה מהגאון בעל בסדר הדורות ז"ל בשם ר' יהודה בן פזי.

ע"ש).

ובכתובות ס"ב ע"ב, אמרו: דרבי איעסק לי לברכי, בי ר' חניא (ופירש"י. להשיא בתו של ר' חניא) פי מטא למיכתב פתובה, נח נפשה דרביה, אמר רבי: ח"ו פסולא איפא (ופירש"י: שלא היו מהונגנים לזוג אחד) יתיבי ועיננו במשפחות רבי אתי משפט ה בן אביטל, ור' חניא אתי משמעי אחי דוד (ופירש"י: וזה הפסול, שרבי הי' מבית דוד, ולא היתה בת הפאה משמעי, הונגת לבנו, שלא היתה בת מלכים).

וכן בשפת נ"ו ע"א, איתא: דרבי אתי מדוד ע"ש ב). ** (ב) ובירושלמי פ"ט דכלאים ה"ד, ובכתובות פי"ב ה"ג.

איתא: דרבי אתי מצד האב מבנימין, ומצד האם מיהודה, מבית דוד, ע"ש ובתוס' סנהדרין ה' ע"א ד"ה דהקא ועיין בהגהות מהריעב"ץ ז"ל בכתובות ס"ב ע"א, שכ' וז"ל: ודילמא ר' חניא נמי מנקבות דשמעי אתי וכו' ע"ש.

ומצאתי במרה"פ על הירושלמי הוריות פ"ג ה"ה ד"ה אל תאמין. שכ' דהא דכתיב (מלכים ב' כ"ה).

רמיה מ"א), מנרע המלוכה".

ממשפחת אמו הוא ע"ש, הרי מבואר דגם ממשפחת אמו נקרא,, מנרע המלוכה".

וא"כ רבי דאתי מדוד, אפי' אם נימא דמצד אמו אתי מדוד מ"מ הי' מיניחוס טפי מר' חניא, דאתי מנקבות שמעי כנ"ל ובירושלמי תענית פ"ד ה"ב, איתא, דמגילת יוחסין מצאו בירושלים, וכתוב בה, הלל מדוד וכו' ע"ש.

וכ"ה במד"ר פ' ויחי פ' צ"ח סי' ח' ע"ש ביפ"ת שכ' דאָפּשָׁר לָא אָתִי רַבִּי מֵהִלֵּל, אֲלֵא מִן הָאָם, ע"ש וּבְחִי הָרֶשׁ"ש מִש"כ בְּזָה. וְאֲנִי מְצֵאתִי לְרַבֵּינוּ נָסִים גָּאוֹן ו"ל, בְּבִרְכוֹת כ"ח ע"א, שכ' דְּרַבִּי הִי' שְׁבִיעֵי לְהִלֵּל וכו' ע"ש וּמְצֵאתִי עוֹד בְּהַקְדַּמַת הַמַּעֲתִיק לְפִיהֶם"ש לְהַרְמִיב"ם ו"ל עַל יְבָמוֹת, שכ' דְּרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא הִי' מְזַרְע דָּוִד, וְלֹא מִבְּנֵי שְׁלֹמֹה, אֲלֵא מִבְּנֵי שְׁפָטִיָּה בֶן אֲבִיטָל וכו' ע"ש וְתִמְהָה שְׁלֹא הָעִיר דְּבִירוּשְׁלָמִי תַעֲנִית הַנְּ"ל אֵיתָא דר' חֲזִיָּא אָתִי מִשְׁפָּטִיָּה:**) *וּא"כ אֵלּוּ דָּבָר,, פְּזִי" שְׁהִתְיַחֲסוּ אַחַר אָמֶם,, פְּזִי" שְׁהִיְתָה בֵּת ר' חֲזִיָּא, דְּאָתִי מִשְׁמָעִי, אָחִי דָּוִד, פְּאָמוֹר.

וְלֹא הִי' מִשְׁפַּחְתָּם כְּדָאִי כָּל כָּף לְהִתְחַתֵּן עִם הַנָּשִׂיא, שֶׁהִי' מִבֵּית דָּוִד מְזַרְע הַמְּלוּכָה כְּמוֹ שְׁלֹא הִיְתָה בֵּת ר' חֲזִיָּא בְּעֶצְמָהּ, הוֹגְגַת לְבָנוּ שְׁל רַבִּי מִטַּעַם שְׁלֹא הִיְתָה מְזַרְע הַמְּלוּכָה', כַּנֶּזְכָּר.

וּעַפִּי"ז יִתְפָּרֵשׁ לָן שְׁפִיר מַה שְׁאָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי סוּף סוּטָה, וּבַע"ז פ"ג ה"א, בְּהַעֲוָבָדָא שֶׁהִי' אָחָד מִן אֵלּוּ דְּבֵית פְּזִי, שְׁהִיוּ רוֹצִין מִמְּשַׁפַּחַת הַנָּשִׂיא וכו', ע"ש בַּק"ע. וּעַפִּי"ז מַה שְׁכַתְבִּיתִי אָתִי שְׁפִיר, מַה שְׁאָמַר זֶה שְׁל בֵּית,, פְּזִי", שְׁאִינוּ כְּדָאִי לְהִתְחַתֵּן עִם מִשְׁפַּחַת הַנָּשִׂיא.

לְפִי שְׁעִיקָר יַחוּסוּ הוּא, ע"י אָמוּ,, פְּזִי" שְׁהִיְתָה בֵּת ר' חֲזִיָּא, דְּאָתִי מִשְׁמָעִי, וְאִינְנוּ כְּדָאִי לְהִתְחַתֵּן כִּם הַנָּשִׂיא שֶׁהִי', מְזַרְע הַמְּלוּכָה", כַּדְּבָר הָאָמוֹר.

וּא"כ בְּהַעֲוָבָדָא שְׁל הִירוּשְׁלָמִי פִי"ב ה"ג הַנְּ"ל דְּאֵלּוּ דָּבָר,, פְּזִי" הִתְחַתְּנוּ בְּאֵמַת בְּמִשְׁפַּחַת הַנָּשִׂיא, יִתְכֹּן לוֹמַר סְבַרְת הִי"מ הַנְּ"ל שֶׁכ': דְּהִתְחַתְּנוּ הִי' רַחוּק, שְׁלֹא הָיוּ אֵלּוּ דְּבָר פְּזִי, כְּדָאִים לְהִתְחַתֵּן עִם מִשְׁפַּחַת הַנָּשִׂיא.

מִטַּעַם הָאָמוֹר. וְאֲזָדָא תְּמִיּהַת הַשִּׁיר"ק שְׁהַשִּׁיג עָלָיו וכו' דְּהַדְּבָר תִּימָה, לְגַנוּת הַמְּשַׁפְּחוֹת וכו' כַּנְּ"ל.

וּבַמַּחֲכָת"ה אִישְׁתְּמִיטְתִּיהָ הַגְּמָרָא מְפֹרְשֵׁת בְּכַתּוּבֹת ס"ב ע"ב הַנְּ"ל, דְּאָמַר רַבִּי: ח"ו פְּסוּלָא אִיכָא בְּמִשְׁפַּחַת ר' חֲזִיָּא וִיתִיבִי וְעֵינֵינוּ בְּמִשְׁפַּחֹת וכו' כַּנֶּזְכָּר. (אָמְנָם כֵּן, יֵשׁ לְתַמְנֹה עַל הִי"מ, שֶׁכ' זֹאת מְסַבְּרָא דְּנִפְשֵׁי', וְלֹא הָעִיר מִכָּל הַנְּ"ל.

אֲבָל רוּחַ הַקּוֹדֵשׁ הוֹפִיעַ בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ שְׁזָכָה לְכוּוֹן סְבָרָא אֲמִתִּית בְּלִי שׁוּם רַאִי): אִיכָרָא דָּאִם נִימָא כְּהִי"מ, דְּהִתְחַתְּנוּ דְּבָר פְּזִי, עִם מִשְׁפַּחַת הַנָּשִׂיא, לֹא הִי' כְּדָאִי כָּל כָּף. שׁוּב לִיכָא לְהוֹכִיחַ מֵהִירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל, דְּאִין רַשָּׁאִין לְתַת הַקְּדִימָה לְאַחַר הַגְּדוּל מְהֵרָאשׁוֹן.

דְּהַדְּרָא קוּשְׁיָא לְדוּנְפָתָהּ, כְּמוֹ שְׁהַקְּשָׁה הִי"מ, מַה לְקַרְשִׁים שְׁלֹא נִשְׁתַּנּוּ לְמַעֲלִיּוּתָא. אֲבָל אִם בָּא אַחַר, גְּדוּל מְהֵרָאשׁוֹן, מִנִּין לְבוּ, שְׁאִין רַשָּׁאִין לְתַת לוֹ דִּין קְדִימָה אוּלָּם יֵשׁ לְהוֹכִיחַ ד"ז מֵהִירוּשְׁלָמִי פ"ד דְּתַעֲנִית ה"ב, דְּאִיתָא שָׁם, דְּשְׁמוּאֵל, וְאֵלּוּ דְּבֵית שִׁילָה, הָיוּ שׁוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם הַנָּשִׂיא בְּכָל יוֹם.

וְהָיוּ הֵנָּךְ דְּבֵית שִׁילָה נִכְנָסִין תַּחֲלָה, וְיוֹשְׁבֵינָה תַּחֲלָה. וְלִבְסוּף הָיוּ חוֹלְקִין כְּבוֹד לְשְׁמוּאֵל, שְׁיִהְי' הוּא תַּחֲלָה.

וְאַח"כּ, כְּשֶׁנִּכְנָס רַב לֹא"י, חָלַק לִי שְׁמוּאֵל כְּבוֹד, וְהוֹשִׁיבוּ תַּחֲלָה. וְאָמְרוּ אֵלּוּ דְּבֵית שִׁילָה, אֲנַחְנוּ לֹא נִזְוֵי מִמְּקוֹמֵינוּ לְהִיּוֹת שְׁנֵיִם כְּמִקּוּדָם.

נקבל שמואל על עצמו להיות שלישי. ע"ש בק"ע ובפ"מ.

הרי מבואר מהירושקמי דאפי' לתת הקדימה לאחר הגדול מהראשון, אין רש"אין, אם לא שקהראשון מוחל. כמו שמחלו הג' דבית שילה לשמואל, להיות שניים, אבל, עוד יותר לא רצו למחול, אפי' לשמואל שהי' גדול מהם.

והי' מוכרח שמואל להיות שלישי, ולא דחו אותם יותר, והבן: אמנם פן אין להביא ראי' גמורה, מהג' עובדות דירושקמי שבת פי"ב ה"ג. ופ"ב דמענית ה"ב הג"ל.

לגידון שהתחלנו באות ג'. היכא, שמכבדים לאחד, בתור אדם המעלה, במקום הראשון. ואח"כ, בא עוד אחד, הגדול יותר במעלה מהראשון, דאין רש"אין להוסיף עוד מקום א', לפני מקומו הראשון. דשאני בהג' עובדות דירושקמי הג"ל, דרצו לדחות אותם ממקומן הראשון, ולהורידן, שלא יהיו נכנסין בכל יום תחלה לפני הנשיא, רק לעשותן שניים.

בד"ז שפיר אמרינו, דכיון שזכו להיות ראשונים, אין דוחין אותם ממקומן. משא"כ בגידון שהתחלנו, דאדם המעלה, שפכדוהו במקום ראשון.

עדיין במקומו עומד, בלי שום דחיה ועקירה, במקום למקים. רק שרצו להוסיף עוד מקום א' לפני מקומו.

שפיר י"ל דרש"אין לעשות פן: (ה) אבל יש להעיר בד"ז, מברכות כ"ח ע"א, בעובדא דר"ג וראב"ע, דא"ל דביתהו דראב"ע, לראב"ע: דלמא מעברין לך וכו'. ופירש"י ז"ל, ד"ה: ה"ג דלמא מעברין לך וכו'.

ול"ג מעלין בקודש, עכ"ל ובמהרש"א בחיא"ג שם, כתב לקיים גירסת הספרים הישנים, דראב"ע השיב לה באמת, מעלין בקודש ע"ש. וראה זה מצאתי בספר, ברכה משלשת", ב, תוספת ר' יהודה הקסיד" ז"ל, בברכות כ"ח שם, שגרס גירסא הישנה, גמירי מעלין בקודש", וכתב וז"ל: כלומר מעלין בקודש ולא יעברוני, אם לא בפשיעתי, ומסקנא נמי הכי הנה, שלא העבירוהו, אלא הי' גם הוא נשיא.

וא"צ למוחקו כפירש"י ז"ל, עכ"ל. וכן מצאתי עור שם, בתוספת הרא"ש ז"ל, שגם הוא ז"ל כתב לקיים הגירסא הישנה, כמעט ככתבו וכלשינו של תוס' ר"י הקסיד" ז"ל הג"ל.

ברוך יוצר המאורות, שהאיר לנו אור חדש, לקיים גירסא זו הישנה. ומצאתי עוד בשו"ת הריב"ש ז"ל, בסי' רע"א, באד"ה שלישית.

שגרם ג"כ גירסא זו. הרי תלתא נביאי, שהתנבאו בסגנון אחד, דגירסא הישנה היא אמת לאמתה של תורה.

ומצאתי בירושקמי פ"ו דפסחים ה"א. בהא דאמרו: ג' הניחו פתרון בעוה"ז.

ואמר רבי, דראב"ע תניין הנה (ענין בב"מ פ"ה ע"א, דשם רבי לא הנפיר כלל מראב"ע. וצ"ע).

והק"ע בפ"ה הב' שם, פי', דראב"ע תניין הנה. כלומר דהוא הי' השני אחר ר"ג.

שלא העבירו לראב"ע, אלא ר"ג דרש שתי שבתות, וראב"ע שבת שלישי. וכן פ"ה הפ"מ שם.

אבל הגירסא שלפנינו בגמ' ברכות כ"ח ע"א, דר"נ הי' דורש תלתא שבתא, וראב"ע קדא שבתא. והגאון רי"ב ז"ל הגיה בגליון הש"ס שם, דיותר נכון לגרס, דר"ג הי' דורש שתי שבתות.

כמש"כ בהקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש ביבמות. ומהק"ע והפ"מ ה"ל, מוכח ג"כ דס"ל פגירסא זו ועפ"י אותי שפיר דלא קשה מידי קושית המהרש"א בחיא"ג ברכות כ"ח ע"א ד"ה אלא, שפתי וז"ל: ולא ידענא דכיון דהנה ראוי להיות כל אחד דורש בקדא שבתא, אלא משום קנאה לא עשו פן וכו'.

אפתי תסגי לי' לר"ג תרי שבתא, וראב"ע חד שבתא, עכ"ל. ועפ"י מה שכתבתי באמת פן הי', פאמור.

וא"כ ממילא מוכח, דאין זאת הורדה לראב"ע, דכיון שלא העבירוהו מלהיות נשיא. ועדיין במקום כבודו הוא עומד, בתור נשיא.

אלא שהקדימו לר"ג, להעדיפו ביותרת הכבוד, שיירוש שתי שבתות. וראב"ע יקנה,, שני" לו.

פלשון הירושלמי,, תניין הנה".

זאת לא מיקרי העברה והורדה ג) ** (ג) ועפ"י"ז יש להעיר על השו"ת מבי"ט בשניות שבח"ב סי' ר', שפסק דבכל השטרות, כמו שאין יכולים להעבירו, פן אינם יכולים לשתף אחר עמו, כמו גבי מלך דכתיב,, שום תשים עליו מלך,, מלך" ולא שנים.

וממנו אנחנו לומדים לשאר שטרות, שדבר אחד לדור, ולא שנים (פסנהדרין ח' ע"א) ואפ"י יש ראוי אחר יותר ממנו וכו' עכ"ל ועיין בשו"ת גור"ר חיו"ד פ"ל ג' סי' ז' שפסק דיוכלו לשתף אחר עמו ובסי' ח' חלק עליו מהר"י אריפיל ז"ל ופסק דבמינהו הקהל, אין לשתף אחר עמו ע"ש.

ועפ"י האמור קשה, האיה היו משתפים לר"ג ולראב"ע שיהיו שניהם נשיאים, וצ"ע: ** וראה זה מצאתי בירושלמי ברכות פ"ד סוה"א, דשם איתא, דלא הורידוהו לראב"ע מגדולתו, אלא מינו אותו אב בית דין.

וכ"ה בירושלמי תענית פ"ד סוה"א [והפ"מ על הירושלמי ברכות ותענית ה"ל. פי': דר"ג חזר לנשיאתו, עכ"ל.

ותימה שהרי בתוס' ר"י הקסיד ז"ל, ובתוס' הרא"ש ז"ל, כתבו להדיא, דראב"ע גם הוא היה נשיא, יחד עם ר"ג, פנזפר. וצע"ג] ועפ"י"ז י"ל דכש"כ בגידון שבאית ג' היכא שכבדו לאדם המעלה, במקום ראשון ועדיין במקומו עומד.

רק רוצים להוסיף עוד מקום אחד, לפני מקומו, דרשאים לעשות פן. ודו"ק: (ו) ועתה אבא העירה בדברי כת"ר.

שְׁמֵדָמָה לְכַאוֹרָה נִידוֹן שְׁאֵלְתוֹ לְהָא דְפֶסֶק הֶרֶמ"א בִּשְׁ"ע חו"מ ס' קע"א סעי' א', לְעַנְיָן רַבִּים הַיּוֹשְׁבִים עַל סִפְסָל אֶחָד בְּבֵיהֶ"כ"נ. וְהַיּוֹ"ר רוֹצֵה לְהוֹסִיף עוֹד מְקוֹם א', אֶצֶל מְקוֹמוֹ. וְהַיּוֹשֵׁב אֶצְלוֹ מוֹחָה, בְּאֶמְרוֹ שְׁעַכְשָׁיו הוּא שְׁנֵי אֶצֶל הָרֹאשׁ. וְאִם יוֹסִיף יֵהִי שְׁלִישִׁי. דְּהַדִּין עִמּוֹ, וְיִכּוֹל לְמַחֲוֹת. וְהוּא הַדִּין בְּנִידוֹן דִּינָן.

ע"כ: בְּמַחֲלֵת כַּת"ר, לֹא עֵינֵן הֵיטֵב בַּד"ז. צָאוּ נָא וְרֵאוּ בְּנֵה"מ בְּמְקוֹמוֹ, בְּמִשְׁה"א סק"ג, בְּיֶאֱרָר שָׁם לְהִדְיָא, דְּבִסְתָם שְׁאִינוּ יָדוּעַ שְׁמִסְיַבַת הָרֹאשׁוֹן, הוּא חָשׁוּב יוֹתֵר מִהַשְׁנֵי. אֲמַרְיָן דְּאִין הַמְּקוֹם מְכַבֵּד אֶת הָאָדָם. וְבִלָּא עֲשִׂיַת מְחִיצָה, מִןתֵּר הַיּוֹ"ר לְהוֹשִׁיב אַחֵר אֶצְלוֹ, אִפִּי בְּמְקוֹם שְׁיָדוּעַ, שְׁמִסְיַבַת הָרֹאשׁוֹן, הוּא חָשׁוּב יוֹתֵר מִהַשְׁנֵי.

וכ"ז הוֹצִיא מִתְּשׁוֹ הָרֹא"ש ו"ל, שְׁהִיא מְקוֹר דְּבָרֵי הֶרֶמ"א. אוֹלָם בְּתִשׁוֹ חַת"ס חַאו"ח ס' כ"ו וְס' כ"ט, מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרֹא"ש וְהֶרֶמ"א ו"ל בְּיֶתֵר בְּיֶאֱוֹר, וְכַתֵּב ו"ל (בְּס' כ"ט): הָרֹא"ש כָּלָא פְּיִיל, כָּל שְׁאִינְנוּ אֶלָּא הֶרְבּוֹת כְּבוֹדוֹ, וּמִזָּה יִמְשֹׁךְ מִיְעוּט כְּבוֹד חֲבִירוֹ, וְאִינוּ נוֹגַע לְרִיחַ וְהֶפְסֵד מְמוֹן, וְגַם הוּא עוֹשֶׂה בְּשִׁלִּי, וְאִינוּ נוֹגַע בְּשִׁל חֲבִירוֹ, כְּגוֹן רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁהָיוּ לְהֵם מוֹשְׁבּוֹת בְּסִפְסָל אֶחָד, וְעֲשֶׂה רְאוּבֵן מְחִיצָה, וְהַכְּנִיסָה לְגִבּוֹלוֹ וְאִינוּ מְזִיק לִישִׁיבַת שְׁמֵעוֹן כָּלָל, רַק עִי"ז, וְיִגְבֶּה כְּבוֹד מְקוֹם יְשִׁיבַת רְאוּבֵן, וְהוֹרֵד כְּבוֹד יְשִׁיבַת שְׁמֵעוֹן כְּנֹון דְּאִית בִּי תִרְתִּי לְמַעֲלִיּוֹתָא, חֲדָא שְׁאִינוּ הֶפְסֵד מְמוֹן לְשְׁמֵעוֹן, וְגַם אִינוּ נוֹגַע בְּשִׁל שְׁמֵעוֹן, כִּי בְּשִׁלוֹ הוּא עוֹשֶׂה, אִין מִי יִמְחָה בְּיָדוֹ וְכו' ע"ש.

[שוב עֵינֵינִי בְּתִשׁוֹ הָרֹא"ש גוֹפֵי, בְּכָלָל ה' ס' ג'. וּמְצָאֵתִי אֶת שְׁאֵהָבָה נְפִישִׁי, שְׁהָרֹא"ש ו"ל הַעִיר ג"כ מְלִשׁוֹן חֲכָמִים שְׁאֶמְרוּ, לֹא מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם מְכַבֵּדוֹ, אֶלָּא הָאָדָם מְכַבֵּד אֶת מְקוֹמוֹ (וְלֹא צִיָּין הַמ"מ).

ותל"ח שְׁכַנּוֹנְתִּי לְדַעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל מֶרֶן הָרֹא"ש ו"ל. אוֹלָם נְפִלְאָת הִיא בְּעֵינֵי, מִש"כ הָרֹא"ש ו"ל שָׁם, וְז"ל: וּמָה שְׁטוּעֵן שְׁהוּא רְאִישֵׁן.

לֹא בְּקִינָא בְּהַאי דִּינָא (ס"א טַעְמָא). כִּי פְעָמִים אֲמַצְעֵי מְשׁוּבָח וּפְעָמִים אַחֲרוֹן מְשׁוּבָח וְכו' עכ"ל וְהִלָּא אֲנִי בְּעֵינֵי בְּיֶאֱרָתִי הַאי דִּינָא מִקְלָתָא בְּטַעְמָא, בְּאֶר הֵיטֵב.

וצע"ג וְגַם מִש"כ הָרֹא"ש הָא דְּאֲמַרְיָן בְּבִרְכוֹת מ"ו ע"ב גְּדוֹל מְסַב בְּרֹאשׁ קִשָּׁה, הָא לֹא אֲמָרוּ כֵּן, אֶלָּא בְּזִמְן שֶׁהֵן שְׁתֵּי מְטוֹת. אֲבָל בְּזִמְן שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ, גְּדוֹל מְסַב בְּאֲמַצְעַ. כְּבִרְכוֹת שָׁם, וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ד דְּתַעֲנִית ה"ב (כְּנַ"ל בְּאוֹת א'). וְגַם מִש"כ הָרֹא"ש וְז"ל: וּבְב"ב בְּיִשְׁיבָה הֵלֶךְ אַחֵר הַזְּקֵנָה, עכ"ל.

פְּלִיאָה נְשִׁגְבָה בְּעֵינֵי הֵלָא בְּב"ב ק"כ ע"א אֲמַרְיָן בְּהִדְיָא, דְּבִישִׁיבָה הֵלֶךְ אַחֵר הַחֲכָמָה, וּבְמִסְיַבָה הֵלֶךְ אַחֵר הַזְּקֵנָה (כְּנַזְכֵּר בְּאוֹת ב'). וְגַם מִש"כ שָׁם: ,,הֵנִי מִקְלִי בְּמְקוֹמוֹת שְׁאִינָם קְבוּעִים".

קִשָּׁה, הֵלָא בִירוּשְׁלָמִי פ"ד דְּתַעֲנִית ה"ב, אֲמָרוּ דְּהֶאָבוֹת דְּרַף הַסְּפָה הֵם קְבוּרִים. כְּנַ"ל בְּאוֹת א'.

הַרִי דְּגַם לְעַנְיָן מְקוֹמוֹת קְבוּעִים אֲמָרוּ כֵּן. וְצַע"ג]: (ז) סוֹף דְּבָר הַפֵּל נְשִׁמְעַ, דְּמִתְּשׁוֹ הָרֹא"ש וְהֶרֶמ"א ו"ל בְּס' קע"א, שְׁמֵעֵינוּ דְּכַנְיָדוֹן שְׁאֵלְתוֹ אִין מְקוֹם לְחוּשׁ כָּלָל.

כְּדָבָר הָאָמּוּר. וּמוֹכֵן מִמִּילָא דַּעֲפ"י הָאָמּוּר אֲתִי שְׁפִיר, הָא דְּפִסְקִינָן בִּיּו"ד ס'י ש"ס"ב סַע'י ד', דְּנוֹתְנִין שְׁתֵּי אַרְוֹנוֹת זַעג"ז, אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶן עֶפֶר שְׁשָׁה טְפָחִים (וּכְת"ר הוֹכִיחַ מִכָּאן דַּבְבִּיה"ח לֹא שִׁינְיָה לֹא מֵר, „מִי בְּרֹאשׁ" וְהָכֵא נָמִי לֹא שִׁינְיָה לֹא מֵר מִי לְמַעְלָה?)

וַעֲפ"י הָאָמּוּר אֲתִי שְׁפִיר, דְּלֹא הַמְּקוֹם מְכַבֵּד אֶת הָאָדָם, אֲלֵא הָאָדָם מְכַבֵּד אֶת הַמְּקוֹמִים. וְאִין שׁוּם כְּבוֹד לְהַנְקֵר בְּרֹאשׁוֹנָה לֹא לְמַעְלָה, וְלֹא לְמַטָּה.

וְעִינָן בְּב"ב ק"א ע"ב: דֹּא ר"א בְּמַעְמִיק. וְעִינָן בְּטוּיּו"ד ס'י ש"ס"ג בְּשֵׁם תְּשׁוּ' ר"ה גָּאוֹן ז"ל שְׁפָתַיב שְׁיִהְיִי הַקָּר בְּעֵנְמָק וְכו'.

אַעֲפ"י שְׁזָה לְמַעְלָה מְזָה ע"ש. וַע"כ וְדֹא דְהִינְנוּ טַעְמָא, מְשׁוּם דְּלַעֲנִין עֲלִיַּית הַמְּקוֹמוֹת לְעֵנָן כְּבוֹד.

לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוֹם (וְלֹא דְּנִקָּא בְּבִיה"ח) שְׁלֹא יִהְיִי רִשְׁאִי לְעֲשׂוֹת בְּגִבּוּלוֹ מַה שְׁלִבּוֹ חֲפִז. כָּל שְׁאִינּוֹ מְגִיעַ לְשַׁכְּנוֹ הִיזְק בְּגוּף מְמוֹנוֹ.

וְאַע"ג שְׁעִי"ז הִנְרַד כְּבוֹד שְׁכָנוֹ. אֲפ"ה לֹא יוֹכֵל לְמַחֲוֹת.

כְּמִבְּנָאָר בְּתִשׁוּ' הָרֹא"שׁ וּבְתִשׁוּ' חַת"ס הַנְּ"ל. וּמַכְש"כ בְּנִידוֹן דִּינָן שְׁאִין הַדְּבָר נוֹגַע לְעֵנָן כְּבוֹד כָּלֵל.

פְּשִׁיטָא דֹּאִין לְחוּשׁ בְּד"ז. וְזָה בְּרוּר: (ח) וּמַה שְׁפָחַב כַּת"ר, שְׁבַנְדוֹן מְקוֹמוֹת בִּיהַכ"נ עֲוֹבְדָא יוֹדַע.

שְׁנִשְׁאֲלָה שְׁאֲלָה פְּזֹאת לְפָנֵי הַגָּאוֹן רִשְׁכַּבֵּה"ג רַבִּי ר' הַעֲשֵׁל זַצ"ל, וּפְשִׁט ד"ז, עֲפ"י מַה דֹּאִיתָא בְּמַדְרָשׁ. שְׁבָאָה אוֹת, „ה"א מִיְהוֹשֻׁעַ", לְפָנֵי הַקַּב"ה.

בְּקַוְבִּלְנָא עַל מְשָׁה רַבִּינוּ ע"ה. שְׁבַתְחִלָּה הִיָּתָה אוֹת הָרֹאשׁוֹנָה בְּשֵׁם „הוֹשֻׁעַ", וְעַכְשָׁיו, בְּשֵׁם „הַיְהוֹשֻׁעַ" הִיא הַשְּׁנִיָּה.

וְיִצְא פִּס"ד שְׁאִין הַצְּדִק אֲתָה. הוֹאִיל שְׁלֹא נַעֲקֵרָה מְמִקוּמָה הַנָּה גַּם אֲנִי שְׁמַעְתִּי שְׁמוּעָה זוֹ אֲמַנָּם לֹא יִדְעָנָא אִם אֲמַת לְאַמְתָּה הִיא הַשְּׁמוּעָה הַזֹּאת.

כִּי אֲנִי בְּעֵנֵי לֹא מְצִאתִי כָּלֵל בְּשׁוּם מְקוֹם בְּמַדְרָשׁ שְׁאֲמָרוּ כֵּן, שְׁבָאָה אוֹת „ה"א" בְּקַוְבִּלְנָא עַל מְשָׁה רַבִּינוּ ע"ה עִינָן בְּסִנְהֶדְרִין ק"ז ע"א.

וּבִירוּשְׁלַמִּי סִנְהֶדְרִין פ"ב ה"ו. וּמִבְּנָאָר סֶדֶר לָךְ (פ' מ"ז א'), וּבְסֶדֶר וְאַרְא (פ"ו א') וּשְׁסֶדֶר מְצוֹרַע (פ"ט ב') וּבְסֶדֶר קָרַח (פ"ח כ"א).

וּבִשְׁה"ש (פ' ה') עַה"פ „רֹאשׁוֹ כְּתָם פְּז"ו.

וּבְתַנְחוּמָא סֶדֶר קָרַח (ס' י"ב). וּבְכָל אֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת אִיתָא, שְׁהִי"ד מְשֵׁם „שְׁרִי" עֲלֵתָה וּנְשַׁתְּחָה לְפָנֵי הַקַּב"ה, וְאַמְרָה: רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, עַקְרַתְנִי מִן הַצְּדִיקַת הַזֹּאת.

וְא"ל הַקַּב"ה: צֵא לָךְ. לְשַׁעֲבֵר הִיָּיתָ נְתוּן בְּשֵׁם נִקְבָּה, וּבְסוּף תִּיבָה.

חִיָּיָה שְׁאִנִּי נוֹתְנָה בְּשֵׁם זָכָר, וּבְרֹאשׁ תִּיבָה. הַה"ד: „וַיִּקְרָא מְשָׁה לְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן: „הַיְהוֹשֻׁעַ". וּבְאַמְתָּ אוֹת „ה"א", מ„נְשֻׁעַ".

לא הָיָה לָהּ פֶּלֶל, מֵה לְקַבֵּל עַל מִשָּׁה רַבִּינוּ ע"ה. כִּי אֲדַרְבָּה ע"י שְׁהוֹסִיף מִשָּׁה אוֹת יו"ד בְּרֵאשׁ שָׁם, יְהוֹשֻׁעַ, נִתְעַלְתָּה אוֹת הַה"א, בְּשֵׁם, יְה"ה שְׁאִינוּ נִמְחָק.

כְּשִׁבוּעוֹת ל"ה ע"ב. וּמִשָּׁה אֲז"ל (סוּטָה ל"ד ע"א) שְׁמִשָּׁה בְּקֶשׁ עֲצִיּוֹ רַחֲמִים: יְה"ה יוֹשִׁיעָה מְעַצֵּת מְרַגְלִים.

וּבַמִּדְרָסָה שֶׁלַח (פֶּט"ז ס"א ט') אֵימָא. שַׁע"י שְׁנִתְּוֹסַף לִיהוֹשֻׁעַ אוֹת יו"ד, נִטַּל שְׁכָר שֶׁל עֲשָׂרָה מְרַגְלִים ע"ש.

וְא"כ לֹא הִי' לְאוֹת הַה"א שׁוּם יְרִידָה. אֲדַרְבָּה נִתְעַלְתָּה ע"י הַיּו"ד שְׁבְרֵאשָׁה.

וְעַפ"י"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַתְּרַגּוּם יוֹנְתָן ב"פ, בְּסִדְרָה שֶׁלַח. עַה"פ: וַיִּקְרָא מִשָּׁה לְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ.

וְנ"ל: וְיִכְדֵי תִמָּא מִשָּׁה עֲנֻתְנוּתִי, קָרָא מִשָּׁה לְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ.

כְּלוּמַר ע"י שְׁרָאָה עֲנֻתְנוּתוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ וְכַתִּיב: מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן, וְאֵת דָּכָא וְשִׁפְלָא רֹחַ, כַּאֲמַר ל"ל (סוּטָה ה' ע"א), אֲנִי אֵת דָּכָא.

ע"ש בְּפִירֵשׁ"י. וְלִהְיֵי שְׁפִיר הוֹסִיף לוֹ מִשָּׁה אוֹת יו"ד, שְׁיִהְיֶה שָׁם, יְה"ה בְּרֵאשׁ שָׁמוֹ.

וְדו"ק: וַיֵּשׁ לְהַעִיר עַל מִשָּׁכַח הַמְּהַרְשָׁ"א בְּחֵיא"ג סְנֵהֲדָרִין ק"ז ע"א בַּד"ה: וּמֵה יו"ד שְׁנִטְלֵתִי מִשְׁרִי. שֶׁכ' וְנ"ל וּפ"כ נִטַּל הַקַּב"ה הַיּו"ד מִשְׁרִי, שְׁהִיא אוֹת הַשֵּׁם שְׁבְאִישׁ, וְנִתְּן לָהּ אוֹת הַה"א וְכו'.

וְע"כ לֹא זָכְתָה לְבֹן, כְּשֶׁהָיָה לָהּ אוֹת יו"ד, שְׁהִיא הַשֵּׁם שְׁבְאִישׁ וְכו'. וּמ"מ כִּינּוּן שְׁאוֹת יו"ד מְנַע אוֹתָהּ מִלְהִיּוֹת לָהּ בֶּן.

וְא"כ כְּשִׁנְתוּסַף לִיהוֹשֻׁעַ, לֹא זָכָה לְבֹן. אֵף שֶׁזָּכָה ע"י הַיּו"ד לְכַנּוּס לֹא וְכו' עַכ"ל.

וְא"כ עַפ"י"ד הַמְּהַרְשָׁ"א הִי' לִיהוֹשֻׁעַ גְּרַעוֹן, ע"י אוֹת הַיּו"ד שְׁנִתְּוֹסַף לוֹ. אוּלָם י"ל דִּהִי יוֹתֵר חֲבִיב לִיהוֹשֻׁעַ שְׁיִכְנּוּס לֹא י, מִשְׁיִהְיֶה לוֹ בְּנִים.

וְעַפ"י"ז י"ל הָא דְאֲמַרִּין בְּסוּטָה ל"ה ע"א: פָּתַח יְהוֹשֻׁעַ דְּקָא מְשַׁמְעִי. א"ל: דִּין רֵאשׁ קְטִיעָה יְמַלֵּל.

וּפִירֵשׁ"י: שֶׁא"ל מִי שְׁרֵאשׁוּ קְטוּעַ שְׁאִין לוֹ בְּנִים לִיטּוֹל חֵלֶק בְּאַרְצָה הוּא יְדַבֵּר, עַכ"ל וּבְגִלְיוֹן הַש"ס שָׁם בְּשֵׁם הָעֶרְוָה, שְׁפִי: רֵאשׁוּ קְטוּעַ, כְּלוּמַר רֵאשׁ שָׁמוֹ קְטוּעַ לְפִי שְׁהִי"ד אוֹת קְטִיעָה הִיא ע"ש בְּמִהַרְשָׁ"א בְּחֵיא"ג מִשָּׁכַח בְּזָה.

וְעַפ"י"י מֵה שְׁכַתְבְּתִי י"ל דִּהְפַל אֶחָד הוּא. דַּע"י שְׁנִתְּוֹסַף לוֹ הַיּו"ד מִשְׁרִי, שְׁמַנַּע אוֹתָהּ מִלְהִיּוֹת לָהּ בֶּן.

ע"כ גַּם יְהוֹשֻׁעַ לֹא זָכָה לְבֹן כַּמִּשָּׁכַח הַמְּהַרְשָׁ"א הַנָּ"ל. וְזֵה שְׁאֲמָרוּ לוֹ: רֵאשׁ קְטִיעָה יְמַלֵּל.

וְעַפ"י"ז פִּי רֵשׁ"י וּפִי הָעֶרְוָה ז"ל הֵם שְׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים. וְדו"ק: וְעֵינֵי בְעֶרְכִין ל"ב ע"ב, דְאֲמַרִּין: וְהֵינּוּ דְקָא קְפִיד קָרָא עֲלֵי דִיהוֹשֻׁעַ.

דְּכַלל דְּוָכְתָא כְּתִיב יְהוֹשֻׁעַ. וְהָכָא כְּתִיב יֵשׁוּעַ וְכו' דִּהוּ"ל זְכוּתָא דַּא"י, אֲמַאי לֹא לִיבְעִי רַחֲמִי.

ע"ש בְּמֵהֲרָשׁ"א בחיא"ג שְׁפֶתַב וְז"ל: דִּיהוֹשֻׁעַ הִי לֹו לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל פֶּה בְּזִכּוּתָא דַּא"י, וְלֹא עֲשָׂה פֶּן. וְלִכְפֹּד גַּפְחַת לֹו הִי"ד שְׁהוֹסִיף לֹו מִשָּׁה בְּבִקְשָׁתוֹ רַחֲמִים עָלָיו י"ה יוֹשִׁיעָה מַעֲצַת מְרַגְלִים, בְּזִכּוּתָא דַּא"י, עכ"ל.

וּדְבָרָיו ז"ל תְּמוּהִים. שְׁהָרִי פִּתְחוּ לֹו הִה"א מִיְהוֹשֻׁעַ וְקָרָא לֹו הַכְּתוּב, „יִשׁוּעַ", אֲבָל הִי"ד לֹא גַּפְחַת לֹו פֶּלֶל? וִי"ל דְּכִנּוּנַת הַמְּהָרָשׁ"א ז"ל הִיא, שַׁע"י שְׁנִפְחַת לֹו אוֹת ה"א, גַּם הִי"ד גַּפְחַת מִפְּבוּדוֹ, שְׁאִין שָׁם, י"ה" בְּרֵאשׁ שְׁמוֹ.

וְדו"ק: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִימָן פֶּגַע פְּבוּד הִרְה"ג וְכו' מוה"ר אֶפְרַיִם לִנְדָא נ"י רַב בְּבִאקְאָרְעִשׁט. ע"ד שְׁאֵלְתוֹ, אִישׁ יְהוּדִי אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַצָּבָא, שְׁנִפְל בְּדֶרֶךְ הַלִּיכָתוֹ (ר"ל), וְקִבְרוּהוּ בְּאַמְצַע הַדֶּרֶךְ, סְמוּךְ לַנְּפִילְתוֹ.

אִם מְנוֹתָר לַפְּנוֹתוֹ וְלִקְבְּרוֹ בְּקִבְרוֹת יִשְׂרָאֵל?: תְּשׁוּבָה הִנֵּה, מְקוֹר ד"ז נוֹבַע מֵהַג"א פ"ק דַּמ"ק ס' ל"ט, בְּשֵׁם הָאוֹר זְרוּעַ וְז"ל: וְהִיכָא שְׁאִינוּ מִשְׁתַּמְר בְּזֵה הַקְּבָר, שְׁיֵישׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יוֹצִיאֻהוּ נְכָרִים כו'.

אִז נִדְאִי מְצוּהָ לַפְּנוֹתוֹ, מִפְּנֵי צַעַר וּבְזִיוֹן הַמַּת, עכ"ל. וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ מִלְתָּא בְּטַעֲמָא, דְּהִנֵּה עֵיקַר הַטַּעַם שְׁאִין מִפְּנֵי הַמַּת מִמְּקוֹם לְמִקוֹם, כְּתִב הַפְּלִבּוֹ לְפִי שְׁהַפְּלִבּוֹל קָשָׁה לְמַתִּים, מִפְּנֵי שְׁמַתְיָרְאִין מִיּוֹם הַדִּין וְזָכַר לְדָבָר יִשְׁנָתִי אִז יְנוּחַ לִי (אִיּוֹב ג') גַּם (בְּשִׁמוּאֵל א' כ"ח) לְמָה הִרְגַּזְתִּי לַעֲלוֹת, עכ"ל.

וְכֵן הוּא בַּב"י וּבַט"ז וְש"ף יו"ד ס' ש"ס ג' סק"א. וְא"כ הִיכָא דְנִקְבְּר בְּקָבָר שְׁאִינוּ מִשְׁתַּמְר שְׁיֵישׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יוֹצִיאֻהוּ, וְהוּא בְּזִיוֹן גְּדוֹל לְמַת.

נִדְאִי שְׁרִי לַפְּנוֹתוֹ גַּם מְצוּהָ אִיכָא לַפְּנוֹתוֹ לְקָבָר הַמִּשְׁתַּמְר. מִטַּעַם דְּבְזִיוָנָא דְּמַת הוּא יוֹתֵר קָשָׁה מִצַּעֲרָא דְּבִלְבוּל וְחֶרְדַּת הַדִּין לְבַד בְּלֹא בְזִיוָנָא וְאַנְן אֶמְדִּינָן דַּעַת הַמַּת דְּנִיחָא לִיָּה טְפִי לְמַסְבֵּל חֶרְדַּת הַדִּין לְבַד בְּלֹא בְזִיוָנָא ע"י שְׁמִפְנִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹם לְמִקוֹם, מְלַסְבֵּוֹל גַּם שְׁנִיָּהֶם צַעֲרָא דְּבִלְבוּל וְחֶרְדַּת הַדִּין גַּם בְּזִיוָנָא ע"י שְׁיִוְצִיאֻהוּ נְכָרִים.

פְּעִין דְּאַמְרִינָן בְּסִנְהֶדְרִין מ"ד ע"ב לְחַכְמִים דְּקִי"ל פְּנוֹתִיָּהוּ דַּאִין הָאֲשָׁה נִסְקֶלַת עֲרוּמָה. וּבַגְּמָרָא שָׁם (מ"ה ע"ב) מְפָרְשִׁי טַעֲמָא דְּבְזִיוָנִיָּה דַּאִינֵשׁ עַדִּיפָא לִיָּה טְפִי מְנִיחָא דְּגוּפִיָּה יע"ש.

הָרִי מְבוֹאָר לְהִדְיָא דְּנִיחָא לִיָּה לַאִינֵשׁ לְסַבְּוֹל צַעַר גְּדוֹל מְלַסְבֵּוֹל בְּזִיוָנָא. וְכַשֵּׁם שְׁאֶמְרוּ פֶּן בְּחֵי הַהוֹלָה לְמוֹת.

הָכָא נְמִי אֶמְרִינָן פֶּן בְּמַתִּים שְׁפָבָר מַתוּ [וְעֵינִין תּוֹסִיו"ט פ"ב דְּאַבוֹת מ"ז ד"ה מְרַבָּה רָמָה. מַש"כ בְּשֵׁם הַפְּלִבּוֹ טַעַם הַקְּבוּרָה ע"ש.

וְעֵינִין שְׁפֶת י"ג פ"ב, וְדו"ק וצ"ע. הֵן אֶמַת דְּלְכְּאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר עַל הָא דְּסִנְהֶדְרִין מ"ה ע"ב הַנָּ"ל, מְהָא דַּב"ב ט' ע"א דְּפִלִּיגוּ שָׁם ר"ה וְרַב יְהוּדָה, וְר"י ס"ל שָׁם בּוֹדְקִין לְכִסּוֹת וְאִין בּוֹדְקִין לְמִזּוֹנוֹת, מְסַבְּרָא דְּהִיא קְמַצְעָרָא לִיָּה וְהִיא לֹא קְמַצְעָרָא לִיָּה.

וְלֹא ס"ל כַּר"ה דְּאָמַר הִיא קְא מְבִזִי. וְהַרְמַב"ם בַּפ"ז מֵהַל' מִתְּנוֹת עֲנִיִּים ה"ו פֶּסֶק כַּר"י דְּבוֹדְקִין לְכִסּוֹת וְאִין בּוֹדְקִין לְמִזּוֹנוֹת פ"כ נִדְאִי ס"ל דְּצַעַר גְּדוֹל מְבִזִּינָא וּבְפָרְק ט"ו מֵהַל' סִנְהֶדְרִין ה"א פּוֹסֶק פְּחַכְמִים דַּאִין הָאֲשָׁה נִסְקֶלַת עֲרוּמָה.

וע"כ מטעם דס"ל דבזיונא גדול מצערא. וא"כ הלכתא סיתראי גינהוי? אולם יש ליישב, דשאני התם בסנהדרין, דאיפא תרתי בזיונא, וגם צערא, אם תהיה נסקלת צרומה.

שפיר אמרו חכמים שתיסקל בלבושה. וניחא לה יותר שתסבול צער יותר גדול בלא בזיונא מלקל בצערה שתסבול צער קטן וגם בזיונא משא"כ בב"ב ט' ע"א, דשם קאי לעגן צער לחוד, נגד בזיון לחוד.

שפיר אר"י ופסקינו פנותיה דצער גרע מבזיון ודו"ק ועיין תפארת ישראל על משניות בפ"ו דסנהדרין מ"ג. ובפ"ח דיומא מ"ז שחקר שם אי בושא קיל מיסורין ע"ש.

ולא העיר פלל מב"ב ט' ע"א. ועפי"ד יש לפלפל הרבה ודו"ק.

ואכמ"ל].

וא"כ בנידון שאלתינו דאיפא למיחש שמה יוציא והו מהקבר שאינו משתמר. ויהיה להמת תרתי צערא דחרדת הדין וגם בזיונא.

נדאי אמרינו דניחא לי להמת למיסבל צערא דחרדת הדין לבד בלא בזיונא, ולפנותו ממקום למקום מלסבול תרתי. וזה שדקדק בהג"א וכתב: מצנה לפנותו מפני צער ובזיון המת.

פלומר דאיפא תרתי צער חרדת הדין וגם בזיון. וכשמפנין אותו ליפא אלא חדא בלבול חרדת הדין בלא בזיונא.

ויש עוד להעיר על הג"א שם שמדמה היכא דאיפא למיחש שיפנסו מים לקברו, להאי דאיפא למיחש שיוציאוהו מקברו. ובשניהם כתב שמצנה לפנותו.

ובאמת חילוק גדול יש פמוכן. ועיין תוסיו"ט פ"ב דאבות מ"ז, מש"כ בריש דבריו שם להשיג על הר"י בן שושן ע"ש ודו"ק: וראה זה מצאתי באור זרוע הגדול סי' ת"כ, כתב וז"ל: והא דתנן במ"ק ח' ע"א.

ועוד אר"מ מלקט אדם עצמות אביו ואמו מפני ששמחה הוא לו. ופירש"י זצ"ל פדי לקוברו במקום אחר הגון.

אין לפרש דהיינו ממכונד למכונד יותר מזה, אלא כגון שלא היה משתמר היטב בזה הקבר ויש לחוש שמה יוציא והו או שמה יפנסו מים לתוך קברו וכו' אז נדאי מצנה לפנותו מפני צער ובזיון המת שבה אומר ר"מ מותר ללקט עצמות וכו', עכ"ל.

ומדברי האו"ז הללו העתיק הג"א דינו הנ"ל. וכפי הנראה העמיס האו"ז ד"ז בפירש"י ותמהני ע"ז דהא בפירש"י שלפנינו במ"ק ח' ע"א לא נמצא פלל זה הלשון שהעתיק האו"ז מפירש"י.

וז"ל רש"י שלפנינו: מלקט אדם עצמות אביו ואמו ומוליכן למקום אחר לקוברן בקברות אבותיו, מפני ששמחה הוא לו שקוברן בקברות אבותיו, עכ"ל. רק בפירש"י שעל הרי"ף שם כתב רש"י זה הלשון שהעתיק האו"ז.

וכן הוא בר"ן שם ע"ש ויש לומר דכוננת פירש"י שעל הרי"ף שכתב לקוברן במקום אחר הגון. היינו נמי בקברות אבותיו.

ונה ודאי מיקרי הגון. כמ"ש בירושלמי מ"ק פ"ב ה"ד: ערב היא לאדם שיהא נח אצל אבותיו.

וכן הוא באור זרוע הגדול שם סי' תי"ט בשם מס' שמחות פ' י"ג. ובאמת לפנינו במס' ליתא להאי לישנא, רק הגר"א ז"ל גרס זאת במס' שמחות.

והיא עפ"י הירושלמי הג"ל. וכ"ה בטוש"ע סי' שס"ג.

ומנ"ל להאז"ז לפרש פוננת רש"י שעל הרי"ף דמקום אחר הגון היינו מקום המשתמר. ומקונם לא הי' נקבר במקום המשתמר.

מי הגיד לו זאת? הלא שפיר י"ל דכוננת רש"י שעל הרי"ף כמ"ש בפירש"י שלפנינו בגמרא פנ"ל. אמנם פן לעננו עיקר הדין כבר פתבתי שהוא נכון בטעמו, כדבר האמור.

וגם על פירש"י שלפנינו הג"ל, יש להעיר לפי טעם הכלבו. דעיקר טעמא דאין מפנין המת מקום למקום, משום כלבול וחרדת הדין.

הא לפימש"כ בשו"ת נו"ב מהד"ק חיו"ד סי' פ"ט דבעצמות אם לא נשאר רק עצם בלא בשר ליכא כלבול וחרדת הדין כלל ע"ש. א"כ שפיר אמר ר"מ מלקט אדם עצמות אביו ואמו, אפי' שלא לקוברו בקברי אבותיו, דהא שמחה היא לו שרואה אבותיו נחו מן הדין.

וכן אמרו להדיא בירושלמי פ"א דמ"ק ה"ה על המשנה הג"ל והנו"ב ז"ל במחכת"ה לא ראה להירושלמי רושלמי הנה שמבואר להדיא פחדושו. ויש להעיר מהירושלמי על הב"י סי' שס"ג ע"ש ודו"ק וצ"ע אולם על עיקר טעם הכלבו משום חרדת הדין.

קשה דא"כ אפי' לפנותו לתוך שולו ולקברות אבותיו יש לאסור. ובפירוש אמרו בירושלמי ובמס' שמחות דמותר וכן הוא בטור וש"ע בלי שום חולק ומצאתי בהרדב"ז על הרמב"ם ששנדפסו בווילנא בפ"ד מהל' אכל הט"ו שדחה גוף טעם זה.

מטעם הג"ל דא"כ אפילו לפנות תוך שולו הו"ל לאסור. וכתב דעיקר הטעם הוי משום בזיון המת ע"ש.

וא"כ בקבר שאינו משתמר דאיכא למיחש לבזיון יותר גדול, ודאי שרי לפנות. ועפ"י ד הרדב"ז יש ליישב קושיות השו"ת חכ"צ בב"ב קנ"ה ע"א שנקט רע"ק טעמא דניווול ולא נקט טעמא דחרדת הדין ע"ש.

ועפ"י ד הרדב"ז אתי שפיר, דטעמא דחרדת הדין לאו דסמכא היא פנ"ל: ולענן דינא בנידון שאלתינו פשיטא דשרי. ועיין בשו"ת ח"צ סי' נ' שכתב בפשיטות דלפנות משרקעות גוי לשכונת קברות ישראל, עדיף משל אחרים לתוך שולו דשרינן אפילו ממכובד למבוגר עכ"ל.

[והחת"ס ז"ל יו"ד סי' של"ד, לא ראה להח"צ] ופשוט וברור שמותר. וה' שנותינו אריף: בצלאל זאב שאפראן סימן פד כבוד בני יקירי הרה"ג וכו' מוה"ר חנוך העניף שאפראן שליט"א רב בבאקארעשט.

הנני להשיב תשובה מאהבה, בדבר אשר שאלת לדעת, גם בשם כל חברי הרבנים הג' וכו' דמחנ' שליט"א. ע"ד איזה מקומות שב, בית החיים" דמחנ', אשר לפי דברי

ראשי מנהיגי ה,תכרה-קנושה" דמחנ', זה ארבעים חמשים שנה חלפו עברו מאז חדלו לקבור שם.

ומשנים קדמוניות היו המקומות הנ"ל מוקדלות, לקבורת ילדים וילדות. אכן, יען פי עיני כל העוברים בביה"ח בהמקומות הנ"ל, רואים פי עוד נמצאו שם בין מצבות הילדים, מקומות רבות פנויות, בלי שום,, ציון-קברות". ע"כ ראשי הקהלה דמחנ' עזבו נפשם. לשאול מהרבנים הג' וכו' שליט"א, למצוא צד היתר, שיהיו רשאים מעתה, לקבוע את המקומות הפנויות שבין המצבות הנ"ל. ל,,קבורת-מתים" ר"ל.

יען וביען, פי כמעט אפס מקום בביה"ח הגדולה וכו'. ורבני הקהלה שליט"א, יצאו לבקר את אותן המקומות, ונתנו צו ל,,אחד הקברנים", שיחפור באיזהו מקומן, אשר לפי ראות העין נראה וניזכר, פי שם צריכין להיות מצבות.

ובאמת מצאו מצבות ישנות. ובמק"א שם, מצאו בעומק החפירה, שיורי קרש נרקב. וגם איזה רבנים מרבני הקהלה שליט"א, שמעו מ,,אחד המשגיחים" על ה,,בית-החיים", שהוא מוקדק לאיש פשר, שהוא אומר, שבאותן מקומות פנויות, נקברים ילדים קטנים ונפלים אשר לא העמידו עליהם מצבות וציוני קברים, כנהוג בעיירות רבות.

אולם המשגיח הנ"ל, זה רק עשרים שנה שנתמנה למשגיח ולפי דברי הח"ק הנ"ל, פסקו מלקבור במקומות הנ"ל זה ארבעים וחמשים שנה ועתה שאלתכם ובקשתכם לדעת, אם נכון הדבר לעשות בחינה זאת: לפקיד על הקברנים שיחפרו שם בארבעה וחמשה מקומות פנויות שבין המצבות הנ"ל, לראות אם באמת יראה וימצא שם איזה סימנים המוכיחים פי היו שם קברים ואם באמת לא מצאו שם שום סימן המוכיח לקבר אדם.

אז ניתן צו, אין צו אלא זירוז על ראשי הקהלה למנות משגיח פשר וירא ה', שיעמוד על המשמר, בכל עת תמיד, שיחפרו שם איזה,,קבר חדש", אם רק יראה שם איזה סימן שבו הנה,,קבר אדם", פקוד תומ"י שיתמלא הבור שהוא מחולקיתו, ולסתמו בעפר ולהעמיד עליו,,ציון": תשובה (א) לפענ"ד נראה ברור פי לא נכון הדבר לחפור באותן המקומות שבין המצבות הנ"ל.

יען כימוכחא מילתא טובא, שפאן נמצא וכאן הנה מקום קברות ילדים. ובלי ספק נמצאו שם עוד מצבות ישנות במעבה האדמה כעין שמצאו הרה"ג וכו' שליט"א.

וגם שם נקברו ילדים נפלים בלי ציוני קברים. פי הדעת נותן, דמאחר דהנוחזקו מקדם קדמתה לקבור שם ילדים.

בנדאי לא היו שבו מקומות פנויות בין מצבות, ואזלו לקבור ילדים במק"א. אף ורק, פינון שנתישן הדבר, שכבר עברו ארבעים חמשים שנה, נשתפח הדבר, ואינם יודעים.

וכעין דאמרינן בכתובות כ' ע"ב לענין תולדות קרובה, שאין קרובה הימנה. ישנה, שאין אדם זכרה, ומטמאינן מספק.

עש"ה.

וגם פשיטא דיש להאמין לאחד מהמשגיחים הנ"ל, שהוא מוחזק לאיש פשוט ומהימן, מה שאומר שבאותן המקומות שבין המצבות, נקברים שם ילדים קטנים ונפלים. פי בנדאי לא בדה זאת מלבד.

דמה לו לשקר,, ומה לו לשקר פי חזקה דמי" (פקודושין ס"ד ע"ב, ובכ"ד).

ואע"ג שזה רק עשרים שנה שנתמנה למשיגית, וכבר פסקו וחדלו לקבור באותן המקומות אולם מסתמא שמע זאת מהמשגיחים משנים קדמוניות, אלו שהיו עוד בעת התמנותו, והם זכרו עוד מהנעשה בפניהם מקדם קדמתה, שבאותן המקומות קברו ילדים קטנים ונפלים, ולא העמידו מצבות על קברם [וכן המנהג בהרבה עיררות].

ניען פי לאו מילתא דכדי הוא, דאמר רבא בסנהדרין כ"ט ע"ב, דלא דכירי אינשי. ע"ש בפירש"י ד"ה פל.

[וכעין זאת,, אמר רבא" בשבועות ל"ד ע"ב, דכל מילתא דלא רמיא עלי דאיניש וכו' לאו אדעתין] אדרבה מילתא דרמיא עלי היא (לידע איך להתנהג נאפין' אחר שנים הרבה מידבר כ"ז).

פכתובות כ' ע"ב. וא"כ פשוט וברור דיש להאמין לאחד מהמשגיחים הנ"ל כדבר האמור: ועפ"ז נראה ברור, דאסור לחפור באותן מקומות הפנויות שבין המצבות.

מטעם דיש לחוש שע"י התפירה יפתחו קברים, ויראו בגיוול המתים [ע"י פירש"י ז"ל בב"ק נ"א ע"א ד"ה דמנוול. שנעשה אברים, עכ"ל] דהרי כל עיקר טעם קבורת מתים, היא משום דאסור לראות בגיווילם.

כדאמרין בסנהדרין מ"ו ע"ב, דקבורה משום בזיונא ופירש"י ד"ה משום בזיונא שלא יתבזה לעין פל, שיראוהו מת ונרקב ונבקע, עכ"ל. ואפילו משום הפסד מון אסור לפתוח הקבר, אחר שנסתם הגולל כמבואר בש"ע יו"ד סי' שס"ג סעיף ז'.

ומרן ז"ל בב"י, הביא ד"ז בשם רבינו ירוחם ז"ל בשם א"ר ע"ש. וכן הוא בפ"ד ממס' שםחות הי"ב ע"ש ותימה על מרן ר"י והב"י ז"ל שלא הביאו מגמרא מפני שבת בב"ב קנ"ד ע"א במעשה דבני ברק, באחד שמכר בנכסי אביו ומת, ובאו בלי משפחה וערערו.

לומר קטן הנה בשעת מיתה. ובאו ושאלו את רע"ק מהו לבדקו וא"ל: אי אתם רשאים לנולו ע"ש.

ומרן הרא"ש ז"ל במ"ק פ"ג סי' ל"ט, הוכיח מהברייתא דפ"ד ממס' שםחות הנ"ל ותינו פה מעשה דבני ברק הנזכר] שסתימת הגולל, היינו אחר שנקבר, ונגמר סתימת הקבר בעפר עש"ה ודלא כמש"כ הגאון בעל תשו' פנסת יחזקאל ז"ל סי' מ"ד דנ"ל ברור לפירוש שהוא מעשה דבני ברק הנ"ל, דמיירי קודם שנקבר המת, רק רצו לבדקו אחר מיתתו קודם שנקבר, לחפש בגבו וכריסו, ולברר שאין לו שום שערות, דזה הני גיוול למת לבדוק פל גופו ולהפכו מהיפך להיפך עש"ה ותרי תמיהה, מידבר דכירי.

דבמחכת"ה אישתימיה הברייתא דפ"ד דמס' שםחות הי"ב הנ"ל, דמפירש יוצא משם, דהמעשה הי' לאחר שנסתם הגולל. וגם אישתימיה דברי הרא"ש ז"ל בפ"ג דמ"ק,

שהוכיח מהדף ברייתא, דסתימת הגולל, היינו אחר שנקבר פנ"ל ועיין בפ"ד יו"ד סי' שע"ג ס"ק י"א שפי' גם דעת רש"י ז"ל דהכי ס"ל ע"ש.

והר"י והב"י ז"ל לא העירו פלל מכ"ז, וצ"ע. עכ"פ מבואר להדיא בברייתא דמס' שמועות וגמ' מפנרשת בב"ב הנ"ל, דאפי' משום הפסד ממונ אסור לפתוח את הקבר, לאחר שנסתם הגולל ואע"ג דבגמ' ב"ב קנ"ד עב שם אמרינו אי אמרת לקוחות קא מערערי, אמאי שתקי לימרו לי, אנו זויינהינן לי, לינוול ולינוול ובפי' הרשב"ם ד"ה לינוול.

אין אנו חוששין בבשתו, שאינו קרובנו, והפסדנו מרובה, עכ"ל. וא"כ לכאורה משמע דבהפסד גדול של ממונ רשאים לינוול המת? אולם באמת זה ליתא.

דשאני התם, דאיכא ניקחא נפשא להמת, אם יבדקו אותו, בכדי שלא יהי' הוא הגורם, להפסיד ממונ ללקוחות, פיון דההפסד בא בסבתו, ומחמתו. ובמקום דאיכא ניקחא נפשא, ועוד הדבר נוגע גם לכבודו.

וכמש"כ התוס' בכתובות פ"ו ע"א ד"ה פריעת בע"ח דאם לא יהיו מחזירין איכא קלון וכו' עש"ה. ובכה"ג אין פאן איסור ניוול פלל.

וכ"כ הנו"ב ז"ל במהד"ת חיו"ד סי' ר"י, באד"ה עוד הביא. וז"ל: וכל מה שהוא לכבודו, אין בו משום ניוול, עכ"ל.

אבל היכא דליכא רק ניוול המת לבד, ולית בזה שום ניקחא לנפש המת, וגם אן הדבר נוגע לכבודו, נדאי אסור לניולו, אפי' היכא דאיכא הפסד ממונ. וכעין שכ' בספר חסידים סי' תש"ל.

וז"ל: מי שנתן מתנה ומת וקברוהו, ואין ידוע אם הביא שתי שערות, אל יקילו לחפור לראות וכו'. ע"ש בהמפרש שכ': דמשום ממונ אין מבזין המת, עכ"ל, ותימה על המפרש הנ"ל שלא העיר מהתוס' ב"ב קנ"ד ע"ב ד"ה זויי.

שכתבו פן לענין יורשים ע"ש [יענין בתוס' שם בפ"ה הב', לענין קרוב. ע"ש ובפי' הרשב"ם ד"ה לינוול.

ועיין ברמ"א חו"מ סי' ק"ז סעיף ב', ובסמ"ע ובש"ך שם. ובתשו' חכ"צ סי' מ"ט, שכ': דמשמע מהתוס' דבקרוב.

אף דאית לי דררא דממונא אינו רשאי לניולו וכו' ע"ש. ועיין בפ"ה רבינו גרשום ז"ל (בגליון הש"ס ב"ב קנ"ד ע"ב) שכתב: דמשפחתו הנה, לא היו רוצים לניולו, עכ"ל, ועיין בשירי שטמ"ק, שפסוק ס' חידושי המאירי על מס' שבת.

שכתב: דבקרובים יש להם לעשות לפנים משה"ד ע"ש. וצ"ע] והא נדאי דאיסור ניוול המת הוא מה"ת.

וכ"מ בב"ק נ"א ע"א, דאמרינו: ואהבת לרעהו כמוד', ברור לו מיתה יפה. ופרי': אי הכי נגבה טפי.

ומשני: משום דמינוול ע"ש. וטעמא משום דהרי הוא ענף.

מלאו ד, לא תלין נבלתו על העץ".

דְּכַל דְּבַר דְּאִית בִּי בְּזִיּוֹן אָסוּר. דְּנִמְיָא דְתַלּוּי דְאִית בִּי בְּזִיּוֹן (פְּסֻלָּה דְרִין מ"ז ע"א).
וכ"מ בְּחֻלִּין י"א ע"ב. וכ"כ הָאֲחֻרּוֹנִים.

וּתְמַהֲנִי עַל הַגְהַ"ק חֵידָ"א ו"ל בַּס' בְּרַכֵּי יוֹסֵף חֵידָ"ד סִי שִׁס"ג, שְׂכַל: דְאִסּוּר נְיוּול הוּא
מְדַרְבְּנָן ע"ש. וְזֶה לִיתָא, פְּנ"ל.

וּעִפִּי"ז בְּנִידוֹן דִּינָן, אִפִּי אִם נִימָא, דְאִיפָא סְפִיקָא אִם ע"י הַחֲפִירָה, נִגִיעַ לְרֵאוֹת בְּנִידוֹל
הַמַּת. מ"מ אָסוּר לְחַפְנָר, מִטַעַם סְפִיקָא דְאִוְרִינְתָא לְחַוְמָרָא וְעִינָן בַּס' נַחַל אֲשָׁפּוּל (הַל'
מִילָה וְיִוְלָדָת אוֹת ט') שְׁפַתְבַּ בְּשֵׁם הַגְר"ק, דְאִין לְהַתִּיר בְּזִיּוֹן הַמַּת, אִפִּי מִשּׁוּם פְּקוּחַ
נְפִשׁ.

וכ"כ בַּס' בְּנִין צִיּוֹן ח"א ק"ע קע"א ע"ש. וְאִנּוּן אִיפְכָא שְׁמַעִינּוּן מִהַסְפָּר חֲסִידִים סִי תנ"א.
מוֹבָא גַם בַּבֵּיא ה"ט יו"ד סוּס"י שֵׁנ"ב. וְכֵן הוּא עוֹד בַּס' ח סִי תש"ל הַנְּ"ל ע"ש.

וְעִינָן בְּשׁו"ת שְׂבִיבַת צִיּוֹן סִי ס"ד ס"ה ס"ו, שְׁפַתְבַּ: דְאִסּוּר לְפַתּוּחַ קָבֵר, אִפִּי בְּכַדֵּי לְהַתִּיר
אֲשָׁה מִכְּבָלֵי הָעֵיגוֹן ע"ש. וְא"כ בְּנִידוֹן דִּינָן, אָסוּר לְחַפְנָר, אִפִּי בְּסַפֵּק אִם יִמְצָא קָבֵר.

מִטַעַם דִּישׁ לְחַוֵּשׁ דְשָׁמָא יִמְצָא קָבֵר וַיִּנְוֹל בְּחַנּוּם. וְכָבֵר פְּתַח הַחֲכ"צ ו"ל בַּסוּס"י מ"ז,
דְהַגְמ' בַּב"ב קנ"ד ע"ב נְקֻטוּ הַטַעַם דְנִידוֹל, דְשִׁינָא אִפִּי בְּקֻטְנִים, וְהוּא פּוֹלֵל וְכו' עכ"ל.

וכ"כ הַנּוּ"ב ו"ל בַּמַּהד"ת סִי קס"ד. וְנ"ל: דְנִידוֹל שְׁיִינָא בְּכַל קָטָן כִּי לִדְעָתִי הַנְּיוּול נִגְעַע
גַם לַחַיִּים, שְׁרֹאִין סוּף הָאָדָם לְנִידוֹל כְּזֶה, עכ"ל וְהוּא אֲמַת, שִׁי"ל עַל מְרָן הַחֲכ"צ וְהַנּוּ"ב
ו"ל, שְׁפַתְבּוּ דְנִידוֹל שְׁיִינָא גַם בְּמַת קָטָן.

דְהַרֵּי כְּבֵר הַבֵּאֲתִי מִפִּירֵשׁ"י ו"ל בְּסֻלָּה דְרִין מ"ו ע"ב שְׁפִי הָא דְאִמְרִינָן שְׁם קְבוּרָה מִשּׁוּם
בְּזִיּוֹנָא הֵינּוּ שְׁלֵא יִתְבַּזֶּה לְעֵין פֶּל, שְׁיִרְאוּהוּ מֵת וְנִרְקַב וְנִבְקַע. וְא"כ לְפִי"ד הַג"מ ו"ל,
מוֹבָא בַּמַּג"א או"ח סִי תַקכ"ו סק"כ, דַּס"ל דְאִין מְצֻנָה לְקַבְרָא נְפֵל ע"ש.

וּבַנּוּ"ב מַהד"ק תַאו"ח סִי ט"ז ע"ש. וּמוֹכַח דַּס"ל לְהַג"מ דְבַנְפֵּל לִיכָא אִסּוּר מִשּׁוּם
נְיוּול, דְהַרֵּי אִין מְצֻנָה פְּלָל אִפִּי לְקַבְרוֹ.

וּמְצֻאֲתִי בַס' מְלַחֲמַת אַרִי עַל הַל' מִילָה סוּס"י רס"ג, שְׁפַתְבַּ עִפִּי"ז לְחַדֵּשׁ דְבַנְפֵּל קוֹדֵם ל'
יּוֹם לֹא שְׁיִינָא גְבִי נְיוּול וְהַנִּיחַ בַּצ"ע [וּמְצֻאֲתִי בַס' חֵידוּשִׁים עַל הַל' יו"ט מִהַגְאֹן בְּעַל
פְּרִתִי וּפְלִתִי ו"ל, בַּפ"א הַלְכָה כ"ג, בְּסוּף דְבְרִיו שְׁם, שְׁפַתְבַּ וְנ"ל: וְע"כ צ"ל דְנַפְלֵל אִין
מְחֻיָּב לְקַבְרוֹ, דְלִיכָא פְּאִנְבְּזִיּוֹן, וְלִיכָא פְּאִן פְּפָרָה וְכו', עכ"ל וי"ל מְהַרָא"ש פ"ג דַּמ"ק
רס"י צ"ד שְׁהֵבִיא מְהָא דְתַנְיָא בַא"ר דְהַנְפֵּלִים וְכֵן ח' חֵי, וְכֵן ט' מַת.

אִין מִתְעַסְקִין עִמּוֹ לְכַל דְבַר וְכו' עכ"ל. וּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְהַנְפֵּלִים.

א"צ קְבוּרָה פְּלָל אוּלָם בְּתַשׁוּ הַרְשָׁב"א ו"ל סִי תשס"ג, מוֹבָא גַם בַּד"מ וּבְשָׁ"ף יו"ד סִי
שִׁמ"ה סק"א. פְּתַב, דְלָאוּ לְעַנְיָן קְבוּרָה אָמַר כֵּן.

ע"ש [מ"מ בְּנִידוֹן דִּינָן דַּבְבִּיה"ק שְׁם הוּ קוֹבְרִים יְלָדִים קְטַנִּים, וְגַם נְפֵלִים. פְּשִׁטָא
דְאִסּוּר לְחַפְנָר, כְּדָבַר הָאֲמוּר: (ב) עוֹד טַעְמָא אַחְרִינָא אִיכָא בְּנִידוֹן דִּינָן דְאִסּוּר לְחַפְנָר
בְּמִקּוּמוֹת הַפְּנוּיּוֹת הַנְּ"ל.

משום דגיש לחוש דע"י התפירה, יפתחו גוללי קברים. ואפי' אם לא יתפרו כל כף בעומק, עד שיגיעו לראות בגיוול המתים.

מ"מ אם רק יגעו בגוללי הקברים, שפודאי נרקבים, אחרי אשר חלפו עברו עליהם שנים הרבה ארבעים וחמשים שנה וטמונים בעפר פנ"ל. וא"כ קרוב לודאי שיפתחו גוללי הקברים.

ועי"ז יתבלבלו המתים. וכמש"כ הפלבו, מובא בב"י ובט"ז ונש"ף בסי' שס"ג הטעם שאין מפנין את המת ממקום למקום, לפי שהבלבול קשה למתים שמתיראין מיום הדין.

וזכר לדבר: שישישתי אז ינוח לי יע"ש. וא"כ ה"א נמי בפתיחת הגוללים יגרמו בלבול וחרדה להמתים מאמת הדין.

וכמש"כ הגאון ר"ד אופנהיים בהתשובה שפסוף שו"ת חו"י, והחכ"צ סי' מ"ז והנו"ב ז"ל במהד"ת סי' קס"ד דגם בפתיחת הגולל לבד, איכא חרדת הדין יע"ש א). ***(א) עיין בשו"ת ש"ב יעקב סי' ס"ד, מובא גם בעקרי הד"ט הל' קבורה סי' כ"ח, שכתב לענין ילדה בת ט"ו חדשים שנקברה וכו'.

ונו"ל: שלא לפתוח קברה ואף דלפמש"כ הטור ומרן דלפתוח הקבר בלי פינוי מותר. וגם לפימש"כ הט"ז והש"ף דהאסור הוא מפני שמתיראין מן הדין וכו' ואף דמטעם גיוול אין בה שאמתמול קבורה, ובזמן מועט כזה אינה מנוולת.

מ"מ כבר כ' מרן בסי' שס"ג בשם הירושלמי שאין לפתוח שום קבר אחר שנסתם הגולל אפי' לבדוק אחר ב' שערות וכו' עכ"ל. ובמחכת"ה כל דבריו תמוהים.

שפטור ובב"י ז"ל לא נמצא כלל מש"כ הוא ז"ל בשם, דלפתוח הקבר בלי פינוי מותר. וגם מש"כ מהט"ז והש"ף דהאסור הוא מפני שמתיראין מן הדין.

במחכת"ת אישתימיתיה דגם מרן הב"י ז"ל הביא טעם זה בשם הפלבו פנ"ל וגם מש"כ דהב"י בסי' שס"ג הביא בשם הירושלמי שאין לפתוח שום קבר אחר שנסתם הגולל וכו'. פלומר אפי' במקום דליכא משום גיוול ובמחכת"ה שגה בזה, דהב"י לא הזכיר כלל ד"ז בשם הירושלמי.

רק הביא בשם רבינו ירוחם בשם א"ר דאסור לפתוח הקבר אחר שנסתם הגולל אפי' לבדוק אחר ב' שערות. אבל שם עיקר הטעם הוא משום גיוול.

כמפורש יוצא בגמ' ב"ב קנ"ד ע"ב. וכמו שפארתי ד"ז בעזהשי"ת באר היטב לעיל אות א'): ***(א) ואע"ג דהגאון בעל תב"ש ז"ל בבכור שור בחי' לסנהדרין מ"ז ע"ב, כתב וז"ל: דקטן ליכא חששא פולי האי בפתיחת קברו, דאמרינן הטעם מפני שחרד וסבר דלדינא מתבעי, נהרי עדיין לא חטא עכ"ל.

וכ"כ בשו"ת ש"ב יעקב סי' ס"ד ע"ש. וכן בסוף שו"ת חו"י, בתשובת ר"ד אופנהיים, הביא בשם הגאון בעל עבודת הגרשוני ז"ל דס"ל הכי דבקטן ליכא משום חרדת הדין ע"ש ל מ"מ הגאון ר"ד ז"ל השיג שם עליו, והוכיח מב"ב קנ"ד ע"ב הנ"ל דאין חילוק בין קטן לגדול.

וְעֵינַי בְּתִשׁוּבָה חִכּוּצֵי סִי מִזְמַשׁ כְּעֵז. וּבְסִי נִפְתַּח הַחִכּוּצֵי וְנִלְוֵהוּ: דְּמִשׁוּם חֲרִדַת הַדִּין
אִין לְחַלֵּק בֵּין קֶטֶן לְגָדוֹל, דְּלִפְעָמִים גַּם קֶטְנִים נְמִי מֵיעֲנִשׁוּ.

כְּדֵאֲשַׁפְּחֵן בְּזוּהָרָה בְּהַאי יְנוּקָא וְכוּ'. וְיַעֲיִין בְּסִי חֲסֵד לְאַבְרָהָם מֵעֵין ה' נְהָר ג' שְׁיֵשׁ דִּין
אִפִּי לְקֶטְנִים וְכוּ' עכ"ל.

וְעֵינַי בְּסִי מְעַבְרָה יִבְקֵי (שְׁפַת אֱמֶת פִּי"ג) שְׁפַתִּי, שְׁאִפְּנִי יוֹנְקֵי שְׂדִים אֵינִן נִיצוּלִין מִחִיבוּת
הַקְּבָרָה ע"ש. וְחִיבוּת הַקְּבָרָה הִיא עַד לְאַחַר שְׁנַת־אֶפְרַיִם הַבְּשָׁר.

כְּמִשׁוּבָה בְּקֶרְבָּן עֲדָה"על הַיְרוּשְׁלָמִי מִ"ק פִּי"א ה"ה, ד"ה שְׁנִינְחוּ ע"ש, וְכֵן בְּשׁוּבָה
נֹו"ב מֵהַדְּוִל סִי קִס"ד כְּתִב וְנִלְוֵהוּ: לְפִי דַעַת הַמְקַוְּבָלִים וְכֵן הִסְפִּימוּ גַם הַמְחַקְרִים שְׁיֵשׁ
גְּלִגּוֹל נְשָׁמוֹת.

א"כ בְּכָל קֶטֶן שְׁיִיף חֲרִדַת הַדִּין עַל מַעֲשָׂיו בְּגִלְגּוֹל הָרִאשׁוֹן עכ"ל. וּמִצָּאֵתִי בְּסִי בִּינָה
לְעֵתִים, בַּחֲמִי עַל הַל' יו"ט, לְהַגָּאוֹן בְּעַל פְּרִתִי וּפְלִתִי ו"ל (בְּפִי"א הַכ"ג) שְׁפַתִּי וְנִלְוֵהוּ:
וּבְסִינְדִירֵי מִ"ו ע"ב, מְסַפֵּקָא לִי לְהַש"ס, אִי קְבוּרָה מִשׁוּם בְּזִיוָנָא, אוּ מִשׁוּם כְּפָרָה.

וּי"ל א"כ קֶטֶן בְּן יוֹמָא דְּכָלוּ חֲדָשִׁיו דְּהִי צָרִיף קְבוּרָה מֵה"ת וְכוּ' וּמֵאִי כְּפָרָה יֵשׁ כָּאֵן
וְכוּ' וְלִיּוֹדְעֵי חֵן אֲשֶׁר הִחְלִיטוּ עֲנִין גְּלִגּוֹל הַנְּשָׁמוֹת, לֹא קָשָׁה מִיָּדִי. וְזֶה אֶחָד מִן הַרְאָיוֹת
שְׂדִבְרוּ חֲזו"ל בְּתַלְמוּד וְדָרְשׁוּ ג"כ דָּרַשׁ הַגְּלִגּוֹל, דְּלֹא כְּהַרְמַב"ם, עכ"ל.

(ב)** וְאֲנִי מִצָּאֵתִי עוֹד שְׂדִבְרוּ חֲזו"ל בְּתַלְמוּד מְעַנִּין גְּלִגּוֹלֵי נְשָׁמוֹת. שְׁהָרִי אֶמְרוּ
בְּשִׁבְתִּי קִנ"ב ע"ב: וּמִלְאָף אֶחָד עוֹמֵד בְּסוּף הָעוֹלָם, וּמִלְאָף אֶחָד עוֹמֵד בְּסוּף הָעוֹלָם
וּמְקַלְעִין נְשָׁמָתוֹן זל"ז, שְׁנִיאָמַר, וְאֵת נֶפֶשׁ אֲנִיבִיף? קַלְעֵנָה בְּתוֹף כִּף הַקְּלַע".

וְהַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל בַּח"א שְׁם ד"ה וְהִתְהַ נֶפֶשׁ כְּתִב וְנִלְוֵהוּ: וְיֵשׁ בְּזֶה הַמֵּאָמַר סוּד גְּלִגּוֹל
נְשָׁמוֹת וְכוּ' וּסְמִכּוּהוּ אֶקְרָא הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעֻמִּים שְׁלֵשׁ עִם גְּבַר' וְכוּ', עכ"ל.
וּמִצָּאֵתִי עוֹד בְּנִדְהָ ל' ע"ב שְׁאֶמְרוּ: „כִּי לִי תִכְרַע כָּל בְּרִיךְ" זֶה יוֹם הַמִּיתָה, תִּשְׁבַּע כָּל
לְשׁוֹן" זֶה יוֹם הַלִּידָה.

וְהַמְהַרְשֵׁ"א בַּח"א שְׁם ד"ה וְאֶמַר, כְּתִב: שְׁנִיאָמַר שְׁהַקְדִּים יוֹם הַמִּיתָה, וְאַח"כּ יוֹם הַלִּידָה,
כְּעַנְיָן שְׁשִׁמְעֵתִי בְּסוּד גְּלִגּוֹל הַנְּשָׁמוֹת וְכוּ' ע"ש וְהַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל לֹא הָרָאָה בְּאִיזָה מְקוֹמָן
סְמִכּוּהוּ חֲזו"ל סוּד גְּלִגּוֹל הַנְּשָׁמוֹת אֶקְרָא, „הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעֻמִּים שְׁלֵשׁ עִם גְּבַר".

וְאֲנִי מִצָּאֵתִי סְמָךְ זֶה בְּ, זִנְהָר חֲדָשׁ", בְּמַה"נ לְפָרְשַׁת תְּצַא יַע"ש.

וּמִצָּאֵתִי עוֹד בְּ, זִנְהָר חֲדָשׁ", בְּמִדְרַשׁ רוּת דָּף ס"ט (דְּפּוּס אֲמִשְׁטְרָדָם) בַּד"ה ר' נְחוּנְיָא
ב"ר יוֹסִי סְמָךְ סוּד זֶה עַל שְׁנֵי כְּתוּבִים.

עַל הָא דְּכְתִיב: „הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעֻמִּים שְׁלֵשׁ" וְגו'.

וְעַל הָא דְּכְתִיב: „עַל שְׁלֵשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעַה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ" וְכוּ' ע"ש"ה.

וְעֵינַי בְּסִי דְּבָרֵי שְׁאוּל בְּשֵׁה"ש, כְּתִב בְּשֵׁם הַמַּגִּיד מִיִּשְׂרָאֵל ו"ל דְּג' פְּעֻמִּים אָדָם מִתְּגַלְגַּל,
וְאַסְמְכִי אֶקְרָא: עַל שְׁלֵשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' יַע"ש, וּבְמַחֲכַת"ה אִישְׁתְּמִיטְתִּיהָ דְּבָרֵי
הַ, זִנְהָר חֲדָשׁ" בְּמִדְרַשׁ רוּת הַנְּ"ל.

ועיין זוה"ק ר"פ משפטים, שפתיח ר"ש בסדורין דגלגולא, עש"ה. **) : גם הלום ראיתי במל"מ פ"ג מהל' אב"ה"ט, שפתיח ונ"ל: אם אסור להתפלל בתוך ד"א של קבר קטן או אשה.

עיין בתשו' מהריט"ץ בחי' לפ' א"נ, עכ"ל. והמל"מ ז"ל לא מסיים מש"כ המהריט"ץ לדינא.

ובבאה"ט או"ח סי' מ"ה סק"א, כתב בשם תשו' מהריט"ץ דאסור להניח תפילין ולקרות ק"ש אצל קבר של קטן אולם בס' א"ר על או"ח בסוס"י כ"ג הביא מש"כ מהריט"ץ בתשו' מילתא בטעמא דבקבר של קטן שיניף לו עג לרש, משום דשפא הוא נשמת אדם גדול, עכ"ל.

וכ"כ הפמ"ג או"ח סי' כ"ג בא"א סק"ב בשם א"ר ע"ש. [עיין בפתח"ת יו"ד סי' שס"ג סק"א ושהביא בתשו' מהריט"ץ איפכא ע"ש.

ובמחכת"ה אינשתימיט מינייה כל הנ"ל] וא"כ עפ"י בנידון דידן, פשיטא דגם בקטן שיניף חרדת הדין, דשפא הוא נשמת אדם גדול, פאמור: (ג) ולכאורה יש לדחית טעם זה השני. דהרי זה פארבעים חמשים שנה שפסקו וחדלו לקבור באותן המקומות הנ"ל.

וא"כ מעת שהיו קוברים בשם, הרי הוא זמן ארוך. וא"כ י"ל שפבר נתאכל בעפר בשר הגלדים והגלדות הקטנים, ונרקבו, עד ששבו לעפר משם.

ופשיטא דלא שיניף עוד לחוש לבלבול וחרדת הדין כלל. וכ"ת הא עצמות שבהם יוכלו להתקיים לאחר מיתה זמן ארוך מאוד, וכש"כ הקטנים שאין בהם קנאה, ואין עצמותיהם מרקיבין.

פשיבת קנ"ב ע"ב. וכש"כ עצם נספוי שאינו נרקב כלל כמד"ר בראשית פכ"ח.

מובא בתוס' ב"ק ט"ז ע"ב ד"ה והוא. ובט"ז או"ח סוס"י ש'.

ובפמ"ג במ"ז שם. ועיין שו"ת חת"ס חיו"ד סי' של"ז שהוכיח מפמה דוכתי בש"ס שהעצמות יוכלו להתקיים לאחר מיתה זמן רב [בתשובה לעיר דאראבאן הארכתי הרבה להעיר בדברי החת"ס ז"ל ואכמ"ל].

וא"כ אפ"ל לאחר זמן ארוך, אפתי שיניף בלבול וחרדת הדין פאמור. אולם זה ליתא.

דבעצמות שאין עליהם בשר לא שיניף כלל חרדת הדין. פמבאר בירושלמי מ"ק פ"א ה"ה לענין ליקוט העצמות, שלאחר שנתאכל הבשר, נינוחו המתים מן הדין.

ע"ש בפ"ה הפ"מ ד"ה ולמחר. ובק"ע ד"ה שנינוחו והנו"ב ז"ל במהד"ק חיו"ד סי' פ"ט חידש זאת מדנפשי' ע"ש.

ובמחכת"ה אינשתימיטיה הירושלמי הנ"ל אמנם פן, חוזר ונראה גם הטעם השני הנ"ל. עפ"י מ"ד בירושלמי נזיר פ"ז ה"ב, עה"פ: ,,והיו ימיו מאה ועשרים שנה", דלמאה ועשרים שנה אחר מותו, חוזר האדם למלא תרנווד רקב.

ובי, שירי קרפון" שם ד"ה אלא.

פֶּתַח וְנֹלֵךְ: הַבְּשָׁר יִתְקַיֵּם עַד ק"כ שָׁנָה. וְאַחֲכַי יִחְזֹר לְמוֹצָאוֹ הֵרָאשׁוֹן שֶׁהוּא תַרְנוּד רָקֵב וְכו' עכ"ל.

וְאֵע"ג דְּבִירוּשְׁלָמִי שֶׁם הִקְשׁוּ ע"ז: עוֹג מְלֵךְ הַבְּשָׁר ק"כ שָׁנָה, וְתִינּוֹק בֶּן יוֹמוֹ ק"כ שָׁנָה ז' וְהִנִּיחוּ בְּקוֹשְׁיָא. יע"ש בְּפִי בְּפָנֵי מִשָּׁה' (ד"ה קוֹשְׁיָא), שְׁפָתַי: דְּלֹא חָשׂ הַש"ס יְרוּשְׁלָמִי לְקוֹשְׁיָא ז', דְּכָל מִדַּת חֻקִּים בֶּן הוּא, עכ"ל וְהִירוּשְׁלָמִי הִנְ"ל גִּתְעֵלֶם מְעִינֵי הַגְּאוֹנִים הַנּו"ב וְהִרְהִיב הַשׁוֹאֵל שֶׁם וְהַחֲת"ס ו"ל בְּסִי' שֶׁל"ז הִנְ"ל.

עש"ה וְתַבִּין. וְא"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ בְּנִידוֹן דִּינָן גַּם לְטַעַם הַשְּׁנִי.

וְיֵשׁ עוֹד עֲמָדֵי לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה בְּד"ז, אוֹלָם אֵין עֲתוּמֵי בְּיַדֵי לְהַאֲרִיף, ה' שְׁנוֹתֵינוּ יֵאָרִיף, אֲכִי"ר: אֲבִיךָ הַדּו"ש וְשָׁלוֹם כָּל חֲבֵרֶיךָ הִרְה"ג שְׁלִיט"א בְּרַגְשֵׁי יְדִידוֹת: בְּצִלְאֵל זָאֵב שְׁאֶפְרָאן סִימָן פֶּה כְּבוֹד הָרַב הַמְּוֹפְלָג בְּתו"י מוה"ר פֶּסַח לֵיב שְׁוֹנָרִין נ"י, שְׁטַעפֶּאנְעִשְׁט.

ע"ד הַשְּׁאֵלָה, אֲשֶׁר כֶּת"ר עָלָה וְנִסְתַּפֵּק, לְעַנְיָן לְהִיּוֹת מוֹנָה עִם גְּדוֹל הַבַּיִת, הַמְּבֹנָאָר בְּיַד סִי' שֶׁע"ה סְעִיף ח'. אִם הוּא דוֹקָא כְּשֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ עַד שְׁבָא אֲצֵל הָאֲבָלִים וּמְצָא גְדוֹל הַבַּיִת אֲצֵלֶם, אִז מוֹנָה עֲמֵהוּן.

אוּ דְלָמָּא גַּם אִם לֹא נוֹדַע לוֹ, רַק עַד שְׁבָא לְאוֹתָהּ הָעִיר, אֲשֶׁר גְּדוֹל הַבַּיִת נִמְצָא שָׁם. אֵע"ג שְׁאִינְנוּ בָּא כָּלֵל לְבַיִת אֲבָל.

מ"מ מוֹנָה עֲמֵהוּן? וְכֶת"ר פֶּתַח דְּמַלְשׁוֹן הַמְּחַבֵּר בְּש"ע שֶׁם שְׁפָתַי: ,,שְׁבָא לְמָקוֹם שְׁמַת שֶׁם הַמַּת".

וְלֹא פֶּתַח ,,לְבַיִת שְׁמַת שֶׁם" וְכו'.

מִשְׁמַע דְּכִינּוֹן שְׁנוֹדַע לוֹ בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אֲשֶׁר גְּדוֹל הַבַּיִת נִמְצָא שָׁם, הָרִי הוּא נִגְרַר אַחֲרָיו. אֲבָל מִסִּיּוֹם לְשׁוֹן הַש"ע שֶׁם שְׁפָתַי: אִם מְצָא מְנַחְמִים אֲצֵל גְּדוֹל הַבַּיִת וְכו' מִשְׁמַע שְׁלֹא נוֹדַע לוֹ, רַק עַד שְׁבָא אֲצֵל גְּדוֹל הַבַּיִת וְכֶת"ר הוֹרָה לְהַקְל בְּזָה: תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה מִפְּשֵׁט לְשׁוֹן הַש"ס בְּבִלִי וִירוּשְׁלָמִי מְצִינּוּ לְמִיּוֹן.

דְּדוֹקָא כְּשֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ, עַד שְׁבָא לְבַיִת אֲבָל אֲשֶׁר גְּדוֹל הַבַּיִת נִמְצָא שָׁם, אִז מוֹנָה עֲמֵהוּן. כְּמִבְּנָאָר בְּמ"ק.

כ"א ע"ב בָּא מְמָקוֹם קְרוֹב מוֹנָה עֲמֵהוּן וְכו' אֲרַחֲב"א אֲר"י וְהוּא ,,שְׁיֵשׁ גְּדוֹל הַבַּיִת בְּבַיִת" ע"ש.

וְכֵן בִּירוּשְׁלָמִי מ"ק פ"ג ה"ה, מוֹבָא גַּם בְּתוֹס' מ"ק כ"ב ע"א ד"ה דְּאֵתָא. וְנ"ל: הָרִי שְׁבָא ,,וּמְצָא אֲבָל בְּתוֹף בֵּיתוֹ" וְכו' ר"ש אֲמַר אֲפִי בְּז' מִשְׁלִים עֲמֵהוּן וְכו', כְּשֶׁיֵּשׁ גְּדוֹל הַמְּשֻׁפָּחָה בְּבַיִת" וְכו' ע"ש הָרִי מְבֹנָאָר לְהַדְיָא כְּדָאָמְרֵן וְכו' מ' לְשׁוֹן הַטּוֹר סִי' שֶׁע"ה שֶׁם וְנ"ל אֲחַד מִהָאֲבָלִים שְׁלֹא הִי עִם הָאֲחֵרִים בְּשַׁעַת מִיתַת הַמַּת, וְאַחֲכַי בָּא אֲצֵלֶם, אִם הִי קְרוֹב לָהֶם תוֹף י' פְּרָסְאוֹת, וְהִיָּה גְּדוֹל הַבַּיִת בְּבַיִת וְכו' מוֹנָה עֲמֵהוּן וְכו' עכ"ל.

אֲכֵן הָרַמְבַּ"ם ו"ל ב"ז מֵהַל' אֲבָל ה"ד. סֵתֵם בְּלִשׁוֹנוֹ בְּרִישׁ דְּבִרְיוֹ שָׁם.

וְנ"ל: מִי שְׁמַת לוֹ קְרוֹב ,,וְלֹא יָדַע עַד שְׁבָא", אִם הִי מְמָקוֹם קְרוֹב וְכו' עכ"ל.

והנה לא כתב לאמר לאיזה מקום בא. אמנם מסוף דבריו הפל נשמע כמשמעות לשון הש"ע הנ"ל: אולם לפי מה דאסברא לן רש"י והגאונים ז"ל טעם ד"ו.

איכא למישמע דגם אם איננו בא לבית אבל. מ"מ פינון שפא לאותה העיר אשר קרוכו האבילים נמצאים שם.

הרי הוא נגרר אחריהם שהרי ברש"י מ"ק כ"א ע"ב ד"ה מונה עמקן עם האבילים שפאותו מקום. הואיל דבמקום קרוב הנה, ויכול לבא בתחלת האבילות, חשבינו ליה כמו דאתא וכו' עכ"ל.

וכן ברש"י חולין נ' ע"א ד"ה בא ממקום קרוב וכו'. וז"ל: בתוך מהלך יום א', וראוי הוא לדעת בו ביום, אעפ"י שלא ידע, חל אבילות עליו וכו' עכ"ל.

וכ"מ ברא"ש פ"ג דמ"ק סי' פ"ה, שכתב וז"ל: ופירשו הגאונים ז"ל פמה מקום קרוב וכו'. פינון דאי שמע הוי מטי הכא בחד יומא.

כמאן דאיתיה בהדי דמי עכ"ל. וא"כ פינון דחשבינו לי כמו דאתא, הרי הוא יכול למנות עם שאר האבילים, אעפ"י שאיננו בא אצלם: ועפ"י טעם זה של רש"י והגאונים ז"ל.

יעלה ויבא על נכון דעת הרמב"ן ז"ל. מובא בטור סי' שע"ה שם.

שכתב וז"ל: כ' הרמב"ן שאין חילוק בין אם זה הבא שמע מיתת המת באיתו מקום שהיה שם תחלה, בין אם שמע עליו באותו מקום שנקנס, שם. בין אם לא שמע, עד שמצא האבילים בביתם וכו' עכ"ל.

ועפ"י האמור אחי שפיר. דטעמו ונמוקו של הרמב"ן ז"ל הוא משום דס"ל כפירש"י והגאונים הנ"ל הואיל דבמקום קרוב הנה, ויכול לבא בו ביום, חשבינו לי כמו דאתא.

ולכהי אין שום חילוק דבכ"ע מונה עמקן, אעפ"י שאיננו בא אצלם: ולפענ"ד נראה שכן נוטה גם דעת הראב"ד ז"ל (שהביאו הרא"ש בפ"ג דמ"ק סי' פ"ה שם). שכתב וז"ל: ולמחר שדר לי שליח ומודע לי וכו' ע"ש.

ופשט לשונו משמע דגם אם נודע לו שמת לו מת, באותו מקום שהיה שם תחלה. מ"מ מונה עמקן.

ועיין בק"נ שם אות פ"ט. ולפי מה שכתבתי יתפרש דברי הראב"ד ז"ל בפשיטות על נכון.

דס"ל פדעת הרמב"ן הנ"ל, שהוא תנא דמסייע לי כנזכר. הגם שהרא"ש ז"ל שם השיא את דברי הראב"ד לדרך אחר.

מ"מ לפענ"ד נראה משמעות פשט לשון הראב"ד ז"ל דנוטה יותר פדאמרון. והדברים ראויים למי שאמרו מלתא בטעמא כפירש"י והגאונים הנ"ל: ועפ"י האמור י"ל דעכ"פ אם לא נודע לו, עד שפא לאותה העיר אשר גדול הבית נמצא שם.

אעפ"י שאיננו בא אצלו. עכ"ז הרי הוא נגרר אחריו.

ונחזי לאיצטרוּפּי גַם מִשׁ"כ בִּס' עֲקָרֵי דְנִים סִי ל"ו אוֹת י"ח בְּאַמְצַע תְּשׁוּ' הֶרְבְּנִים, שְׁפֹתָב: כִּינּוּן שְׂפָא בְּהַעִיר שְׁשָׁם גְּדוּל הַבַּיִת, וְאִז הַתְּחִיל לְהַתְּאָבֵל, מוֹנֶה עִמּוֹ יַע"ש. וְאִם כֵּן, יִתְכַּן הוֹרָאת כַּת"ר בְּהִלְכוֹת אֶבֶל פְּדֻבְרֵי הַמִּיקָל: (ב) וּבְדֻרָה אַגַּב, הָעֲרוּמֵי בְּזָה לּוֹמֵר, דַּעפ"י טַעְמוֹ שֶׁל רַש"י וְהַגְּאוֹנִים הֵנ"ל.

יֵשׁ לְפִשְׁוֹט סְפִיקוֹ שֶׁל הַגְּאוֹן מְלֻבּוֹב וְנ"ל, בְּהַגְּהוֹת יָד שְׂאוּל, יו"ד סִי שַׁע"ה שָׁם, לְעַנְיָן הַשְׁיָעוֹר מְקִים קְרוֹב שֶׁהוּא מְהַלֵּךְ עֲשָׂרָה פְּרָסוֹת. וְכַתּוּב וְנ"ל: וְאִף שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ כְּעַת נְתִיב הַבְּרִזָּל וְיִכּוּל לְלָקֵחַ אַרְבָּעִים פְּרָסוֹת וְיִוֹתֵר בְּיוֹם אֶחָד.

אִפ"ה אֵין מְשַׁעְרִין רַק כְּפִי הַנְּהוּג בְּלִי תַחְבּוּלוֹת. וְכֵן לְעַנְיָן קָרְבָן פֶּסַח ה' מִיֵּלִין ג"כ אֵין מְשַׁעְרִין רַק בְּהִלּוּף הַפְּשׁוּט.

וְרֵאזִיה מִיְבָמוֹת (דָּף קט"ז) בְּתוֹס' שָׁם. וְכִדְאָמְרוּ בְּמִנּוֹת (דָּף ה') מ"ד נְחוּשׁ לְגַמְלָא פְּרָחָא קמ"ל.

וּמִיָּהוּ צ"ע דְּאֶבְלוֹת אֶפְשָׁר דְּסַפֵּק אֶבְלוֹת לְהַקֵּל, עכ"ל. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא עוֹד רֵאזִי לְזָה מְפָסְחִים צ"ד ע"א דְּאָמְרִין שָׁם: הִנֵּה עוֹמֵד חוּץ לְמוֹדִיעִים וְיִכּוּל לִיְפָנֵס בְּסוּסִים וּבְפָרְדִים יְכוּל יְהֵא חַיִּיב, ת"ל וּבְדֻרָה לֹא הִנֵּה.

וְהִלָּה הִנֵּה. ע"ש בַּפִּירֵש"י.

הַרִי מְבֻנָּאָר דַּעפ"י שֶׁהִנֵּה יְכוּל לְבֹא בְּמְרוּצָה. אִפ"ה מְקָרֵי דְּרָה רְחוּקָה.

וְע"כ מְשׁוּם דְּאֵין מְשַׁעְרִין רַק בְּהִלּוּף הַפְּשׁוּט. שׁוּב נִזְכַּרְתִּי מְדַבְּרֵי הַגְּאוֹן בַּעַל בְּתַפְאָרַת יִשְׂרָאֵל עַל מְשֻׁנְיוֹת בְּפָסְחִים פ"ט מ"ב, בְּהִלְכְּתָא גְבוּרְתָא שָׁם.

שְׁפֹתָב כְּשֶׁנִּזְכַּר לְעֲשׂוֹת הַפְּסַחֵי"ה לְעַת קֵץ הַמְּשִׁיחַ יב"ב. וְאִם יְהִיָּה דְּרָה בְּרִזָּל אֵיזִי עֲנַבְאָהוּ בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, אֵזִי יְהִי דִין דְּרָה רְחוּקָה מְשׁוּנָה וְכו' ע"ש.

וּבְסוּף הַמְּשֻׁנְיוֹת נִדְפַס הַשְּׂמֵטָה שְׁחִזֵּר מְזָה. מְפָנִי שֶׁנִּזְכַּר מִהַגְּמָרָא פְּסַחִים צ"ד ע"א הֵנ"ל, יַעוּי"ש אוּלָם לְפִי מָה שֶׁהַבֵּאתִי טַעְמוֹ שֶׁל רַש"י וְהַגְּאוֹנִים הֵנ"ל, יֵשׁ לּוֹמֵר דְּאֵין רֵאזִי מְפָל הֵנ"ל דְּשִׁאנֵי הֵא דְּפָסְחִים הֵנ"ל.

דְּדֻרָה רְחוּקָה, גְּזִירַת הַפְּתוּב הוּא. וְלִהְיֵי אֵין הַדְּבָר תְּלוּי פְּלָל אִם הִנֵּה יְכוּל לְבֹא בְּמְרוּצָה, אוּ לֹא.

מִשָּׂא"כ לְעַנְיָן אֶבְלוֹת דְּעִיקָר הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דְּבְמִקּוּם קְרוֹב הִנֵּה יְכוּל לְבֹא בּוֹ בְּיוֹם. וְחֲשָׁבִין לִיה כְּמוֹ דְּאֵתָא, כְּנִזְכַּר.

וְא"כ עַפ"י"ז כִּינּוּן שַׁע"כ"פ הַדְּרָה קְרוּבָה לְבֹא בּוֹ בְּיוֹם ע"י נְתִיב הַבְּרִזָּל, מְכַש"כ בְּזַמְנָנוּ שֶׁנִּתְפַּשְׁטָה נְתִיבוֹת הַבְּרִזָּל בְּכָל מְקוּם, וְדֵאִי הִילּוּף פְּשׁוּט מְקָרֵי. וְלִהְיֵי מְסַתְבְּרָא דְּהוּי כְּמִקּוּם קְרוֹב מְשִׁשׁ.

וְהַדְּבָר מְמִילָא מוּבָן דְּאֵין לוֹ שׁוּם דְּמִיּוֹן פְּלָל לְגַמְלָא פְּרָחָא. וְזָה פְּשׁוּט וּבְרוּר (א): ** (א) אֵמֵר בֶּן הַמְּחַבֵּר: עַל פִּי הָאֵמוּר, יֵשׁ מְקוּם לְהַשְׁיִיב בְּהִלְכָה לְהַשׂוֹאֵל כְּעַנְיָן בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה, אֲשֶׁר רַבִּים נוֹסְעִים מְמִקּוּם לְמְקוּם, ב,,מְגִדֵּל הַפּוֹרֵחַ בְּאוּר", לּוּפְטְבָאֵלָאן", אַעֲרַאפְּלָאן"

„שזעפעלין" וכדומה, אשר כצפריים עפות ממקרים לרוץ באויר, הרבה עשרות ומאות פרסאות ביום אחד.

הנה לפי טעמם ונימוקם של רש"י והגאונים הנ"ל. הסבא נותנת להקל בכיוצא בזה, בספק אבילות להיות מונה עם גדול הבית הואיל ויכול לבוא על ידם בו ביום, „חשבינו ליה כמו דאמא", והוי כמקום קרוב: צופה הייתי בספר שבט שמעון (הל' אבילות סי' שע"ה) שהביא דברי „הגהות יד שאול" הנ"ל, והשיג עליו דגמלא פרחא לא שכיחא, ורק אחד מרבבות הולך בגמלא פרחא.

אבל ברכב ברזל כמעט כל בני אדם הולכים, ולמה לא ימנה עמהם יע"ש. אם כן, לפי דבריו ז"ל, אם רבים הם בני הנוסעים ב„אעראפלאנים" יכול הוא הנוסע על ידם למנות עם גדול הבית.

ואין לנו לדמותם „לגמלא פרחא" אשר לא שכיחא כלל.

(עי' שד"ח הל' אבילות אות ע"ג): הלום ראיתי בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' שס"א שכתב, דאם יש לצדד עוד סברות וקולות, ראוי לצרף גם קולא זו. ובסוף דבריו הביא בשם ספר שומר ציון לאסור, דלעולם תיקון חז"ל שנה יע"ש.

וצ"ע: חנוף העניף שאפראן, רב בבאקארעשט. **) ולא אהדל מהביא פה, מה שהערוטי עוד בזה, על גליון הש"ס שבירושלמי פ"ג דמ"ק ה"ה הנ"ל.

דשם איתא לפנינו בירושלמי דר"ש אומר אפילו ברביעי משלים עמהו. וכתב דנראה שטעות דסופר יש כאן.

וצ"ל אפילו בז'. וכן הוא בבבלי [פנ"ל] וכן הביאו התוס' כ"ב ע"א ד"ה דאמא, עכ"ל.

ואני מצאתי ב„אור זרוע הגדול" הל' אבילות סי' תכ"ד, שהביא להירושלמי דר"ש אומר אפילו ברביעי וכו'.

כמו שהיא הגירסא לפנינו. ויש לפלפל בזה עפ"י סברת הראב"ד ז"ל המובא ברא"ש הנ"ל, ודו"ק: בצלאל זאב שאפראן סימן פו להרב המופלג הנ"ל.

ע"ד אשר נשאל לענין שמועה קרובה (ר"ל). אי מונין מיום המיתה.

או מיום הקבורה, שהיתה מאוחרת שני ימים מיום המיתה? : תשובה הנה עיני כת"ר שפיר חזו בשלחן הטהור דפליגו בד"ז גאוני בתראי. אבל אנכי הרואה דהוא פלוגתא דרבנותא קמאי, טובינא דחכימאי, גדולי בעלי תריסין רבני קשישאי.

ומראש צורים חזינא דאמאי. לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא דמונין מיום הקבורה.

וכת"ר יפה הורה, פדת של תורה דהנה מקור מקומו טהור במ"ק כ' ע"א. ת"ר שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים וכו' איזה היא קרובה וכו' קרובה בתוך שלשים.

רחוקה לאחר שלשים וכו' ושא נא עיניך וראה פתב יושר דברי אמת מה שפירש בזה הגאון רבינו חננאל ז"ל ובגליון הש"ס שם דפוס ווילנא). וז"ל: קרובה בתוך שלשים „לקבורתו", עכ"ל.

הרי מפורש יוצא מפי גאון הגאונים, ראש הקדמונים ו"ל, דמונין מיום הקבורה. נהרי זה דומה ממש לראיית הנקה"כ ביו"ד סי' ת"ב על הש"ך סק"ה, מדברי הרבנו ירוחם בנתיב כ"ב ח"ב, שכתב דשמיעה רחוקה, היינו ששמיעה אחר שלשים יום לקבורתו עכ"ל.

ומזה הוכיח להדיא דמונין מיום הקבורה ע"ש. וגם אנו נימא, דכן מבואר להדיא מהגאון רבנו חננאל ו"ל דסבירא לי הכי.

ועפי"ז עולה יפה פסקו של הגאון בתשו' מהר"י ווייל סי' ט"ז שפוסק בפשיטות דמונין מיום הקבורה. וכ"כ הדג"מ ברס"י ת"ב בשמו, ובשם הגהת אה"ע, דמונין מיום הקבורה ע"ש.

והבט נא וראה איך רוח הקודש הופיע בבית מדרשם של הני גאוני, דיתבי בסד קינא, וכווננו מדנפשמ לדעת הגאון רבנו חננאל ו"ל שכל דבריו דברי קבלה: ומה שעלה על דעת הדג"מ בריש דבריו שם להביא ראיה דמונין מיום המיתה.

מהא שכתב הרא"ש ו"ל (בפ"ג דמ"ק סי' ל"ג) בשם בה"ג ו"ל דיום שלשים פתוך שלשים. ונראה"ש הביא ראיה לנה מהא דאמרין שם שמע שמועה קרובה בשבח, ולמוצ"ש נעשה רחוקה וכו'.

ואין לומר דשבת הי' יום כ"ט. דא"כ למוצ"ש לא הויא רחוקה.

ע"ש ברא"ש. ואי ס"ד דמונין מיום הקבורה.

א"כ האידך אפשר ליום שבת להיות יום כ"ט. הא נדאי לא נקבר בשבת ל אם לא נוקי בדוחק, דמיירי שנתיאשו בשבת מלקברו עכ"ל הדג"מ.

ותמהני על הדג"מ, למה הביא ראיה זאת רק מדברי הרא"ש בלבד. והלא ראיה זאת ממש יש להביא גם מהר"ן.

וכן מהמרדכי שם בסי' תתפ"ג. ומהח"י הריטב"א במ"ק כ' ע"א שם.

ומהגמ"י על הרמב"ם רפ"ז מהל' אבל אות א'. וכן מצאתי בש"ט ריב"ב (הלא הוא רבנו יהודה בר ברכה ו"ל בן אחיו של הבעל המאור ו"ל).

הנדפס בווילנא) בפירושו על הרי"ף מ"ק שם, שהוכיח ג"כ ממש כמו הוכחת הרא"ש ונהר"ן ושאר פוסקים הנ"ל ע"ש. ומדברי פולם יש להביא ראיה זאת להוכיח דמונין מיום המיתה.

דאל"כ האידך אפשר ליום שבת להיות יום כ"ט. הא נדאי לא נקבר בשבת פנזפר.

וראה זה מצאתי עוד בש"ט הריב"ב על הרי"ף הנ"ל. אשר לפני זה שם, דקדק לפרש הא דאמרין שם שמועה רחוקה לאחר ל'.

וה"ל: לאחר ל', שמת המת עכ"ל.

ומבואר מדבריו דס"ל דמונין מיום המיתה. ועפי"ד הדג"מ הנ"ל יש לומר דלהכי הקדים לפרש כן.

בכדי שיעלה ויבא לו על נכון הוכחתו שהוכיח אח"ז שם דמסתברא כדעת הבה"ג ואזיל לשיטתו, כדבר האמור דמונין מיום המיתה. וכינן שפן לכאורה מצינו למידן דגם פל שארי הפוסקים אשר מביאים הוכחה זאת, קיימו בשיטתא דא לומר דמונין מיום המיתה כדאמרן.

וא"כ עפי"ז מצינו לכאורה פלוגתא רחוקה בין הפוסקים. דהרא"ש.

והר"ן והריטב"א והגמ"י ושיטת הריב"ב. פולם פליגי על הר"ח ז"ל וסבירא להו דמונין מיום המיתה: אולם לפענ"ד יש לשדות נרנא בגוף ראית הדג"מ מהרא"ש.

דגם מדברי הרא"ש ליכא הוכחה פלל לומר דס"ל דמונין מיום המיתה. ועפי"ז גם משארי הפוסקים הנזכרים לא מצינו להוכיח דס"ל הכי.

כי הנה מה שפחשב בעיני הדג"מ ז"ל לדחוק לפרש זה שעלה על דעת הרא"ש לומר דהא דשמע שמועה קרובה בשבת. היינו דיום שבת הי' יום כ"ט.

דע"כ מייירי היכא שנתניאשו בשבת מלקברו. מצאתי וראיתי שהוא תירוץ מרנוח רנוח גמרא ופשוטה להו בתלמודא דמערכא.

ובמחכת"ה אישתמיט מיני' ריושלמי מפניכש בפ"ג דמ"ק ה"ה, דהקשו שם ממש פעין קושית הדג"מ. וניחא להו לתרץ שם בתירוץא חדא כתירוץ זה דמייירי בנתניאשו בשבת כאמור.

ז"ל הריושלמי שם: ר"ח בשם רב, קל יום ושמיני שלו להיות בשבת [וערב הרגל בשבת] מגלח בערב שבת. ופריף האיף אפטר שחל יום השמיני בשבת, וכי נקבר בשבת? ומשני: תיפתר שגוררתו חנה, ונתניאשו בשבת מלבקשו ומשנתניאשו לקברו, תל האבילות ושמיני שלו בשבת.

ור' אבון משני, תיפתר שנסתם הגולל ערב שבת עם חשיכה [ואחר שנסתם הגולל תל האבילות בשבת. ושמיני שלו בשבת].

ופריף האיף אפטר שסתום הגולל בשבת ומשני: תיפתר שסתמו עכו"ם וכו' ע"ש. ועיין בתוס' מ"ק י"ז ע"ב ד"ה כשחל שמיני בשבת.

שהביאו ג"כ להתי' הא' של הריושלמי הנ"ל. ע"ש.

וכן הוא במרדכי פ"ג דמ"ק סי' תתצ"ט. וכן מצאתי באור זרוע הגדול הל' אבילות סי' תכ"ד.

שהביאו ג"כ להאי תירוץא שבירושלמי הנז' ע"ש, וא"כ עפי"ז איפוא מצינו לתרוצי גם לדברי הרא"ש ושארי פוסקים הנ"ל שעלה על דעתם לומר דהא דשמע שמוטה קרובה בשבת, היינו דיום השבת הי' יום כ"ט.

דע"כ מייירי היכא דנתניאשו בשבת מלקברו. או דמייירי בגנונא אחרניא וכת' הב' שבירושלמי הנזכר.

וא"כ קמה וגם נצצה פרושו של הגהת אה"ע שהביא הדג"מ הנ"ל שפירש דברי הרא"ש הנ"ל דמייירי שנתניאשו בשבת מלקברו. ופירושי זה אמת ונציב כמבואר בפרושלמי הנ"ל.

וכן יתפרשו כל הפוסקים הנזכרים שהוכיחו פהוכחת הרא"ש הנ"ל ועפ"י האמור. ממילא אנדא ההוכחה מהרא"ש ושאר הפוסקים הנ"ל לומר דס"ל דמונין מיום המיתה. ויותר נראה נכון לומר דרוב הפוסקים הקדמונים הסכימו לדעת הגאון רנו חננאל ז"ל דמונין מיום הקבורה. ורק שיטת הריב"ב הוא דס"ל דמונין מיום המיתה.

ולא נוכל אנו לסמוך על דעתו נגד דעת הגאון רבינו חננאל ז"ל שכל דבריו דברי קבלה כאמור והאיר ה' את עיני ומצאתי בשו"ת פני יהושע (שהנה רבו של מרו הש"ך ז"ל) בח"א יו"ד סי' ט.

שנשאל ג"כ בשאלתא דא. ופתח דבריו יעיר ג"כ להוכיח מהרי"ף והר"ן הנ"ל פהוכחת הדג"מ הנ"ל לומר דמינין מיום המיתה.

אולם בסוף דבריו דתה ראי' זאת, עפ"י מה שמצא אח"כ בירושלמי הנ"ל. והוא ממש כמו שהערומי [ותימה על הגאון בעל פנ"י ז"ל שלא הביא שיהירושלמי הנ"ל מוכא גם בתוס' ובמרדכי הנ"ל] אלא שהפנ"י ז"ל הוסיף להוכיח ה הלכה זאת דמונין מיום הקבורה גם מהמרדכי פ"ג דמ"ק סי' תצ"ג.

ומש"ע יו"ד סי' שע"ה. וסיים דאין ספק כלל דמונין מיום הקבורה יע"ש.

ותיתי לי דבעזה"י קנימתי להעיר מהירושלמי מסברא דנפשאי. וגם אנכי הוספתי מיא וקמחא לברר הדברים באר היטב.

וגם לרבות מצאתי תנא דמסייע לדברינו, אחד המיוחד מגדולי קדמוננו, רבינו חננאל ז"ל, דפסק להדיא הכי, דמונין מיום הקבורה פדאמרן: השתא הכא נימי ונתנה דבחנמ הגניח הנקה"כ יו"ד סי' ת"ב הנ"ל ד"ז בצ"ע.

פי מרו הש"ך ז"ל אלו הנה ראה או ידע שפכר הורה זמן רבו הגאון בעל פני יהושע ז"ל דמונין מיום הקבורה ודאי הנה נמשך אחריו לפסוק כו תי'. דהתלמיד מסתמא פרבו סבירא לי' (כשבת כ"ח ע"א, ובתוס' שבועות מ"ב ע"א סוד"ה כל יע"ש).

כש"כ שלא הנה מפפק על דברי רבו כלל להגנית הדבר בצ"ע. ומה גם עתה שיוצר המאורות, הופיע לנו אור יקרות, ומצאנו וראינו שגם רבינו חננאל ז"ל סבירא לי' הכי, ודאי הכי נקטינו.

ונה ברור: וראיתי בס' חקמת אדם כלל קנ"ז דין ו' שהעתיק רק דברי הפ"ח והדרישה והש"ך בשם מהרש"ל. וכתב: דמה שהנקה"כ מפפק בזה מדברי הר' ירוחם שפמב אחר ל' לקבורתו: נ"ל דהיינו דמסתמא נקבר באותו יום, עכ"ל.

והנה מה מאוד דתיק פירושו בהר' ירוחם. ולדבריו יותר הו"ל להר' ירוחם לפרש דלאחר ל'.

היינו לאחר ל' יום מיום המיתה. וכמו שהראיתי לדעת שיטת הריב"ב שפירש להדיא פן פנפן.

וע"כ דדעת הר' ירוחם סתמא פפירושו דמונין מיום הקבורה. פמבואר בתשו' מהר"י נוניל.

ובשו"ת פני יהושע. והגהת אה"ע הנ"ל.

והגאון רבינו חננאל ז"ל הוא תנא דמסייע להו בזה פאמור (א): ** (א) הלום הראני בני הרה"ג וכו' מוה"ר חנוף העניף נ"י, ב בהגהות יד שאול על היו"ד בסי' ת"ב, שצ"ן להשו"ת פנ"י הנ"ל.

וגם בעציון ירושלים על הירושלמי שם צ"ן להשו"ת פנ"י והדג"מ ולא העיר מפל מה שהערוטי בזה בס"ד. שוב הראני בני הרה"ג רא"ה נ"י, עוד בהגהות,, מעשה אילפס" על הרי"ף מהגאונים בעלי מפרשי הים ז"ל (שנדפסו בווילנא) שהעירו ע"ז שהביא המרדכי שם בסי' תתצ"ט בשם הירושלמי הנ"ל דתפטר שגוררתו סיה ונתניאשו בשבת מלבקשו.

וכתבו בשם ג"מ שהקשה דלוקמי כגון שפא לו שמועה קרובה בשבת דעולה מן המגן? והוכיח דהירושלמי סובר דאין עולה ע"ש והנה מה מאוד פליאה נשגבה בעיני על הגאונים בעלי,, מפרשי הים ז"ל שהיו תנאי ירושלמי.

האיך אישתימיט מינייהו במחכת"ה, דגם תירוץ זה מבואר שם בירושלמי בשם,, אית דבעי מימר" עש"ה.

אמנם פן י"ל עפי"ד התוס' מ"ק י"ו ע"ב ד"ה פשחל ע"ש. ומדברי התוס' אלו משמע דלא ה"ל בגירסתם תירוץ זה בירושלמי אף י"ל דכוננת התוס' שלא כתבו גם על תי' זה דבירושלמי,, מוקי לה".

משום דחכמי ירושלמי נקטו בלשונם לישנא קלילא בתי' זה בשם,, אית דבעי מימר" ולא בלשון,, תפטר" כבתירוצי קמאי הנ"ל.

ועיין ב,, מראה הפנים" על הירושלמי שם בד"ה אית דבעי מימר.

שכתב דדחוק ה"ל בעיני בעלי התוס' ז"ל. ולא ניחא להו הני תירוצי קמאי.

ולחכי כתבו להאי תירוץא בסתם. עש"ב.

ומדברי המרה"פ אלו הם קצת סייעתא להדג"מ הנ"ל שחשב לדחוק לתרץ דמירי שנתניאשו בשבת מלקברו. אולם כל המעיין יראה דמלשון הירושלמי מבואר להדיא דהני תירוצי קמאי נחשבו בעינייהו לטעם פעיקר.

ודברי המרה"פ בעצמם דחוקים המה מאוד. ועיין ב,, שירי קרבן" על הירושלמי שם שהקשה מהירושלמי על הגאון רבינו יחיאל.

מוכא בטור יו"ד סי' ת"ב (ועיין בט"ז יו"ד סי' ת"ב סק"ה) שכתב שאין שבת עולה לו בתחלת המגן והרי מהירושלמי מבואר איפכא ע"ש. ועיין בברכי יוסף (יו"ד סי' ת'

בשיו"ב ד"א) שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם כְּנֵה"ג בְּתִשׁוּבָה, בְּמִי שֶׁשָּׁמַע שְׁמוּעָה קְרוּבָה בְּשַׁבָּת, יֵשׁ
לְהַחֲמִיר וְשָׂאִין עוֹלָה בְּתַתְּלַת הַמָּנִין ע"ש.

וְתַמְהֵנִי דְהָרִי אֲנִן פְּסָקִינָן אֵיפְכָא בִּיּו"ד סִי ת"ב סְעִיף ז'. וְרַק הֵר' יַחֲיֵאל ס"ל הֵכִי.
וְהָרִי מִהִירוּשְׁלָמִי הַנָּ"ל אֵיפְכָא שְׁמַעִינוּ, פְּאָמֹר. וְעֵינֵין בְּהַגְהוֹת הַרְשָׁ"ש בַּמ"ק י"ז ע"ב
עַל הַגַּמ' דְאֲמָרִינָן שֵׁם אֱלֹא שְׁחַל שְׁמִינִי וְשָׁלוּ לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת.
וְצִינֵין לְהַתּוֹס' בַּד"ה פְּשַׁח הַנָּ"ל, וְהַקְשָׁה ג"כ עַל הֵר' יַחֲיֵאל בְּזֶה ע"ש. וּבַמַּחֲכָת"ה
אֵינְשִׁתְּמִיט מִינֵי דְבָרֵי הַיְיָ, שְׁיָרִי קַרְבָּן הַנָּ"ל.

וְגַם מֵה שְׁתִּירָץ הַרְשָׁ"ש שֵׁם עִפְיִמ"ש הַשָּׁ"ד יו"ד סִי ש"מ ס"מ בְּשֵׁם הַרְמָב"ן ע"ש.
וְעֵינֵין בְּשׁו"ת הַרְדָּב"ז ח"א סִי תַקכ"א וְשִׁפְסָק לְהַדְיָא דִּימִי הַפְּסָקָה עוֹלִין לוֹ ע"ש:**) *
וְעַתָּה אֲסָקִינָא שְׁמַעְתָּא אֵלִיבָא דְהַלְכָתָא דְמוֹנִין מִיּוֹם הַקְּבוּרָה.
דְּלָא כַה, חֲקַמְתָּ אָדָם".

וְכֹן הִלְכָה. וְזֶה בְּרוּר.

זו"ז אֵין אֲנִי אֲמָר וְאֵין דְבָרִים. ה' מְשׁוּל וְאֲבִי נֶגְף מַעֲמוּ יָרִים: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֲפָרְאֵן סִימָן
פֹּז כְּבוֹד הַרְבֵּנִי הַנִּכְבָּד מוה"ר דּוֹב מְרַגְלִיּוֹת נ"י, בְּרֵאֵילָא.

ע"ד שְׁאֵלְתוֹ לְעֵנֵין אֲבִי הַמַּצְבוֹת מ,, בֵּית הַקְּבָרוֹת" הֵינְשֵׁן שְׁבַמְחַנ', אֲשֶׁר מְשַׁנֵּים קְדַמוֹנִיּוֹת
הֵיוּ מְוַכְרָחִים לְפָנוֹת עֲצָמוֹת כּו"כ קְבָרִים מְשֵׁם, לְהוֹכִילֵם לְבֵיה"ק הַחֲדָשׁ שֶׁהוּא מַחֲוִץ
לְעִיר.

וְעִי"ז נִשְׁאָרוּ שְׁמָה אֲבִי הַמַּצְבוֹת מְפֻנְזָרִים בְּכָל עֵבֶר, וּמְוַנְחִים שֵׁם בְּבִזְיוֹן גְּדוֹל
וְנִתְשָׁטְטוּ וְנִמְחָקוּ הָאוֹתִיּוֹת שְׁבָהֵן לְגַמְרִי. וְכַת"ר שׁוֹאֵל לְדַעַת.

אִם מְוַתֵּר לְהַעֲמִיד אֵלֹו הַמַּצְבוֹת עַל קְבָרֵי הַלּוֹחֲמִים, שְׁשִׁפְכוּ דָמָם עַל שְׂדֵי קֹטֵל, עֵבֹר
אֶרֶץ מוֹלְדָתָם (עַה"ש): תְּשׁוּבָה צָאוּ נָא וְרֵאוּ בְּשׁו"ת הַרְשָׁב"א ז"ל (סִי תַקל"ז) וְשִׁפְסָק
לְהַדְיָא, שְׁמוֹתָם לְהַנִּיחַ אֵת הַמַּצְבָּה עַל קְבָר אַחֵר, לְאַחַר שְׁפָנָהוּ מְקַבֵּר.

לְהַנִּיחַ שֵׁם יָפָה מְמַנָּה. דַּע"ג דְּהַמַּצְבָּה אֲסוּר בְּהַנָּאָה, מ"מ לְהַנִּיחַ טַל קְבָר אַחֵר, מָה
הַנָּאָה יֵשׁ בּוֹ לְחַי? דְּדוֹקָא לְמַפְּנֵי אוֹתָהּ לְהַנִּיחַ עַל קְבָר אַחֵר אֲסוּר וְכו' ע"ש.

וְכ"כ הַד"מ עַל הַטּוֹר יו"ד סִי ש"ס"ד אוֹת ב' בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א ז"ל ע"ש. וְכֵן מְצָאֵנִי עוֹד
בְּשׁו"ת הַרְדָּב"ז ז"ל (ח"ב סִי תַש"מ"א) שֶׁהַשִּׁיב לְעֵנֵין מֵה שְׁנֵהֲגוּ בְּמַצְרִים לְהַנִּיחַ עַל
הַמַּתִּים מַצְבוֹת שֶׁל אָבִין (וְכוֹתְבִין עֲלֵי שֵׁם הַמַּת) וְכִשְׁמַפְנִין אוֹתָם לְהַעֲלוֹתָם לִירוּשָׁלַיִם,
דְּמוֹתֵר לִישֵׁן אֵת הַמַּצְבוֹת עַל קְבָרוֹת מַתִּים אַחֲרֵים.

וְדוֹקָא בְּחֻמֵם. אֲבָל לְמַכְרֵן אֲסוּר.

וְרַמְזוּ שֵׁם לְהַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּבָה וְלֹא צִינֵין אִיָּה מְקוֹמוֹ] ע"ש. וּמְצָאֵנִי בְּשׁו"ת זֶרַע אֲמַת (ח"ב
סִי קמ"ז) שְׁפַתְב: בְּדִין שְׁתֵּי מַצְבוֹת, שְׁנַמְצָאוּ קְבוּרִים, תַּחַת קַרְקַע חָצֵר יְהוּדִי.

שֵׁשׁ זְקָנִים בָּהֶם, הָאוֹמְרִים שְׁמַחֲרֵב בֵּיה"ק שֶׁל יְהוּדִים, שֶׁהָיוּ בְּמִקּוֹם אַחֵר, נִשְׁתַּמְּשׁוּ לִיסוּדוֹת בְּגֵן הַחֲצָר. וְהַעֲלָה דִישׁ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֵלוֹ הַמַּצְבּוֹת, לַעֲשׂוֹת בְּהֵן נִפְשׁוֹת לְשֹׂאֵר מֵתִים ע"ש.

וּמִצָּאתֵי עוֹד בְּתִשׁוֹ' הַרמ"ע מִפְּאֲנוּ ו'ל (סו"ס"י מ"ד), שְׁפָסַק: דָּאֵם הַמַּצְבּוֹת שְׁנִפְנוּ, לֹא מִשְׁתַּמְּרִים פְּרָאוֹי, שֵׁשׁ לְחוּשׁ שִׁיּוּצִיָּאֵם הָאֲנָסִים. דְּטוֹב לְמַכְרֵן, וּלְמַחֲוֹת מְהֵן שְׁמוֹת הַבְּעָלִים, וְדַמִּיָּהֵן יִפְלוּ לְתִיקוֹן קַבְרֵי יִשְׂרָאֵל עש"ה.

וְעֵינֵן בְּשׁוֹ"ת יד אֲלֵיהֶוּ ס' צ"ד. וְתִשׁוֹ' דְּבַר שְׁמוּאֵל אַבְוֵהָב ו'ל ס' ש"ב עש"ה.

וְנִשׁ לְפִלְפֵל בַּד"ז הַרְבֵּה, וְלֹא עַת הָאֲסַף פָּה: סוֹף דְּבַר הַפֶּל נִשְׁמַט, דָּאֵלוֹ הַמַּצְבּוֹת הַמְּפִנְרוֹת הַגָּ"ל, מוֹתֵר לְהַנִּיחֵן עַל קַבְרֵי הַלּוֹחֲמִים הַגָּ"ל יוֹתֵר אֵין לְהַאַרְיָה ה' שְׁנוֹתֵינוּ יִאַרְיָה. אכ"ר.

בְּצִלָּל זָאָב שְׁאֲפָרָאֵן סִימֵן פַּח כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מוה"ר יִשְׂאֵל בְּעֶרְגָּעַר [ו'ל] רַאבַּד"ק בְּאֶקְאֶרְשֵׁט. ע"ד שְׁאֲלָתוֹ אִם יֵשׁ לְגִדְרוֹר גָּדֵר וְלְאֲסוֹר אֶסִיר, מִבְּלִי לְשַׁחוּט וְלְבַדּוֹק בְּדִיקַת הַרְיָאָה בְּלִילָה.

וְדַעַת כַּת"ה נוֹטָה לְהַחְמִיר בְּזָה, מִפְּאֵת שְׁצָרִיכִין לְבַדּוֹק הַרְיָאָה מִכָּל הַטְּרִיפּוֹת דְּשִׁכְיָה בָּה, כַּמ"ש הַשֵּׁ"ף יו"ד ס' ל"ט סק"ב וּבַכַּמ"ג בַּשֵּׁ"ד שָׁם. וּבְלִילָה אֵי אֲפֹשֶׁר לְהַבְּחִין בֵּין מְרָאוֹת כְּשֵׁרוֹת לְמְרָאוֹת טְרַפּוֹת.

כַּמְּגִילָה י"ד ע"א. וְנִדָּה כ' ע"ב.

דָּאֵין רוֹאִין דָּם בְּלִילָה. זַתו"ד: תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה מִצִּיּוֹן תֵּצֵא לָנוּ אוֹרָה, זוֹ תוֹרָה.

וְדָבָר זוֹ הִלְכָה מְרוֹשְׁלִים תּוֹפַע עָלָיו נִהְרָה כִּי ד"ז נִפְשֵׁט לָן מֵהָא דְאֶמְרוּ בְּמַעְרְבָא. בִּירוּשְׁלָמִי בִּיצָה פ"ג ה"ה.

ו'ל: בְּעוֹן קוּמֵי לוֹי. מַהוּ לְרָאוֹת אֵת הַטְּרִיפָה בְּבֵית אֶפְל? וְאָמַר לוֹי: לֹאֶפֶק לְבַר [הַק"ע שָׁם פ'י: ,,לֹאֶפֶק לְבַר" לְהוֹצִיָּאָה לְחוּץ, וְשָׁל לְרָאוֹתָהּ בְּבֵית אֶפְל, ע"י גְרוֹת. עכ"ל.

וְכֵן הַפ"מ שָׁם פ'י קס"ד דְּבַחֹל קָאֵי. וּמִטְעָמָא דְשָׁמָא לֹא יוֹכַל לְדַקְדַּק בְּרָאִיָּתָה.

עכ"ל] רַבִּי אִימֵי בְּעֵי: שְׁמַעְנָן אֵין רוֹאִין אֵת הַגְּנָעִים בְּבֵית אֶפְל. שְׁמַעְנָן אֵין רוֹאִין אֵת הַטְּרִיפָה בְּבֵית אֶפְל? [וּפִירְשׁוּ: דַּר"א הַקְּנִשָּׁה ע"ז וְאָמַר אֲנַחְנוּ שְׁמַעְנָנוּ אֵין רוֹאִין אֵת הַגְּנָעִים בְּבֵית אֶפְל.

אָבַל הֵיכִי שְׁמַעְנָנוּ אֵין רוֹאִין אֵת הַטְּרִיפָה בְּבֵית אֶפְל. בְּתַמִּיָּה? זָה לֹא שְׁמַעְנָנוּ מְעוֹלָם.

וְלָמָּה יִהֵא אָסוּר? [וּמַשְׁנֵי ר' יוֹסִי ב"ר בּוֹן לֹא מִטְעַם הַזָּה. אֲלֵא שְׁמָא תִּמְצָא טְרִיפָה.

וַיִּהֵא אָסוּר לְטַלְטְלָה [וּפ'י: לֹא מִטְעַם הַזָּה שְׁאֵתָה סוֹבֵר דְּלוֹי מְדַמָּה טְרִיפָה לְגָנָעִים. כַּדְקס"ד.

אֲלֵא בִיו"ט הָוָה עוֹבְדָא. וְצִינָה לוֹי לֹאֶפְקָה לְבַר וְלְרָאוֹתָהּ דְשָׁמָא תִּמְצָא טְרִיפָה וַיִּהֵא אָסוּר לְטַלְטְלָה אַח"כ.

וּיִפְשְׁלוּ בָּהּ הוֹאִיל דְּהִבִּית אֶפֶל הוּא]. וּמִצָּאתַי בְּאוֹר זָרוּעַ הַגָּדוֹל הַל' יו"ט ס' שַׁנ"ו הִבִּיא לְהִירוּשָׁלַיִם הַגָּ' ל, וְז"ל: בְּעוֹן קוּמִי לוֹי.

מֵהוּ לְרֵאוֹת אֶת הַטְּרִיפָה בִּיו"ט. א"ל אֶפְקוֹן לְכַדְר' אֲמִי בְּשֵׁם ר"ש אֵין רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בְּבֵית אֶפֶל.

וְשָׁמְעֵנוּ אֵין רוֹאִין בְּבֵית אֶפֶל. כִּךְ פָּתוּב בִּירוּשָׁלַיִם.

וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְפָרְשׁוֹ מֵה עֲנִין אֶפֶל אֶצֶל טְרִיפָה, דְּגַבֵּי נְגָעִים כְּנֹגַע נִרְאָה לִי, וְלֹא לְאוּרֵי אֶבֶל טְרִיפָה לֹא. וְעוֹד מֵה זֶה שְׁמַסִּיק וְשָׁמְעֵנוּ דְּאֵין רוֹאִין בְּבֵית אֶפֶל.

וְשָׁמָא ט"ס הוּא וכו'. עכ"ל האו"ז.

וְהִנֵּה נִרְאָה בְּעֵלִיל כִּי גִירְסָא מְנוּטַעַת נִזְדַּמְנָה לְמָרְן בַּעַל הַ, אֹר זָרוּעַ" ז"ל.

וּלְפִי מֵה שְׁהֶעֱתַקְתִּי לְהִירוּשָׁלַיִם עֵין בְּעֵין יִרְאָה שְׁקוּשְׁתֵּי הָאוּ"ז: מֵה עֲנִין בֵּית אֶפֶל אֶצֶל טְרִיפָה וכו'? קוּשְׁיָא זֹו גּוּפֵי' הַקְּשָׁה ר' אֲמִי עַל ר' לוֹי בִּירוּשָׁלַיִם כְּנֹזְכָר. וּפְשֵׁט הִירוּשָׁלַיִם מְבֹאָר לְפִי גִירְסַתֵּינוּ הָאֲמִיתִית כְּפִי' הַק"ע וְהַפ"מ.

כְּדָבָר הָאֲמוּר. הֵרִי מְצִינוּ לְמִיזוֹן מֵהִירוּשָׁלַיִם דְּמִוְתָרִין לְבָדוּק כָּל הַטְּרִיפּוֹת בְּבֵית אֶפֶל ע"י גֵּרוֹת.

דְּלִשׁוֹן לְרֵאוֹת אֶת הַטְּרִיפָה דְּנִקְטוּ בִירוּשָׁלַיִם שָׁם. מִשְׁמַע דְּלַעֲנִין לְרֵאוֹת אֶת כָּל הַטְּרִיפּוֹת קְמִירֵי.

וְגַם בְּדִיקַת הַרְיָאָה הִיא בְּכָלֵל כָּל הַטְּרִיפּוֹת. וְכ"מ בְּר"ן בְּחֻלּוֹי פ"ק בְּסוּגֵיָא דְרַבְּנָא.

שְׁהִבִיא לְהִירוּשָׁלַיִם דְּמַס' בִּיצָה [פ"ג ה"ד] שְׁאֲמָרוּ רַאֲיִית טְרִיפָה מְדַבְּרִיהֶם. כְּמַד"א רוֹאִין אֶת הַטְּרִיפָה בִּיו"ט וכו'.

וּמְפָרֵשׁ הַר"ן שָׁם דְּלַעֲנִין בְּדִיקַת טְרִיפּוֹת הַרְיָאָה מִיְיָרֵי ע"ש. וְכֵן פִּי' הַק"ע שָׁם דְּלַעֲנִין בְּדִיקַת הַרְיָאָה קָאֵי ע"ש וּא"כ הֵכָא נָמִי בְּהֵאֵי לִישְׁנָא קְלִילָא דְּנִקְטוּ הֵנִי אֲמוּרָאֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּלִשׁוֹן, לְרֵאוֹת אֶת הַטְּרִיפָה" מִיְיָרֵי עכ"פ לַעֲנִין בְּדִיקַת כָּל הַטְּרִיפּוֹת וּבְדִיקַת הַרְיָאָה בְּכָלֵל.

לוֹמַר דְּשָׁרִינֵן לְכַתְּחִלָּה גַם לְבָדוּק הַרְיָאָה בְּבֵית אֶפֶל לְאוֹר הַגֵּר. וּמִמִּילָא שְׁמַעֲיָנוּ מִפְּחַ כַּש"כ דְּמִיְתָרִין לְכַתְּחִלָּה גַם לְבָדוּק הַרְיָאָה מִכָּל הַטְּרִיפּוֹת בְּלִילָה לְאוֹר הַגֵּר.

דְּהָא אוֹר הַגֵּר בְּלִילָה נְפִישָׁא נְהוּרִיה טוּבָא, מִבְּיוֹם בְּבֵית אֶפֶל. כְּמִבְּוֹאָר לְהִדְיָא בִירוּשָׁלַיִם רִישׁ פ"א דְּפְסָחִים ה"א.

מוּבָא גַם בְּר"ן רַפ"ק דְּפְסָחִים. דַּאֲיַבַּע"ל לַעֲנִין מְבֹאֹת הָאֶפֶלִים אִם מְוָתֵר לְבָדוּק בְּיוֹם לְאוֹר הַגֵּר.

וּפְשָׁטָא לְהוּ מִמִּילָהוֹן דְּרַבָּנֵן, דְּאֲמָרוּ, דְּשָׁרְגָא לָא כְּמָה דְּמִנְהַר בְּלִילָה מְנַהַר בְּיַמָּא וכו'. ע"ש בַּק"ע ד"ה בְּשַׁעָה.

שְׁכַתְּב: דְּכַח נִיצוּץ הַשְּׁמֵשׁ מְכָהָה אוֹר הַגֵּר אִפִּי' הוּא בְּמָקוֹם אֶפֶל. עכ"ל.

וכ"ה במד"ר סדר נח פל"א סי' י"ב. ובאו"ח סי' תל"ג במג"א סק"א ובא"א ובמ"ז סק"א
ובמחצה ש"ק שם.

ובתב"ש סי' י"א סק"א [ע"ש בתב"ש ששהביא ראי' גם מרש"י פסחים ד' ע"א (ד"ה ואור
הנר). אמן מרש"י אין ראי' כל כך על בית אפל.

פמבנאר. וכ"ה במ"ז סק"א הנ"ל.

יעו"ש"ה] וכיון שפן התירו בבית אפל לבדוק את הריאה לאור הנר. ע"כ דנתנה רשות
לעין לראות את הטריפה, גם להבחין בין מראות הפשרות שפריאה למראות הטריפות.

וא"כ כש"כ בלילה לאור הנר שמאירה את העינים טובא, דשרינן לבדוק את הריאה
מכל הטריפות השכיחים בה. גם כל מראות הריאה אפשר להבחין בלילה.

ומעולם לא שמענו דאין בודקין את הריאה בלילה לאור הנר. פקושני"ת ר' אימי
בירושלמי הנ"ל.

דאי לא תימא הכי, יוקשה לן גם על הירושלמי למה לא תירצו גם על קושני"ת ר"א לומר
דהאי עובדא דלוי שהורה לאפקה לבר ולא לבדוק בבית אפל ע"י גרות. מיירילענן
בדיקת טריפות הטלוי במראות? ומדלא תירצו פן.

ע"כ נדאי דפשיטא להו דגם בבית אפל ע"י גרות עינו מבחין בין מראות פשרות למראות
טרפות. וכש"כ בלילה לאור הנר.

פדבר האמור. ודו"ק כי היא ראי' נכונה למבין: (ב) ומ"ש כת"ר ממגילה י"ד ע"א שאמר
דוד לאביגיל וכי מראין דם בלילה.

ולפענ"ד אין ראי' מזה כי הנה מלבד שלא הרשו לנו חז"ל ללמוד הלכות מן האגדות.
פנודע מ"ש בירושלמי דאין למדין הלכה מן האגדה.

וכ"ה בתויו"ט פ"ה דברכות מ"ד. ובבאה"ט אה"ע סי' קי"ט סק"ו ובפ"ת שם וביו"ד סי'
רכ"ח סק"ט ע"ש.

אלא אף גם בל"ז י"ל דאין ראי' מראית מראות דם נדה שהוא באיסור פרת. לבדיקת
מראות הטריפות שהוא איסור לאו וכן חילק מרן התב"ש ז"ל בסי' ל"ח סק"ז, שפתב
זו"ל: ואע"ג דבדם נדה הקמירו לאסור כל מראה אדם וכל מראה שחור כמ"ש סי'
קפ"ח.

נ"ל דהתם משום חומרא דכרת גזרו טפי, ותו דלפעמים מסור הוא לנשים כמ"ש התקין
רבי בשדות. ולכן הקמירו התם אפי' בכתם, משום לא פלוג.

משא"כ הקא. וכ"מ דעת הטור וש"פ דלא פתבו פאן כמו שפתבו גבי נדה לאסור אפי'
מראה הדיקה.

עכ"ל.

וא"כ ה"ה אנו בדידן נמי נימא הכי. דשאני ראית דם נדה שהוא בכרת, ולהכי שפיר
אמרו שלא לראית דם נדה בלילה.

דמשום חומרא דכרת גזרו טפי. ותו דלפעמים מסור הוא לנשים ג"כ.
כנדה כ' ע"ב דנאמנת אשה לומר כנה ראיתי ואבדתי. וכ"ה בטוש"ע יו"ד סי' קפ"ח
סעי' ב'.

משא"כ לעגנו בדיקת טריפות הריאה לא התמירו כל פה. ואע"ג דביבמות פ"ב ע"א
מחלק רבה ג"כ בין איסור לאו, לאיסור פרת.

והש"ס פריה ע"ז והא רבה הוא דאמר כל בדאורייתא ל"ש איסור לאו ל"ש איסור פרת.
וכן הוא בדרף קי"ט ע"א שם פריה רבא מה לי איסור לאו, מה לי איסור פרת.

ע"ש בפירש"י ד"ה מה לי. שפתיב: דבהרחה דעבדו רבנו בדבר המותר, גם לרבא יש
חילוק בין איסור פרת לאיסור לאו ע"ש.

וא"כ עפ"י"ז הקא נמי בנ"ד י"ל דרק משום חומרת איסור נדה שיהא בכרת, עבדו רבנו
הרחה זו מבלי לראות דם בלילה. משא"כ לעגנו בדיקת טריפות הריאה שיהא באיסור
לאו, לא עבדו רבנו הרחה זאת בדבר המותר.

איברא דבתה"ד סי' ר"נ, מובא במל"מ פ"א מהל' יו"ט הי"ז. השיג על שיטת רש"י הנ"ל
מסוגיא דיבמות פ"ב ע"א הנז'.

ע"ש מש"כ המל"מ בנה. אולם ראה בנו"ב מהד"ק חאו"ח סי' כ"א שצידד לומר דאנו
לא קיי"ל כרבא שאמר מה לי איסור לאו מה לי איסור פרת.

והוכיח גם מסנהדרין פ"ד ע"ב בהא דרב לא שביק לברוי למישקל לי' סילוא וכו'. ופריה
א"ה אחר נמי ומשני אחר שגת לאו בנו שגת חנק.

הרי שמעינו מסוגיא זו ג"כ דלא אמרינו כל בדאורייתא ל"ש שגת לאו ל"ש שגת חנק
[ע"ש בנו"ב שפתיב דנ"ל שהגרסא הנכונה ביבמות פ"ב ע"א,, רבא" הוא דאמר כל
בדאורייתא ל"ש איסור לאו ל"ש איסור פרת.

אבל לא,, רבה".

כמו בדרף קי"ט דגרסינו שם,, רבא" ע"ש.

ועפ"י דבריו בנו"ב אתי שפיר מש"כ בדג"מ בגליון היו"ד סי' נ' על הש"ך סק"ג ע"ש.
ובהגהות יד שאול שם תמה עליו, וכתב, דבדרף קי"ט גרסינו רבה כמו בדרף פ"ב ע"א
ע"ש.

ובאמת לא קשה מידי, דהדג"מ אג"ל לשיטתו בנו"ב, כאמור. והגאון בעל הגהות יד
שאול ז"ל במחכ"ת שכח דברי עצמו.

ומדג"ל ידיה משתלים. מש"כ בעצמו בספרו,, יד שאול" על היו"ד סי' רמ"א סק"ב.

ע"ש שפתיב דרבה דמחלק בין איסור לאו לאיסור פרת, יצא לו ממעשה רב בסנהדרין
פ"ד פ"ב. ולדידי' מחלקינו בין שגת לאו לשגת חנק כנז'.

וכל מילי דמר עביד כרב פשבת כ"ב ע"א. ומזה רבה לחלק יצא, בין איסור לאו לאיסור
פרת.

ועפי"ז פתב שהגירסא האמיתית היא דמ,,רבא" הוא דפריד עליו דס"ל כל בדאורייתא ל"ש איסור לאו וכו'.

ולא מ,,רבה" יעו"ש.

ותרי תמיהי מידכר דכירי שהגאון רב יוסף שאול סיני ועוקר הרים. לא זכר שהרי"ף והרא"ש ז"ל בסנהדרין שם.

והגהמ"י פ"ה מהל' מחרים ה"ז. והב"י והב"ת יו"ד סי' רמ"א.

גרסו ד,,רב פפא" הוא דלא שביק לי' לבר' למישקל סילוא ולא,,רב."

וכן גרס הב"ח ז"ל בגליון הש"ס סנהדרין שם. ועוד גם לפי גירסת הש"ס שלפנינו ד,,רב" לא שביק לבר' וכו'.

ג"כ לא יתכנו דבריו, לומר דמזה יצא לו לרבה לחלק בין איסור לאו לאיסור פרת. דהרי בשבת מ' ע"א אמרינו דרבה פחומרא דרב עביד, פקולא דרב לא עביד (עיין בתוס' עירובין צ"ג ע"ב ד"ה לא): (ג) ולפענ"ד נ"ל להוכיח עוד מכמה דוכתי דמחלקינו בין איסור פרת, לאיסור לאו.

עיין ערכין י"א ע"ב לענין משורר ששיער. דמר סבר מיתה הוא וגזרו בה רבנן.

ומ"ס אזהרה הוא ולא גזרו בה רבנן פ"ש. וכ"מ בתוס' שבועות ל"ו ע"ב ד"ה ה"ג בקונ'.

לחלק בין איסור מיתה וכרת, לשאר איסור. וכ"מ בתוס' קידושין י"ב ע"ב ד"ה אם.

בשם י"מ ע"ש. וכ"מ בתוס' עירובין כ"ו ע"ב ד"ה ולכהן עש"ה.

ועיין רש"י פסחים כ"ט ע"ב ד"ה שלא במינו. יע"ש ובב"ר"ן ובמרדכי רפ"א דפסחים ועיין רש"י חולין קל"ד ע"א ד"ה חלה.

וד"ה קרבן. וד"ה וחלה.

ובד"ה ובכור ע"ש. ובירושלמי פ"ג דחלה ה"ד.

וברמב"ם פ"ח מהל' בפורים ה"ט. פתב וז"ל: גר שנתגייר והיתה לו עיסה וכו'.

ואם ספק חייבת בחלה לפי שהוא עון מיתה. והרדב"ז שם בפירושו על הרמב"ם.

מוכא גם ברי"ט אלגזי פ"ג מהל' בכורות סוף אות ל"ט. הקשה על הרמב"ם.

הרי חלה בזה"ז דרבנן. וסד"ר לקולא.

וכתב דלתרץ קושיא זו פתב רבינו לפי שהיא עון מיתה. פלומר פיון דחמיר פולי האי, דחמירו בספיגי ונכן הוא אלא שצריך לדקדק אם נאמר פן בכל עון מיתה, עכ"ל.

ועיין בפמ"ג בפתיחה להל' טריפות בד"ה וראיתי להפמ"א. מש"כ בזה [ועפי"ז הרדב"ז הנ"ל אתיא לן שפיר לתרץ קושית הפמ"ג שם בסתירת דברי הרמב"ם ז"ל בזה מהל' מחוסרי פרה פ"א הי"א עש"ה.

וּלְהַרְדֵּב"ז לֹא קָנְשָׁה מִיָּדִי, וְדו"ק] וְע"ש בַּפּמ"ג מִש"כ בְּשֵׁם הַמַּל"מ פ"ב מֵהַל' בְּכוּרִים
הַי"ט, דְּבִאִסוּר פֶּרֶת לֹא מְהַנִּי ס"ס. וְהַפּמ"ג נָשָׂם הָעִיר דְּבִהַל' נִדְּהָ מִבְּנֹאֵר דַּס"ס מְהַנִּי
בְּמָקוֹם פֶּרֶת.

ע"ש.

וּבַפּמ"ג יו"ד ס' ס"ד בַּמ"ז סַק"א ע"ש. וְתַמְהַנִּי מְדוּעַ לֹא הִבִּיא מִגְמָרָא מְפֹרְשֵׁת נִדְּהָ
נ"ט ע"ב, דְּפִלְיָגוּ בְּזָה ר"י ור"ל.

אִי ר"מ מְתִיר בַּס"ס שָׁם. וְעַיִן בְּרַמְב"ם סוֹפ"ט מֵהַל' טַנְמָאָת מַת.

שְׁפַתְב: וְאֵעֲפִי"כ דְּבָר שְׁחִיבִין עַל זְדוּנוֹ פֶּרֶת. סְפִיקוֹ אִסוּר מֵה"ת.

וְע"ש בַּכ"מ שְׁנֹנְסָקָא זֹאת בְּרַמְב"ם מְצָא פְתוּב בְּסִפְרָא יִשְׁן ע"ש. וּמְצָאֲתִי בְּשׁו"ת מֵהַר"י ט
ח"ב חִיו"ד ס' א', שְׁפַתְב שְׁגִירָסָא זֶה הוּא הַגָּהֶת תַּלְמִיד א', וְהַקְּשָׁה ע"ז מִיְבָמוֹת קִי"ט
ע"א הַנ"ל.

אֲמָנָם גִּנְסָקָא זֶה הִישָׁנָה יֵשׁ לָהּ מְקוֹם. וְהַסְפִּימוּ לָהּ הַר"ל בְּן חֲבִיב בְּתַשׁו"י ס' י"א.

וּמֵהַרְשָׁד"ם חֵאָה"ע ס' ר"ח. וּבְשׁו"ת יַד אֱלִיהוּ ס' מ"ט.

וְהַרְמַב"ם ז"ל לְשִׁיטְתוֹ לְחֻלְק יֵצֵא בֵּין אִסוּר לָאוּ, לְאִסוּר חֲמוּר מִיָּתָה אוֹ פֶּרֶת. וְע"כ
דַּס"ל דְּלִית הַלְכָתָא פְּרָבָא בִּיְבָמוֹת קִי"ט הַנ"ל.

פְּדָבָר הָאָמוּר. וּבַחֲנָם פְּתַב הַחִיו"ד בְּבֵית הַסְּפֵק דַּס"ס הוּא בְּרַמְב"ם, וְעַיִן בַּפּמ"ג יו"ד
פְּדִינֵי ס"ס אוֹת כ"ה ע"ש.

וְכֵן בַּב"י יו"ד ס' קצ"ז בַּד"ה וְכַתְּב הַרְשָׁב"א מְאִימְתִי כו'. אַעֲפ"י שְׁגַזְלָג"ז הוּא הֶחֱמִירוּ
עֲלֵי מְפָנֵי פֶּרֶת שְׁפָה ע"ש (וּבְתַשׁוּבָה לַק"ק אֲדַאֲבָעֵשֶׁט וְעוֹד בְּכַמָּה תַּשׁוּבוֹת לְאִיזְהוּ
מְקוֹמָן הָאָרְכָתִי בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א הַלְלוּ.

וְלֹא עֵט הָאָסָרָא פָּה) הָרִי הָרְאִיתִי לְדַעַת מְדוּכָתִי טוּבָא דְּמַחְלִקִּינָן בֵּין אִסוּר לָאוּ, לְאִסוּר
מִיָּתָה אוֹ פֶּרֶת. שׁוּב מְצָאֲתִי בְּסִדְרֵי טְהָרָה סוֹס"י קַפ"ח.

וְכֵן בַּחֲזִידוּד הַלְכוֹת שְׁלוֹ עַל מַס' נִדְּהָ דִי"ט, שְׁהַעִיר שָׁם עַל מְרֵן הַתַּב"ש ז"ל בַּסִּי ל"ח
הַנ"ל, שְׁיֵצֵא לְחֻלְק בֵּין אִסוּר לָאוּ, לְכַרְת. וְתַמָּה עָלָיו מֵהַתַּה"ד ס' ר"נ שְׁהוֹכִיחַ מִיְבָמוֹת
קִי"ט הַנ"ל דָּאִין לְחֻלְק בֵּין אִסוּר פֶּרֶת לְאִסוּר לָאוּ ע"ש.

וּלְפַעַנ"ד תַּלְוִיקוֹ שֶׁל הַתַּב"ש ז"ל מְסַתִּייעַ מְדוּכָתִי טוּבָא פְּדַאֲמָרָן. וְא"כ עַפִּי"ז אֲנִן בְּדִיוֹן
גְּמִי גִיְקוּם לְחֻלְק, דְּרַק לְעַנְיָן מְרָאוֹת דָּם נִדְּהָ שְׁהוּא בְּכַרְת, אֲמָרוּ שְׁלֹא לְרָאוֹת בְּלִילָה.

מִשָּׂא"כ לְעַנְיָן בְּדִיקַת טְרִיפוֹת הַרְיָאָה, לֹא שְׁמִיעַ לָן פְּלוּמֵר לֹא סְבִירָא לָן שְׁיָהָא אִסוּר
לְבָדוּק בְּלִילָה לְאוּר הַנֵּר שְׁיָפָה לְבְּדִיקָה: (ד) וְסְבוּר הִיִּיתִי לְתַרְץ בְּזָה סְתִירַת הַש"ס,
דְּבַמְגִילָה י"ד פ"א אֲמָרִין: וְכִי מְרָאִין דָּם בְּלִילָה.

וּבַנְדָּה כ'ע"ב אֲמָרִינָן, דְּרַבִּי רָאָה דָּם בְּלִילָה ל וְכַבֵּר דְּקָדַק בְּזָה בְּסִפְרָא הָאָשְׁכוּל הַל' נִדְּהָ
ס' ל"ט ע"ש. וְכֵן הָעִירוּ בְּזָה גְּאוּנֵי בְּתַרְאֵי ז"ל הֵלֵא הֵם הַגְּאוּן ר' בְּרוּךְ פְּרַעֲנָקִיל ז"ל
בְּהַגְּהוֹתָיו עַל הַש"ס נִדְּהָ שָׁם.

והגאון רי"ש מלבוב ז"ל בהגהות יד שאול על היו"ד סי' קפ"ח, כתב דהדבר תמוה. ע"ש מש"כ.

ועפ"י האמור לקאורה יש ליישב, בהקדם מ"ש בירושלמי סיפ"ב דנדה: מהו לראות פתמין בלילה? רבי ראה בלילה וטימא. אמר שובקתיה לצפרא.

ראה ביום וטימה. אמר גדולים הם דברי חכמים שאמרו אין רואין פתמים בלילה וכו' יעו"ש.

הרי מפירש יוצא לן מהירושלמי דגופא דעובדא דרבי ראה,, דם" בלילה.

בכתם קמזירי. ואין להקשות הרי הש"ס דילן נקטו בלשונם: רבי ראה,, דם" בלילה.

ומלת,, דם" ע"כ ממעטת פתם.

כמו שישנו חכמים בלשון המשנה נדה נ"ח ע"ב שצאמר ואשה פי תהי זבה דם וגו' דם ולא פתם אמנם פן זה ליתא. דהרי אגן קיי"ל לשון חורה לעצמה, ולשון חכמים לעצמן.

כע"ז נ"ח ע"ב וחקליון קל"ז ע"ב. וכן מציינו כמה פעמים בלשון חכמים דגם פתם קראו דם.

כנדה נ"ז ע"ב א"ש בדיקה קרקע עולם וישבה עלי' ומצאה דם טהורה. ובדף נ"ח ע"א גבי עובדא דהיא איתתא דאשתכח לה דמא במשתייתא וכו' ע"ש.

ועוד בכמה דוכתי מוכח להדיא דבלשון חכמים גם פתם נקרא דם. וכיון שפן יתכן לפרש גם בש"ס דילן דהוא עובדא דרבי ראה דם בלילה.

בפתם קאי. כבירושלמי הנ"ל.

והש"ס בבלי והירושלמי שפה אחת ודברים אחרים המה: ועפ"י זאתא לן שפיר לתרץ דברי הב"ח ז"ל ולהסיר מעליו חלונת הט"ז ביו"ד סי' קפ"ח סק"א דהב"ח המציא חומרא דבמראה לבן לא יורה המורה עד שיתניבש, דלפעמים אחר שיתניבש ימצא אדום בקצותיו.

והט"ז ז"ל חמה עליו מההיא עובדא דרבי, דמוכח שראה הדם בלילה כשהוא לח? ע"ש שדארף קצת בתמיה זאת. ולפי מה שכתבתי אתי שפיר ולא קשה מידי.

עפ"י ש"ש החו"ד בסק"א שם, דבכתם אפי' הב"ח מתיר. דדוקא בבדיקה או בהרגשה ובסמיכות דם החמיר הב"ח ע"ש.

וכן חילק בהגהות אמרי ברוך שם. וא"כ עפ"י ז"ל ממילא מיישב תמיהת הט"ז.

דבההיא עובדא דרבי. ע"כ בכתם קמזירי כמבואר בירושלמי הנ"ל.

ולהכי רבי שפיר חזי את הכתם. דהיינו דם בלא הרגשה בעודו לח.

דכזה גם הב"ח מודה, פאמור [שוב ראיתי בהגהות ח"י הגרשוני לסי' קפ"ח. שכתבי לתרץ דברי הב"ח הנ"ל ג"כ לחלק יצא בין פתם לדם ע"ש.

ובמח"כ אישתמיט מיינ' הירושלמי וכל הנזכר. גם חילוקו תמוה.

עש"ה ונהבן. וגם הלום ראיתי להגאון מהרש"ק ז"ל בספרו מי נדה על מס' נדה דף כ' ע"ב, שפליפל שם בעובדא זאת דרבי, עפ"י ד השו"ת ח"צ סי' מ"ו דס"ל דבאם פשק"ל לח הי' מראה טהור, אף שפשונתניבויש נעשה המראה טמא טהורה.

וכתב המ"נ דיש לחלק בין פתם, לדם ממש. דבדם ממש דהוי של תורה, אזלינן לחומרא. אבל בכתם דהוי רק דרבנן, י"ל אם בפ"א נראה שהוא טהור, אז אף דאח"כ נשתנה מותר. ומה דלא משגי בעובדא דרבי, דכתם הי' ד"ל וכו' דלשון ראה דם משמע ראית דם ממש ולא פתם וכו' עכ"ל.

ובמח"כ אישתימיט גם מיני' הירושלמי נדה וכל הנ"ל דמבואר להדיא דעובדא דרבי, בפתם קאי]: (ה) וכיון שהראיתי לדעת דעובדא דרבי בפתם איירי ולהכי שפיר קוזי רבי לבדוק פתמים בלילה לאור היר.

כיון דכתמים דרבנן ניהו, לא הוקמיר גביהו כל כף משא"כ במגילה י"ד ע"א, דשם על הקרא קאי דכתיב מבוא, בכתמים, דמים תרתי משמע. דם נדה. וש"ד.

כרש"י ותוס' שם במגילה י"ד ע"ב א)***(א) אמר בן המחבר לא אהדל מהביא פה ישוב נכון לקושית המהרש"א בחידושי אגדות מגילה י"ד שם על הא דאמרינן: ,,מבוא בכתמים. דמים תרתי משמע" התפלא המהרש"א ז"ל: ,,הא כמה שתבע לה קים ליה בדרכה מיניה, באיסור אשת איש שהיא במיתת בי"ד" וכו' יעו"ש.

ואני אמרתי עם הספר ליישב תמיהתו זאת, עפ"י מה דאיתא במד"ר (סדר נח פל"ב א'): ,,וכי יש אישות לדוד, והלא מורד במלכות הוא, וקשוב כמת, וכאלו הוא מת, ואשתו מותרת" יעו"ש, והנה אביגיל בחקמתה מנעה את דוד רק מבוא בכתמים, תרתי משמע, דם נדה, ושפיכת דמו של נבל בעלה.

וכשהיא לעצמה אמרה לו על אישה פי נבל שמו ונבלה עמו. בידעה איך הוא מורד במלכות' (ראה תוס' מגילה י"ד פ"ב ד"ה מורד), וקשוב הוא כמת".

נהרי היא מותרת לדוד. כנזכר.

אם כן אפוא סרה מהר קושית המהרש"א ז"ל: חנוף העניף שאפראו, רב בבאקארעשט)***(ולשון ,,דמים" הקתיב בנביאים פלשון ,,דם" הכתוב בתורה דמא.

דהיינו דם נדה ממש שהוא מה"ת בכרת. אבל לא פתם.

כמשנה נדה נ"ח ע"ב ועיין בר"ה י"ט ע"א דדברי קבלה כד"ת דמי. וכ"ה בש"ע או"ח סי' תרצ"ו סעי' ז'.

וחימה על הט"ז או"ח סי' תרפ"ז סק"ב, שלא הביא מזה. יע"ש וצ"ע] וכיון שהראתה אביגיל לדוד דם נדה ממש.

להכי שפיר אמר לה דוד וכי מראין דם בלילה פלומר דבדם נדה ממש שהוא מה"ת
בכרת, יש להחמיר טפי שלא לראות בלילה כדמוכת מכמה דוכתי שהבאתי למעלה
דבאיסור פרת גזרו להחמיר טובא.

פדאמרן: אמנם כן, אפתי לא נתנישב לן סתירת הש"ס דמגילה י"ד ע"א. ונדה כ' ע"ב
הנ"ל, לפי מה שמצאתי עוד בירושלמי פ"ב דסנהדרין ה"ג, דגם מעשה דאביגיל לדוד,
בכתם הנה, ולא בדם נדה ממש.

דברי אמרו שם במערבא: מיד הוציאה,,כתמה", והראתה לו.

אמר לה וכי רואין,,כתמין" בלילה.

אמרה לי'. ולא ישמעו אונניה מה שפיה מדבר.

,,כתמין" אין רואין בלילה וד"נ דנין בלילה? וכו' ע"ש.

דרי מפורש יוצא בירושלמי, דעובדא דאביגיל בכתמים הי'. ואע"ג דגם דרשת
הירושלמי סייב הולף על הא דכתיב,,מביא בכתמים".

דהיינו דם נדה ושפ"ד. כמבואר שם להדיא בסוף ההלכה ד מ"מ דרשת הירושלמי
במקומה עומדת, לומר דהיא קרא בכתם איירי.

וס"ל פתרוץ הר"י בתוס' קידושין ל"ז ע"ב ד"ה ממחרת. על קושית הראב"ע.

דלשון תורה לחוד. ולשון נביאים לחוד ע"ש וי"ל מהירושלמי פ"ב דחלה ה"א.

דקשיא להו ממש קושית הראב"ע. ולא תירצו פתרוץ הר"י הנ"ל לומר דלשון נביאים
לחוד.

וצ"ע] וא"כ הקא נמי י"ל דלשון תורה לחוד, ולשון נביאים לחוד. דבלשון חזרה פל
היכי דכתיב,,דם" היינו דם נדה ממש, ולא כתם.

משא"כ בלשון נביאים גם היכי דכתיב,,דם" איכא למידרש גבי דבכתם איירי.

כמו שמצינו בלשון חכמים פהאי גוונא, שגם לכתם קראו דם. כאמור.

וכיון שפן אתי שפיר דרשת הירושלמי דמעשה דאביגיל בכתם הנה. ולא בדם ממש.

וא"כ עפ"ז שפיר יתכן לפרש גם לשין הש"ס דילן במגילה י"ד הנ"ל דאמרו:,,וכי
מראין דם בלילה".

דבכתם קמייירי פי היכי דלא ליהוי פלוגמא רחוקה בין הבבלי והירושלמי: (ו) ונרויח
ליישוב בזה לשון הרמ"א באו"ח סי' פ"ח שכתב וז"ל יש שכתבו שאין לאשה נדה בימי
ראייתה לפגיס לביהכ"נ וכו' להזכיר השם וכו' עכ"ל.

והערני בני הרה"ג מר חנוך העניף נ"י להקשות על הרמ"א מהמעשה דאביגיל ושמואל
א' כ"ה. פסוק כ"ו כ"ח) שהזכירה את שם ה' כמה פעמים.

אף שהראיתה דם נדה לדוד אולם עפ"י הירושלמי הנ"ל דאביגיל כתם הראיתה לדוד,
ולא דם נדה ממש. אתי שפיר.

דיש לומר דהרמ"א ז"ל דקדק בלשונו וכתב: „גדה בימי ראיתיה“.
וכן בהגהות מיימיני ז"ל בפ"ד מהל' תפלה אות ג'. פתוב לאמר „בעת נדון“.
פלומר דדוקא באשה שראתה דם גדה מממש. חששו להחמיר מפלי להזכיר שם שמים.
משא"כ באשה הרואה פתם שיה א דרבנן, אין לחוש. דהא גם בימי ליבון נהגו הנשים
היתר.

כמש"כ הרמ"א שם. כש"כ הרואה פתם דרבנן, דשרי לה להזכיר את השם: השתא ה"כא
דאיתברר לן דמעשה דאביגיל, ועובדא דרבי שניהם בכתמים קיימו.

א"כ הדרא קושיא לדנפתה דסיתראי גינהו דבמגילה י"ד ע"א אמרינן דאין רואין דם,
דהיינו פתם בלילה. ובגדה כ' ע"ב אמרינן דרבי בדיק לאור ה"ג, פנזכר? ב)***(ב) יענין
ב,,ציון ירושלים" בגליון הירושלמי פ"ב דסנהדרין ה"ג הנ"ל שחעיר שם ג"כ בסתירת
הש"ס דמגילה י"ד ונדה כ' הצ"ל כמו שחעיר בהגהות יד שאול על יו"ד סי' קפ"ח
שהבאתיו למעלה.

ע"ש מש"כ.

ופליאה נשגבה על רב האי גאון רי"ש ז"ל שחקה תנא ירושלמי, איך לא זכר שר
להירושלמי סופ"ב דנדה הנ"ל דאיתמר שם גופא דעובדא היכי הנה?)* אחר פתבי כ"ז
מצאתי בס' ראש אפרים סי' ל"ח ס"ק ס"א.

שהעיר ג"כ בסתירת הש"ס. דבמגילה י"ד ע"א בעובדא דאביגיל, מבואר דאין רואין דם
בלילה.

ובגדה כ' ע"ב אמרינן דרבי ראה דם בלילה. וכתב דאפשר לומר, דבעובדא דאביגיל,
בלא גר הנה.

ורבי בדיק לאור ה"ג עוד פתב, דקצת מסתבר, דסוגיא דמגילה אתיא דלא פרבי יעו"ש.
ובמחכת"ה עדיין לא ביאר ענין זה באר היטב, פזרכו בקודש בכל מקום.

וצע"ג.

גם הלום ראיתי בס' דע"ת סי' ל"ח סק"ג שכתב שמצא בירושלמי פ"ב דסנהדרין ה"ג
וכי רואין פתמים בלילה וכו' משמע דגם פתם אין רואין בלילה. עכ"ל.

ובמחכת"ה אישתימיטי הירושלמי גדה פ"ב סוה"ז הנ"ל, דשם אמרו להדיא: „גדולים
הם דברי חכמים שאמרו אין רואין פתמים בלילה“: ולענין הלכה.

פסק בפרי תבואה שם. סי' ל"ח סעי' ל"ט.

שאין לשום חכם להורות במראות הריאה בלילה לאור ה"ג. לפי שלאור ה"ג אינו יכול
להבחין, בין מראה פשר למראה אסור.

אבל בס' מאירת עינים סוף שורש ה', הביאו להפר"ת, וסיימו דבשעה"ד יש להקל
לראות המראות בלילה, וכן עמא דבר שלא להשהות הריאה. יעו"ש בבבאורם ס"ק ט"ו:

בצלאל זאב שאפראן סימן פט כבוד הרה"ג וכו' מוה"ר אורי שרגא פיינבול טויבש [ז"ל] אבד"ק יאסי.

מכתבו לנכון הגיעני. והנני להשיבו על אתר מפני הכבוד.

בדבר שאין בו חפץ. והאמת אגיד ולא אכחד תחת לשוני, שאני לא רציתי ליתן ליד פלוני אלמני, תעודה" על תורת זבח שלו.

אם פי אני מכיר אותו ש, בר אוריין" הוא.

עכ"ז אמרתי לו בתורת עצה טובה, שלדעתי לא נכון הדבר לפני ה' נאנשים, שילמוד פעת מלאכת הדביקה. פיון שעבר עליו חמשים שנה, ולא עסק ללמוד מלאכה זו.

וכבר נודע. מש"כ הב"ח.

מובא גם בבאה"ט יו"ד סי' א' ס"ק כ"ו, דאם הוא תש פח לא ישחוט אפילו מן חמשים שנה ע"ש. ופלוני הנ"ל הוא בכלל תשי פח יחשב, פיון שהוא שח מגבהות האדם, ושפל מרום אנשים, וכמעט בשר אין על עצמותיו, והולך שחוח, שפיל ואזיל, שייף ונפק, ומה שלא אבד הוא בחוש [כשבת קנ"ב ע"א] וגם עקמומיות גסה, לו בגבו כגביהא בן פסיסא.

[פסנהדרין צ"א ע"א] וגם לויים שאין מומין פוסלין בהם [כחולין כ"ד ע"א] נאמר בהן מן חמשים שנה ישוב מצבא עבודה [עין רש"י תענית ה' ע"ב ד"ה ימיו] קו"ח ב"ב של קו"ח ללמוד לאחר חמשים שנה מלאכת השחיטה.

לדלג על העיר יאסי, ולקפץ שם על הלולין של תרנגולים, של החיות הגבוהות, ולשמנע שם קול תרנגול, וקול אומרת קרא מקרה אחד לזובח. זה נדאי לא נכון (וי"ל בדרך צחות במשנה סופ"ה דאבות: בן חמשים לעצה בן ששים לזקנה בן שבעים לשיבה כו').

פי' שמן חמשים ואילף ישית עצות בנפשו לשוב מכל עבודות עוה"ז, ותמונת ה' יביט, פיון שקרבו לו ימי הזקנה, וסמוכים ונראים לו ימי השיבה. וגם פיון שעברו לו רוב שנותיו ולא היה גבר אשד דמא, אזלי לא נולד פלל במאדים כשבת קנ"ו ע"א.

ועיין בשו"ת חת"ס חאו"ח סי' קנ"ח באד"ה ובעזה"ת. שכתב דבמאדים גופי' איפא הטיקות מזל כו'.

ע"ש בח"ס חאו"ח סי' קצ"ו]. מה טוב ומה נעים לפלוני אלמוני להיות אוהז ביד קסת,, הסופר" סת"ם, אשר מזה התפרנס רוב שנותיו.

ואני אמרתי להוכיח מהגמרא סנהדרין י"ו ע"ב, גבי עיר שאין בה עשרה דברים שאין ת"ח רשאי לדור בתוכה, ולגירסת רבינו חננאל (שבדפוס ווילנא), טבח ולבלר" היו שני בני אדם.

ע"ש ברש"י ד"ה ב"ד. ובמהרש"ל שם ד"ה רופא.

וברמב"ם פ"ד מהל' דיעות הכ"ג. וברמב"ם הל' סנהדרין פ"א ה"ט ובלח"מ שם, מש"כ בדעת רש"י וצ"ע [ועיין בתנדב"א ח"ב סא"ז פט"ז, חשיב העשרה דברים באופן אחר ע"ש] וקירא אני על,, פלוני הנ"ל:,,אי סייפי לא ספרא.

אי ספרא לא סיפי" [כע"ז י"ז ע"ב]. ועיין בפמ"ג או"ח בפתיחה לסי' ס"ב, שהסופר צריק להיות ירא וחרד לדבר ה' יותר משוחט ע"ש, וכינן שהגיע לאת ה' אלוקיך תירא, יפרוש.

ויקבל שחר על הפרישה [פפסחים כ"ב ע"ב] מתורת זבח. וזה היה טעמי ונימוקי שלא אסקינא סהדותי על,, פלוני" בצלאל זאב שאפראן סימן צ להשו"ב המנפ' מ' חיים נ"י מבאר דנען.

הנה שמעתי לאמר שמועה לא טובה, שכבודו חותר חתירה מתחת פסא הכבוד, של מרא דאתרא, ה"ה הרה"ג וכו' האב"ד דמחנ' שליט"א, ומשתדל להתקבל במחנ' בתור דיין. היתכן לעשות כן? הלא נודע אז"ל (ברכות ס"ג ע"א), באמר דאית גבר, תמן לא תהוי גבר".

וכל המשיג גבול רעהו, מלבד איסור השגת גבול, ומלבד האפקירותא, איננו זוכה לסייעתא דשמיא, להורות פהלקה כמפורש יוצא מחמינו ז"ל, בכתובות ס' ע"ב דאמר אביי: האי מילתא דאמור רבנו, אפי' ביעתא בכותחא, לא לישרי אינש במקום רבו, לא משום דמיקחי פאפקירותא, אלא משום דלא תסתיעא מילתא, ושירה פהלקה (כפירש"י ז"ל שם).

ובתוס' שם ד"ה פי. כתבו: דנפק"מ שהיכא שהרב מוחל על כבודו, דשרי, ואפ"ה אל יורה, דלא מסתייע מילתא, הואיל ורבו אצלו.
עכ"ל.

ובתשו' בית יעקב ס' קמ"א, הוכיח מהתוס' הנ"ל, שפי' הא דאמרו: לא משום דמיקחי פאפקירותא אלא משום דלא מסתייע מילתא. הפוננה, רלא משום דמיקחי פאפקירותא לחוד הוא, אלא גם משום דלא מסתייע מילתא ע"ש.

וכן מצאתי בתוס' רי"ד (שבגליון הש"ס דפוס ווילנא) שפי' פן להדיא ע"ש. ומצאתי בדמש"א פא"ט סי' ו', שכתב וז"ל: ורשות בידי חכם העיר להתיר מה שאסר חכם אחר, ואפי' אם האוסרים רבים, הקב"ה מצליח לחכם העיר יותר.

ואפי' אם איזה ת"ח שפער, שאינו ממנה (על הוראה) אוסר, רשות לחכם הממנה להתיר, אפי' אינו רבו של האוסר, ואם אסר חכם הממנה, אין לחבירו להתיר. והביא מפמה מקומות דקאמרו: אתרי' דמר הוא (עיין עירובין צ"ד ע"ב).

חולין נ"ג ע"ב). וטעמו משום דחכם הממנה הו"ל כרבו.

והביא בשם רי"ו שפסק ג"כ: דהחכם במקומו יכול להתיר מה שאסר ת"ח אחר יע"ש. ותמהני על הדמש"א שלא הביא הא דמפורש יוצא בירושלמי גיטין פ"א ה"ב דתלמיד שכורה אפילו פהלקה, אין הוראתו הוראה.

ובג"ק רבן עדה" שם בפ"ה הב', פי': דאפילו באו"ה קאמר, לעננין הא דקיייל חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר.

אָבֵל הוֹרָאת תְּלִמִיד לְאוֹ הוֹרָאָה הַיָּא, וַיְכֹל חֲכָם לְהַתִּיר מֵהַ שְׁאָסֵר ע"ש. וְעַיִן בְּשׁו"ת מֵהֵרֵם"ע מִפֶּאֲנ"ו ס"י ק"ח בְּסוֹפּוֹ, שְׁנֵרָאָה שְׁהֵבִין מֵהַ שְׁאָמְרוּ בְּבִרְכוֹת ס"ג ע"ב פִּי הַיְכִי דְלֹא נִגְרְרוּ בְּתַרְנִי, רִשְׁאֵי חֲכָם לְטַהֵר מֵהַ שְׁטֵמָא חֲבִירוֹ, וְכֵן רִשְׁאֵי לְהַתִּיר מֵהַ שְׁאָסֵר חֲבִירוֹ.

כְּלוּמֵר פִּי הַיְכִי דְלֹא לִגְרָרוּ בְּתַרְנִי, רִשְׁאֵים לְהַתִּיר הָאִיסוּר שְׁאָסֵר חֲבִירוֹ, אָף שֶׁהוּא מִן הַדִּין לְאַסֹּךְ יַעוּש"ה. וְעַיִן בְּס' יָד שְׁאוּל עַל יו"ד ס"י רמ"ב ס"ק כ"ג שְׁפִי פִירוּשׁ אַחַר בְּש"ס.

דְּבִאֲמַת הוּא שְׁלֹא כְּדִין טְמֵא וְאָסֵר. וְרַק מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֲכָם אֵין רִשְׁאֵי לְהַתִּיר. אָבֵל כָּל דְּסִנֵּי שְׁוֹמְעֵנִי, פִּי הַיְכִי דְלֹא נִגְרְרוּ אֲבִתְרִי, לֹא הִקְפִּידוּ עַל כְּבוֹדוֹ ע"ש. וְתִמְחָה שְׁלֹא הֵעִירוּ מֵהִירוּשְׁלִמִי וּלְפָרְשׁוֹ עַפ"י דְּעֵתָם וְסִבְרָתָם בְּד"ז.

וְעַיִן בְּשׁו"ת חַת"ס חַי"ו"ד ס"י ר"ל. שְׁפָתָב: דְּבִזְה"ז אָסוּר לְשׁוּם אָדָם לְקַפֵּחַ פְּרִנְסַת הָרַב, וְהַרִי זֶה כְּגוֹזֵל מִמֶּשׁ ע"ש.

עַל פֶּן אֲנִי מְזַהֵר אֶת כ', בְּכַח תּוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה, שְׁאָסוּר לוֹ לְהוֹרוֹת, אֲפִילוּ בִּיעֲתָא בְּכוֹתָחָא, כְּאָמוּר: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאָפְרָאן סִימָן צֵא כְּבוֹד הַנְּגִידִים הַנְּכַבְדִּים, רִאשֵׁי מְנַהֲגֵי עִיר הוֹשִׁי, ה' עֲלֵיהֶם יִחִיו! הִנֵּה יָד שְׁלוּחָה אֵלֵי כְּתִיב, מ, רִאשׁ הַקְּהָל" דְּמַחְנֵי, בְּשֵׁם כָּל קְהָל עֲדָתָם.

וְנִפְשָׁם בְּשִׂאֲלָתָם וּבִקְשָׁתָם, לְהַשִּׁיב לָהֶם, בְּדִבְרֵי שְׂאֵלָתָ, מִקְרָה לֹא טְהוֹר, אֲשֶׁר קְרָה בְּמַחְנָתָם. וְזֶה לְשׁוֹן הַשְׂאֵלָה: כְּפִי שְׁיֵשׁ לָנוּ בְּעִירָנוּ שׁו"ב אַחַד, שֶׁהוּא מְמַלֵּא מְקוֹם הָרַב, זֶה עֲשֶׂרָה שָׁנִים.

וּבְמִשְׁפַּח הַזְּמַן הַהוּא, מְלֵא כְּהוֹנָתוֹ בְּשִׂלְמוֹת וּבְאֲמוּנָה. וְכַעַת אֵירַע לוֹ אָסוּן, שְׁסֹדֵר קִידוּשֵׁין לְאַשָׁה אַחַת מְעִירָנוּ, אֲשֶׁר יָדוּעַ לְכָל בְּאֵי שְׁעַר עִירָנוּ, שֶׁהִיא זְקוּקָה לְחִלְצָה, וְאָסוּרָה לְהַנְּשֵׂא.

אֲמַנָּם בְּרִיר לָנוּ, פִּי הַשׁו"ב הִזָּה שׁוֹגֵג בְּדִבְרֵי וכו'. לְזֹאת נִפְשָׁנוּ בְּשִׂאֲלָתָנוּ. מֵהַ לַעֲשׂוֹת לְהַשׁו"ב ע"ז. עכ"ל הָרִאשׁ הַקְּהָל: תְּשׁוּבָה (א) הַנְּגִי בְּזֶה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְכֶם זֶה כְּבוֹדְכֶם.

וְאַעֲזֵן וְאוֹמֵר לָכֶם חַיּוֹת וְעַתִּי בְּזֶה, פִּי נֶאֱמָנוּ עָלֵי דְבְרֵיכֶם, מִפִּי כְּתַבְכֶם, פִּי בְּרוּר לָכֶם, פִּי הַשׁו"ב הִזָּה שׁוֹגֵג בְּדִבְרֵי, כְּנֹז'. וּכְבָר שֶׁר נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל, זְהַמַּע"ה [תְּהֵלִים י"ט] „שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין”.

וּכְבָר דְּרִשׁ ר"ד, בְּסִנְהֶדְרִין ק"ז ע"א: אָמַר דָּוִד לְפָנֵי הַקַּב"ה: רַבִּש"ע שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין (וּפִירִש"י: מִי יָכוֹל לְהַשְׁמֵר מִשְׁגָּגוֹת) א"ל הַקַּב"ה שְׁבִיקֵי לָךְ (וּפִירִש"י: מְחוּל לָךְ. וְכֵן הוּא בְּמִדְרַשׁ שׁוּח"ט.

יַעו"ש בְּמִהְרֵשׁ"א בְּחִיאַג"ד. וכו"ה [אֵיזֵב י"ב] עֲמוֹ עַז וְתוֹשִׁיָה, לוֹ שׁוֹגֵג וּמִשְׁגָּה יַעו"ש. בְּפִי הַגָּאוֹן מְלַבִּי"ם ז"ל, כְּש"כ לְפִי הַמְּבֹאֵר בְּכָרִיתוֹת ט' ע"א, דְּאֲמַרִּין שָׁם: תְּנִיָא אֵינְדָךְ. פְּתָאוּם זֶה מְזִיד.

וכן הוא אומר,, ערום ראה ונסתר ופתאים עברו ונענשו".

ופירש"י בד"ה: ופתאים עברו ונענשו. היינו מזיד.

דאין עונש אלא על המזיד. עכ"ל.

הרי מפורש יוצא דעת רש"י ז"ל דעל השוגג אין עונש כלל: (ב) הן אמת דמדברי התוס' בביצה כ"ה ע"א ד"ה אנוח ארעא. נראה דלא ס"ל כפירש"י בכריתות ה"ל ששהרי כתבו: מיהו אם נמצאת טריפה, לאחר שאכל הוא נענש כשוגג וכו' עכ"ל.

הרי מבואר דס"ל להתוס' דנענש על השוגג. יענין בתוס' שבועות ג' ע"א ד"ה מהן.

שכתבו: הואיל וקעביד איסורא בשוגג יע"ש. ולכאורה קשה האף יפרנסו רבותינו בעלי התוס' להגמרא דכריתות ה"ל, שהוכיחו דפתאים זה מזיד, מקרא,, ופתאים עברו ונענשו".

הא לדעת התוס' ז"ל גם על השוגג נענשים? אולם י"ל דרבותינו בעלי התוס' ז"ל, אולי לשיטתם, בשבת ל"ח ע"א ד"ה עבר. שכתבו, דלשון עבר משמע במזיד יע"ש.

וכ"כ התוס' עוד בשבת מ"ג ע"א ד"ה טבל יע"ש. וכ"ה במרדכי רפ"ג דסנפה סי' תשמ"ז יע"ש [וכ"כ בס' מנחת יעקב, על התורת חטאת, כלל ס"ב סקי"ח יע"ש].

ולא הביא מכל ה"ל. וכ"כ במקדש מעט, על הס' דעת קדושים סי' ל"ט סק"ה, דלשון,, עבר סתמא משמע במזיד יע"ש.

ולא העיר ג"כ מכל המקומות ה"ל [ועפ"ז יתכן שפיר לפרש הברייתא דכריתות ה"ל, דפתאום, זה מזיד. מדכתיב ופתאים עברו וגו'.

דמלשון,, עברו" דייקו.

דמשמע מזיד. כהתוס' ה"ל.

ודו"ק כי זה נכון. שאו נא עיניכם וראו ברא"ש ז"ל בפסחים פ"ב סי' ל"א, שכתב, דמלשון רש"י ז"ל משמע דלשון,, עבר" אפי' בשוגג עש"ה.

יענין בס' שער המלך על הרמב"ם ז"ל פרק כ"ג מהל' שבת הל' ט"ו. שכתב בדעת הרמב"ם דס"ל כפירש"י עש"ה.

וכ"ה בפ"ה הר"ש בפ"ב דתרומוס משנה ד. שכתב ז"ל: א"נ, שעבר,, בשוגג וכו' עכ"ל.

וא"כ אפשר לומר דרש"י ז"ל בכריתות ה"ל, אולי לשיטתו, דלשון,, עברו" לא משמע מזיד ונקא.

ולכ"כ שפיר פירש"י, דהגמרא דייקו מלשון,, ונענשו".

דאין עונש אלא על המזיד גמור. ודו"ק היטב: (ג) איברא דלכאורה קשה על דעת רש"י ז"ל.

מהא דאמרינן בקדושים פ"א ע"ב:,, ולא ידע ואשם ונשא עונו".

כְּשֶׁהִיָּה רַע"ק מַגִּיעַ לְפָסוּק זֶה הִיָּה בּוֹכָה. וּמָה מִי שֶׁנִּתְּפַנּוֹן לְאַכּוֹל שְׁמוֹן וְעֵלָה בְּיָדוֹ תִּלְב, אֲמָרָה תּוֹרָה הוּא לֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ.

מִי שֶׁנִּתְּפַנּוֹן לְאַכּוֹל חֶלֶב וְעֵלָה בְּיָדוֹ חֶלֶב עֲאֻכּוֹ"כ. אִי־סִי בֶּן יְהוּדָה אָמַר וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ, עַל דְּבָר זֶה יָדוּוּ כָּל הַדּוֹנִים.

וּפִירֵשׁ"י ד"ה כָּל הַדּוֹנִים, שְׂיֵשׁ לָהֶם לֵב לְדוֹת יְדוּהָ עַל זֶה שְׂאִינִי מִתְּפַנּוֹן, וַיֵּשׁ כָּאֵן וְשִׂיאוֹת עֲוֹן. עַכ"ל.

וְכֵן הוּא בְּנִזִּיר כ"ג ע"א. וּכ"ה בְּתוֹס' וּבִפִּירֵשׁ"י ו"ל עַל הַחֻמְשׁ וַיִּקְרָא ה' י"ז, עַה"פ: „וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ".

רִי"ג אָמַר: הָרִי הַפְּתוּב עֲנֵשׁ אֶת מִי שֶׁלֹּא יָדַע. עַכ"ל.

הָרִי לְכֹאֲרָה מְפֹרֵשׁ יִנְצֵא מִהַש"ס גַּם מִהַתו"כ גַּם מִפִּירֵשׁ"י ו"ל דִּישׁ עֲוֹנֵשׁ גַּם עַל הַשׁוֹגֵג (ד) אֲמַנְם יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל הַפֶּל, עַפ"י מִה דְּאֲמַרִּין בְּסִנְהֶדְרִין פ"ד ע"ב. אַחַר, שְׁגָגַת לָאו.

בְּנוֹ שְׁגָגַת חֶנֶק. עַש"ה וּבִפִּירֵשׁ"י ו"ל.

וּמִצְאָתִי בַחִי הָר"ן ו"ל שָׁם. שְׁכַתְּב וְנ"ל: נִרְאָה שֶׁהַטַּעַם הַנִּכּוֹן, דְּשְׁגָגַת לָאו מִן־תָּר.

מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מְצִינוּ שֶׁעֲנֵשׁ הַפְּתוּב כָּלֵל עַל הַשׁוֹגֵג. וְאֶפְשָׁר דְּאֶפִּילוּ בְּדִינֵי שְׁמִים אִינוּ מִתְּחַיִּיב כָּלֵל וְכו' עַכ"ל.

וּכ"כ הָרַמְבַּ"ן ו"ל עַל הַחֻמְשׁ, ר"פ וַיִּקְרָא. וְנ"ל: אֲבָל בְּשׁוֹגֵג, אִין עֲלֵיהֶם נְשִׂאוֹת חֶטָּא, וְאִין צְרִיכִין רְצוּי כָּלֵל וְכו' כִּי הַשׁוֹגֵג אַעֲפ"י שֶׁחֶטָּא, רְצוּי ה' הוּא וְכו'.

עַכ"ל.

וּעַפ"י וְאִתִּי שְׁפִיר הַפֶּל, וְלֹא קָשָׁה מִיָּדִי מְקִיָּדוּשֵׁין פ"א ע"ב וּמִהַתו"כ וּמִפִּירֵשׁ"י בְּחֻמְשׁ הַנְּ"ל. דְּשָׁם מְשַׁגְּגַת חֶלֶב, דִּהִיא שְׁגָגַת כְּרַת ר"ל.

וְלִהְיֵי אִיכָּא עֲוֹנֵשׁ גַּם עַל הַשׁוֹגֵג. מִשָּׂא"כ שְׁגָגַת לָאו בְּעֵלְמָא, לִיכָּא עֲוֹנֵשׁ כָּלֵל, וְא"צ רְצוּי כָּלֵל.

כְּדָבָר הָאֲמוּר: (ה) וְאִין לְהַקְשׁוֹת עוֹד מְנַזִּיר כ"ג ע"א, דְּאָמַר רַע"ק הַמְּשָׁל. וּמָה מִי שֶׁנִּתְּפַנּוֹן לְעֵלּוֹת בְּיָדוֹ בְּשֵׁר טָלָה.

וְעֵלָה בְּיָדוֹ בְּשֵׁר חֲזִיר וְכו' אָמַר קָרָא וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ עַש"ה. הָרִי מוֹכַח לְכֹאֲרָה דְּגַם בְּאִסּוּר לָאו, יֵשׁ עֲלָיו נְשִׂאוֹת עֲוֹן? אֲמַנְם י"ל, דְּמִכָּאֵן יֵשׁ רְאָיָה בְּרוּרָה לְמַש"כ הַשׁוֹאֵל, בְּשׁוֹ"ת שְׁעָרֵי צְדָק חֲאו"ח ס' ק"ח, ק"ט.

לְחֻלְק בֵּין אִסּוּרֵי אֲכִילָה, לְשִׁאֲרֵי אִסּוּרֵין דְּבִאִסּוּרֵי אֲכִילָה דְּחֻמְרֵי טְפִי, גַּם הַשׁוֹגֵג צְרִיךְ כְּפָרָה. מִשָּׂא"כ בְּשִׁאֲרֵי אִסּוּרֵי לֹאוֹי"ן, הַשׁוֹגֵג א"צ כְּפָרָה עַש"ה.

וּעַפ"י וְאִין רְאָיָה כָּלֵל מִהַתוֹס' בִּיצָה כ"ה ע"א ד"ה אֲוִרַח אֲרַעָא הַנְּ"ל, דְּמוֹכַח דַּס"ל דְּעֲנֵשׁ עַל הַשׁוֹגֵג. דִּי"ל דְּשִׁאֲרֵי אִסּוּרֵי אֲכִילָה, כְּפִי־מִשְׁכָּח.

וּעַפ"י וְאִתִּי שְׁפִיר, מִה דְּאֲמַרִּין בְּכִרְיֻתוֹת כ"ה ע"ב לְעֲנִין אֲשֶׁם תְּלוּי עַל הַנְּבִלָה, עַש"ה וּבִפִּירֵשׁ"י ד"ה דְּכַתִּיב. וְדו"ק.

יענין בס' מקור חיים על הל' פסח סי' תל"א. בדיני בדיקה ובקטול.
בריש דבריו שם. שפכת ונ"ל: בקלב גופי', לא נקרא שוגג, רק כשמתפנין לאכילה, אבל
כשאינו מתפנין לאכילה כלל וכו' לא מקרי שוגג כלל, רק מתעסק.
ומ"מ חייב בקלב, מטעם דמתעסק בקלבים, ועריות, שכן נהנה כשבת ע"ג ע"א אבל
בשאר איסורים שאינו נהנה, פטור מתעסק. ומכש"כ כשאינו מתפנין דמותר וכו' עכ"ל.
ובמחכת"ה לא העיר מפל הנ"ל. יענין עוד בנה"מ על חו"מ סי' רל"ד סק"ג, שפכת
בפשיטות, ונ"ל: דאף דבאיסורי תורה, אפי' אוכלן בשוגג, צריף פפירה ותשובה.
להגן על היסורין וכו' יע"ש. ואזיל לשיטתו ב, מקור חיים" על הל' פסח הנ"ל.
אבל בשארי איסורין שאינו נהנה מהן, ומכש"כ כשאינו מתפנין, ודאי פטור. כדבר
האמור.

יענין בשו"ת רבינו חיים פהן ז"ל, חיו"ד סי' ט"ו, שפכת בפשיטות, ונ"ל: שפכל מקום
גם שוגג צריף פפירה וכו' עכ"ל. ובמחכת"ה אישתימיה כל הנ"ל, שהוכחתי לדעת,
דבשאר איסורי לאוי"ן, שאינן איסורי אכילה, בשוגג א"צ פפירה.
כנזכר. יענין בשו"ת מהרי"ט ז"ל, ח"ב חחו"מ סי' י"ט, לענין לאו דלא תונו, דעיקרו רק
על המחשבה.

וכל שלא פנון לזה, אינו עובר יע"ש: יענין בשו"ת שיערי דעה ח"ב סי' קצ"ו, בחידוש
לענין לאו, דלפני עור לא תתן מכשול. שאינו אלא במכונן להכשיל יע"ש.
ולא העיר כלל מפל הנ"ל: סוף דבר הפל נשמע. ת"ל, אחרי אשר הראיתי לדעת זאת
בס"ד.

ברור הדבר, כשמלה מפורשה, שעפ"י דתוה"ק. אינו מגיע שום עונש כלל וכלל להשו"ב
ומו"צ דמחנ', אפילו בדיני שמים, וכש"כ בדיני אדם: (ו) באו נא וראו, בשו"ת נודע
ביהודה, מהד"ת, חאה"ע סי' קל"א.

שנשאל בענין, שבק"ק פלוני, זה כמה שנים, אשר סידר הרב דשמה, כמה גיטין. ועתה
נתנדע להרב שיעדי הגט, כמה קרובים זה לזה.

שני בשני. בחד בעל מצד אם עש"ה.

ולא פסק שום עונש להרב ע"ז שלא חקר ודרש, ולא שאל לדעת זאת, וכן בנה"מ על
חו"מ סי' ל"ו סק"י, נשאל ג"כ על שדלה פיוצא בנה יע"ש שהאריף. וגם יענין בשו"ת
מהר"ם אלשקר סי' ס"ח שנשאל ג"כ כעין כיו"ב יע"ש.

ולא עלה על דעת שום אחד מהגאונים הנ"ל, לענוש את הרב המסדר גיטין הנ"ל, ע"ז
שלא הנה מתון, לחקור ולדרוש, שלא יהיו העדים קרובים זל"ז, כמצנה עפ"י דתוה"ק.
וע"כ ודאי, משום שהרב המסדר, הנה שוגג בדבר, אינו מגיע לו שום עונש כלל.

כדבר האמור: (ז) וגדולה מזו כתב בשו"ת מהרי"ו סי' צ"ז. מובא בש"ף יו"ד סי' קי"ט
סק"ל"ג.

לענן טבח, שיצא טריפה מתח"י. דבאדם שידוע שהוא ירא שמים.

ומדקדק במעשיו. דאין מעבירין אותו.

ואמרין בודאי משגה היא יע"ש. ואפילו להפג"ח.

שם ס"ק ל"א. שפכת: דמ"מ צריך קבלת דברי חבירות עכ"ז סיים שם וז"ל ואם הוא י"ש, א"צ להעבירו.

אלא סגי בקבלת דברי חבירות. עכ"ל.

יעין בתב"ש סי' ב' סעי' י"ט בשמ"ח, ובתב"ש סקל"ג, וסקל"ד, דנראה דס"ל דאפי' באדם פשר וי"ש, ראוי להעבירו קצת יע"ש. ותמהני שלא הביא פלל לדברי הפר"ח הנ"ל, דמבואר דס"ל דאם הוא יר"ש, א"צ להעבירו פלל, אלא סגי בקבלת דברי חבירות, כנז': כש"כ בשוגג פזה, שנתחלפה לו הפשרה, בטריפה.

ומכר בחזקת פשרה. נראה מדברי המהרש"ל, בתשו' סי' כ', דלא מעבירין אותו, וגם אין צריך קבלת דברי חבירות.

שהרי כתב שם וז"ל: משא"כ בחילוף זה. שהוא דרוך מקרה, דלא מלקינן לי, ולא מעבירין לי וא"ל מנ"ל דמהימן לומר בשגגה יצאה המכשלה מת"י שפא במזיד ובמעל עשה זה.

פשוט פביעתא בכותחא, דמוקמינן לגברא בחזקת פשרות. עכ"ל המהרש"ל ז"ל, ולא הזכיר פלל מקבלת דברי חבירות.

וכן הוא בשו"ת צ"צ סי' ע"ג, שכתב וז"ל: אבל היכא דאיכא הוכחה דהיה שוגג, לא מופסל וכו'. ולא מיקרי שוגג אלא היכא ונתחלפה או נתערבה לו טריפה בכשרה בשוגג וכו' ובענין זה לא שגג בתלמודו.

ולא בפעולתו. שידוע הדינים וכו' עכ"ל.

וכן הוא בשו"ת עבודת הגרשוני סי' נ"ד יע"ש. יעין בשו"ת ר"ח פהן ז"ל חיו"ד סי' ב'. יע"ש שנראה דעתו ז"ל דבשוגג פזה שנתחלפה לו הפשרה בטריפה. גם הוא ס"ל דא"צ דברי חבירות עש"ה.

יעין עוד בשו"ת ר"ח פהן חיו"ד סי' ט"ו שכתב וז"ל: אבל ביצא טריפה מתח"י פעם אחת, וגם נוכל לומר שפטעות עשה, א"צ לא תשובה, ולא קבלת ד"ח. עכ"ל: וא"כ עפי"ז בנידון שאלתינו.

דאית לן הוכחה ברורה, שהשו"ב והמו"ל היה שוגג בפ"א, וגם כל משוה הזמן שהיה משמש בתורת מו"צ, היה יר"ש, ומדקדק במעשיו. ונהרי אתם עדיו על זה.

כמו שכתב הראש ה, ראש הקהל" נ"י, בשאלתו: ,,שבמשוה הזמן שהוא מלא פהונתו בשלמות ובאמונה וכו' אמנם ברור לנו כי השו"ב היה שוגג בדבר" .

פשוט וברור הוא, דלא חמירא שגגתו, עכ"פ יותר מטבח שנתחלפה לו הפשרה בטריפה שהרי גם בנידון דידן ג"כ נתחלפה לו, בין אשה שהיא זקוקה לחליצה, ואינה זקוקה.

וא"ל גם קבלת דברי חבירות, פאמור: (ח) ומלבד כ"ז מבואר בש"ס בכורות ל' ע"ב דאפא שאול אומר דת"ח א"צ נקבל דברי חבירות.

ונמן ניושב בישיבה גם לת"ק א"צ לקבל. יע"ש ובירושלמי פ"ב דדמאי הל' ג'.

וכן בירושלמי (שנדרפס מחדש על סדר קדשים) במס' בכורות סוף פ"ד. שם הגירסא: חכם וישוב בישיבה א"א לקבל וכו' יע"ש [יענין בקידושין נ"ב ע"ב דריה"ג אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה].

והרמב"ם ז"ל בפ"י מהל' מעשר ה"ב, פסק פאפא שאול הנ"ל יע"ש: אע"ג דאין לת"ח שבזמה"ז דין ת"ח. פיו"ד סי' רכ"ח סעי' א'.

וסי' רמ"ג סעי' ח'. סי' של"ד סעי' מ"ז.

וחו"מ סי' ג' סעי' ב'. מ"מ פבר נודע מש"כ הב"ח ז"ל בחו"מ סי' ט"ו.

רמזו הש"ך ז"ל שם סק"א. יע"ש בתנאים ובנה"מ סק"ב.

כ' שפן עיקר, דלענין להפך בזכות ת"ח גם בזה"ז יש דין ת"ח יע"ש בברכ"י ובפתח"ש שם. וא"כ עפ"י"ז בנידון דידן שהשו"ב המו"צ הנ"ל מנסמך להוראה באו"ה.

נדאי יש לו דין ת"ח. עכ"פ שראוי הוא להפך בזכותו.

וא"צ לקבל דבר חבירות. פדבר האמור: (ט) השתא הכא, אחרי אשר הודיע לנו אלקים פל זאת ברור הדבר, שעפ"י דת תורתנו הקדושה חלילה חילין הוא לכם לפגוע בכבודו, ולדחותו ממשמרתו, משמרת הקודש, הוראת א"ה.

וכבר נודע לכל באי שערי תשובה, מש"כ הרמב"ם ז"ל בתשו' כת"י. מובא בשו"ת הרדב"ז ז"ל חלק ו' סי' ב' אלפים ע"ח וז"ל: ואם נתקיים עליו העדות [שעבר עבירה] ג"כ אינו מן הדין להסיר אותו, אם קבל עליו מה שהיא חייב.

שאין מורידין אדם מקדושתו מסנהדרין גדולה ועד חזן הכנסת, אלא אם פן עבר עבירה בפרהסיא. ואם לא יתברר עליו זה.

אינו מן הדין להסירו אלא [ולא] לפרסמו. כמאמר ז"ל [במ"ק י"ז ע"א] ת"ח שפסח אין מנזן אותו בפרהסיא הס"א שנאמר וכשל נביא עמה וגו' פסחו לילה וכו'.

ואין ראוי לחסר מכבודו מאומה, דצורבא מרבנן קוב"ה תבע יקרי' וכו' עכ"ל. ודברי הרדב"ז אלו מובאים בקצרה בברכ"י כ"י או"ח סי' נ"ג ובשערי תשובה שם סוס"י נ"ג.

ותמהני על מרן הרמב"ם והרדב"ז ז"ל שלא הביאו בזה מה שאמרו בתלמודא דמערכא, בירושלמי פ"ג דמ"ק ה"א, דאר"ש בשם ר"א: זקן שאירע בו דבר, אין מורידין אותו מגדולתי וכו' יע"ש. וכן בהג"א על הרא"ש ז"ל בפ"ג דמ"ק סי' ט"ז.

כ' וז"ל: נמנו באנשא שלא לנדות זקן שאירע בו דבר, ואין מורידין אותו מגדולתו עכ"ל. ומקורו טהור מהירושלמי הנ"ל, ומרן הרמב"ם והרדב"ז ז"ל לא הזכירו פלל מהירושלמי הנ"ל.

וצע"ג.

ויבנו לפני אחריו בת"ח שפסרה, שאין מורידין אותו מגדלתו. קו"ח ב"ב של קו"ח בנידון
דידן שהשו"ב ומו"ל הנ"ל נכשל בשוגג במעשה הקידושין, שאין לדחותו ממשמרתו,
ולחסר מפבודו, כבוד התורה להורות הוראה במתנ"י: (י) הו אמת, שהמנגדים יאמרו:
שהשו"ב והמו"צ הנ"ל יש לו גם חנות, וגם הוא עוסק במסחר.

ודנין אותו לכף חוב, לאמר עליו, כי הוא זה סוחר, ומטרד בת מי זקב, תוליד לו חבילי
טרדיו. וזאת היתה לו גרמא בגזקין, שנכשל במעשיו.

והיא פעין שפכת הפרי תואר' ו"ל בסי' י"ח ס"ק ל"א. ונ"ל: אדם שיש לו הרבה טרדות,
ורוב מחשבות, אין למנותו שוחט לצבור עכ"ל.

אמנם לא כן שמטתי על השו"ב ומו"צ הנ"ל, אדרבה הוא יושב באהלה של תורה, וגרס
באורייתא תדירא. וטוב תורה עם דרוך ארץ.

ולדעת הר"ת ו"ל. מובא בתוס' ישנים יומא פ"ה ע"ב, ד"ה תשובה.

ובהגהות מיימוני על הרמב"ם פ"ג מהל' ת"ת אות ב'. דרוך ארץ עיקר הוא.

יע"ש ובברכ"י או"ח סי' תכ"ג. והארבתי בזה הרבה בתשובה אחת ולא עט האסף פה:
סיומא דפסקא.

בהא סלקינו, ובהא נחתינו, הלכה למעשה. שחלילה חולין הוא לדחותו ממשמרתו.

וגם הוא יורה יורה, כדת של תורה, כי טוב סחרו מפל סחורה. ואתם ידידי, ראשי מנהיגי
עיר הושי, התזיקו הני ברפים כושלות, ושלום רב לאוהבי תורה ואין למו מכשולות:
בצלאל זאב שאפראן סימן צב כבוד הרה"ג וכו' מוה"ר יצחק ואב מלמד שליט"א, רב
בלייפציג (במדינת אשכנז).

ע"ד אשר העיר לתמוה על תמיהת התוס' בחולין ל"ג ע"א ד"ה אחד. שפכתו ונ"ל: ותימה
דבסנהדרין נ"ט ע"א פרידו והא איכא יפ"ת.

ומשני. שאני עפ"ם דלאו בני כבוש נינהו.

וה"נ נימא שאני עפ"ם דלאו בני שחיטה נינהו וכו' עכ"ל. ותמה כת"ר דבסנהדרין הכי
קאמרינו.

כיון דעפ"ם לאו בני כבוש נינהו, הוי כאלו לא כבושו, ואף לישראל אינו מותר כ"א
ע"י כבוש, כפירש"י. וה"נ גבי שחיטת נכרי, כיון דלאו בני שחיטה נינהו, אסור לכ"ע.

אבל היכא דשחט ישראל, דבר שחיטה הוא, שפיר אמרינו דאף לעפ"ם שרי, משום
דליכא מידי וכו': תשובה (א) הנה תמיהתו זאת, לא על התוס' בלבד היא, כי אם גם על
הרמב"ם ו"ל בפ"ט מהל' מלכים הי"ג, לפימש"כ הלח"מ שם, דלהרמב"ם ו"ל הנה קשה
פקושיית התוס'.

ומטעם זה ס"ל דהם סוגיות חלוקות עש"ה. אמנם כבר קדמו לתמוה על תמיהת התוס'
ו"ל, בהגהות וחי' הרש"ש ו"ל (שנדפסו בווילנא) בש"ס חולין שם.

וצ"ע: (ב) וע"ד אֲשֶׁר הָעִיר יָפָה, עַל הַכ"מ עַל הַרְמָב"ם בְּפִי"א מֵהַל' תְּרוּמוֹת ה"ז, ד"ה אָבֶל סָפִין אֶחָ הַקְּטָן. וְנ"ל בְּר"פ הָעֶרֶל בִּיבְמוֹת דָּף ע"א.

בְּעֵינָא דְאִיפְשָׁטָא עכ"ל. וְכַתְּבַת כַּת"ר וְנ"ל: וְאֲנִי בְּעֵינֵי לֹא מְצֵאתִי הֵיכָן נִפְשָׁטָה הָאִיפְשָׁטָא, וְהַתּוֹס' ר"פ הָעֶרֶל, הֵבִיא בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי דְפִשְׁטוּ לָהּ אָבֶל בְּבַבְלִי לֹא אִיפְשָׁטָא וְכו' עכ"ל: הִנֵּה גַם בְּזוֹהַ קְדָמוֹ הַמְרָאָה הַפְּנִים עַל הַירוּשְׁלָמִי יבְמוֹת פ"ח ה"א, ד"ה אֵין עָרְלָה.

לְתַמּוּהָ עַל הַכ"מ שֶׁכ' דְּבַעֲיָא דְאִיפְשָׁטָא הִיא. וְסִיִּים ג"כ דְּטַעְמָא דְהַרְמָב"ם וְנ"ל מִשּׁוּם דְּבִירוּשְׁלָמִי מִיפְשָׁט פְּשִׁיטָא לִי וְסִיִּים וְנ"ל: וְכֵן דָּרְכוּ וְנ"ל בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת, דְּלֹא שְׁבָקִינוּ פְּשִׁיטוֹתֵינוּ דִירוּשְׁלָמִי, מִשּׁוּם בְּעֵינָא דְהַבְּבָלִי.

וְזוֹהַ מְבֹנָאָר כַּמ"פ בְּדַבְּרֵי הָרַאשׁוֹנִים וְנ"ל. עכ"ל.

וְכ"כ הָר"ן בְּקִידוּשֵׁין ל"ג ע"ב. מוּבָא בַכ"מ עַל הַרְמָב"ם פ"ו מֵהַל' מְמָרִים ה"ד.

דְּלֹא שְׁבָקִינוּ פְּשִׁיטוֹתָא דְהַירוּשְׁלָמִי, מִשּׁוּם סְפִיקָא דַּגְמ' דִּינֵן ע"ש. וְעַפִּי"ז יֵשׁ לְהָעִיר עַל הָר"ן עַל הָרִי"ף פ"א דְתַעֲנִית סִי תַתִּי"ז.

שֶׁכ' לְעֵינֵן מְנוּדָה בְּנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל. פִּינּוֹן דְּמַבְעֵינָא לָן בַּמ"ק ט"ו ע"א, וְלֹא אִיפְשָׁטָא, מִשְׁמַע דְּלִקְוֹלָא נְקֻטִינוּ ע"ש וְגַם כַּת"ר הָעִיר עַל דְּבַרֵי הָר"ן אֱלוֹ מְהֵש"ף יו"ד סִי קַמ"ה סַק"א].

וְלִפִּי מַה שְׁכַתְּבַתִּי דְּבַרֵי הָר"ן וְנ"ל סִינְתְּרָאִי נִינְהוּ. דְּהַרֵי בְּקִידוּשֵׁין הַנְּ"ל ס"ל דְּלֹא שְׁבָקִינוּ פְּשִׁיטוֹתָא דְהַש"ס יְרוּשְׁלָמִי, מִשּׁוּם בְּעֵינָא דְלֹא אִיפְשָׁטָא בְּבַבְלִי.

וְא"כ הָרִי הָרִי"ף וְנ"ל בְּתַעֲנִית שְׁם הֵבִיא לְהַירוּשְׁלָמִי, דְּמְנוּדָה אֲסוּר בְּנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל. וְא"כ יֵשׁ לְנִקְוֹט פְּשִׁיטוֹתָא דִירוּשְׁלָמִי וְדַבְּרֵי הָר"ן וְנ"ל סוּתְרִים זַא"ז.

וצ"ע: וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִינִישָׁב פְּסַק הַש"ע יו"ד סִי שַׁל"ד סַעִי ב' שְׁפַסַּק דְּמְנוּדָה אֲסוּר בְּנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל. ע"ש בְּש"ף סִי"ג שְׁתַּמָּה דְהַרֵי בַב"י שְׁם פְּסַק דְּמוֹתָר בְּנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל ע"ש.

וְבַב"י שְׁם כ' לְהַדְיָא. דְּכִינוּן דְּלֹא פְּשִׁטוּהָ בַגְמ', הֵיכִי נִפְשָׁט אָנּוּ.

הֵילִכְףָּה נְקֻטִינוּ לְקוֹלָא כְּדַעַת הָרִי"ף וְהַרְמָב"ם וְנ"ל עכ"ל. וְעַפִּי"ז מַה שְׁכַתְּבַתִּי אֲתִי שְׁפִיר פְּסַק הַש"ע, מִשּׁוּם דְּלֹא שְׁבָקִינוּ פְּשִׁיטוֹתָא דִירוּשְׁלָמִי, מִשּׁוּם בְּעֵינָא דְבַבְלִי.

וְדַבְּרֵי הַב"י וְנ"ל צ"ע. וְגַם עַל הַש"ף בִּי"ד סִי קַמ"ה סַק"א יֵשׁ לְתַמּוּהָ שְׁלֹא הָעִיר בַּכ"ז.

וצ"ע: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֲפָרָאן סִימָן צַג כְּבוֹד הַשׁוֹבִי"ם הַמְּנוּבְּהָקִים יִרְאִי ה', נ"י. כְּעִיר דְּאֲרַאבָּאן אַחִי וְרַעִי! הַנְּגִי בְּזוֹהַ בְּשֵׁם ה' מִיף אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּטוֹ, וּבְשֵׁם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם! בְּדַבְּרֵי אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי קוֹל עֲנוֹת גְּבַר חָלוּשׁ, הֲלֵא הוּא הַיְשִׁישׁ הַנִּכְבָּד יִרְאֵה ה' מוֹה"ר קַלְמֵן שׁו"ב נ"י מִמְחַנְיָ.

וְהִנֵּה שְׁפָף מֵר שִׁיחוֹ, בְּהַתְעַטֵּף עָלָיו רוּחוֹ, אֲשֶׁר לָעַת כְּזֹאת הִגִּיעַ שֶׁהוּא זָקֵן וְתַשׁ כָּח, נְאִינְנוּ עוֹסֵק כְּעַת רַק בְּשַׁחֲיִטַת עוֹפוֹת. מִטַּעַם שְׁבִית הַשַּׁחֲיִטָה רְחוּק מִן הָעִיר, וְקִשָּׁה עָלָיו אֱלֹהֵי הַמַּסְעֵי! וְאַתֶּם יְדִידִי, עֲשִׂיתֶם דִּין לְנַפְשְׁכֶם, וְחַרְצְתֶם אֶת מִשְׁפָּטוֹ לְגִרְוֹעַ אֶת חֲלָקוֹ מִהַבְּשָׂר הַמַּגִּיעַ לוֹ מִכָּל זְבִיחָה וְזְבִיחָה חֲלָק כְּחֲלָק.

דידי הנכבדים! לא כן משפט פתוב הדר לכל חסידים, שובי"ם יראי ה'! כי הנה ישראל קדושים נוהגים בכל עיר ועיר מדינה ומדינה, להשביע לנפש נענה, ולהדר פני שו"ב זמן ברגשי תמלה ותנינה.

ותלילה תולין הוא לכם לגרוע מפרנסת והכנסת השו"ב הזקן אשר עבד עבודת הקודש באמונה. וכל חברי,,פלי הקודש" מתזיקים זל"ז במגן וצנה, שלעולם יהיו להם משען ומשענה.

וזאת התעודה בישראל, שצדקתם פהררי אל. ואשרי העם ש'לו פכה, פי כל מנהגם נתניסד עפ"י הלכה.

דברי אנו קיי"ל דמנהג ישראל תורה היא. כמבואר בתוס' מנחות כ' ע"ב.

ד"ה גפסל יע"ש וברמב"ם ו"ל הל' מקרים פ"א ה"ב: על פי התורה אשר יורוה, אלו התקנות וכו' והמנהגות וכו' פדי לחזק הדת, למען העולם וכו' ע"ש. והעובר על המנהג, דינו פ'עובר על דברי סופרים, דאמרינן גבייהו ד,,כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה".

פברכות ד' ע"ב. ועירובין כ"א ע"ב.

כמפורש יוצא להדיא בפרדכי תולין ר"פ גה"נ. גבי שומן הגיד, דישראל קדושים נהגו בו איסור.

וכתב: דראוי להחמיר בו הרבה. כדגרסינן בניי הזקרו בשל סופרים, יותר משל תורה וכו' ובד"ס העובר עליהם חייב מיתה.

ומה ששנינו ישראל קדושים נהגו בו איסור, זו היא דברי סופרים. עכ"ל.

ודורשי רשומות דרשו 'מי'ת'ה, היא ראשי תיבות: 'מנהג' 'ישראל' 'תורה' היא. וכיון שפבר נהגו בכל קבוצות ישראל, די בכל אמת ואמת, שלא לגרוע מפל הכנסת השו"ב, אפילו אחר שיזקין ולא יצלח עוד למלאכה, ונחביריו השובי"ם עובדים עבודתו במחנה, בכל לב ונפש ובאמונה.

א"כ בודאי אדעתא דהכי קבלו אותם. ע"כ מחנכים הם ליתן לו חלקו מפל ההכנסות בשלימות בלי שום מגרעת כלל.

דכיון שהמנהג כן, הו"ל פאלו הותנו אנשי הקהלה בפירוש, עם השובי"ם בעת שקבלו אותם לשובי"ם במחנה, שלא לגרוע מפל ההכנסות שלהם כמבואר ברמ"א יו"ד סי' קס"ט סעי' י"ח, דהיכי דהמנהג כן, הוי פאלו הותנו.

וכן קיי"ל בחו"מ סי' ס"א. וכן הוא בט"ז או"ח סי' תרל"ח סק"ח.

וגם בהשוכר את הפועלים קיי"ל שע"ד המנהג הם נשפכים. כמו ששנו חכמים בלשון המשנה ב"מ פ"ג ע"א.

ובירושלמי שם. אר"ה: זאת אומרת המנהג מבטל את הלכה.

אר"א פל המוציא מחבירו עליו הראי, חוץ מזו. ופי' הפ"מ דר"א מפרש דברי ר"ה הוא, דקיי"ל דאפי' יש טענת הכחשה ביניהם בענין התנאי וקיי"ל בפעלמא פל המוציא מחבירו עליו הראי.

אבל הקא המנהג מבטל הלכה, ועל השוכר להביא ראי. וכן הוא ברמב"ם פ"ח מהל' שולחין ושותפין ה"ה, דזה שטען שלא כמנהג עליו להביא ראי ע"ש.

וכ"ה במרדכי ב"מ פ' המקבל סי' שצ"ז ע"ש ועיין בשו"ת הריב"ש סוס"י שמ"ה. וצ"ע נאפילו אם יבא אליהו ו"ל ויאמר לעבור על המנהג אין שומעין לו.

כמבואר ביבמות ק"ב ע"א. ובמנחות ל"ב ע"א.

שאם יבא אליהו הנביא ו"ל ויאמר אין חולצין בסנדל. אין שומעין לו.

שפבר נהגו העם בסנדל. ובירושלמי יבמות סיימו ע"ז: שהרי הרבים נהגו לחלוץ בסנדל. והמנהג מבטל את ההלכה ע"ש [ותימה על התב"ש בסי' ל"ה סוס"ק ל"ה שכ' דלענין חליצה דנהגו בסנדל וכו'. דמסתמא כ"ז נעשה ע"י חכמים, דאפי' יבא אליהו הנביא ו"ל אין שומעין לו.

ועל פיוצא בזה אמרו בירושלמי מנהג עוקר הלכה כמ"ש במרדכי ר"פ הפועלים. עכ"ל. ופלא שלא הביא מ"ש בירושלמי יבמות הנ"ל, דע"ז גופא שאין חולצין בסנדל, אמרו מנהג מבטל הלכה. ולא על פיוצא בזה] יעניין במהרי"ק שורש ט'.

ובשו"ת הרמ"א סי' י"ט יע"ש. וכן הוא ברמ"א חו"מ סי' מ"ו סעי' ד' דמנהג מבטל הלכה.

ובירושלמי פסחים פ"ד ה"ג אמרו: כשם שקונסין להלכה. כך קונסין למנהג ויעניין בתוס' בכורות ב' ע"א ד"ה קונסין.

ומצאתי בגליון הש"ס ירושלמי הנ"ל שהעיר בזה, וסיים בצ"ע. ובתשובה להרב מעיר דאראהוי הארכת ליישב זאת.

ולא עת האסף פה]. וכש"כ מנהג שנתניסד כהלכה משנים קדמוניות לפרנס כגון השובי"ם לעת זקנתם.

נדאי דנו כהלכה ברורה. ואין למנהג פשר כזה שום סתירה ועקירה שוב מצאתי בשו"ת אבן יקרה חו"ד סי' ה'.

שכתב ג"כ בפשיטות: כגון שפן מנהג הקהלית לשלם להשו"ב שקרו אפי' אחר שיזקין ולא יצלח עוד למלאכה. ודאי אדעתא דהכי קבלוהו.

ומחויבים לשלם לו שכירתו בשלמות אף לעת זקנתו. עכ"ל * ** (אמר בן המחבר: יש להעמיס כ"ז בלשון הכתוב ש"א י"ב ב"ן: ואני זקנתי ושבתתי וגו' ואני התהלכתי לפניכם מנערי עד היום הזה".

מה יקרו דברי הגאון מלבי"ם ז"ל בפירושו הנפלא על שמואל (שם) שפתב וז"ל: ולא
היה ראוי להעבירני, לא מצד שנתרשלותי בעבודת הצבור, כי התהלכתי מנעורי עד היום
הזה, עוסק בעבודתכם.

ולא מאשר מצאתם בי איזה עול עכ"ל. יענין בס' עיקרי דינים חאו"ח סי' ל', לענין שארי
ההתמנות.

שפתב פן יעו"ש: חנוף העניף שאפראן, רב בבאקארעשט) ** ות"ל אני בארתי הדבר
מילתא בטעמא בס"ד והדבר פשוט וברור דגם כל ההכנסות של השובי"ם בכלל שכירות
הם. מטעם מנהגא שאדעתא דהכי קבלוהו, פדבר האמור: ומסקנא דמילתא בנ"ד
שחלילה חולין הוא לכם לגרוע לר' קלמן שו"ב נ"י מחלקו מהבשר מכל זביחה וזביחה.
דכינן שהמנהג פן בכל קבוצות ישראל אל שלא לגרוע להשו"ב מכל הכנסותיו לעת
זקנתו הוי לי' פאלו הנתנו אנשי הקהלה דמחנתכם עמכם שתעמדו לאחיי עזר ולאחיי
סמך זל"ז לעת זקנתכם.

דידי היקרים! גם עליכם יעבור כוס, לעת זקנה ושיבה טובה בעזה"י. וגם אתם תצטרכו
לאותו דבר.

ודעת לנבונים נקל, שלא להוציא מתחת ידכם משפט מעוקל. יותר אין להאריך, ה'
שנותינו יאריך.

ונס יגון ונאנחה, וב"ב נזפה לקול ששון ושמחה. אכ"ר: בצלאל זאב שאפראן סימן צד
כבוד הרה"ח המופלג וכו' מוה"ר נתן שמואל ישראלאוויטש נ"י טערגאווישטע.

ע"ד אשר שאל באחת. היות שמצא נקב עגול בחצר הכבד, והי' גדול פיטר מפסלע.

ומתחת הנקב הי' תלוי קרום ארון סביב הנקב. והי' חלול כמין פים.

וצנה לנפוח דרך הנקב הנז', ועלה בנפיחה פעין פיס ארון סתום מכל צד, בסופו עב
וחזק מאד. ותמונתו הי' כמו של טרפיש.

ויצא לדון בד"ז לצדד להקל מטעם ראית עיניו מזו התמונה, כי איננו קרום זר, רק היינו
קרום הטרפיש בעצמו שנתפח ותלוי למטה. וכיון שחזק הוא, בנדאי סתם סתימה קיימת,
ואין סופו להתפרק.

ומצא לנפשו דוגמא ב, בבית אפרים" לענין סירכא.

וגבי ס"ת כו'. וגם פשיטא לי' דסתימה זו מיקרי דרך הנחתה וכשרה גם להתב"ש סוס"י
מ"א: תשובה (א) הנה בראשית השקפה, נראה דלא הורה יפה.

ולדבר ה' זו הלכה צריכין לנפות בשלש עשרה נפה וכבר יחבו גאוני, בהדא קינא. ופוק
חזי כי פבר הורה זקן ההוראה הגאון מהרש"ק ז"ל בשו"ת טוטו"ד מהד"ת בקו"א סי'
מ' דאם אין הקרום שנה בשטח יושר עם שאר הטרפיש, רק שהוא כמו פים.

זה לא נחשב סתימה. דמה לי אויר הפיס הנה.

ומה לי אויר כל גוף הבהמה. הרי כל גוף הבהמה הוא סתום.

והנָקב פְּתוּחַ לְתִיכּוֹ טְרִיפָה. וְהָכָא נָמִי מַה שֶּׁהוּא פְּתוּחַ לְהַפִּיס הַדְּבּוּק לְטְרַפְּשׁ לָא מְהַנִּי וְטְרִיפָה.

כָּל שְׂאִין אֹר הַסְּתִימָה שְׁנָה כְּמוֹ הַטְּרַפְּשׁ עֲצָמוֹ ע"ש בְּאַרְיִכוֹת. וְכֵן מְצָאנוּ לוֹ חֶבֶר, שְׂפִיּוֹצָא בְּזָה פֶּסֶק ג"כ בְּשׁו"ת שׁו"מ מֵהַד"ת ח"ד ס"א צ"ט בְּנִיקָב חֲצָה"כ ב' נְקָבִים.

וְכֵמוֹ אֲצַבֵּעַ בֵּין נְקָב לְנְקָב. וְהַנְּקָבִים מְפֹנְלָשִׁים לְחוּף הַכֶּם.

בְּחוּף פִּיס א' נִמְצָא מְוִנְלָא. וְהַפִּיס הַב' רִיק.

אִינוּ מוֹעִיל הַסְּתִימָה כִּינּוּן דְּאִינוּ בְּמָקוֹם הַנְּקָב מִמֶּשׁ ע"ש. אִוְלָם אַחַר בְּקִשְׁתַּת הַמְּחִילָה.

מְהַנִּי תְּרִי גְּאוּנִי ז"ל נִבְג"מ לְעִילָא וְלְעִילָא. נִלְפַעַנ"ד דִּמ"מ יֵשׁ לְצַדָּד בְּזָה לְקַוְלָא.

כִּינּוּן שְׂעִיקָר טְרִיפּוֹת הַזֶּה, דְּנִיקָב טְרַפְּשׁ הַכְּבֵד. אִינּוּ מְפֹנְרֵשׁ בְּתַלְמִיד.

רַק מְקוּרוֹ נּוֹבֵעַ מִבַּה"ג. כִּמְש"כ הַטּוֹר ס"א מ"א.

וְע"ש בִּב"י שְׂתִמָּה ע"ז מֵהַטּוֹר וְשְׂאָר פּוֹסְקִים שְׂפִתְבוּ רִיָּאָה שְׁנִסְרָכָה לְאַחַד מֵהַמְּקוּמוֹת שְׂאִין הַנְּקָב פּוֹסֵל בְּהוֹן כְּמוֹ לְחִזָּה וְכו' וְלְטְרַפְּשָׁא. וְתִירָץ עַל זֶה ג' תִּירוּצִים.

ע"ש בִּב"ח שְׂהַכְרִיעַ דְּהַאָּמַת הוּא כַּת רוּץ הַג' שִׁבְב"י, דְּאִין הַנְּקָב פּוֹסֵל בְּטְרַפְּשׁ הַכְּבֵד מְצַד עֲצָמוֹ. וְכִינּוּן שְׂחִזָּר וְנִסְתָּם בְּסִירְכָא.

אִין נְקָב פּוֹסֵל בּוֹ ע"ש. וּמִטַּעַם זֶה אִפִּי עֲלָה בּוֹ קְרוּם מְחַמַּת מְכָה הֵנִי סְתִימָה.

כִּמְש"כ הַב"ח וְהַשְּׂא"ף שָׁם ס"ק י"ד. וְעִינּוּן בְּתַשׁוּ' מ"ב ס"א ס"א דְּהַטַּעַם הוּא דְּמְהַנִּי סְתִימַת הַסִּירְכָא בְּנִיקָב הַטְּרַפְּשׁ.

מִשׁוּם דְּתְּרִי רוֹאִין לָא אֲמָרִינּוּ עַש"ה. הֵן אָמַת שֶׁהַתְּב"ש ס"א ל"ה ס"ק מ"ז הַשִּׁיג עַל הַמ"ב בְּזָה.

וְכַתֵּב דְּסִירְכָא בְּנִיקְבַת הַטְּרַפְּשׁ דְּמָיָא, לְקְרוּם דְּאָבֵר זָרַע, דְּלָא הִיָּה כ"א מְכָה וְרַפּוּאָה. אִין סוֹפּוֹ לְסִתְּנָר.

וְהִיא בְּחִזְקָתָה עַש"ה א) ** (א) אָמַר בֶּן הַמְּחַבֵּר וּמִש"כ בַּתְּב"ש שָׁם עַל הַמ"ב שֶׁכ' תְּרִי רוֹאִין לָא אֲמָרִינּוּ. אִין לְזָה שְׁוֹרֵשׁ בְּש"ס.

דְּלָא נִמְצָא בֶּן פִּי אִם) ** אָבֵל ב, גִּידוּלֵי הַקְּדוּשׁ"ע לְעַל הַדְּעַת קְדוּשִׁים ס"א ל"ה סְעִי ל"ג ס"ק כ"ח מְצַדִּיק אֶת הַצְּדִיק הַמ"ב וְהַשִּׁיג עַל הַתְּב"ש שָׁם בְּאַרְיִכוֹת.

וְעַפִּי"ז כָּתֵב בְּגִידוּלֵי הַקְּדוּשׁ ס"א מ"א סְק"ד דְּלִטְעַם הַמ"ב דְּתְּרִי רוֹאִין לָא אֲמָרִינּוּ. לָא אִיכְפַּת לָן מַה שֶּׁהַסִּירְכָא סוֹפָה לְהַתְּפָרֵק.

מִמִּילָא אִף סְתִימָה שְׂלָא כּוּרְף הַנְּחֻתָה פָּשֵׁר. דְּמַה בְּכָף שְׂפּוֹפּוֹ לְהַתְּפָרֵק, וְהַתְּב"ש דַּס"ל דָּאִם הַסְּתִימָה שְׂלָא כְּדָרְף הַנְּחֻתָה טְרִיפָה.

אִזְוִיל לְטַעַמִּי בְּטַעַם הַיִּתֵּר סְתִימַת הַסִּירְכָא בְּטְרַפְּשׁ. מִשׁוּם שְׂפּוֹפּוֹ לְהַתְּקִינִים.

אָבֵל לְהַמ"ב הַנְּז"ל אִף סְתִימָה שְׂלָא כְּדָרְף הַנְּחֻתָה פָּשֵׁר עַש"ה. וְכָל דְּבָרֵיו נְכוּוְנִים הֵמָּה בְּטַעַם לְשִׁבְחָה.

וא"כ עפ"י ז' בנדון דידן יש להכשיר, אע"פ שהסתימה ע"י הפיס איננה במקום הנקב ממש, ונאפי' אם סופו להתפרק, מ"מ פשר, פדאמרן:** (בעירוובין י"ט ע"א. ואין ענינו לקאן עכ"ל, יענין בתב"ש סי' י"ד ס"ק י"א פתב וכהאי סברא איפא טובא בגמ'.

וכעין זה בפסחים כ"ת ע"ש ובהגהות יד שאול על יו"ד סי' ל"ה סעי' ב' מש"כ בזה: חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט)***(ב) ומה שפכת הגאון מהרש"ק ו"ל דקרום פמו פיס, לא נחשב סתימה. דמה לי אור פיס.

ומה לי אור פל גוף הבהמה וכו' פנ"ל. במחכת"ה דבריו אינם נכונים כלל.

דחילוק גדול איפא בזה. כש"כ לפמש"כ הפוסקים הטעם דניקב הטרפיש טריפה.

משום דעיקר הטרפיש הוא לעשות מחיצה המבדלת בין אברי המאכל, לאברי הנשימה. כמש"כ הרמב"ם בפ"ו מהל' שחיטה ה"י.

ואם ניקב טרפיש הכבד הרוח נכנס. ושוב אין הפסק בין אברי הנשימה, לאברי המאכל, וענין בב"ח ובט"ז סק"ח.

ועפ"י"ז גם פיס חשוב סתימה, דעכ"פ אין הרוח נכנס. ואיפא מחיצה המבדלת בין אברי הנשימה, לאברי המאכל.

וכמש"כ הט"ז הנ"ל, דכיון שאין הרוח נכנס אין סוף הכבד להינטל ע"ש. משא"כ אם הנקב פתוח לאור גוף הבהמה, וליפא פיס, בעלה מחיצה המבדלת הנ"ל: (ג) וכן יש להכשיר בנדון שאלתנו גם לטעם הגהות מהרי"ו, מובא גם בתשו' פני משה סי' קצ"ו, הובאו דבריו בפר"ח סי' נ'.

שפכת דניקב חצה"כ טריפה. מפני שחלל הגוף מלא מים.

ואם ניקב חצה"כ אז פאו המים אל הריאה דרוף הנקב. ונקפאים שם.

וניקב הריאה. ולכוף טריפה.

ע"ש מש"כ טעם על זה וגם הר"צ בשם בדיקות מביא טעם זה. וגם בזב"ש מביא דברי הר"צ.

וכן הוא בלחם הפנים ובל"י ע"ש. ואם פן בנדון דידן דהפיס מגין טל הנקב אי אפשר להמים לבא אל הריאה.

וכשר מ"מ. וכן להטעם השני שפטר הר"צ ששמע מאביו ו"ל, לפי שהר אה פולה מלא רוח, והיינו קרירות.

העלב פולו מלא דם, דהיינו חמימות. ואילולי שהריאה מנפח על העלב לא הי' יכול להתקיים, מפני החמימות שיש בלב וכו'.

ואם ניקב חצה"כ נקב מפולש. אזי פא החמימות ג"כ מן הכבד אל הריאה וכו' ונתייבשה הריאה עכ"ל.

שא נא עניף וראה בתקוני זנהר (תקונא כ"א דף נ"ד ע"ב). וזה לשונו הקדוש: רוחא בכנפא ריאה דנשיב על לבא דאיהו נור דליק.

ואם לאו הנה דליק כל גופא וכו'. עד סוף העמוד שם: יותרת הפכד וכו' דאיהי אתחממת מכבד וכו' ע"ש.

וכן הוא עוד שם. בדרך נ"ח ע"ב.

וזלה"ק: וכבד איהו קטרוגא דריאה, דסליק לגבי לבא, נורא מניה. ואי לאו דנשיב ביה כפני ריאה הנה אוקיד ללבא (ס"א ונהנה אוקיד כל גופא נורא דלבא ע"ש).

וכן הוא בתקונא כ"ה דף ע"ח ע"א ע"ש ובזוה"ק פ' פנחס דף רכ"ו ע"ב ע"ש ובדרך רל"ד ע"א. ודרך רל"ה ע"א ע"ש).

ועפי"ד הזוה"ק דכבד איהו קטרוגא דריאה. י"ל דהטעם דניקב חצה"כ טריפה.

משום דאז סליק לגבי לבא נורא מן הפכד ג"כ ומתגבר עוד יותר נורא דלבא, ולא יועיל עוד רוחא דריאה, דנשיב על לבא. דהוי פחד לגבי תרי.

וכמאן דליתא לריאה דמי. וממילא אוקיד כל גופא כנ"ל.

משא"כ אם חצה"כ שלם בלא נקב, אזי היא מחיצה המבדלת בין הני קטרוגיא. ואע"ג דגם חצה"כ אתחממת מכבד כמש"כ בתקונא הנ"ל.

מ"מ אינו דומה חזיוןם הבא מן הפכד. לחזיוןם הפכד עצמו.

ולחכי אם עכ"פ חצה"כ מפסיק בין כפדא ללבא. מועיל רוחא דריאה דנשיב על לבא.

והיא כעין טעמא דהר"צ. ותימה על הר"צ שלא הביא מה"תקוני זנהר, הנ"ל ראי' לטעם אביו ולדינו שחידש להטריף אם סתם הפכד את הנקב שבטרפיש ע"ש.

ומצאתי בשו"ת רח"כ חיו"ד סי' י' שהביא להר"צ הנ"ל וכתב שם: דטעם זה ששמע מאביו. לא נזכר בשום פוסק.

ולאו מר בר רב אשי חתים עלה ע"ש. ולפי מה שפכתתי, כעין זה נשמע מתקוני זוה"ק פאמור.

וגם לטעם זה יש להכשיר בנדון דידן פיון דהפיס מגין על הנקב, אי אפשר לחים הפכד לסליק לגבי לבא, נורא מניה סוף דבר הפל נשמע דלכל הטעמים שכתבו הפוסקים בזה יש להכשיר בנדון דיון: (ד) איברא חזה הנית בס' דעת קדושים סי' מ"א סק"ח הביא להטעמים הנ"ל בשם זב"ש.

וכתב דאין לסמוך על שום טעם להקל על ידו פ"ש, מ"מ לפענ"ד נראה ברור דגבי דין ניקב טרפיש הפכד. שפיר יש לסמוך על הטעמים להקל.

פיון דכל טריפות זה אין לו מקור בש"ס. רק מקבלת בה"ג ז"ל.

כש"כ לפמש"כ בפרי תנאר סי' מ"א ס"ק י"א, וז"ל: ולדעתי מלתא דפשיטא היא, דלכל הפוסקים לא מטריפיון בנקיבת הטרפיש וכו'. דלא אשכחן חד מניהו דהטריף.

והרמב"ם ז"ל פירט ופירש [בריש פ"ו מהל' שחיטה ה"א] אחד עשר איברים שהנקב פוסל בהם. ולא הזכיר זה.

הגם היותו דבר חדש. דלית לן מקום מהש"ס, ולא מהסברא למיטרפיה דגימא סמך למימר דמלתא דפשיטא היא.

הא ודאי דלא סבירא לי'. וכל הפוסקים דלא אדפרו לה הכין סביר.

גם הר"ן פחד מנזיהו וכו'. עד: ומסתברא דכל ספיקא דאיתנהו בהאי דינא, אגלינו לקולא עכ"ל.

ועפ"י שפיר יש לסמוך על כל הטעמים הנ"ל להקל. עכ"פ בגדון דידן, דמידי ספיקא לא נפקו.

ונה פשוט וברור: (ה) ועפ"י ד הפר"ת יש לנישב הקושיא שיהביא בשו"ת מהרי"ט ח"ב חיו"ד סי' ח'. ונ"ל: פתב הטור בשם בה"ג אי אינקוב טרפשא דכבדא טריפה.

ומקשו ע"ז דרשב"א משמע דלא ס"ל הא דבה"ג ממש"כ בתשובה סי' כ"א: ריאה הסרוכה לכבד דרף הטרפשא. והשיב דטריפה מחמת סירכת הריאה.

ואם איתא תיפוק לי' דטריפה משום נקיבת הטרפש וכו'. עש"ה מה שנת רץ על זה.

וקושיא זו ממש יש להקשות ג"כ על הב"י בסי' ל"ט בשם תשובה להרמב"ן סי' קס"ב. וכן הוא בבאה"ג על הש"ע יו"ד סי' ל"ט סעי' ז' אות י"ד.

דמבואר שם ג"כ כבתשו' הרשב"א סי' כ"א הנ"ל ע"ש. ותקשה לן ג"כ דמשמע דתשו' הרמב"ן לא שמיע לי', פלומר לא ס"ל הא דבה"ג.

אבל עפ"י ד הפר"ת, אתי שפיר, פיון דהרמב"ם ז"ל ודאי דלא ס"ל כבה"ג. וכן הר"ן וכל שאר הפוסקים שלא העלו על שפתם שיטת הבה"ג הכי סבירא להו פנ"ל.

אם פן אין תימה פלל אם הרשב"א וכן תשו' הדמב"ן פרוב הפוסקים ס"ל. וכמש"כ הפר"ת דבה"ג יחידאי הוא בד"ז.

וזולת הבה"ג לא אנשפחן חד מנזיהו דהטריף פנ"ל ועפ"י ז יש לנישב גם קושית התב"ש סי' מ"א ס"ק י"א שהקשה לשיטת הרשב"א הו"ל לחשוב במתני' גם נקיבת הטרפש. ע"ש ותבין.

ולפי מה שפכתתי אתי שפיר, דלהרשב"א לשיטתי' לא מטריפין פלל בנקיבת הטרפש פנ"ל. וזה פשיט וברור: (ו) נעתה נתנה ראש ונשובה לגדון שאלתנו.

פיון דאיכא פיס המגין על נקב הטרפש, יש להכשיר פנ"ל. ולא איכפת לן פלל מה שהכיס ארוך ועמוק ותלוי למטה מן הנקב.

פיון שגיון הכיס, הוא פגיון הטרפש יש להכשיר. בא ואראך דונגמא יותר נכונה לזה.

בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תע"ז לענין טפחייא שנמצאת נקובה מבפנים. והנקב הי' עמוק יותר משיעור עובי עור הטפחייא.

והנה במקום הנקב פמין חטוטרות. והנה הנקב נכנס לתוך אותו החטוטרות.

אבל לא הי' מפולש פלל. והכשיר מטעם דאמרינן דעור החטוטרות הוא עיקר העור.

משום שְׁהִיָּה גוּוּנו, פְּגוּוּנו שֶׁל הָעוֹר עֲשׂ"ה. וְהָכָא נָמִי בְּנִדּוֹן דִּינָן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר, כְּדָבָר הָאֵמֹר: בְּצִלָּא זָאב וְאֶפְרָאן סִימָן צֵה כְּבוֹד הַרְה"ג וְכוּ' מוה"ר שְׁמִשׁוֹן אֶהְרֹן נ"י רב בְּבֵאֵהוּשׁ.

ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּפִרְהָ שֶׁל עֲנִי אֶחָד שְׁנַחֲלֵתָה וְנִתְנַפְּחָה בְּטָנָה. וְדָקָר אוֹתָהּ אֲנֹחְן יִשְׂרָאֵל בְּמַרְצֵעַ, בְּדוֹנָן בֵּין צֹלַע ב' ל'ג', עַד עוֹר הַטְּחוּל.

וכת"ר הַתִּיר הַקֶּלֶב עֲפ"י הַשּׁוֹ"ת בְּרַכְתּוֹ יוֹסֵף (לְהַגְאֹן מְלִיטִין ו"ל) ס' כ"ב. ועפ"י הַס' דַּע"ת.

עכתו"ד: תְּשׁוּבָה (א) כְּבָר נִשְׂאֵל עַל עֲנָנָן זֶה בְּשׁוֹ"ת תְּפָאֶרֶת צְבִי ס' ט. מוֹבָא גַם בַּפְתַּח"ת ס' נ"א סק"ו וְכַתְּב: דְּמִשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא נִיקָב הַטְּחוּל בְּסוֹמְפִי'. יֵשׁ ס"ם.

שְׁמָא לֹא נִיקָב בְּסוֹמְפִי'. וְשְׁמָא נִשְׁתַּיֵּיר כַּד"ז.

וְלֹא הָוִי שֵׁם אֶחָד. דְּתַחֲלָה צָרִיכִים אָנוּ לְסַפֵּק שְׁמָא לֹא הִי כָּלֵל הַנִּקָּב בְּסוֹמְפִי' ע"ש.

וע"כ צָרִיכִין לִזְמַר דַּס"ל לְהַתְּפ"צ כַּהַד"מ בְּאו"ח ס' תל"ט דְּכָל שְׁיֵשׁ לְסַפֵּק שְׁמָא לֹא הִתְחִיל כָּלֵל הַדְּבָר, אֲרַם ס"ס מִשְׁם אֶחָד מִיְקָרִי ס"ס. וְעֵינָן בְּמַג"א שֵׁם סק"ג.

ועפ"י ז' מִיְנֻשָׁב דְּלֹא קָנְשָׁה קְנֻשֵׁית הַלְב"ש בְּטְרִיפּוֹת הָעֲצָמוֹת ס' א' סַע"ו ו' סק"ח יַע"ש. אֲמָנָם לַפְּמִשׁ"כ הַחוּ"ד בְּבֵית הַסַּפֵּק בַּסֵּק"י.

בַּאד"ה ס"ס מִשְׁם אֶחָד. לִיְנֻשָׁב קְנֻשֵׁית הַפְּלִתִי, דְּבְמִקּוּם דְּאִיכָא רִיעוּתָא בְּרוּרָה בְּעֵינָן שְׁיֵהָ' הַס"ס מִשְׁנֵי שְׁמוֹת, וְלֹא מִשְׁם אֶחָד.

דְּדוֹקָא בְּסַפֵּק רִיעוּתָא א"צ שׁוּם תְּנַאי ע"ש. וְעֵינָן בְּפְלִתִי ס' א' סק"ו בַּאד"ה וְמָה שְׁיֵשׁ לְהַמְלִיץ עֲש"ה.

רְאֵה בְּהַגְהוֹת יָד שְׁאוּל עַל יו"ד ס' ל"א, מִשׁ"כ עַל הַט"ז סק"ד שָׁם. וּמִיְנֻשָׁב קְנֻשֵׁית הַט"ז עֲפ"י דַּהַד"מ הַנְּ"ל יַעו"ש.

וְלֹא הִבִּיא כָּלֵל לְהַחוּ"ד בְּבֵית הַסַּפֵּק, וְלֵהַלְב"ש בְּטְרִיפּוֹת עֲצָמוֹת הַנְּ"ל. וְא"כ הָכָא נָמִי בְּנִדּוֹן דִּינָן כִּינּוּן דְּנִיקָב וְדַאי עַד הַטְּחוּל.

ע"כ מִיְקָרִי רִיעוּתָא בְּרוּרָה. אֶלָּא דִּישׁ סַפֵּק אִם נִיקָב נִקָּב הַמְטְרִיף, אִם לֹא.

וְדַאי דְּהָוִי ס"ס מִשְׁם אֶחָד? אֲמָנָם כֵּן לַפְּמִשׁ"כ הַפְּלִתִי עַל הַל' גְּדָה ס' קפ"ז סק"ו וּבְסִי' ק"צ סק"ב. דְּהִיכָא דְּאִיכָא חֲזָקָת הָיִתָּר, אִפִּי' ס"ס כֵּל דְּהוּא מִתִּירִין, אַע"ג דְּהָוִי מִשְׁם אֶחָד.

וְכֵן הַסְּכִימִים לְזֶה הַחַת"ס יו"ד ס' קמ"ב בַּאד"ה וּמִמִּילָא אֲזַדָּא ע"ש וְעֵינָן בְּשָׁ"ף יו"ד ס' נ"ז ס"ק ל"ב, וּבַפְּמ"ג בַּשַּׁפ"ד שָׁם. וּבַלְב"ש בַּטְרַפ"ע ס' א' סַע"ו ו' סק"ח הַנְּ"ל].

וְא"כ לַפְּמִשׁ"כ הַפ"י שְׁלֵהִי פָּרְק הַמְדִיר. דְּבְמִקּוּם חֲשֵׁשׁ נִקְיָבָה ע"י קוּץ וּמַחַט, אִיכָא חֲזָקָה בְּרוּרָה דְּהִיִּתְרָא.

דְּהָא בְּשַׁעָה שְׁנוּלְדָה מִבְּטָן אִמָּה לֹא נוֹלַד עַד יֵינן רִיעוּתָא דְּמַחַט וְקוּץ וְהִיָּתָה כְּשֶׁרָה אַז
כְּבִירור לְעֵנִן חֲשֵׁשׁ זֶה שְׁאַנּוּ חוֹשְׁשִׁין עִתָּה. וי"ל דְּאִוְקְמִינּוּ אֶתְזָקָה.
ול"ד לְסַפֵּק נֶקֶב שְׁאַנּוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁנַעְשָׂה ע"י חוֹלִי. דְּבָזָה י"ל שְׁנוּלַד הוּא וּמוּמוּ עִמּוּ
בְּתַחֲלָה.

וְאַף שְׁעִתָּה חִיָּתָה י"ב וּמוּכַח לְמַפְרַע שְׁבַשְׁעָה שְׁנוּלְדָה לֹא הִיא בְּהַ נֶקֶב מִחֲמַת חוֹלִי מ"מ
הֵן לֹא יִדְעֵנוּ זֶה אֲלֵא עִתָּה שְׁבַשְׁעַת לִידָה לֹא הִיא נֶקֶב מִחֲמַת חוֹלִי. וּמ"מ בְּרַגַע שְׁנוּלְדָה
לֹא הִיא מְוַחֲזָקָת כְּבִירור שְׁאִין בְּהַ נֶקֶב מִחֲמַת חוֹלִי.

וְזֶה הוּא חֲזָקָה שְׁלֵא נִתְבָּרְרָה לְפִי שְׁלֵא הִיא מְבִרְרָה חֲזָקָה לְפָנֵינוּ כְּבִירור אִף בְּשַׁעָה
שְׁנוּלְדָה שְׁלֵא הִיא בְּהַ נֶקֶב מִחֲמַת חוֹלִי, מִשָּׂא"כ שֶׁע"י חֲשֵׁשׁ קוּץ אוֹ מַחַט בְּזָה הִיא מְבִרְרָה
לְפָנֵינוּ בְּשַׁעַת הַלִּידָה שְׁאִין בּוֹ נֶקֶב.

וְהוּא חֲזָקָה בְּרוּרָה לְעֵנִן חֲשֵׁשׁ זֶה שְׁאַנּוּ חוֹשְׁשִׁין עִתָּה. וּא"כ י"ל דְּאִוְקְמִינּוּ אֶתְזָקָה.

יע"ש שְׁהֶאָרִיף. וּא"כ עִפִּי"ז י"ל דְּגַם ס"ם מְשִׁם אַחַר מְהַנִּי בְּזָה.

וְאַפְּי' אִם נִימָא דְלְעֵנִן גּוּף הַבְּהִמָּה אִין לְהַעֲמִידָה עַל חֲזָקָת הַיָּתֵר בְּזָה. מ"מ עכ"פ לְעֵנִן
הַחֲלָב, וְדַאי דְהוּא לְהַ חֲזָקָת הַיָּתֵר.

כַּמֶּש"כ הַנּוּ"ב מִהַד"ק חִיו"ד ס' נ"ז בַּאד"ה וְהַנְּהָה לְעֵנִן מִי רְגָלִים וְהַחֲלָב ע"ש. וְכַמֶּש"כ
הַשֵּׁב שְׁמַעְתָּתָא שְׁמַעְתָּא ה' פָּרַק ט' עִש"ה, וּא"כ וְדַאי י"ל דְּגַם ס"ם מְשִׁם אֶחָד מְהַנִּי
עכ"פ לְהַתִּיר הַחֲלָב: (ב) וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה עכ"פ לְהַתִּיר הַחֲלָב.

כִּינּוּן דְּכָל לַב ע ד הָאִסּוּר דְּחֲלָב טְרִיפּוּתָא אִינוּ לִיְמוּד אֲלֵא מִן הַמְדַרְשׁ חו"ל. וְדִינוּ כְּדִין
ח"ש.

שְׁאִין לּוֹקִין עֲלֵיו. כַּמֶּש"כ הַה"מ בַּפ"ג מִהַל' מַאכָא"ס ה"ו ע"ש.

וּא"כ לְפַמֶּש"כ הַפּמ"ג בַּאו"ח בְּפִתְיָה כּוֹלְלַת ח"א אוֹת י"ב, דְלְעֵנִן סְפֵק הַלְלַמ"ס וּי"ג
מְדוּת וּמְדַרְשׁ חו"ל חוּץ גז"ש וְהִיקְשָׁא, יֵשׁ בּוֹ מַחְלֻקָּת אִי אֲמַרִינּוּ סְפִיקוֹ לְחוּמְרָא אוֹ
לְקוּלָּא ע"ש. אִף שְׁכַתְּב הַפּמ"ג בִּיו"ד ס' ק"י בְּדִינֵי ס"ם בְּמַחְוֲדָשִׁים אוֹת ה' לְעֵנִן
הַלְלַמ"ס דְּלְהַלְכָה נִרְאָה דְהוּא לְחוּמְרָא ע"ש.

מ"מ לְפַמֶּש"כ הַפּמ"ג בְּדִינֵי ס"ם שְׁם אוֹת י"א שְׁיֵשׁ לְסַפֵּק בְּזָה, אִי ס"ם מְשִׁם אֶחָד מִה"ת
לֹא הוּא ס"ם, אוֹ מְדַרְבָּנּוּ ע"ש. וּלְפַמֶּש"כ הַה"ה, תְּפָאֲרַת יִשְׂרָאֵל" [לְבָן הַכּוּ"פ] בַּה"ל נִדְּהָ
ס' קפ"ז סַע"ג דְּבְדַרְבָּנּוּ שְׁפִיר אֲמַרִינּוּ ס"ם אִפִּי בְּמַשְׁם אֶחָד ע"ש.

וּא"כ הָכָא נִמִּי בְּמְדַרְשׁ חו"ל וְדַכּוּנְתִי י"ל דַּע"כ פ"ג ס"ם מְשִׁם אֶחָד מְהַנִּי. וּא"כ בַּנ"ד
עכ"פ יֵשׁ לְהַתִּיר הַחֲלָב, מְטַעַם ס"ם אִף דְהוּא מְשִׁם אֶחָד: (ג) וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה עִפִּי
מִש"כ בַּדַּע"ת בַּקוּ"א לְהַל' טְרִיפּוּת אוֹת נ"ח, דְלְפַמֶּש"כ הַפּמ"ג בַּאו"ח ס' שַׁד"מ בַּמ"ז
דְּבַאִסּוּר עֲשָׂה לַכ"ע סד"א לְהַחֲמִיר רַק מְדַרְבָּנּוּ.

וְהַרִי כָּל אִסּוּר חֲלָב טְרִיפּוּתָא רַק מְרִיבּוּיָא כְּדִין ח"ש. כַּמֶּש"כ הַה"מ פ"ג מִמ"א ה"ו.

וא"כ בְּחֶלֶב בְּעֵינַי שֶׁל ס"ט רק מְדַרְבְּנֵן עכ"ל. ועפ"י ד' הדע"ת אלו יש לַיִּיָּשֵׁב קוֹנְשֵׁית
הַפְּלִיטָה ס' ל"ט סק"ג שְׁהַקְשָׁה עַל מַה דְּטָרְחוּ הַש"ס בְּחֻלְיֵינִי י"א לְמַצּוֹא רֵאִי דְאֲזַלְיֵנּוּ
בְּתַר רְנָבָא.

וְלָמָּה לֹא יִלְפִינּוּ דַא"כ הַאִיָּה אֲכַלְיֵנּוּ חֵלֶב, דְּלָמָּה הִבְהֵמָה טְרַיְפָה הוּא. אֲלֵא וּדְאִי דְאֲזַלְיֵנּוּ
בְּחַר רְנָבָא ע"ש.

וְלַהֲדַע"ת הַנ"ל אֲמִי שְׁפִיר דְּלֹא קָשָׁה מִיָּדִי דְאִין רֵאִי מְחֵלֵב, דְּאֲפִי לֹא אֲזַלְיֵנּוּ בְּחַר רְנָבָא,
אֲפ"ה סָפֵק חֵלֶב טְרַיְפָה שְׁרִי מַה"ת, כִּינּוּן דְּרַק מְרִיבּוּיָא הִיא, וּכְאִסּוּר עֲשֵׂה הִיא דְלכ"ע
סד"א לְהַחְמִיר רַק מְדַרְבְּנֵן כַּנ"ל.

וּכְמַש"כ הָר"ן בְּקִדּוּשֵׁינִי בְּסוּפ"ק, לְהוֹכִיחַ מְזֵה שְׁלֵמָדוֹ דְאֲזַלְיֵנּוּ בְּתַר רְנָבָא. ע"כ מוֹכַח
דְּסַפְד"א לְחֻמְרָא ד"ת הִיא ע"ש וְעֵינֵינּוּ בַחֲוו"ד ס' ק"י בְּבֵית הַסָּפֵק ע"ה] וּלְפַמַּש"כ
הַפַּמ"ג בַּאו"ח בְּסִדְרַת הַנְּהֻגוֹת הַשׁוֹאֵל בַּאו"ה, סִדְרַת שְׁלִישֵׁי אוֹת כ"ז, דִּי"ל דְּלָמָּה דְּסָפֵק
מ"ה אִסּוּר, גְּזֵרֵינּוּ בִי גְזֵרָה דְרַבְּנָן.

וְלָמָּה דְרַבְּנָן הָיוּ גְזֵרָה לְגְזֵרָה ע"ש. וְא"כ אִם נִימָא כַּהֲדַע"ת דְּחֵלֶב שֶׁל ס"ט רַק מְדַרְבְּנֵן
וְגַם אִם נִימָא דְס"ס מִשָּׁם אֲחָד דְּלֹא מְהַיֵּי ג"כ אִינוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנֵן [שְׁהֵרִי הַפַּמ"ג מְסוּפָּק
בְּזֵה] וְא"כ בְּחֶלֶב שֶׁל ס"ט י"ל דַּע"פ מְהַיֵּי ס"ס גַּם מִשָּׁם אֲחָד.

וּבְעֵינֵי דְרַבְּרֵי הַפַּמ"ג או"ח ס' שד"מ. עֵינֵינּוּ בַפַּמ"ג או"ח ס' י"ז בַּא"א סק"ב.

ע"ש"ה וצ"ע. וי"ל גַּם בַּנ"ד וְהַבְּנ"ד: (***) אָמַר בֶּן הַמְּחַבֵּר הַלּוּם רֵאִיתִי בַס' וְע"ת ס' ס'
ל"א סק"כ שְׁתַּמָּה עַל הַגְּהוֹת י"ש הַנ"ל, שְׁהֵרִי בְּכָל סָפֵק עַל בַּס' נ"ו, הָיוּ ס"ס מִשָּׁם
אֲחָד וּמְהַיֵּי, וּמוֹכַח כַּהֲדַע"מ וְכו' יע"ש.

וּבְמַחֲכַת"ה אֵינְשֵׁי מִיְטִיתִיָּה דְרַבְּרֵי הַלַּב"ש בְּטַרְפ"ע ס' א' סַעִי ו' סק"ח, וְדְרַבְּרֵי הַחֲוו"ד
בְּבֵית הַסָּפֵק הַנ"ל, שְׁהַעִירוּ בְּזֵה יַעוּש"ה. וְעַפ"י ד' הַחֲוו"ד י"ל עַל מַה שְׁהֵבִיא בְּשָׁם
הַשׁו"ת גַּא"י ס' ל"ב בְּמָה שְׁתַּמָּה עַל הַפְּלִיטָה ס' א' יע"ש.

וְאִין הַשׁו"ת גַּא"י תַּחַת יְדֵי חַנוּךְ הָעַנְיָה שְׁאֲפָרָאן, רַב בְּבִאקְאָרְעֵשֶׁט (***) (ד) וּמַה שְׁפַתְּב
בְּשׁו"ת,, תַּפְּאָרַת צְבִי" (חִיו"ד ס' ס"ט הַנ"ל) בְּהַחֲשָׁשׁ הַשְּׁנִי שָׁם.

דִּישׁ לְחֻוֹשׁ שְׁמָא נִיָּקֵב אֲחָד מִשְׁאָר אַבְרָיִם. דַּעַפ"י דְּחֲשָׁשׁ חֲזָק הוּא.

מ"מ אִין לְחִישׁ לְזֵה, כְּשֶׁהָאֲנָן הַבְּקִי עוֹשֵׂה זֹאת. כִּינּוּן שְׁהוּא מְכַוֵּן וְנִזְהָר שְׁלֹא לִיגַע
בְּשְׁאָר אַבְרָיִם.

וְהוֹכִיחַ כֵּן מְהַמְשִׁנָּה בְּכוּרוֹת כ"ח ע"ב וְסַנְהֶדְרִין ל"ג ע"א דְאִין פָּרָה יוֹצֵאָה מְאֻלְכָסִּינְדְרֵיָא
שְׁל מְצָרִים נְשָׂאִין חוֹתְכִין הָאֵם שְׁלָה. וּמְהַמְשִׁנָּה חֻלְיֵינִי ס"ח ע"א ר"פ הַמְּקָשָׁה.

וּבַש"ע יו"ד ס' י"ד סַעִי ו' גְּבִי הַמּוֹשֵׁיט יָדוֹ לְמַעַי הַבְּהֵמָה וְחַתְּמָה מִן הַטְּחוּל. וּמַתּוֹס' בִּיצָה
ו' ע"א ד"ה וְכִי.

וּמַתְרַנְּגוּלִים הַמְּסוֹרְסִים (כַּהֲפַמ"ג ס' מ"ו שפ"ד סק"י. וּמַכ"ז מוֹכַח דְּהָאֲנָמְנִים נִזְהָרִים
בַּכ"ז ע"ש הַנֵּה כֵּן הַסְּכִימוּ כְּמַעַט כָּל הָאֲחֻרוּנִים בְּתַשׁוּבוֹתֵיהֶם.

וכ"כ התפארת ישראל על המשנה ר"פ בהמה המקשה אות ח' עש"ב. ומצאתי בחי' רנ"ה
לסי' י"ד סעי' ו' שהניח בצ"ע.

עש"ב.

ועפ"י האמור אתי שפיר. ובס' דע"ת סי' נ"א ס"ק י"ח פתב: פינן דהטחול מונחת על
חצה"כ במקום שפצד הב' דבוקה לפ"ס.

ואם הנקב מגיע לטחול פ"ב נקב חצה"כ. כפי שנהגו לדקור אחר צלע ג'.

דשם הטחול מונחת על חצה"כ וטרפה משום נקב בטרפש ע"ש. אבל בנידון שאלתנו,
דקר האומן בין צלע ב' לג'.

ולהדע"ת אין הטחול מונחת שם על הטרפש. וא"כ לדידן' פשיטא דכשרה: וי"ל בזה
עפ"י מש"כ בס' שבילי אמונה (בנתיב הרביעי) דהטחול מחובר לאצטומקא וכו' מהצד
האחד.

ומהצד האחד הוא מחובר לצלעות הגב ע"ש. ולעיל מזה גבי האצטומקא.

כתב שיהא מתחת הטרפשא סמוך לה וכו' ע"ש. ובספר הברית (מאמר י"ז פרק ד') כתב
דהטחול מקומו תחת הקיבה בין צלעות האחור והקיבה ע"ש.

וצ"ע אם יש חילוק בזה בין אדם לבהמה. ראה בתקונא זוה"ק (תקון כ"א) ונ"ל: אבל
יותר הפכד לא יתיבת לבעלה אלא שירין ופסולת.

ומאי ניהו בעלה [טחול] (ס"א פ"ב) עש"ה: (ה) אבל לענין עיקר הדין לענין החלב של
בהמה זו פשיטא דכשרה. ואף אם הי' מנקרין בדופן אחר צלע ג', לפענ"ד יש לצדד
דכשרה החלב עכ"פ.

פינן דכל עיקר ד"ז דניקב טרפש הפכד טרפה, הוא רק מבה"ג. ועיין בב"י יו"ד סי' מ"א
שהקשה ע"ז מהטור סי' ל"ט.

ע"ש שתיירץ כמה תירוצים. ועיין בשו"ת מהרי"ט בתשו' השניות חיו"ד סי' ח' שהקשה
על ד"ו מתשו' הרשב"א סי' כ"א בריאה הסמוכה לכבד דר"ד נקב שבטרפש.

דהוי שלכס"ד. והא בלאו הכי טרפה משום נקב הטרפש.

והשיב דדין בה"ג הוא צד חומרא והי' מקום להשוואל לפקפק שהוא תוספת על הטרפות
שמנו חז"ל, ולכן כתב הרשב"א דבכה"ג טריפה מדינא. א"נ הרשב"א מייירי שנסרקה
הריאה לכבד דר"ד נקב שבטרפשא שמן הצד.

ולא הטרפש שעל הפכד עש"ה. ועיין בשו"ת הרשד"ם סי' ז' שהנהגה בזמנו מי שרצה
להקל בזה.

ע"ש מש"כ בזה. ועיין בפר"ת סי' מ"א ס"ק י"א שכתב דלדעתו מלתא דפשיטא הוא
דלכל הפוסקים לא מטרפינן בנקיבת הטרפש.

ואין לו יסוד מהש"ס. והאריף בזה, וסינים דכל ספיקי בהאי דינא אזלינן לקולא ע"ש.

וּכְבַר הָאָרִיז בְּזֶה בַּס' דַּע"ת ס"א מ"א ס"ק כ"ז. וּבַס"ק כ"ח הֵבִיא לְתִשׁוּבָה דְבָרֵי רִיבּוֹת
שְׁרָמְז הַש"ך שָׁם בַּס"ק י"ג דְּוִנְקָא נִיָּקָב ע"י חוֹלֵי טְרַפָּה.

וְלֹא בְּנִעְשָׂה ע"י נְגִיחָה וְהַבְּשָׂר בְּרִיא מְסַבֵּיב ע"ש. וְאִם כֵּן עכ"פ כִּינּוּן דְּלֹא בְּרִירָא לָן אִם
נִיָּקָב הַטְרַפֵּשׁ כָּלֵל בְּאִפְסוּן שְׁנֵטְרַפְת בְּזֶה, פְּשִׁיטָא דִּישׁ לְהַתִּיר הַחֶלֶב: (ו) וְרִאִיתִי בְּשׁוֹ"ת
בְּרַפְת יוֹסֵף (לְהַגְאֹן מְלִיטִין ז"ל) ס"א כ"ב שְׁהַתִּיר הַחֶלֶב בְּזֶה, מִשׁוּם שְׂאִין פֶּחַ הָא סוּר
שֶׁל הַבְּהֵמָה לְהַכְרִיעַ לְהַחֲלִיב כִּי חֶלֶב יֵשׁ לָהּ חֻזְקַת פְּשָׁרוֹת.

וְלֹא אֵינְכֶפֶת לָן בְּתַרְתִּי דְסִתְרִי אֶהְדְּדִי. וְצִיָּיִן לְהַפְרִיחַ בְּעֻבְדָּא שֶׁל הַבַּה"י (וְהִיא מַעֲשֵׂה
דְּוִוִּילָנָא).

מוֹבָא בַּפְר"ח בְּקו"א ס"א ק"י. וּבַפְמ"ג ס"א ק"י בַּמ"ז סַק"ה] וְגַם הָאָרִיז בְּזֶה שָׁם וּבְס"י
כ"ג ע"ש.

וּכְבַר קְדָמּוֹ בְּרוּב דְבָרָיו הַשָּׁב שְׁמַעְתָּתָא שְׁמַעְתָּא ה' פָּרְק ט' ע"ש. אִךְ מִש"כ הַבְּרַכ"י
בְּשִׁתֵּי הַתְּשׁוּבוֹת שָׁם לְהֵבִיא רֵאִי לָזֶה דְּלֹא אֵינְכֶפֶת לָן בְּתַרְתִּי דְסִתְרִי אֶהְדְּדִי.

מִמְשַׁנָּה פ"ו דְּטְהָרוֹת מ"א לְעַנְיָן הַמְסַכֵּן בְּרַה"י וְהוֹצִיאָוּהוּ לְרַה"ר וְהִתְחַזְרוּהוּ לְרַה"י.
כְּשֶׁהוּא בְּרַה"י סְפִיקוֹ טְמֵא.

וּכְשֶׁהוּא בְּרַה"ר סְפִיקוֹ טְהוֹר. אֲלֵמָא דְלֹא אֵינְכֶפֶת לָן בְּתַרְתִּי דְסִתְרִי אֶהְדְּדִי יַע"ש.

וּבַמַּחֲכ"ת אֵינְשִׁתְּמִיט מִיָּנִי דְבָרֵי הַתַּב"ש בְּכָכוֹר שׁוֹר בְּחִדּוּשָׁיו לְחַוְלִין דָּף צ"ה ע"א,
שְׁחֻלְקַל עַל הַפְר"ח. וְהַכְרִיחַ מִהַש"ס בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי דְאִין לְפִסְטוֹק תַּרְתִּי מִיְלֵי דְסִתְרִי אֶהְדְּדִי.

וְכַתֵּב: אֵל תְּשִׁיבֵנִי מִרַפ"ו דְּטְהָרוֹת הַנ"ל] אֲלֵמָא דְעֻבְדִּינּוּ מִיְלֵי דְסִתְרִי אֶהְדְּדִי. י"ל דְשִׁאֲנִי
עַנְיָיִנִי טְהָרוֹת שְׁהֵם מְחַוְקֵי הַתּוֹרָה בְּלֵי טַעַם.

וּכ"ע יְדַעֵי וְלֹא קָשְׁיָא לְהוּ מִיְדֵי. וּפְרָה תּוֹפִיִת שְׁמַטְהֶרֶת טְמֵאִים וּמְטַמֵּא טְהוֹרִים וְכוּ.

אֲבָל בְּשִׁאָר דִּינֵי הַתּוֹרָה אִין לְפִסְטוֹק דְבָר תְּמוּהָ יַע"ש. וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְפִלְפֵל בְּזֶה וְאִכְמ"ל:
בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִמָּן צוּ כְּבוֹד הַרַה"ג וְכו' מוה"ר יְחִזְקֵאל פְּרַעַנְקֵיל ז"ל אַבְד"ק
הוֹסְאֵטִין (גְּאֵלִיצִיעֵן) בַּעַה"מ"ח סְפָרִי.

„דְּבָרֵי אַבְרָהָם“.

עַל הַס' „דַּעַת קְדוּשִׁים“.

לְנַכּוֹן הַגְּעַתִּי לְפָרְק הַתְּקַבֵּל סְפָרֵי הַנְּחַמְדִּים בְּצִירוּף גי"ק. מַעֲשֵׂה יָדָיו לְהַתְּפָאֵר.

וְהַשְׁתוּמְמָתִי עַל הַמְרָאָה אִיךְ אָדָם הַגְּדוֹל בְּעֻנְקִים, מְשֻׁדָּד עֲמָקִים, קוֹזֵר בְּהָרִים וְכַהֲרָף
עֵין מְצָא הַחֲכָמָה מְאִין, וְשׁוֹתֵה בְּצָמָא מִמֵּי הַמַּעַיִן, וּבּוֹרָא יֵשׁ מְאִין, יִלְבֵּשׁ עֲנָנָה יְתִירָה
לְהַצִּיעַ דְּבָרָיו לְפָנָי, וְנִפְשׁוּ הַיָּפֶה מְשִׁתְּקַת לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ אֶתִּי עִמִּי בְּפִלְפּוּלֵי אוֹרִינְיָתָא.

עַל כֵּן אֶמְרָתִי לְמִלְאוֹת רְצוֹנוֹ זֶה כְּבוֹדוֹ. וְהִנְנִי בְּזֶה לְחַרוּט בְּחֶרֶט אֲנוּשׁ וּבְצַפְרוֹן שְׁמִיר,
מֵה שְׁעָלָה עַל רַעְיוֹנֵי, בַּעַת עֵיוֹנֵי בְּדְבָרֵי כַת"ה.

וְעַתָּה הִרְאִיתִי „דַּעַת קְדוּשִׁים“, בְּכֻלְל הַכִּי רַבִּיתִּיהוּ" (בְּאוֹת א') פִּלְפֵל בְּחֲקָמָה.

אם יש מקום להכריע, פל היכי דאמרינו,,הכי רביתיהו", אף במקומות שלא נתברר שם דרבותיהו פו, פיון שנמצא פו עכ"פ במקום אחד, מכריעין בזה במקום למקום.

ורוצה ללמוד פו ממה דאמרינו בבכורות כ"ח ע"ב במשנה: במעשה דפרה שניטלה האם שלה, והאכילה ר"ט לכלבים. ובא מעשה לפני חכמים ביבנה והתירוה, מפני שאמר תודוס הרופא: אין פרה נחזירה יוצאה מאלפסנדריא של מצרים ש אין חותכין האם שלה בשביל שלא תלד.

ע"כ.

הרי שלמדו חז"ל דניטלה האם פשרה ממצרים לא"י, שהיא אתרי דר"ט וכו' והקשה ג"כ על התב"ש סי' ל' סק"ח שכתב דלא שיניף לומר הכי רביתיהו, אלא אם פל המין פה או עכ"פ רובו יע"ש. והא פרות שיצאו ממצרים היו מן המיעוט? וכתב דלפמש"כ בסי' מ"ח, הפנונה בראי' מאלפסנדריא אינו מצד שחי' אח"ז יב"ח, רק מצד חכמי ישראל שהיו או באלפסנדריא, ראו וידעו זאת ולא מיחו.

מוכח דסוגיין דעלמא דנטולה האם פשרה. ואין פאן הכרעה פלל.

ולק"מ על התב"ש. אף רש"י בסנהדרין ל"ג ע"א ובכורות שם, ורע"ב, פתבו: דהראי' מצד שהו מתקיימות.

וקשה לפי"ז אמ"ד טריפה חיה. וצ"ל שמ"ו טריפה חיה.

פרש הראי' מצד סוגיא דעלמא כנז'. ומ"ד אינו חיה, פירש מצד שמתקיימות, פירש"י ורע"ב.

ומה שמיאנו לפרש הראי' מסוגיא דעלמא, שחכמי יבנה שהיו גדולי הדור, לא היו מעמידין דבר הלכה ע"פ עדותו של תודוס הרופא לבדו, פיון שלא פירש שעפ"י חז"ל נעשה פו, והוא מלתא דעל"ג.

עכ"פ מפירש"י והרע"ב קשה להתב"ש הנ"ל עכתו"ד: תשובה (א) לדעתי התב"ש ז"ל אזיל בזה לשיטתו. ולא קשה מידי.

דהנה הב"ח ז"ל בתשובה סי' קנ"ו, הקשה האיך אפשר שיטעה ר"ט במשנה שלימה דפא"ט דניטלה האם פשרה? גם חכמי יבנה למה הביאו מתודוס ולא ממתני' וניתא לי' להב"ח לתרץ, דכל האי שקלא וטריא בנחתה מקצת, וס"ד דר"ט דנחתה מקצת לא דמי למתני' ניטל פשר, דניטל שאני והוכיחו מתודוס דס"ל דחותכין מקצתו כו'.

עכתו"ד הב"ח. מובא גם בתב"ש סי' מ"ה סק"ב.

ולדעתי שלר"ט שסובר נחתה מקצת טרפה. ע"כ צ"ל הא דתני במתני' ניטל האם פשרה.

היינו שניטל בפ"א. אבל אם ניטל פעם אחר פעם, פיון שנחתה מקצת טרפה.

אין טריפות חוזר להכשירו [ואין תשו' הב"ח תח"י לעיני בזה]. וא"כ עפ"י"ז יש לדחות דברי כת"ה במש"כ שב' הפירושים בראי' מאלפסנדריא תליא אי טרפה חיה, דמ"ד טרפה חיה, א"א לפרש הראי' מצד שמתקיימות.

פְּרָשׁ"י וְהַרְע"ב. וּבַע"כ שְׁפִירֵשׁ מִצַּד סוּגְיָא דְעֵלְמָא פְּנ"ל, וּלְפַעַנ"ד זֶה לִיתָא.

דְּהֵנָּה מְצֵאתִי בַס' מְלֵא הָרוּעִים אוֹת ט'. טְרִיפָה חֲזָה.

פְּתַב טַעַם לְשִׁבְחָה. דַּמ"ד טְרִיפָה חֲזָה.

בַּע"כ שְׁסוּבְר טְרַפָּה חוּזְר לְהַכְשִׁירוֹ. וּמ"ד טְרִיפָה אֵינוֹ חֲזָה ס"ל דְּאִינוּן טְרִיפָה חוּזְר לְהַכְשִׁירוֹ.

עַש"ה טַעַם נְחֻמָּד לְזֶה וַיִּנְעַם לַכ"ת. וְא"כ לְפִי"ד הַב"ח, דְּכָל הָאֵי שְׁקֵלָא וְטְרַיָא דְּהַמְשָׁנָה הוּא בְּנֻחְתָּהּ מְקַצֵּת וּר"ט הַטְרִיף בְּנֻחְתָּהּ מְקַצֵּת.

וַחַז"ל הֵבִיאוּ הוֹכְחָה מִפְּרוֹת שְׁל אֱלֻכְסַנְדְּרִיָּא שְׁנֻחְתָּכוּ בְּמַקְצֵת וְהֵן קִיָּמוֹת. וְאִם הַמְשָׁנָה אֲתִיָּא כַּמ"ד טְרַפָּה חֲזָה.

א"כ בַּע"כ שְׁטְרַפָּה חוּזְרָת לְהַכְשִׁירָה. וְא"כ בְּנֻחְתָּהּ מְקַצֵּת הָאִם אֵינוֹ טְרַפָּה כָּלְל, דְּנֻחְתָּהּ עוֹד כָּל הָאִם וַיִּחְזֹר לְהַכְשִׁירוֹ.

וְאִיף הָאֲכִילָה ר"ט לְכָלְבִּים. וְע"כ שְׁאֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר כָּלְל דְּהַמְשָׁנָה אֲתִיָּא כַּמ"ד טְרִיפָה חֲזָה.

וְא"כ עַפִּי"ז אַף אִם גִּימָא כַּפִּי הַב' שְׁכַתְב בַּסִּי' מ"ח שְׁהֲרָא' הִיא מִצַּד שְׁחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל שְׁהִיּוּ אִז בְּאֱלֻכְסַנְדְּרִיָּא רָאוּ וַיִּדְעוּ זֹאת וְלֹא מִיָּחוּ, מוֹכַח דְּנִיטְלָה הָאִם כְּשָׂרָה פְּנ"ל. וְגַם בְּזֶה א"א לֹאמַר כֹּן לְמ"ד טְרִיפָה חֲזָה, דְּהָא לְדִידִין' בַּע"כ שְׁטְרִיפָה חוּזְר לְהַכְשִׁירוֹ.

וְלֵהַב"ח שִׁס"ל דְּמִיָּירֵי בְּנֻחְתָּהּ מְקַצֵּת. וְא"כ י"ל שְׁלֵהֲכִי לֹא מִיָּחוּ חַז"ל בְּאֱלֻכְסַנְדְּרִיָּא, מְשׁוּם שְׁחֻזְר לְהַכְשִׁירוֹ, בְּחֻתְכוּ כְּלוּ.

וְגַם דְּבָרֵי ר"ט אֵינָם מוֹכְנִים. בַּע"כ צְרִיכִים אָנוּ לֹאמַר דְּהַמְשָׁנָה אֲתִיָּא כַּמ"ד טְרִיפָה אֵינוֹ חֲזָה.

וּכְמַתְנִי דַּרְפֵּא ט. וְהַבֵּן: (ב) וְהֵנָּה הַתְּב"ש בַּסִּי' מ"ה הַנְּ"ל דְּחָה כָּל דְּבָרֵי הַב"ח.

וְכַתְב בְּמִילִין תְּרֵי וְתִלְת תֵּי כָּל קוֹנְשִׁיּוֹתֵיו דֵּהַב"ח. דְּכַתְב רַש"י הָאִם.

טְרַפְּחַת וְשִׁלְחוּפִית ע"כ. וְלְכֹאזְרָה הוּא דְּבָרֵי מוֹתֵר.

אַבְל י"ל דְּקַשְׂיָא לִי לְרַש"י, אִיף יִטְעָה ר"ט בְּמַשְׁנָה הַסְּדוּרָה פְּנ"ל. וְגַם הָיוּ לָהֶם לְהֵבִיא מִהַמְשָׁנָה וְלֹא מִתּוֹדוּס.

לְהֵכִי תִּירֵץ רַש"י דִּישׁ לוֹ עוֹד שְׁמוֹת. וְהֵינּוּ כַּמֶּש"כ הֲרֵא"ש שְׁיֵשׁ מְקוֹמוֹת קוֹרִין לוֹ כָּף, וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת קוֹרִין לוֹ כָּף.

וְאֶפְשָׁר שְׁכַמְקוּם ר"ט הָיוּ קוֹרִין לְבֵית הַרְחָם. טְרַפְּחַת.

אוּ שְׁלְחוּפִית וְהִי סוּבְר ר"ט דְּאִם מְלֵתָא אֲחֵרִיתָא הִיא דְּכְשָׂרָה אַבְל בֵּית הַרְחָם מְסַתְּבַר לִי דְּטְרִיפָה וְכו' וְנַחְמִים הַכְשִׁירוּהָ שְׁהִיּוּ יוֹדְעִים מִתְּנִי דְּנִיטְלָה הָאִם כְּשָׂרָה. וּמ"מ שְׁפִיר לְהוֹ טְפִי לְהֵבִיא מִתּוֹדוּס, שְׁלֹא יִהִי מְקוֹם לְבַע"ד לְחֻלּוֹק וְלֹאמַר דְּאִם מְלֵתָא אֲחֵרִיתָא הוּא, מ"מ מוֹכַח מִתּוֹדוּס דְּכְשָׁר.

א"נ דמלישנא דתודוס הוכיחו וקאמר אא"כ תותכין האם פדי שלא תלד. אלמא דאם הוא בית הרקם.

ובבכורות גרסינן ואמר תודוס כו' ושפיר טפי. עכ"ד התב"ש.

וא"כ לא מיבעיא לסוף דברי התב"ש, ובפרט לפי הגירסא בבכורות הנ"ל, עיקר הוכחה שהוכיחו חכמי יבנה מתודוס, אינה אלא שהאם היא בית הרקם. ועיקר הדין דניטל האם פשרה ידעו ר"ט ונחכמים, מהמשנה דפא"ט.

א"כ לא קשה מידי על התב"ש בסי' ל' שכתב דלא שינוי לומר הכי רביתיהו אלא אם רוב המין פה. ואעפ"כ הוכיחו שפיר מתודוס.

ואין למדין פאן הכרעה ממקום למקום. כי אין ענין זל"ז פלל והבן.

אלא אפילו להתתלת דברי התב"ש, שהחכמים שהכשירוהו שהיו יודעים מתני' דניטלה האם פשרה, וכדי שלא יהי' מקום לבע"ד לחלוק ולומר דאם הוא מלתא אחריתא. מ"מ מוכח מתודוס דכשר.

עכ"פ עיקר הדין ידעו מהמשנה. והראיה מתודוס אינה אלא גילוי מילתא, דגם בטרפחת, שהוא בית הרקם, והוא האם פשרה.

וכל השמות א' הם. וא"כ לק"מ על התב"ש.

דגילוי מילתא שפיר נלמד ממיעוט על הפלל. משא"כ לקבוע הלכה למעשה, אין מכאן שום ראיה, להכריע ממקום למקום.

ושפיר פירשו רש"י והרע"ב, ונהן מתקימות, וא"כ יש עכ"פ גילוי מילתא שפיריה.

והכל אחד. אף שאין שנה בשם בכל המקומות.

סוף דבר הפל נשמע דלא קשה מידי על התב"ש ז"ל, כי אגיל הוא לשיטתו בסי' מ"ה פנ"ל וזה ברור מאד: (ג) אף לדעתי דברי התב"ש צע"ג. מרש"י סנהדרין צ"ג ע"א, ד"ה והתניא אמר תודוס הרופא לחכמים שהיו אומרים ניטלה האם טריפה, וזה אין פרה חזירה יוצאה מאלקסנדריא וכו' ואעפ"כ ח'.

עכ"ל.

הרי שגם החכמים לא ידעו מהמשנה דניטלה האם פשרה. ותודוס הוכיחו דינו מפרות.

ויש ליישב בדוחק וצע"ג: (ד) והנה הרב מהר"פ בס' גידולי הקדש. פתב לתרץ קושיות הד"ק ונ"ל: י"ל דלעולם בעינן רוב המין.

וכאן הפרות שיצאו מאלקסנדריא לסחורה לשאר העולם, מסתמא היו רוב נגד הנשארים בעיר נודע וכבר נתבאר די"ל רוב המקום, הני פרום המין. עכ"ד.

ולפענ"ד נ"ל להעיר בזה מש"ס סנהדרין צ"ג ע"א דאמרינן שם ודניאל להיכן אגל כו' ור"י אמר לאתווי חזירי דאלקסנדריא של מצרים. איני.

וְהָא תוּדוּס הָרוּפָא אָמַר אִין פֶּרָה נַחְזִירָה יוֹצֵאָה מְאֻלְפְסִנְדְרִיָא וְכוּ' זוּטְרִי אִינְיִתִי בְּלֵא דְעֵתִינְהוּ וּפִירִשׁ"י: זוּטְרִי אִינְיִתִינְהוּ, וְלֵא הֶעֱלוּ עַל לִבָּם דְּלִפ"ו הוּא בְּעֵי, וְהִנְיָחוּ לְהוֹצִיאָן בְּלֵא חִיתוּף הָאָם עַכ"ל.

וּא"כ פִּינָן דְּזוּטְרִי הִנְיָחוּ לְהוֹצִיאָן בְּלֵא חִיתוּף הָאָם. י"ל דְּגַם בְּפִירוֹת בְּזוּטְרִי הִנְיָחוּ לְהוֹצִיאָן בְּלֵא חִיתוּף הָאָם, וְלֵא דְּוִקָא בְּחִזְרָה.

דְּמֵאֵי שְׁנָא. פִּינָן דְּלֵא הֶעֱלוּ עַל לִבָּם דְּלִפ"ו הֵם בְּעֵי, בְּוִדָאֵי אַף בְּפִירוֹת הִנְיָחוּ.

וּא"כ י"ל דְּהִפְרוֹת שְׁחוּתְכִין הָאָם שְׁלֵהוּ דְּהִינְנוּ הַגְּדוּלוֹת שְׁהוֹצִיאֵוּ אִינָן רֹחַב הַמִּין, פִּינָן שְׁהוֹצִיאֵוּ גַם זוּטְרִי, וְרַם הִיוּ מְגַדְלִים וְלָדוֹת כְּשֶׁהִגְדִּילוּ אַף י"ל דְּלֵהֲכִי דְּקָדְקוּ חו"ל בְּלִשׁוֹנָם לֹאמַר, דְּדִנְיָאֵל אֲתִי לְאַתּוּנִי חִזְרִי.

וְלָמָּה לֹא נִקְטוּ פֶּרָה ג"כ. כְּמוֹ שְׁנִקְטוּ תוּדוּס, „פֶּרָה נַחְזִירִי"? אֵלֵא וְדָאֵי שְׁרַק חִזְרִי הִנְיָחוּ לְהוֹצִיאָן זוּטְרִי.

מִשָּׂא"כ פִּירוֹת אַף זוּטְרִי לֹא הִנְיָחוּ לְהוֹצִיאָן עַד שְׁחוּתְכִין הָאָם. וּא"כ י"ל שְׁפִיר דְּהִנְיָ הָרוּב נִגְדַּד הַנְּשִׂאָרִים בְּעִיר.

וְהַבּוּ.

וּצ"ע עֲדִינָן. וְלֵא בְּאֲתִי אֵלֵא לְעוֹרֵר: (ה) וְהִנֵּה לִפְמִש"כ כַּת"ה שִׁמ"ד טְרִיפָה סִיָּה.

פֶּרֶשׁ הָרֵאָל' מִצַּד סוּגְיָא דְּעֻלְמָא. וּמ"ד טְרִיפָה אִינְהָ סִיָּה.

פֶּרֶשׁ מִצַּד שְׁמַתְקִימוֹת פֶּרֶשׁ"י וְהִרְע"ב פִּנ"ל. וּלְפַעַנ"ד נִרְאָה דְּאָף לְמ"ד טְרִיפָה סִיָּה.

הָרֵאָל' מִצַּד שְׁמַתְקִימוֹת פֶּרֶשׁ"י וְהִרְע"ב הַנְּ"ל, אַף לְדִידְנִי עֵינְרֵא הָרֵאָל' הוּא רַק מִחִזְרָה. וּבְדִקְדוּקָא נִקְטוּ חו"ל חִזְרָה.

דְּהִנֵּה מְצִיאֵי בְּשׁו"ת חַת"ס חִיו"ד סִי' נ"ב. הַקְּשָׁה עַל הָא דְּפִרְיָה הַש"ס חוּלִין מ"ג ע"א, מֵאִיּוֹב: יִשְׁפֹּן לְאַרְץ מְרִירָתוֹ.

וְעֲדִינָן אִיּוֹב קִיָּים. וְהַקְּשָׁה הָא תוּף יב"ח הוֹיָז וְתִירָץ: וְדָאֵי אָדָם חָלוּשׁ טְפִי מְבַהֲמָה, וְכָל טְרִיפּוֹת דְּבַהֲמָה, מִכַּש"כ בְּאָדָם שְׁיָמוֹת.

אִי לֹא בְּדִרִי לִי סְמָא. אַף ע"י רְפוּאָה יֵשׁ מְאוּתָן הַטְּרִיפּוֹת דְּאָדָם דְּאִית לִי מְזֻלָא יִחְזִיה אַחַר נְפֻלוֹ וְכוּ'.

וְאוּתָן הַטְּרִיפּוֹת לֹא יוֹעִיל לְהֵם שׁוּם רְפוּאָה גְּבִי בְּהִמָּה. מִשָּׂא"כ בְּאָדָם, אֲמָנָם אִי לֹא עֲבָדִין לִי סְמָא, וְהִרִי הוּא מִכַּת מְנוֹת, אֲזַ גְּרַע אָדָם לְחוּלְשָׁתוֹ מְבַהֲמָה, וְלֹא יִחְזִיה אִפִּי יב"ח.

וְשְׁפִיר פִּרְיָה מֵאִיּוֹב דְּלֵא עֲשׂוּ לוֹ רְפוּאָה וְכוּ' עַכ"ל. הִרִי דְּטְרִיפּוֹת דְּאָדָם אִי לֹא עֲבָדִין לִי רְפוּאָה לֹא יִחִי אִפִּי יב"ח.

וְגִרַע מְבַהֲמָה שְׁחִי עַד יב"ח: וְהִנֵּה אֲמָרִינָן בְּש"ס תַּעֲנִית כ"א ע"ב: א"ל לר"י אִיכָּא מוֹתָנָא בְּחִזְרִי, גְּזַר תַּעֲנִיתָא כו'. שְׂאֲנִי חִזְרִי דְּדִמְיָן מְעִינְהוּ לְבָנִי אִינְשִׁי.

ובתוס' שם ד"ה א"ל לר"י. פירשו שפני מעיו של חזיר, דומים למעים של בני אדם וכו' ע"ש.

וכן מבואר בטוש"ע או"ח סי' תקע"ו סעי' ג' שמעים של חזיר דומים לשל בני אדם ע"ש. וא"כ לפי"ד החת"ס הג"ל שטרפות אדם לא יחיה אפילו יב"ח מחמת חולשתו.

וא"כ ה"א נמי אם אינרע טרפות בבני מעיים של חזיר, נדאי לא יחיה ג"כ בלא רפואה, וימות תוך יב"ח כמו אדם פנ"ל. וא"כ לפי דברי הד"ק, שר"ט מסופק שפא האם בכלל מעיים.

כמו שכתב בת"י. ודאי בחזיר לא יחיה אפי' יב"ח, וימות תוך יב"ח פנ"ל.

ושפיר הביאו ראי' מתודוס, שאין חזיר יוצא מאלפסנדריא של מצרים, אא"כ חותכין האם. ואפ"ה מתקיימות וחייה ודאי שאינה טריפה.

וא"כ עפ"י האמור י"ל שגם למ"ד טריפה חיה. היינו בבהמה, או אפי' באדם ע"י רפואה משא"כ באדם בלא רפואה מחמת חולשתו אפי' בזמן קצר ימות.

דמ"ש מתוך יב"ח, לדיון שס"ל שטרפה אינה חיה. ואפ"ה כתב החת"ס שבאדם לא יחיה אפי' יב"ח.

וא"כ הוא הדין למ"ד טריפה חיה. י"ל שבאדם לא יחיה.

וא"כ הוא הדין בחזיר פנ"ל. ושפיר הביאו ראי' מחזירה.

ועיקר הראי' הוא רק מחזירי ולא מפרה, למ"ד טריפה חיה. ופרה אגב גררא נקטו.

נהבן.

ובפשיטות נ"ל דעיקר הראי' הוא רק מחזירה. דהנה לכאורה יש לדקדק על רש"י והרע"ב, שפ"י הראי', מדחזינו דמתקיימות.

וקשה דילמא לעולם הוא טריפה, ואפ"ה מתקיימות עד יב"ח כמו כל טריפה דעלמא שאינה חיה יב"ח, ופחות מיב"ח חיה? וכי העיד תודוס שחיים יב"ח. ולמה לא פירשו רש"י ורע"ב להדיא: ותזינו שמתקיימות יב"ח? ולכונ"ל דעיקר הראי' הוא רק מחזירה.

לפי מה שכתבתי בשם החת"ס סי' נ"ב שטרפות אדם מחמת חולשתו גרע מבהמה וימות בזמן קצר. ומכש"כ שאינו חי יב"ח בבהמה.

ולפי המבואר בתענית כ"א ע"ב, ובש"ע או"ח סי' תקע"ו סעי' ג', דמעיים של חזיר דמין לבני אדם. ולפי מה שכתב הד"ק, דר"ט מסופק שפא האם הוא בכלל מעיים.

ואם איתא דניטלה האם טריפה. ודאי בחזיר לא יחיה אפי' פחות מיב"ח כמו אדם פנ"ל, וזה שפירש רש"י: וחייו דמתקיימות.

פי': ואינו מת בזמן קצר. אלא נדאי שאינו טריפה.

וא"כ פרה אגב גררא נקטו. ודו"ק: (ו) ועוד נ"ל ליישב קושית הד"ק על רש"י ורע"ב שפירשו הראי' מצד שהן מתקיימות.

נקשה אמ"ד טריפה חיה? ולפי דעתי לא קשה מידי. עפ"י מש"כ התוס' בע"ז ו' ע"א ד"ה אלא.

דגם למ"ד טריפה חיה. מ"מ אינה בריאה, אלא חולה כל ימיה, ומתמעטת והולכות. עכ"ל.

וכ"כ התוס' בזבחים קט"ז ע"א ד"ה אבל ע"ש. וכן ברש"י ע"ז נ"א ע"א ד"ה ודלמא ע"ש.

ובתוס' חולין ק"מ ע"א ד"ה טריפות. דגם למ"ד טריפה חיה.

מ"מ אינה חיה זמן מרובה. וכ"כ התוס' סנהדרין ע"ח ע"א ד"ה ההורג ע"ש.

וא"כ לא קשה מידי קושית הד"ק, דאפ"י למ"ד טריפה חיה, שפיר הביאו רא"י מצד שמתקיימות. פ"י מדחזינן שהם בריאות וחיים זמן מרובה ע"כ שאינה טריפה פנ"ל.

וא"כ שפיר פירשו רש"י ורע"ב סתם: והן מתקיימות. ולא פ"י יב"ח פנ"ל באות ו'.

דקאי גם למ"ד טריפה חיה ועיין בפלתי סי' נ"ז סוסק"ח פתב בפשיטות כמו שפתבתי. ולא הביא מהתוס' הנ"ל [ודו"ק: (ז) ועוד יש להעיר על מש"כ כת"ה.

שהפוננה ברא"י מאלכסנדריא, ממה שחכמי הדור לא אסרו הפרות היוצאות מאלכסנדריא. וע"כ שניטלה האם פשרה פנ"ל.

וי"ל עפ"י מה שמבואר ביו"ד סי' קנ"ג סעי' א' אין מעמידין בהמה בפונדקאות של נכרים וכו' מפני שהם חשודין על הרביעה. ובט"ז שם סק"א פתב: אבל אם כבר העמידה ועבד איסורא, אן שום חשש איסור ע"ז לענגן היתר אכילה, שאין איסור אכילה אפי' נדאי רבועה עכו"ם.

ע"ש שהאריך. והב"ח בתשובה סי' קמ"א נוטה להחמיר.

ועיין ביד אפרים ובפתח"ת סי' קנ"ג סק"א שם. והנה בש"ס ע"ז כ"ב אמרינן דלוקחין בהמות מעכו"ם לקרבן משום דנכרי חס על בהמתו שלא תיעקר ע"ש.

וא"כ לשיטת הב"ח דבהמה הנרבעת אסורה באכילה א"כ בפרות היוצאות מאלכסנדריא, שהיו חותכין האם שלהם כדי שלא תלד. לא שייך דנכרי חס שלא תיעקר.

דהא בלאו הכי לא תלד. ויש חשש רביעה, במקומות שחשודין על הרביעה.

וא"כ הפרות אסורות באכילה לשיטת הב"ח. וא"כ אין רא"י ממה שחכמי הדור לא אסרו הפרות היוצאות מאלכסנדריא דהא בלאו הכי אסורות באכילה מחשש רביעה פנ"ל.

וי"ל דזה דעת הפוסקים שלא פירשו הרא"י פנ"ל שוב מצאתי בהגהות יד שאול שם שהביא רא"י להב"ח מסנהדרין צ"ג ע"א. ודבריו תמוהים מאד להמענין, ואינם מובנים קלל.

וימה שדקדק למה לא אמר פרה כדאמר תודוס פרה וחזירה כבר דקדקתי על זה באות ד'. והנלפענ"ד פתבתי.

גַּיַשׁ אֶתִּי עוֹד הַרְבֵּה הָעֲרוֹת. וְכַעַת אֶסְמְגֵר בְּזֶה.

וְאִי"ה עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד אֲשִׁיב עַל יְתֵר חֲדוּשָׁיו הַנְּחֻמָּדִים מִפֹּז: בְּצִלְאֵל זָאב וְשֹׁפְרָאן סִימָן צוּ כְבוֹד הַרֶה"ג וְכו' מוה"ר שְׁמִשׁוֹן אֶהְרֵן נ"י אבד"ק בְּאֵהוּשִׁי. ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּשָׁנֵי בֵּר אֲנוּזוֹת וְשֹׁפְשֻׁטוֹ הָעוֹרוֹת שְׁנָמֵן מְעַלְיָהֶם, וְעָרְבוּ עִם שְׁאֵר עוֹרוֹת שְׁנָמֵן שֶׁל בֵּר אֲנוּזוֹת וְאֲנוּזוֹת, וְנִמְלְחוּ וְהִתְכּוּ יַסֵּד וְכֵן הִבְשֵׁר נִמְלַח בְּיַחַד עִם שְׁאֵר בְּשָׂר, וּבְשָׂר בְּהֵמָה וְאַחַר בְּיִשׁוּל הַבֵּר אֲנוּזוֹת נִמְצָא בְּשׁוּק אֶחָד מֵהַשָּׁנֵי בֵּר אֲנוּזוֹת הַנִּל, וְשֹׁפְרָאן בְּמִקּוֹם צוה"ג תוֹף אֲגוּדָל, וְנִקְשָׁר שֵׁשִׁי"י.

וּמִדָּד וּמְצָא שֶׁהִי הַשְּׂבָר אַחַר שָׁנֵי ,,צַעֲנֻטֶע-מַעֲטָעֵר" מִמִּקּוֹם שְׁמֵתִּחִילִין הַצוה"ג.

וְשָׁאֵל לְדַעַת אִם יֵשׁ לְסִמְנוֹת בְּנִד"ז, עַל מִש"כ הַגָּאוֹן מֵהַרש"ם ו"ל הַאבד"ק בְּרַעֲזָאוֹן, דְּרוֹחַב אֲגוּדָל הוּא מְכֻוֹן כְּשִׁיעוֹר שָׁנֵי צ"מ: תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה בְּנִידוֹן דִּין פְּשִׁיטָא דִּישׁ לְסִמְנוֹת לְהַקְל. וְאֵע"ג דְּלַדַּעַת הַחֲת"ם ו"ל (חֵאו"ח ס' קפ"א, באד"ה: וְהִנֵּה לְפִי) רוֹחַב אֲגוּדָל, הוּא מְמַשׁ שִׁיעוֹר צֵא"ל.

ע"ש שְׁפִתָּב, דְּמִדָּד כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים וְלֹא נִשְׁתַּנָּה הַדָּבָר. דִּהִינּוּ רוֹחַב אֲגוּדָל שֶׁל אָדָם בְּעַל אַבְרָהִם, אִם יִדְחִיקָנָה בְּכַח עַל הַדָּף, וְיִנָּיֵחַ לְפָנָיו ז' שְׁעוֹרוֹת בְּרַחֲבָן, אוּ ב' בְּאֶרְפּוֹ, יִשׁוּוּ בְּשִׁיעוֹרֵיהֶן וְכו' יַעו"ש אֶבְל דְּבָרֵי הַחֲת"ם ו"ל תְּמוּהֵים דְּהָרִי בְּמַחֲצֵה"ש"ק או"ח ס' י"א סק"ה, כְּתִב לְהַדְיָא, דֵּא"צ לְדַחֲוֹק הָאֲגוּדָל עַל דְּבָר שְׁמוּדָד, שְׁעִי"ז מְתַרְחַב הָאֲגוּדָל ע"י שְׁדַחֲקוֹ.

עכ"ל.

וְאִיךָ מִדָּד הַחֲת"ם ו"ל, וְשִׁיעוֹר בְּרוֹחַב אֲגוּדָל שֶׁל אָדָם בְּעַל אַבְרָהִם בְּדַחֲקָה בְּדָף בְּכַח? וְתָרִי תְּמִיחֵי מִיְדָפֵר דְּכִירִי, דְּדַבְרֵי הַחֲת"ם ו"ל סוֹתָרִים זֵא"ז. דְּהָרִי בַּהַחֲת"ם חֵאו"ח ס' קכ"ז, בְּרֵאשׁ הַסִּימָן.

כְּתִב שָׁם: שְׁטָרַח וּמִדָּד ,,אֶצְבַּע שֶׁל אָדָם בִּינוּנֵי" שְׁבִזְמַנֵּינוּ, נִגָּד רוֹחַב ז' שְׁעוֹרוֹת בִּינוּנֵים שְׁבִזְמַנֵּינוּ, וּמְצָאֵם מְכֻוֹנִים מְמַשׁ, עֲדִינּוּן כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בִּימֵי הַרְמַב"ם פ"ט מֵהַל' ס"ת ה"ט וְכו'.

עכ"ל [עֲיִין בְּש"ף יו"ד ס' רַע"ב סק"א. וּבִמְג"א או"ח ס' י"א סק"ה].

שְׁהִבִּיאוּ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם. וְעֲיִין בְּשׁו"ת אֶמְרֵי אֲשׁ חֵאו"ח סו"ס י"ג מִש"כ ע"ד הַחֲת"ם ו"ל] וְא"כ אִם אֵין דוֹחֲקִים אֶת הָאֲגוּדָל עַל דְּבָר שְׁמוּדָדִין, רַק מִנִּיחִים אֶת הָאֲגוּדָל שֶׁל אָדָם בִּינוּנֵי, כְּפִי שֶׁהוּא, בְּלֹא דוֹחֲק.

שְׁפִיר מְכֻוֹן רוֹחַב הָאֲגוּדָל כְּשִׁיעוֹר שָׁנֵי ,,צַעֲנֻטֶע-מַעֲטָעֵר".

כִּמְש"כ בְּדַע"ת ס' ל"ה ס"ק קט"ז. וְכֵן נִהְגוּ הַמְּוֹרִים לְהַקְל וְכִש"כ בְּנִידוֹן דִּין דִּישׁ לְצַרְף מִש"כ הַמְּהַרְשֵׁ"ל ו"ל (בִּיש"ש פ"ד דְּחֻלִּין ס' ט"ו) דְּהַמְּהַרְי"ל ו"ל שִׁיעוֹר בְּאֶצְבַּע.

גַּיַשׁ שְׁכ' בְּשִׁיעוֹר רוֹחַב אֲגוּדָל. וְכ"כ הַפּמ"ג ו"ל בְּשָׁמוּ, בְּסִי נ"ו, שְׁפ"ד סק"ז.

וְכַתֵּב: אֶלְמָא דְּהַמְּהַרְי"ל בְּסִתָּם אֶצְבַּע שִׁיעוֹר. וְכֵן הַדַּעַת קְדוּשִׁים ו"ל ס' נ"ו סק"ג כְּתִב בְּשֵׁם הַפּמ"ג שְׁהִבִּיאוּ שִׁי"א אֶצְבַּע פְּשׁוּט, וְלֹא אֲגוּדָל יַע"ש.

ותימה על הפר"ח ו"ל בסי' נ"ו סק"ז שהביא בשם מהרי"ל דכל אצבע האמור בכל מקום הוא אגודל. וראה נא בס' חכמת אדם, הל' טריפות כלל י"ד סי' ל"ג, שפתיב ו"ל: וכל מקום שזנפר אצבעות.

צ"ע אם ר"ל אצבע פשוט או רחב אגודל. וצ"ע שם לענין במש"כ בכלל י"ט סי' ה', לענין בטרא דתירא.

וכתב בכוונת הרוקח ו"ל דשיעור אצבע שם, הוא אצבע פשוט. אבל בפמ"ג יו"ד סי' מ"ו בשפ"ד ס"ק י"ג פתיב דהיגו אצבע אגודל יעו"ש.
וצ"ע.

עוד הביא החכ"א שם מוקף בשני חצ"ל, מש"כ הפר"ח סי' נ"ו סק"ז, בשם הרמב"ם פ"ט מהל' ס"ת, דכל אצבע האמור בכל מקום הוא אגודל. והניח בצ"ע, דלא מצא שם בהרמב"ם שפתיב פו.

אלא פתיב: כל רחב אגודל האמור בכל מקום הוא רחב ז' שעורות וכו' [פנ"ל]. וכתב דיש ט"ס בהפר"ח במה שהביא בשם הרמב"ם סוה"ל גשיאות פתיב].

ובמחכת"ה אישתימיה מש"כ הרמב"ם ו"ל בפט"ו מהל' גשיאות פתיב ה"ד. ונ"ל: וזה האצבע שמושחין בו בכל התורה פולה הוא הגודל עכ"ל.

וכן בפ"א מהל' ציצית ה"ו, פתיב: דכל האצבעות בגודל. ע"ש בכ"מ בשם המרדכי בשם רבי, שצריך לשער במקום רחב אגודל.

וכן בסוף פי"ז מהל' שבת הל"ו, פתיב ונ"ל: האצבע שמשערין בה בכל מקום הוא רחב אגודל של יד. עכ"ל.

וכן בב"י או"ח סי' י"א, בד"ה: ויעשה נקב. פתיב פו בשם הרמב"ם פנ"ל.

עוד הביא שם בשם הפלבו, בשם הרי"ף ו"ל, על הני אצבעות דציצית. פ"א אצבע, היגו אגודל.

וכ"כ עוד בשם הג"ה סמ"ק. וכן נראה מדברי הרוקח וכו' ע"ש.

וכ"כ באור זרוע הגדול ו"ל ח"ב הל' עירובין סי' קכ"ו, בשם הרמב"ם פי"ז מהל' שבת הל"ו (הנ"ל) — ותמהני על מהרש"ל ביש"ש שהביא בשם מהרי"ל וכ"כ הפמ"ג בשמו וכ"כ הדעת קדושים בשם י"א, לשער באצבע פשוט ובעל החכ"א עלה ונסתפק בד"ז.

ויחד פולם במחכת"ה אישתימיה מינייהו דברי הרמב"ם ושאר פוסקים הנ"ל שפסקו דיש לשער ברחב אצבע אגודל, כאמור. גם הלום ראיתי בשו"ת טוטו"ד מהד"ת סי' קצ"ב, בסוף התשובה שם, שהשואל פתיב לו בשם מהרש"ל דוי לשער באצבע פשוט, וא"צ לשער באגודל דוקא.

והוא ו"ל השיב ע"ז, דיפה אמר להקל בזה לכבוד שבת או הפ"מ [ע"ש שפתיב פו לענין נשבר הגף] ובמחכת"ה נעלם ממנו כל הנ"ל. ומ"מ פדאי הוא מהרי"ל ו"ל וסייעתו לצרפו לסניף עכ"פ: (ב) עוד יש לצרף בנד"ז, דעת הר"ש מאיבר"א ו"ל, מוכא ברא"ש ו"ל בפ"ד דחולין סוס"י ז.

ובטוש"ע יו"ד סנ"י נ"ו סע"י י', דס"ל בדין נשבר עצם במקום צוה"ג, ונקשר, ונתרפא שאשי"י, דיש להתיר. ובשו"ת נו"ב ז"ל מהד"ק חיו"ד סי' כ"א, פתב ולא עוד וכי אין לנו שום מתיר אלא הר"ש מאיברא, והלא לפי א מדנא של הר"י עשה ר"ת מעשה להיתרא.

שאם הי' מורה איסור הי' הקול יוצא בעיר. כמו שמבואר שם ברא"ש וכו'.

משמע שר"ת התיר רק מטעם קשירת העצם שנתרפא וכו' יעו"ש. וגדולה מזו פתב בס' הפרדס לרש"י ז"ל סי' רכ"א דאם נתרפא שאשי"י, א"צ לבדוק צוה"ג כלל גם בעוף.

ומעשים בכל יום להתיר, כשמוצאים בביתאול תרנגולים מודבקים שכרי עצמות הן וכו' ושמעו כן מרבותינו שהיו לפנינו וכו'. כי אחי קמו שנתרפא י"ל מדלא חזינו עתה ריעותא בעצם א"צ לפשפש לבדוק צוה"ג וכו' עכ"ל.

הרי דרש"י ז"ל העיד בשם רבותיו להתיר. ושמעו מעשים בכל יום וכן בשו"ת שפסוף ספר רא"פ סי' י"ד.

באד"ה שוב עינתני. פתב בשם ס' יבין שמועה להרשב"ץ בהג"ה, שפתב: בשם א"ח והד"ד ברלוי ז"ל, שפתב אם נמצא שבר במקום צוה"ג ונתרפא, אין חוששין שמה נפסק אחד מצוה"ג, ומכשרינן לי'.

וכן נמי פסק רבי בתשו' וכו' יעו"ש. וכ"כ בס' דעת בס"י נ"ו ס"ק כ"א בשמם.

א"כ פשיטא דגם הפוסקים דלא ס"ל כהר"ש מאיברא והפוסקים הקדמונים ז"ל, עכ"פ לא חששו כלל לספק איסור דאורייתא בזה. דהרי גם הרא"ש ז"ל גופי' סיים בזה רק דנכון להתמיר בדבר וראה בשע"ת או"ח סי' י"א סק"ד, שפתב דבמילתא דרבנן יש לסמוך להקל לשער שיעור אגוד במקום הקצר של אגודל.

ולאו דוקא במקום הרחב שבאגודל יעו"ש. וא"כ עפ"י ז' בנידון שאלתינו דליכא כלל חשש איסור תורה, יש לסמוך להקל לשער ולמדוד האגודל במקום הקצר: אולם על גוף דברי השע"ת הנ"ל י"ל דהא לפמש"כ בחיי אדם כלל י"א סי' ט"ז דמה"ת אין שיעור לאורך חוטי הציצית.

דציצית משמע אפי' כל שהוא. ע"ש ובסי' כ'.

וא"כ קשה על דברי המרדכי שהביא הב"י בס"י י"א, ובכ"מ בפ"א מהל' ציצית, ובמג"א סי' י"א סק"ה, שכ' דמודדו האגודלים לענין חוטי ציצית במקום הרחב. והלא במילתא דרבנן יש להקל לשער האגודל במקום הקצר.

וצ"ע: איברא גם על גוף דברי החיי אדם הנ"ל, יש לתמוה, שהרי בירושלמי פי"א מסנהדרין ה"ד, לענין זמן ממרא, התיב רב המנוא, הא תני בציצית ארבע אצבעות של ארבעה חוטין, עשאן שלש אצבעות של ארבעה חוטין וכו' יעו"ש הרי מבואר דשיעור אורך הציצית הוא מה"ת.

ועינין בברכ"י או"ח סי' י"ג יע"ש והבן. ויש להאריך בד"ז: אמנם עכ"פ בנידון שאלתינו, פשיטא דיש להקל, ולהתיר בלי שום פקפוק: בצלאל זאב שאפראן סימן צח פבוד השו"ב המנף מוה"ר מרדכי נ"י בראהנישט (בסריא).

ע"ד שאלתו שמצאו בלול של תרגילים, יום אחר יום, עוף א' נקטע ראשו לגמרי, והנשארים שלימים, ולא נמצא בהם שים רונשם דרוסה. והשליבות מהלול סמוכות זל"ז.

תשובה (א) הנה עיניו חזו שפיר מה דמבואר ביו"ד סי' נ"ז סעי' י' דהא חתף ראשו של א' מהם אין חוששין לאחרים, ונקא פשנכנס לתוכו ועמד עמהם וכו'. אבל לפי המבואר בס' דעת קדושים שם סוף סק"ט, וז"ל: רבים אומרים שברדלס [דהיינו טחור] יכול ליכנס לכלובים המצויים פעת.

והועד שברדלס נכנס בין קנים דכליבי תרגולים, פשיטא סמוכים זל"ז, יותר מהרגיל. ובפרט בנמצא ההרוג בהפלוט שחזינו שהי' בפנים עכ"ל.

פי' דבנמצא ההרוג באמצע הפלוט, שיש אומדנא דמוכח שלא הי' הדורס יכול להגיע שם בידי, בודאי תלינו ששנכנס לתוכו, וקטעו בפנים, בזה כש"כ דכשר. כמש"כ הדע"ק להדיא בסוסק"י.

אלא אפי' אם ההרוג סמוך לשליבות, או חוץ לכלוב, מ"מ פינון שברדלס הי' יכול ליכנס לכלובים המצויים פעת, תלינו בודאי ששנכנס לתוכו, וכינון דקטע רישיה דחד מנייהו נח רוגזי'.

אף תנאי א' התנה הדע"ק בזה, דזה דוקא אם הקנים שבכלוב אינם סמוכים זל"ז, יותר מהרגיל. וא"כ בנידון דידן.

לפי דברי פבודו, שהשליבות מהלול, לא היו כל כך סמוכות זל"ז, יותר מהרגיל. ויש לנסות ד"ז, כמש"כ במקדש מעט ס"ק ל"א, שראה כמה פעמים שהגאון זצ"ל היה נוהג לצוות לנסות, אי ראש חתול נכנס בין הקנים, אז ודאי ברדלס שקטן מחתול יכול ליכנס, והכשיר בקטע חד.

עכ"ל בתשובה אחת הערוטי בזה, מתוס' פסחים ט' ע"ב ד"ה ספק. שפתבו, דבחור חולדה וברדלס ליכא פתוח טפח ע"ש.

וברש"י שם ד"ה שחולדה. כתב: דסתם חור חולדה וברדלס, פותח טפח הוא.

ע"ש במהרש"ל בח"ש, דפתח החור ששנכנס לבור, אף רש"י מודה שאינו פותח טפח. וכ"כ המהרש"א שם על התוס' הנ"ל ע"ש: (ב) עוד י"ל בזה, ממש"כ הדע"ק שם בסק"י, דבספק אי הי' יכול ליכנס להלול, י"ל ס"ס לקולא, ספק נח רוגזי', דיכול ליכנס ללול, וספק שמ"מ לא דרס [עוד] וכו'.

ואף אי נימא שקטע הו"ל ספק, פלשון חז"ל אימור נח רוגזי'. ונקלתו רק מס"ס וכו' ע"ש [דבריו הקדושים תמוהים בזה, כמה שר"ל דהא דקיי"ל קטע נח רוגזי', הוא רק מספק, פלשון חז"ל אימור נח רוגזי'.

ובאמת קיצר פאן במקום שהיה לו להאריך. כי לפנינו בש"ס חולין נ"ג ע"א, איתא קטע רישין דחד מינייהו, נח מרופחי'.

ולא אמרו כלל בזה לשון איחור. וע"כ משום דאמרין ודאי נח רוגזין, ולא שהוא ספק אף הרי"ף והרא"ש ו"ל גרסו בזה: אימור נח רוגזין והר"ן שם פתב להדיא, דכל אימור דאיתמר הקא, ודאי חשבינן להו וכו' ע"ש.

אף דעת הרשב"א בחי'. מובא ג"כ בפמ"ג סי' נ"ז במ"ז ס"ק י"ד, באד"ה דע נראה דס"ל דכל הני אימור הוא ספק עש"ה.

ועיין בט"ז יו"ד סי' ש"ב סק"ב, שכתב דפליגו בזה הרמב"ם והראב"ד בהל' פלאים, אי אימור הוא ודאי, או רק לשון ספק עש"ה. ואולי זה הוא פנונת הדע"ק במש"כ בסוסק"י, ונ"ל: בצירוף דעת פמה פוסקים דנת רוגזין ודאי ולא ספק, עכ"ל.

וכן בס"ק י"ב במה שפליפל בשו"ת נט"ש, פתב ג"כ דקולת קטע לאו מספק הוא, אלא הקולא בודאי. ע"ש שמוקף פן בשני חצ"ל] עכ"פ מצד הרע"ק להקל בספק אם הי' הדורס יכול ליפנס להפלוב.

הגם שדבריו סותראי ניהו, שסותר את עצמו בדבריו שם. מ"מ פתב שם ששוב ראה בבל"י בשם חב"י, קולא בספק תחב ידו ללול.

וכתב ע"ז: דצ"ע דלפום ריהטא אינו דסקא בסתם, כ"א באיזה מאורע שהי' בו נטיות להקל, עכ"ל. פ"י דהחב"י מיקל אף היכא שהדורס לא הי' יכול ליפנס להפלוב, אפ"ה י"ל שהדורס קטע ראש העוף בשעה שהוציא העוף ראשו חוץ מהלול מבין הקנים פדרך העופות, ולא תחב הדורס ידו לתוך הלול, וקיי"ל וספק על קיל.

עש"ה בבל"י ס"ק י"ב. וראיתי בשו"ת טוטו"ד מהד"ק סי' ע"ט וסי' פ"ג וסי' פ"ת חידוש ג"כ ד"ז מדנפשי', דאם נמצא תחוב צואר עוף הנהרג בין הקנים חוץ ללול, אפ"י דוע שניעשה ע"י דורס, פיון דיש ספק שפא לא תחב ידו לתוך הלול, רק העוף הוציא ראשו, ושם דרסו, הו"ל לגבי האחרים ספק לא על.

וע"ש במהד"ג סי' ק"ד שהוסיף להקל בזה גם בנמצא תוך הפלוב, דתולין שתחב ראשו לחוץ ע"ש. וכ"כ עוד בטוטו"ד מהד"ת סי' רי"א, ונ"ל:.

דאף אם נמצא ראשו של א' מהם נקטע, בפרט שהוא מונח סמיה לצד הפונה לחוץ ג"כ מותר, דעדיין הוי ספק על או לא, די"ל דלהקף שאותו הנהרג הי' ראשו לחוץ, ולקף קטעו, ולעולם לפנים לא נכנס.

ואף אם הוי ספק, הוי ספק על ממש, דספק אם מה שנהרג אותו העוף, מפח דהדורס הכניס ידו לפנים, או להקף בעוף המת הוציא ראשו לחוץ, א"כ היינו ספק על ספק לא על, וכינון דקיי"ל לקולא, ה"ה נמי בכה"ג וכו'.

ורא' ברורה לדברי מלשון הש"ע פאן, והוא מל' הר"ן, בשניהם נקט בלשונם: פגון אלו התולים המכניסין ידיהם לכלוב מלא עוף. משמע להדיא דדוקא בראינו שהכניס ידו לפנים, והוי ודאי על אז אסור, אף שנמצא א' מהם מת.

אָבֵל כּל שְׁלֵא רְאִינוּ שְׁהֶכְנִיס יָדוֹ לַפְּנִים, אַף שְׁרְאִינוּהוּ עוֹלָה עַל הַכְּלוּב מִן־תֵּר. אַף שְׁנִמְצָא א' מִהֶם הָרוּג, דַּאל"כ הָרַח וּמְכַנִּיסִין יְדֵיהֶם לַפְּנִים הוּא לְמוֹתֵר.

וּבְקִיצוֹר הו"ל לְכַתּוּב כְּגוֹן אֵלּוֹ הַחֲתוּלִין שְׁעוֹלִין עַל כְּלוּב מְלֵא עֵינַי וְנִמְצָא א' מִהֶם הָרוּג וְכו'. וְלָמָּה כָּתְבוּ וּמְכַנִּיסִין יְדֵיהֶם לַפְּנִים.

מוֹכַח דְּנֻקָּא כה"ג שְׁרְאִינוּ שְׁהֶכְנִיס יָדוֹ לַפְּנִים. אָבֵל בְּלֵא"ה מִיְתֵר, דְּהוּי סָפֵק עַל, אַף שְׁנִמְצָא א' מִהֶם הָרוּג עכ"ל וְכ"כ בְּטוּטוֹ"ד בְּמַהד"ת סִי' רל"ב, וְז"ל: וְאִם הִיא רֵאשׁ הָעוֹף תְּחִיב לְחוּץ, מִן־תֵּרִין כּל הָעוֹפוֹת, מִכַּח דְּאִמְרִינַן דְּהָעוֹף הוֹצִיא רֵאשׁוֹ לְחוּץ, וְשֵׁם מְצָאוֹ הַדּוֹר וְהָרְגוּ.

וְא"כ לְפִי"ז אַף אִם לֹא הָיִינוּ מוֹצְאִים אוֹתוֹ תְּחִיב בְּרֵאשׁוֹ לְחוּץ, מ"מ כִּינּוּן דְּגַם בְּפְנִים לֹא נִמְצָא רֵאשׁוֹ. י"ל דְּמ"ש בְּש"ע דְּבְכָלוּב אַף דְּקָטַע רֵאשׁוֹ דְּחַד מִיְנֵיהוּ, מ"מ חִיּוּשֵׁינּוּ לְאַחֲרִים.

זֶה הוּי רַק אִם נִמְצָא הָרֵאשׁ בְּפְנִים, דְּאִזּוֹ חִזְינַן דְּבְפְנִים הָרְגוּ. דְּאִם בְּחוּץ מִי הֶכְנִיסוּ לַפְּנִים. א"כ הוּי וְדַאי ע"י הַדּוֹרֵס. לְכַף חִיּוּשֵׁינּוּ לְכוּלָּם.

אָבֵל בְּאִם לֹא נִמְצָא כָּלֵל הָרֵאשׁ בְּפְנִים. אִזּוֹ אִמְרִינַן דְּהוּי סָפֵק עַל, דְּכִינּוּן דְּאִפְשָׁר דְּהָעוֹף הוֹצִיא רֵאשׁוֹ לְחוּץ וּבְחוּץ קָטַעוּ, וְלֹא עֵינִיל כָּלֵל.

וְא"כ אַף דְּאִפְשָׁר שְׁהֶכְנִיס הַדּוֹרֵס יָדוֹ לַפְּנִים. מ"מ הוּי סָפֵק עַל סָפֵק לֹא עַל וּמִן־תֵּר. דְּהוּי ס"ס שְׁמָא לֹא עַל. וְאֵת"ל עַל.

שְׁמָא לֹא דְרַס אַחֲרִים, עכ"ל. וּבְמַח"כ אִיִּשְׁתְּמִיט מֵהַטּוּטוֹ"ד בְּכָל הַמְקוֹמוֹת הַנֶּזְ"ל דְּבָרֵי הַחֵב"י הַמּוּבָא בְּבַל"י, שְׁכַתְּבָ לְהַדְיָא דְּהָא דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּמַחְבֵּר סִי' נ"ז סְעִי הַנֶּזְ"ל וְהוּא מִהַר"ן שְׁכַתְּבָ: כְּגוֹן אֵלּוֹ הַחֲתוּלִים שְׁעוֹלִים עַל כְּלוּב מְלֵא עוֹף וּמְכַנִּיסִים יְדֵיהֶם בְּפְנִים וְדוֹרְסִים וְכו'.

הָיִינוּ הִיכָא שְׁנִדְאִי הֶכְנִיסוּ יְדֵיהֶם לְכָלוּב. דַּאל"כ הוּי כְּסָפֵק עַל כְּנ"ל.

וּמְצָאִי בְּשׁו"ת שו"מ מֵהַד"ק ח"א סִי' ש"ד, שְׁהַשִּׁיג עַל הַגְּאֹן מֵהַרש"ק בְּסִפְרוֹ טוּטוֹ"ד הַנֶּזְ"ל, וְכַתְּבָ דְּאִין סְבָרָא לֹא מֵר כֵּן שְׁתַּחֲבָה רֵאשׁוֹה לְחוּץ. וְדָרְךָ הַבְּע"ח לְבָרוּחַ מִפְּנֵי הַדּוֹרֵס ע"ש.

וּבְמַח"כ גַּם מִיְנֵי אִיִּשְׁתְּמִיט דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּבַל"י בְּשֵׁם הַחֵב"י כֵּהַטּוּטוֹ"ד כְּנ"ל. וְא"כ כִּינּוּן שְׁהַגְּאֹן מֵהַרש"ק ז"ל שְׁנָה וְשֵׁלֶשׁ כֵּן הִרְבֵּה פְּעָמִים לְהַקְל, וְדַאי לְדִידֵי שׁוּמְעִין בְּזָה. וְעוֹד יֵשׁ לְצַדָּד בְּזָה. כִּינּוּן דְּגוֹף הָאִי דִּינָא דְּסִי' נ"ז סְעִי י' הַנֶּזְ"ל.

הוּא דַּעַת הַר"ן וְהָרֵא"ה בְּבַדְה"ב. אָבֵל הַרְשָׁב"א בְּמַשְׁה"ב חוֹלֵק ע"ז ע"ש.

וּבְס' תו"ק סוֹסֵק"ט, צִיָּדָד דְּלִשְׁיַת הַתּוֹס', דְּנֻקָּא בְּדִשְׁכִּיחַ לְאִסּוּרָא חִיּוּשֵׁינּוּ לְס"ד. י"ל דְּהָקָא לֹא שְׁכִיחַ טְפִי שְׁיִבְרַחוּ הָאֲחֲרִים.

גַּם י"ל דְּדָמִי לְסָפֵק אִם הוּא שׁוּמְק וְהוּן מְקַרְקְרִין שְׁבִסְעִי י"ב. וְהַרְשָׁב"א לְשִׁטְתוֹ אִזְנִיל וְתַמָּה עַל הַש"ע בְּזָה.

וְסִיּוּמֵי דְהִיכִי דְיֵשׁ עוֹד צְדָדִים אַחֲרֵיהֶם יֵשׁ לְהַתִּיר בְּמָקוֹם הַפְּסָד. וּבְפָרְט הִיכִי שְׂיֵשׁ סָפֵק
אִם בְּרַחוּ הָאֲחֵרִים אוֹ לֹא.
עכ"ד.

וּמִצָּאֵתִי בְּמִקְדָּשׁ מְעַט שָׁם ס"ק ל"א שֶׁפֶתַב לְעֵינָיו סָפֵק אִי הִי הַדּוֹרֵס יְכוּל לִיכְנֹס לְהַפְּלוּב.
וְנ"ל: מִיָּהוּ בְּסָפֵק דְּכָאן.
אוּלַּי לְצוּ"ג מִצְרֻרָף שֶׁהַמְשָׁה"ב מִתִּיר גַּם בְּאֵינוּ יְכוּל לִיכְנֹס. וְעֵינָן בְּתוּי"ק סוּס"י.
עכ"ל.

הָרִי שֶׁמִּצְדָּד ג"כ כְּמוֹ שֶׁכְּתִבְתִּי וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּק לְפִמְש"כ הַב"מ ע"ד הַפֶּר"ת סִק"ט, וְנ"ל:
וְלֵעֲנַן ד' ד' צ"ע, דָּאִם מְכַנִּים יָדוּ לְמָקָם שֶׁהָעוֹפּוֹת יְכוּלִין לְהִשְׁמִיט. לְמָה יִגְרַע מְמָקוֹם
רְחֹב.

וְעֲדִיף הוּא. דְּשָׁם פְּשָׁם שֶׁהֵן יְכוּלִין לְבָרוּחַ.

כֵּן יְכוּל הוּא לְרַדְפֵן. מִשָּׂא"כ הֵכָא.

וְע"כ נ"ל דְּמִיָּרִי שְׁע"י טוֹרַח יוּכַל לְהַשְׁיֵגֵם וְצ"ע. עכ"ל: וְאִם כֵּן אֶפְוֵא, מְפָל הָאֲמוּר,
יֵדַע כְּבוֹדוֹ אֶת אֲשֶׁר לְפָנָיו, לְהַבִּין וְלְהוֹרוֹת, בְּנִידוֹן שֶׁאֵלְתוֹ וּבְלִבְד שֶׁיִּתְקַוֶּר הֵיטֵב לְדַעַת
אִיף הִיָּה הַמַּעֲשֶׂה.

וְדַעַת לְנִבּוֹן נָקַל. וּבְטַחוּנֵי שְׁלֹא יוֹצִיא דִין מְעַוְוֶל: וְזֹאת לְדַעַת, הִיכִי דְמִקְוִלִין בְּקֻטַּע
רִישִׁיָּה דְחַד מִיָּנִיָּהוּ.

אִין חִילּוּק בְּזַה, בִּין הֵיכָא דְאִירַע כֵּן בְּפ"א. אוֹ בְּאִירַע כֵּן בְּשָׁנֵי יָמִים זֶה אַחֲרֵי זֶה.

וְגִדּוּלָה מְזוֹ כְּתִב הַדַּע"ק סִק"ו (מוּבָא בְּמִקְדָּשׁ מְעַט שָׁם ס"ק כ"ו): „שְׁמַעוּ בְּשִׁתִּי לִילּוֹת
עוֹפִית מְקַרְקֵרִין.

וְהַשְׁגִּיחוּ בְּפִקּוּר הַשְּׁנִי, וְנִמְצְאוּ שְׁנֵי קְטוּעִים. אֶמְרִינָן בְּכָל לִילָה נִקְטַע אֶחָד וְכָשֶׁר":
בְּצִלָּל זָאֵב שֶׁאֶפְרָאֵן סִימָן צֵט כְּבוֹד הַרְה"ג וְכַר מוּה"ר יְהוֹשֻׁעַ הָעֲשִׁיל בְּאֶב"ד שְׁלִיט"א
רַב בִּיאַסִּי.

ע"ד הַפְּלִיאָה שֶׁהַתְּפִלָּא כַת"ר עַל מִש"כ ב,,סִפְר חֲסִידִים" (סִי' רַל"א) וְנ"ל: כְּתִיב
(בְּרִאשִׁית ל"ב ל"ג) עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְנֵי אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה.

כִּי אֶמְרוּ הוּאִיל וּפְשַׁעֵנוּ שֶׁהַנְּחִנוּ הַלִּילָה הַזֶּקֶן לְבָדוּ, לְכָף אִירַע לוֹ בְּשִׁבְלֵנוּ, לְכָף נִדְרוּ
שְׁלֹא לְאָכְלוּ ג"ה עכ"ל. וְתִמְמָה גְדוּלָה שֶׁהוּא נִגְדַּ מְשָׁנָה מְפֹרֶשֶׁת בְּחוּלִין ק' ע"ב אר"י
וְהֵלֵא מְבַנֵּי יַעֲקֹב נֶאֱסַר ג"ה וְעֲדִינָן בְּהִמָּה טְמֵאָה מְוַתְרַת.

אֶמְרוּ לוֹ בְּסִינֵי נֶאֱמַר, אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בְּמִקְוֹמוֹ וְכו' וּפִירַשׁ"י: פְּסוּק זֶה שֶׁהַזְּהָרוּ עָלָיו בְּסִינֵי
נֶאֱמַר, וְעַד סִינֵי לֹא הִזְהָרוּ, אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בְּמִקְוֹמוֹ כו' עכ"ל. וְא"כ לְדִידוֹן דְּפִסְקִינָן פְּרַבְּנָן
בְּוֹדָאֵי לֹא הִזְהָרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עַל ג"ה וְאִיף כְּתִב הַס"ת שְׁלֹא כְּהַלְכָתָא? תְּשׁוּבָה (א) נִרְאָה
לְפַעַם"ד בַּעֲזָה"י לְתַרְזַן דְּה,,סִפְר חֲסִידִים" סוּבְרָ פְּהַרְמֵב"ם ו"ל.

ושני נביאים התנבאו בסגנון אחד. דהנה הרמב"ם בפ"ט מהלכות מלכים הלכה א', חשב שם מצוות ב"ל.

וכתב וז"ל: ויעקב הוסיף גיד הנשה עכ"ל וב לחם משנה' שם הקשה על הרמב"ם אליבא דרבנן דקיי"ל כיוותיהו: בסיני נאמר אלא שנקתב במקומו. משמע דלא נאסר אלא בסיני. וליעקב לא נאסר. ואיך פתב רבינו דיעקב הוסיף ג"ה.

וכ"ת דהוסיף מדעתו קאמר. מ"מ קשה מנ"ל? וסיים בצ"ע ע"ש הרי לפנינו דקושיא שקשה על הס"ח.

קשה על הרמב"ם ג"כ. וקיימו תרניהו בחדא שיטה: ומצאתי ב,,משנה למלך" (בפרק י' מהל' מלכים הלכה ז.

ד"ה פתב הרא"ם) שקתב וז"ל: עוד כתב היפ"ת דהא דאיתא ב,,חזות" יעקב נצטנה על ג"ה.

איתא כר"י. ולפי' הרמב"ם איתא פרבנן. וכו'.

אלא קשיא לי על מה שקתב רבינו בפ"ט ויעקב הוסיף ג"ה. ופשיטא דדברי רבינו הם אליבא דרבנן דהלכתא פנותיהו, וס"ל דאף רבנן מודו דנאסר לבני יעקב.

אלא דפלוגתיהו הוי אם פסוק זה דעל פן לא יאכלו אם נאמר בסיני אם לאו עכ"ל. הרי שהמל"מ מתרץ קושיות הלח"מ הנ"ל.

ותימה שלא הביאו פלל. והלח"מ במחכ"תאישתמיטתיה דברי ה,,חזות" דיעקב נצטנה על ג"ה.

וטעמו ונמיקו של הרמב"ם שנאסר ג"ה לבני יעקב, לדין דהפסוק בסיני נאמר. ע"כ הוא מטעם שצדדו בני יעקב שלא לאכול ג"ה.

כמש"כ בס"ח הנ"ל. ואם פן אתי שפיר היטב דברי הס"ח דסובר פהרמב"ם ז"ל (א):** (א) אמר פן המחבר: מדברי ה,,ספר חסידים" הנ"ל יש להופיא דב"נ מצווה לקנים נדרו.

ראה ב,,משנה למלך" (פ"י מהל' מלכים ה"ו).

באד"ה ודע) וב,,פרשת דרכים" (דף האיתרים) יעוי"ש ויש לפלפל בכ"ז ונהבן חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט)** ונהנה זה ברור דהרמב"ם אינו סובר כה,,חזות" דיעקב נצטנה על ג"ה.

דהא לדין דפסקינן בסיני נאמר. ע"כ לא נצטנה.

וזה שקדק הרמב"ם וכתב: ,,ויעקב הוסיף ג"ה".

וגבי מילה דקדק וכתב: ,,אברהם נצטנה על המילה".

דבמילה נצטנה. ובג"ה לא נצטנה, לכן נקט לשון ,,והוסיף".

ואם פן יש להבין מאי טעמא הוסיף יעקב ג"ה. בשלמא בגי יעקב שפיר יש לומר שפאסרו בג"ה, משום שפשוטו שהניחו הזקן לבדו, לכה נדרו מג"ה פנ"ל.

אבל יעקב אע"ה, מדוע ולמה אסר על עצמו ג"ה? ומ"כ צריכין לומר, דאף יעקב נדר מג"ה. משום שארע לו מכשול ועיין ביו"ד סי' רכ"ח בש"ך ס"ק ק"ח עש"ה.

ודו"ק: אבל קשה לי מאד על זה. דהנה הגאון רי"ש ז"ל מלבוב בספרו, "ידות נדרים" (על יו"ד הל' נדרים סי' ר"ג ב"ד יוסף סק"ז) הביא בשם באה"ט בשם ספר חסידים שלא ידור פדרכי האמורי.

דהיינו אם יש לו חולי מעיים לא ידור שלא לאכול בגי מעיים. וכן בחולי הראש לא ידור שלא לאכול ראש בהמה.

כי כ"ז מדרכי האמורי עכ"ל. וקשה האם נדרו פדרכי האמורי בשביל שהיה לאביהם פאב בג"ה נדרו מג"ה? ואפשר לומר דה, ספר חסידים" לא אסר רק בנדר בשביל חולי עצמו ר"ל.

ולא בשביל חולי אחר. ואם פן הקא נדרו בשביל אביהם.

אבל אם יעקב בעצמו נדר פנ"ל קשה מאד דזה הוי דרכי האמורי ותימה על הגאון מלבוב ז"ל שבמחכ"ת לא הרגיש בזה. ואפשר לומר דיעקב לא נדר משום פאב וחולי שהיה לו בג"ה.

רק נדר על שגבס למקום סכנה. כמש"כ בזוה"ק.

ודו"ק: (ב) והנה בש"ס חולין צ"א ע"א אמרינן: אמר ר"י בר חנינא מאי דכתיב דבר שלח ה' בייעקב ונפל בישראל. דבר שלח בייעקב זה ג"ה.

ונפל בישראל שפשוט איסורו בכל ישראל. ואר"י ב"ר חנינא מ"ד טבות טבח והכו פרע להם בית השחיטה.

והכו טול ג"ה בפניהם. כמאן דאמר ג"ה נאסר לב"נ ע"ש.

ומצאתי בס', "נועם מגדים" (על התורה פ' מקץ) שכתב וז"ל: יש להפליא דלפום דרשת ריב"ח בקרא דדבר שלח תיקשי דמאי חידוש לנו הנביא דכ"ז כתוב בתורה מבואר בעליל ענין גייעת פה ירו ואיסור ג"ה עבור זה.

ואי תורה קמהדר, הו"ל לאהדורי פולה תורה. עש"ה שהאר"י ותיגרץ דמאי דאמרינן דבר שלח בייעקב זה ג"ה.

אין הפנונה על ענין המאורע דגיד, דהקב"ה אינו מנחז שמו על הדבר בלתי טוב ואיך יאמר דבר שלח ה' כו' על זה. רק הפנונה על הלאו ואזהרה דג"ה.

ואמר דבר שלח ה' בייעקב פאומר ליעקב תכה נאסר, לאפוקי דל"ת בסיני נאמר. וגם נראה עוד דלמ"ד לבני יעקב נאסר, ודאי לא פאה האזהרה רק ע"י יעקב, כי בגי יעקב לא מצינו שהיו נביאים ושנתחד הדבור אליהם.

וְזֶה, שְׁלַח בְּיַעֲקֹב" שִׁשְׁלַח עַל יְדוֹ אֲזַהְרָה זֹו וּלְפִי"ז טוֹבָא קַמ"ל דְּלַבְנֵי יַעֲקֹב נְאָסֵר, דְּלֹא נִשְׁמַע מִקְרָאֵי דְאֹרְיִיחָא.

כְּאֲשֶׁר בְּאַמַּת נְחֻלְקוּ בִּשְׁ"ס עַל זֶה. עֲשֵׂה טְהוֹרִים אִמְרֵי נֹנְעִים.

וּכְשֶׁאֲנִי לַעֲצָמֵי, תְּמָה, תְּמָה" אֶקְרָא עַל דְּבָרָיו ז"ל, דְּהֵאִידָא אֶפְשָׁר לֹמַר דְּרִיב"ח פִּירֵשׁ דְּבָרֵי הַנְּבִיא דְלִיַעֲקֹב תְּכַף נְאָסֵר.

לְאִפּוֹקֵי דְל"ת בְּסִינֵי נְאָמֵר. אִם כֵּן הוּא לְרִיב"ח לְסִינֵים בְּמֵאמְרוֹ: כִּמְאֵן דְאָמַר ג"ה נְאָסֵר לַב"נ.

כִּמּוֹ שְׁסִינֵים אַח"ז בְּפִסְוִק: טְבוּחַ טְבוּחַ וְהֵכֵן טוֹל ג"ה כַּמ"ד ג"ה וְכו' וְהֵכָא נְמִי הוּא לְסִינֵים כֵּן וּמְדָלָא סִינֵים כֵּן ע"כ צְרִיכִין לֹמַר דְּרִיב"ח פִּירֵשׁ דְּבָרֵי הַנְּבִיא אֶלִיבָא דַּכ"ע גַּם לְדִידֵן דְּפִסְקִינֵן מִסִּינֵי נְאָסֵר.

אִפ"ה כ"ע מוֹדִים דְּלַבְנֵי יַעֲקֹב נְאָסֵר. וְכַמֶּש"כ הַמַּל"מ בְּדַעַת הַרְמַב"ם שְׁכַתְּב: ,,וַיַּעֲקֹב הוֹסִיף ג"ה" דְאָף רַבְּנָן מוֹדוּ דְּלַבְנֵי יַעֲקֹב נְאָסֵר.

וְאִם כֵּן טוֹבָא קַמ"ל דַּלְכ"ע לַבְנֵי יַעֲקֹב נְאָסֵר, וְאָף לִיַעֲקֹב נְאָסֵר, דְּלֹא נִשְׁמַע זֹאת מִקְרָא לְדִידֵן דְּפִסְקִינֵן מִסִּינֵי נְאָמֵר. וְזֶה הוּא הַפִּירוּשׁ, ,,דְּבָר שְׁלַח בְּיַעֲקֹב" זֶה ג"ה.

דִּיַעֲקֹב הוֹסִיף ג"ה, אָף שֶׁלְדִידֵן בְּסִינֵי נְאָסֵר. וְזֶה הוּא מְקוֹר נִפְתַּח לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם שְׁכַתְּב: ,,וַיַּעֲקֹב הוֹסִיף ג"ה".

וּמִיָּנֹשֶׁב קְוִשִׁית הַלַּח"מ הַנ"ל שֶׁהַקְּשָׁה מִנ"ל הָא וּלְפִי הָאמֹר, מְקוֹר מְקוֹמוֹ טְהוֹר שׁוֹאֵף וְזוֹרַח בְּדְבָרֵי רִיב"ח בִּשְׁ"ס חֻלְיִין צ"א ע"א שָׁם. וְדוּק: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִימֵן קַ כְּבוֹד הָרַב הַמְּוִפְלָג בְּתו"י וְכו' מוה"ר אֵלִי אֲבָרְהָם טַעֲלַלְעַר ה"י דוּמ"ץ פֶּה בִּאקוּי.

מְכַתְּבוֹ לְנִכּוֹן נְמִסֵּר לְיָדֵי, בּוֹ הַבִּיעַ הַצְּטַדְקוּתוֹ, עַל זֶה שְׁלֹא בָּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעַצְמוֹ לְחַדֵּר הוֹרְאָתִי, לְהַקְשִׁיב לְקַח מִפִּי, לְאִסְיָקִי שְׁמַעְתָּא אֶלִיבָא דְהַלְכְתָּא, בְּעַנְיֵן הַשְּׁאֵלָה שְׁנִשְׁאֵל עָלֶיהָ.

כִּי לְרַגְלֵי מַחְלָתוֹ שְׁתַּקְפָּה עָלָיו, הוּא פְּלוּא בְּבִית, וְעָלָיו לְשִׁמּוֹר פְּקִידַת הַרֹּפֵא לְבַל יִצְא חַחוּצָה, לְכֵן נִפְשׁוּ בְּשִׂאֲלָתוֹ וּבְקִשְׁתִּי, כִּי לְמַעַנּוֹ אֶעֱשֶׂה לְהַשִּׁיב לוֹ מִפִּי כְּתָבִי, אֵת חוֹת דַּעֲתִי ע"ד הַשְּׁאֵלָה: בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁהַפְּשִׁיטָה שְׁשָׂה אֲנוּזוֹת.

וְעַרְבָה אֵת הַעוֹרוֹת שְׁוֹמֵן בְּיַחַד. וְאַח"כ מְצָאָה בְּאַחַת מֵהָאֲנוּזוֹת הַנִּפְשִׁטוֹת, שֶׁהִיְתָה נִדְאֵי טְרִיפָה וַיִּצְא כַּת"ר לְדוֹן בְּזָה אֵי עִיר שְׁוֹמֵן אֲנוּז מִיְקָרֵי רֵאוּי לְהַתְּכַבֵּד.

וְהִבִּיא מֵהַפְּלֹגְתָא דְרַבְּנוֹתָא דְאִיבָא בְּזָה: תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה לְכַאוּרָה נִרְאָה שְׂאִין לְהַקֵּל בְּזָה, נִגְדַּת דַּעַת רֵאשׁ הַמּוֹרִים א"ו הָאָרוּךְ ז"ל כָּלֵל כ"ה, שְׁפִסְקָ שָׁם, דַּעַר שְׁוֹמֵן אֲנוּז הָנִי חֹהֵר"ל. וְהַשֵּׁר הַמְּסַפִּים לְזָה הוּא מְאוּר עֵינֵינוּ, אֲדוּנָנוּ, מִשָּׂה רַבִּינוּ, הַרְמ"א בַּעַל הַמִּפְּהָ ז"ל בִּי"ד ס' ק"א סַעִי ד'.

וְכַפֵּל וְשָׁנָה וְשָׁלַשׁ ד"ז בְּשֵׁם א"ו הָאָרוּךְ. בַּד"מ וּבַת"ח כָּלֵל מִדִּין ד'.

אֵלָּא שַׁבַּת"ח הוֹסִיף בְּשִׁמּוֹ לְחַלְקַת בְּזָה דַּעַר שְׁוֹמֵן אֲנוּז שְׁלַם מִיְקָרֵי ר"ל. וְאִם נִחְתָּם לְרַצּוֹעוֹת בְּטַל חֲשִׁיבְתוֹ וְכו' ע"ש.

והיא מש"כ בגליון או"ה נשם בשם מהר"י מולין ע"ש. אף שהמהרש"ל ביש"ש פנ"ה סי' נ"ג חולק על זה.

מ"מ פתב הב"ח בסי' ק"א, שנראה לו העיקר פדברי א"ו הארוך בזה, דעור אנוז שלם ר"ל. ואם נחתף אינו ר"ל ע"ש.

והט"ז נשם סק"י, הקמיר עוד יותר, דגם נחתף הני ר"ל. והש"ף בס"ק י"ג נשם אף שהביא להמהרש"ל שחולק בזה.

מ"מ בנקה"כ. משמע דחילק בין שלימה לחתיכה ועכ"פ שלימה הני ר"ל.

וכ"כ הפמ"ג. במ"ז סק"י נשם דהנקה"כ פוסק כת"ח.

נכתב דזה אמת ונציב ע"ש. וכ"פ החוו"ד בבניאורים סק"ו, וכתב דהקושיא של הרש"ל.

פבר ישבה הרמ"א בהגהותיו כת"י על או"ה ע"ש. ועיין בתשובה מאהבה ח"ג בסי' ק"א סק"י, הביא בשם הלק"ט, שדעתו כהנקה"כ ע"ש: ומה שהעתיק כת"ר בשם הגהות חכמת שלמה להגאון מהרש"ק ז"ל שהורה דמחמת חלת מזלי, לא הני עור שומו אנוז חהר"ל.

א'.

שמחוסר מעשה גדול החתיכה. ב'.

המליחה. ג' הבישול.

נכתב דאף דלהפמ"ג מחוסר חתיכה, לא הני מחוסר מעשה. עכ"פ תרתי מיהא הני.

עכ"ד.

ולפענ"ד קשה העתקה הזאת. מש"כ דעור שומר אנוז לא הני ר"ל, משום שמחוסר מעשה המליחה והבישול.

דקא מבואר בכל הפיסקים דמליחה לא הני מחוסר מעשה, כמ"ש הב"י להדיא בסי' ק"א בשם הסמ"ק והש"ד והר"ת דמליחה לא הני מחוסר מעשה. וכ"כ המהרא"י בשעריים שלו וכ"ה ברמ"א סי' ק"א לענין רגלים שפחרכו דחשיבי ר"ל אפי' לא נמלחו עדיין.

וכ"ה בפמ"ג נשם בשפ"ד סק"י דמעשה כ"ד כמו מליחה מיקרי ר"ל. וכ"כ בהגהות יד שאול בסי' ק"א, וז"ל: ואם מחוסר מליחה ובישול, לא מיקרי מחוסר, ולפענ"ד יש סמך לזה ממש"כ הר"ן בפ"ב דגיטין, דמחוסר קנייה, לא מיקרי מחוסר, כל שאינו מחוסר מעשה בגופו.

והוא הדין פאן. עכ"ל: וכש"כ שיש להקשות על ה, חכמת שלמה".

לפי העתקת כת"ר [ואינו תח"י] מה שצירף לענין עור שומו אנוז, דלא מיקרי ר"ל משום שמחוסרת בישול. ונראה שצירף בזה דעת המחבר בדעה הראשונה בסעי' ג' נשם דלא חשיבה חהר"ל אא"כ היא מבושלת.

ולפענ"ד זה ליתא. לפי מה שאוכיח במישור בס"ד, דיש חילוק בין בשר בהמה, לעור, בזה.

דע"כ לא פליגו הפוסקים בזה אלא בבשר בהמה. אבל בבשר עיף הפל. מודים דגם חתיכה שאינה מבושלת הוי ר"ל. וליכא שום פלוגתא כלל בזה. וא"כ עפי"ז אין לצרף דעה זו כלל לענין עור אונז. דהנה לכאורה יש לדקדק במחבר יו"ד בסעי' ג' שם במש"כ תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות בטלה וכו'. ומשמע דרק משום שהיא בנוצתה לא מיקרי ר"ל. וקשה דהא גם פשוטלה הנוצות, פיון שעדיין אינה מבושלת לא נחשבה ר"ל.

כמש"כ המחבר בעצמו אח"ז שם: וכן לא חשיבה חהר"ל אא"כ היא מבושלת ז נראיתי לאחד קדוש מדבר הגאון בעל אוה"ח ו"ל בספרו פרי תואר בסי' ק"א סק"ו שהרגיש בקושיא זו ומה שפתב שם לתרץ.

הנה המעיין יראה שבמחכת"ה תירוצו דחוק מאד יע"ש. והאיר ה' את עיני ומצאתי בפרישה סי' ק"א סק"ב שפתב ונ"ל: ובלא נוצה הפל מודים דמיקרי חהר"ל, אפי' היא חיה שהרי חזי לאומצא.

ובהגהת פרישה שם מסיים: כמש"כ בשפת קכ"ח ע"א שאני בר אונזא דחזי לאומצא. עכ"ל.

וא"כ עפי"ז אתי שפיר, דבתרנגולת דוקא בנוצתה אינה ר"ל. אבל אם נטלה נוצתה, אעפ"י שעדיין אינה מבושלת, גם לדעה זו חשיבה ר"ל.

שהרי חזי לאומצא. משא"כ בבשר בהמה לדעה זו לא חשיבה חהר"ל אא"כ היא מבושלת: (ב) הו אמת שלכאורה יש להקשות על הפרישה בזה.

דא תינח לפי הגירסא שלפנינו בשפת קכ"ח ע"א דס"ל לר"ח דדוקא בבר אונזא מותר לטלטלו, משום דחזי לאומצא. ומשמע דבבשר בהמה תפל לא חזי לאומצא.

וע"ש בפירש"י ותוס'. וכ"מ מהתוס' פסחים כ"ד ע"ב ד"ה פרט עש"ה.

אבל לפי גירסת הרי"ף והרא"ש שם. מבואר דגם בשר בהמה תפל מותר לטלטלו.

וע"ש בר"ן דהטעם משום דחזי לאומצא. וכ"פ הרמב"ם להדיא בפכ"ו מהל' שבת הט"ז דמטלטלין בשר חי בין תפל בין מליח מפני שראוי לאדם עכ"ל.

וע"כ נדאי דס"ל דגם בשר בהמה חי חזי לאומצא. ולא מחלקי כלל בין בר אונזא לשאר בשר.

ואם פן לש' לשיטתיהו קשה גם בבשר בהמה אמאי לא חשיבה חהר"ל אא"כ היא מבושלת שהרי חזי לאומצא אמנם י"ל עפי"ד הט"ז באו"ח סי' ש"ח סק"כ במש"כ לתרץ דעת הרמב"ם הנ"ל, דדוקא לר"ח אמרינו פן בגמ' דהוא ס"ל כר"י.

ובעיניו דמחזיקין אותו לאותו דבר, להיתר מוקצה. ולא סגי במה שהוא ראוי.

מש"ה מחלק בין בר אונזא לשאר בשר. אע"ג דגם שאר בשר חי ראוי לאכילה באומצא וכו'.

דמ"מ לא מחזיקי אינשי כל כף לזה, כמו בבר אנווא. אבל לר"ש דקי"ל פנותי' פיון דעכ"פ חזי לכוס, הוי ראוי.

ומשום מוקצה אין איסור עש"ה. ועיין בפמ"ג במ"ז שם בבואור יותר.

דלר"י דאית לי' מוקצה, בשר בהמה תפל אע"ג דראוי לאומצא ע"י הדחק, מ"מ אדם אינו מחזיקי לכה, כ"א למלוח ולבשל, ואסור לטלטלו. משא"כ בר אנווא עומד לכה לכל אדם לאכול באמצא עש"ה.

ולפענ"ד נ"ל להביא ראיה להט"ז דבבשר בהמה חי, אע"ג דראוי לאכילה באומצא, מ"מ לא מחזיקי אינשי כל כף לזה. שהרי שנו חכמים בלשון המשנה במנחות צ"ט ע"ב: שעיר של יוה"כ נאכל לערב.

והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי. מפני שדעתן יפה.

ובגמרא שם, ק' ע"א: לא בבליים הם אלא אלכסנדרים הם. ומתוך ששונאין את הבבליים, קורין אותן ע"ש בבליים.

וע"ש בפירש"י משום שעושין מנהג רעבתנות. וכן הוא בתוס' שם.

וע"כ בהרע"ב בפיהמ"ש. שפי' מפני שדעתן יפה.

ואנו קצים לאכול הבשר כשהיא חי ע"ש. הרי משמע להדיא כהט"ז דלא מחזיקי שאר אינשי כל כף לאכול בשר בהמה חי רק האלכסנדרים.

וכ"מ עוד יותר מהתוס' מנחות מ"ח ע"א ד"ה חטא בשבת בשביל שתזכה בשבת. וכתבו: תימה יזרוק פדי לאוכלו חי.

דכה"ג תנו במנחות צ"ט ע"ב [הנ"ל] וי"ל דאין זה זכות וכו' עכ"ל. ולכאורה קשה הא להרי"ף והרמב"ם כל בשר חי חזי לאומצא.

ולמה אין זה זכות? אלא נדאי כהט"ז דאע"ג דחזי לאומצא, מ"מ לא מחזיקי אינשי כל כף לזה, דהוי אכילה ע"י הדחק. ובקדושים בעינו למשחה לגדולה פדרה שהמלכים אוכלין.

ולא עבדי מלכים דאכלי הכי. פרב חסדא בזבחים כ"ח ע"א א)***(א) ונראה דרב חסדא אזיל לשיטתו בחולין קל"ב ע"ב דאמר מתנות פהונה אין נאכלות אלא צלי.

ואין נאכלות אלא בחרדל מ"ט אמר קרא ל, משחה לגדולה, פדרה שהמלכים אוכלים.

ובתוס' שם בד"ה אין. ובחז' הרשב"א ובחז' הריטב"א ז"ל העירו מהא דתנו בזבחים צ' ע"ב ובכולן רשאין הפהנים לשנות באכילה, לאוכלו צלויין שלוקין וכו'.

וכ': דנדאי כמו שטוב לו, ונהנה יותר, מצי אכיל וכו' יע"ש. ולשון, רשאין" שבמשנה ע"כ יתפרש לשון, חיוב".

כפירש"י בערכין כ"ח ע"ב ד"ה רשאי. ובתוס' שם ד"ה אומדין.

ובתוס' חולין נ"ד ע"ב ר"ה אין, כתבו גם בשם רבינו גרשום ז"ל דלשון, רשאי" הוי כמו, חיוב".

וכ"כ התוס' בקידושין ל"ג ע"א ד"ה אין דלשון רש"אין הוי כמו,, חייבין" יעו"ש.
ועפ"י יתכן שפיר מה שאמר רב חסדא דמתנות פהננה אין נאכלות אלא צלי. דלשוננו
מורה על,, חיוב".

וראה בס' תורה תמימה (סדר קרח. י"ח ח') עה"פ:,, וליה נתתים למשקה", אות כ"ד.
שכתב: לא נתבאר לי הענין לאשורו, אם אכילה פזו חובה היא או רשות. פי פשטות
הלשון אין נאכלות אלא צלי, מורה על חיוב.

וכנגד זה לשון,, רש"אין" מורה על רשות וכו' עכ"ל ובמחכ"ת איש תמימה דברי רש"י
והתוס' בכל המקומות ונ"ל דגם לשון,, רש"אין" יש לפרש על,, חיוב":** וראה בפסחים
ע"א.

דשעירי הרגלים חי נאכלין וכו' ושמחה בחי ליכא ע"ש. ולהכי שפיר כתבו התוס' דאין
זה זכות.

וראה בעירובין כ"ט ע"ב דאר"י א"ש בשר חי פדי לאכול הימנו. ובק"נ על הרא"ש
בעירובין שם פ"ג סוס"י א' אות ת' דבשר חי שרי לטלטל דחזי לאומצא אפי' בשר בהמה
ע"ש.

ובאמת מבואר הדבר להדיא שאמרו רבנו בטעמא, בירושלמי פאה פ"ח ה"ד. ובעירובין
פ"ג ה"א.

דבשר חי מערבין בו. פדתנו [במנחות צ"ט ע"ב ה"ג"ל] הבבליים אוכלין אותו כשהוא
חי.

מפני שדעתו מקולקלת ובעירובין הגירסא: שדעתו יפה]. ו, במראה הפנים" על
הירושלמי פאה שם ד"ה בשר חי.

דקדק אמאי לא פריד: ובבליים הוי רובא דעלמא. כדפריד בעירובין כ"ט ע"ב שם:
ופרסאי הוי רובא דעלמא יע"ש.

וה,, יפה עינים" שם תירץ דמבשר חי לא קשיא, דגבי עירוב דרבנו הקילו.

ולא קשיא להגמ' רק ופרסאי וכו'. משום דהתם לחומרא יע"ש.

ומשמע ג"כ דלא מחזיקי שאר אינשי כל כף לאכול בשר בהמה חי: (ג) נאפשר שר עוד
להמתיק הדבר יותר, ע"ד פלפול קצת, ליישב דעת הרמב"ם בפכ"ו מהל' שבת הט"ז
ה"ל דס"ל דגם בשר בהמה חי מטלטלין, מפני שראוי לאדם לאכול באומצא.

לפמש"כ הפמ"ג באו"ח במ"ז ה"ל דבשר בהמה אפ"ג דראוי לאכילה באומצא, מ"מ
הוי אכילה ע"י הדחק. ונהנה באכילה ע"י הדחק מצינו דפליגו בזה ר"י, ור"ל בשבת ע"ו
ע"א דר"י ס"ל דאכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה.

ור"ל ס"ל שמה אכילה ונהרמב"ם בפ"ח מהל' שבת ה"ג פסק להדיא דאכילה ע"י הדחק
שמה אכילה. וע"ש בהה"מ שהיה לו גירסא אחרת בגמ'.

ר' אושעיא. במקום ר"ל.

וְכַתֵּב דְהַרְמַב"ם פֶּסֶק כֹּר' אוֹשְׁעִיָּא ע"ש. וּבְאַמַּת רוּחַ הַקְּוֹדֵשׁ הוֹפִיעָה בְּבֵית מְדַרְשָׁם.
שָׁפֵן מְצַאֲתִי גִירְסָא זוּ בְּרַבִּינוּ חֲנִנְיָאֵל בְּשֵׁבֶת שָׁם. וְיָדוּעַ שְׁכָל דְּבָרֵי דְבָרֵי קַבְלָה וְעֵינֵי
בִירוּשְׁלָמִי שֵׁבֶת פ"ז ה"ד תְּנִי ר' אוֹשְׁעִיָּא וכו'.

יע"ש בְּגִלְיוֹן הַש"ס בִּירוּשְׁלָמִי שָׁם, וּבְקִנְיָן עַל הַרְמַב"ם שָׁם ע"ש. וּבִימֵיהֶם עֲדִינֵן לֹא
נִדְפַס הַרְמַב"ם חֲנִנְיָאֵל עַל הַש"ס.

וּא"כ עִפ"ז אֶפְשָׁר לֹדַם דְּהָא דִּאר"ח בְּשֵׁבֶת קכ"ח ע"א הַנ"ל שְׂאֵנִי בַר אֲנוּזָא דְחִזִּי
לְאַנְמָצָא. מְשׁוּם דַּס"ל כֹּר"י דְאַכִּילָה ע"י הַדְּחָק לֹא שָׁמָּה אֲכִילָה.

וּמִש"ה דְּנִקְא בְּשַׁר אֲנוּזָא, דְּעוֹמֵד לְכַף לְכָל אָדָם לְאַכּוֹל בְּאַנְמָצָא, וְלֹא הוּי אֲכִילָה ע"י
הַדְּחָק, שְׂרִי לְטַלְטְלוּ. מִשָּׂא"כ בְּשַׁר בְּהֶמָּה, אַע"ג דְּרָאוּי לְאַנְמָצָא, מ"מ אָסוּר לְטַלְטְלוּ,
מְשׁוּם דְּהוּי אֲכִילָה ע"י הַדְּחָק וְנָא שָׁמָּה אֲכִילָה.

אָבֵל הַרְמַב"ם ז"ל דַּס"ל דְאַכִּילָה ע"י הַדְּחָק שָׁמָּה אֲכִילָה פנ"ל. לְהַכִּי שְׁפִיר פֶּסֶק דְגַם
בְּשַׁר בְּהֶמָּה חִי מְטַלְטְלוּ, מִפְּנֵי שְׂרָאוּי לְאַכּוֹל בְּאַנְמָצָא: (ד) וְעִפ"י מַה שְׁכַתְּבִי נְרוּיַח
עוֹד לְיִשְׁבַּב הָא דְאַמְרִינֵן בְּיוֹמָא פ' ע"א טְוִמְאָת אוֹכְלִין בְּכַפִּיצָה מְנַלְו.

א"ר אֶלְעָזָר דְאַמְרַן קָרָא מְכָל הָאֵלֶּיךָ אֶשְׁר יֶאֱכַל. אֵלֶּיךָ הֵבָא מִחֲמַת אֵלֶּיךָ.

וְאִיזָה זֶה בִּיצַת תְּרַנְגוּלָתָא. וּפְרִיָּה: וְאִימָא גְדִי.

וּמִשְׁנֵי מְחֻסָּר שְׁחִיטָה. וּפִירִש"י בְּשִׁיצָא מִתּוֹךְ הָאֵלֶּיךָ שְׁנוּצָר בּוֹ לָאוּ אֵלֶּיךָ מִקְרִי לְעֵנִין
טְוִמְאָה לֹא הוּא וְלֹא אָמוּ, דְּהָא מְחֻסָּרֵי שְׁחִיטָה עכ"ל.

וּבְהֶגְהוֹת הַרְש"ש שָׁם הִקְשָׁה עַל פִּירִש"י דְּבִיצָה נִמְי לֹא קָרִינֵן בְּאַמָּה אֶשְׁר יֶאֱכַל. דְּאִי
לְמ"ד אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ת.

נְחִירָה מִיָּהָא בְּעֵי פְהִתּוּס' חוֹלִין כ'. וְכו'.

וּי"ל דַּמ"ל בְּבִיצָה שְׁנִמְצָאָה בְּמַעֲיָה לְאַתְר שְׁחִיטָה. דְּוִמָּא דְּבִין פְּקִיעָה דְּפְרִיָּה אַח"ז.

עכ"ל וְאַפְתִּי קִשָּׁה גַם אִם מוֹקִי לָהּ בְּבִיצָה שְׁנִמְצָאָה בְּתִרְנַגְלוּת שְׁחִיטָה. הָא עכ"פ
מְחֻסָּרַת הָאֵם מְלִיחָה לְהוֹצִיא דָּמָה.

וְעֲדִינֵן לֹא קָרִינֵן בְּאַמָּה אֶשְׁר יֶאֱכַל. וְכִמּוֹ דְּמִשְׁנֵי הַש"ס לְעֵנִין בִּין פְּקוּעָה דְּטָעוֹן קָרִיעָה
וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבִי לְהַט"ז אֲתִי שְׁפִיר.

דְּשְׂאֵנִי תְּרַנְגוּלָתָא דְּעוֹמֵד לְכַף לְכָל אָדָם לְאַכּוֹל בְּאַנְמָצָא, אִפִּי בְּלֹא מְלִיחָה. וְלֹא הוּי אֲכִילָה
ע"י הַדְּחָק כָּלֵל, וְלְהַכִּי שְׁפִיר קָרִינֵן בְּהָא אֶשְׁר יֶאֱכַל.

מִשָּׂא"כ בִּין פְּקוּעָה שְׁהוּא בְּשַׁר בְּהֶמָּה, אַע"ג דַּע"י הַדְּחָק חִזִּי לְאַנְמָצָא. לֹא קָרִינֵן בִּי אֶשְׁר
יֶאֱכַל.

דְּאַכִּילָה ע"י הַדְּחָק לֹא שָׁמָּה אֲכִילָה לִר"י הַנ"ל וְיִישׁ לְהוֹכִיחַ דְּגַם ר' אֶלְעָזָר בְּעַל הַמִּמְרָא
הַזֹּאת ס"ל ג"כ כֹּר"י רַבּוּ. כְּדְאַמְרִינֵן בִּיבְמוֹת צ"ו ע"א דִּר' אֶלְעָזָר תְּלָמִיד ר"י הָהוּא.

וְנִזְדַּע דְּהַתְּלָמִיד מְסַתְּמָא ס"ל כְּרַבּוּ. כְּדְמוּכַת בְּשֵׁבֶת קכ"ח ע"א דְּפְרִיָּה מְדַר"ה תְּלָמִיד
דְּרַב.

אָדָרְב.

וְכֵן הָא בְּתוֹס' שְׁבוּעוֹת מ"ב ע"א ד"ה כָּל ע"ש. וְהָא נָמִי מִסְתַּמָּא ס"ל ר' אֶלְעָזָר תַּלְמִיד ר"י.

כר"י רבו, דְאָכִילָה ע"י הַדְחָק לֹא שָׁמָּה אָכִילָה. ועפ"י הש"ס יומא הנ"ל י"ל על ה,,ציון ירושלים" על הירושלמי עירובין פ"ג ה"א שְׁהַנִּיחַ בַּצ"ע הָרְאִיָּה שְׁהִבִּיאוּ בִּירוּשָׁלַיִם שָׁם דְּבָשָׁר תִּי מְעַרְבִין בּוּ.

מָהָא דְתַנּוּן בְּשַׁעֲרֵי שֶׁל יוה"כ הַבְּבֻלָיִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי. דְּהָא י"ל דְּשָׂאֲנֵי שְׁעֵיר שְׁהוּא רָף.

וא"כ אין ראי' מַשֶּׁם יע"ש. וּלְפִי מָה שְׁפָתַתְתִּי מִןכַּת מַש"ס יוֹמָא הַנְּ"ל דְּאָפִי' בְּבָשָׁר רָף הָאוֹכְלוֹ חַי, הֵנִי אָכִילָה ע"י הַדְחָק.

דְּהָא אֵין לָהּ בְּשָׁר בְּהֵמָה רָף יוֹתֵר מִבְּשָׁר בֶּן פְּקוּעָה, וְאִפְ"ה נִחְשָׁבָה אָכִילָה ע"י הַדְחָק כַּנְּ"ל [וּבְעֵינֵי הַדְּבָר לְעֵנֵן אָכִילָה ע"י הַדְחָק, אִי שָׁמָּה אָכִילָה בַּכ"מ יֵשׁ לְהַעֲרִיר מַע"ז ל"ת ע"ב דְּפִלְגֵי חֲזַקְיָה וְר' יוֹחָנָן לְעֵנֵן דְּגַ מְלִיחַ וּבִיצָה צְלִיָּה.

וְעֵינֵן בְּתוֹס' יְבָמוֹת מ"ו ע"א ד"ה ר"י. וְיֵשׁ לְפִלְפֵל הַרְבֵּה בְּזֵה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם שְׁלֹא יִסְתְּרוּ אֶהֱדָדִי.

עֵינֵן בַּב"י יו"ד סי' קי"ג. וְיֵשׁ לְבָנוֹת וְלִסְתוֹר וְהַבֵּן.

וְלֹא עַט הָאָסֶף פָּה]: וְאִם כֵּן הָרִי הִבְאֵתִי בַּס"ד רְאִיּוֹת נְכוּחוֹת לַהֲט"ז דְּבָשָׁר בְּהֵמָה חַי, אַע"ג דְּרֵאוּי לְאָכִילָה בְּאִנְיָא, מ"מ לֹא מַחְזִיקֵי אִינְשֵׁי כָּל כְּפֹ לְזֵה, דְּהֵנִי אָכִילָה ע"י הַדְחָק. מַשְׂא"כ בְּבַר אֲנוּזָא עוֹמֵד לְכָף.

וְלֹא הֵנִי אָכִילָה ע"י הַדְחָק כָּלֵל. וְרֵאִיתִי ב,,קֶרְפֵּן נִתְנָאֵל" עַל הָרֵא"ש בְּשַׁבַּת פִּי"ח סִי' ג' אוֹת ז שְׁפָתַב עַל הַט"ז שְׁחַתֵּר חֲתִירָה, עַד שְׁנַכְנַס בְּפִתְחַ דְּחֹיק, וְאוֹמֵר בַּר אֲנוּזָא עוֹמֵד לְכָל אָדָם לְאָכֹל בְּאִנְיָא ע"ש.

וְאֲנִכִי הָרוּאָה שְׁרַבִּינוּ ט"ז ז"ל נְכַנְס בְּפִתְחַ מְרוּנַח כְּפִתְחוֹ שֶׁל אוֹלָם. וְרֵאִיּוֹת בְּרוּרוֹת יִתְּנוּ לוֹ עֲדִיָּהוּ וְיִצְדָּקוּ: (ה) וְעַפִּי"ד הַט"ז אֵיתְרוּנַח לָן שְׁמַעְתָּתָא, דְּאֵתִי שְׁפִיר הֵיטֵב דְּבָרֵי הַפְּרִישָׁה הַנְּ"ל, גַּם לְדַעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש הַנְּ"ל אַע"ג דַּס"ל דְּגַם בְּשָׁר בְּהֵמָה תִּי רֵאוּי לְאָכִילָה בְּאִנְיָא, מ"מ לֹא מַחְזִיקֵי אִינְשֵׁי כָּל כְּפֹ לְזֵה, דְּהֵנִי אָכִילָה ע"י הַדְחָק.

וְלִהְכִי שְׁפִיר ס"ל לְהַמְחַבֵּר בְּדַעַת הָרֵאִישׁוֹנָה, דְּלֹא חֲשִׁיבָה חֲהַר"ל אַא"כ הִיא מְבֻנְשָׁלַת. מַשְׂא"כ בְּבָשָׁר עֵינֵי, הַכָּל מוֹדִים דְּאָפִי' חֲתִיכָה חִיָּה מִקְרִי ר"ל.

שְׁהֵרִי עוֹמֵד לְכָף לְכָל אָדָם לְאָכֹל בְּאִנְיָא, וְלֹא הֵנִי אָכִילָה ע"י הַדְחָק כָּלֵל. וְזֵה בְּרוּר: שׁוֹב מַצָּאתִי בְּמִנְחַת יַעֲקֹב עַל הַת"ת כָּלֵל מֵאוֹת ה' שְׁהִבִּיאוּ לְהַפְרִישָׁה הַנְּ"ל וְהַשִּׁיג עָלָיו מִהַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּגַם בְּשָׁר בְּהֵמָה תִּי חֲזִי לְאִנְיָא ע"ש.

וּלְפִי מָה שְׁפָתַתְתִּי סָרְהַ הַשְּׁגָתוֹ. דַּעַפִּי"ד הַט"ז וְהַהוֹכָחוֹת שְׁהִבִּיאוּ לְדַבְרֵי, דְּבָרֵי הַפְּרִישָׁה, מִתְּפָרְשִׁים יָפָה כְּשֶׁמְלָה מְפוֹרְשָׁה.

וממילא נדחה מש"כ המ"י עוד שם דנ"ל דאף בעוף דחזי לאומצא, מ"מ הוי אכילה ע"י הדחק, ולא מיקרי ר"ל בכה"ג ע"ש. ולפי מה שפכתבתי, זה ליתא.

דכבר הוכחתי לדעת דבבר אנונא, לא הוי אכילה ע"י הדחק פלל, דעומד לכל אדם לאכול באומצא. ולהכי שפיר פתב הפרישה דבעוף הפל מודים דגם חתיכה חיה מיקרי ר"ל.

גם מש"כ עוד המ"י, די"ל דהא דכתבו הפוסקים דתרנגולת בנוצתה שנתערכה באחרות בטלה, מייירי אף שנתבשלו וכו' ע"ש. הנה מלבד שהיא דוחק גדול לפרש פן אלא אף גם קשה, למה לא העיר, דא"כ יהי מוכח מזה דמותר למלות ע"ג הנוצות.

ע"ינן בד"מ סוס"י ס"ח שהניח ד"ז בצ"ע. רק שראה שנוהגין למלוס התרנגולת עם הנוצות.

ע"ש ובח"ח סוף פלל ל"ג דין ו'. ובשו"ת מהר"ם מלובלין סי' כ"ט.

ובפמ"ג סי' ס"ח בשפ"ד ס"ק כ"ו. ובהגהות מהרש"ק על הפמ"ג שם.

ובכנפי יונה שם. וע"ינן בשו"ת חת"ס חלק ששי סי' ס"א שכתב: ולא אאמין שישטעה בזה שום אדם שיהי מועיל מליחה ע"ג נוצות העוף ע"ש.

ולהמנ"י יהי מוכח פן מהפוסקים הקדמונים הנ"ל אכל באמת מפשט לשון הפוסקים לא משמע הכי. ומחונרתא כמש"כ הפרישה הנ"ל: (ו) ועתה נתנה ראש ונשובה למה שהקשיתי על הגהות, תקמת שלמה"ה שהעתיק כת"ר במה שצירף לענין עור שומן אנון דלא מיקרי ר"ל, משום שמחוסרת ביטול דהא בעוף הפל מודים דאפי' חתיכה שאינה מבושלת מיקרי ר"ל, משום שחזי לאומצא כנזכר.

ועפ"י"ז יש לתמוה ג"כ על השו"ת נו"ב מהד"ק תיו"ד סי' ל"ג דצירף שם ג"כ בשאלתו לענין עופות. דעה הראשונה שבמחבר הנ"ל דלא חשיבה חהר"ל אא"כ היא מבושלת ע"ש.

ולפי מה שפכתבתי זה ליתא דבעופות הפל מודים דגם חתיכה חיה מיקרי ר"ל, פאמור. וכזאת יש לתמוה על הרבה תשו' גאוני בתראי שצירפו דעה זו לענין עופות.

ולפי מה שפכתבתי זה ליתא פנ"ל ולכאורה הי' אפשר להצדיק את הצדיק ה, תקמת שלמה"ה וגם שאר גדולי האחרונים ז"ל בזה ולומר פ"ינן דעיקר הדין חהר"ל, תלוי לפי הזמן והמקום.

כמש"כ הפוסקים בסי' ק"א וק"י. וע"ינן בט"ז סי' ק"א סק"ט.

וש"ך ס"ק י"ב י"ג י"ד ע"ש. וא"כ עפ"י"ז י"ל דבזמן הקדמונים שהי' דרוך בני אדם לאכול בשר עופות באומצא.

מש"ה חשבו גם לבשר עוף שאינו מבושל לחהר"ל. משא"כ בזמה"ז במקומות אלו, שאין דרוך בני"א לאכול בשר עוף באומצא שפיר פתבו האחרונים לענין בשר עוף, דיש לצרף לסניף דלא חשיבה ר"ל אא"כ היא מבושלת.

אולם לפמש"כ המנח"י בכלל מ' סק"ח להקשות טל הת"ח והש"ך. והנפית דהדין חהר"ל אינו משתנה מזמן לזו ומקום למקום לקולא.

ע"ש שְׁהַאֲרִיד. וְעֵינֵי בַּפִּמ"ג בְּסִי' ק"אבמ"ז סק"ט עש"ה.

וא"כ לפי"ד הַמְנַח"י י"ל פִּינֵן דס"ל לַהַפּוֹסְקִים הַקְּדוּמוֹנִים דְּבִשְׁר עוֹף שְׂאִינוּ מְבוֹשָׁל מִקְרִי ר"ל, מְשׁוּם דְּחֻזֵי לְאַמְצָא. הוּא הַדִּין בּוֹמָה"ז, אַעפ"י שְׂאִין אוֹכְלִין בְּשֶׁר עוֹף בְּאַמְצָא, מ"מ לֹא נִשְׁתַּנָּה הַדִּין, וְהוּי ר"ל.

וצ"ע: (ז) אָמְנָם כּוּן. הַגַּם שְׁעַד כּוּן נְטִיתִי קוּ לְהַחְמִיר, וְהִרְאִיתִי לְדַעַת פְּנִים מְסִבֵּרוֹת לְאַיִסוּרָא.

מ"מ הַתּוֹרָה חֻסָּה עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבְכַח הַתּוֹרָה, גִּלְדָּה הָעִירָה, לְחַפֵּשׁ צְדָדֵי דְהִיטִירָא.

וְהִנֵּה הַגַּם שְׁלַעֲלֵל בְּרִישׁ אָמִיר דְּחִיתִי לְהַגְהוֹת חֻכְמַת שְׁלֵמָה שְׁהַעֲתִיק כַּת"ר לְצַרְף וְלוֹמַר דְּעוֹר שְׁוֹמֵן אֲנוּז שְׁלֹא נִמְלַח לֹא מִקְרִי ר"ל, מְשׁוּם דְּמַחְסֹר מַעֲשֵׂה הַמְּלִיחָה. וְהַבְּאִתִּי מִהַמְּבֹאֵר בְּפוֹסְקִים דְּמְלִיחָה לֹא הוּי מְחֻסֵּר מַעֲשֵׂה.

מ"מ גְּבָרָא רַבָּא אָמַר מְלִתָּא אִין מְזַנְיָחִין אוֹתוּ. וי"ל דְּסִבְרָתוּ זֹו, עכ"פ גְּבִי עוֹר שְׁוֹמֵן אֲנוּז.

חֻזֵּר וְנִרְאָה. עפ"י מַה שְׁמַצָּאתִי לְהַמְהַרְשֵׁ"ל בִּישׁ"ש פג"ה סי' נ"ג שְׁפַתְבּוּ וְז"ל: וְאִף מַה שְׁנַחֲסַר מְלִיחָה, גַּם זֶה אִינוּ דוֹמָה לְמַעֲשֵׂה.

כְּאֲשֶׁר כ' בְּשַׁעֲרִים. וְעוֹד נִרְאָה טַעַם הַגּוֹן בְּמְלִיחָה.

כִּי אִף קוֹדֵם מְלִיחָה רְאוּיָה לְצָלִי, בְּלֹא בִישׁוּל וְכו' עכ"ל. וּמַצָּאתִי עוֹד לְהַגִּיה"ק בְּפָרִי תְּנַאֲרָה סי' ק"א סוֹס"ק ו' שְׁפַתְבּוּ ג"כ אִפִּי מְחֻסֵּר מְלִיחָה, חֻשִׁיבָה חַהֲר"ל, פִּינֵן דְּחֻזֵּי אֲנוּז הַכִּי לְצָלִי.

נִמְצָא אִינְהּ מְחֻסֵּרָת אֶלָּא בִישׁוּל, וְחֻשִׁיבָה חַהֲר"ל. עכ"ל.

וּבַמַּחֲכָת"ה אִישְׁתַּמֵּיט מִזְנֵי שְׁכָבֵר קְדָמוּ בְּהַטַּעַם הַהַגּוֹן הַזֶּה הִישׁ"ש הַנֶּ"ל. וְכִינֵן שְׁמַצִּינוּ לְמִזְדוֹן דְּעִיבָר טַעַם דְּמְלִיחָה לֹא הוּי מְחֻסֵּר מַעֲשֵׂה, הוּא רַק מְשׁוּם דְּגַם קוֹדֵם מְלִיחָה רְאוּיָה לְצָלִי.

א"כ עפ"י"ז בְּעוֹר שְׁוֹמֵן אֲנוּז שְׂאִין לֹה תַקְנָה בְּצָלִי דְהָא שְׁוֹמֵן נִפְסַד וְכֻלָּה בְּצָלִי ע"ג הָאֵשׁ. וְלְהַכִּי שְׁפִיר י"ל בְּזֶה דְּמְלִיחָה הִנֵּה מְחֻסֵּר מַעֲשֵׂה.

וא"כ עוֹר שְׁוֹמֵן אֲנוּז שְׁלֹא נִמְלַח עֲדִינֵן, י"ל שְׁפִיר דְּלֹא מִקְרִי ר"ל. פִּינֵן שְׁמַחְסֹרָת מְלִיחָה וּבִישׁוּל.

וּמִשׁ"כ הַפּוֹסְקִים הַנֶּ"ל דְּעוֹר שְׁוֹמֵן אֲנוּז מִקְרִי ר"ל. י"ל דְּמִיִּירֵי בְּעוֹר שְׁוֹמֵן אֲנוּז שְׁנִמְלַח. מִשְׁא"כ אִם לֹא נִמְלַח עֲדִינֵן, גַּם הֵם יוֹדוּ דְּלֹא מִקְרִי ר"ל (וְאִין בְּיַד הַגְּהוֹת, חֻכְמַת שְׁלֵמָה" לְעֵינֵי בְּנִימוּקוֹ וְטַעְמוֹ וְלִרְאוֹת אִם דְּרָף בְּקִסְתּוֹ בְּדִרְף הַזֶּה): (ח) וְעוֹד נ"ל לְצַדְד בְּזֶה לְהַקְל.

אִף שְׁהַבְּאִתִּי לְעֵיל דְּרוּב גְּדוּלֵי הַמּוֹרִים הַסְּפִימוּ לְפִסְטוֹק דְּעוֹר אֲנוּז שְׁלֵם מִקְרִי ר"ל. מ"מ פִּינֵן דְּגוּף הַדִּין דְּחַהֲר"ל דְּלֹא בְּטִלָּה אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנוּ.

יש לצרף בזה גם דעת הפוסקים החולקים המקילים לומר דעור שומן אנון שלם לא מיקרי ר"ל. כמש"כ המהרש"ל ביש"ש פג"ה סי' נ"ג דמעולם לא שמענו, וכש"כ שלא ראינו שמכבדיו בעור שומן אנון ע"ש.

וב דברי חמודות על הרא"ש פג"ה סי' ל"ו ס"ק קס"ד, הניח דברי הת"ח בשם א"ו הארוך בצ"ע. והביא בשם ס' עטרת שלמה שחבר המהרש"ל ז"ל על השע"ד, שהפליא ג"כ על זה, וכתב דנראה מדבריו שסובר דאה"נ דאינה ר"ל ובטלה ע"ש.

ותימה על הד"ח שלא הביא להמהרש"ל ביש"ש הנ"ל שחולק בהדיא על או"ה. ושם דעתו מפורש יוצא דס"ל דלא מיקרי ר"ל.

גם הד"ח שם פתב. שפא מעשה לפניו בעור שומן שלם של אנון.

ופסק שאינה ר"ל ובטלה ע"ש. ואם פן מעשה רב.

וכן הפר"ח בס"ק י"א הביא להד"ח. וכתב דכו עיקר.

וכן הכו"פ בכרתי ס"ק י"א נראה שהסכים להד"ח. וכ"כ במנח"י על הת"ח פל"מ סק"ט, דהמהרש"ל באו"ש.

פסק דעור שלם בטלה. וכן הכריע הל"ח ועשה פן הלכה למעשה עכ"ל.

ואע"ג דהפוסקים המחמירים לפסוק דעור שומן אנון שלם מיקרי ר"ל, רבים הטה, נגד הפוסקים המקילים כנזכר. מ"מ יש לסמוך בזה על דעת המקילים.

פינן דהא דחה ר"ל לא בטלה היא מדרבנן. וגדולה מזו מציינו שפדין דחה ר"ל, סמך מרן הב"י ז"ל, גם על דעה דחוייה להקל מטעם זה.

שקרי גבי חתיכה שאינה מבושלת. פתב הרא"ש בפג"ה סי' ל"ו.

שי"א דלא חשיבה ר"ל. והרא"ש שם דחה דעה זאת בשתי ידים.

וכתב דדברי הגל והבאי הם ע"ש. ואפ"ה פתב הב"י בבדה"ב בסי' ק"א פינן דהא דחה ר"ל לא בטלה אינו אלא מדרבנן.

הלכה פדברי המקילים עכ"ל וכן הביא מרן ז"ל דעה זאת בראשונה בשלקחנו הטהור סי' ק"א סעי' ג'. ומצאתי בפרי תואר שם סק"ו שתמה בזה על המחבר שפסק דלא חשיבה ר"ל אא"כ היא מבושלת.

הא סברא זו לא עמדנו על בעליה, זולת י"א שהביא הרא"ש. וכל הפוסקים לא נמצא מי שאמר סברא זו וכו' עכ"ל.

ונראה שהפר"ח במחכת"ה לא ראה להבדה"ב הנ"ל. דלהבדה"ב אתי שפיר, פינן דהא דחה ר"ל לא בטלה היא מדרבנן.

יש לסמוך על דברי המיקל כנז'. והכי נמי בנדון ו לענין עור שומן אנון יש לסמוך על דברי המקילים דס"ל דלא מיקרי ר"ל ובטל: (ט) אבל מה שפתב כת"ר בסוף דבריו לצרף בזה דעת הפמ"ג דבאנונות שמינות לא הני ר"ל.

הנה בזה איכא לעיונא קצת. אי סניף זה חזי לאיצטרופי.

הן אמת שהפמ"ג כתב סברא זו במ"ז ס"ק י"א. ונ"ל: גם אנוזות פטומות ושמינות מאד, ונדאי אין עור ר"ל.

כ"א ע"י התכה. והם לא דברו אלא בראוי לכך.
עכ"ל.

ולכאורה דבריו אינם מובנים אמנם פוננתו פאן כמש"כ במ"ז סק"ו. ונ"ל: ומיהו אנוזות פטומות ושמינות מאד, שאי אפשר לאוכלן כך פלל, ונדאי לא ר"ל.

וע"כ ל"פ אלא עור שומן דראוי לאכול כך. אבל שמינים הרבה.

עדיפי משומן הפנתא עכ"ל. וכוננת הפמ"ג הוא עפ"ד הב"י בסי' ק"א.

בשם מ"כ. לענין הדרא דכנתא, דאינו ר"ל.

דלא עבידי אינשי דאכלי שומן בעיניה עכ"ל. ועפי"ז כתב הפמ"ג דבאנוזות פטומות ושמינים הרבה, שהם עדיפי משמן הפנתא.

פלומר דכש"כ דלא עבידי אינשי דאכלי שומן פזו בעיניה ושומניהו אינה עומדת כ"א להתכה. אבל לא לאכילה כך בעיניה ולהכי נדאי לא ר"ל.

וכ"כ הפמ"ג בסי' ק"י בדיני ס"ס בשפ"ד אות י' דשומן וחלב לא מיקרי ר"ל עש"ה ועיין בתמודי דניאל הל' תערובות א' אות ה', כתב מדנפשי' דחתיכות שומן נראה דבטל ולא הוי ר"ל ע"ש. ובמחכ"ת לא ראה להפמ"ג בסי' ק"י הנז' [ואם פן מש"כ הפיסקים דעור שומן אנוז מיקרי ר"ל.

ע"כ לא מיירי אלא באנוזות שאינם שמינות. וראויים העורות לאכילה כך, בלא התכה.

וזה ברור בכוננת הפמ"ג. ועפי"ז סרה מהר תמיהת אינה מהרבנים האחרונים שתמהו על הפמ"ג.

ובאמת פוננתו פשיטה כמו שכתבתי. אמנם פן.

הפמ"ג בעצמו בסוס"י ק"ט בשפ"ד שם חזר מדבריו שכתב ונ"ל: אף שכתבנו. בק"א.

שי"ל דאין ר"ל כך, עם שומן הרבה. גם עור גופא חולקין שם אי הוי ר"ל וכו'.

מ"מ עכשיו עינתי בשו"ת מהר"ם מלובלין ו"ל. משמע דמקרי ר"ל.

עכ"ל.

ומשמע להדיא דס"ל דגם עור שומן אנוזות פטומות מקרי ר"ל. ותימה על החו"ד בסי' ק"א בחידושים ס"ק י"ב, שהעצת ק בפשיטות להפמ"ג דעור אנוז שומן שעומד להתיר לא הוי ר"ל ע"ש.

ובמחכ"ת אישתמיט מינ' שהפמ"ג בעצמו בסי' ק"ט חזר מדבריו וא"כ נראה שאין לצרף דעת הפמ"ג דעור אנוזות שמינות לא הוי ר"ל. פיין שהפמ"ג בעצמו חזר מזה אבל מצאתי בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ"ז.

ובשלחן גבוה ס"ק י"ד, שגראה דס"ל ג"כ פדעת הפמ"ג בסי' ק"א הנ"ל, וא"כ עפ"י דבריהם, גם הסניף הגזר חוזר ונראה, וחיזי לאיצטרופי להקל בגדון דינו, כמו שפכתתי לעיל דבדין חהר"ל דרבנו, סמכינו על דברי המיקל: וכינון שהכרעתי להקל פדעת הפוסקים דעור שומן אנוז לא הגי ר"ל ובטל.

אם פן בגדון דינו שכתב כת"ר דאיפא כא הפס"מ ג"כ, ודאי העורות מותרות. מכש"כ אחר שישליך א' מהעורות, או יתנגה לעפ"ם.

פדין יבש ביבש שנתערב. וכמבואר בסי' ק"ט: (י) אבל עוד דבר קטן אפא העירה בגזה. במש"כ הרמ"א בסוס"י ק"ט, דבמקום הפסד יש לסמוך על דעת הרא"ש, דאם נודע התפרובות קודם שנתבשלו ביחד הכל שרי וראיתי בס' תמודי דניאל הל' תערוכות סוף אות י"ט שכתב, דגראה שהרמ"א סמוך להתיר אפ"י בהפסד קצת ע"ש.

ובמחכ"ת אישתימיט מינני דברי הלבוש, שדקדק לכתוב בגזה דדוקא בהפס"מ מותר. וכ"כ בשמו,, דברי תמודות" על הרא"ש בפג"ה סי' ק"פ.

וע"ש עוד בד"ח שהשיג על הת"ח שכתב דלכתחלה אסור לבשלים ביחד. וכתב דצ"ע, דגראה שאין פאן שום צד איסור פלל ע"ש.

וכן מבואר במג"א או"ח סי' תמ"ז ס"ק י"א דלדעת הרא"ש יבש ביבש שנתערב, נעשה היתר גמור, ומותר אח"כ לבשלין יחד עכ"ל, הרי דמותר לכתחלה. והדבר מבואר להדיא באו"ה פלל כ"ג סי' ט' דלהרא"ש מותר לכתחלה ע"ש.

והוא דלא כרב גדול א' בספרו שהחמיר לכתחלה. והדבר ברור כמו שכתבתי דהלכה ומורין פו, דבמקום הפסד יש לסמוך להתיר, ואפילו לבשל לכתחלה כנלפענ"ד נכון לדינא בס"ד: בצלאל זאב שאפראן סימן קא פבוד הרה"ג וכו' מזה"ר נחום שמרני שעכטער נ"י אבד"ק דארקאן.

ע"ד אשר כתב כת"ר [בספרו,, תזון נחום" שנתתי,, הסכמתי" עליון בתשובתו להרה"ג ר' מרדכי ברייער [ז"ל] משטעפאנעשט.

והעיר על התוס' בכורות כ"ז ע"א ד"ה ואתי. שכתבו: דשמא ל"ש הא דלמשחה לגדולה אלא בבשר וכו'.

והא בסוטה ט"ו ע"ב, אמרינו: דרשאין הפהגים ליתן לתוכו יין ושמן ודבש, מ"ט, אמר קרא למשחה לגדולה וכו' ע"ש. הרי דגם בשאר דברים, שאינם בשר, בעינו למשחה: תשובה הגה התוס' בכורות כ"ז ע"א ד"ה ואתי הנ"ל א')** (א) יענין שם בתוס' שכתבו: ובכל מתנות פתיב אפי' בזרוע ובלתיים ובקיבה וכו' ע"ש.

וי"ל דזה תלוי במחלוקת הרמב"ם והרמב"ן ז"ל בספר המצות (מצות ל"ת קצ"ד) יע"ש מש"כ הרמב"ן (אות ז) לענין י"ג הנכתב בשירת האזינו ע"ש. והקא נמי זרוע ולתיים וקיבה נכתב בפ' שופטים.

ודו"ק): ** פתבו: דבתרומה לא מצינו שיצריף בשום אכילה בגדולה ושמה ל"ש גדולה אלא בפשר עכ"ל. על זה יותר יש לתמונה דברי מבואר בירושלמי פ"ה דתרומות הלכה א', ובירושלמי פ"ב דבפורים ה"א, לענין תרומה ובפורים, דבעינו למשקה לגדולה ע"ש.

ועיין כו"פ על יו"ד סי' ס"א בכרתי ס"ק י"ד עש"ה: וגם מה שכתב כת"ר, קושיא בשם ס' שו"ת, ,,בפורי שלמה", על מש"כ רש"י בפסחים פ"ו ע"א, דמש"ה הפסח נאכל עה"ש, משום דכתיב ,,למשקה" [וכן הוא ברש"י בפסחים ק"ט ע"ב ד"ה כגון וכו'].

וקא לדעת התוס' זבחים ע"ה ע"ב ד"ה בכור. ליכא בפסח למשקה לגדולה, כיון דלא מתנות פהונה היא ע"ש (ב): ** (ב) אמר בן המחר: ראה במשנה למלך על הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פקק י' הלכה י', שכתב בדעת הרמב"ם ו"ל דסבירא ליה פהתוס'.

יעיין שם: חנוף העניף שאפראן, רב בבאקארעשט) ** ולפענ"ד לא קשה מידי להתוס' דאזלו לשיטתם, דלא סבירא להו כפירש"י בפסחים פ"ו ע"א, דמש"ה הפסח נאכל עה"ש, משום דכתיב למשקה. אלא סבירא להו פהירושלמי בפ"ו דפסחים הלכה ד', דהא דפסח נאכל על השבע.

היינו מדרבנן. גזירה.

משום שבירת עצם כמש"כ התוס' בפסחים דף ע' ע"א ד"ה לאו. ונף ק"כ ע"א ד"ה מפטירין עש"ה ודו"ק: בצלאל זאב שאפראן סימן קב פבוד הרה"ג וכו' מוה"ר שלום הפהן ש"י נ"י רב דק"ק רינא (בסרביא).

נערתתי לבקשתו לתת הספמתי על הדפסת ספרו ,,שערי שלום".

ולאות נאמן כי שמתתי מבטי על ספרו זה, אמרתי להעלות עלי גליון זכרון בספר, את אשר הערומי בדברי כת"ר (בסיף חלק או"ח שם) ע"ד השאלה, בדרך ,,היכי תמצא" ספק איסור, חמור מאיסור נדאי ל וקדי למצוא פתרון לזאת השאלה יצא בידי רמ"א ו"ל בש"ע יו"ד סי' קכ"ז סעי' ג' דאשה נאמנת באיסור נדאי, אבל לא בספק איסור: (א) הנה עוד לאלוה מלים להאיר עיני חכמים בחקר הלכה זאת.

ומראש צנרים אהנה להעיר בזה ממש"כ הפמ"ג באו"ח סוס"י תל"ז, שכתב וז"ל: הנה, הרב בקכ"ז, ספק איסור אין אשה נאמנת והיא מסמ"ג עש"ן ל"ט ובאו"ה וז"ל: בספק נמנעות. מפני עצלותים.

וכ"ה בירושלמי. משמע תרתי בעינן, טורח וספק, ועיין ש"ף קכ"ז אות ל' משמע טורח אף נדאי אין נאמנת וכו'.

ומיהו משמע באין טורח אף ספק איסור נאמנת אף לסמ"ג. ובלשון הרב בקכ"ז ס"ג לא הזכיר טורח פלל, רק ספק אין נאמנת.

עכ"ל.

ובפמ"ג יו"ד סי' א' במ"ז סק"א כתב בפשיטות: בספק אף בלא טורח אין נאמנות, עכ"ל. ולא העיר פלל ממשמעות לשון הסמ"ג? ולפענ"ד יש להוכיח דגם לשון הרמ"א ו"ל בסי' קכ"ז נוטה לזה דדוקא היכא דאיכא תרתי, טורח וספק אין נאמנת שגרי דקדק וכתב

בזה הלשון: אבל בספק שמא אין כאן איסור כגון שצריכה לברר דגים טמאים מטהורים וכו' אין אשה נאמנת, עכ"ל וכעין זה כתב באו"ה ז"ל פלל כ' סי' כ"א וז"ל: בספק איסור דאורייתא שפגון לעיני דגים קטנים אם יש ביניהם טמאים וכל כה"ג אין נאמנים, עכ"ל.

ונודע הדבר דלברר דגים טמאים מטהורים יש טורח גדול בעיון מדויק, ונשים עצלניות, מקילין בספק כה"ג, פשפדקו מקצתו ולא מצאו, שוב לא יבדקו עוד. וכ"כ המהרש"ל ז"ל ביש"ש חולין פ"א סי' ב' דאין הנשים נאמנות בביררת דגים קטנים פשנמצאים ביניהם טריפות.

הלא פה דבריו בזה"ל: ובברירה ההיא, יש טורח ועיון גדול וכו' ואיכא למימר דשמא פשמצאו כבר כמה דגים טרפות ביניהם. או פשפדקו הרוב ולא מצאו, סברי באומד דעת דשוב לא ימצאו, ולא יבדקו עוד מפני עצלותן, עכ"ל.

וכ"כ הש"ך ביו"ד סי' פ"ד ס"ק ל"ה דבברירת דגים קטנים יש בהן טורח ע"ש. ועפ"י זכרון הדבר לומר שפן הוא גם פוננת הרמ"א ז"ל דבדאיכא טורח, וספק אין נאמנת.

אבל באין טורח, אף בספק איסור נאמנת. כהפמ"ג באו"ח מהסמ"ג הנ"ל.

ונה פשוט וברור: (ב) ולכאורה יש להביא ראיה לד"ז מפסחים מ ע"ב: מר ברי' דרבינא מנקטא לי' אמי' בארבי. ופירש"י: מנקטא לי' חטין מתחלת קציר לצורך הפסח, ועבדא להו שימור מעיקרא, עכ"ל.

וקשה לדעת הפוסקים דס"ל דהא דבעינן שימור משעת קצירה היא מה"ת (עיין פר"ח סי' תפ"ב ובפמ"ג או"ח סי' ת"ס במ"ז סק"א ע"ש). א"כ איך סמך מר ברי' דרבינא על אמו, שעבדא לי' שימור, הא בדבר שיש ספק שמא אין כאן איסור אין אשה נאמנת.

והכא נמי אין כאן אלא ספק שמא יחמיץ. כמו שכתבו התוס' בפסחים מ' ע"א ד"ה פי.

דעיקר השימור היא כדי שלא תחמיץ, וכן פירש"י בפסחים ל"ח ע"ב ד"ה ושמתם ע"ש ד אלא ודאי פיון דלא טרחה בשמירתה אף בספק איסור נאמנת בדבר האמור. ועיין פמ"ג או"ח רס"י ת"ס בא"א, שכתב וז"ל: ועי"ד קכ"ז, לענין נאמנות נשים, וכ"ש במצה שטורח רב, וכמה ספקות, שאין חוששת, ראוי להושיב שומר איש וכו' עכ"ל.

אבל שם מייירלענין לישה נאפית המצות, דודאי איכא טורח רב. משא"כ בגמרא הנ"ל, לא מייירי אלא בשמירת החטין.

כפירש"י שם ד"ה בארבי. שכתב: ומצניעתן לבדם לצורך הפסח, עכ"ל.

ופשיטא דליכא שום טורח בשמירתה. ולהכי שפיר סמך מר ברי' דרבינא על אמו בד"ז.

ונה נכון: (ג) איכרא דעל גוף ד"ז אם אשה נאמנת בספק איסור יש להעיר מנדה מ"ח ע"ב, דר' יהודה אומר תוך הפרק אין הנשים בודקין אותן, שאין משיאין ספקות ע"פ נשים. ע"ש בפירש"י ד"ה אין.

שכתב: שאין נשים כדאי לסמוך עליהו להתיר ספקות על פיהן, עכ"ל, ועין בפירש"י (שם בד"ה אבע"א ר' יהודה) שכתב: שאין הנשים בודקות שפיר ע"ש אמנם י"ל דהלכה כת"ק שם. דת"ר כל הנבדקית נבדקות ע"פ נשים.

וכן הִזָּה ר"א מוֹסֵר לְאִשְׁתּוֹ ור' יִשְׁמַעְעָל מוֹסֵר לְאָמוֹ. וּכ"פ הֶרְמֵב"ם בַּפ"ב מֵהַל' אִישׁוֹת ה"כ.

ע"ש בהה"מ ע"יין בכ"מ ולח"מ שם וּבְשׁוֹ"ת מֶהֱר"ם מְלוּבְלִין ס'י קל"ט] וּבב"ש אה"ע ס'י קנ"ה ס"ק כ"ג עש"ה. וְעוֹד י"ל מִשׁוּם דְּמַעֲשֵׂה רַב (כְּשֶׁבֶת כ"א ע"א.
קכ"ו ע"ב.

וְעוֹד בַּכ"ד). וְהָכָא נָמִי ר"א ור' יִשְׁמַעְעָל עָשׂוּ הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה לְסִמְנָה עַל הַנְּשִׁים.
וּכ"כ בַּח' הֶרְ"ן עַל מִס' נְדָה שָׁם בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ן ז"ל. עש"ב.

אָף י"ל דְּאִין רֵאִי מִהַמַּעֲשֵׂה רַב שָׁעֲשׂוּ ר"א ור' יִשְׁמַעְעָל. עפ"י מֵה שְׁמַצָּאתִי בְּמַרְדְּכִי פ"א דְּחֻלִּין ס'י תַקע"ט, בְּשֵׁם הֶר"א מְמִיץ.

וְז"ל אָבֵל בַּע"א מְהִימֵן וְכָשֵׁר סְמִכִּינֵן עַלִּי וְאָפִי אִשָּׁה. כְּדָא מְרִינֵן בְּנְדָה מ"ח ע"ב ר' יִשְׁמַעְעָל מוֹסֵר לְאָמוֹ.

וּר"י וּר"ש לֹא פְּלִיגֵי עַלִּי, אֶלְא בְּשָׂאָר נְשִׁים, שָׁהֵן מִן הָרֹב. אָבֵל בְּאָמוֹ שָׁל ר' יִשְׁמַעְעָל מוֹדוֹ וְכו', עכ"ל.

וּכ"כ בְּשָׁמוֹ בַּש"ג בַּפ"א דְּחֻלִּין ע"ש. וּכ"כ עוֹד בְּשָׁמוֹ בִּיש"ש חֻלִּין פ"א ס'י א' ע"ש.

וּעפ"י ד' י"ל דְּבִסְתָם נְשִׁים דְּעַלְמָא שָׁהֵן מִן הָרֹב לֹא סְמִכִּינֵן עַלִּיהֶן לְהַתִּיר סְפָקוֹת עַל פִּיֶּהֶן כַּר"י וּר"ש. וְאָפְשֵׁר לֹאמַר דְּגַם הֶרְמֵב"ם ס"ל כַּהֲר"א מְמִיץ בַּד"ז, וּמִש"ה דְּקָדָק בְּלִשׁוֹנוֹ הִזָּהֵב, וְכַתְּב: בּוֹדְקִין ע"פ נְשִׁים, כְּשֶׁרֹת וְנֶאֱמָנוֹת" וְאָפִי אִשָּׁה אַחַת בּוֹדְקַת וְכו'.

כְּלוּמַר דְּאָפִי בְּאִשָּׁה אַחַת, כְּשֶׁרֹת וְנֶאֱמָנוֹת", יֵשׁ לְסִמְנָה עַלִּיהָ, כְּמוֹ שְׁסִמְכוּ ר"א ור' יִשְׁמַעְעָל עַל אִשָּׁה אַחַת, כְּשֶׁרֹת וְנֶאֱמָנוֹת".

אָבֵל בְּסִתָּם נְשִׁים דְּעַלְמָא דְּדַעְתָּן קְלוֹת עַלִּיהֶן (כְּשֶׁבֶת ל"ג ע"ב. וְקִידוּשֵׁין פ' ע"ב.

וּבְרַש"י ע"ז י"ח ע"ב ד"ה וַא"ד מְשֵׁם ע"ש) שְׁפִיר י"ל דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּאִין סוּמְכִין עַלִּיהֶן לְהַתִּיר סְפָקוֹת עַל פִּיֶּהֶן. וּעפ"י ז' אִזְדוּ כְּמָה קְוִשִׁיּוֹת שְׁהַקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים ז"ל עַל הֶרְמֵב"ם, וְדו"ק הַ עפ"י ז' יֵשׁ לִיִּשְׁב ג"כ מֵה שְׁהַעֲרוּתִי לְעִיל מְפָסְחִים מ' ע"א דְּמַר בְּרִי דְּרַבִּינָא סְמָה עַל אָמוֹ בְּשִׁמִּירַת הַחֲטִיִן לְצוּרָה הַפָּסַח כְּנֶזְכֵר.

מִשׁוּם דְּמִסְתָּמָא הִזָּהֵא אָמוֹ כְּשֶׁרֹת וְנֶאֱמָנוֹת, כְּמוֹ אִשְׁתּוֹ שָׁל ר"א וְאָמוֹ שָׁל ר' יִשְׁמַעְעָל, וּבַכַּה"ג הַפֵּל מוֹדִים דִּישׁ לְסִמְנָה עַלִּי, כְּדָבָר הָאָמוֹר צָאוּ נָא וְרֵאוּ בְּסִפְר פְּרִי תְּנָאֵר' עַל יו"ד ס'י פ"ד ס"ק כ"ג שְׁלַחֲלֵק יִצָּא מִסְבָּרָא דְּנִפְשֵׁי בֵּין אִשָּׁה לְאִשָּׁה.

וְכַתְּב עַמְש"כ הַמְּהַרְש"ל מוּבָא גַם בְּש"ף שָׁם ס"ק ל"ה, וּבְסִי קכ"ז סק"ל) שְׁאִין הַנְּשִׁים נֶאֱמָנוֹת וְכו'. וְז"ל: וְלַעֲנִין דִּינָא כָּל אִשָּׁה שְׁהִיא כְּשֶׁרֹת וּמְדַקְדָּקַת בְּמִצְוֹת וּשְׁלֵמָה בְּדַעְתָּה.

א)**(א) יֵשׁ לְהַעִיר מְמַנְחוֹת ק"י ע"ב שְׁאָמְרוּ דְּבָנוֹת. אִין דַּעְתָּן מִיְּנֻשְׁבֶּת יַע"ש בְּפִירַש"י וּבְדַבְרֵי הַרְבֵּינוּ גְּרִשׁוּם שָׁם בְּדָף ק"ט ע"ב:**) נֶאֱמָנוֹת וְדָאִי אָבֵל מִי שְׁאִינָה מְדַקְדָּקַת בְּדַקְדוּקֵי מִצְוֹת וְשְׁאִינָה דַּעְתָּנִית אִינָה נֶאֱמָנוֹת וְדָאִי, עכ"ל וּכ"כ הַפְּר"ת בִּי"ד ס'י א' סק"א דְּאִין לְדוֹן דִּין שְׁנָה בְּכָל הַנְּשִׁים ע"ש.

ורוח הקודש הופיע בבית מדרשו ו"ל דחילוק כזה נובע ממקור טהור ונאמן, כנזכר: (ד) ומצאתי עוד ראי' מפורשת,, ממעשה רב" בתלמודא דמערכא דסמכינו ע"פ נשים להתיר ספקות.

דגרסינו בירושלמי יומא פ"ג ה"ב: ר' אמי מטלטל על פום נשיא דאמרן שמשא הנות על סוסיתא. ע"ש בק"ע ד"ה על סוסיתא, ג' פירושים ע"ז ע"ש.

ולכל הפירושים ספק הנה בד"ז, אפ"ה סמך ר' אמי להתיר ע"פ נשים ע"כ נדאי מוכח בהפמ"ג באו"ת ה"ל דבאין טורח גם בספק איסור נאמנות. ומצאתי ב,,ציון ירושלים" שם שציינו להס' דברי אמת להגאון בכר דוד ו"ל שהאריה בענין נאמנות הנשים (גם בנדאי איסור) וגם ציינו להשיטמ"ק בכתובות ע"ב שמביא דעת י"א דנשים אינן נאמנות באיסורין ולהב"ש סי' ד' סק"ס.

והעיר מפסחים מ ע"ב. וגם העיר מדנפשי' מגדה מ"ח ע"ב דר' ישמעאל מוסר לאמו לבדוק בסמנים ע"ש.

ותמהני שלא העיר גם למאי דקיי"ל דאשה נאמנת בנדאי איסור, דעכ"פ מוכח מכ"ז, דגם בספק איסור סמכו להתיר ע"פ נשים כדבר האמור. ותרי תמיהי מידכר דכירי, שבמחכת"ה לא זכר שר רב יוסף שאול ו"ל סיני ועוקר הרים, דברי המרדכי והש"ג והיש"ש בפ"א דחולין בשם הר"א ממיץ ו"ל שפכת דבאשה פשרה ונאמנה, הכל מודים דיש לסמוך עלי'.

והוכיח כן מגדה מ"ח ע"ב ה"ל פאמור: ומצאתי עוד בירושלמי פ"ב דר"ה ה"א, דר' אמי מל ע"פ נשים דאמרן שמשא הנות על סוסיתא. וב,,ציון ירושלים" שם פתב וז"ל: כפר פתבתי בשבת פרק פלל גדול [ובציר"ר שם פרק פלל גדול לא נמצא זכר פלל מזה] דהלב"ש חידש דנשים אינן נאמנות באיסורין [והיא בלב"ש בח"ד ליו"ד סי' כ"א ס"ק ס"ג] ואף דאנן לא קיי"ל כן.

מ"מ כל מקום שיש צדדים להקל בנדאי אין אשה נאמנת כמבואר ביו"ד סי' קכ"ז. א"כ כאן שיש צדדים להקל דשמא עוד י"ל צ"ע האריה סמכינו ע"פ נשים וכו' אמנם נראה פינן דפסילין הלה אחר הרוב כל מקום שע"א נאמן.

ולפי"ז פינן שאמר כאן בירושלמי דע"פ ע"א מלין ממילא מלין ע"פ נשים הרבה. וז"ש בירושלמי ר' אמי מל ע"פ נשים.

והיינו ע"פ הרבה נשים. ועיין רמב"ם פ"ב מאישות ה"כ, ע"פ נשים פשרות אפי' א' אחת.

והיינו משום דשם יש ג"כ צדדים להקל, ולכך הני רבותא אף באשה אחת, ולכך הוצרך שיהיו פשרות ונאמנות, דהרי דעת הגראים דכל ע"א באיסורים, צ"ל כשר ונאמן. מכש"כ בנשים דצריכין להיות פשרות, עכ"ל ותמיה שגם בכאן שהזכיר דעת הגראים ו"ל במחכת"ה לא עיינו בגוף דברי הרא"ם שהביא המרדכי והש"ג ה"ל שפכת להדיא דבאשה פשרה ונאמנה הכל מודים דיש לסמוך על בדיקתה.

והוכיח פן מאמו של ר' ישמעאל פנ"ל: וגם גוף פירושו של הצי"ר בירושלמי בז"ש: ר' אמי מל ע"פ נשים. דהיינו דוקא ע"פ הרבה נשים.

ג"כ אינו נכון. דהרי בירושלמי בר"ה (לפני זה), וכן בירושלמי יומא פ"ג ה"א הנ"ל שם איתא, דר' אמי מטלטל על פומה דמלונתה.

ע"ש בפ"מ ביומא. ובפ"ה הב', גרס: על פומה דמלונתה, דהיינו המילדת ע"ש.

הרי מבואר להדיא דר' אמי גופי' סמך להתיר ע"פ אשה אחת, אף דגם שם יש צדדים להקל. עש"ה ותבין.

גם בגוף ד"ז שכתב הרמ"א בסי' קכ"ז דבמקום שיש צדדים להקל אין האשה נאמנת. עיין בנד אפרים על יו"ד סי' צ"ד שהעיר על הרמ"א ז"ל שבמחכת"ה העתיק דברים אלו מן לוח הסימנים מדינים הנמצאים בהלכות הר"ן ז"ל.

אבל בהר"ן גופי' לא נמצא בדבריו כלל לשון זה. והיינו הך דינא שכ' הר"ן דבמקום שיש ספק איסור אין אשה נאמנת משום שהיא מצדדת ותולות להקל ע"ש.

וכבר הראיתי לדעת בס"ד דהרמ"א ז"ל ס"ל דבאין טורח אף בספק איסור נאמנת (ועיין בפמ"ג יו"ד סי' פ"ד בשפ"ד ס"ק ל"ה מש"כ בבבאור דברי הש"ך שם והמנח"י ע"ש. וצ"ט): (ה) ובהיותי בזה הענין, הערותי עוד על ה, ציון ירושלים" שהביא דהלב"ש חידוש דנשים אין נאמנות באיסורין פנזפר.

ונפלאת היא בעיני על הגאון בעל הצי"ר ז"ל דנהירין לי' שבילי דתלמוד ירושלמי ומפורשיו פשבילי דתלמוד בבלי ומפורשיו, למה לא זכר דלאו אומר הבא מן החדש הוא מהלב"ש. ונהרי מצינו לו חבר, בעל ה, קרבן עדה" על הירושלמי שבת פ"ו ה"ו ד"ה מצנות נדה.

שכתב להדיא: ובשאר המצות והאיסורין אין הנשים נאמנות וכו', עכ"ל. ולא זו בלבד אלא שנראה שבמחכת"ה שכתב דברי עצמו.

שב, ציון ירושלים" עלהירושלמי פ"א דפסחים ה"א, ע"ז שאמרו שם דנשים הן טצלניות.

ציין ע"ז בסו"ד: ועיין מה שהערוטי בפ"ב דשבת הל"ז. עכ"ל.

ונראה דכוננתו שהעיר שם על הק"ע הנ"ל. אבל במקומו בשבת פ"ב לא נמצא כלל הערה ע"ז.

ובר"ה ציין חידוש זה בשם הלב"ש. עוד העיר שם בצי"ר בפסחים מהתוס' עירובין נ"ט ע"א ד"ה ותחומין.

מה שכתבו, דנשים בדאורייתא אינן נאמנות כל שאינו בידין. וגם הביא להשוות דברי אמת סי' א' שהקשה מיבמות פ"ח ע"א דאמרינו דאשה נאמנת בספק חלב ספק שומן אף שאינו בידיה וכו'.

וכתב ע"ז בזה"ל ואני תמה על עצמי דהמעין ביבמות שם ימצא רק דע"א נאמן. אבל אשה גריעה מע"א, ואינה נאמנת בדאורייתא וכו' עכ"פ אין תימה על התוס', עכ"ל.

אָמַנְם אָנִי תָמָה עַל תְּמִיּהָתוֹ. דְּהָרִי בְּרֵשׁ"י ו"ל בִּיבְמוֹת פ"ח ע"א ד"ה וְאָמַר בְּרִי לִי דְשׁוֹמֵן הוּא.

כְּתַב וְנ"ל: וְהָא וְדָאִי פְּשִׁיטָא דְסַמְכִינָן עֲלֵי וְכו' דָּאִי לָאו הֲכִי אִין לָהּ אָדָם סוּמָה עַל,, בְּנֵי בֵיתוֹ", עכ"ל.

וּא"כ הָרִי מְבִנְיָא דְסַמְכִינָן גַּם עַל אִשָּׁה. דְּהָרִי לְשׁוֹן,, בְּנֵי בֵיתוֹ".
הֵינּוּ,, אִשָּׁתוֹ".

כְּפִירֵשׁ"י בְּבִרְכּוֹת כ"ד ע"א ד"ה הִיָּה יָשׁוּן בְּמִטָּה וּבְנֵי בֵיתוֹ. וְאִשָּׁתוֹ בְּכֻלָּל בֵּיתוֹ, עכ"ל.
הָרִי מְבִנְיָא דְרֵשׁ"י ו"ל ס"ל דְּאִשָּׁתוֹ בְּכֻלָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְאֵע"ג דְּהַתּוֹס' שָׁם ד"ה וְהַתְּנִיָּא,
הַשְּׂיָגוֹ עַל פִּירֵשׁ"י וְכָתְבוּ דְלָא אִשְׁכַּחַן אִשָּׁתוֹ דְּמַקְרִינָא,, בְּנֵי בֵיתוֹ" ע"ש.

וְכ"כ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים צ"ט ע"ב ד"ה לֹא יִפְתָּחוּ ע"ש. מ"מ מְצִינּוּ רַאִי מְפִרְשָׁת לְפִירֵשׁ"י
ו"ל בִּירוּשְׁלַמִי מַעֲשָׂרוֹת פ"ג ה"א דָּף ט', דְּמְבִנְיָא מְשָׁם דְּאִשָּׁתוֹ בְּכֻלָּל בְּנֵי בֵיתוֹ ע"ש.

וּכְבָר הָעִיר בְּזָה בְּלִקּוּטֵי הַפְּר"ח בְּאו"ח ס' רצ"ח. ע"ש בְּגִלְיוֹן הַש"ס עַל הִירוּשְׁלַמִי
שְׁפָתַי שִׁישׁ לִיִּשְׁב.

וּמְצִינָתִי בְּהַשְׁמָטָה מ,, צִיּוֹן יְרוּשְׁלַיִם" (הַנְּדָפְס בְּרִישׁ יְרוּשְׁלַמִי זְרַעִים) בְּמַס' מַעֲשָׂרוֹת דָּף
ט' שְׁהָעִיר בְּזָה.

וְכַתְּב וְנ"ל: וְמָה פְּשִׁיטָא לִי לְהִירוּשְׁלַמִי כָּל כָּף ש,, בְּנֵי בֵיתוֹ" כִּינּוּנוֹ עַל אִשָּׁתוֹ.

דְּלָמָּה,, בְּנֵי בֵיתוֹ" הֵינּוּ אֲנָשִׁים שְׁהֵם בְּבֵיתִי, כְּמוֹ דְקָאָמַר,, אַנְיָבִי אִישׁ אֲנָשִׁי בֵיתוֹ".

אַבְל אִין אִשָּׁתוֹ בְּכֻלָּל וְכו', עכ"ל. וְנוֹרְאוֹת נְפִלְאוֹתֵי עַל הַצִּי"ר שְׂבַחַחַת"ה אִישׁתְּמִיטִיָּה
מָה דְדַרְשִׁינָן בְּמַד"ר סֶדֶר וַיִּרְא פְּרָשָׁה נ"ד ס' א':,, בְּרַצּוֹת ה' דְרָכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלָיִם
אִתּוֹ".

ר"י אוֹמַר זֹו אִשָּׁתוֹ, שְׁנָאָמַר,, אַנְיָבִי אִישׁ אֲנָשִׁי בֵיתוֹ" יע"ש.

הָרִי מְפִרְשׁ יִנְצָא מֵהַמַּד"ר דְּאֲנָשִׁי בֵיתִי, זֹו אִשָּׁתוֹ. וְגַם מַש"כ בְּהַשְׁמָטָה מְצִי"ר שָׁם, וְנ"ל:
וְעִינָן ב"ב דָּף צ"ח ע"א דְאָמְרוּ שָׁם,, אֲאִינְשִׁי בֵיתוֹ" לָא מְתַקְבֵּל.

וּפִי רָשָׁב"ם דְּהֵינּוּ אִשָּׁתוֹ וּמִיָּהוּ,, בְּנֵי בֵיתוֹ" לָא מְשַׁמַּע כְּמוֹ,, אֲאִינְשִׁי בֵיתוֹ", עכ"ל.

וַיֵּשׁ לְהָעִיר עוֹד מְבִרְכּוֹת כ"ז ע"א, דְּרַאב"ע אָמַר אִיזִיל וְאִימְלִיךְ בְּאִינְשִׁי בֵיתִי. אֲזַל
וְאִימְלִיךְ בְּדְבִיתָהוּ ע"ש.

וְכֵן בְּבִרְכּוֹת נ"א ע"א בְּפִירֵשׁ"י בְּד"ה,, לְאִינְשִׁי בֵיתוֹ", לְאִשָּׁתוֹ.

וְכֵן פִּירֵשׁ"י בְּסוּפָה י"א ע"א ד"ה לְפִרְזוּמָא ד,, אִינְשִׁי בֵיתוֹ", לְטִלִית אִשָּׁתוֹ.

וְכֵן פִּירֵשׁ"י בְּמִנְחוֹת מ"ג ע"א ד"ה ר"י. וְכֵן פִּירֵשׁ"י בְּע"ז ל"ט ע"א ד"ה מְאִינְשִׁי בֵיתִי,
אִשָּׁתוֹ.

וְכֵן בְּסִנְהֶדְרִין נ"ו ע"ב מְתִיב ר"ה וְאִשָּׁה לָא מְפַקְדָּה עַל הַדִּין. וְהִכְתִּיב: לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנָה
אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ.

ופירש"י ביתי, היינו נשים עכ"ל. והיא כמו ששנו חכמים בלשון המשנה יומא ב' ע"א ביתו זו אשתו.

וכשפת קי"ח ע"ב דר"י קרי לאשתו ביתי. ופירש"י שקנא עיקר של ביתי, עכ"ל ובתרגום אונקלוס (שם בפ' נירא, י"ח-י"ט) תרגם על הפסוק הנ"ל: ,,די יפקד ית בנוהי וית אנש ביתיה".

[ותרגום אונקלוס, הוא מפי ר"א ור"י. כמגילה ג' ע"א].

וכן הוא בתרגום יונתן ב"ע שם. הרי מבואר ד,,אנשי ביתו", זו אשתו.

וכן בסוטה ב' ע"ב אר"ח לא לימא איניש לאיתתיה, לא תיסתרי. ובתוסיו"ט פ"א דסוטה מ"א ד"ה ר"י פתב דבגמרא גרסינן לאנשי ביתו וכו' ע"ש.

ומצאתי בב"י אה"ע סי' קע"ח שהיה לפניו ג"כ הגירסא ,,לאינישי ביתיה".

וכן הוא בדרישת שם ס"ק י"ט. אבל הב"ח גרס לאיתתיה כמו שהיה לפניו ע"ש.

ותמהני על התוסיו"ט ז"ל דבמחכת"ה אישתמיטתיה ג"כ מ"ש במד"ר נירא ותרגום אונקלוס ותיב"ע הנ"ל דמפניש יוצא בדברייהם ד,,אנשי ביתו" זו אשתו.

וגם לא העיר מקל הנ"ל: (ו) וגם מש"כ בהשמטה מ,,ציון ירושלים" שם, דלשון ,,בני ביתו" לא משמע כמו ,,אנשי ביתו".

י"ל מלשון הירושלמי כמגילה פ"ב הלכה ה' דריב"ל מכנש בנוי ובני ביתיה וכו'. ובתוס' ערכין ג' ע"א ד"ה פסק.

שם איתא דריב"ל הני מכנש כל אנשי ביתיה וכו'. הרי דלשון בני ביתו ולשון אנשי ביתו הפל אחד.

ואשתו בכלל בני ביתו. ומצאתי בפמ"ג או"ח סי' תרע"א במ"ז סק"א, שכתב על הא דפירש"י בשפת כ"א ע"ב ד"ה נר.

וד"ה והמהדרין, לכאו"א מבני הבית. פתב הפמ"ג וז"ל.

,,לבני ביתו".

משמע לאפוקי אשתו. א"ל למהדרין וכו' עכ"ל.

ותמהני שבמחכת"ה לא זכר כלל דרש"י ז"ל ס"ל דאשתו בכלל בני ביתו כנ"ל. ועיין בפמ"ג או"ח סי' פרע"ח בא"א סק"ג, וצ"ע ומצאתי בשו"ת נו"ב מהד"ק חאה"ע סי' ל"ג באד"ה זולת זה שכתב וז"ל: אטו אשה אינה נאמנה בחתיכה חלב כמו איש והנה בגמ' בקמות דף פ"ח ע"א אמרו אלא סברא היא, מידי דהוי אחתיכה ספק של חלב ואתי ע"א ואמר ברי לי דשוןמן הוא דמהימן.

וכתב רש"י: והא ודאי פשיטא לן דסמכינן עלי דאי לאו הכי וכו', אין לה אדם סומך על בני ביתו".

והנה אטו על אשה לא סמכינן, ועוד ,,בני ביתו" האשה היא וכו' עכ"ל.

הָרִי שֶׁהֵנוּ"ב ו"ל כָּתַב בְּפִשְׁטוּת ד', בְּגִי בִיתוֹ" הָאִשָּׁה הִיא.

וּתְמַהֲנִי שֶׁבִּמְחַכֵּת"ה לֹא זָכַר הֵנוּ"ב ו"ל דְּפִלִּיגוּ בְּזֶה רִשׁ"י וְתוֹס'. אֲמַנְם רִשׁ"י ס"ל דְּאִשְׁתּוֹ מְקַרְיָא, בְּגִי בִיתוֹ".

וּעַפ"י פִּירֵשׁ"י שְׁפִיר כָּתַב הֵנוּ"ב לְהוֹכִיחַ מִיְבָמוֹת פ"ת ע"א דְּסִמְכִינָן עַל אִשָּׁה בְּחִתִּיכָה סָפֵק חֵלֶב סָפֵק שְׁנִימָן: הַשְׁתָּא הָכִי, נְתָנָה רֵאשׁ וְנִשְׁוֹבָה, דְּשְׁפִיר הַקְּשָׁה הַשְׁוִ"ת, דְּבָרֵי אֲמַת" עַל הַתּוֹס' עִירוּבִין נ"ט ע"א שְׁכַתְּבוּ דְנָשִׁים בְּדְאוּרְיִיתָא אֵינָן נְאֻמָּנוֹת כָּל שְׁאִינָן בְּיָדוֹ.

וְהָרִי בִיְבָמוֹת פ"ח ע"א מְבִנְאָר דְּעַד אֲחָד נְאֻמָּן בְּכַה"ג, וְהוּא הֵדִין אִשָּׁה, כְּמִבְּנָאָר מִפִּירֵשׁ"י הַגְּ"ל. עוֹד הֵנוּ"ב מֵהַד"ק חֵא"ה ע"ס י"א, וְ"ל: דָּה כֹּא דְנְאֻמָּן ע"א בְּאִסּוּרִין אֵין חִילּוּק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה עכ"ל וְכֹן מְצֵאתִי בְּתוֹה"ב לְהַרְשָׁב"א ו"ל (בְּבֵית א' שְׁעַר א' דָּף ח') שְׁכַתְּבוּ: וְהֵדִין נוֹתֵן דַּע"א נְאֻמָּן בְּאִסּוּרִין וְנֹאפִי עֶבֶד וְנֹאפִי אִשָּׁה עכ"ל.

וּא"כ אֲנֻדָּא תְּמִיהֵת, הַצִּיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם" עַל הַשְׁוִ"ת, דְּבָרֵי אֲמַת" הַגְּ"ל וי"ל מִמֶּש"כ הַדְּרִישָׁה יו"ד ס"א א' ס"ק ב'.

שְׁאִין הַנָּשִׁים גְּזֻהְרוּת. בְּלָאוּ ד', לְפָנֵי עוֹר".

וְכֹן מוֹכַח לְכֹאוּרָה בְּר"ן פִּי"ד דְּשַׁבֵּת וּבְר"ן יוֹמָא פ' יוה"כ. יַעו"ש.

וְרֵאָה בִּפְמ"ג יו"ד ס"א א' בִּמ"ז רִישׁ ס"ק א'. שְׁכ': וי"ל אֵי מִן הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁחֻשׁוּדֵי אֲלַפ"ע.

הָא לְקַמָּן ס"א קכ"ז ס"ג. פָּסֵק דְּאִשָּׁה נְאֻמָּנָת.

בְּנִיקוּר בְּשָׂר. אִם לֹא דְהֵתָם בְּנִיקוּר הַפְּנִים.

שְׁאִין טוֹרַח עכ"ל. אֲבָל בִּס', יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב".

יו"ד ס"א א' בִּפִּיהֵא ס"ק ב' כ' דְּבָרֵי הַדְּרִישָׁה הַגְּ"ל. אֵינָם נוֹחִין לוֹ.

דְּלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקִים דְּנָשִׁים חֻשׁוּדֵי עַל, לְפָנֵי עוֹר" יַעו"ש.

וְלֹא הִבִּיא מְהֵרָ"ן הַגְּ"ל. וּבִתְשׁוּבָה לְהֵרָה"ג מוֹהֲר"מ בְּלַעֲף מוֹוִיעֵן.

הוֹכַחְתִּי דְּאֵין רֵאִי כָּל מְהֵרָ"ן. עוֹד יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזֶה הַרְבֵּה, וְלֹא עֵת הָאֶסְרָף פָּה: בְּצֻלָּאֵל זָאב שְׁאֲפָרָאן סִימָן קָג לְהֵרָה"ג הַגְּ"ל.

ע"ד הַשְּׂאֵלָה (הַמּוֹבָאָה בְּסִפְרוֹ, שְׁעָרֵי שְׁלוֹם" חִיו"ד ס"א מ"ד) בְּדָרְךָ הִיכִי תִּמְצָא בְּתַעְרוּבוֹת דָּאִם יֵשׁ שְׁשִׁים חֲמוּר מֵאִם אֵין שְׁשִׁים? וְכַת"ר מְצָא פְתָרוֹן לְזֹאת הַשְּׂאֵלָה.

עַפ"י"ד הַגָּאוֹן, לְבוּשֵׁי שְׂרָד" ו"ל (בְּחִידוּשֵׁי דִינִים לִיּו"ד דֵּן קט"ו) לַעֲנֵן, בְּאֲרֻשְׁט" שְׁנַתְּחַמֵּץ בְּשֹׂאֹר שֶׁל טָבֵל, דָּאִם אֵין בּוֹ ס', אִיכָּא תַקְנָה לְהַפְרִישׁ עָלָיו מִמְּקוֹם אַחֵר.

מִשּׁוּם דְּהוּי מְחַד דְּרַבְּנָן עַל תְּרֵי דְרַבְּנָן: הִנֵּה, שְׂא נָא עֵינֵיהּ וְרֵאָה זֶה מְצֵאתִי בְּסִפְר מַעֲיָן הַחֲקֻמָּה (עַל ב"מ דָּף נ"ג ע"א עַל הַתּוֹס' ד"ה הו"ל דְּשִׁיל"מ) שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַלֵּב"ש. וְדַחָה דְּבָרֵיו, וְכַתֵּב ו"ל: וְלִפִּי מַה שְׁכַתְּבִיתִי דְּבָרֵיו לִיתָא, דְּהָא יָכוֹל לְהוֹסִיף עָלָיו עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה ס' וְאֵח"כ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ מִמֶּק"א וְכַמ"ש לְהוֹכִיחַ מֵהַג"מ דִּישׁ לַעֲשׂוֹת תַקְנָה זוֹ.

ובכה"ג דהני מבא"מ, לכ"ע אַמרינן דחוזר ונגיעור וכו'עכ"ל [ענין בְּשׁוֹ"ת הרמ"ץ חיו"ד סי' פ"ד שְׁפֶתַב ג"כ עצה זו להוסיף בְּבִאֲרֵשֶׁט עַד שְׁלֵא יְהִי ס' וְחֹזֵר וְנִגְעֹר יע"ש. וְכָבֵר קְדָמוֹ בְּזֶה בִּס', מְעִין הַחֲכָמָה הַגָּ'ל.

וְהוֹכִיחַ בְּפִי מִהַש"ס]. אַבְל יֵשׁ לְהַעִיר ע"ז עִפִּי"ד הַפְּלִתִי ז"ל בְּסִי' צ"ט ס"ק י"ב שְׁהוֹכִיחַ דְּחֹזֵר וְנִגְעֹר אֵינוֹ אֶלָּא מְדַרְבָּנּוּ, עש"ב.

אַמְנָם בְּחִידוּשֵׁי הָאֲרָכָתִי בִּס"ד לְדַחֹת דְּבָרֵי הַפְּלִתִי. וְהִבְאֵתִי רֵאִי מִהַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת נ"ו ע"א (ד"ה אֵין.

בסוה"ד).

שְׁהִקְשׁוּ לְרַב וְלְאֲבוּהָ דְשְׁמוּאֵל, וְשְׁמוּאֵל, דְּאָמְרוּ אֵין הַמִּים מְטַהְרִין בְּזוֹחְלִין אֶלָּא פָּרַת בְּיוֹמֵי תְּשׁוּבָה בְּלֵבָד, בְּמָה מְטַהְרִין מְצוֹרְעִים, וּבְמָה מְקַדְּשִׁין מִי חֲטָאת בַּעַר"פּ וְכוּ' וְתִמְרָץ ר"ת ז"ל דְּאִיכָּא לְמִימַר מִן הַדִּין.

קָמָא, קָמָא, בְּטַל. אֶלָּא דְּמַחְמָרֵי מְפָנֵי מְרֵאִית הָעֵינן, וּבִימֵי מִשְׁהָ אֶפְתִּי לֹא גְזוּר.

וְכִתְבוּ הַתּוֹס' דְּאוֹתוֹ הַטַּעַם דְּקָמָא קָמָא בְּטַל, לֹא יִתְכַּן. דְּהָא חֹזֵר וְנִגְעֹר, כְּשִׁחְזוֹר וְרָבָה עַד פְּדֵי שְׁיֵשׁ בּוֹ שְׁיֵעוֹר לְאַסְוֵר יע"ש.

וְלִדְעַת הַפְּלִתִי ז"ל דְּחֹזֵר וְנִגְעֹר אֵינוֹ אֶלָּא מְדַרְבָּנּוּ. לֹא קָשָׁה מִיַּדִּי קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' עַל הַר"ת.

דְּהָא אֶפְתִּי י"ל דְּבִימֵי מִשְׁהָ לֹא גְזוּרוּ חֲכָמִים עֲדִינן הָאֵי דִּינָא דְּחֹזֵר וְנִגְעֹר אֶלָּא וְדָאֵי וּס"ל לְרַבּוֹתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' ז"ל דְּחֹזֵר וְנִגְעֹר הִיא מִן הַתּוֹרָה. כְּדְעַת הַפְּמ"ג יו"ד סי' צ"ט בַּשַּׁפ"ד ס"ק כ"א [ודו"ק.

וּבְחִידוּשֵׁי הָאֵי פְתִי בְּזֶה בְּהִרְבָּה רְאִיּוֹת מְכַמָּה דּוֹכָתִי בְּש"ס. וְאֵין עֲתוּמֵי בְּנִדֵי לְהֶאֱרִיךְ פֶּה וְאִי"ה עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִימָן קַד כְּבוֹד הַרְה"ח הַמְּנֹפֶ' בְּתו"י מוה"ר זְלָמָן יוֹסֵף שו"ב בְּעִיר הָאֲרֵלּוֹי ע"ד שְׁאֵלְתוֹ, נִידוֹן שְׁתִּיּוֹת הַ, הַמֵּאֲלָקִין הַנְּעַשְׂוִין ע"י, אֵינָם יְהוּדִים", שְׁשׁוֹתִין בְּנֵי אָדָם שְׁיֵשׁ לָהֶם אֵז מִיְחֻוֹשׁ.

וְהָאֵי עוֹשִׂים הַמֵּאֲלָקִין גַּם בְּשִׁבְתָּ. אִם מְוִתְרִים לְהַחֲלוֹהָ גַּם בְּמוֹצַי"ש? תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה בְּשׁוֹ"ת שׁוּאֵל וּמְשִׁיב מַהֲד"ק ח"ג סי' ע"ו, כְּתִב דְּהַ, מְאָלְקִין" אֲסוּרִין בְּמוֹצַי"ש גַּם לְהַחֲלוֹהָ מְשׁוּם בְּשׁוּלֵי עֲפו"ם ע"ש.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הַדְּבָר מְבֹנָאָר בִּיּו"ד סי' קי"ג סוֹף הַסִּי' בְּרַמ"א סְעִי ט"ז: עֲפו"ם שְׁבִינְשֵׁל לְחִילָה בְּשִׁבְתָּ, מְוִתֵּר בְּמוֹצַי"ש אֶפִּי לְבָרִיא, וְאֵין בּוֹ מְשׁוּם בְּשׁוּלֵי עֲפו"ם דְּכָל כַּה"ג אִיכָּא הַיְכָרָא. וּבִט"ז שָׁם סִקֻּט"ו כְּתִב וְז"ל: אֵלוֹ הֵם דְּבָרֵי הַר"ן בְּשֵׁם הַרְא"ה.

אַבְל בְּמִשְׁה"ב שְׁהוּא הַרְשָׁפָ' אֶפְתִּי ע"ז: וְחִלְלִיהָ וְחָס שְׁלֵא הַתּוֹרָה אֶפִּי לְחֻלְהָ עֲצָמוֹ אֶלָּא בְּעַת הַצְּנוּרָה דְּהִינְנוּ בְּשִׁבְתָּ, הָא לְמוֹצַי"ש חֹזֵר לְאִסּוּרוֹ, וְכַש"כ לְבָרִיא וְכוּ'. וְיֵשׁ רֵאִי מְסִי' קי"ב סְעִי' ה' דְּבִמְקוֹם שְׁאֵין פְּלִטָר מְצוּי הַתִּירוֹ לוֹ אַף שְׁל בַּע"ב.

וְזֶה וְדָאֵי דְּאֶחָר שְׁיָבֵא לְמְקוֹם שְׁיָהָא הַפְּלִטָר מְצוּי חֲזוֹר פֶּת שְׁל בַּע"ב לְאִסּוּרוֹ. דְּהָא נָקֻט בְּמְקוֹם שְׁאֵין פְּלִטָר מְצוּי דְּנֻקָּא.

והקא נמי פן הוא וכו'. עכ"ל הט"ז.

והנה ראיתי בבאר היטב' שם ס"ק י"ט שכתב על הט"ז שהביא ראיה מסי' קי"ב הג"ל:
ולא אוכל להבין הלא המחבר כתב פן בפירושו בסעי' ד' שם' ע"ש. ולפענ"ד לא קשה
מדי על הט"ז.

ולא הבנתי דבריו פ"ל. דהנה המחבר כתב שם בסעי' ד': מקום שאין פלטר ישראל מצוי,
לדעת המתירין ליקח מפת פלטר עכו"ם, אם הגיע שם פלטר ישראל, הרי פת פלטר
עכו"ם אסורה.

ובש"ף שם ס"ק י"ג כתב ונ"ל: וצ"ע דהרא"ה לא כתב אלא דפת פלטר עכו"ם אסורה,
כ"ז שהוא בי"ד הפלטר. אבל אם לקחו פ"ר הישראל בהיתר לא כתב דאסור, ונראה
דשרי.

וכ"מ בדברי הרא"ה. עכ"ל.

ובנקה"כ שם פתב: דהש"ף הבין דלקח בקמ"ץ. ופירש דאם לקח פת פלטר עכו"ם כו'.
וזה אינו אלא ליקח בחיר"ק. וקאי לדעת המתירין ליקח עכ"ל.

ודברי הנקה"כ אלו מובאים גם בבאה"ט שם סק"ז. וא"כ אף הט"ז הי' פתוב לפניו
„ליקח" בחיר"ק.

ולכן לא ציין פ"א לדברי המחבר. כי מהמחבר אין שום ראיה פ"ל וזה ברור.

ועיין בפר"ח סי' קי"ב על המחבר הג"ל סעי' ד'. פתב: הרי פת פלטר עכו"ם אסורה.

פ"ה הפת עצמו שלקח בהיתר, ונמשך אחר סברת הרא"ה וכו'. והעיקר כמש"כ הרשב"א
במשה"ב דמחזי כחוקא ואיטלו לא דבשלחן אחד גימור ונאסר וחזר והותר.

ולכן העיקר שאם לקח בהיתר לא יצא מהיתרו. אף קשה שאף שהרשב"א הבין פ"ד
הרא"ה מ"מ אינו מוכרח זה בדעת הרא"ה.

וכמש"כ הש"ף. ולכן נראה כמש"כ בנקה"כ הג"ל.

אבל אם לקח בהיתר לכ"ע שרי. ע"כ תו"ד.

ותימה על הפר"ח שלא הביא להט"ז בסוס"י קי"ג הג"ל, שאסור אף בלקח בהיתר לדעת
הרא"ה ג"כ. וראיתי בנקה"כ סי' קי"ג, כתב על הט"ז הג"ל שהביא ראיה מסי' קי"ב הג"ל
ונו"ל: דאין זה ראיה.

דשאני הקא דכל כה"ג היפרא אית לי, ולא שייך חתנות. תדע דהא דלעיל סי' קי"ב גופי'
מדברי הרא"ה הוא.

עכ"ל.

הרי שהנקה"כ הסכים לדברי הט"ז, עכ"פ בזה דכשיבא למקום שיהא הפלטר מצוי חזר
פת של בעה"ב לאיסורו. והיינו ע"כ אף דלקח בהיתר.

דע"כ פּוֹנוֹת הַט"ז בְּלִקְחָ בְּהִיתָר. דאל"כ אין ראי' לעפ"ם שְׁבִיבִישׁל לְחֹלָה בְּשֶׁבֶת בְּהִיתָר וְלִכּוֹן שְׁפִיר הַתִּיר לְחֹלָה לְמוֹצ"ש.

כְּבִסִּי קי"ב סעי' ד' הַנ"ל בְּש"ף וּפּר"ח. אֵלָּא וְדַאי אַף בְּלִקְחָ בְּהִיתָר אוֹסֵר הַט"ז.

והנקה"כ כְּתִב דְּזָה דַעַת הָרֵא"ה. וְזָה פֶּלֶא הָא הַש"ף כְּתִב בְּדַעַת הָרֵא"ה אִיפְכָּא.

וא"כ יִסְתְּרוּ דְבְרֵי הָרֵא"ה. וּבְכַרְט לְדְבְרֵי הַפּר"ח שְׁפָתֵב דְּלִקְחָ בְּהִיתָר לַכ"ע שְׁרֵי אַף לְהָרֵא"ה.

וצע"ג [נְעִינן בְּהִגְהוֹת יָד שְׂאוֹל שָׁם. וּדְבְרֵי תְמוּהִים וְהַבְּנָן]: (ב) עוֹד כְּתִב הַ, בְּאֵר הַיֵּטֵב" שָׁם וְנ"ל: "ול"נ לְהוֹכִיחַ דָּאִסוּר לְאַנְקְלוֹ בְּמוֹצ"ש כְּדַאיִתָּא בְּגַמ' הַשׁוֹחֵט לְחִילָה וְכו' וְהַמְבַשֵּׁל לְחֹלָה אִסוּר לְבְרִיא, גְּזִירָה שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ.

וא"כ הֵכָא נְמִי אִם יֵהָא מְוֹתָר לְחֹלָה לְמוֹצ"ש שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ, עכ"ל, וּבְאַמַּת לֹא הַבְּנוֹתֵי דְבְרֵי לְוֹמֵר דְּגְזִירֵינוּ שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ שְׁיִהְיֵי לוֹ עַל מוֹצ"ש. א"כ בְּמִקּוּם שְׁיִהְיֵי מְוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל לְבַשֵּׁל לְחֹלָה שְׁיִישׁ בּוֹ סַפְנָה, פִּינּוֹן דְּמְוֹתָר לְמוֹצ"ש אַף לְבְרִיא, וְכַש"כ לְחִלָּה.

א"כ נִיחּוּשׁ שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ וְיִהְיֵי אִסוּר לְמוֹצ"ש. עס"י שי"ח.

וא"ל דְּבַעֲפּוֹ"ם דָּאִסוּר אֲמִירָה קִיל טְפִי שְׁפִיר חֲיִיִּישֵׁינוּ שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ אַף לְמוֹצ"ש. וְנְעִינן פּמ"ג או"ח סי' שי"ח בּמ"ז סק"ב בְּהַעֲרָה ג' בּמַש"כ הֵרֵב בְּשֶׁבֶת.

ע"ש וְדו"ק וּלְפִי דְבְרֵי הַבֵּא"ה ט דָּאִם נִתִּיר לְמוֹצ"ש יֵשׁ לְחִוּשׁ שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ כִּנּוּ'. א"כ קֶשֶׁה לְכַאֲרָה עַל הַרְשָׁב"א בּמַש"ה"ב שְׂאוֹסֵר לְמוֹצ"ש.

וְלָמָּה לֹא כְּתִב מְטַעַם זֶה. אַף לְפַעַם ד' לְהַרְשָׁב"א לְשִׁטְתּוֹ.

אִין לְחִוּשׁ בְּכָאן שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ. וְלִכּוֹן הַנְּצָרָה הַרְשָׁב"א לְהוֹכְחוֹת אַחֲרוֹת, וְלֹא כְּתִב כְּמוֹ הוֹכְחַת הַבֵּא"ה ט הַנ"ל.

דְּהַנָּה הַרְשָׁב"א בְּחֻלְיֵי דַף ט"ו, פִּי בְּהַף גְּזִירָה שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ פִּירוּשׁ אַחֵר. שְׁיִנִּיתַת הַקְּדוּרָה עַל הָאֵשׁ יִרְבֵּה שָׁם חֲתִיכָה בְּשִׁבִילוֹ.

וּמַש"ה גְּזִירֵינוּ שְׁמָא יָבֵא לִידֵי אִיסוּר סְקִילָה בְּכָף. אֲבָל א"ל שְׁמָא יִרְבֵּה חֲתִיכוֹת בְּקְדוּרָה קוֹדֵם שְׁיִתֵּן אוֹתָם עַל הָאֵשׁ.

דְּאִפִּי אִי עֵבִיד הֵכִי לִית פָּאן אִיסוּר דְּאוֹרֵיִתָּא אֵלָּא דְּרַבָּנָן עכ"ל. כְּלוּמַר דְּהוּי גְּזִירָה לְגְזִירָה וְלֹא גְזִירֵינוּ.

וְכ"כ בְּמַעֲדָנֵי יו"ט פ"א דְּחֻלְיֵי סִי קמ"א. וְהָר"ן פְּלִיג עַל זֶה.

וְנְעִינן בּמנ"א סִי שי"ח סק"ו וּבפּמ"ג בא"א שָׁם. וְא"כ לְהַרְשָׁב"א בְּדְרַבָּנָן לֹא חֲיִיִּישֵׁינוּ שְׁמָא יִרְבֵּה דְּהוּי גְּזִירָה לְגְזִירָה.

וא"כ הֵכָא נְמִי לְשִׁיטַת הַרְשָׁב"א לִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא יִרְבֵּה בְּשִׁבִילוֹ, פִּינּוֹן שְׂאִינוּ אֵלָּא דְּרַבָּנָן וְא"כ הַרְשָׁב"א לְשִׁיטְתּוֹ לֹא הִי יְכוּל לְוֹמֵר הוֹכְחַת הַבֵּא"ה ט הַנ"ל וְהַבְּנָן: (ג) וְנִחְזָר

לענגן ראשון. פי הנה הנקה"כ פליג על הט"ו וסובר דעכו"ם שבישאל לחולה בשבת מותר במוצ"ש לבריא וכש"כ לחולה.

וכ"כ הש"ך ביו"ד סוס"י קכ"ג. וכ"כ המג"א בשם הש"ך בסי' שי"ח סק"ז.

ומצאתי בדברי תמודות שהתמיר בזה. הלא פה דבריו (בד"ח פ"א דחולין סי' ע"ב) שכתב בשם ה"ר"ן פ"ק אין מעמידין.

דאפשר דוקא חולה. מפני שהתירו כל דבר הנעשה ע"י כותי, שאין איסורו מגופו אכל להתירו לבריא אין לנו.

עכ"ל ה"ר"ן. ואיפשרתמי' להרמ"א הא דר"ן.

ואלו הי' רואה להר"ו לא הי' פוסק פו ולכן ראוי להתמיר. עכ"ל הד"ת.

ומצאתי במנחת יעקב פ"ל ע"ה ס"ק כ"ט פתב ג"כ שהעיקר כהט"ו, פיון שמשמעות ה"ר"ן פא"מ משמע לחומרא. וכן הוא משמעות מהרש"ל פ"ק דחולין סי' ל"ג.

ומהר"א שטיין בביאורי' לסמ"ג. ק הארי' להוכיח בס' באר שבע פדעת הרשפ"א, וכן פסק בעל שיעורי פנסת הגדולה באו"ח סי' שי"ח.

וכתב שגם הב"י דעתו להתמיר, ויש לאסור עכ"ל המנח"י. ותימה על ה מנחת יעקב' מדוע לא הביא לה לה, דברי תמודות" הנז' שהתמיר ג"כ ממשמעות ה"ר"ן ה"ל, וראיתי בהגהות יד שאול על יו"ד סי' קי"ג סעי' ט"ז.

חמה על הב"י וט"ז נש"ך שלא זכרו דברי ה"ר"ן פא"מ ה"ל. ופלא שלא זכר שפ"ר הרגישו בזה ב, דברי תמודות" ו, במנחת יעקב", וכתבו לאסור מפח דברי ה"ר"ן ה"ל.

וא"כ פיון שדעת כל אלו הפוסקים לאסור למוצ"ש. בודאי הכי נקטינו.

וא"כ שפיר פסק בשו"מ לענגן ה, מאלקיון" ה"ל דאסור למוצ"ש להחולה, וזה ברור לכאורה: (ד) אמנם אם אי אפשר להכין במוצ"ש, מאלקיון" הנעשין ע"י ישראל.

והחולה צרי' לה מאלקיון מאד. מצאתי בס' חיי אדם פ"ל ס"ח, בנשמת אדם אות ב'.

שכתב וז"ל: דאפשר דאם אין לחולה מה לאכול במוצ"ש, דינש לסמוך על הרא"ה ולהתיר. וכדפסק רמ"א סוס"י קי"ג.

ולכאורה י"ל ראי' לזה מיו"ד סי' רי"ח בש"ך סק"ג ובט"ז סק"ד מש"כ בשם הרא"ש. ונהרי בש"ר גחירה במדבר הי' אסור ונתירו להו, ואפ"ה אלו הי' דרבנו הי' מותר דהוי ספק דרבנו.

והכא נמי בישול עכו"ם. עכ"ל.

א"כ הוא הדין בגידון שאלתינו. אמנם אפתי איכא לעיוני הרבה בזה.

דהנה לכאורה יש לפשוט מפאן מה שחקר הפמ"ג יו"ד סי' צ"ד במ"ז סק"ט שכתב וז"ל כל מה שמתירין לצורך ערב שבת, אי ניתותר לחיל, לא מסתבר לאסור אח"כ, הואיל ואיפשרתרי איפשרתרי עכ"ל.

ובאמת הוא הדין שדברנו באם בישראל עפ"ם לחולה בשבת, מותר במוצ"ש להחולה, מטעם הואיל ואיננו מקיר דין זה הוא בחולין י"ז ע"א, בקא דבעי איברי ב"נ שהכניסו לא"י מהו נכתב הרא"ש דנפ"מ אם אחר אסר עצמו ממין א' מזמן ידוע ואילך.

וכשהגיע הזמן הי' אוכל והולך מאותו המין, אם מותר לאכול מה שניתנתר בי"ד. וכתב על זה המהרש"ל ביש"ש, דבדברנו מותר, דהוי ספיקא דרבנן.

ומובא בש"ך יו"ד סי' רי"ח סק"ג. ולכאורה קשה על הפמ"ג הג"ל שלא ציין לזה, וכתב בפשיטות דהואיל ואיננו מקיר ולא קמה לא הבא ראי' לדבריו מהיש"ש הג"ל וגם למה לא הביא מסי' קי"ג הג"ל, ומצאתי בס' ידות נדרים בסי' רי"ח בי"ד שאול סק"ב, הקשה על הפמ"ג במה שלא ציין לסי' רי"ח.

וכתב, דלפ"ד נ"ל לחלק, דע"כ לא אמרינו מה שנתר לא נאסר את"כ, רק במקום שנתחדש אסור, כהאי דתשב"ץ שנסבע שלא יעשה יין. או כהך דת"ה שהקהל עשו תקנה, שזה לא הי' בכלל אסור.

אבל שם שבחול דבר זה אסור דחיישינו לאותה דיעה האוסרת, רק בשבת לכבוד שבת סמכינו להקל כדעת המתירין. א"כ כל שעבר שבת, חזר החשש למקומו.

ונזה סברת הרא"ה גבי פח פלטר ושוכר דאם הגיע לשם פלטר ישראל, הרי אותו פח בעצמו שהי' מותר קודם, עכשיו שהגיע לשם פלטר ישראל נאסר. כיון דפת של פלטר לא התירו רק משום חיי נפש במקום שאין פלטר ישראל מצוי.

וכשיש פלטר ישראל חוזר אסורו למקומו. עכ"ל, וא"כ בנידון דידן אי אפשר להתיר עפ"י"ז מה שנסאר מבישול עפ"ם אף להחולה במוצ"ש.

אף שהוא דרבנן. דזה דומה ממש למש"כ ה"ד שאול", כיון שבחול אסור בישול עפ"ם, ורק בשבת הותר, הואיל ואי אפשר ע"י ישראל.

כמש"כ הפוסקים. וא"כ במוצ"ש חזר האסור למקומו.

וא"כ נדחין דברי ה"ח, חיי אדם" הג"ל אמנם כן, דברי הג"ד שאול תמוהים, במש"כ דזה סברת הרא"ה כנז' והא אנו לא קי"ל כן.

כמבואר ביו"ד סי' קי"ב סעי' ד' בש"ך ובנקה"כ ובפר"ח, דהיכא דלקח בהיתר פת פלטר, אף אם בא לשם פלטר ישראל לא יצא מהיתרו כנ"ל ולהפ"ת לכ"ע שרי. וא"כ בנידון דידן נמי י"ל הואיל ואיננו מקיר ואיננו מקיר.

וקשה על הפמ"ג בסי' צ"ד הג"ל, מדוע ולמה לא ציין לסי' קי"ב הג"ל, ויש לפלפל גם במש"כ ה' שערי תשובה או"ח סי' תקנ"א ס"ק ל"א, בשם ה"ב, ברכי יוסף", שיש מקילין לאכול בשר מבושל שנשתמר מסעודת שבת.

והביא ראי' מחולין הג"ל מאברי ב"כ וא"כ הכא אמרינו הואיל ואיננו מקיר ואיננו מקיר. וע"ש בשע"ת שלא היקל בזה.

ועיין בס' בני יששכר (מאמרי חנוך תמוז אב מאמר א' אות י') מש"כ להלכה ולא למעשה יע"ש, ועפ"י האמור למעלה, יש לפלפל הרבה בדבריהם ולא עת האסף פה: (ה) ועוד נלפענ"ד בעזה"י, דלא שניף למימר בנידון דידן הואיל ואישתרי אישתרי.

דהנה בזבחים ל"ב ע"ב, אמרו: ,,הואיל ואשתרי אישתרי אמרינו.

הואיל ואידחי אידחי לא אמרינו". וכ"כ פל הקדמונים והאחרונים ז"ל, דהיכא שלא הותרה לגמרי רק דחוייה לא אמרינו הואיל ואשתרי.

ועין ברמב"ם פ"ב מהל' אבל. גבי טומאת קרובים דחוייה היא.

וע"כ פננתו שם ג"כ מטעם הואיל ואשתרי אישתרי אמרינו, הואיל ואידחי אידחי לא אמרינו עש"ה. ובמק"א הארכתי בזה ואכמ"ל.

וא"כ בנידון דידן אף בחולה שיש בו סכנה, פל האיסורים דחויים הם אצלו. כמש"כ הרשב"א.

הובא בב"י יו"ד סו"ס קל"ד. ע"ש וברמ"א סו"ס קנ"ה.

וא"כ לא שניף הואיל ואשתרי אישתרי. וא"כ במוצ"ש חוזר לאיסורו.

ויש לפלפל בזה בארובה. ועיין בשו"ת יד יוסף סי' ס' ע"ש.

ויש לפלפל גם בדבריו הרבה. ולא עת להאריך: סוף דבר הפל נשמע, דברי ה"ח, חיי אדם קשים מאד לסמוך עליהם.

לפי שיש הרבה סתירות. פדבר האמור למעלה, ולכן הדין אמת כמו שכתבתי וכמש"כ השו"מ.

ורוב פוסקים מסכימים לזה. וז"ב: (ו) אחר פתבי כ"ז, בא לידי ספר נדפס מחוש, שו"ת דברי יעקב, ומצאתי ראיתי שם, שכ"ת שאל אותו פעין זאת השאלה, אם יש לחוש על המאלקין משום בישולי עכו"ם.

וכתב, דבשו"ת שו"מ סי' ע"ו פתב להתיר, יען דאיסורי דרבנן מותרין לחולה שאין בו סכנה והביא תמיהת כת"ר דהרי איסורי דרבנן אף שהותרו לחולה שאין בו סכנה, מ"מ אסור לאכול ולשתות גוף האיסור.

פמבורר ביו"ד בסו"ס קנ"ה. והביא דברי שו"ת רעק"א סי' ה' [מוכא בפ"ת יו"ד סי' קנ"ה סק"ז] שנסתפק בפירות מוקצה, אי מותר לחילה שאין בו סכנה לצורך רפואה.

אי נימא פינון דהמאכל בעצמו היתר אלא דיומא דקא גרים לה מצד איסור שבת, הוי כמו שאר מלאכת שבת דדבריהם דמותר לצורך חולה שאין בו סכנה. וכתב שבמח"כ אישתמיטתי שהדבר מפורש יוצא בר"ן בפ"ב דע"ז בסוגיא דבב"ב מתרפאין, שהעלה שם דבישולי עכו"ם מותר לחולה שאין בו סכנה, דהגם דבכה"ג נאסר המאכל, מ"מ אינו דומה לשאר איסור דרבנן, כמו סתם יינם וחלב עכו"ם שאסור גוף המאכל לחולה שאין בו סכנה.

דְּשִׂאֲנֵי הַתָּם כִּינּוּן שֶׁהַדָּבָר בְּעֶצְמוֹ מוֹתֵר וְרַק מִחֲשֵׁשׁ גְּזֵירוֹת חֲתָנוּת דְּגִנְרוֹ לֹא הִחְמִירוּ בְּזֶה יוֹתֵר מִכָּל מְלֶאכֶת שֶׁבֶת דְּדַבְרֵיהֶם דְּמוֹתֵר לְחוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה. עכ"ד ה"ס' שו"ת,, דְּבָרֵי יַעֲקֹב".

וְהֶאָרִיף לְהַסְבִּיר חִילּוּקוֹ שֶׁל הָר"ן. הִנֵּה מֵה שֶׁהֵבִיא מִשׁו"ת שו"מ שֶׁפָּתַח לְהַתִּיר ה,,מְאֻלְקִין" מִשׁוּם דְּאִסּוּרֵי דְּרַבָּנָן מוֹתְרִין לְחוֹלָה שֶׁאֵב"ס.

הִנֵּה אֲנִי אֵיפְכָא יְדַעְנָא, דֵּה שׁו"מ אוֹסֵר הַמְאֻלְקִין בְּמוֹצ"ש, מִחֲשֵׁשׁ בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם, וְרַק בְּשֶׁבֶת הַתִּיר כְּנ"ל, וְכִמוֹ שֶׁאֲבָאָר בַּעֲזָה"י. וְמֵה שֶׁהֵבִיא דְּהָר"ן בַּע"ז, הַתִּיר בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם לְתוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה.

בַּמַּחֲכ"ת שֶׁגָּה בְּזֶה. דְּהָר"ן לֹא הַתִּיר אֶלָּא בְּשֶׁבֶת.

אֲבָל בְּחוֹל אִסּוּר, אִף שְׂאִינוֹ אִסּוּר מִחֲמַת עֶצְמוֹ. וְטַעַם בְּפֶשֶׁט הַבְּנֵת דְּבָרֵי הָר"ן.

הֲלֹא פֶה דְּבָרֵי הָר"ן בַּע"ז פֶּא"מ, בּוֹה"ל: וְעַכְשָׁיו נִהְיָ לְבַשֵּׁל לְחוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה ע"י עֶפּו"ם בְּשֶׁבֶת. וְאֵע"פ שֶׁהַתְּבַשִּׁיל עֶצְמוֹ אִסּוּר מִשִּׁים בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם.

וְאֵע"פ שְׂאִין בְּדָבָר רֵאִי מְכַרְעַת, דְּאִי מְדַאֲמְרִינוּן צְרָכֵי חוֹלָה נַעֲשִׂין ע"י עֶפּו"ם בְּשֶׁבֶת. הֵאִי אֶפְשָׁר לְאוּקְמֵי בְּדָבָרִים שְׂאִין בָּהֶם מִשׁוּם בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם.

אֶלָּא כִּינּוּן דְּסִתְמָא אֵימְרָא לֹא רָאוּ לְחַלְקָא, וְאֵעִפִּי"כ אֵין לְהֵבִיא רֵאִי מִשִּׁם לְהַתִּיר לְחוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה שְׂאִיִּסּוּרוֹ מִצַּד עֶצְמוֹ, כְּגוֹן גְּבִינָה שֶׁל עֶפּו"ם מוֹסְתָם יִינָם, דְּהֵתָם כִּינּוּן שֶׁהַדָּבָר מוֹתֵר בְּעֶצְמוֹ לֹא רָצוּ לְהַחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר מִשׁוּם בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם מִמַּעֲשֵׂה שֶׁבֶת.

וְהֵרָא"ה כְּתִב דְּאֶפְשָׁר דְּטַעְמָא דְּמִלְתָּא מִשׁוּם דְּמֵאֵי דְּאָסְרוּ רַבָּנָן מִשׁוּם חֲתָנוּת לֹא הִשְׁווּ בּוֹ מִדּוּתִיהוֹן שְׁהֵרִי פִתּוֹן לֹא אָסְרוּ אֶלָּא בְּמִקּוּם שְׂיֵשׁ פְּלִטְר יִשְׂרָאֵל. וְמִצִּינוֹ ג"כ מְרַבּוֹתִינוּ שְׁהֵיִו נּוֹהֲגִין הִתֵּר בְּשִׁדָּה וְכו' כִּינּוּן דְּמִשׁוּם חֲתָנוּת אָסְרוּ כָּל הֵיכָא דְּאֵיפְכָא הֵיכָא דְּלֹא לִיְתִי לִידֵי חֲתָנוּת שְׂרִי.

וְאִף כָּאֵן עֶפּו"ם הַמְבַשֵּׁל לְחוֹלָה בְּשֶׁבֶת, שֶׁהִיא שְׂעָה שְׂאִין אָנוּ יְכוּלִין לְבַשֵּׁל, בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם כִּי הִנֵּי לֹא מִיְתְּסְרֵי מִשׁוּם חֲתָנוּת. וְלִפְיֶכָּה כְּתִב שֶׁמוֹתֵר לְבָרִיא בְּמוֹצ"ש דְּלִיפָּא מִשׁוּם בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם, כִּינּוּן דְּלֹא שְׂיֵיף הֵכָא חֲתָנוּת.

עכ"ל הָר"ן. הֵרִי לְפָנֵינוּ לְהַדְיָא שֶׁהָר"ן לֹא כָּתֵב אֶלָּא לְהַתִּיר בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם בְּשֶׁבֶת לְחוֹלָה שֶׁאֵב"ס.

דְּלֹא רָצוּ לְהַחְמִיר בְּבִישׁוּלֵי עֶפּו"ם בְּשֶׁבֶת יוֹתֵר מִמַּעֲשֵׂה שֶׁבֶת. וְכַמֶּש"כ לְהַדְיָא כֵּן.

וְהִנֵּה כִּי כֵן הֵרָא"ה לֹא הַתִּיר ג"כ אֶלָּא בְּשֶׁבֶת. וְכִמוֹ שֶׁכָּתֵב מְפֹרָשׁ כֵּן כְּנֹז'.

מִשָּׂא"כ בְּחוֹל, כִּינּוּן לְהָר"ן בֵּין לְהָרָא"ה אִסּוּר בִּישׁוּלֵי עֶפּו"ם לְאֶכּוֹל וְלִשְׁתּוֹת לְחוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה וּבְאֶמֶת שֶׁהִדִּין מְבֹאָר לְהַדְיָא בַּש"ע או"ח ס'י ש"כ"ח סע"י י"ט: חוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה מוֹתֵר בְּבִישׁוּלֵי עֶפּו"ם.

וּמִקּוּר דְּבָרָיו מֵהָר"ן הֵנ"ל. וְרֵאִיתִי בַּפּמ"ג או"ח ס'י ש"כ"ח בֵּא"א ס"ק י"א שֶׁכָּתֵב וְז"ל: וְהִנֵּי קִשְׂיָא לִי אִיף שְׂרִי לְחוֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה לְבַשֵּׁל בְּשֶׁבֶת ע"י עֶפּו"ם.

וְהָא מְבִנְיָא בְּיִדְּ סִי' קנ"ה כ' הָרַב בְּהִגָּה דְתוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה אָסוּר לְאַכּוֹל אִיסוּר דְרַבְנָן, כ"א שֶׁלֹּא א, וצ"ל כָּל שְׁאִין אִיסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ רִשְׁאֵי הַחוּלָה שֶׁאֵב"ס לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ. אֵלָּא דְקָשָׁה א"כ סֵתָם יֵינָם דְאָסֵר שָׁם כ"א לְרַחוּץ וכו' ע"ש.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְיִשְׁבֵי קוֹשְׁיַת הַפּמ"ג מִסֵּתָם יֵינָם, שֶׁג"כ אִין אִיסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ. דִּי"ל דְסוּבְרִים פְּהוּסְקִים דְסֵתָם יֵינָם אָסוּר בְּהִנְאָה, מִשּׁוּם וְדָאֵי יֵינָם, וְלֹא מִשּׁוּם ם בְּנוֹתִיהֶם. וְא"כ הָיִי אָסוּר מִחֲמַת עֲצָמוֹ. וְעֵינֵין יו"ד סִי' קכ"ג בב"י וּבד"מ וּבט"ז בְּרִישׁ הַסִּי' וּבְאַמַּת זֶה לְתָא.

דְהָא הָרַמ"א בְּסִי' קכ"ג פָּסֵק דְסֵתָם יֵינָם מֵיַתֵּר בְּהִנְאָה. ע"ש.
וְדו"ק.

וְלִכְאוּרָה סְבֵרַת הַפּמ"ג שְׁכַתְבֵי דְכָל שְׁאִין אִיסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ רִשְׁאֵי הַחוּלָה שֶׁאֵב"ס לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ. וּבְאַמַּת בְּלָאוּ קוֹשְׁיַתוֹ מִסֵּתָם יֵינָם אֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר כּוּן.

דְהָא מִפְּנֵי שֶׁ יִנְצָא בְּהִרְאָה בְּבִדָּק הַבֵּית בֵּית ג' שֶׁעַר ז', שְׁכַתְבֵי לְהַדְיָא דְמִן קֶצֶה אָסוּר לְחוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה ע"ש. הָרִי דְמִן קֶצֶה אָף שֶׁג"כ אִין אִיסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ, אִפְ"ה אָסוּר לְחוּלָה שֶׁאֵב"ס.

וּתְמַהֲנֵי עַל הַפּמ"ג מִדּוּעַ וְלָמָּה לֹא צִיָּין לְהִרְאָה הַנִּל (וְלִקְמוֹן אֲבָאָר לְדִינָא אֵי מִן קֶצֶה מִן תֵּר לְחוּלָה שֶׁאֵב"ס). וּבְאַמַּת הָעֵינֵיקוֹר כְּמוֹ שְׁתִּירָץ הַפּמ"ג אַח"כ, כַּמֶּש"כ הָר"ן דְבִשְׁבַת לֹא רָצוּ לְהַחְמִיר בְּבִשּׁוּלֵי עַכּוּ"ם יוֹתֵר מִמְעֶשֶׂה שְׁבַת.

גַּם י"ל דְאֵיכָּא הוֹכְחָה. וְכַמֶּש"כ הָרַמ"ה.

אֲבָל בְּחִיל אַה"נ דְאָסוּר בְּשׁוּלֵי עַכּוּ"ם לְחוּלָה שֶׁאֵב"ס, אָף בְּאֵי אֶפְשָׁר ע"י יִשְׂרָאֵל. וְכ"כ הַפּמ"ג בְּסִי' שֶׁכ"ח בַּמ"ז סִי' דְבַחּוּל אָסוּר בְּשׁוּלֵי עַכּוּ"ם לְחוּלָה שֶׁאֵב"ס.

וְכ"כ הַפּמ"ג בַּמ"ז סִי' שֶׁכ"ח ס"ק י"ד, וְהִבִּיא כּוּן בְּשֵׁם הַלְבוּשׁ שְׁכַתְבֵי כּוּן בְּפִירוּשׁ, דְבַחּוּל אָסוּר בְּשׁוּלֵי עַכּוּ"ם לְחוּלָה שֶׁאֵב"ס ע"ש. הָרִי שֶׁהַפּמ"ג שָׁנָה וְשָׁלַשׁ אֶת טַעְמוֹ כַּנִּל.

וְא"כ הַדִּין דִּין אֶמַת דְבַחּוּל אָסִיר בְּשׁוּלֵי עַכּוּ"ם, וְרַק בְּשְׁבַת הִתִּירוּ בְּשׁוּלֵי עַכּוּ"ם לְחוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה. כַּמֶּש"כ הַמְחַבֵּר בְּסִי' שֶׁכ"ח: (ז) וְעַתָּה אֲבָא לְבַרֵּר.

אֵי מִן קֶצֶה אָסוּר לְחוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה. הִנֵּה הַגָּאוֹן רַע"ק אִיגָר ז"ל בְּשׁוּ"ת סִי' ה' (מוֹבָא בַּפ"ת יו"ד סִי' קנ"ה סִי' סִי' הַנִּל) עָלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּזֶה, כִּינּוּן דְהַמְאָכֵל בְּעֲצָמוֹ הִיתֵר, אֵלָּא דִיּוֹמָא דְקָא גָרִים לָה מִצַּד אִיסוּר שְׁבַת, י"ל דְמִן תֵּר ע"ש.

הִנֵּה סְבָרָא זֶה כְּבָר כְּתִב הַפּמ"ג בְּאו"ח סִי' שֶׁכ"ח בַּא"א ס"ק י"א, וְרָצָה לֹאמַר כָּל שְׁאִין אִיסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוֹ רִשְׁאֵי הַחוּלָה שֶׁאֵב"ס לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ. וְאַח"כ דָּחָה סְבָרָא זֶה מִסֵּתָם יֵינָם כַּנִּל.

וּמִצָּאֵתִי בִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב או"ח סוּס"י ש"ט. שְׁכַתְבֵי: דְמִן תֵּר לְהַאֲכִיל לְחוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה מִן קֶצֶה.

ואין זה דומה למ"ש ביו"ד דאכילת איסור דרבנן אסור לחולה שאב"ס. דשם אכילה
האסורה היא מצד עצמה, וכאן מחמת איסור שבת היא דרביע עליה, ולא עדיף מאיסור
שבות.

עכ"ל.

והוא פסקרת הגאון רעק"א ו"ל. ובמרכת"ה של ה"י, ישועות יעקב" לא ראה שפבר קדמו
בשו"ת רעק"א הנ"ל.

ונפלאת היא בעיני על הגאון, ישועות יעקב" ו"ל ששהתיר באמת פו.

הלא מבואר הוא בהרא"ה בבדק הבית בית ג' שער ז', דמוקצה אסור לחולה שאין בו
סכנה פנ"ל. וכן תמהני על הגאון רעק"א הנ"ל שמוספק בזה.

וכן תמה אקרא על הפמ"ג באו"ח שרצה לחדש סברא הנ"ל, ודחה לה. למה לא דחי לה
מהרא"ה הנ"ל? והנה במג"א סי' שכ"ח ס"ק ט"ו, כתב בשם או"ה: ומותר להאכילו
מוקצה בידיים אם אי אפשר בענין אחר.

ובפמ"ג בא"א שם, כ' וז"ל: שרי להאכילו בידיים, פחולה שאין בו סכנה. ואע"ג דגדול
אסור לאכול.

כביו"ד סי' קנ"ה. מ"מ בקטן הקולו.

עכ"ל.

ולכאורה מוכח מפאן שהפמ"ג סובר דמוקצה אסיר לחולה שאב"ס. דאל"כ לק"מ
קושיותו שהקשה על המג"א, דמוקצה שאני ואף גדול מותר לאכול והנה הישי"ע בסוס"י
ש"ט הנ"ל רצה להוכיח מזה דמוקצה מותר לחולה שאב"ס.

ונעלם ממנו דברי הפמ"ג הנ"ל. ועיין עוד בפמ"ג או"ח סי' שכ"ח סק"מ.

כתב וז"ל: ומוקצה גונח דהתירו גונח, משמע אף בעומדת לחלבה, וכש"כ למ"ד בשבת
הפל מוקצה. איך התירו איסור דרבנן.

עי"ד קנ"ה בשולי עפו"ם היפרא אית לי, והתירו מעשה שבת, ה"ה בשולי עפו"ם.
משא"כ מוקצה לאכול.

עכ"ל, ולכאורה לשיטת רעק"א והשי"ע לא קשה מידי קושיותו, דמוקצה מותר לחולה
שאב"ס. אף הפמ"ג אגיל לשיטתו דמוקצה אסיר לחולה שאב"ס.

והנה בשו"ת רעק"א הנ"ל פלפל בהא דגונח ע"ש. ופלא שהפמ"ג בג' מקומות לא הביא
להרא"ה הנ"ל שפלפל ג"כ בגונח.

אבל לדינא יפה פיון הפמ"ג דמוקצה אסור לחולה שאין בו סכנה. ורוח הקודש הופיע
בבית מדרשו שזכה לכונן לדעת הרא"ה.

ועיין בחיי אדם פלל ס"ט. בנשמת אדם אות ב', בהשו"ת בענין חולה שאין בו סכנה.

יע"ש ששמביא שמוקצה אסור לחולה שאין בו סכנה. כמש"כ הרא"ה ע"ש (ויש לפלפל
הרבה בדבריו).

ולא עט האסרף פֿה). ומצאתי ב,,שלטי הגבורים" (שבת פ' תבית) שפכת פהלא"ה הנ"ל.
ואם כן, בָּהָא נַחְתִּינוּ וּבָהָא סְלִיקִינוּ, דְּהֵעֵיקָר דְּמִן קִצָּה אָסִיר לְחֻלְהָ נְשָׂאִין בּוּ סַכְנָה. והס'
דְּבָרֵי יַעֲקֹב רָצָה לְהַתִּיר גַּם מִן קִצָּה.

וְטַעַמָּה בְּזָה כַּנִּל, וְזָה בְּרַר: (ח) פְּצָאֲתִי, אֲמַרְתִּי לְכַתּוּב עָלַי גְּלִיוֹן, מַה שְּׁהַעֲרוּתִי, בְּעַת
עֵינֵי בְּשִׁי"ף סִי רִי"ח סִק"ג הַנִּל, שְׁהִבִּיא לְמַהֲרָשׁ"ל בִּישׁ"ש בְּסַתְּם נְדָרִים וְשָׁלוֹנוּ וְכו'.
וְאוֹמֵר הַרְיֵנִי נוֹדֵר שְׁלֵא אוֹכֵל, אוֹ שְׁלֵא אֲשַׁתָּה מִמֵּיִן זֶה, דְּהֵנִי נִדֵּר דְּרַבְּנָן מְוַתֵּר לְאַכּוֹל
מֵאוֹתוֹ מִיֵּן שְׁנֵיתוֹתָר בְּיָדוֹ.

דְּסַפִּיקָא דְּרַבְּנָן לְקִילָא. עכ"ל.

וְלְכַאוּרָה קְשָׁה הָא נְדָרִים הֵנִי דְּבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין כַּמְבֹּרָךְ בְּרַמ"א יו"ד סִי ק"ב. וְכִסִּי
ר"ט"ז סֵעִי י' בְּמַחְבֵּר.

וּבְדָבָר שִׁיל"מ קִי"ל אִפִּי בְּסַפֵּק דְּרַבְּנָן אֲזִילִין לְחַוְרָא. כַּמְבֹּרָךְ בְּשִׁי"ס בִּיצָה ד' ע"א?
וְלְכַאוּרָה רְצִיתִי לֹאמֵר דְּהַמְהַרְשֵׁ"ל אֲזִיל לְשִׁטְתּוֹ בְּזָה.

דְּהֵנָּה הַמְהַרְשֵׁ"ל בִּיבְמוֹת פ' הָעֶרֶל סִי ל"ד, כָּתֹב דְּנָא חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ אֵלָא שְׁעַתָּה אָסוּר
לְכַל, וְאַח"כּ יֵהִי מְוַתֵּר לְכַל. אֲבָל דְּבָר שְׁגָם עַתָּה אִינוּ אָסוּר לְכַל, אִינוּ חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ.
עכ"ל.

וְעֵינֵן בְּנו"ב מֵהַד"ת סִי נ"ג שְׁהַשׁוּאֵל הַקְּשָׁה עַל הַמָּה ש"ל מְנַדְרִים דְּחֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ, אָף
שְׁגָם עַתָּה אִינוּ אָסוּר לְכַל. ע"ש מַה שְּׁתִּירָץ דְּלר"י ור"י אִין הַכְּרַח דְּנְדָרִים הֵנִי דְּשִׁיל"מ.
וְזָה ג"כ דַּעַת מַהֲרָשׁ"ל. וְא"כ הַמְהַרְשֵׁ"ל אֲזִיל לְשִׁטְתֵּי דְּנְדָרִים לֹא חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ וּבְזָה
מִיֵּן שְׁבַח קוֹשְׁתֵי הַשֵּׁ"ף בִּיו"ד סִי ק"ב סִק"ח, עַל הַמְהַרְשֵׁ"ל שְׁכַתְּב, דְּכִינוּ דְּלֹא בָּא הַהִיתָר
מִפְּחֵ זְמַן לֹא חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ.

וְהַקְּשָׁה עָלָיו הַשֵּׁ"ף מְנַדְרִים ע"ש. וְלִפִּי מַה שְּׁכַתְּבִי גִיחָא, דְּמַהֲרָשֵׁ"ל אֲזִיל לְשִׁטְתֵּי,
דְּנְדָרִים לֹא חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ כַּנִּל.

וְעֵינֵן בְּפִתְח"ת יו"ד סִי ט"ז, שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַיֵּשׁ"ש בִּיבְמוֹת הַנִּל דְּדָבָר שְׁאִינוּ אָסוּר לְכַל
לֹא חֲשִׁיב דְּשִׁיל"מ. וְהַפְּתַח"ת כָּתֹב, דְּלֹא קִי"ל כֵּן.

שְׁהָרֵי אֲנִן קִי"ל דְּנְדָרִים הֵנִי דְּשִׁיל"מ. מִשְׁמַע שְׁהַמְהַרְשֵׁ"ל לֹא סוֹבֵר כֵּן ע"ש.

וְתִמְהֵנִי עַל הַנּו"ב וְהַפְּתַח"ת שְׁלֵא הִבִּיא לְכַנָּה"ג בְּהַגְהוֹת הַטּוֹר, בְּשֵׁם תְּמִים דְּעִים, שְׁכַתְּב
לְהַדְּיָא דְּדָבָר שְׁאִינוּ אָסוּר לְכַל לֹא הֵנִי דְּשִׁיל"מ. וּמוֹבָא גַּם בְּפמ"ג יו"ד סִי ק"ב בְּשִׁפ"ד
סִק"ב.

וְהַפְּמ"ג הַקְּשָׁה עַל זֶה מְנַדְרִים. וְכַתְּב: וְלֹא יִדְעָנָא לְחַלֵּק יַע"ש.

וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְכַלְפֵּל בְּזָה וְעַת לְקַצֵּר וְאִי"ה עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֲפָרְאוּסִימֵן קַח
כְּבוֹד הַרְה"ח הַמְּוֹפֵלֵג בְּתו"י וְכו' מוה"ר אֲבָרְהָם גָּאטְלֵיעַב נ"י. אֲדַאֲבָעֵשְׁטִי.

ע"ד שְׁאֵלְתוֹ: אִם יֵשׁ אִיזָה צַד הִיתָר, לְעַשׂוֹת יי"ש לְחַג הַפֶּסַח מְחַרְצָנִים שְׁל אִינָם יְהוּדִים.
שְׁהָרֵי גְדוּלֵי הַמּוֹרִים שְׁבַחו"ל לֹא עָמְדוּ בְּפִרְץ לְגְדוֹר גְּדוֹר וְלְמַחֲזוֹת בְּיַד הָעוֹשִׂים כֵּן וְכַת"ר

מצדד להקל בזה, באשר האינם יהודים עושים את כל היין שלהם ע"י, מאשין-וטוסק", מבלי דריכה ברגל.

ועוד שזה, טווסק" מוציץ כל הלחלוחית מהסרצנים.

ופלפל בזה בהשכל ודעת. והעתיק לי בקצירת אומר שערב מוהר"ח טויבש האבד"ק באטשאן הספים לסברותיו: תשובה (א) הנה פתח דברי, לא אוחיל עד אם דברתי דברי.

פי זה כלל גדול בתורה, שאין להקל בספיקא דאיסורא, פי אם היכא דמצינו ראיה ברורה, וגם היא קולעת אל השערה. ואף אז עדיפא פתח דהיתירא ז ומראש צנרים ניתי ונחנה אם יש לצדד בזה להקל, וללמד נכות על גדולי המורים שבחו"ל, שלא מיחו בד"ז.

כמו שכתב כת"ר: פי הנה ראש דברי כת"ר אמת, דד"ז נלמד מהרמ"א יו"ד סי' קכ"ג סעי' כ"ד דיי"ש שעושין מיי"נ, אע"פ שאינו רק זינעה, הרי הוא פאיסור עצמו. ומקור מקומו טהור ונובע מהריב"ש סי' רנ"ה שגשאל שם על אותן המים שעושין אנמנים עפוי"ם מעקרים ידועים, ובתערובת יי"נ, ואין עצמות היין בהם, אלא הזינעה שלו העוברת דרך הסמפונות וכו'.

והשיב דאפי' סתם יינם איסורי חמור פנדאי יי"נ וגם אפרן אסור. פמבואר בע"ז ס"ב ע"ב, דאפי' בחטים של שזכר הבאת סתם יינם, אסור האפר [ע"ש] כש"כ בסתם יינם עצמו נאפי' לאחר שגשפנה לצורה אחרת במראיתו וטעמו ומה שאמרת שאין כאן עצמות היין אלא הזינעה שלו.

זה הי' בזינעה היוצאת מחמת הליחות שלא ע"י חנם. פדתנו בפ"ב דמכשירין: זינעת פתים בורות שיחין ומערות טהורה וכו'.

אבל הזינעה היוצאת מן המשקין הסמין. הרי הוא כמשקין עצמן.

וכדתנו התם: הפרחץ טמאה, זיטתה טמאה. ותנו נמי התם בפ"ה [מי"א] האשה שהי' ידיה טהורות ומגיסה בקדורה טמאה, אם הזיעו ידיה טמאות וכו'.

וכבר הביא זה הרמב"ם בפ"ז מהל' טומאת אוכלין. וכתב בלשונו (שם ה"ב) שהעשן העולה מן הסמין, משקין הוא תשוב [וע"ש בה"ג] וכן בחולין ק"ח ע"ב בבבביתא דטיפת תלב.

תני התם א"ר נראין דברי ר"י בשלא נער ולא פסה. דאלמא כל שפסה הקדורה, הרי הוא פאלו נער אותה.

וזה מפני הכל העולה מן הקדורה. וכשהי' מכוסה ההכל מתפשט בכל החתיכות, והטעם מתערב בכולן.

כמו אם נער אותה ובלל את כולן בתוך הרותב. ובגדון זה ג"כ המים היוצאין מן היין קיין עצמו הן וכו'.

עכ"ל הריב"ש. וכן מצאתי בתשו' הרדב"ז ח"א סי' ר"י שכתב בשם הריב"ש ז"ל דזינעה היוצאת ע"י בישול ע"ג האש.

הוי ממשו של איסור ואין זה טעם, אלא עיקר ע"ש. וכוננתו להריב"ש הנז'.

ואם כן ממילא אנדא מה שהקשה כת"ר, האיה יעלה על הדעת לימר על יי"ש דהנה פגוף המשקה. והא מבואר בברכות ל"ח ע"א, גבי האי דנבשא דתמרי מברכין עלוניה שהנ"ב. מ"ט זינעה בעלמא הוא. וכן אמר אב"י בפסחים כ"ד ע"ב דאין לוקין משום ערלה על היוצא מן שאר פירות.

משום דזינעה בעלמא הוא. וא"כ יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא.

השתא אי סוחט גוף הפרי, דמשקה היוצא ממנו כל טעם הפרי בו. אפ"ה אמרינן דהנה רק זינעה בעלמא.

מכש"כ היי"ש שנוולד רק ע"י ההבל, דהנה זינעה בעלמא ובאמת אין מקום לקוששיתו, ולא קשה מידי. דנדון דידן אין לו דמיון כלל להא דברכות ודפסחים הנז' וכן מצאתי מפניך יוצא בתשו' הגאון מהר"ם מטיקטין ז"ל הנדפסה בריש פתיחת הרי"ף לסדר נשים.

שהשיב שם לחכם א' שעלה על דעתו לומר דיי"ש הוי רק זינעה בעלמא. וכתב על זה בזה"ל: וכן שמעתי קצת בני אדם מרנגים, וחולין עצמן בכך.

ובנדאי ריננון בעלמא היא, וראוי להשתקן. נהי דאמרינן פ' פיצד מברכין האי דנבשא דתמרי מברך עליו שהפל.

מ"ט זינעה בעלמא הוא וכו'. וטעמייהו מדלא חשיבי פרי לעננו ערלה היינו דוקא לעננו זה דלא חשיב גוף הפרי.

פינון דפירות פולן לאו למשקה קיימי. אלא תירוש ויצהר.

דלהכי קאי, הלכך דין משקה אין פאן. ופרי אין פאן.

נסתלק עילוי ויורד לברכת שהפל שהיא ברכה פללית. אבל מילתא דתליא בטעמא לא שמענו ולא נאמר מעולם.

דהא טעם פעיקר דאורייתא ממשרת וכו'. תדע דטעמא דלא מברכין אמשקה מי פירות אלא שהפל דזינעה בעלמא.

היינו פינון דלאו למשקה עביד, ובטיל שם פרי מינ' דאי ס"ד זינעה ממש ופירשא בעלמא. מה מקשין התוס' והאשר"י שם על שחר שלנו למה מברכין עליו שהפל והלא השעורים עיקר ומשתני לעילויא.

ומאי עילויא. גימא נמי זינעה בעלמא הוא.

מק"ו דשאר מי פירות, שיוצאין ע"י פתישה בלבד. ועוד שטעם הפרי נקצר ונטעם בהם. שחר של חטין שאין יוצא אלא ע"י בישול ועוד טעם החטין אין נקצר בהם. כש"כ דזינעה בעלמא הוא.

אלא היינו טעמא. דנהי דזינעה בעלמא הוא.

מיהא טעמא לא בטיל מינ' וכו'. אלא ש"מ כל היכא דאמרינן זינעה בעלמא הוא.

היינו דבטיל שם פרי מיני' אי לאו דלהכי קאי פנין ותירוש. אבל לעולם במלתיה קמייתא קאי לענין טעמא וכו' עכ"ל (שוב מצאתי בשו"ת ח"צ סי' כ' שכתב ג"כ דהא דאמרין בברכות [הג"ל] גבי דובשא דתמרי דהוי זיעה בעלמא.

היינו דוקא לענין ברכה דלא מקרי פרי. ועפי"ז כתב שם דעלו פהוגן דברי מהר"ם מטיקטין הג"ל.

ע"ש שפירש ראית מהר"ם מטיקטין מקושטית התוס' על שחר שלנו ע"ש [ועפי"ד הגאון מהר"ם מטיקטין ז"ל סרה מהר קושטית התוס' בפסחים כ"ד ע"ב ד"ה אלא שהניחו שם בחימה. אמאי אמר אב"י זיעה בעלמא הוא.

וקא טעם פעיקר דאורייתא עכ"ל. וראה ב"מ מעדני יו"ט על הרא"ש ברכות פ"ו סי' י"ב אות פ', שכתב שם דגם להגאון בה"ג ז"ל קשיא לי' קושיא זו של התוס' הנז' וניחא לי' משום דאע"ג דלענין ערלה אמרינן התם דזיעה בעלמא הוא היכא דאיתמר איתמר.

היכא דלא איתמר לא איתמר עכ"ל. אולם עפי"ד הגאון מהר"ם מט קטין ז"ל בלאו הכי לא קשה מידי.

דכל היכא דאמרין זיעה בעלמא הוא. היינו דבטיל שם פרי מיני': אבל לעולם במלתיה קמייתא קאי לענין טעמא, כגזכר.

ותימה על המהר"ם מטיקטין ז"ל שלא העיר ליישב קושטית התוס' הג"ל: (ב) איברא ראיתי להחוו"ד יו"ד סי' ק"ה סק"ב שכתב ג"כ ליישב קושטית התוס' בפסחים כ"ד ע"ב הג"ל, עפ"י מה שחידש דבתרומה ובערלה טכ"ע לאו דאורייתא.

פנין דכל היצא מהם מותר מדאורייתא, גם טעמן מותר. ע"ש שמינישב עפי"ז קושטית הח"צ שהקשה מסוגיא דפסחים אסוגיא דחולין ק"כ יעו"ש.

אמנם לפענ"ד יש להוכיח מש"ס מפורש דלא כהחוו"ד. שהרי בנבחים צ"ו ע"א: ת"ר אותה.

פרט לתרומה. ופריה ותרומה לא בעיא שטיפה ומריקה.

והתניא קדירה שבישל בה תרומה לא בשל בה חולין. ואם בישל בנו"ט ע"ש.

ולהחוו"ד קשה מאי פריה הא בתרומה טכ"ע לאו דאורייתא. ולהכי שפיר ממעט קרא פרט לתרומה.

והיינו דליה פאן איסור תורה. והא דתניא ואם בישל בנו"ט, אינו רק מדרבנן? אלא נדאי דלא כהחוו"ד דגם בתרומה טכ"ע דאורייתא וא"כ ממילא מוכח דהוא הדין בערלה אף י"ל עפי"ד הט"ז באו"ח סוס"י תקפ"א סק"ה ובי"ד סי' קי"ז סק"א, דאין פח ביז חכמים לעשות סיג להתמיר, אלא במקום שאין בו לא איסור ולא היתר מפורש בתורה משא"כ במקום שהתורה התירה בפירוש אין פח ביז חו"ל להתמיר לעבור על ד"ת ע"ש.

וגדולי האחרונים האריכו הרבה בדברי הט"ז הללו כנודע. וראה בשו"ת חת"ס חיו"ד סוס"י ק"ט שכתב דחידוש הט"ז לא נאמר אלא היכא דמפורש בהיפר בתורה בקום בעשהיעש"ה.

ולפענ"ד נ"ל להוכיח מירושלמי מפורש, דגם היכא דגלמד ממיעוטא שמיעטה התורה להתיר, הרי הוא כאלו מפורש היתירא בתורה, ואין פח בידי חכמים לגזור בזה להחמיר. ומנא אמינא לה, מהירושלמי סוטה פ"ג ה"ז: דאר"א בשם ר"ל פהנת מותרת לצאת לחו"ל [אע"פ שגזרו חכמים טומאה על ארץ העמים] מ"ט אמור אל הפהנים.

ולא אל הפהנת. ופריה: ותהא בכלל גזירה [לומר שגם הנשים אסורות לטמא] ומשני: אם אתה אומר כן.

נמצאת מדחה פרשת טמאות [דבפירוש פתיב בני אהרן. ולא בנות אהרן.

ע"ש בק"ע ופ"מ] הרי מפורש יוצא מהירושלמי דאין פח בידי חכמים לגזור להחמיר. נגד מה שמיעטה התורה להתיר [ועיין בפמ"ג או"ח בפתיחה פולקת ח"א אות ט"ו, שעלה ונסתפק בדבר הבא ממדרש חו"ל, אי יש פח בידי חו"ל לאסיר ע"ש.

ועיין בתוס' יבמות מ"ח ע"ב ד"ה אין מקיימין עש"ה. ולהג"ל יש ליישב קושיא השנייה של התוס'.

ודו"ק] ואם כן עפי"ז י"ל דשפיר פריה הש"ס בזבחים צ"ו הג"ל, דכיון שהתורה מיעטה בפירוש אותה. פרט לתרומה.

ע"כ ודאי שאין פח בידי חו"ל לגזור להחמיר בזה. וא"כ למה פניא קדירה שבישל בה תרומה וכו' ואם בישל בנו"ט.

ויש לפלפל בזה הרבה. ולא עח האסף פה: (ג) ברם מה שתמה כת"ר על קושיות הח"צ בסו"י כ'.

ועל הס' לב ארי' על חולין דף ק"כ שהביא קושיותו שהקשה, דלמ"ל קרא למשקין היוצא מהן כמותן. תיפ"ל משום טכ"ע דאורייתא ותמה כת"ר על שניהם.

דקא פל הסוגיא דחולין קאי לענין מלקות. ואטו בטכ"ע מלקות א כא הנה לפום ריהטא לאו מלתא דפשיטא הוא כל כף לומר דכל הסוגיא דחולין ק"כ קאי לענין מלקות.

שהרי פריה שם והא דתניא הטבל והחדש וההקדש והשביעית והפלאים כולן משקין היוצא מהן כמותן. מנ"ל? ומשני אלא גמר מתרומה ובפורים וכו' ע"ש.

והרמב"ם בפ"י מהל' מאכלות אסורות הכ"ב פסק דבכל האיסורים הג"ל משקין היוצאין מהן כמותן, ואין לוקין עליהן. וע"ש בכ"מ שכתב: דאע"ג דיליף להו התימ מקראי.

משמע לרבינו דאסמכתא בעלמא הוא. וכדתנן וכו' עכ"ל.

הרי מבואר לכאורה דאין לוקין בכל הגוף. אבל הלח"מ שם פתב דהרמב"ם ו"ל דחה הך דחולין משמי הסוגיא דפסחים כ"ד ע"ב ופסק כר' יוחנן ע"ש.

ומצאתי בפמ"ג או"ח סי' ר"ב בא"א ס"ק י"ט שהביא לדברי הרמב"ם הללו. וכחב על זה בזה"ל: ולי קשה מסוגיא דברכות ל"ח ע"א.

ובה"ב פ"ח ה"ד פתב דהנה זיעה. ולמה כ' שם.

כמותן. איסור תורה כר"י בפסחים דכ"ד ע"ב דלא הנה זיעה עכ"ל.

אָבֵל בְּשׁוֹ"ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּסוּף הַסֶּפֶר סִי' ט' פֶּתַח דִּישׁ לְפָרֵשׁ דְּהַמְקָשׁוֹן הַגָּ"ל דְּפָרִיז מִנֵּ"ל
הָיִי ס"ל כִּינּוֹן דְּקַתְנֵי דְמִשְׁקִין הָיִי כְּמוֹתָן. מִשְׁמַע דְּלָקִי עֲלֵיָהּוּ.

וּמַה שְׁלֵא תִירָץ הַתְרָצוֹן דְּהֵיא דְרַבְבִּינּוּ. מִשׁוּם דַּעֲכ"פּ מִשְׁקָה הַיּוֹצֵא מִן הָעֲנָבִים.

דְּלֵא הָיִי זִיעָה בְּעֵלְמָא. וְזֵה אִיצְטְרִיף לְמִילָף מְקָרָא.

וְשִׁפִּיר פְּרִיז מִנֵּ"ל ל וּא"כ כָּל מַה דְּמִשְׁנֵי הַתְרָצוֹן דְּגַמְר מִתְרוּמָה וּבְכוּרִים. הַפֶּל קָאִי
אֲעֲנָבִים.

ע"ש שְׁפַתְבּ דְּזֵהוּ אָמַת וְנִצִּיב. וְהוֹכִיחַ פִּירוּשׁוֹ גַם מִדְּבָרֵי הַרְמְב"ם פ"י מֵהַל' מֵאֲכֵא"ס
הַכ"ב הַגָּ"ל וְכַתְּב: שַׁעֲפִי"ז א"צ עוֹד לְדוֹחַק הַכ"מ הַגָּ"ל שְׁפַתְבּ דְּהַנָּה קָרָאִי אֲסַמְכָתָא
בְּעֵלְמָא נִינְהוּ.

כִּינּוֹן דְּעֵינְקֵר הַיְלָפוּתָא קָאִי עַל מִשְׁקָה הַיּוֹצֵא מִן הָעֲנָבִים. וְהֵינּוּ עֲנָבִים דְּכֻלָּאִים.

כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' בְּחֻלִּין שְׁם ד"ה הֵיאָ עֲש"ה ב,, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ" וְתִרְאָה שַׁעֲפִי" דְּבָרִיו ו"ל
סָרָה קְוִשִׁית הַפּמ"ג בְּאו"ח הַגָּ"ל שְׁהַקְשָׁה דְּבָרֵי הַרְמְב"ם אֶהְדְּדִי.

שְׁהָרִי הַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ מְפָרֵשׁ שְׁם דְּבָרֵי הַרְמְב"ם דְּבָכָל הַנָּה הָאִסּוּרִים מִשְׁקִין הַיּוֹצֵאִין מֵהוּ.
אִינּוּ אֵלָא מִדְּרַבְבִּינּוּ.

מִשְׁעִם דְּהוּ זִיעָה, וְאֲתֵי שְׁפִיר, וְלֵא קָשָׁה מִיָּדִי וְדו"ק וְאִם כֵּן עֲפִי"ז אִיפּוֹא נוֹכַח לּוֹמֵר
דְּהַסְנֵגִיא דְּחֻלִּין קָאִי לְעַנְנֵן מְלָקוּת: (ד) אָמְנָם כֵּן בל"ז אֲזַדָּא תְּמִיּהַת כַּת"ר עַל הַח"צ
וְהַל"א הַגָּ"ל דְּהַנָּה גּוּף ד"ז אִי לּוֹקִין עַל טכ"ע.

תְּלוּי בְּאֲשֻׁלֵי רַבְרָבִי. דְּפִלִּיגוּ בְּזֵה רַבּוּתֵינוּ הָרֵאשׁוֹנִים בְּפִירוּשָׁא דְּשַׁמְעֵתָא דַּע"ז ס"ז ע"ב.
ע"ש בְּתוֹס' ד"ה אָמַר ר' יוֹחָנָן. וּבְתוֹס' חֻלִּין צ"ח ע"ב ד"ה רַבָּא.

וְתוֹס' זְבָחִים ע"ט ע"א ד"ה אָמַר. דְּפִלִּיגוּ בְּזֵה רַבּוּתָא.

דַּהֲרִי מֵאוֹרֵלֵינֵינֵי ש"ס"ל דְּלֵא לָקִי עַל טכ"ע. וְהַר"ח הִשִּׁיב עָלָיו וּס"ל דְּלוֹקִין עַל טכ"ע.
עֲש"ה וּבְרָא"ש חֻלִּין פּג"ה סִי' ל"א. וּבְחִזִּי הַרְשֵׁב"א בְּחֻלִּין שְׁם.

וְעֵינֵין בְּר"ן סו"פ גַּה"נ וּבְטוֹר או"ח סִי' תמ"ב. וְהַמְעַיִן בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּעֶרְלָה ה"ה.

וּבפ"ו דְּנִזִּיר ה"א. מְצָא דְּהוּא פְּלוּגְתָא דְּאֲמוּרָאִי שְׁם.

ע"ש בְּשִׁי"ק וּבְמֵרָה"פ עַל הַיְרוּשְׁלָמִי נִזִּיר שְׁם ד"ה פֶּל. יַעוּש"ה.

וְעֵינֵין בְּפִר"ח או"ח סִי' תמ"ב שְׁהַאֲרִיף לְבָאֵר כָּל שְׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים בְּזֵה. וְכֵן הָאֲרִיף אֲחֲרֵיו
גְּדוֹל הָאֲחֲרוּנִים הַגָּאוֹן בַּעַל הַפּמ"ג ו"ל בְּפִתִּיחָתוּ לַהֲל' פְּסַח.

עֲש"ה וְיַנְעֵם לָהּ. וְעֵינֵין בַּפּמ"ג יו"ד בְּפִתִּיחָה לַהֲל' בַּב"ח בַּד"ה וְדַע.

וְעֵינֵין בַּפּמ"ג יו"ד בְּשַׁע"ת ח"ב פ"ב בַּאד"ה וְדַע עֲש"ה. וְא"כ עֲפִי"ז שְׁפִיר הַקְשָׁה חַח"צ
ו"ל דַּלְמ"ל הַנִּי קָרָאִי דְּחֻלִּין לְמִילָף דְּמִשְׁקִין הַיּוֹצֵא מֵהוּ כְּמוֹתָן.

תִּיפ"ל מִשׁוּם טכ"ע? דְּגַם אִם נִימָא דְּהַסְנֵגִיא שְׁם קָאִי לְעַנְנֵן מְלָקוּת. מ"מ קָשָׁה דְּהָא גַם
עַל טכ"ע לּוֹקִין לַהֲר"ת וְדַעֲמִי' כְּאֲמוֹר וַע"כ מְחַנְנֵרְתָא לְתַרְזֵן קְוִשִׁיא זוּ.

פתירון הלב ארי' בְּחֹלִין שָׁם. וּבְחִנָּם תָּמָה כַּת"ר עַל הַגִּי תָּרִי גְּאוּנִי, הַח"צ וְהַל"א דִּי תִּבְרִי
בְּחַד קִינָא: (ה) וגם מה שְׁהַעִיר כַּת"ר מֵהַתּוֹס' בְּחֹלִין קִי"ב ע"ב ד"ה וְרָוֶטְבּוֹ.
שְׁהַקְשׁוּ ג"כ: וְתִיפ"ל מֵטַכ"ע. וְתִרְצוּ שְׁנֵי תִּירוּצִים וְכֵן הוּא בְּתוֹס' בְּכוֹרוֹת ו' ע"ב ד"ה
רוֹטְבּוֹ.

וְכַת"ר פֶּתַב דְּבַתִּירוּץ קָמָא ס"ל דְּמֵן ה' דְּהַטְמָאִים מְרַבִּינֵן לְהוּ, לִיכָא בְּהוּ מְלָקוֹת.
וּבַתִּירוּץ הַשְּׁנֵי ס"ל דְּלוֹקִין עֲלֵי.

הֵנָּה גַם ד"ז אִי לוֹקִין עַל רִיבּוּיָא חֲלִיָא בְּפִלּוּגְמָא דְּרַבְּנָן. דַּהֵּ"מ פ"ג מֵהַל' מֵאֲכֵ"ס
ה"ו ס"ל בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּאִין לוֹקִין עַל הַרִיבּוּי ע"ש.

וְהַ"מ אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ בְּפ"ה מֵהַל' מֵאֲכֵ"ס הִי"א ע"ש. אוּלָם בַּפ"ח יו"ד סִי' ס"ב סַק"ז
דְּחָה דְּבַרִי הַ"מ וְס"ל דְּדָבָר הַלְמֵד מְרִיבּוּיָא, כִּינֵן דְּרַבִּיָּה קָרָא לְאַיִסוּרָא.
מִיִּלְקֵי נְמִי לְקִי. כָּל הִיכָא דְּלִיכָא מִיַּעוּטָא בְּהַדִּי רִיבּוּי.

וְכֵן מְבִנְיָר בְּחֹשׁוֹ הַרְשָׁב"א סִי' תַל"ט ע"ש. וּמְצָאֵתִי בַמַּל"מ פִּי"ג מֵהַל' שְׁגָגוֹת ה"ה
שְׁהַעִיר בְּזָה.

וְכַתֵּב שְׁמַצָּא רֵאִי בְּרוּרָה לְדְבַרִי הַרְשָׁב"א מְגוּרָא דְּבַרִי הַרְמַב"ם בַּפ"ג מֵהַל' מֵאֲכֵ"ס ה"ו
הַ"ל. יַעוּש"ה.

וְעֵינֵן בַּפ"ג בְּרִישׁ הַפְּתִיחָה לְהַל' מְלִיחָה שְׁהַסְפִּים לְדַעַת הַ"מ ע"ש וְכֵן בַּפ"ג יו"ד סִי'
פ"א בַּמ"ז הַק"א בַּד"ה וְדַע. כְּתֵב דְּהַרְמַב"ם אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל בְּשַׁרְשִׁים דְּכָל דְּאֵתִי
מְרִיבּוּיָא, אִין בּוּ מְלָקוֹת.

אַךְ בְּסוּף דְּבַרִי שָׁם הוֹכִיחַ מֵהַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת ו' ע"ב דְּעַל צִיר טְמָא לוֹקָה יַעוּש"ש. וְעֵינֵן
בַּשַּׁפ"ד שָׁם סַק"א.

וּבַמַּחֲכ"ת אִיִּשְׁתְּמִיט מִיַּנְי' הַמַּל"מ בַּהַל' שְׁגָגוֹת הַנְּ"ל. וְלַפַּעַנ"ד יֵשׁ לְהוֹכִיחַ גַּם
מֵהִירוּשָׁלַיִם דַּלְר"י לוֹקִין עַל רִיבּוּיָא.

שְׁהַרִי בִירוּשָׁלַיִם פ"ו דְּנִזִּיר ה"א דָּף כ"ה רַע"א. אַר"י כָּל נְבִלָה.

לְרַבּוֹת הַטְּרַפָּה. וְע"ש בַּק"ע וּבַשִּׁי"ק דְּמְרִיבּוּיָא דְּכָל יִלְפִינֵן לָהּ.

וְאַפ"ה ס"ל לַר"י שָׁם דְּהַאוּכַל אַמ"ה מְטְרַפָּה, חִיָּיב שְׁתִּימָה. עַש"ה וְהַבֵּן.

הַרִי דַס"ל דְּלוֹקִין עַל רִיבּוּיָא [וְהָא דְּאִין לוֹקִין לַר"י עַל ח"ש דְּנִלְמַד מִכָּל חֵלֶב. כְּיוֹמָא
ע"ד ע"א.

דְּהָא לְדִידֵי' לוֹקִין עַל רִיבּוּי דְּכָל? י"ל עַפִּי"ד הַתּוּ"י כְּיוֹמָא ע"ד ע"א ד"ה ר' יוֹחָנָן.
בַּמַּש"כ לְתַרְצֵי קוֹשְׁיַת הַר' אֶלְחָנָן, דִּישׁ לְחַלֵּק בְּדַרְשׁוֹת וְכו' ע"ש.

וְחִקְמָה עַל הַתּוּ"י שְׁלֵא הַעִירוּ מֵהִירוּשָׁלַיִם בְּנִזִּיר הַנְּ"ל דַּר"י גּוֹפְי' ס"ל דְּלוֹקִין עַל רִיבּוּי
דְּכָל. וּמְדַבְּרֵי הַתּוּ"י הִלְלוּ יֵשׁ לְהַעִיר עַל הַמַּל"מ בַּפִּי"ג מֵהַל' שְׁגָגוֹת הַנְּ"ל יַעוּש"ש וְהַבֵּן]
אוּלָם בַּשִּׁ"ס דִּילָן בְּכַרִּיתוֹת כ"א ע"א אֶמְרִינֵן דְּכָל נְבִלָה.

אָתִיָּא לרבות נבלת כּוּי ע"ש. הָרִי דְהַש"ס דִּילֵן לָא ס"ל פְּדָרְשׁ ר"י בִּירוּשְׁלָמִי דְכָל נְבֵלָה לרבות הַטְּרָפָה [ועפ"י"ז יֵשׁ לְיִשְׁבַּב קְוִשְׁתֵּי הַשֵּׁי"ק עַל הִירוּשְׁלָמִי נְזִיר שָׁם ד"ה שְׁנֵינְיָא.

שְׁהַקְשָׁה עַל הַרְמָב"ם בּפ"ד מֵהַל' מֵאכֵּא"ס. וּבַפ"ה מֵהַל' שְׁחִיטָה ה"ג, שְׁלֵא הִבִּיא כָּלֵל לְדָרְשׁ זֶה דְשָׁאָר טְרַפּוֹת יִלְפִינּוּ מִכָּל נְבֵלָה, לרבות הַטְּרָפָה ל וְהֵנִיחַ בּצ"ע.

וּלְפִי מָה שְׁפָתַתִּי אֶתִּי שְׁפִיר, דְהַש"ס דִּילֵן בְּכִרְיִתוֹת לָא ס"ל לְהֵאִי דְרָשָׁא כְּנֻזְפָּר וְאִם כְּנֵימֵי הַדְּבָרִים דְעַל חֶלֶב וְצִיר מִטְמְאִים לֹקִין. כַּמֶּשׁ"כ הַפּמ"ג לְהוֹכִיחַ מֵהַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת הַג"ל.

עפ"י"ז נוֹכַל לְמַצּוֹא אִיפּוֹא מְקוֹם לְיִשְׁבַּב דְעַת הָרֵא"ה ו"ל בְּסִפְרֵי הַחִינוּךְ סוּף מְצֻנָּה קנ"ד שְׁפָתַת שָׁם דְהַשׁוֹתָה רְבִיעִית מִחֶלֶב טְמֵא בְּמִזִּיד לֹקָה וְהַמְנַחַת חִינוּךְ שָׁם הַתְּפִלָּא עָלֵי בְּזָה, דְהָא לְהַר"מ ו"ל אֵין לֹקִין עַל חֶלֶב טְמֵא? ע"ש.

וּלְפִי מָה שְׁפָתַתִּי אֶתִּי שְׁפִיר, דְאֵין תִּימָה כָּלֵל עַל הָרֵא"ה בְּזָה. דְהָרִי מְצִינוּ לֹו תְּנֵאִי דְמִסִּיעַ לִי הֵלֵא הֵם רְבוּתֵינוּ בְּעַלֵי הַתּוֹס' ו"ל דַּס"ל ג"כ דְעַל חֶלֶב טְמֵא לֹקִין.

כַּש"כ לְפִי מָה שְׁפָתַתִּי גַם מֵהִירוּשְׁלָמִי מוֹכַח דְלֹקִין עַל רִיבּוּיָא. וְלֵא קָשָׁה מִיָּדִי.

וְכִינּוּן שְׁהִרְאִיתִי לְדַעַת דְלֵהַר"ת וְדַעֲנִימ' לֹקִין עַל טכ"ע. אִם כֵּן שְׁפִיר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' בְּחֻלְיִן הַג"ל תִּיפ"ל מִטכ"ע.

וְהַמְעַיִן יִרְאֶה שְׁגָם שְׁנֵי תִירוּצֵי הַתּוֹס' עוֹלִים יָפָה בְּפִשְׁיטוֹת: (ו) גַם מָה שְׁפָתַת כַּת"ר עַל הַס', יֵד שְׁאוּל" בְּסִיף הַל' חֶדֶשׁ.

עפ"י מָה שְׁחִדְשׁ הַח"צ, לְהַשׁוֹת הַסְּגוּיֹת דְפִסְחִים כ"ד וְחֻלְיִן ק"כ דַּטכ"ע הוּא רַק ע"י בְּיָשׁוּל. לְאַבְיֵי דַס"ל בְּחֻלְיִן ק"ח ע"א דַּטכ"ע מְבוּחַח יִלְפִינּוּ לָהּ.

א"כ דְּנֻקָּא ע"י בְּיָשׁוּל אָסוּר. וְלֵהֲכִי שְׁפִיר אָמַר אַבְיֵי בְּפִסְחִים כ"ד ע"ב דַּע"י סְחִיטָה וְכַבִּישָׁה.

אִינוּ אֵלֵא זִנְעָה בְּעַלְמָא. וְאַזְזִיל לְשִׁטְתּוֹ.

וְעַל זֶה כָּתַב כַּת"ר שְׁה,, יֵד שְׁאוּל" דִּילְג בְּזָה דְבָרֵי הַתּוֹס' בְּחֻלְיִן ק"ח ע"א ד"ה מְבוּחַח. דְאַבְיֵי קָבַל מִרְבָּא שְׁדַחָה לֹו, וְחֻזַּר בּוֹ. הֵנָּה דִּילּוּגוֹ שֶׁל הֵיךְ שְׁאוּל עָלֵי אֶהְבָּה.

שְׁהָרִי הַתּוֹס' בְּפִסְחִים מ"ד ע"ב ד"ה וְרַבְּנָן. תְּמָהוּ ג"כ פְּקוּשְׁתֵּי הַתּוֹס' בְּחֻלְיִן ק"ח ע"א. וְהֵנִיחוּ בְּתִימָה. וְלֵא תִירְצוּ שָׁם כָּלֵל דְאַבְיֵי חֻזַּר בּוֹ.

וּכ"מ בְּתוֹס' ע"ז ס"ז ע"א ד"ה אָמַר ר"י עַש"ה. וּמְצֵאֵתִי בַשֵּׁי"ק עַל הִירוּשְׁלָמִי נְזִיר פ"ו ה"א ד"ה הָרִי.

שְׁפָתַת בְּאַמַּת לְתַרְזַן תְּמִיחַת הַתּוֹס' בְּפִשְׁיטוֹת. וְז"ל.

וּל"נ דְאַבְיֵי הָכִי קָאָמַר מִמְתְּנִי מוֹכַח דְסוּבֵר טכ"ע דְאוּרִינְיָא. מְבוּחַח גְּמִרִינּוּ.

וּצ"ל דְסוּבֵר תְּנָא דְמִתְנִי כַר"ע מְשַׁרְתַּת לְהִתְרַם מְצַטְרַף לְאִסּוּר. וּבְגִיעוּלֵי נְכָרִים סוּבֵר כְּרַבְּנָן דְחִידוּשׁ הוּא.

דא"א שלא פגמה פורתא עכ"ל. ועכ"פ אין תיממה פלל מזה על הגאון, נד שאול" ו"ל
שמתרץ להסנגיא דפסחים מקושטת התוס' ד"ה אלא שם.

עפ"י שיטת התוס' בפסחים מ"ד ע"ב הנ"ל דלא שמיע להו פלומר לא סבירא להו שם
פלל דאב"י חזר בו: (ז) וגם מה שפכת כת"ר שגוף הסברא שלו הוא נגד המוחש, דהיכא
דמינין הפרי, ניצא פל טעם הפרי בהמשקה, דלא נימא בו טכ"ע? לא קשה מידי.

דהנה גוף סברא זאת, לא מבטן הח"צ ו"ל בלבד יצאה. פי אם יסודתה בהררי קודש.
פי כמו כן אסברה לן מאור עינינו מרן הרא"ש ו"ל בברכות פ"ו סי' י"ח גבי מיא דסלקא
דמברכין עליהו בפה"א. וכתב דלא דמי למי פירות דאמרינן דזינעה בעלמא הוא.

לפי שמשקה אין לו טעם הפרי. ואפשר שאם בישל הפרי ונכנס טעם הפירות במים,
מברך עליהם בפה"ע עכ"ל וכ"כ הטור ו"ל בשם אביו ו"ל באו"ח סי' ר"ב וסי' ר"ה
ע"ש.

ולסברא זאת פנונו גם רבותינו בעלי התוס' ו"ל בברכות ל"ט ע"א ד"ה מיא. ועיין בש"ע
או"ח סי' ר"ב סעי' י' ובט"ז סק"ט.

ובמג"א ס"ק כ"ג. שכ וז"ל: דיותר נכנס טעם הפרי ע"י בישול, מאלו סחט הפרי עצמו
עכ"ל.

וראה בשו"ת ח"ס חיו"ד סי' קי"ד, קרוב לסוף הסי'. באד"ה: אמנם לא יתיבנא.
כתב וז"ל: וס"ל דמשקים היוצאים מהם שאינם פמותם, הוא מתרי טעמי. א' פיון
שנשתנה ונעשה משקה.

אינו אלא זינעה בעלמא. וזה דוקא במשקה היוצאת ע"י איצא.

אבל הרנוטב שע"י בישול היינו הדבר עצמו. דלא גרע מטכ"ע וכו'.

עד ונפ"מ דמשקים היוצאים ע"י איצא, אין שם איסור עליהן, אפי' נכנסו ונבלעו
במאכל, או שנקרשו ונקפאו, מ"מ שרי. אבל היוצא ע"י בישול הנה פגוף הדבר וכו'
עכ"ל ותיממה שלא הביא מכל הנ"ל: השתא הכא נתנה ראש ונשובה לקושית כת"ר
שהבאתי בריש אמיר.

מה שהקשה על הריב"ש ודע"מ' האיר עלה על דעתם לומר דיי"ש הנה פגוף המשקה
עצמה. השתא אי סוחט גוף הפרי, דמשקה היוצא ממנו פל טעם הפרי בו.

אמרינן בברכות ל"ח ע"א דהנה רק זינעה בעלמא כש"כ יי"ש דלא הנה אלא זינעה בעלמא
ועפ"י האמור, ממילא מוכן דבפשיטות לא קשה מידי. דשאני משקה היוצאת ע"י סחיטת
הפרי, שאין לה טעם הפרי משא"כ יי"ש הנולד ע"י חום ובישול, ודאי הנה פגוף המשקה
עצמה, דטכ"ע פדאמרי: ועוד גם בל"ז לא דמי הא דבכרכות ל"ח ע"א גבי דובשא דתמרי,
דאמרינן דזינעה בעלמא הוא.

להאי נידון דהריב"ש הנ"ל, דהתם קאי לענין יי"ש הנעשה מיי"ב. ולהכי שפיר פתב
דהיי"ש חשוב משקה פגוף היין בעצמו.

כִּינּוּן דִּינּוּ וְדַאי הָוּה מְשַׁקָּה גְמוּר. כַּמְבוּאָר לְהִדְיָא בְּסוּגְיָא דְפִסְחִים כ"ד וְחֻלְיִין ק"כ דַּאִין
כָּל הַיּוֹצֵא מִן הַפִּירוֹת קְרִינִין מְשַׁקִּין.

אַלְא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּתִים וּמִן הָעֲנָבִים. מִשָּׂא"כ מְשַׁקִּין הַיּוֹצֵאִין מְשַׁאָר מִינֵי פִירוֹת.
אִינּוּן אַלְא זִינְעָה בְּעֵלְמָא. וְרָאָה בְּשׁוֹ"ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּסוּס"י ט' הַנִּ"ל שְׁפָתַב כּוֹן לְהִדְיָא
יַעו"ש.

וּכ"כ עוֹד בְּקִצְרָה בְּשׁוֹ"ת פ"י חֲאוּ"ח ח"א סוּס"י י"ג. וְגַם רְמִזוּ לְתַשׁוּ' זֹאת בַּחֲאוּ"ח שֶׁ
סִי' ח' ע"ש: (ח) אָמְנָם אֵי קִשְׂיָא עַל הָרִיב"ש ז"ל, הָא קִשְׂיָא.

עַל גּוּף הוֹכַחְתּוּ שְׁהוֹכִיחַ דִּינּוּ לֹאמַר דְּהַיּוֹצֵעָה הַיּוֹצֵאת מִן הַמְשַׁקִּין הַחֲמִין הָרִי הוּא כַּמְשַׁקִּין
עֲצָמָן. מִדְּתַנּוּ בְּמַכְשִׁירִין פ"ב מ"ב.

וּבפ"ה מִי"א. זִינְעָתָה טְמֵאָה וְכו' כַּנֶּזְכָּר.

וְגַם מְצִאנּוּ לּוֹ חֲבֵר מְאוּר עֵינֵינוּ הָרָא"ש ז"ל בְּתַשׁוּבוֹתָיו כָּל כ' סִי' כ"ו, שְׁפָסַק גַּם לְעַנּוּן
בב"ח דְּהַיּוֹצֵעָה הָעוֹלָה מִן אֶלְפָס חוֹלְבַת הָרִי הוּא כְּחֵלֶב. וְהִבִּיא גַם הוּא ז"ל רֵאִי' מִפ"ב
דְּמַכְשִׁירִין הַנִּ"ל, וְסִיִּים שֶׁם דְּמַכְלֵן הָלִין שְׁמַעִינוּ דְּזִינְעָה הַיּוֹצֵאת מִן הַדְּבָר, תַּשׁוּבָה כְּאוֹתוֹ
דְּבָר וְכו' עכ"ל [וּמַתְּשׁוּ' הָרָא"ש הִלְלוּ נוֹבַע הָאֵי פִסְקָא שְׁפָסַקוּ הַטּוֹש"ע יו"ד סִי' צ"ב
סֵעִי ח' ע"ש].

וְקִשְׂיָה הָאִיָּדָה לְמַדּוּ אִיסוּר מְטוֹמְאָה הָא אָנּוּן קִי"ל אִיסוּר מְטוֹמְאָה לָא יִלְפִינּוּ כִּיבְמוֹת ק"ג
ע"ב. דְּאָמְרִינוּ שֶׁם דְּלַעֲנִין טוֹמְאָה, אִפִּי' בְּשַׁעַת שְׁרִיפָה קְרוּי בְּגַד.

וּפְרִיָּדָה: וְלִיגְמַר מִינֵי' [לְעַנּוּן חֲלִיצָה לְהִיּוֹת חָשׁוּב שְׁלָם] וּמִשְׁנֵי: אִיסוּר מְטוֹמְאָה לָא גְמַרִּינוּ
ע"ש וְאִין לְדַחֲוֹת דְּשִׁאנֵי הֵתָם דְּבַעֵי לְמִיגְמַר קוֹלָא בְּאִיסוּר. מְחַוְמָרָא דְּטוֹמְאָה.

וְלִהְכִי שְׁפִיר אָמְרוּ אִיסוּר מְטוֹמְאָה לָא יִלְפִינּוּ. מִשָּׂא"כ חוּמְרָא בְּאִיסוּרָא, אֲפֻשָׁר נוּכַל
לְמִילַף מְטוֹמְאָה.

זֶה לִיתָא. לְפִי מַה שְׁפִירֵשׁ רִש"י בִּיבְמוֹת שֶׁם ד"ה אִיסוּר.

שְׁהִלְכוֹת טוֹמְאָה חִידוּשׁ הוּא עכ"ל. וְכִינּוּן שְׁכּוֹן דְּטוֹמְאָה חִידוּשׁ הוּא גַם חוּמְרָא לָא גְמַרִּינוּ
מִינֵי'.

כַּפִּסְחִים מ"ד ע"ב וְחֻלְיִין ק"ח ע"א לְעַנּוּן טכ"ע דַּמְבַּב"ח לָא גְמַרִּינוּ דְּחִידוּשׁ הוּא. ע"ש
כַּפִּירֵשׁ"י דְּלָא גְמַרִּינוּ חוּמְרָא מִינֵי' ע"ש.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת מְחֻלְיִין צ"ח ע"ב דְּאָמְרִינוּ שֶׁם ג"כ לְעַנּוּן זְרוּעַ בְּשִׁלְהָ דְּחִידוּשׁ הוּא.
וּמְחִידוּשׁ לָא גְמַרִּינוּ.

וְאִפִּי' אָמְרִינוּ שֶׁם דְּלַחוּמְרָא גְמַרִּינוּ מִינֵי' ע"ש אַבְל גַּם זֶה לִיתָא. דְּשִׁאנֵי הֵתָם בְּזְרוּעַ
בְּשִׁלְהָ, דְּחִידוּשִׁי הוּא קוֹלָא שְׁהִקְלוּ גְבִי' לְבַטַּל הָאִיסוּר לְכַתְּחִלָּה.

וְלִהְכִי שְׁפִיר גְמַרִּינוּ מִינֵי' חוּמְרָא. עכ"פ מְקוּ"ח.

כַּפִּירֵשׁ"י בְּחֻלְיִין צ"ח ע"ב ד"ה הָא חוּמְרָא ע"ש: (ט) אִיבְרָא דד"ז תְּלִיָא בְּפִלוּגְתָא דר'
יְהוּדָה וְרַבִּי בַמ"ק ז' סוּע"ב. לְרַבָּא דְּאָמַר שֶׁם.

דבר הַרְשׁוֹת אִיפָּא בִּינְיָהוּ. ור' יְהוּדָה מֵהֵתָם לָא גְמָרִינָן דְּחִידוּשׁ הוּא וכו' ע"ש בְּרִיטְב"א שפ"י דר' יְהוּדָה וְרַבִּי פְּלִיגוּ בְּזָה.

דר"י ס"ל דאעפ"י שְׁהַחֲדוּשׁ הוּא לְחוּמְרָא, אפ"ה לָא גְמָרִינָן מִינְיָן קוּלָא. וְרַבִּי ס"ל דְּכִינּוּ דְּהַחֲדוּשׁ הוּא לְחוּמְרָא, גְמָרִינָן מִינְיָן קוּלָא מִפְּתַח כַּש"כ ע"ש.

וְעֵינָן בְּתוֹס' מ"ק ח' ע"א ד"ה נִפְקָא לִי בְּסוּה"ד. ע"ש.

וְיָשׁ לְפַלְפֵּל בְּזָה וְהָבִין: וְעַפ"י הָאָמֹר נוּכַל לְיִישֵׁב הַסּוּגְיָא דְּשַׁבַּת צ"ג ע"א. דר"ה אָמַר שָׁם לְעֵנָן שַׁבַּת דְּמַסִּיעַ אֵין בּוּ מִמֶּשׁ.

ואר"ז מִשְׁמִי דְּרָבָא אָף אָנּוּ נְמִי תְּנִינָא וכו' הִי רֹכֵב ע"ג בְּהֵמָה וד' טְלִיּוֹת תַּחַת רַגְלֵי הַבְּהֵמָה טְהוּרוֹת. מִפְּנֵי שְׂיִכּוּלָה לְעַמּוּד עַל ג' וכו'.

לָאוּ מִשּׁוּם דְּאִמְרִינָן מַסִּיעַ אֵין בּוּ מִמֶּשׁ ע"ש. הָרִי מְבֹאָר מִפְּאֵן דַּס"ל לְרָבָא דִּילְפִינּוּ אִיסוּר מִטְּוּמָאָה וי"ל דְּרָבָא אָזְיַל לְשִׁיטְתוֹ בִּיבְמוֹת ק"ג סוּע"ב דְּאָמַר רָבָא הִלְכְתָא אֶחָד סַנְדֵּל הַמּוֹסְגָר וְאֶחָד סַנְדֵּל שְׂמוֹחֵלֵט וכו' חֲלִיצָתָהּ כְּשִׁירָה.

וע"כ מִשּׁוּם דִּילְיָף לָהּ רָבָא מִקְרָא דְּכַתִּיב וְשָׂרַף אֶת הַבְּגָד, דְּאִפְּי' בְּשַׁעַת שְׂרִיפָה קְרוּי בְּגָד. וְא"כ מוּכַח מְזָה דְּרָבָא אָסִיק שְׂמַעְתָּא אֶלִּיבָא דְּהִלְכְתָּא דִּילְפִינּוּ אִיסוּר מִטְּוּמָאָה.

ועפ"י ז' א"צ לְדַחֲוֹק עוֹד כַּפִּירָשׁ"י ז"ל בִּיבְמוֹת שָׁם ד"ה חֲלִיצָתָהּ, שְׁפַתְּבָּ דְּלָאוּ מִילָף הוּא אֶלָּא גִילוּי מִלְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא. וּלְפִי מַה שְׁפַתְּבָּתִי בְּלָאוּ הָכִי אֶתִּי שְׁפִיר, דְּרָבָא אָזְיַל לְשִׁיטְתוֹ בְּשַׁבַּת צ"ג ע"א דַּס"ל דִּילְפִינּוּ אִיסוּר מִטְּוּמָאָה כְּנֹז'.

[וְעֵינָן בְּהַגְש"ד ס' נ"ו הַג"ה הַמַּתְחַלֵּת שְׂאֵלְתִי אֶת מְהַר"ש. דְּאִיסוּרָא מִטְּוּמָאָה יִלְפִינּוּ בְּגִילוּי מִלְתָּא ע"ש.

וְעֵינָן בְּשׁו"ת בְּרַפְת יוֹסֵף לְהַגְאוֹן מְלִיטִין ז"ל בַּחֲיו"ד ס' ט"ו שְׁהִבִּיא ג"כ לְהַגְש"ד הַנּוֹז' ע"ש. וּבְאֵמַת מְבֹאָר הוּא בְּרִשׁ"י יְבָמוֹת ק"ג ע"ב הַנְּ"ל): אֶבֶל אֶפְתִּי קָשָׁה לְפִירָשׁ"י בִּיבְמוֹת הַנְּ"ל שְׁפִי בְּטַעְמָא דְּרָבָא, דְּלָאוּ מִילָף הוּא אֶלָּא גִילוּי מִלְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא.

וְאִם כֵּן לְדִידִין גַּם רָבָא ס"ל דְּלָא יִלְפִינּוּ אִיסוּר מִטְּוּמָאָה. וְהִדְרָא קוּשְׂיָא לְדוּפְתָהּ מִשַׁבַּת צ"ג ע"א הַנְּ"ל דְּרָבָא גּוּפְי' יִלְיָף אִיסוּר מִטְּוּמָאָה [וְדוּחַק לֹאמַר דְּגַם שֵׁם לָאוּ מִילָף הוּא, אֶלָּא גִילוּי מִלְתָּא.

וְתוֹ דַּכ"ז הו"ל לְרִשׁ"י ז"ל לְפָרֵשׁ כֵּן בְּשַׁבַּת שָׁם כְּמוֹ בִּיבְמוֹת?] אִוְלָם לְפִי מַה שְׁפַתְּבָּתִי, דְּהִלְכוֹת טְוּמָאָה חִידוּשִׁי הוּא לְחוּמְרָא. אֶתִּי שְׁפִיר.

דְּרָבָא בְּשַׁבַּת צ"ג ע"א שָׁם. אָזְיַל לְשִׁיטְתוֹ בַּמ"ק ז' סוּע"ב דַּס"ל אֶלִּיבָא דְּרַבִּי דְּהִיכָא דְּהַחֲדוּשׁ הוּא לְחוּמְרָא, שְׁפִיר גְמָרִינָן מִינְיָן קוּלָא.

כַּפִּי הָרִיטְב"א הַנְּ"ל וְעַפ"י ז' שְׁפִיר יִלְיָף רָבָא לְשִׁיטְתוֹ קוּלָא בְּאִיסוּר שַׁבַּת לֹאמַר דְּמַסִּיעַ אֵין בּוּ מִמֶּשׁ. מִטְּוּמָאָה.

כִּינּוּ דְּעֵינָן חִידוּשִׁי דְּטוּמָאָה הוּא חוּמְרָא. וְלֵהֲכִי שְׁפִיר יִלְפִינּוּ מִינְיָן קוּלָא כְּנֹז'.

ואם כן יהי נשמע מפאן דרבא פסק הלכתא פרבי במ"ק ז' ע"ב ה"ל ועיין ברמב"ם פ"ט מהל' טומאת צרעת ה"ח ובמל"מ שם עש"ה: (י) ונראה לי עוד לומר דפליגו בזה רבותינו הראשונים ו"ל, דהנה התוס' בבכורות ז ע"ב ד"ה דג.

תמהו על הא דתנן דג טהור שבלע דג טמא אסור. אמאי לא נחשבהו כמעופל.

כדתנן באהלות פי"א מ"ז? ותירצו דיש לחלק בין איסור לטומאה. ועוד הביאו שם תירוץ אחר בשם הר"ת ו"ל אם באנו לומר דאין חילוק בין איסור לטומאה ע"ש.

וכ"ה בתוס' חולין צ"ו ע"א ד"ה אמר רבא. בשם ר"ת דאפי' ילפינן איסור מטומאה וכו' ע"ש.

אבל הרא"ש ו"ל בפ"א דבכורות סי' ח', נראה שהסכים לתירוץ הא' דיש לחלק בין איסור לטומאה ע"ש. וכ"כ הטור או"ח סוס"י תס"ז, דאביו הרא"ש ו"ל הסכים דאין ללמוד איסור מטומאה.

ע"ש וברברי חמודות על הרא"ש בכורות שם. ובש"ך יו"ד סי' פ"ג סק"ל, ובמג"א או"ח סי' תס"ז ס"ק כ"ב, ובמחזהש"ק שם.

ובח"י שם ס"ק ל"ט. ובשו"ת בית יעקב סי' נ"ט.

ועפ"י האמור י"ל דזאת היא פלוגתיהו. דמאן דס"ל כתירוץ הא' דאין ללמוד איסור מטומאה.

טעמו ונימוקו הוא, משום שהלכות טומאה חידוש הוא. ולהכי גם קולא לא גמרינן מיני'. כר' יהודה במ"ק ז' ע"ב ה"ל, והר"ת ודעימין' שתיירצו באופן אחר. ע"כ צ"ל לדידהו דלא פסיקו להו מלתא לפסוק הלכתא כר' יהודה.

ואפשר דהלכתא פרבי במ"ק שם. והכא נמי פיון דעיקר חידושי' דטומאה הוא לחומרא. ועכ"פ יכולין למיגרמ מיני' קולא מפח כש"כ כנז'. ולהכי תירצו באופן אחר: אולם לפי המבואר בתוס' מנחות ס"ט ע"א ד"ה דבלע.

מוכח דשם איכא טעמא אחרתא לחלק בין איסור לטומאה, ולא מטעמא שפכתבנו משום שהלכות טומאה חידוש הוא שהרי כתבו שם בשם רב האי ו"ל שג"כ לחלק יצא בין איסור לטומאה ומפורש יוצא שם טעמו לשבח, משם דשאני טומאה, דאפוישי טומאה לא מפשינן עש"ה.

הרי דלא שמיע לי' פלומר לא סבירא לי' לרב האי ו"ל למיטעם החילוק בין איסור לטומאה, משים דהלכות טומאה חידוש הוא י ואפשר דס"ל לרב האי ו"ל דהלכתא פרבי במ"ק ה"ל. וצ"ע: וצופה הייתי בשו"ת נו"ב מהד"ק חיו"ד סי' כ"ו, שהקשה דברי התוס' בבכורות אהדדי.

שמהתוס' בכורות ז ע"ב ה"ל שחילקו בין איסור לטומאה. משמע דאיסור חמור מטומאה ומהתוס' בכורות כ"ג ע"ב ד"ה וא דף.

שְׁכַתְבוּ דְלַעֲנֵן אִיסוּר לֹא צָרִיךְ קִרְאֵי אֲבָל לְעֲנֵן טוֹמְאָה צָרִיךְ קִרְא. מִשְׁמַע דְאִיסוּר קַל מִטוֹמְאָה.

א"כ דְבָרֵי הַתּוֹס' סִיטְרַאי נִיגְהוּ בְחֻדָּא מְסַכְתָּא מִמְקוּם לְמְקוּם? וְלֹא נַח דַּעְתּוּ מִקְוִשְׂיָא זוּ, עַד אֲשֶׁר חָפֵשׁ וּמְצָא לְהַר"שׁ בְּמַס' אֶהְלוֹת פִּי"א מ"ו שֶׁהֵבִיא לְתִירוּץ רַב הַאי גָּאוֹן [הַגַּ"ל]. וְעַפִּי"ד הַר"שׁ בְּשֵׁם רַב הַאי עֲמֵד עַל שׁוֹרֵשׁ הַדְּבָר לְתַרְץ דְבָרֵי הַתּוֹס' הַגַּ"ל עַפ"י פִּירוּשׁוֹ בְּדַעַת רַב הַאי ז"ל דַּס"ל דְגַם בְּאִיסוּר אֵין פְּאֵן אִיסוּר תּוֹרָה, רַק חוּמְרָא דְרַבְּנָן.

וְלַעֲנֵן אִיסוּר הִתְמִירוּ אֲבָל לְעֲנֵן טוֹמְאָה לֹא רְצוּ לְהַחְמִיר. ע"ש שֶׁהָאֵרִיךְ בְּזוּה.

וּבְמַחֲכַת"ה בְּחֻזְם טְרַח לְהֵבִיא מִמְרַחֵק לְחַמוּ בְּזוּה. וְלֹא זָכַר שׁוֹר שֶׁתִּירוּץ רַב הַאי הַגַּ"ל מוּבָא בְּתוֹס' גּוֹפְלֵי בְּמַנְחוֹת ס"ט ע"א הַגַּ"ל.

וְתַרְי תְּמִיחֵי מִיְדְּכָר דְכִירֵי, שֶׁבְּתוֹס' מְנַחֲוֹת שֵׁם מְבוֹאָר עַפ"י תִּירוּצוֹ שֶׁל רַב הַאי הַגַּ"ל, גַּם בְּאִיסוּר תּוֹרָה לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר לְטוֹמְאָה. עַש"ה, וְתִמְצָא מְבוֹאָר שֵׁם דְלֹא כַהֲנוּ"ב ז"ל: (יֵא) הַשְׁתָּא הָכָא עַכ"פ מְצִינּוּ לְמִידָן דְלַחוּמְרָא וְדֵאֵי לֹא יִלְפִינּוּ אִיסוּר מִטוֹמְאָה.

כַּש"כ לְפִי מַה שֶׁהָרְאִיתִי לְדַעַת דְהַלְכוֹת טוֹמְאָה חִידוּשׁ הוּא. וּמְחִידוּשׁ לֹא גְמָרִינּוּ.

וְאֶפְשָׁר וְאֶפְשָׁר לִזְמַר דְכָל הַלְכוֹת טוֹמְאָה חִידוּשׁ הֵם. לֹא מִיְבַעְיָא גּוֹף חוּמְרָא דְטוֹמְאָה, דְחִידוּשָׁא הוּא.

אֵלֶּא אִף גַּם קוֹלוֹת הַנְּאָמְרִים בְּטוֹמְאָה חִידוּשׁ הֵם. וּפְרָה אֲדוּמָה תּוֹכִיחַ שֶׁמְטַהֲרַת טְמֵאִים וּמְטַמֵּא טְהוֹרִים.

וְגַם שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה פ"ו דְטְהָרוֹת מ"א הַמְּסוּפָן בְּרַה"י וְהוֹצִיאָוּהוּ לְרַה"ר וְהִתְזִירוּהוּ לְרַה"י כְּשֶׁהוּא בְּרַה"י סְפִיקוֹ טְמֵא. וְכִשְׁהוּא בְּרַה"ר סְפִיקוֹ טְהוֹר ע"ש.

וְלֹא מְצִינּוּ חִידוּשׁ כְּזוּה בְּשׁוּם אִיסוּר תּוֹרָה. וְכ"ז נוֹכַל לְהַעֲמִיס בְּלִשׁוֹן רַש"י ז"ל בִּיבְמוֹת ק"ג ע"ב שֶׁפְּתַב: שֶׁהַלְכוֹת טוֹמְאָה חִידוּשׁ הוּא כַּנ"ל.

כְּלוּמַר שֶׁכָּל הַלְכוֹת טוֹמְאָה חִידוּשׁ הוּא בֵּין חוּמְרָא דְטוֹמְאָה וּבֵין קוֹלוֹת דְטוֹמְאָה חִידוּשׁ הֵם. וְא"כ עַפִּי"ז לֹא נוֹכַל לְמִיגְמַר כָּל מִטוֹמְאָה בֵּין קוֹלָא בֵּין חוּמְרָא, כְּאָמוּר.

(וּמַזָּה יְהִי נִשְׁמַע סִינְעֵתָא לְמַש"כ הַגָּאוֹן בְּעַל תַּב"ש ז"ל בְּבַכּוֹר שׁוֹר חוּלִין דַּצ"ה לְעֲנֵן עוֹבְדָא דַּב"ה. דְשָׂאנִי עֲנִינֵי טְהָרוֹת.

שֶׁהֵם מְחֻקֵי תּוֹרָה בְּלִי טַעַם ע"ש] וַיֵּשׁ לְכַלְפֵּל וּלְסַלֵּסל בְּזוּה הַרְבֵּה בְּסוּגִיּוֹת הַש"ס וּפּוֹסְקִים בְּזוֹכְתֵי טוֹבָא וְלֹא עַח הָאֶסְרָף פָּה. וְאִם כֵּן, הִדְרָא קוֹשְׁיִיתִי תִי לְזוֹכְתָה.

הָאִיךְ לְמַדּוּ רַבּוֹתֵנוּ הָרֵא"ש וְהָרִיב"ש ז"ל לְהַחְמִיר בְּזִנְעָה הַיּוֹצֵאת מִן הָאִיסוּר עַפ"י רְאִינְתֶם מִהַמְּשֻׁנָּה דְמְכַשִּׁירִין הַגַּ"ל הָא אִיסוּר מִטוֹמְאָה לֹא יִלְפִינּוּ (יב) וְסָבוּר הֵייתִי לְהֵבִיא עוֹד רֵא"י לְהָא דְאֶמְרָן.

מַהָּא דְאֶמְרִינּוּ בְּחוּלִין קו"ד ע"א דְהַבְרִינְתָא דְהַמְבַּשֵּׁל בְּמֵי חֵלֶב פְּטוּר, מְסִינְעָה לִי לַר"ל, דְתַנּוּ מִי חֵלֶב הָרַל הֵן כְּחֵלֶב וְכו'. וְאֵר"ל ל"ש אֵלֶּא לְהַכְשִׁיר אֶת הַזֵּרְעִים.

אֲבָל לְעֲנֵן בִּישׁוּל בַּב"ח. מִי חֵלֶב אֵינּוּ כְּחֵלֶב.

וילפי מה שפכתתי י"ל דהיינו נמי טעמא דר"ל. משום דאיסור מטומאה לא ילפינו, פאמור.

ואם פן הקא נמי בנדון שאלתנו יש לומר פן. דלא שנו במרחץ דזיעתה טמאה וכו'.

אלא לענין להכשיר את הזרעים. אבל לענין איסור הזיעה איננה כמשקה.

ואם פן ממילא נדחה ראית הריב"ש והרא"ש הנ"ל: אבל יש לדחות ראי' זאת עפי"ד הרא"ש בחולין פ' כ"ה שם סי' נ"א, בשם ה"ר שמחה ו"ל שהשיב, דמי חלב דוקא לענין בב"ח אין חשוב כחלב. דקרא אמר בחלב אמו.

כמו שיוצא מן האם מעורב עם האוכל. אבל לכל שאר מילי הוי בכלל חלב.

כדחנן במכשירין מי חלב הרי הו' כחלב עכ"ל [נענין בש"ד יו"ד סי' פ"א ס"ק י"ב ע"ש].
וא"כ הרא"ש אגיל שיטתו דלכל שאר מילי ילפינו א סור מטומאה.

והא דמי חלב אינו כחלב לענין בב"ח. טעמא אחרינא איכא בזה כנו': אמנם פן עדיין קושיותי במקומה טומדת.

גם על הרא"ש בהלכותיו. גם על הרא"ש בתשובותיו.

וגם על תשו' הריב"ש הנ"ל שלמדו איסור בזיעה מהא דמכשירין. הא אנו קיי"ל איסור מטומאה לא ילפינו? וכגוןא דא.

משעם זה כתב הפר"ח בכללי ס"ס ש'לו אות ט"ו לדחות לדעת הש"ך בדיני ס"ס אות כ'
דסד"ר באיתחזק איסורא אזלינו לחומרא. והוכחתו.

מדיני טומאה. והפר"ח השיג עליו משום דבכיוצא בזה אמרינו איסורא מטומאה לא ילפינו.

ע"ש ובסדרי טהרה סי' קצ"ט ס"ק ל"ט. ואע"ג שכתב הב"ש אה"ע סוס"י ו' ס"ק ל"ד
דהיכא דאיכא סברא ילפינו איסור מטומאה ע"ש? מ"מ גם בזה עדיין לא זזה קושיותי
ממקומה דהא בנדון דידן הסברא מבחוז נוסה יותר לומר דאין הזיעה אוסרת.

כמש"כ כמה אחרונים, דלולא המשנה דמכשירין, הי' הסברא נותנת לומר דאין הזיעה
כמשקה. ואין עצמות האיסור בה נענין בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ' ע"ש] ואם פן הדרא
קושיותי לדוכתה? כש"כ שיש להקשות על הריב"ש הנ"ל שהוכיח מטומאה גם לענין
יי"נ דהזיעה אוסרת.

נהרי טהרות אלימי מיי"נ. כע"ז ע' ע"ב ע"ש וי"ל מע"ז ע"ב ע"א לענין נצוק חיבור,
דלענין טומאה וטהרה לא הוי חיבור.

ולענין יי"נ הוי חיבור ע"ש וצ"ע. ויש לפלפל בד"ז.

שוב נזכרתי מש"כ התוס' ב"ק ק' ע"ב ד"ה אומר. ונ"ל: וי"ל דהתם חומרא הוא
שהחמירו גבי טומאה וכו' ואע"ג דבכמה דוכתי איסור חמור מטומאה כדאמרינו בחולין
פ"ו ע"ב וכו' התם החמירו בטומאה יותר וכו' עש"ה.

וי"ל בדברייהם ו"ל. ואכמ"ל): (יג) ולא זו בלבד אלא שיש עוד לשדוּת נרָגא גם בהוכחה שניה שהוכיח הריב"ש ו"ל לומר דזויעת המשקה הרי הוא פהמשקה. מהא דחולין ק"ח ע"ב בבבביתא דט"ח. דמהני שם פיסה.

דאלמא פל נפסה הקדרה הרי הוא פאלו נטר אותה. וזה מפני הכל העולה מן הקדרה. וכשהי' מנסה ההכל מתפשט בכל החתיכות. והטעם מתערב בכלן וכו' פנזפר ובאמת אין שום הוכחה מהא דמהני פסה לומר דזויעת המשקה פמותה, ועל ידה מתפשט הטעם בכל הקדרה בשנה.

והמענין בפרש"י ו"ל בחולין ק"ח ע"ב במקומו שם ד"ה גיעור. יראה מבואר, דטעמא אחריןא איכא בכיסה.

שהרי רש"י ו"ל פתב שם בזה"ל: וכן המכסה אותה. מפני שמי השולים, עולין עד פיה ויורדין עכ"ל.

הרי מפוש' יוצא מפירש"י, דהא דמהני פיסה, אינה מחמת הזיעה, רק מתמת שרתיחות המים בעצמם עולים עד פיה ויורדים. ורתיחות המים בעצמם מוליכות הטפה בכל הקדרה.

אבל ע"י ההכל והזיעה בלבד, לא מתפשט הטעם בכל החתיכות. ואע"ג שמשאיתי תבר להריב"ש ו"ל בזה.

שהרי גם הרא"ה ו"ל בבדה"ב בית ד' שער א', גבי ט"ח, כתב וז"ל וכיסה, פירש"י ו"ל או פיסה הקדרה. שכיין שפסה אעפ"י שלא גיער, הרי ההכלא שהיא בכל הקדרה שהיא מים, על ידה מתפשט הטעם בכל הקדרה בשנה וכו' עכ"ל.

הרי שגם הרא"ה ו"ל סובב הולך בדרך של הריב"ש ו"ל. והעמ"ס זאת בפירש"י ג"כ לומר דעיקר הטעם דמהני פיסה, הוא מפני ההכל והזיעה.

אמנם זה ליתא. שהרי יפה השיב עליו מאור עינינו הרשב"א ו"ל במשה"ב שם וכתב עליו בזה"ל: העיד משמו של רש"י ו"ל מה שאינו.

ואין הטעם מפני ההכל. אלא לשון רש"י כן הוא וכו' [פנ"ל].

וכן האמת פשהקדרה מנסה, מים רותחין שפקדנה מבעבעין ונפלטין לחוץ. ולולא שפגלין אותו ישפוף כל הרוטב עכ"ל.

הרי דהרשב"א ו"ל הפיר דבר אמת בפירש"י ו"ל דלדידיה עיקר הטעם דמהני פיסה, הוא רק מפני שרתיחות המים בעצמם עולים ויורדים בקדרה, ומוליכות הטעם בכל החתיכות. אבל לא מפני ההכל והזיעה פנזפר.

ואני מצאתי בתוס' חולין צ"ו ע"ב ד"ה אם. שכתבו ג"כ בשם פירש"י וז"ל: וכן פי פסה הקדרה עולות הרתיחות מן השולים לפיה, ומוליכות הטפה בכל הקדרה עכ"ל.

וכן מצאתי עוד בהג"א פ' גה"נ סי' כ"ג שכתב ג"כ בשם פירש"י וז"ל: וכסה. זו היא שפעלה רתיחות, ויורדין משולי הקדרה לפיה, ומפיה לשוליה.

אז טעם האיסור מתפשט בכל הקדרה וכו' עכ"ל וכן הוא באור זרוע הגדול הל' גה"נ סי' תנ"ב. הרי מבואר להקדיא דגם רבותנו בעלי התוס' וגם האו"ז והג"א ז"ל כתבו בשם רש"י ז"ל דעיקר הטעם דמהני פיסה, הוא רק משום דמי הרתיחות עולים משולים לפיה, ומוליכות הטפה בכל הקדרה בשנה.

אבל לא מפני ההכל והזיעה בלבד וא"כ דברי הרשב"א ז"ל ברור מללו בשיטת רש"י, טהורה היא וגם פרושה, כשמלה מפורשה. ואם פן עפי"ז ממילא קשה גם הוכחה השניה של הריב"ש הנ"ל.

דגם מהא דמהני פיסה. לא מוכח מידי לומר דזיעת המשקה כמותה כדבר האמור ועפ"י מה שפתי יוש להעיר על הרמ"א יו"ד סי' צ"ב סעי' ז' ובט"ז סק"ח ובפמ"ג במ"ז ובחוו"ד ס"ק כ"ה עש"ה והבין]: (יד) ואם פנים אנוחנו בזה שמצאנו מקום להעיר על ראיות הריב"ש ז"ל, א"כ שוב אין לנו ראי' כלל לומר גם על הזיעה היוצאת ע"י חום דחשובה כמשקה.

ועכ"פ מצינו אפוא למימר בכל מקום דגם הזיעה היוצאת ע"י חום, איננה אסורה רק מדרבנן. כמש"כ התוס' בחולין צ"ט ע"ב ד"ה שאני ציר דזיעה בעלמא הוא.

פ"י לא אסור אלא מדרבנן וכו' ע"ש ואע"ג שדעת הש"ך יו"ד סי' פ"ג ס"ק ט"ו וסי' ק"ז סק"א דציר דגים היוצאים ע"י בישול אסור מה"ת ע"ש. מ"מ כבר השיב עליו בנו"ב מהד"ק חיו"ד סי' כ"ו.

והאריך להוכיח שם דאפי' ע"י בישול אינו מה"ת. ולדעתו ד"ז תליא באשלי רב"ר דפליגי בזה אבות העולם הראשונים ז"ל עש"ה ואפשר דשאר זיעת איסור הבא ע"י ההבלא בלבד, שא נו אלא קיוהא בעלמא, כ"ע מודים דאינו אלא מדרבנן.

אעפ"י שבאה ע"י חום. ושאני ציר.

די"ל מגופייהו מתמצה. וכעין שחילק בשו"ת פ"י שם בין ציר שרצים.

לציר דגים ע"ש. ה"כ נמי גם אנו נימא לחלק בין ציר דגים.

לשאר קיוהא וזיעה]. וכן מפורש יוצא בשו"ת פני הושע סי' ט' הנ"ל.

דקאי התם לענין י"ש של חמץ שהיא זיעה היוצאת ע"י חום. ואפ"ה כתב שם דלטעם דזיעה.

פשיטא שאינו אלא מדרבנן. ואע"ג דהפ"י שם סיים בטעמו לומר בזה"ל: פיון דעיקר ראיות הריב"ש הוא דזיעה ע"י אש חשוב משקה ונהי דהוי משקה.

הא משקה עצמה דה' מינין אינה אלא זיעה. ולא דמי לגידון דהריב"ש דהתם איי"נ קאי. וא"כ אי חשוב משקה הוי כיי"נ. ויין הוי משקה גמור ולא זיעה.

משא"כ משקין דשאר מינין אינו אלא זיעה בעלמא עכ"ל. ומשמע מדבריו דיי"ש הנעשה מיי"נ.

אע"ג שאינו אלא זיעה. מ"מ פיון דהזיעה חשוב משקה, הוי פגוף היי"נ.

וא"כ אסור מה"ת (ביי"נ גמור)? מ"מ לפי מה שפכתבתי זה ליתא שהרי כבר הערומי בעזה"י על ראיות הריב"ש ז"ל. ועפ"י דברינו אין לנו ראי' פלל לומר דהזיעה היוצאת מן המשקין הסמין הרי הוא כמשקין עצמן.

ואם כן עפי"ז איכא למימר שפיר גם ביי"ש הנעשה מיי"נ, שאינו אלא זיעה בעלמא, ואינו אלא מדרבנן והפ"י ז"ל אגיל לטעמיה. משום דתפס שיטת הריב"ש ז"ל.

אבל לדין לא עדיפא זיעה היוצאת מן היין. מפל זיעה היוצאת משאר המנן: (טו) וגדולה מזו אפשר להוכיח דזיעת איסור, גרוע משאר איסור דרבנן שהוא גוף האיסור משא"כ זיעה אינה אלא קיוהא בעלמא.

וכן מצאתי מפונרש בחי' הריטב"א בתולין דצ"ט ע"ב ד"ה שאני ציר דזיעה בעלמא. שכתב: ויש רוצים ללמוד מפאן שלא אמר ר"י מב"מ במשהו, אלא באיסורין של תורה. ונראה דשאני הכא שהא סור בעצמו הוא גרוע, שהיא זיעה בעלמא. וכשם שהתירו במיא דביעי.

לפי שהוא ולא פלום. והכי דייק לישנא בגמרא וכו' עכ"ל.

הרי להדיא דאפי' בציר דגים. כיון שחז"ל קראו לה,,זיעה".

נחשב לאיסור גרוע. מכש"כ בזיעה הבאה ע"י ההבלא, שאינה אלא קיוהא בעלמא, דחשובה איסור גרוע משאר איסור דרבנן.

ואע"ג דמפשט דברי הרשב"א ז"ל בחידושו בתולין צ"ט ע"ב שם נראה שלא ס"ל פחילוק הריטב"א הנ"ל לחלק בין זיעה לשאר איסור דרבנן. שהרי כתב בפשיטות שאני ציר דזיעה בעלמא.

פלומר ומדרבנן הוא דאסור. ובשל דבר הם לא אמר ר"י במב"מ דלא בטיל וכו' עכ"ל.

מ"מ נלפענ"ד להוכיח מפמה דוכתי, שהתוס' והרא"ש והר"ן ז"ל סבירא להו פהריטב"א בזה. שהרי התוס' בע"ז ע"ג ע"א ד"ה יין בין.

פכתבו בשם הר"ת להוכיח דסתם יינם, אפי' מב"מ בס'. ונהיא דקתני בתוספתא שטפת יין אוסרת במשהו.

אע"ג דלא הוי ודאי נסד. איכא למימר דאתיא כר"י דאמר מב"מ אפי' באלף לא בטיל וכן הוא בתוס' חולין צ"ז ע"א ד"ה אמר רבא ע"ש.

וכ"כ בת ס' ע"ז נ"ו ע"ב ד"ה אבל. דצ"ל לפי הר"ת דר"ה לענן החזר גרנותני, פרב רביה ס"ל, דסובר כר"י דמב"מ במשהו ע"ש.

וכן הוא ברא"ש פ"ה דע"ז סי' כ"ח, דההיא דתוספתא הנ"ל אתיא כר"י. אבל הר"ן בפ"ה דע"ז שם על המשנה דיינן ביינן ומים במים בכ"ש.

השיג על הר"ח. וכתב דליכא למימר דההוא תנא דתוספתא ס"ל דמב"מ במשהו וכו' ע"ש.

ואם איתא דבאיסור דרבנן מודה ר"י דמב"מ בטיל. לא מצאנו ידינו ורגלינו בביהמ"ד.

דיקושה לנו עפי"ז. האיה סליק אדעעתא דקמאי התוס' והרא"ש והר"ן ז"ל לומר בסתם יינם שיהא דרבנן.

דמב"מ לא בטיל לר"י? אלא ודאי דכולם סוברים פהריטב"א, דגם באיסור דרבנן ס"ל לר"י דמב"מ לא בטיל. ושאני הא דחולין צ"ט הג"ל שקהאיסור בעצמו הוא איסור גרוע. מפני שהיא זיעה בעלמא פנזפר: (טז) ועפי"ז תמה אנכי על השלטי הגבורים פ"ה דע"ז על המשנה דין ב"ן הג"ל. שיהביא שם דברי הרשב"א בחולין צ"ט הג"ל, דבאיסור דרבנן מודה ר"י דמב"מ בטיל.

ותפס שיטתו בפשיטות פאלו אין חולק עליו. ולא הרגיש כלל ששיטה הזאת הוא פנגד כל הני קמאי התוס' והרא"ש והר"ן ז"ל דמוכח להדיא מדבריהם דס"נ פהריטב"א הג"ל. ותרי תמיהי מידכר דכירי. שדברי ה, שלטי הגבורים" סותרים זא"ז.

באותו גליון בעצמו שם. שיהרי אח"ז שם הקשה דברי רש"י ז"ל אהדדי. דאם נימא דשומן ובשר הני מב"מ. א"כ קשה האיה פסק רש"י ז"ל דשומן הגיד שעורו בס'.

וקא רש"י ז"ל פוסק הלכה דמב"מ במשנהו? ע"ש. ותמהני שדברי הש"ג סיתראי ניהו למש"כ בעצמו שם בשם הרשב"א דבאיסור דרבנן מודה ר"י דמב"מ בטיל. וא"כ שומן הגיד אינו אלא מדרבנן. בחולין צ"א ע"א צ"ב ע"ב.

וצ"ע ועיין בט"ז יו"ד סי' נ"ה סק"ז יע"ש. ועפי" דבריו יתיישב קושית הש"ג גם לדין [הבן]: (יז) וראיתי בשער המלך על הרמב"ם פט"ו מהל' מאכא"ס ה"ו שהאריה להכריח לדעת רש"י ז"ל דס"ל דאפי' באיסורין דרבנן מב"מ במשנהו.

והביא ראי' גם מרש"י חולין קט"ז ע"ב ד"ה הרי זו. שכתב וז"ל: וחלב שנמצא קרוש בעור הקיבה שמולחים אותה בעורו כו'.

נראה בעיני איסור גמור כו'. עד מ"ש וכשמתערב חלב זה עם הגבינה הו"ל מב"מ כו'. וגם פסקנו בפסחים הלכה דמב"מ בכ"ש כו' יע"ש. הרי מבואר דאפי' באיסור דרבנן אסור במשנהו.

שהרי תלב שחוטה אין איסורו אלא מדרבנן פנודע עכ"ל. וזה כמה שנים שתמהתי על הגאון שער המלך ז"ל שבמח"כ אישתמיט מיני' גמרא מפורשת בחולין ק"ט ע"ב דכחל שבשלו בחלבה מותר.

וקיבה שבשלה בחלבה אסור. ומה הפירוש בין זל"ז זה פנוס במעיו, וזה אין פנוס במעיו ע"ש, הרי מבואר להדיא דחלב שבקיבה, אינה חלב שחוטה ז אכל אח"כ מצאתי לו תבר שגם הבאה"ט ביו"ד סי' צ' ס"ק כ"ב פתב ג"כ דחלב הנמצא בקיבה הוי חלב שחוטה.

ע"ש ובהגהות יד שאול שם תמה עליו מהא דחולין הג"ל. אולם פעת מצאתי תנא דמסייע להשעה"מ והבאה"ט בזה.

שגם הרא"ה ז"ל בספר החינוך מצוה קי"ג כתב וז"ל: וחלב הנמצא בקיבת בהמה. יש מתירין, שהוא בכלל חלב של מתה עכ"ל וע"ש בס' מנחת חינוך שתמה עליו ג"כ מחולין הנה"ל.

ומעתה אין כל כף תימה על השעה"מ והבאה"ט שהרי גם הרא"ה ז"ל ס"ל פנותינהו ועוד כתב השעה"מ שם שמצא הדבר מפני שבימות פ"ב ע"א, וברש"י ד"ה אומר, ובתוס' שם ד"ה בטומאת. דמבואר משם דאפי' באיסור דרבנן ס"ל לר"י מב"מ לא בטיל. ע"ש בשעה"מ שפטים וז"ל: מעתה ע"כ צ"ל דהיא דאמרין שאני ציר דזיעה בעלמא. דוקא בציר הקילו.

כיון דהוי זיעה בעלמא. ולא בשאר איסורין עכ"ל.

הרי שגם הגאון שעה"מ ז"ל כנון מדנפשי' לחלק בין זיעת איסור לשאר איסור דרבנן, ובמחכ"ת אישתמיט מיני' הריטב"א וז"ל: וז"ל: וכיון שהוכחנו לדעת בס"ד דזיעת איסור, הוא גרוע משאר איסור דרבנן.

ומכש"כ זיעה הבאה ע"י ההבלא שאינה אלא קיוהא בעלמא. ודאי חשובה איסור גרוע משאר איסור דרבנן.

עתה הדרן בזה לנגידון שאלתינו. דעפ"י האמור יש ללמד זכות על המורים שפחו"ל שלא מיחו לעשות י"ש מחרצנים של סתם יינם.

כיון דעיקר איסור סתם יינם, אינו אלא גזירה ורבנן. כע"ז ל"ו ע"ב דגזרו על יינם משום בנותיהן.

ע"ש ובתוס' ע"ז כ"ט ע"ב ד"ה יין. ובר"ן שם יעו"ש.

וגם גוף היי"ש אינו אלא קיוהא וזיעה בעלמא, שהוא גרוע משאר איסור ורבנן כאמור. וא"כ פשיטא לו דהוי גזירה לגזירה, דלא גזרינו.

הרי שפיר קדמי להסווא לכת"ר. מה שיש לצדד להקל (יח) עוד חזי לאיצטרופי בנגידון שאלתנו גם מה שכתב כת"ר: כיון שכל עשיית היין של הא"י הנה, נעשה ע"י מאשין מבלי דריכה ברגל באופן שיש לספק שמא לא נאסרו ה,,טאסקאויניס" פלל אף כי לא נשמר מנגיעת נכרי.

עכ"פ יש לספק שמא לא הי' בהם טופח ע"מ להטפוח וכו' עכ"ל אולם אנכי אבאר ד"ז. דהנה בטוש"ע יו"ד סי' קכ"ג סעי' י"ז פסקו אפי' לא נגע אלא בחרצנים ובזגין.

אם יש בהם טופח ע"מ להטפוח. ע"ש בב"י שכתב וז"ל: כ"כ הסמ"ג.

ולכאורה נראה דפשוט הוא שאם אין בהן טופח ע"מ להטפוח. כי נגע בהן מאי הוי.

אלא דבפ' השוכר [ע"ז ע"ב ע"א] אר"ה הנצוק והקטפרס ומשקה טופח חיבור ליי"ג. ופירש"י ומשקה טופח.

ואין בו ע"מ להטפוח. ונ"ל שצ"ל דסמ"ג סבר כר"ת שפסק דנצוק אינו חיבור.

ולית הלכתא כר"ה. אכל למאן דפסק דנצוק הוי חיבור.

ה"ה למשקה טופח דהגוי חיבור. אע"פ שאין בו פדי להטפית.

א"נ דסמ"ג מפרש משקה טופח. דה"ה בטופח ע"מ להטפית.

עכ"ל הב"י. ולפענ"ד יש לתמוה על הגי שני תירוץ שיתרץ מן הב"י ז"ל, דעל התירוץ הראשון קשה, דהא לדין דקיי"ל נצוק חיבור בטוש"ע יו"ד סי' קכ"ו סעי' א' וסעי' ב'.

א"כ עפי"ד ה"ה משקה טופח דהגוי חיבור. אעפ"י שאין בו פדי להטפית.

ואמאי פסקינן בפשיטות בטוש"ע יו"ד סי' קכ"ג סעי' י"ז הנ"ל דלא הגי חיבור ביי"נ עד שיהא טופח ע"מ להטפית וביותר תמה אנכי על התירוץ השני הנ"ל דהאיה אפטר לומר דמשקה טופח דר"ה.

מייירי בטופח ע"מ להטפית. וקא ר"ה בע"ז ע"ב ע"א] קאי על המשנה דהנצוק והקטפרס ומשקה טופח א"ח.

ואמר שם. לטומאה ולטהרה הוא דלא הגי חיבור.

הא לעגנן יי"נ הגי חיבור. וקרי מבואר להדיא בגיטין ט"ז ע"א דהא דחנן משקה טופח. היינו רק בטופח בלבד. דהא איבע"ל שם לעגנן נטילה אי טופח להטפית הגי חיבור עש"ה? ויש לפלפל בזה עפי"ד התוס' בגיטין ט"ו ע"א שם ד"ה הנצוק עש"ה והבן.

ועיין בר"ש סופ"ח דמס' טהרות. וי"ל: (יט) ולפענ"ד נראה פשוט דמקור הסמ"ג והטור ז"ל שואף וזורח בע"ז ס' ע"ב גבי עובדא דההוא נכרי דאישתכח דנהה קאי במעצרתא אמר רב אשי אי איכא טופח להטפית בעי הדחה ובעי נגיוב.

ואי לא בהדחה בעלמא סגי ליה. ע"ש בתוס' ד"ה אי מש"כ בשם הרשב"ם יעו"ש קרי להדיא דרב אשי דהוא בתרא אסיק שמעמא אליבא דהלכתא דלא כר"ה.

וכ"כ להדיא בתוס' ע"ז ע"ב: ד"ה אמר. בשם הר"ת להוכיח דנצוק אינו חיבור דקרי לעגנן משקה טופח.

ע"כ אין דיוק ר"ה אמת. דהא בע"ז ס' ע"ב הנ"ל] משמע דלעגנן יי"נ בעינן טופח ע"מ להטפית.

וכי היכי דאין הדיוק אמת לעגנן משקה טופח. ה"ה לעגנן נצוק נמי אינו אמת.

דהא בהדי דקרי תגי להו ע"ש. וכ"ה בספר הישר להר"ת במס' ע"ז סי' תק"ב.

וכ"ה ברא"ש פ"ה דע"ז סי' כ"ו. וקרא"ש ז"ל הוסיף בשם הר"ת להוכיח דע"כ דקדוק ר"ה אינו אמת לומר דמשקה טופח הגי חיבור לעגנן יי"נ.

דהא במתני' בעינן עפכת יין. דהיינו טופח להטפית וכו'.

ע"ש בפ"ח על קרא"ש. והכי מוכח בירושלמי פ"ה דע"ו ה"י שגרסו במשנה עקבת יין בקו"ף.

ואמרו שם: מהו עקבת יין בטהוה דמלכלך וכו'. פלומר שישיש בו לכלוף יין פל פך עד שיוכל להיות מלכלך לאחרינא.

דהיינו טופח ע"מ להטפית. וכן הרשב"א ז"ל בתה"א בית ה' ריש שער ה' הביא לזה. וכתב: ובדאיפא טופח ע"מ להטפית וכו' ע"ש. ועיין במרה"פ על הירושלמי שם שהביא להרשב"א בתה"א הנז' ע"ש ומכל הלין הוכיחו גם הסמ"ג והטור לומר דמשקה טופח לא הוי חיבור לענין יי"ג, אלא בטופח ע"מ להטפית.

ותימה על מרן הב"י ז"ל שלא הביא מכ"ז אחר פתבי כ"ז ראיתי בב"י יו"ד סי' קכ"ו שהביא מהתוס' בע"ז ס' ע"ב הג"ל. אבל לא הביא מכל האמור.

וגם מצאתי בנקה"כ סי' קכ"ו שהביא להני שני תירוצי הב"י. ועפי"ד הב"י תמה על המחבר יעו"ש.

ותימה גדולה על הנקה"כ שלא העיר מכל הג"ל: ואם פן לפמש"כ הש"ך יו"ד סי' קכ"ג ס"ק ל"ב דאם אין בו טופח ע"מ להטפית. לא נאסר אלא מה שנגע ועיין בפת"ש שם ס"ק י"ב שהראה מקום לתשו' זכרון יוסף חיו"ד סי' ה' ו' שהאריך לבאר מהיכן יצא להש"ך ד"ז ע"ש.

ובאמת שפתי כהן ישמרו דעת. דמקור דברי הש"ך נובע מהתוס' ע"ז ס' ע"ב ד"ה אי הג"ל [יע"ש].

ומתשו' הרשב"א ז"ל. מובא בב"י יו"ד סי' קכ"ג ובש"ך שם ס"ק י"ט.

שפסק דיש ליזהר מלהוציא התרצנים והוגים ע"י עכו"ם. דשמא יש בו טופח יין ואוסר יעו"ש.

ומכ"ז נשמע דבטופח לבד, לא נאסר אלא מקום מגעו אבל מרן הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' מאכא"ס הכ"ז פסק לענין עכו"ם הנמצא בבית הגת. ואין שם טופח ע"מ להטפית. מדיח בלבד. וזו הרחקה יתירה עכ"ל.

וע"ש בלח"מ שכתב שמה שסיים הרמב"ם ז"ל הרחקה יתירה. הוא פדי לתרץ קושיות התוס' בע"ז ס' ע"ב ד"ה אי [הג"ל] ע"ש.

ועיין בט"ז יו"ד סי' קכ"ט ס"ק כ"ג ע"ש [ועיין ברמב"ם בפיהמ"ש סופ"ח דטהרות. וברמב"ם בפ"ו מהל' טומאת אוכלין ה"ה יעו"ש].

ונראה שהרמב"ם ז"ל מפרש פ"י חדש דהא דתנו ומשקה טופח על הקטפרס קאי עש"ה והבו. ועיין בשו"ת ח"ס חיו"ד סי' ר"ט באד"ה: ובח"י פ"ב דגיטין וכו' יעו"ש.

וצ"ע [וא"כ עפי"ז לשיטת הרמב"ם ז"ל פשיטא לן דהיכא דליכא טופח ע"מ להטפית, אינו רק הרחקה יתירה אלא אף גם לתשו' הרשב"א הג"ל דמשמע דס"ל דבטופח לבד נאסר. מ"מ הרי מלשון תשו' הרשב"א ז"ל גופי' שכתב: ,,ראוי ליזהר" שלא להוציא [התרצנים] ע"י גוי, דשמא יש בו טופח יין וכו' ע"ש.

וכן העתיק המחבר ביו"ד סי' קכ"ג סעי' י' בלשון ,,יש ליזהר" וכו'.

ומלשונם זה משמע דרך לכתחלה ראוי ליזהר בזה. ועיין בלבושי שרד סי' ל"ט סוף ס"מ
ס"ד שפתיב על התב"ש ז"ל: מ'דכתב רק לשון יש לאסור.

נ"ל דמודה דהמתיר במקום הפס"מ וכו' אין מנחיתין אותו ע"ש: (כ) ועפ"ז בנדון
שאלתנו שקל היין נעשה ע"י,, מאשיך וטוסק".

על פ'קד ודאי לא נשאר בהסרצנים שום לחלוחית יין. כמו שפתיב כת"ר.

וכן מבואר ב'ר"ן פ"ב דע"ז לענין יין מזוג אי יש בו משום גלוי. שפתיב: דב'פ'רצני דידהו
ש'היו דורכין אותו ב'גת, ולא ב'רגל, ויוצא מ'הן כל לחלוחית ש'ב'הן ע"ש.

נראה ברא"ש בב"ב פ' המוכר פירות סי' ט'. וכן הוא בתשו' הרשב"א הנ"ל.

דב'סרצנים של'הם ש'היו עו'צרים. לא הי' נשאר ב'הם שום יין.

וכ"כ הש"ך יו"ד סי' קכ"ג ס"ק י"ט דמשמע מהרשב"א דב'נעצרו בגלגל וקורה אין לחוש
בכה"ג למגע עפ"ם עכ"ל. ואם פ' עפ"ז נראה דיש לצדד בנדון שאלתנו, דיש מקום
לומר דלא נאסרו ה,, טאסקאנוניס".

נהרי זה לימוד זכות על המורים הגדולים שבחו"ל, שלפי דברי כת"ר לא מחו בד"ז:
אבל מ"מ לא מפני שאנו מדמין. יש לעשות מעשה רב.

להתיר. ח"ו ובפרט במדינתנו המ'שונ'שת ראה ב'שו"ת צ"צ סי' ע"ה.

שכ' דאיסור גמור הוא. לעשות י"ש.

מסרצנים וזגים של א"י יע"ש. יתן ה' ש'נזכה להיות מגודרי גדר ועומדים בפרץ עד
ש'יעמד לנו פהו צדק לתומים ולאורים, ומכשול ואבני נגף מעמו ירים.

אכ"ר: בצלאל זאב שאפראן סימן קו פבוד הרה"ג וכו' מוה"ר יהושע ראבינאוויטש
[ז"ל*]**(*) אומר בן המ'ספר: הנני בזה לחרוט בחרט אנוש ובצפון ש'מיר. כי הרה"ג
,,השואל" הנזכר, הוא חותני ז"ל, אשר עבד עבודת אב"ד בעיר,, ביואלארי" מש' יובל
שנים [אנכי הייתי ממלא מקומו שם בתור רב ואב"ד מש' אחד עשר שנה] ויען וביען
שלא זכיתי להפירו בחייו, לכן אסקינא סהדותי עליו, רק מפי השמועה הטובה אשר
עשתה לה כנפים בשער בת רבים, כי חותני ז"ל ה'ה רב גדול בתורה, חריף ומפולפל,
מופלג בחכמה, ורבים נהנים ממנו עצה ותוש'ה [וה'ה לו משא ומתן של הלכה גם עם
הגאון רי"ש נאטאנזאהן ז"ל מלבוב, והגאון מהרש"ק ז"ל מבראד.

ונזכר כמה פעמים בספרן של צדיקים הנז' ונפטר בשיבה טובה ביום הששי לירח זיו
שנת תרס"ד לפ"ק ומנוחתו פבוד בעיר,, ביואלארי" ושם חלקת מחוקק ספון.

הי זכרו ברוך: חנוך העניף שאפראן, רב בבאקארעשט)** אבד"ק ביואלארי. ע"ד
אשר שאל מאתי חוות דעתי, בס"ת ש'נמצא בה כתוב,, כ'ש" במקום,, כ'שב".

אם צריכים להוציא ס"ת אחרת, או לא? ומורה אחד פסק שא"צ להוציא אחרת. אם יש
איזה לימוד זכות עליו: תשובה (א) הנה גם אנכי נשאלתי פה, בכ'האי גוונא, ש'מצא קורא
אחד בס"ת, בפ' ויקרא (ד' ל"ה):,, ואת כל חלבה יסיר כאשר יוסר חלב הכשב מזבח
השלמים".

שהיא פְּחוּב בַּהֶסֶת, כְּכֹשֶׁב בְּמָקוֹם, כְּכֹשֶׁב".
וְהוֹרִיתִי בַעֲזָה יִי שְׁאֲרֵיכִים לְהוֹצִיא ס"ת אַחֲרָת. מִטַּעַם שֶׁפֶתַב הַשָּׁל"ה הַקְדוּשׁ בַּמַּס' חֻלְיִן
בְּדִינֵי ס"ת.

מוֹבָא גַם בַּמַּג"א או"ח סי' קמ"ג סק"ז. דְּבִטְעוֹת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה קְרִיאַת הַתִּיבָה.
כְּגוֹן, כְּכֹשֶׁב, שְׁיָדוּעַ שֶׁהוּא טְעוֹת, אַע"פ שֶׁיֵּשׁ לוֹ פִּירוּשׁ אֶחָד, מוֹצִיאִין אַחֲרָת
ע"ש.

וּכ"פ בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם שֶׁעַר ו' סעי' כ"ט שָׂאֵם נִמְצָא, כְּכֹשֶׁב בְּמָקוֹם שֶׁצ"ל כְּתוּב, כְּכֹשֶׁב,
אוּ לְהִיפֹךְ, שֶׁיֵּשׁ לְהוֹצִיא אַחֲרָת.

ע"ש ב, בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים שֶׁכֵּן הוּא דַעַת הַשָּׁל"ה אֲשֶׁר שִׁיג עַל הַלְבוּשׁ ע"ש.
וּמ"מ נִלְפַעַנ"ד לְיִישׁב דַעַת הַלְבוּשׁ ז"ל, דְּלְבוּשָׁה פֶתֶלַג חִינּוּר. וְנִרְאֶה דְבַמַּחֲכ"ת שֶׁל
הַשַּׁעַר אֶפְרַיִם ז"ל אִינְשֵׁתְמִיטְתִּי הַתְּשׁוּ' בְּשָׂמִים רֹאשׁ ס' רפ"א, בְּהִגָּהַת כַּס"ד שָׂם.

שֶׁהַקְּשָׁה עַל הַמַּג"א בְּשֵׁם שָׁל"ה הַנָּ"ל. וְכַתְּב: דָּאף אִם נִחְמִיר כְּדַבְּרֵינוּ.
אִינוּ אֵלָא אִם פֶּתַב כְּכֹשֶׁב בְּמָקוֹם כְּכֹשֶׁב. דְּלַעוֹלָם עֵיקַר הַשֵּׁם כְּכֹשֶׁב.

אַבְל בְּהִיפּוּךְ אִין מוֹצִיאִין אַחֲרָת ע"ש. וְגַם בְּשׁו"ת חִינּוּר בֵּית יְהוּדָה ס' ה' פֶּתַב: דְּהַעֲיָקַר
תְּלוֹי בְּשִׁינּוּי הָעֵנִין אַבְל בְּכֹשֶׁב כְּכֹשֶׁב, לֹא נִשְׁתַּנָּה הָעֵנִין ע"ש.

[נֶאֱיָנָם פֶּעַת תַּח"י. רֹאֶה בַּפ"ת יו"ד ס' רע"ט סק"ד שֶׁפֶתַב כֵּן בְּשָׂמֵם ע"ש]: (ב) וְכֵן
נִלְפַעַנ"ד מוֹכַח מִשׁו"ת צ"צ ס' קי"ט, בַּס"ת שֶׁנִּמְצָא כְּתוּב מְגֻרְשִׁיָּהוּן.

בְּנו"ן בְּסוּף. בְּמָקוֹם מְגֻרְשִׁיָּהוּם.
בְּמ"ם בְּסוּף. וְהוֹרָה שֶׁצ"ל לְהוֹצִיא אַחֲרָת.

כִּינּוּן שֶׁנִּמְצָא נָמִי כֶּף בַּתוֹרָה מְגֻרְשִׁיָּהוּן בְּנו"ן בְּסוּף. בְּהַךְ פְּרִשָׁה גּוֹפָה.
וְכֵן בְּסִפֵּר יְהוֹשֻׁעַ (כ"א) וְאֵע"ג שֶׁמִּשְׁתַּנָּה הָעֵנִין. דְּמְגֻרְשִׁיָּהוּם, בְּמ"ם בְּסוּף, הוּא לְשׁוֹן
זָכָר.

וּבְנו"ן בְּסוּף הוּא לְשׁוֹן נִקְבָּה כו'. מ"מ מְצִינּוּ פִּינְצָא בְּזָה בְּמַגִּילַת רוּת: הִלְהֵן תִּשְׁבְּרָנָה
כו'.

דְּהִי צ"ל הִלְהֵם בְּמ"ם בְּסוּף, שֶׁהוּא לְשׁוֹן זָכָר. אֵלְמָא דְּאוֹרְחָא דְּקָרָא הִכִּי יַעו"ש וּמוֹבָא
בְּקִצְרָה בַּמַּג"א סק"ו הַנָּ"ל הָרִי שֶׁדַעַת הַצ"צ ז"ל דְּהִיכָא שֶׁנִּמְצָא פִּינְצָא בְּזָה בְּתַנּוּף אִין
לְהוֹצִיא אַחֲרָת.

אִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּגִדוֹן דִּינּוּן, כִּינּוּן שֶׁנִּמְצָא בַּתוֹרָה פְּעָמִים רַבּוֹת אִין מְסִפֵּר כְּכֹשֶׁב. וְגַם בְּהַךְ
פְּרִשָׁה הַנָּ"ל גּוֹפָה (פ' ל"ב) כְּתוּב שָׂם כְּכֹשֶׁב.

נִדְּאִי שְׂאִין לְהוֹצִיא אַחֲרָת. וְהוּא כַּש"כ וְקו"ח מְדִין הַצ"צ.
כִּינּוּן שֶׁבְּכֹשֶׁב כְּכֹשֶׁב לֹא נִשְׁתַּנָּה הָעֵנִין כָּלֵל. דְּהָא יֵשׁ לָהֶם פִּירוּשׁ אֶחָד.

וגם דברי המג"א צ"ע. שהביא להצ"צ הג"ל וְהספּים עמו וְהביא גם להש"ל וְהספּים עמו.

ולכאורה סיטראי ניהו? (ג) הגם שי"ל בְּדעת המג"א פּינן שהצ"צ מסיים בסוף התשובה שם, שְהטעם הוא משום שְהמ"ם וְהנו מְתחלפות זב"ז ע"ש. וכ"כ בְּשו"ת ח"ס האו"ח סי' כ"ד שכ מה שְרַגילין לְדמות לְהא דְשו"ת צ"צ הג"ל.

נ"ל דְלא דְמי לי' דְאיהו לְא אָמר אָלא משום שְהמ"ם וְהנו"ן מְתחלפּים. וְלא זולת. דְאינן הפל לְדְרָשָא. כמ"ש בְּשו"ת מְהר"ם מְלוּבְלִין [מוכָא במג"א סק"ז הג"ל] גְבִי רְחֵבָה בְּמָקוֹם רְחֵבו יעו"ש.

מ"מ מְתחלת דְבְרֵי הצ"צ הג"ל, מְשַׁמַּע לְהִדְיָא שְׁעִיקָר טַעַם הוֹרָאָתוֹ בְּקִדּוּשָׁה בְּתחלה הי' משום שְנִמְצָא נְמִי בְּתִירָה מְגִרְשִׁיָהוּ בְּנו"ן בְּסוּף. וְלא מְטַעַם שְׁמִתחלפות.

אָלא שאח"כ מְצָא בא"ע שְׁפָתַב פֶּן ע"ש. וְעֵינָן בְּפמ"ג או"ח בא"א סק"ז הג"ל מש"כ בְּזָה.

ע"ש שְהקְשָׁה ג"כ מְהָא דְרְחֵבָה רְחֵבו עַל הצ"צ הג"ל ע"ש. והח"ס ו"ל במחכ"ת לְא רְאָהוּ.

וכן בְּשו"ת מְעִיל צְדָקָה סי' נ"ד הִקְשָׁה פֶּן ע"ש והפמ"ג הג"ל בא"א שְׁם פְּתַב: שְׁמֵהֲלָבוּשׁ מְשַׁמַּע דְּפּוֹסֶק גַּם בְּרְחֵבָה רְחֵבו א"ל לְהוֹצִיא אַחֲרָת. וּבְרִישׁ הַס"ק שְׁם דְּיִיק מֵהַד"מ יו"ד סי' רע"ט שְׁפָתַב שְׁאָם נְמָצָא טְעוֹת מְעַט בְּחִסְרוֹת וּבִיתְרוֹת וְכדוּמָה אֵין מוֹצִיאֵין אַחֲרָת כו'.

שְׁמֵלַת וְכדוּמָה מְשַׁמַּע שְׁיֵשׁ דוּמָה לְחִסְרָ וְיִתָר ע"ש. ובמחכ"ת אֵינְשְׁתְּמִיט מִינְי' הַשו"ת ח"ל סי' נ"ד שְׁפָתַב בַּס"ת שְׁנִמְצָא בְּמָקוֹם הַחֲדָשׁ הָעֲשִׁירִי.

חֲדָשׁ בְּלֹא ה"א בְּרֵאשׁ. שְׁצָרִיף לְהוֹצִיא אַחֲרָת.

דְעַר פֶּאֶן לְא מְכַשִׁיר הַרְמ"א באו"ח סי' קמ"ג אָלא בְּחִסְרוֹת וְיִתְרוֹת שְׁאֵין נִיכְרִין בְּמִבְטָא. אָף שְׁיָפָה דְקִדּוֹק בְּמֵלַת כְּדוּמָה.

י"ל שְׁבַהג"ה שְׁהִיא הִלְכָתָא פְּסִיקָתָא חֲזָר בּוּ. אוּ דִק טְפִי.

וּפְשוּט שְׁפָל הַפּוֹסְקִים הַפּוֹסְלִים בְּכַבֵּשׁ כְּשֵׁב פּוֹסְלִים נְמִי בַּנ"ד. פִּינָן שְׁהִיא נִיכְרָ בְּמִבְטָא עַכ"ל.

אָבַל לְפַעַנ"ד יוֹתָר נְרָאָה כַּהֲפַמ"ג שְׁהַרְמ"א לְא חֲזָר בּוּ מֵהַד"מ לְהַג"ה. וְגַם בְּכַבֵּשׁ כְּשֵׁב כְּפָר פְּתַבְתִּי שְׁדַעַת הַלְבוּשׁ וְהַכְּס"ד וְהַחֲב"י שְׁאֵין צְרִיכִין לְהוֹצִיא אַחֲרָת.

וְגַם מִש"כ הַת"צ הַג"ל לְדַחוֹת דְבְרֵי הַשו"ת צ"צ הַג"ל בְּשְׁתֵּי יָדַיִם ע"ש. עֵינָן בְּפַתְתִּי שְׁעָרִים שְׁעַר ו' סְעִי מ' שְׁפָתַב שְׁיֵשׁ לְדַתוֹת בְּמִקְצַת דְבְרֵי הַח"צ שְׁם.

דְשָׁאנִי מְגִרְשִׁיָהוּ. מְגִרְשִׁיָהוּ.

שְׁפַתְרוֹן הַמְלָה דָא וְדָא אַחַת הִיא. מִשָּׂא"כ בְּיַעֲקֹב.

ישָׂרָאֵל כּו'. ע"ש שְׁמֹסִיִּים שְׁבִשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְסִמּוּךְ עַל הַצ"צ [עֵינֵן בַּב"ש אה"ע סי' ככ"ט בְּשִׁמוֹת אֲנָשִׁים אוֹת א' בְּשֵׁם אוֹשִׁיעָה.

שְׂרָמְז לַהַצ"צ. וּבְאוֹת ג' בְּשֵׁם גֶרְשׁוֹן.

וְעֵינֵן בְּטִיב גִּיטִינ׳ שֵׁם וּבַס"ק ל"ב בְּדָאָה וּרְאָה שִׁבְפ' שְׁמִינִי וּבַפ' רְאָה. שְׁהַפֵּל אֶחָד. אַפ"ה אִם הִחְלִיף וְכָתַב דָּאָה בְּמָקוֹם רְאָה, אוֹ לְהִפְּדוּ, פְּסוּל. וְכֵן אִם כָּתַב בְּלַע בְּמָקוֹם צוּר, וּלְהִפְּדוּ פְּסוּל ע"ש.

וּלְפִי מָה שְׁפָתַי יֵשׁ לְפַקֵּק בְּדִבְרֵינוּ: (ד) וְעוֹד אֶפְשָׁר לְהוֹכִיחַ גַּם מִהַש"ס דְּבִכְבֹּשׁ בְּמָקוֹם כְּשֶׁב, כִּינֵן דְּעִיקָר הַשֵּׁם כְּבֵשׁ לֹא קָפְדוּ חַז"ל לְדַקְדָּק בְּלִשׁוֹנָם בְּזָה. דְּהִנֵּה בְּפִסְחִים צ"ו ע"ב: תִּנְיָא כְּשֶׁב לְרַבּוֹת אֶת הַפִּסְתָּ לְאַלְיָה ע"ש.

וּבְזִבְחִים ט' ע"א: תִּנְיָא כְּבֵשׁ לְרַבּוֹת אֶת הַפִּסְתָּ לְאַלְיָה. וְכֵן הוּא בְּמִנְחוֹת פ"ג ע"ב ע"ש. הָרִי לְהִדְיָא שְׁהַש"ס שִׁינָה וְכ' בְּלִישְׁנָא דְקָרָא כְּבֵשׁ בְּמָקוֹם כְּשֶׁב. וְשִׁינּוּ מִן פְּסָחִים. לְזִבְחִים וּמִנְחוֹת. וְאֶפְשָׁר מְשִׁים דַּס"ל דְּלִיכָא קַפִּידָא בְּזָה.

וּא"כ י"ל דְּבִנְמִצָּא כְּתוּב כְּבֵשׁ בְּמָקוֹם כְּשֶׁב, דַּא"צ לְהוֹצִיא אַחֲרָת: (ה) וְהִנֵּה בַס' פְּתַחֵי שְׁעָרִים הַנ"ל סְעִי כ"ט, בְּשֵׁם א"ר, כְּתוּב: שִׁישׁ סְמִךְ קִצָּת לְשִׁינּוּי עֵנִין בֵּין כְּשֶׁב לְכְּבֵשׁ. לְפַמֵּשׁ כְּבַעַל הַטּוֹרִים פ' וַיִּקְרָא ג' שְׁפָשֶׁב הוּא יוֹתֵר גְּדוֹל מִן הַצָּאן.

כְּדַכְתִּיב וְהַכְּשָׁבִים הַפְּרִיד יַעֲקֹב: כְּשֶׁב בַּא"ת ב"ש לְבֵשׁ. עַל שֵׁם לְבִשׁוּ פָּרִים הַצָּאן עַכ"ל. וְגַם רְאִיתִי בְּסִפְר כַּת"י לִידִידֵי הַרְה"ג וְכו' מוה"ר אַבְרָהָם שְׁלֵמָה מֵאֵה"ק שְׁלִיט"א, שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם סִפְר גְּנֻזֵי חַיִּים מְעַרְכָת כ'. דְּכְשָׁבִים.

ר"ל גְּדוֹלִים וְכְכָשִׁים. הֵם קְטָנִים.

וְהִבִּיא כֵן בְּשֵׁם פְּעֻנָח רִזָּא סְדֵר וַיִּקְרָא. וְצִיֵּין לְהַרְאֵב"ע ע"פ וְעַל שְׁלֵמָה עַכ"ל א)**(א) אָמַר בֶּן הַמְּחַבֵּר: עַל פִּי זֶה עוֹלָה יָפָה תְּרַגּוּמָם שֶׁל אוֹנְקֵלֶס וִיב"ע (בְּרַאשִׁית כ"א כ"ח) שְׁתַּרְגְּמוּ מִקְרָא שְׁפָתוֹב (שָׁם) כְּבִשׁוֹת הַצָּאן, „חֹרְפָן דְּעָאן" לְהוֹרוֹת עַל קְטָנוֹתוֹ שֶׁל כְּבֵשׁ.

מְלִשׁוֹן „בִּימֵי חֲרָפִי" (אִיּוֹב כ"ט–ד) שְׁעֵנִינוּ בִּימֵי נַעֲרוּתִי.

וְכֵן הוּא בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי. כְּפֻדָע לְכָל בָּאֵי שְׁעָרֵי הַתְּלִמוּד.

אָמְנָם כּו', עֲדִינֵן יֵשׁ מְקוֹם לְהַעִיר עַל זֶה שְׁתַּרְגְּמוּ: „כְּבִשׁוֹת הַצָּאן – חֹרְפָן דְּעָאן". הֲלֹא בְּשָׂאָר מְקוֹמוֹת בְּתַנ"ךְ תְּרַגְּמוּ „כְּבֵשׁ וְכְבִשָּׁה — אִימֵר וַאֲיִמְרָתָא" [לְדוּגְמָא רְאָה בְּתַרְגּוּם וַיִּקְרָא ה'–ו'.

בְּמִדְבָר ו'–י"ד.

וְעוֹד בְּכִמָּה דְּוֹכְתִי? אִוְלָם נִכּוֹנָה הִיא הַשְׁעָרָת הַגָּאוֹן ר"י מוֹסְקָאטִי ז"ל (מוֹבָא בַס' הַכּוּה"ק פ' וַיִּרְא) כִּי בַעֲלֵי הַתְּרַגּוּמִים דִּיִּיקוּ כֵן מִמְּלַת הַצָּאן בַּה"א. שְׁהִנָּה לוֹ לֹמֵר „כְּבִשׁוֹת צָאן" כְּמוֹ בְּשָׂאָר מְקוֹמוֹת.

אָלאַ שְׁבֵא הַפְּתוּב לְהוֹדִיעַנוּ שְׁהָיוּ כְּבִשׁוֹת קְנוּנוֹת הַפְּרוּכּוֹת אַתְּרֵי אַמּוּתִיהֶן: חֲנוּף הָעֲנִיף
שְׁאֶפְרָאן, רַב בַּבְּאִקְאָרְעִשׁט) ** וְלֹא הָעִירוּ כָּלֵל מִכ"ז, דְּמַש"ס זְבָחִים וּמִנְחֹת הַגָּ' לְמוֹכַח
דָּאִין שׁוּם שִׁינּוּי בֵּין כְּשֵׁב לְכָבֵשׁ פִּנ"ל (וְעֵינֵן בְּרַש"י זְבָחִים טו' ע"א ד"ה כְּבֵשׁ).

דָּאִין לָךְ מִן הַצֵּאֵן אָלָא שְׁנֵי מִינֵין, כְּבֵשׁ וְעַז בְּלֶבֶד ע"ש. וי"ל מֵהַט"ז או"ת ס' תַּקפ"ו
סַק"א, וּבמ"ז וּבִיא"פ שָׁם] וי"ל לַפְּמַש"כ הַבְּעַל הַטּוֹרִים הַגָּ' לְדְקָשׁב בַּא"ת ב"ש לְבֵשׁ,
עַל שֵׁם לְבָשׁוּ פָּרִים.

שְׁפִירוּשׁוֹ שְׁלֵבְשׁוֹ בְּחֵלֶב וְשִׁמּוֹנוּת. וְעפ"י ז' אֲתִי שְׁפִיר מַה שְׁדָּרְשׁוּ בַּפְּסָחִים הַגָּ' לְשִׁכְשֵׁב
מְרַבָּה אֵת הַפְּסָח לְאַלְיָה.

שְׁהוּא חֵלֶב. כְּדַכְתִּיב וַיִּקְרָא ג'—ט' חֵלֶבּוֹ הָאֲלִיָּה תְּמִימָה ב).

** (ב) אָמַר כֵּן הַמַּחְבֵּר: לֹא אֶחָדֶל מֵהִבִּיא פָּה דְבָרֵי הַגָּאוֹן מִלְּבִי"ם ו"ל (וַיִּקְרָא ג' ס' ס' קע"ח. ד' ס' רצ"א).

אִיה"ש רע"ט) שְׁפַתְב: שֵׁם כְּשֵׁב כְּשֵׁבִים נוֹטָה יוֹתֵר עַל שֵׁם הַמִּין וְכֹא תְּמִיד מִין אַחַר
אֲצִלוֹ כְּמוֹ, בְּבַקָּר בְּכִשְׁבִּים וּבְעִזִּים" וְכַדּוּמָה וּבְמִקּוֹם שְׁלֹא בָּא עַל כְּנֹנָה זֹו שְׁלֹא סְמָךְ לוֹ
מִין אַתֵּר, בָּא כֵּן מִצַּד חֲזָק גּוֹפּוֹ וְאַלְיָתוֹ לְרַבּוֹת הָאֲלִיָּה, כִּי לְשׁוֹן,, כְּשֵׁב" הוּא כְּמוֹ,, כְּשֵׁ-
עב" עַל שְׁהוּא עַב וְשָׁמֶן, כְּמוֹ שְׁמֵנֵת עֲבִית כַּשִּׁית.

וּלְשׁוֹן,, כְּבֵשׁ" מִלְּשׁוֹן,, כְּכֵס", וְכֹא מִצַּד צְמָרוֹ שְׁמַכְכֵּסִין אוֹתוֹ יְעוּי"ש.

וּלְפִי הָאָמּוֹר,, בַּפְּנִים הַתְּשׁוּבָה" לְמַעְלָה, יֵשׁ מְקוֹם לְסַלֵּסֵל וּלְפַלְפֵּל בְּדְבָרֵיו ו"ל דּוּק
וְתִשְׁכַּח! חֲנוּף הָעֲנִיף שְׁאֶפְרָאן, הַגָּ' ל.

(** אֲמַנְם בְּזְבָחִים וּמִנְחֹת הַגָּ' לְשְׁדָּרְשׁוּ כֵּן מְכָבֵשׁ. אִם כֵּן מְנַפֵּת שְׁזָה לִיתָא.

וְגַם בַּר"ה ח' ע"א פ' הַש"ס לְהָא ד,, לְבָשׁוּ פָּרִים הַצֵּאֵן, הִינּוּ שְׁמַתְלַבְּשׁוֹת הַכְּבָשִׁים
שְׁמַתְעַבְּרוֹת.

ע"ש בַּפִּירַש"י וְתוֹס' ד"ה לְבָשׁוּ. אִם כֵּן נִדְאִי שְׁזָה לִיתָא [עֵינֵין בְּרַש"י בַּחֲנוּמֵשׁ וַיִּקְרָא
ד'—ל"ה: כְּאֶשֶׁר יוֹסֵר חֵלֶב הַכְּשֵׁב.

שְׁנַתְרַבּוֹ אִימּוֹרִי וְאַלְיָה ע"ש]: (ו) וְגַם מַש"כ הַפְּתַחִי שְׁעָרִים' הַגָּ' לְבָשׁוּ א"ר בְּשֵׁם אַחִיו
עפ"י מ"ש כְּבָשִׁים. שְׁהֵם כּוֹבְשִׁין עֲוֹנוֹתֵיהֶם כּו'.

וּבְכָשֵׁב לֹא נִשְׁמַע זֶה ע"ש. י"ל עוֹד מִחֲגִיגָה י"ג ע"א שְׁדָּרְשׁוּ בַּפְּסוּק כְּבָשִׁים לְלִבּוֹשָׁךְ.
דְּבָרִים שְׁהֵן כְּבֵשׁ נוֹ שֶׁל עֲלָם יְהִיוּ תַּחַת לְבּוֹשָׁךְ ע"ש. רָאָה בְּרַמְבַּ"ם הַל' יִסוּה"ת סוּפ"ב
הי"ב, וּבְמִפְרָשׁ שָׁם.

שְׁכְּבָשִׁים כְּמוֹ בְּנִקְוֹדָה מִימֵין מִן יְכַבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ כּו'. אוֹ מִלְּשׁוֹן כּוֹבֵשׁ נְבוֹאָתוֹ כּו' ע"ש.
אֲךְ כְּבָר כָּתַב בַּפ"ש הַגָּ' לְשְׁדָּבָרִים כְּאֵלוֹ, אִינָם אָלָא לְסַמָּךְ בְּעֵלְמָא. דְּוִדְאִי כְּשֵׁב וְכָשֵׁב
תַּד פִּירוּשׁ הוּא.

אָלָא שְׁהוּא מְלָה מִתְּהַפְּכָת. כְּמוֹ שְׁמָלָה שְׁלֵמָה וְע"ש בְּסַעֲי' כ"ג [וּי"ל קֶצֶת שְׁעַל זֶה מְרַמֵּז
כְּשֵׁב בַּא"ת ב"ש לְבֵשׁ.

דְּהִינּוּ שֶׁהוּא מְלָה מִתְּהַפְּכֵת. כְּמוֹ שֶׁמְלָה שְׁלֵמָה.

שֶׁהוּא לְבוּשׁ]. רָאָה בְּמַהֲרָשׁ"א ר"ה דָּף ג' ע"ב, ד"ה כּוֹרֵשׁ שְׁמָלָה כְּשֶׁר הִיָּה.

וְכַתּוּב: מִמְּלוֹת הַפּוֹכוֹת כְּשֶׁב כְּבֹשׁ. שְׁמָלָה שְׁלֵמָה ע"ש: (ז) וַיֵּשׁ עוֹד לְהַעִיר בְּזָה מִמַּשׁ"כ הַתּוּוִי"ט בְּאַבּוֹת פ"ה מ"ד ד"ה עֶשֶׂר.

לְעַנְנֵי דצ"ך עַד"ש בַּאח"ב. שְׁמִשְׁמְעוֹתָן כְּאֵלוֹ הַקַּב"ה אוֹמֵר שְׁמִחְתָּהּ כְּשֶׁאֲדוּשׁ בְּאַבְחַת חֶרֶב.

שְׁעִי"ן וְאֶל"ף מִתְחַלְּפִין. וְכֵן שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּתִיבָה אַחַת.

כְּמוֹ שֶׁמְלָה שְׁלֵמָה כְּבֹשׁ כְּשֶׁב כּו' ע"ש. הֵרִי שְׁגַם בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים.

„בַּאח"ב" כְּאֵלוֹ נֶאֱמַר „בַּאב"ח".

וַיֵּשׁ לְהַעִיר עוֹד מִמַּשׁ"כ ה„אֹר הַחַיִּים" (עַה"ת פ' פְּנִיחָס.

כ"ו פְּסוּק כ"ו. בַּד"ה בְּנֵי זְבוּלֹן): „סְרַד" כְּמוֹ „סְרַר".

וְכֵן דָּרָךְ הַכְּתוּב לְקִרּוֹת לְכָבֶשׂ כְּשֶׁב ע"ש: (ח) וַיֵּשׁ לְהַעִיר עוֹד מִהִירוֹשָׁלַיִם שְׁבַת פ"א ה"א דָּף ג' סוּע"א: כְּרָמֶל. רָךְ מֶל.

אֵינוֹ לֹא לֹח וְלֹא יָבֵשׁ אֶלָּא בֵּינוֹנִי. הֵכָא נִמְי אֵינָה לֹא רַה"ר וְלֹא רַה"י אֶלָּא כְּרַמְלִית.

וְכֵן הוּא בְּתוֹס' שְׁבַת ו' ע"א ד"ה כְּרַמְלִית, בְּשֵׁם הִירוֹשָׁלַיִם. וְעַיִן בְּרַמ"א או"ח ס' ש"מ"ה סע' א' פְּתַב כֵּן בְּשֵׁם רַש"י.

וְתִמְנָה שְׁרַש"י בְּשְׁבַת ג' ע"ב ד"ה בְּעֵי. פִּי כְּרַמְלִית לְשׁוֹן יַעֲרוֹ וְכַרְמֵלֹו וְכו' ע"ש.

וּמִצָּאֵתִי בְּתַפְאֲרַת יִשְׂרָאֵל עַל מִשְׁנֵיּוֹת בְּפִתְיָחָה לְמַס' שְׁבַת, בְּשֵׁם בְּנוֹ רַב"י שֶׁהַעִיר בְּזָה ע"ש. וְנֶאֱמַר מִצָּאֵתִי בְּרַש"י מְנַחֲחוֹת ס"ד ע"ב ד"ה כְּרַמֶּל.

שְׁכַתְּבִי פִי רָךְ וּמְלֵא. נֶאֱמַר זֶה גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין בְּאַמְצַע תִּיבָה.

דְּהוּי כְּמוֹ שֶׁמְלָה שְׁלֵמָה עכ"ל (וְתִמְנָה עַל הַרַמ"א ז"ל שֶׁלֹּא הֵבִיא מִהִירוֹשָׁלַיִם וּמִהַרַּש"י וְתוֹס' הַנ"ל] עכ"פ מְצִינוֹ לְמִידוֹן, דְּלֹא אֵיכְפַת לָן בְּלִשׁוֹנוֹת כִּי"ב שֶׁהֵן מִתְחַלְּפוֹת. כְּמוֹ בְּכַרְמֶל.

שֶׁהוּא כֶּר מֶל. וְאַפ"ה פִּירְשׁוּהָ רָךְ מֶל.

וְהוּא הַדִּין הֵכָא נִמְי בְּכָבֶשׂ כְּשֶׁב: מ"מ לְדִינָא יֵשׁ לְפִסְוֹק, דְּאֵם נִמְצָא כְּבֹשׁ בְּמָקוֹם כְּשֶׁב. צָרִיכִים לְהוֹצִיא אַחֲרַת כְּנ"ל.

וְהַמּוֹרָה שְׁפִסַּק בְּגִדוֹן דִּינֵן שֶׁא"צ לְהוֹצִיא אַחֲרַת. יֵשׁ לְלַמּוֹד זְכוֹת עָלָיו.

שְׁפִסַּמְךָ אֶת עֲצָמוֹ עַל הַלְּבוּשׁ וְשֶׁאֵר פּוֹסְקִים הַנ"ל עוֹד מְצָא סְנִיף לְצַרְף, מַש"כ בַּל"ת הַל' ס"ת. מוּבָא בַּמַּג"א ס' קמ"ג סק"ד, בְּשֵׁם מַהֲר"ל מְפָרָאג.

שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא אַחֲרַת לְעוֹלָם. אִפִּי בְּחֶסֶר תִּיבָה.

כִּינּוֹן דְּהֶרְמֵב"ם מִתִּיר לְקִרוֹת בִּס"ת הַפְּסוּל. וְכַמֵּש"כ הַב"י יו"ד ס' רע"ט, בְּשֵׁם קִצָּת פּוֹסְקִים יַעו"ש.

וְסִמָּה עֲלֵיהֶם עַכ"פּ בְּגִדוֹן דִּינּוֹן: בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאֶפְרָאן סִימָן קִז פְּבוֹד חֲתָנֵי הֵרָה"ג וְכו' מוה"ר רֵאוּבֵן רֵאבִינְאוּוֹטִישׁ נ"י ע"ד הַשְּׂאֵלָה בְּגִדוֹן הַמְּקִנְאוֹת בְּכַפֵּר, בְּעַקְסָא", אֲשֶׁר מְקַנָּה אַחַת נַעֲשִׂית מִכַּפּוֹר וְשִׁלְג.

כַּמ"א פ"ז דְּמְקִנְאוֹת. וְכַמְפְּנֵרֵשׁ יוֹצֵא הֶלְכָה לְמַעֲשֵׂה בְטוּשׁ"ע יו"ד ס' ר"א סְעִי ל' וּבְנוֹשְׂאֵי פְּלִיגָה וּבְאַחֲרוֹנִים.

וְגַם חִיבְרוּ לָהּ יַחֲדָיו עוֹד מְקַנָּה אַחֲרַת מְלֵאָה מִמֵּימַם שְׂאוּבִים. וְהָרִי אֵלּוּ שְׁנֵי הַמְּקִנְאוֹת נִתְחַבְּרוּ יַחַד ע"י נֶקֶב גָּדוֹל יוֹתֵר מִכֵּ, שְׁפּוֹפְרַת הַנּוֹד", וּמִמִּילָא הַנּוֹקְשָׁרוּ ע"י הַשְּׂקָה כַּמ"ז פ"ו דְּמְקִנְאוֹת.

וְכַבְטוּשׁ"ע יו"ד ס' ר"א סְעִי נ"ג. וְכָל אַחַת וְאַחַת מֵאֵלּוּ שְׁתֵּי הַמְּקִנְאוֹת יֵשׁ בָּהֶן מֵימַם מְרַבִּים הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמֵּ"ם סָאָה.

כַּמְעַט שְׂעִינְוִירִים כְּפוּלִים יֵשׁ בָּהֶן [עַפ"י חֲשָׁבוֹן קוּבִיק] וְע"י אֵיזָה סִיבָה עָקֵר הַבִּלְוֹן אֵת דִּירְתוֹ מִשֵּׁם וְהַעֲמִידוֹ נִכְרִי תַחֲתָיו לְהַשְׁנִית עַל הַמְּרַחֵץ לְבַד וְאֵין לוֹ שׁוּם שֶׁכֵּ מִהַשְּׁגָחָתוֹ עַל הַמְּקַנָּה, כִּי לֹא נִתְמַנָּה כָּלֵל לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַמְּקַנָּה וְשְׁתֵּי הַמְּקִנְאוֹת לֹא הָיוּ נִנְעָלוֹת אֵיזָה יָמִים.

רַק אַחַר יָמִים אֲחֻדִים עָשׂוּ דָלֵת לְהַמְּקַנָּה הַנַּעֲשִׂית ע"י שִׁלְג וְכַפּוֹר וְנִנְעָלוּ אוֹתָהּ. וְתוֹשְׁבֵי הַכַּפֵּר הַנִּזְ"ל נִפְשָׁם בְּשִׂאֲלָתָם עַל הַעֵבֶר, אִם פִּלְתָה טְבִילָה לְהַנְשִׁים שְׁטָבְלוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שְׁלֹא הָיוּ הַמְּקִנְאוֹת נִנְעָלוֹת וְעַמְדוֹ בְּלִי הַשְּׂגָחָת יִשְׂרָאֵל, רַק יִשְׂרָאֵל אֶחָד יֵצֵא וְנִכְנַס כְּמָה פְּעָמִים בַּיּוֹם וְלֹא רָאָה שׁוּם שְׂעִינְוִי.

וְגַם עַל הַעֲתִיד לְבֹא, מֵאַחַר שְׂאֲקָנָה אַחַת נִנְעָלַת יָפָה, וְרַק הַמְּקַנָּה הַשְּׁנִיָּה אֲשֶׁר טוֹבְלִין בָּהּ תְּמִידִין כְּסִדְרוֹן אֵי אֲפֹשֶׁר לְהִיּוֹת נִנְעָלַת. וְלָכֵן עָזְבוּ נִפְשָׁם לְשִׂאֵל אִם יְכוּלִין לְטָבֹל בָּהּ לְכַתְחֵלָה אַעפ"י שְׂאֵין שָׁם יִשְׂרָאֵל לְשִׁמּוֹר אֵת הַמְּקַנָּה: תְּשׁוּבָה (א) אֶהוּבֵי חֲתָנֵי! עֲלִיךָ נֹאמֵר הַפְּתָגָם: „שְׂאֵלַת חֶכֶם חֲצִי תְּשׁוּבָה" (א)** (א) אָמַר בֶּן הַמַּחְבֵּר: הַפְּתָגָם הַזֶּה עֲתִיק הוּא.

מוֹבָא בְּסִפְרֵי ר"ש בֶּן גְּבִירֵל לְדוֹנְקֵס צַד ס"ג. וּבְתְּשׁוּבוֹת ר"מ אֲלִשְׁקָר סִימָן מ"ב יַעו"ש. וְנִזְכָּר בְּסִפְרוֹת הַרְבֵּנִית שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּמוֹנִים וְהַאַחֲרוֹנִים ז"ל. וּבְרֵאשׁ סִפְרֵי מְבַחֵר הַפְּנִינִים מְצִאנוּ כְּתוּב שָׁם בְּלִשׁוֹן „שְׂאֵלַת חֶכֶם חֲצִי חֲכָמָה": חֲנוּף הַעֲנִיף שְׂאֶפְרָאן רַב בְּבִיאָרְעִשׁט)** כִּי הִנֵּה כָּל יָקָר רָאָתָה עֵינֶיךָ.

וּמְקוֹר מְקַיְמוֹ טְהוֹר מִטּוֹיו"ד ס' ר"א בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרָא"ש כָּלֵל י"ח ס' ח', וְז"ל: „מְקַנָּה הָעוֹמֵד בְּבֵית הַנִּכְרִי וּמִשְׁפִּירוֹ לְיִשְׂרָאֵל, שְׂיִתָּן לוֹ כָּל הַטּוֹבֵל בּוֹ דְּבָר יְדוּעַ בְּכָל פְּעַם, שְׂאֵין לְהֵאֱמִינוֹ לְנִכְרִי, דְּחִיִּישִׁינָן שְׂמָא יְחַסֵּר וַיִּמְלָאנוּ".

וְהַב"י שָׁם פָּתַח וְז"ל: דְּבָרֵי רַבֵּינוּ בָּאוּ סְתוּמִים בְּזָה. דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵינוּ שֶׁאֵעַפ"י שְׂאֵנוּ רוֹאִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא מְלֵא, סוֹבֵר הָרָא"ש דְּחִיִּישִׁינָן שְׂמָא יְחַסֵּר וַיִּמְלָאנוּ, וְאֵין הַדְּבָר בֶּן.

דאָפּן אין בו אַלאַ כ"א סאַה סוּבַר הָרָא"ש לְהַכְשִׁיר כּו' עכ"ל. והב"ח שָׁם והט"ז שָׁם סק"ה תְּמַהוּ עַל הַב"י דְּמַתְּשׁוּ הָרָא"ש אֵין רֵא"י לְהַכְשִׁיר וּלְהַאֲמִין לְנִכְרֵי בְּמִקְנֵה נְשָׂאִין בָּהּ אַלָּא כ"א סאַה.

דְּשִׂאנֵי הֵךְ עֲנֻבָדָא דְהָרָא"ש דְּשָׁם מִיַּגְרֵי דְהַמְקֵנָה הִי נְטוּל בְּמִפְתָּח. אַבְל מְקֵנָה בְּבֵית עֶפְו"ם וְאִינוּ נְעוּל אֵין לְהַאֲמִינוּ לְעֶפְו"ם אִפִּי' עַל מְקֵנָה שְׁלָם עֶש"ה: וְהִנֵּה פְתַח אָמְרֵי, לֹא אוֹחִיל עַד אָם דְּבַרְתִּי דְבָרֵי.

כִּי לְכַאוּרָה אֵיכָּא לְאַקְשׁוּנֵי עַל מָרְן הַב"י ז"ל תְּמוּהָ יוֹתֵר גְּדוּלָה. מִמָּה שְׂשִׁנּוּ חֻכְמִים בְּתוֹסְפָתָא פ"ח דְּמִקְנָאוֹת (וּמְבִיאָה גַם הַב"י ז"ל בְּעֶצְמוֹ בְּסוּמָךְ שָׁם) וְז"ל: שׁוּב מַעֲשֵׂה בְרוּם בֵּית עֲנַת שְׁקוּוּ יוֹתֵר מְאַלְפִים כּוֹר וּבָאוּ וְשָׂאֲלוּ אֵת ר' חֲנִינָא בְּן תְּרַדְיוֹן וּפְסֵל.

שְׂאֲנֵי אוֹמְרֵי נְכָרִים נְכָסוּ וְנִלְפוּהָ בְּלִילָה וְחֲזָרוּ וּמִקְלָאוּ אוֹתוֹ בְּקִילוֹן עכ"ל. הֲרֵי מְפֻרָשׁ יִנְצָא מִהַתּוֹסְפָתָא הַנּוֹ' דְּכָל שְׂהוּא בְּרִשׁוֹת עֶפְו"ם אִפִּי' מְקֵנָה שְׂשִׁיב בָּהּ הֲרַבָּה יוֹתֵר מִמֵּ"ם סאַה חֲזִינְשִׁנּוּ, כַּש"כ דְּאֵין לְהַאֲמִין לְנִכְרֵי בְּמִקְנֵה נְשָׂאִין בָּהּ אַלָּא כ"א סאַה?.

וּתְמַהֲנֵי עַל הַב"ח וְהַט"ז וְהַש"ךְ ז"ל שְׁלֹא הֲרַגִּישׁוּ לְהַעִיר בְּזָה עַל הַב"י מִהַתּוֹסְפָתָא הַנּוֹ'. שׁוּב מְצִאתִי בְּשׁו"ת מַהֲרֵי"ט ח"ב ס' י"ח י"ט שְׁתַּמָּה עַל הַב"י גַם מִהַתּוֹסְפָתָא הַנּוֹ' וּבִרְכַתִּי בְּרַפְתְּ הַנְּהַגִּין כִּי תל"ת כְּנֻנְתִּי לְדַעְתּוֹ הֲרַמָּה מְסַבְרָא דְנִפְשָׁאֵי: (ב) אָמְנָם כּוֹ, אַחַר הַעֲיוֹן חֲזִיתִי בַס"ד, דִּי"ל דְּאֵין רֵא"י כָּלֵל מִהַתּוֹסְפָתָא.

וְאַקְדִּים לְהַעֲתִיק כָּל לְשׁוֹן הַתּוֹסְפָתָא דַּפ"ת דְּמִקְנָאוֹת הַנּוֹ'. וְאַנָּא אָמִינָא מֵאֵי דְקִשְׂיָא לִי בְּגֻנְהָ, לְפּוּם רִיהָטָא, וְאַפְרָשָׁה כִּיָּד ה' הַטּוּבָה עָלֵי.

וְז"ל הַתּוֹסְפָתָא, „אַר"י מַעֲשֵׂה בְּמִקְנֵה שְׂבִין אֲוָשָׁא לְשִׁפְרָעָם (וְשִׁל שְׁפָרְעָם הִיָּתָה) וְהִי ר' דּוּסָא מוֹשִׁיב בּוֹ [עָלִין] שְׁנֵי ת"ח כְּדֵי שְׂיָקוּוּ בּוֹ הַמִּים מ' סאַה.

שׁוּב מַעֲשֵׂה בְרוּם בֵּית עֲנַת שְׁקוּוּ יוֹתֵר מְאַלְפִים כּוֹר" כו' [כַּנ"ל]. וְלְכַאוּרָה קִשְׂהָ הָא ר' דּוּסָא חָכָם גְּדוּל הִיָּה כִּיבְמוֹת ט"ו ע"א.

וּמֵאֵי טַעְמָא הַצְרִיךְ בְּזָה לְהוֹשִׁיב בְּזָה שְׁנֵי ת"ח. הָא אָנּוּ קִי"ל עַד אַחַד נְאַמְן בְּאַיְסוּרִין. כְּגִיטִין ב' ע"ב. וּבְחֻלִין י' ע"ב.

וְע"ש בְּפִירְש"י בְּשְׁנֵי הַמְקוּמוֹת. וּבְתוֹס' גִּיטִין שָׁם ד"ה עַר אַחַד. דְּלִפְיֵנּוּ זֹאת מְקַרָּא ע"ש. וְגַם רֹב מְצוּיִין אַצֵּל מְקֵנָה בְּקִיאֵין הֵן.

כַּמְש"כ הַב"י בְּסִי ר"א בְּשֵׁם הַרְשָׁב"ץ בְּתִשׁוּ' ח"א ס' י"ז. וְכֵן פָּסַק הַרְמ"א בִּי"ד ס' ר"א סעי' ד' ע"ש? וְעוֹד קִשְׂהָ דְלָפּוּם רִיהָטָא מְשַׁמַּע דְּהִנֵּי תִרֵי עוֹבְדוֹת שֶׁל ר' דּוּסָא וְשֶׁל ר"ח בְּן תְּרַדְיוֹן, סִיְתָרָאֵי גִינְהוּ דְהִנֵּי חֲזִינּוּ דְלֹא קְפִיד ר' דּוּסָא לְהוֹשִׁיב בּוֹ שְׁנֵי ת"ח אַלָּא עַד שְׂיָקוּוּ בּוֹ הַמִּים מ' סאַה.

אַבְל לֹא חָשׂ עוֹד יוֹתֵר לְהוֹשִׁיב עכ"פ שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, בְּכַדֵּי שְׁלֹא יִכְנָסוּ נְכָרִים בְּלִילָה וְלְחֻזֵר וְלִמָּא בְּקִילוֹן. מִשָּׂא"כ בְּהֵאֵי עֲנֻבָדָא שְׁנֵיָה ד, רֹם בֵּית עֲנַת", שְׁפַכְרָ קִיו שָׁם יוֹתֵר מְאַלְפִים כּוֹר.

ואפ"ה פסל ר"ח בן תרדיון ומטעם שחש לומר נכרים נכנסו וזלפוה בלילה וכו'. ואם פן תימה על הב"י ז"ל שהביא להגי עובדות שבתוספתא הנ"ל.

ולא העיר פלל שלכאורה הגי עובדות סותרים זא"ז (ג) וכדי לבאר את התוספתא הנ"ל. נקדים עוד גם את הרישא מהתוספתא הנ"ל, דשם איתא לעגנו המקנאות שבא"י.

ונ"ל: ,,ושבא"י שחוזן מן המפתח פשרין לכל הטמאים ואצ"ל לבעלי קריין.

ושלפנים מן המפתח פסולין לבעלי קריין ואצ"ל לכל הטמאין דברי ר"מ. ר' יהודה אומר פשרין לבעלי קריין מפני שבע"ק טובל במ' סאה בכל מקום" עכ"ל.

ועיין במשנה רפ"ח דמקנאות. ע"ש ותראה דסתם לן תנא דמתני' כר' יהודה בתוספתא הנז'.

ועיין ברמב"ם בפיהמ"ש (שם) ובר"ש וברע"ב שם דבעל קרי מותר לטבול אפי' במקנה שפל מימיו שאובין, אם רק יש בו מ"ס ע"ש. ולפי מה שפכתתי דר"י בתוספתא נראה ברור דאזיל לשיטתו בתוספתא פ"ב דברכות.

מובא בש"ס ברכות כ"ב ע"ב. דר' יהודה אומר לעגנו בעל קרי: ,,מ' סאה מפל מקום".

ובש"ס מפרש דהא ,,מפל מקום" לאתויי מים שאובין אתי ע"ש.

וכלשון הזה ממש אומר ר' יהודה ג"כ בתוספתא פ"ח דמקנאות הנ"ל שבעל קרי טובל במ"ס ,,בכל מקום".

פלומר: ואפי' פולן שאובין. ולפענ"ד נ"ל לומר מילתא בטעמא דסגי לי' לר' יהודה לבעל קרי לטבול במ"ס ואפי' שאובין.

דהנה פל עיקר טבילת ב"ק היא תקנת עזרא. כב"ק פ"ב ע"ב.

ומשום שלא יהיו ת"ח מצויין אצל גשותיהם פתרנגולים. כב"ק פ"ב ע"א.

וברמב"ם פ"ד מהל' תפלה ה"ד פתב וז"ל: פבר ביארנו שעזרא תיקן שלא יקרא בעל קרי בדברי תורה עד שיטבול. וב"ד שעמדו אח"כ התקינו אף לתפלה שלא יתפלל ב"ק לבד עד שיטבול.

ולא מפני טומאה וטהרה נגעו בה, אלא פדי שלא יהיו ת"ת מצויין אצל גשותיהם פתרנגולים. ומפני טעם זה תקנו טבילה לב"ק לבדו כו' עכ"ל.

וכן הוא בכ"מ פ"ה מהל' דעות ה"ד. וכ"ה בש"ע או"ח סי' פ"ח סעי' א' ע"ש.

אבל הטור באו"ח סי' פ"ח לא ס"ל כטעם הנ"ל. אלא דהטעם שתקנו טבילה לב"ק הוא משום קלות ראש.

והב"י שם פתב דהכי מוכח בש"ס ברכות ע"ש וכוננתו להא דתניא בברכות כ"ב ע"א. ע"ש ברש"י ד"ה מפאן אמרו כו' ע"ש] ונראה דהטור לא שמיע לי' פלומר לא ס"ל להטעם הנ"ל שלא יהיו ת"ח מצויין כו' וע"כ צ"ל דבגמ' לא אמרו טעם זה רק לפרש טעמא דלחשה.

ומצאתי בפרישה על הטור או"ח סי' פ"ח שכתב וז"ל: חוץ מבעל קרי כו' ונתן רבינו טעם לדבר שצא מקלות ראש. והכי מוכח בפ' מי שמתו, ובש"ע נתן טעם אחר פדי שלא יהיו ת"ח מצויין כו'.

ולא ידעתי מניין לו טעם זה עכ"ל. ובמח"כ אישתימיה דהאי טעמא דש"ע טעם פניקס הוא כמפורש יוצא בתורת משה רבינו הרמב"ם ז"ל פנ"ל, ואנכי הוואה כי,, משה אמת ותורתו אמת".

וטעמו לשבח הוא כי כן אמרו במערבא בירושלמי ברכות פ"ג ה"ד. וז"ל:,, אריב"א פל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא שלא יהיו ישראל פתרנגולין הללו משמש מיטתו ועולה ויורד ואוכל".

ועוד אח"ז שם אמרו:,, א"ר חייא בר ונה פל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא מפני התלמוד" וכו' ע"ש.

ומכאן מצא הרמב"ם ז"ל מקור נאמן לדבריו שכתב: ד,, שתי תקנות תקנו לבע"ק, תקנת עזרא היתה לד"ת.

ותקנת ב"ד שלא חריו אף לתפלה. וממילא אנדא תמיהת ה,, כסף משנה" על הרמב"ם בפ"ד מהל' תפלה ה"ד הנ"ל.

עש"ה והבן [שוב ראיתי בפמ"ג או"ח סי' פ"ח במ"ז סק"א שהעיר קצת על הפרישה ע"ש. ובמת"כ אישתימיה מיני' הירושלמי הנ"ל].

(ד) אחר פתיי זאת נזכרתי עוד להעיר מקור טהור ונאמן לתורת משה איש האלהים רבינו הרמב"ם ז"ל. מהירושלמי פ"א דשבת ה"ד, דחשבו שם, אהד מהי"ח דבר שגזרו ב"ש וב"ה]:,, ועל הלכות בעל קרי".

ופי' הפני משה (שם) שאסור בדברי תורה עד שיטבול ע"ש. ולכאורה תימה שדברי הירושלמי סותראי ניגהו.

שהרי בירושלמי פ"ח דיומא ה"א. וירושלמי פ"א דמענית ה"ו.

וירושלמי פ"ד דמגילה סוף ה"א. אמרו בהדיא דעזרא התקין טבילה לבעלי קריין ע"ש ולתריז קושיא זו פריק לה הרמב"ם ז"ל יפה, דתקנת עזרא היתה לדברי תורה.

כפבלי ב"ק הנ"ל. והירושלמי, בשבת הנ"ל שאמרו שהוא אהד מהגזירות של הי"ח דבר. היינו לענין תפלה. ועפ"ז אתי שפיר הכל.

וכל הירושלמות הם שפה אחת ודברים אהדים. ודוק כי זה ברור ונכון [ועיין בטור או"ח רס"י ר"מ שכתב וז"ל: כדאמרינן שלא יהיו ת"ח מצויים אצל נשותיהם פתרנגולים.

ולאו דוקא ת"ח, אלא ה"ה נמי כל אדם. ונקט ת"ח שהפרישות מציינה בהם עכ"ל ולפענ"ד נ"ל לפרש דדוקא נקטו,, ת"ח".

דאם לארפן, קשה הא ישראל קדושים הם, ואין משמשין מטותיהן ביום. פשבת פ"ו ע"א.

ונָדָה י"ז ע"א. ובְנֵדָה ט"ז ע"ב אָמַר ר' יוֹחָנָן אָסוּר וכו'.
וְלָמַד זֹאת מִקְרָא דְאִיּוֹב. ור"ל מִקְרָא ד,,בּוֹזֵה דְרַכְיוֹ יְמוּת".

וְעֵינָן בְּמַד"ר סֵדֶר תּוֹלְדוֹת פֶּס"ד ס' ה' דְאָמַר ר' יוֹתָנָן הָרִי זֶה מְגוֹנָה ע"ש. וּבְמַד"ר רוּת
פ"ב ס' י"ז א"ר יוֹחָנָן לְמַדָּה הַתּוֹרָה ד"א שְׁאִין תְּשַׁמֵּיִשׁ בְּיוֹם וְכו' ע"ש וצ"ע (וְעֵינָן בְּט"ז
יו"ד ס' נ"ה סק"ז לְעַנְנֵי יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים נִהְגוּ בּוֹ אִיסוּר, דְקִיל הוּא מְשַׁאֵר אִיסוּרֵי דְרַבְרָבָן
ע"ש).

וּי"ל מִפְּאֵן וְהֵבֵן. וְעֵינָן בְּמִקְרָא ר"פ ג"ה שְׁפַתְבִּי דְמָה שְׁשָׁנִינוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים נִהְגוּ בּוֹ
אִיסוּר, זֶה הוּא ד"ס, וְהָעוֹבֵר עָלֶיךָ תִּיָּב מִיָּתֶה ע"ש.

וַיֵּשׁ לְהַעֲמִיס זֹאת בְּהַאי קְרָא דְר"ל הַגָּ'ל. וְעֵינָן בְּפִירֵשׁ"י שְׁפַת פ"ו ע"א.

וְתוֹס' שְׁם ד"ה יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים. שְׁנַקְטוּ מִהַקְרָא דְר"ל הַגָּ'ל ע"ש וצ"ע.

וְכַדִּי לְתַרוּצֵי קוּשְׁיָא זֹאת, דִּיִּיקוּ וְגָרְסוּ, וְנִקְטוּ בְּלִשׁוֹנָם: ,,שְׁלֵא יְהִי ת"ח מְצוּיִין".

מְשׁוּם דְת"ח מְאָפִיל בְּטִלִיתוֹ וּמְתָר. כְּשַׁבַּת פ"ו ע"א.

וְנָדָה י"ז ע"א. וְדו"ק וְעַפ"י הַמַּד"ר רוּת הַגָּ'ל יִתְפָּרֵשׁ יָפָה כְּמִין חוֹמֶר הָא דְאָמַר ר' יְהוּדָה
בְּבִרְכּוֹת כ"ב ע"א, דְבַעַל קָרִי שׁוֹנָה בְּהִלְכוֹת ד"א.

ע"ש בְּרֵשׁ"י. וְלִכְאוּרָה יְפֵלָא, הָכִי ,,הִלְכוֹת ד"א" לָאו תּוֹרָה הִיא.

וְהֵלֵא ד"א קְדָמָה לְתוֹרָה? וְעֵינָן בְּב"ח או"ת ס' ק"ב דְהִלְכוֹת ד"א אֵינּוּ נִקְרָא עוֹסֵק
בְּתוֹרָה ע"ש. וְכ"כ בְּשֵׁמוֹ הַפּמ"ג בְּאו"ח שְׁם בְּמ"ז סק"ד ע"ש.

וּלְפִי מָה שְׁפַתְבִּתִּי, בְּל"ז אֲתִי שְׁפִיר, דְר' יְהוּדָה בָּא לְלַמֵּד הִלְכוֹת ד"א לְבַע"ק. כְּלוּמַר:
כִּינּוּן דְעֵיקָר תְּקַנַּת עֲזָרָא לֹא הִיָּתָה אֲלָא כְּדִי שְׁלֵא יְהִי ת"ת מְצוּיִין וְכו' וְכַבֵּר לְמַדָּה תּוֹרָה
ד"א שְׁאִין תְּשַׁמֵּיִשׁ בְּיוֹם.

כַּמַּד"ר רוּת הַגָּ'ל (וְאוּלַי יֵשׁ לְהַעֲמִיס זֹאת בְּלִשׁוֹן פִּירֵשׁ"י בְּבִרְכּוֹת ע"ש בְּמַס' ד"א וְהֵבֵן).
אֲמַנָּם כְּבָר הִבְאֵתִי לְשׁוֹן הַש"ס יְרוּשְׁלָמִי בְּרְכּוֹת פ"ג ה"ר הַגָּ'ל, דַּא"ר יַעֲקֹב בַּר אֲבִין
,,כָּל עֲצָמָן לֹא הִתְקִינוּ טְבִילָה זֹאת, אֲלָא שְׁלֵא יְהִי יִשְׂרָאֵל כְּתַרְנַגּוּלִין".

וְלֹא נִקְטַת כְּלָל ת"ח. רַק רַחֲבִי נִקְטַת, מִפְּנֵי הַתְּלַמוּד".

וּלְפִי מָה שְׁפַתְבִּתִּי ד,,שְׁתִּי תְּקַנּוֹת הָווּ" אֲתִי שְׁפִיר הַכָּל: (ה) הַשְּׁתָא הָכִי נִתְּנָה רֵאשׁ
וְנִשְׁוֵבָה, לְפָרֵשׁ מִקְלָתָא בְּטַעֲמָא דְסְבִירָא לִי לִר' יְהוּדָה דְבַעַל קָרִי טוֹבֵל בְּמ"ס וְאֲפִי
שְׁאוּבִין, כִּינּוּן שְׁדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְשְׁאוּבָה א נָה פּוֹסְלַת אֲלָא מְדַרְבָּנּוּ.

וְכ"מ בְּב"ק ס"ז ע"א. וְכ"ב ס"ו ע"ב.

וְעֵינָן תּוֹס' פְּסָחִים י"ז ע"ב ד"ה אֲלָא דְהָוִי. וְכַתּוּב ב"ב ס"ו סוּע"ב ד"ה מְכָלֵל.

וְכַרְמְב"ם פ"ד מֵהֵל' מְקַנְאוֹת ה"ב. וְכַתְּשׁוּ' הַרְשָׁבָ"א ח"ג ס' רכ"ד.

וְכַב"י יו"ד ס' ר"א ע"ש. וְאֲנִי מְצִאתִי בְּחִי' הַרְשָׁבָ"א יְבָמוֹת דָּף פ"ב ע"ב.

שְׁהִיָּא בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּכוּלָּה שְׂאוּבָה אִין לָה עֵיקָר בְּדְאוּרֵינָא כְּלָל עַש"ה. וְכִינּוּ
שְׁהוּכְחָתִי לְדַעַת דְּעֵיקָר תְּקַנַּת טְבִילַת בַּע"ק הוּא רַק גְּזִירַת חַו"ל.

וְכִינּוּ דְהִיא גּוּפָה גְזִירָה אִיךָ נִיקוּם אָנּוּ וְנִגְזוּר גְזִירָה לְגִזְרָה לְפִסְלוּ בְּהָ שְׂאוּבָה? וְהָ אִין
עוֹשִׂין מְשַׁמְרַת לְמְשַׁמְרַת. כְּרַש"י בִּיצָה ב' ע"ב ד"ה וְהָ תִנְיָא ע"ש עֵינָן בְּתוֹס' חוּלִין
ק"ד ע"א ד"ה וּמְנָא תִימְרָא ע"ש וּבַט"ז יו"ד סי' צ' ס"ק י"ב בּוּבְנָקָה"כ שֵׁם עַש"ה] וּמְשׁוּם
הַכִּי ס"ל לר' יְהוּדָה דַּבַּע"ק טוֹבֵל בַּמ"ס,, בְּכָל מְקוּם" וְאַפְּי' בְּמִים שְׂאוּבִין כַּנּוּ'.

וּעַפ"י"ז יִתְפָּרֵשׁ לָן שְׁפִיר מ"ש בְּתוֹסְפָתָא הַנ"ל: ,,אָמַר ר' יְהוּדָה מַעֲשֶׂה בְּמִקְנָה שְׁבִין
אֲנָשָׁא לְשִׁפְרָעָם וְהִי ר' דּוּסָא מוֹשִׁיב בּוּ [עֲלִין] שְׁנֵי ת"ח כְּדִי שְׁיִקּוּוּ בּוּ הַמִּים מ' סָאָה".

כְּלוּמַר דַּר' יְהוּדָה הִבִּיא ,,מַעֲשֶׂה רַב" רֵאִי לְשִׁטְתֵּי דַּבַּע"ק טוֹבֵל בַּמ"ס שְׂאוּבִין [וְהַמִּקְנָה
שְׁבִין אֲנָשָׁא לְשִׁפְרָעָם, לְפָנִים מִן הַמַּפְתָּח הֵיטָה.

כַּבַּר"ש עַל הַמְשָׁנָה רִישׁ פ"ח דְּמִקְנָאוֹת ע"ש]. וְהָ דְאָמַר מוֹשִׁיב עֲלִיו שְׁנֵי ת"ח", הוּא
מְלִשׁוּן ,,וּתְשַׁבּוּ בְּקִדְשׁ".

כְּלוּמַר שְׁעֵיכְכֶם וְלֹא הִנִּיחֶם לְלַמּוּד תּוֹרָה עַד שְׁיִקּוּוּ הַמִּים מ"ס וַיִּטְבְּלוּ, וְאֵעַפ"י שְׁהֵם
שְׂאוּבִין: וּר"מ דַּס"ל לְפִסְלוּ מ"ס שְׂאוּבִין לַבַּע"ק, הִבִּיא גַם הוּא ,,מַעֲשֶׂה רַב" רֵאִי
לְדַבְּרִיו, מֵהִיא עֲנֻבָדָא בְּרוּם בֵּית עֲנַת שְׁהִקּוּוּ יוֹתֵר מְאַלְפִים כּוֹרִים וּבָאוּ וְשָׂאֲלוּ אֶת ר"ח
בֶּן תְּרַדְיּוֹן וּפְסַל שְׂאֲנֵי אוֹמַר נְכָרִים נְכָסוּ וְזִלְפוּהּ וְכו'.

הַרִי דַּרְחַב"ת פּוֹסֵל שְׂאוּבִין לַבַּע"ק. וְכ"כ הַר"ש בַּפ"ח דְּמִקְנָאוֹת לְהַדְיָא: דְּמַהֲאֵי עֲנֻבָדָא
סִייעָתָא ל"מ ע"ש.

וּי"ל דְּהֵינּוּ טַעְמָא דַּר"מ מְשֵׁם דְאֲזִיל בְּשִׁטַּת ר"ח בֶּן תְּרַדְיּוֹן חוּתְנוּ. כַּע"ז י"ח ע"א.
וּמַצִּינּוּ בְיוֹמָא ע"ה ע"ב דְּרַבָּא חֲתַנְי' דְּרַב חֲסֵדָא הָוָה, וְקָרָא לִי רַבּוּ ע"ש. וּבְתוֹס' שְׁבוּעוֹת
מ"ב ע"א ד"ה כָּל.

דְּתַלְמִיד מְסַתְמָא כְּרַבּוּ ס"ל ע"ש. וְטַעְמָא דַּר"ח בֶּן תְּרַדְיּוֹן וּר"מ חֲתַנּוּ, דַּס"ל דַּמ"ס
שְׂאוּבִין פּוֹסְלִין לַבַּע"ק.

הַגַּם שְׁהִיא גְזִירָה לְגְזִירָה כְּאָמוּר י"ל דַּס"ל כַּר' יִנְאֵי בְּכַרְכוֹת כ"ב ע"א, דְאָמַר וְשִׁמְעָתִי
שְׁמַחְמִירִין בְּהָ. ע"ש בַּפִּירָש"י שְׁמַחְמִירִין בְּהָ, בַּמ' סָאָה ע"ש.

אַבְל בִּירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּבַרְכוֹת סוּה"ד אָמַר ר' יִנְאֵי בְּהַדְיָא: מַחְמִירִין בְּהָ לְטַבּוֹל בְּמִים חַיִּים'
וְע"ש בְּמַרְאֵה הַפְּנִים' שְׁפַתְב, דְּטַעְמָא דְחֻמְרָא הוּא מְפַנֵּי גְוַדְל הַגְּדַר וְכו'. וְלִפִּי שְׁהַתְקִינוּ
בְּמִים חַיִּים הָיוּ צְרִיכִין לְחַזְרוּר אַחֲרֵיהֶן בְּטוֹרַח הַרְבֵּה עַד שְׁבִין כְּףָ עֲבָרוּ הָעוֹבְרִין וְהַשְׁבִּין
וּבַטַל הָעֲבִירָה, וְהִי לְהֶן מְנַהֵג חוּמְרָא בְּטְבִילָה זֹו יוֹתֵר מַחֻמְרָא אִישׁ וְנִגְדָה עַכ"ל.

וְהֵינּוּ נְמִי טַעְמָא דַּרְחַב"ת וּר"מ שְׁהַחְמִירוּ כָּל כְּףָ מְפַנֵּי גְוַדְל הַגְּדַר. וְעוֹד י"ל בְּטַעְמָא שְׁל
רַחַב"ת וּר"מ, מְשִׁים דַּס"ל דְּבַדְבָר הַמְצוּי וְרַגִּיל גְזִירִין גְזִירָה.

כַּמְש"כ בְּשׁו"ת חָכָם צְבִי ס' ע"ה ע"ש. וְהָכָא נְמִי עֵיקָר גְזִירַת טְבִילַת בַּע"ק הֵיטָה מְשׁוּם
שְׁלָא יְהִיו ת"ח מְצוּיִין כּו' [עֵינָן יוֹמָא י"ג ע"א.

וּבִירוּשְׁלָמִי פ"א דְיוֹמָא ה"א דַּף ה' ע"א. דְקָרִי מְצוּי ע"ש].

איכו השתא שהראיתי לדעת זאת, ממילא מוכן דאין ראי' פלל מהתוספתא הנ"ל לחוש על מקנה שלם שיש ביה מ"ס שמא עכו"ם נכנסו וזלפוה. דשאני האי עובדא דרחב"ת שהי' חושש בזה להחמיר רק לעגנו טבילת בע"ק שמחמירין ביה, כדבר האמור.

וגם בל"ז לית הלכתא כרחב"ת ור"מ בזה. פמו שפסק הב"י באו"ח סי' פ"ח ובמג"א שם דבע"ק טובל במ"ס ואפי' שאובין ע"ש.

ולפי מה שכתבתי מהתוספתא אתי שפיר מילתא בטעמא משום דר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה. וכן סתם לן תנא דמתני' רפ"ח דמקנאות כר' יהודה בתוספתא ע"ש.

וכבר איפסקא הלכתא פסתם משנה. כשבת מ"ו ע"א.

וחולין מ"ג ע"ב. ועוד בכמה דוכתי בש"ס.

ותמהני על הב"י ביו"ד סי' ר"א הנ"ל שהביא להתוספתא הנ"ל. ולדעתי היא משנה שאינה צריכה ואין שום הוכחה מזה שלא להאמין לנכרי על מקנה שלם שיש ביה מ"ס פאמור.

ודו"ק.

ונה ברור נאמת לפענ"ד: (ו) ועתה נחזור לנידון שאלתנו, פיון שיש בהמקנאות הנ"ל הרבה יותר ממ"ס, הגם שלא היו נעלית אין לחוש. דהא דהחמירו הב"ח שם בסי' ר"א והט"ז שם סק"ה והש"ך בס"ק ט"ז במקנה של עכו"ם לחשדו וזילף ומילא בקילון בלילה.

היינו דוקא היכא שיש לו הנאה ומקבל שכר מכאו"א שטובל בהמקנה אז הצריכו שיהי' המקנה נעולה ע"ש. אבל באין לו הנאה לא חששו פלל.

כמש"כ הש"ך בס"ק ט"ז הנ"ל. וכ"מ בתוס' ע"ז י"ב ע"א ד"ה ונשדי עכו"ם נבילה בקדירה, ולא חיישינו לנכרי שיכשיל את ישראל בחנם וכו' ע"ש, וכ"כ הרשב"א בתשו' ח"ג סי' רכ"ד.

מוכא גס בב"י סי' ר"א הנ"ל, דהיכא שאין להנכרי שום הנאה מחליפת המים לא חיישינו ע"ש. ועפי"ז בנד"ד פיון שאין להנכרי שום שכר מהשגחתו על המקנה, כי לא נתמנה פלל על זה, אין לחוש שהנכרי הזה יכשיל את ישראל בחנם להחליף את מי המקנה המרובים במים שאובין ואפילו להמהרי"ט בתשו' ח"א סי' י"ב וח"ב סי' ג' שהעמים פדעת התוס' בע"ז י"ב ע"א הנ"ל דס"ל דהיכא דאין להעכו"ם טורח חיישינו שיכשיל את ישראל אע"ג דלית לי' הנאה מזה ע"ש אולם היכא דאית לי' להנכרי טרחא הפל מודים דלא חיישינו שיכשיל ישראל היכא דלית לי' הנאה.

ואם פן בנ"ד ודאי אין לחוש פלל שהנכרי יטריח טרחא גדולה וכבדה לזלף את מי המקנה המרובין ולמלאותם במים שאובין וכש"כ היכא שישראל יוצא ונכנס כמה פעמים ביום ואיננו רואה בהמקנאות שים שינוי, ודאי דאין לחוש פלל.

וגם בל"ז פבר יצאו גדולי האחרונים ז"ל ללחום את מושל והשיגו על המהרי"ט ז"ל. עיין בפר"ח יו"ד סי' קי"ח ס"ק ל"ו שהשיג על המהרי"ט הנ"ל.

ועינין שו"ת ח"צ סי' ל"ט דחולק ג"כ על המהרי"ט. וכתב וז"ל: דאף דהנכרים חשודים על שפיכות דמים ואין מתניחדים עמהם.

היינו בדבר שהוא נוקם ועושה רעה לישראל בודאי חשיד עליו ועושהו פדי להנקה מישראל אויבו. אבל להכשילו בדבר איסור במקום שאי אפשר לעמוד עליו, אין זה נקמה לפי דעת הגוי שגרי אין הישראל יודע בדבר זה ומה רעה עושה לו עכ"ל ועינין במנח"י על התורת חטאת פלל ל"ב ס"ק ק"ג וס"ק ק"ד ע"ש.

והרבה יש להאריך ולפלפל בדבריהם ולא עט האסר פה. ועינין בלב"ש בחי' דינים ליו"ד סי' צ"ג ס"ק ר"ה שהחמיר מאד במקנה שהיא של עכו"ם ומקבל עליה שחר, שלא להאמין לעכו"ם אא"כ געול, ויש גם חותם של ישראל ע"ש.

ודבריו תמוהים פמובן. כש"כ לפי מה שהבאתי מחי' הרשב"א דשאובין אין לו עיקר פלל בדאורייתא.

נדאי דאין לחוש פלל. וגם מש"כ היב"ש שיש להקפיד שיהי' עומד המקנה ברשות הרבים שדרים ישראלים אם אפשר ע"ש.

ותמהני מהתוספתא מקנאות פ"ו. מובא גם בב"י יו"ד סי' ר"א הנ"ל דמרחץ שבלגיה נכרים וישראל יוצא ונכנס שם או שמטהרת שלה פתוחה לרה"ר טהורה עש"ה.

הרי להדיא דהיכא שהמקנה פתיחה לרה"ר או ישראל יוצא ונכנס שם אין צריכין לא למפתח ולא לחותם. וי"ל: אמנם פן בגדון דידן, שאין להעכו"ם שום הנאה מחילוף המים, נדאי דאין לחוש פלל שישכיל את ישראל כ"ז ברור להלכה.

ומפל מקים לכתחלה בנדאי ראוי להחמיר שהמקנה האחת (של מי כפור) תהיה געולה, וחתום בחותם של ישראל, והנקה שמחבר את שתי המקנאות יחד יהי' תמיד פתוח, וממילא נתכשרה המקנה השניה לעולם ע"י השקה, ותו ליכא למיחש למידי.

וזה ברור: חותמה אהובה דוש"ת. בצלאל זאב שאפראן סימן קח כבוד הנגידים הנכבדים, ראשי מנהיגי עיר סאדאגורא.

ה' עליהם יחי! (א) אחי ורעי! חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אשדת בקנאת ה' צבאות, והנני בזה בשם הרוכב בערבות, אבי יתומים וזין אלמנות, ובשם התוה"ק, בדבר אשר שמעתי צעקת קול ענות חלושה, נאקת האלמנה ויתומה, וזעקו הרבנים הג' וכו' בני המנוח הרב הג' וכו' מוה"ר ישראל ז"ל ששמע עבודת הקודש במחנ"ק, בתור אב"ד, לערף עשרים שנים וירש פסאז מאביו הרב הגאון הגדול וכו' מהרי"ל ז"ל, שפגה פאר במחנ' לערף ל"ה שנה.

ועתה כפי הנשמע, לא טוב עשו במחנ', שהרהיבו בנפשם עוז, ובחרו באחד הקם בתור משי גבול, וישב את עצמו על פסאז, באתרא דאיכא בנים הראוי למלא מקום אביהם ז"ל. האחד הלא הוא הרה"ג וכו' מוה"ר ראפרים לנדא נ"י (פן הרה"ג המנוח ז"ל).

והשני הלא הוא הרה"ג וכו' מוה"ר חיים ראבינאוויטש נ"י (חתנו של הרה"ג המנוח ז"ל). והרב והקהל לא שאלו פלל את פיהם, אם רוצים הם לנותר על חזקת הרבנות.

גם לא באו פלל לעמק השנה, עם אשת חבר, אלמנת הרה"ג וכו' המנוח ז"ל, ובתה היתומה, הבתולה האומללה שפבר הגיעה לפרקה פרק בתולה נשאת מי ראה פזאת, מי שמע פאלה, ששארית ישראל יעשו עולה, לעבנר על דין חזקה גדולה ולא זו בלבד, אלא שפכו משפט יתומים ואלמנה, לראש ולענה.

שנמו שמים על זאת. פי שמים רעות עשו.

באשר עברו על „גדולה חזקה" מן התורה [פכתובות כ"ד ע"ב.

וקדושין ס"ט ע"ב. וגם על עינוי יתומה ואלמנה.

וכבר נהגו ישראל קדושים שבכל עיר ועיר ומדינה ומדינה, להשביע נפש נענה, ברגשי חמלה ונחנינה, לפרנס יתומים ואלמנה של הת"ח שעבד להם עבודת הקודש במתנה, ולהחזיק מגן וצנה, שלעולם יהיו להם למשען ומשענה, כל משען לתם וכל משען מים, פאלו הת"ח קיים.

וזאת התעודה בישראל, שצדקתם פהרי אל (ב) הנה פי כן את ידי נשאתי, לכתוב לכם אנשי אפרי, את אנחתי, היוצאת מחזר הוראתי. בשם השם ובשם התוה"ק.

הסירו את המכשלה הזאת מתחת ידכם. והרימו את העטרה, עטרת משרת הרבנות, מעל ראש הרב אשר מניתם.

באשר הוא משיג גבול עולם, אשר גבלו הראשונים. וגם הוא בא בשדי אלמנה ויתומה. פי גאלם חזק הוא, יריב את ריבם אתו [פמשלי כ"ג – י"א] פי הנה פבר איפסקא הלכה, ומורין פן בכל פתי דינין שפישראל דחזקת הרבנות ירנשה היא מאבות לבניהם ולאחריהם.

וכן הדיו בכל השררות וכל המינויין שפישראל. פמפורש יוצא הלכה פסוקה ברמב"ם ז"ל פ"א מהל' מלכים הלכה ז' יע"ש.

וכן הוא בספר החינוך סי' תצ"ז. ובריטב"א מפות דף י"ג ע"א יע"ש.

וכ"ה בריב"ש סי' רע"א באריכות. יע"ש ובמבי"ט ח"ב סי' ר'.

וכ"פ הרמ"א ביו"ד סוס"י רמ"ה. ובסוף תשו' הרמ"א, נדפסה תשובה גדולה מהגר"ש האבד"ק קראקא ז"ל, ששמע מפי אביו הגאון ר' העשיל ז"ל, שנפסק מפי פל הגאונים הלכה למעשה, שאין לדחות את הבן, משום גדולה, פשראוי לקד.

ודלא כהרשד"ם ביו"ד סי' פ"א. מובא במג"א או"ח סוס"י נ"ג ע"ש, דרוב הפוסקים חולקים עליו בזה.

ומקורם טהור מהספרי וספרא תו"כ. מובא בפירש"י יומא ע"ב.

ובתוס' מנחות ק"ט ע"ב ד"ה חוניו. ובכתובות ק"ג ע"ב.

ובירושלמי הוריות פ"ג ה"ב עש"ה. ובהגהות מיימוני פ"א מהל' מלכים.

וכל גדולי הפוסקים, אשר מפיהם אנו חיים, יחד פולם הכריעו, שכל הדרשות האמורים בזה, הם דרשות גמורות. דלא פאסמכתא.

ובספר חסידים סי' תשנ"ז, השכיל בדבר חרש, להוציא ד"ז מהפסוק „מַרְשֵׁה קַהֲלַת יַעֲקֹב”.

ומפסוק: „יִרְנֹשֶׁת יִרְאֵי שְׁמֶךָ”.

עש"ה ובפני' אזולאי ו"ל ובתשו' שפסוק תשו' הרמ"א הנ"ל, נפסקה הלכתא, דגם חתנו הוא כבנו בד"ז יע"ש. ואני מצאתי בשו"ת פ"ח הישנות סי' י"ג, דחתנו ובנו, שנים הם, לענין דינא דבר מיצרא.

יע"ש ובש"ף חו"מ סי' קע"ה סק"ל. ומצאתי בשו"ת חת"ס חו"מ סי' י"א, שדעתו נוטה מסברא לומר, דחתנו כבנו, לענין דינא דבר מיצרא יע"ש.

ובמחכת"ה אישתימייתי תשו' הפ"ח הנ"ל. וצופה הייתי בהגהות יד שאול, שפגליון היו"ד סוס"י רמ"ה, שכתב שפצא ראיה מפונרשת לזה מפירש"י בשבת כ"ג ע"ב ד"ה נפק מינייהו.

דחתנו כבנו עכ"ל ואני הערומי לומר בזה דבר נכון בעזהשי"ת. דהנה הש"ס בשבת שם קאי לרב חסדא.

ור"ח אזיל לשיטתו בב"ב קמ"א ע"א דאמר ולדידי בנתן עדיפי לי. יע"ש בתוס' ד"ה לדידי, ולהכי השפיע רב חסדא בברכתו דנפק מינייהו חתני כרב שיזבי.

ולא כרב הונא, דנפק מברכתו, בגין רבון. משום דר"ח אזיל לשיטתי'.

ודו"ק: ומצאתי בפירוש בעל ספר חרדים, על הירושלמי בפ"ג דברכות ה"א, ד"ה הוא הנה חמוי. שכתב וז"ל: וחיוב אדם בכבוד חמיו.

דחתנו כבנו. פרש"י בשבת דף כ"ג ע"ב.

עכ"ל ותמהני שלא הביא מהא דכתיב [ס"א, כ"ד—י"ב], „ואבי ראה גם ראה" שפירשו המפרשים שדוד אמר פן לשאול שהיה חמיו, וקראו „אבי" וכן הוא בטור יו"ד סוס"י ר"מ, שכתב וז"ל: וחיוב לכבד חמיו.

דכתיב: „ואבי ראה גם ראה”.

עכ"ל.

וכ"ה בט"ז יו"ד שם ס"ק י"ט יע"ש אולם מצאתי בב"ב ח שם, שהביא דר"ז איתא במדרש שוחר טוב, ורבנן דרשו שם למקרא זה באופן אחר יע"ש. ותרי תמיהי מידבר דכירי, שלא הביא מהמכילתא פ' תרו.

עה"פ: „וישתחו וישק לו וגו'”.

מפאן אמרו שיהא אדם מוכן לכבוד חמיו. עכ"ל המכילתא.

ובגלוקוט שמעוני שם הגירסא: מפאן אמרו שיהא אדם נוהג בכבוד חמיו עכ"ל. ומצאתי ב„אור החיים" עה"ת, פ' יתרו שם.

פסוק ו'. שכתב וז"ל: וצריף לכבודו, אפילו משה.

דְּכַתִּיב: אָבִי רָאָה גַם רָאָה עַכ"ל. וְלֹא הִבִּיא מִכָּל הַנָּ"ל.

ומכ"ז מוכח דחֲתָנוּ כְּבָנוּ. וּבִתְשׁוּבָה אַחַת הָאֲרָכְתִּי בְּזָה בְּפִלְפּוּל יָפָה אַף נְעִים.

וְלֹא עֵט הָאֶסֶף פָּה: (ג) הַמּוֹרֵם מִכָּל הָאֲמוֹר, בְּנִידוֹן דִּידוֹן, דְּכָל חֲזָקַת הַרְבָּנוּת, מֵהֵרָה"ג וְכו' הַמְּנוּחַ וְ"ל, שְׂיִיכָה לְכָנוּ וְלִחְתָּנוּ הַרְבָּנִים הַג' וְכו' נ"י הַנָּ"ל. וְלֹא זֶה בְּלִבְד אֱלֵא שְׂבָנִי הָעִיר דְּמַחְנָ', מְחַוְּבִים לְפָרְנָס אֶת הָאֲלֻמָּה, כָּל יְמֵי חַיֵּיהָ.

כְּמִפְּנֵי יוֹצֵא מִפִּי רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (סֵדֶר יוֹחֵי פ"ק ס"ב) בְּהָא דְרַבִּינוּ הַקְדוּשׁ, צָוָה. וְאֵל תְּזוּז אֲלֻמְנוֹתֵי מִתּוֹךְ בֵּיתִי וְכו'.

וּפְרִיָּד: וְלֹא מִתְּנִיתָא הִיא. אֲלֻמָּה שְׂאֲמָרָה אִי אֶפְשִׁי לְזוּז מִבֵּית בְּעָלִי, אִין יוֹרְשִׁין יְכוּלִין לֹאמַר לָהּ לְכִי לְבֵית אָבִיךָ וְגו' וּמְתַרְץ הַמַּד"ר, וְ"ל: אֱלֵא לְפִי שְׂדַרְכוּ שֶׁל נְשִׂיא לְהִיּוֹת כָּל חֲפָצָיו מִשְׁלַל צְבוּר.

וְזָה ע"י שְׁלֵא נְהִנָּה מִשְׁלַל צְבוּר כְּלוּם, לְפִיכָךְ הוּא אוֹמֵר אֵל תְּזוּז אֲלֻמְנוֹתֵי מִתּוֹךְ בֵּיתִי. יַע"שׁ בַּמַּת"כ, שְׂפָתַי וְ"ל: לְפִיכָךְ וְכו' לֹאמַר שְׂתִּהֵא גִיזוּגִית מְנַכְסִיו דְּוָקָא, וְלֹא מִשְׁלַל צְבוּר, כְּמוֹ בְּחַיִּיו.

עכ"ל.

וּמִזָּה נִלְמַד מִמִּילָא, דְּלִפִּי דְרַבִּינוּ. שְׂהַרְבָּנִים שְׁלִיט"א, מִתְּפָרְנָסִים בְּחַיִּים מִשְׁלַל צְבוּר.

כֵּן אַחַר הַפְּטוּרָה ר"ל. מְחַוְּבִים הַצְּבוּר לְפָרְנָס הָאֲלֻמְנוֹת, וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ, בְּכָל צָרְכֵיהֶן וְכָל חֲפָצֵיהֶן, מִצַּד הַדִּין.

וּנְיִזוּגִים בְּזוּע. כְּמוֹ בְּחַיֵּי הַרְבָּנִים.

ודו"ק.

וְתִיתִי לִי שְׁתַּל"ח זְכִיתִי לְמִצְוָה מְקוֹר נֶאֱמַר לְמִנְהַג יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים לְפָרְנָס אֲלֻמְנוֹת ת"ח דְּיִנְיָנִים יִשְׂרָאֵל. ה' יִאֲרִיךְ יְמֵיהֶם וְשְׁנוֹתֵיהֶם.

וְאֲשָׁרֵי הָעָם שְׁלוֹ כָּכָה, שְׁנוֹתֵיהֶם עַפ"י הֶלְכָה. וְגַם בְּלֹא הֶכִי, כִּינּוֹן שְׂהַמְנָהֵג כֵּן.

הו"ל כָּאֵלוּ הַתְּנִיחַ אֲנָשִׁי הַקְּהֵלָה בְּפִירוּשׁ עִם הַת"ח, בְּעֵת שְׂמִינּוּהוּ עָלֵיהֶם, לְפָרְנָס אֲלֻמְנוֹתוֹ וְיִתּוּמָיו ר"ל. כְּמִבְּנֵי בְרַמ"א יו"ד ס"א קס"ט סע"א י"ח דְּהִיכִי דְּהַמְנָהֵג כָּךְ, הָנִי כָּאֵלוּ הַתְּנִיחַ.

וְכֵן קִי"ל בְּחו"מ ס"א ס"א. וְכ"ה בַּט"ז או"ח ס"א תַּרְל"ח סק"ח.

וְגַם בְּהַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים, קִי"ל שַׁע"ד הַמְנָהֵג הֵם נְשִׁכָּרִים. כְּמוֹ שְׂשֻׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה ב"מ פ"ג ע"א.

וּבִירוּשָׁלַיִם שָׁם. אַר"ה.

דַּעַת אוֹמְרָת, הַמְנָהֵג מְבַטֵּל אֶת הֶלְכָה. אַר"א.

כָּל הַמוֹצֵיא מִחֲבֵירוֹ עָלָיו הִרְאָה חוּץ מְזוּ. וּפ"א הַפ"מ.

דר"א מפרש דברי ר"ה הוא דקיי"ל דאפילו יש טענת הכחשה ביניהם בענין התנאי, וקיי"ל בפעלמא פל המוציא מחבירו עליו הראי'. אבל הכא המנהג מבטל הלכה, ועל השוכר להביא ראיה.

וכן הוא ברמב"ם פ"ח מהל' שלוחין ה"ה, דזה שטען שלא פמנהג, עליו להביא ראיה וכ"ה במרדכי ב"מ סי' שצ"ז. ואפילו אם יבא אליהו הנביא ז"ל ויאמר לעבנך על המנהג, אין שומעין לו.

פנמות ק"ב ע"א, ומנחות ל"ב ע"א יע"ש. ומצאתי בירושלמי פסחים פ"ד ה"ג, שאמרו: פנשם שקונסין להלכה.

פך קונסין למנהג יע"ש וברמב"ם פ"א מהל' ממרים ה"ב. פתב וז"ל: הגזירות והתקנות והמנהגות, כאו"א מאלו הג' דברים, מ"ע לשמוע להן, והעובר על כל א' מהם, עובר בל"ת.

הרי הוא אומר: עפ"י התורה אשר יורוף' אלו התקנות והגזירות והמנהגות, שישירו בהם לרבים, כדי לחזק הדת ולתקן הפילם. עכ"ל.

ולא זו בלבד, אלא דכל העובר על המנהג, דינו כעובר על דברי סופרים, דאמרינן גבייהו, דכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. פברכות ד' ע"א.

ועירובין כ"א פ"ב. וירושלמי ברכות פ"א ה"ד.

פמפנרש יוצא להדיא במרדכי חולין, ר"פ גה"נ. גבי שומן הגיד, דישאל קדושים נהגו בו איסור.

וכתב דראוי להחמיר בו הרבה, פדגרסינן בגי הנהרו בפשל סופרים יותר משל תורה וכו'. ובדברי סופרים העובר עליהם חייב מיתה.

ומה ששינונו ישראל קדושים נהגו בו איסור. זו היא דברי סופרים.

עכ"ל.

ואפשר להעמיס זאת בלשון הרשב"א ז"ל בסוס"י ש', שפתב, דד"ז שהבנים מתמנים תחת אבותיהם, היא מנהגא יע"ש. ובשו"ת חת"ס ז"ל באו"ח סי' י"ג, תמה על לשון זה, דהא מן התורה הבנים מתמנים תחת אבותיהם? ועפ"י מה שכתבתי יש לומר דהרשב"א ז"ל הוסיף בזה חומרא לומר דמנהגא היא.

והעובר ע"ז חייב מיתה ר"ל, פנזכר. ודו"ק.

ודורשי רשומות דרשו: 'מי'ת'ה, היא ראשי תנבות: 'מנהג' ישראל 'תורה' הוא. וכש"כ מנהג ישראל שנתניסד עפ"י הלכה משנים קדמוניות לכבוד התורה ולומדיה, דייני ישראל שליט"א.

נדאי דינו כהלכה ברורה, ונחילה חולין הוא לעשות בזה שום סתירה ועקירה. ונדעת לנבונים נקל, שלא לעשות משפט מעוקל: (ד) ואם תאבו ושמעתם, טוב הארץ תאכלו.

והרה"ג וכו' המנוח ז"ל, ואביו הגאון האמתי בעהמח"ס ,,נד יהודה" ז"ל, יהיו לכם למליצי יושר לפני פסא הכבוד יתשוי"ת, בגלל הדבר הזה, שלא הניחו לישוב זר על פסאם.

ולא תצערו את ב"ב יו"ח שיח"נ. כמבואר בזה"ק פ' שמות דף ט"ז ע"ב: דאי לא בעותא דמתים על חיי, לא איתקנימו עלמא פלגא יומא יע"ש.

והנני במודעה רבה לאורייתא, כי מחויבים אתם להשתדל בהשתדלות נמרצה, להסיר את המכשלה הזאת מתחת ידכם. וגם להרב אשר מניחם שלא עפידחיה"ק, אני מזהיר שלא יורה שום הוראה במחנ', אפילו פביעותא בכותחא, בכדי שלא ליקום בארור משיג גבול.

ואם יאבה וישמע, כבוד חכמים ינחל. ואם ימאן ולא ישמע לדברי הנאמרים באמת וצדק בכת תוה"ק, הוראתו אסורה, כבן סוטר ומורה.

כמבואר בשו"ת בית יעקב סי' ל"ג, דדיין שאינו צניח לד"ת, פסול להיות דיין יע"ש. אמנם פי, לפי נכון ובטוח, ששאריית ישראל לא יעשו עולה, ותחוסו על עצמיכם לתקן את העולה הגדולה, ותחמלו חמלה, ובגלל הדבר הזה תזכו לתורה וגדולה, עד פי יבא שילה [כמד"ר סדר משפטים פ"ל-י"ט]: בצלאל זאב שאפראן סימן קט כבוד הנגידים הנכבדים, מנהיגי עיר סקוליען (בפארביא) ולהשובי"ם המופלגים דשם.

ה' עליהם יחיו. (א) אחי ורעי! הנני בזה בשם ה' הרוכב בערבות, אבי יתומים ודין אלמנות.

חם לפי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני אם לשון תחנונים (כע"ז ה' ע"א) פי הנה לא אוכל אנכי לאטום אנוני משמוע ועקת דלים, אלמנה ויתום המדוכאים והאנמללים כאשר פן בא לפני המוכ"ז האברה הרב המופלג בתורה, ואוצרו יראה טהורה (כשפת ל"א ע"א) ענוותן ושפל ברה ודעת הבריות נוחה הימנו.

שייף עייל, ושייף נפיק וגריס באורייתא תדירא (פסנהדרין פ"ת ע"ב), משנתו סדורה, פל מן דין סמוכי לנא (פכהנפות י"ז ע"א) הולך תמים, מוסמך בסמיכות חכמים, מו"ה אליעזר זוסיא נ"י בן המנוח הרה"ג המפורסם לשבח ולתהלה מוה"ר ישראל אברהם ז"ל.

אשר עבד עבודת הקודש במחנ' עבודת אב"ד כ"ו שנה. והניח אחריו אשה צנועה אלמנה, ובנו בן יקיר הנ"ל הראוי והגון לאותו איצטלא למלא מקומו לעבוד עבודת הקודש במחנה.

והנה חוב קדוש עליכם להושיט יד עזרה, להיות פאחים לצרה, לעמוד לאחיי עזר ולאחיי סמך ליתום ואלמנה, ברגשי חמלה ותנינה אמנם נוכחתי לדעת, כי במחנ' קמו מערערים על האברה הנ"ל ואינם מניחים אותו להתמנות תחת אביו הרה"ג ז"ל לשרת במקומו.

ורוצים לגרש אותו מהסתפח בנחלתו. מי שמע פזאת? מי ראה פאלה? שלחו והתבוננו מאד וראו הן היתה פזאת, להפוך משפט יתום ואלמנה, לראש ולענה שומו שמים על זאת.

כי שתיים רעות עשו, לעבור על ענוי יתום, וענוי אלמנה הנה פי כן את ידי נשאתי, לכתוב לכם אנשי אפרתי, חוות דעתי, פיך ה' הטובה עלי וכבר נודע מש"כ בתשו' מהרשד"ם ז"ל יו"ד סי' קנ"ג דלאפרושי מאיסורא משיבים לאחד מן הצדדים, ואפ"י מדת חסידות ליכא יע"ש.

ואין לה אפרושי מאיסורא גדול מזה. כמו שאבאר לקמן בס"ד.

גם בתשו' מהרש"ל ז"ל סי' כ"ד מתיר להפוך בזכות אלמנה יע"ש: פתח אמרי, לא אוהיל עד אם דברתי דברי. דכבר הוכחתי בכמה חשבות ברואיות ברורות וצודקות דכחך הרבנות מורשה הוא לבניו.

והוריתי הלכה למעשה דאין בלח שים קהל ועדה לגרע זכות בן הרב. וקשה עלי העתקה מחדתי.

וכעת אבא בקצרה ואומר: דהאי דינא אם נוהג ירושה ברבנות. כבר ישבו על מדוכה זו רבותינו הראשונים והאחרונים ז"ל והכריעו פן הלכה לדורות.

הלא פה דברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' מלכ"ה: ולא המלכות בלבד אלא כל השטרות וכל המינין שבישראל ירושה לבנו ולבן גנו עד עולם וכו' הניח בן קטן משמרין לו המלוכה עד שיגדיל כמו שעשה יהודע ליואש הנה ממלא מקום אביו ביראה אע"פ שאינו ממלא בחכמה מעמידין אותו במקום אביו ומלמדין אותו.

וכן הוא בס' החינוך סי' תצ"ז, אחר שמביא פלשון הרמב"ם ז"ל מסיים בזה"ל: ולא המלכות בלבד אלא כל השטרות שהם, במעשה"ה או, בשם פבוד" מן השמות הנכבדים, וכל המינויין שבישראל הם בירושה לו לאדם שזוכה בה בנו אחריו וכן בנו עד עולם עכ"ל.

וכ"ה בריב"ש סי' רע"א באריכות. וכן הוא בר"ט"א מפות דף י"ג דכל שהחזיקו אבותיו בשום מינוי ושררה, והוא ראוי לקח, שהוא קם תחת אבותיו.

וכ"ה ברמ"א סי' רמ"ה. ובשו"ת הרמ"א בסופו.

ובמבי"ט ח"ב סי' ר'. עפ"י הספרי והתו"כ ומובא ברש"י יומא ע"ב ובתוס' מנחות ק"ט.

הלא פה דברי ה"ספרי" בזה"ל: הוא ובניו שאם מת, בנו עומד תחתיו ובתו"כ תנאי: ,,ובנים לא היו להם.

הא אם היו להם בנים הם היו קודמים". וכן הוא ביומא ע"ב ובכתובות ק"ג ובירושלמי הוריות פ"ג ה"ב, אשר כפי הכרעת רבותינו ז"ל הנ"ל שמפיהם אנו חיים, הדרשות הללו הם דרשות גמורות, דלא פאסמכתא.

וחזקת הרבנות הוא דאורייתא. ובספר חסידים סי' תשנ"ז השפיל להוציא ירושה בזה מן הפתיב (דברים ל"ג ד'), ,,מורשה קהלת יעקב" וממה דכתיב (תהלים ס"א ו'), ,,ירשת יראי שמה": ואין להתעקש מדברי הספר חסידים' שם שפתב: ,,כגון מלך וכהן גדול" שפוננתו לשלול בזה שררות התורה.

דזה טעות. דעל פתח פוננתו במלת ,,כגון" לכלול דבר אחר זולת המפורש בדבריו.

דעל מלך וכה"ג לא הנה צ"ל,, כגון".

כמש"כ התוס' חולין קל"א ע"ב, ד"ה,, כגון הזרוע" ע"ש.

וכן הוא מוכרע בירושלמי סנהדרין פי"א ה"ד ובמפרשים שם בד"ה ר' ועירא ע"ש. והפרמ"ג בהקדמתו לאו"ח ב,, אגרת השנייה" פירש ג"כ פן מלת כגון ע"ש.

והוא ז"ל לא הראה יסוד לדבריו ובמחכ"ת לא העיר מהתוס' ומפרשי הירושלמי הנ"ל דמשמע פן להדיא, וכן הוא בתשובות גדולי האחרונים ז"ל שחזקת הרבנות הוא ד"ת. ראו בשו"ת שואל ומשיב סי' י"ז.

ובשו"ת שם אריה חאו"ח סי' ז'. ועוד אחרונים, שהורו הלכה למעשה שירושלמי שייכה ברבנות.

ומה שהבינו איזו מאחרונים שדעת הרשד"ם (מוכא במג"א או"ח סי' נ"ג סקל"ג) במש"כ דבחקם,, הממונה" להרביץ תורה לא אמרינו פן.

כבר תירץ בשו"ת שואל ומשיב ז"ל שם דבריו, שפוננת הרשד"ם ז"ל בזה, שפותר הרבנות אינו שנה לשאר מינויין, דעכ"פ בכתר הרבנות צריכין שיהא עכ"פ ממלא מקום אביו ביראה, כדי שיהא לו סייעתא דשמיא לאסיקי שמעתתא אליבא דהלכתא יע"ש.

ודבריו ז"ל נכונים ואפילו אם נניח דפוננת הרשד"ם ז"ל בדבריו הם כפשוטן. אין בכחו להכריע פה הלכה בדבריו נגד כל רבותינו הראשונים והאחרונים ז"ל וסוגיא דעלמא פונותיהו הלכה רונסת בישראל, דבו הראוי למלא מקום אבותיו, הוא קודם לכל אדם.

וכל המשנה מזה ידו על התחונה. ומי לנו גדול ממרן,, חתם סופר ז"ל (חאו"ח סי' י"ב) שמתחלה עלה בדעתו לנטות אחרי פשוטן של דברי הרשד"ם ז"ל וגבב שם בדרך פלפול כמה ראיות.

אשר לדעתי במתכ"ת הרמה יש מקום לסתור ראיותיו פאשר אבאר בס"ד. אבל גם הוא ז"ל הלכה למעשה.

סמוך למקומו של אותה תשובה. (תאו"ח סי' י"ג) חזר שם מדבריו.

וצדיק מצרה נחלץ, עד אשר מחזיק טובה לעצמו שזכה ללמוד זכות לת"ת ובניהם אחריהם. ומי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לגלות פנים ב,, חתם סופר ז"ל שלא כהלכה, מה שלא הכריע פן הלכה למעשה, כנזכר: (ב) ועתה אבא העירה על ראיותיו של מרן הח"ס ז"ל הנ"ל, דיש לפקפק במש"כ להביא ראי' ממה שצריכים קרא לרבנות כה"ג, וממה שמשוחזק מלחמה נתמעט.

מאי טעמא לא נלמד מ,, בקרב ישראל".

ש"מ דלא כל המינויין שונים ודבר שבקדושה אינו בירושלמי יע"ש. במחכת"ה דבריו ז"ל תמוהים.

די"ל עפ"י התו"כ ומוכא ברש"י יומא ע"ב):,, ונאשר מלא.

פָּרַט לְאִינוּ מְמַלֵּא". דְּכַוְנַת הַתּו"כ דָּאֵם אִינוּ מְמַלֵּא תְּכַף בְּזִמְנָא שְׁנַפְל לֹו הִירְוּשָׁה אַתְר מִיתַת אָבִיו, אִין מְשַׁמְרִין לֹו הִפְהֻנְהָ עַד שְׁיִגְדִיל כְּמוֹ גְּבִי שְׁאָר מִיְנוּיִין כַּמֶּש"כ הֶרְמַב"ם וְהַתְיַנּוּף הַנ"ל, וְהַטַּעַם הוּא דְכִינּוּן שְׁמֻחַסְרָא זְמַן הוּא, וּמְחַסְרָא זְמַן פְּסוּל לְכַהֲנֻה בְּשִׁלְיֹוֹת בְּכָל הַפְהֻנִים בְּלִי יוֹצֵא מֵהַפְּלֵל, אַע"פ שֶׁהוּא חֲרִיף וּבָקִי הֵיטֵב בְּעִבּוּדָה.

א"כ לֹא זָכָה בְּכַתֵּר פְּלֵל. מִשָּׂא"כ בְּשְׁאָר מִיְנוּיִים שְׁאִינוּ תְּלוּי בְּזִמְנָא, רַק בְּהַכְּשֶׁרֶת הַמְּמַנְהָ פְּשִׁיחָיָא רָאוּי לְהַתְּמַנּוֹת.

כְּמוֹ גְּבִי שְׁלֵמָה הַמְּלֵךְ ע"ה, וְרַב"ע שֶׁעַפ"י הִירְוּשְׁלָמִי לֹא הִי' לֹו רַק ט"ז שָׁנִים. א"כ זֶה שְׁנֵשְׂאָר קָטָן יֵשׁ בְּמִיְנוּיִ שְׁיֵשׁ לָהֶם הַזְּכוּת וְהִיכּוֹלֶת הִירְוּשָׁה, מִמְּתִינִים גַּם עַל זֶה.

מִשָּׂא"כ גְּבִי פְּהֻנְהָ שֶׁהוּא בְּמַחְסָר זְמַן בְּשִׁלְיֹוֹת. וּלפ"ז אִי לֹא אֶתִי קָרָא לְרַבּוֹת דְּגַם גְּבִי כַה"ג אֶמְרִינּוּ דְבָנּוּ תַחְתּוֹ, לֹא הֵינּוּ יְכוּלִים לְמִילַף זֹאת מ, בְּקָרֵב יִשְׂרָאֵל".

דְּלָא דְמִי אֶהְדְּרִי, דְּבְּכָל הַמְּיָנִי וְזֶה מִמְּתִינִין לֹו עַד שְׁיִגְדִיל. מִשָּׂא"כ גְּבִי כַה"ג.

פְּדַבְּרֵי הַתּו"כ: מְדַכְתִּיב,, וְאַשְׁרֵי יְמֵלֵא"כ פְּנ"ל.

וְדו"ק: (ג) וְגַם מִש"כ הַח"ס הַנ"ל לְהַבִּיא רְאִיָּה יוֹתֵר גְּדוּלָה לְדַבְּרֵי, מְדַקְבְּעֵי מְשִׁיחָה דְּבָנִי יִרְשׁוּ כְּתֵר שְׁלֹו, בְּמַדְרֵשׁ פ' פִּינְחָס שָׁם, וְהַקַּב"ה לֹא מְלֵא בְּקִשְׁתּוֹ. הַגַּם שְׁהִי בְּנֹדַי רְאוּיָם יַע"ש.

הִנֵּה פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה בְּעֵינֵי עַל מְרַן הַח"ס ו"ל שְׁבַמְחַכ"ת הֶרְמָה לֹא הֶעֱתִיק לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ שָׁם, דְּבַפִּירוּשׁ מֵהָאֵי טַעְמָא גּוּפָא דְלֹא הִיּוּ בְּנִי רְאוּיָם לֹא הִסְפִּים הַקַּב"ה עֲלֵיהֶם. הֲלֹא כֹה דְבַרְיָהֶם ו"ל (בְּמַדְרֵשׁ שָׁם): „בְּנִיָּה יִשְׁבּוּ לָהֶם וְלֹא עָסְקוּ בַתּוֹרָה".

וְכֵן הוּא הַלְשׁוֹן ב,, מְדַרְשׁ חֲנֻחוּמָא" שָׁם.

וְאִין לֹוּמֵר דְּכִוְנַת הַמְּדַרְשׁ בְּאֵלוּ הַדְּבָרִים: שְׁלֹא,, עָסְקוּ בַתּוֹרָה", עַל הַשְּׁתַּדְלוּת וְטוֹרַח סִידוּר עָסַק הַתּוֹרָה, דְּזֶה נִכְלָל בְּסוּף דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ שְׁאֶמְרוּ „הַרְבֵּה שְׁרַתָּה, פִּירְשׁ הַמְּחַלְצָאוֹת" וכו'.

כַּמֶּש"כ ב"י ו"ל סְבָרָא עַל מַה שְׁמַבְרִינּוּ בְּלְשׁוֹן: „לְעִסְקוּ בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה".

אִי אֶפְשָׁר לֹוּמֵר כֵּן. בְּאַשְׁרֵי צוּלַל בְּאַזְנֵי מְיָלִי ד,, אַבּוֹת דְּרַבִּי נַתָּן" (פ"ז) ז,, רְאָה מְשִׁיחָה דְּבָנִי אִין בְּהֶם תּוֹרָה".

ע"ש וּבִירוּשְׁלָמִי תַעֲנִית פ"ג ה"ה. וְהַמְּדַרְשִׁים חֲלוּקִים בְּזֶה.

וְיֵשׁ מְקוֹם לִיִּישׁב הַמְּדַרְשׁוֹת שְׁלֹא יִסְתְּרוּ זֹאת. אַבָּל אִין זֶה מְטַרְתִּי פֹה.

אוּלָם בְּדַרְשׁ פְּלֵל רְאוּיָם אָנוּ שְׁאִין דְּבָרֵי הַח"ס ו"ל מְכוּוְנִים כָּל כָּף בְּזֶה, וּבַפְּרָט שְׁבַעֲצָמוּ לֹא סְמַךְ עַל דְּבָרֵי לְהוֹרוֹת כֵּן הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה פְּנ"ל: (ד) הַמּוֹרָם מְכָל זֶה בְּנִדּוֹן דִּידוֹן דְּכָל חֻזְקוֹת הַרְבָּנוּת שֶׁל הַרָה"ג הַנְּפֻטֵר מֵהַרִּי"א ו"ל בְּעֵיר סְקוּלִיעַן, שְׁיִיכָה לְבָנוּ הַרְבֵּה הַמּוֹפְלָג מו"ה אֶלְעִזָּר זוֹסְיָא נ"י, אַתְר שְׁנַסְמָךְ ב,, סְמִיכַת חֻזְמִים" [וְגַם אֲנִי סְמִיכַת אֶת יְדֵי עֲלִיו] אֶשְׁרֵי יַעֲדוֹן וְיִגִּידוֹן עֲלִיו שֶׁהוּא מְמַלֵּא מְקוֹם אָבִיו בִּירְאָה, וְלְשִׁלְמִיּוֹת הַחֻזְמָה תַּקְוָה רְחֻבָה לְעַתִּיד, ת"ח כָּל זְמַן שְׁמַזְקִינִין וכו'.

ונאין צריף שום מינוי מחדש מבני העיר ושום הסכם מצדם, מאחר שהדבר בא לו בתורת ירושה, ומשלקן גבוה קאזכו. כמש"כ בתשו' מבי"ט סי' ר', וז"ל.

אע"פ שהקהל לא היו ממנים אותו עליהם, ולא היו כותבים עליו הסכמה הפתובה למעלה,, הם חייבים לקבלו מצד הדין" שהוא יורש שררת אביו בלי הסכמתם עכ"ל.

וכן אין בני העיר יכולים לשתף עמו עוד אחר בחזקת משרה זו בשום אופן בעולם. דמה לי קטלא פולו, מה לי קטלא פלגא.

וכמש"כ המבי"ט ו"ל להדיא (שם) בזה"ל: וכמו שלא היו יכולים להעבירו מן המינוי ש,, גדולה חזקה מן התורה בקל מקום".

כן אינם יכולים לשתף אחר במקומו כמו מלך שם חשים עליה מלך, ולא שנים וממנו אנחנו לומדים שאר שררות, שדבר אחד לדור ולא שנים, ואפילו יש ראוי אחר יותר ממני יע"ש שהאר"י והביא ראיות ברורות לדבריו ו"ל.

וכן פסק הלכה למעשה בבגדון דידן הרב הגדול בעל אשם אריה' ו"ל (בתשובותיו לחאו"ח סי' ז'): (ה) ועפ"י הצעה זו, אמרתי דבר נכון בס"ד, אחר הדיוק שמצינו בתורה התלויק בין מינוי אלעזר הפהן תחת אביו, כתוב לאמר (בפ' חקת):,, קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אותם הר הקר".

וגבי מינוי יהושע על מקומו של משה רבינו ע"ה, כתיב (בפ' פינחס):,, קח את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו.

והעמדת אותו לפני אלעזר ולפני כל העדה וצויתיה אתו לעיניהם. ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל".

הרי יש שני חילוקים. דמינוי אלעזר היתה בצנעה, ורק בהפשטת בגדי אביו אהרן הפהן ע"ה ללבןש אותם עליו, בלי שום נתינת טעם שראוי הוא למנותו על מקומו.

ומינוי יהושע היתה דוקא לפני כל העדה. ובנתינת טעם שהוא ראוי לאותה איצטלא,, איש אשר רוח בו".

דהטעם הוא כדבר האמור. דגבי מינוי בן תחת אביו, יכולה להיות אפילו בצנעה.

כמאמר המדרש:,, לבש אדם פרפורו של אביו הרי הוא פיוצא בו".

שאין הבן צריף להסכם הצבור ולדעתם כלל. משא"כ מינוי זר על מקום הנפטר, כיהושע, צריכה להיות בהסכם הצבור,, וצויתה אותו לעיניהם" בהסכמתם.

ונתן טעם מחמת שהוא ראוי לזה,, איש אשר רוח בו": (ו) אם בן אפוא, לפי ההצעה הזאת, אשר מצינו דוגמתה בתורתנו הקדושה, פי התמנותו של אלעזר לכהן תחת אביו, לא היתה לעיני כל ישראל דוקא.

להורות לנו, כי מינוי בן תחת אביו, יכולה להיות גם בצנעה, אף בלי הסכמת כל הקהל. וכמש"כ המבי"ט ו"ל דאפילו אינו ראוי כל כך.

ואף בלא הסכמת הצבור כנ"ל. ועוד אחרת, דאפילו מוחים להדיא וצווחים פכרוכיאי אין שומעים להם.

וכופים אותם עד שיאמרו רוצים אנו ועל זה אמרו חז"ל במשנה פ"ד דפאה: אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבזו, לזה שומעין שאמר פהלכה. ולא על זה ועל פיוצא בזה אמרה תורה אחר רבים להטות.

וגדולה מזו מצינו בירושלמי מ"ק פ"ג ה"א: ,,אר"ח משניתנה תורה לא ניתנה אלא אחר רבים להטות.

ולית רבי אליעזר ידע דאחר רבים להטות, ולא הקפיד, אלא על ששרפי טהרותיו בפניו". ופירש ב, קרבן עדה"ש, שתשב ר"א שמעשיהם שלא לשם שמים, שהיו להם לחוש לכבודו שהוא זקן ולשרפם שלא בפניו, לכה לא תשש למנינם עכ"ל.

וכש"כ בגדון דידן שאומרים נגד הלכה, אין חוששין לרוב. ואדרבה הרוב מחויבים לכוף כאגמון ראשם לשמוע לקול הורים ומורים, ויקבלו את הרב האברך, וילבשוהו בגדים טובים ומכובדים חלוקא דרבנן פראוי לת"ת, ויתנו עליו כתר הרבנות וימליכוהו תחת אביו הרב ז"ל, ויחננו לו פרנסתו ופרנסת אמו הרבנית הצנועה בכבוד וברינות, אשת חבר פחבר (פשוטות ל' וע"ז ל"ט).

ועפ"י דתוה"ק מחויבים הם בני העיר לפרנס את האלמנה כל ימי חייה [פאשר כן הוכחתי לעיל, בתשובה הקודמת, סימן ק"ח אות ג'. יעוין שם].

בבקשה מהם, תושבי קהל עדת,,סקאליעון", זרע ברוכי ה'.

אל נא תחזקו במחלוקת. עשו נא אזניכם כאפרסת לשמוע לקול הורים ומורים, ואל תדחו את בן הרב הנ"ל מלהסתפח בנחלת ה', בטענות בדויים ושטותים שאין כבוד התורה לטפל בהם.

והדבר ברור פיוס, שאחר שאביו הרב ז"ל נהג ברבנות בעירכם כמה שנים. הרייזקה הפבוד לבני ולבן בנו עד עולם.

ומה שפדיתם מלבכם שעי"ז שנתמנה מהצבור ולא קנה החזקה במעות, א"כ לא אלים חזקתו להוריש. הלא תדעו, כי נהפוך הוא, שרוב שנתקבל ע"י קנין ממון גרע פחו טפי, שבכה"ג נוגע הענין מעט למ"ש בירושלמי (סוף בכורים) ובטוח"מ סי' ח' סעי' א' שרוב שנתמנה ע"י כסף אין מחויבים לנהוג בו כבוד יע"ש.

משא"כ פשנתמנה בלא ריצוי כסף, הרי התמנותו שנה להתמנות כל פרנסי ישראל בכל דור ודור, באופן היותר נעלה, שמהם אנו דנים שזכו לבניהם ולבני בניהם עד עולם: (ז) ומה שהשפלתם לשדות נרגא בחזקתו של הרב האברך הנ"ל, מאחר שפבר מחל בעת שפכתו פתב עבור אחרותו, אבד חזקתו.

זה הוא שטות גמור, שאפילו מחל היורש כבודו לטובת אחרותו היתומה שתבוא עי"ז לאיזה תכלית נרצה, וחספז למלאות רצון אביו ז"ל לעשות לו נחת רוח. והדבר לא הצליח.

אם פן הכי בנה תשש פחו כל עיקר עד שינחלו אחרים את כבוד האם רצה אחד לתת חפץ אחד לזולתו, והלה לא רצה לקבלו משום איזו סיבה. האם בנה נעשה הדבר כהפקר שכל הקודם בו זכה.

זהו רק צחוק מכאיב לב חלילה חולין הוא לכם לצער ע"י תחבולות פאלו אלמנה אשת ת"ח ויתום צורב! הביטו נא וראו מה פתיב בתורה ופ' משפטים): „כל אלמנה ויתום לא תענון.

אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו". וכתב הרמב"ם ז"ל ב„ספר המצוות" (מצנה רנ"ו) ז"ל: האזהרה הזאת כוללת שלא יענה אותו, לא במאמר ולא במעשה" אבל ידבר עמו דברים טובים ורבים ויתעסק עמו בעסק ויתנו להם לחיות בטוב ושמחים ויכוון ההפלגה בנה פלו.

ומי שיקצר בדבר מזה הנה עבר על זה, וכבר התבאר על לאו זה והוא אמרו ית' והרגתי אתכם וכו' עכ"ל. והרמב"ן ז"ל מוסיף שם להוכיח דעובר בנה על שני לאין.

שהרי חלקו הפתוב באמרו: אם ענה תענה אותו יע"ש. והנראה ליישב דעת הרמב"ם ז"ל שלא תקשה עליו קושית הרמב"ן ז"ל מהכפל לשון.

עפ"י מה שמביא רש"י ז"ל אגדת חז"ל על הפתוב (ישע' א' כ"ג): „יתום לא ישפטו וריב אלמנה לא יבוא אליהם", שעי"ז שנוטים דין היתום נושאת האלמנה קו"ח בעצמה. מה זה שהוא איש לא הועיל. אני לא כש"כ.

ועי"ז שיתום לא ישפטו. עי"ז ריב אלמנה לא יבוא אליהם כלל יע"ש.

ובנה אמרתי לפרש הכפל לשון בכל הפתוב. דהעניוי בכאן הוא: בכפל.

שאם מענין היתום, מעונה האלמנה, כנזכר. וזהו הצעת לשון הפתוב: „ענה תענה אתו" את היתום.

מעונה האלמנה ג"כ. ועי"ז תהי' שתי צעקות הן מהיתום, והאלמנה.

ושייך שוב „שמע אשמע" שמועה ליתום, שמועה לאלמנה.

הנה פי כן אצליכם, קהל עדת „סקאליען", העניוי הוא בכפל ממש, שעי"ז שתענו את היתום, תגזלו ותוציאו בלוע האלמנה, והם גועים ברעב ובחוסר כל.

הטורם תיראון מפני ה' אלקים הנוקם נקמת דם יתום ואלמנה! ברית פרותה להם ממי שאמר והיה העולם שמיד שהם צועקים הם נענים, אף גם כשצועקים שלא מן הדין. ומכש"כ בכאן שצועקים מהשוד והשבר ומהחמס אשר תעשו אתם צעקת לגימא ששוכן סנה בעזרם (פגישין ז ע"א).

ועליכם לפחוד ולירא מדמעוניהם, דמעת העשקים! ונאמנו מאד דברי חכמינו האלהיים ז"ל (שבת י"א ע"א) תחת ת"ח ולא תחת יתום ואלמנה, ופי' רש"י ז"ל: תלמד חכם אם

יקניטנו יענישנו וכן יתום ואלמנה, מפני שדמעותיהן מצויה עכ"ל, וכשאני לעצמי אמרתי להטעים דבריהם ו"ל: ,,תחת ת"ח ולא תחת יתום ואלמנה" שהמלה ,,תחת" מתפרשת בביבליקה, ,,תחת", מלשון הכתוב (משלי י"ז-י), ,,תחת גערה במבין".

שפוננת חזו"ל להפליג הדבר עד כמה צריכים אנו ליראה ולפחד מלצער יתום ואלמנה, יותר מת"ח שגשיכתו נשיכת נחש, ועקיצתו עקיצת עקרב, נהוי זהיר בגסלתו, וכל דבריהם בגחלי אש.

ויותר מזה חמור פרעומות יתום ואלמנה! — ובטוח אני באלה שתשימו אנון קשבת לדברי דברי תורה.

ומעתה כל הקולות יחדלון, ותראו לפעול על השובי"ם דמחנ', לבל יגזלו, ,,חלק שכירות" ,,והכנסת הרבנית", וישלמו לכו הרב, פראוי וכנהוג בכל תפוצות ישראל (ח) אליכם אישים אקרא, שוחטים מן פלגים דקהלת, ,,סקאליעון" נ"י! שמועה שמעתי עליכם לאמר, פי לקחתם מקח רע לעצמכם, לגזול את שכירת הרבנית ובנה הממלא מקום אביו הרב ו"ל, שגלקח תמיד מהזביחה וממכס שחיתות עופות.

זאת נעוד אחרת. שו"ב אהד מכם הרהיב עז בנפשו להיות מורה הוראות בעיר גם עכשיו, שיש מורה הוראה מוסמך הלא הוא בן הרב נ"י.

וגם אתם מסדרים קידושים בלי רשות הרבנית ובנה הרב נ"י. לכן הנני בזה באזהרה רבה ובגזירת אורזיתא, שמיום הזה והלאה תחלקו חלק הרב הנפטר ו"ל שהי' לו בחיים חיותו ותתנו אותו להרבנית ולבנה הרב הממלא מקומו.

ואם לא תעשו כן, אז המשפט חרוץ בשו"ת האחרונים ו"ל דבכה"ג לא מחל החכם כבודו ושיוכל השו"ב לשחוט בלי הסרת ספיני שחיטה בפניו ולגרום לו היזק לפרנסתו. וחדר להיות הדין פדין טבח שלא סר ספינו לפני חכם שמנדין אותו.

ובשגם פי ע"י שחיתתו עובר על איסור גזילה ועל תקנת חזו"ל עד שמחויב גידוי עכ"פ אין לו סייעתא דשמיא, שאין הקב"ה מסייע ידי עובדי עבירה, ועלול הוא לקלקל בשחיתתו, וחשש גדול הוא לאכול משחיתתו בזה בשו"ת הרב מלאדי ו"ל בח"ד (יעני' בדע"ת הל' שחיטה סי' א').

ומהיום והלאה לא יורה השו"ב שום הוראה אפילו ביעותא בכותחא. פי על זה אמרו חזו"ל [סוטה כ"ב ע"א]: ,,רבים חללים הפילה, זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה". ובברכות ס"ג ע"א: אמר אב"י ש"מ באמר דאית גבר, תמן לא תהיי גבר. אפילו בשניהם שוין.

ובפרט שערב מוסמך והשו"ב איננו מוסמך כלל. וזאת שנתן לו הרה"ג המנוח ו"ל רשות להורות איזו שאלות פשוטות באקראי כשנסע מביתו וחדר הוראתו.

אין זאת סמיכה רק לפי שעה. ,,סייפא ולא ספרא".

ואפילו אם יורה ויכנין על האיסור אסור ועל המותר מותר, אין הוראותיו פלום. ובאמת שחיתתו אינו מותר, פי עלול הוא לטעות.

יען פי הַנְרָאֲתִיו הֵם נִגְד רְצוֹן הַבּוּי"ת, וְלִית לִי סִינְעֵתָא דְשְׁמִיָא לְאַסּוּקִי שְׁמַעְתָּתָא אֲלִיבָא דְהַלְכָתָא. כַּמְש"כ פְּמָה אַחֲרוֹנִים.

וְלֹא זֹו בְּלִבְד אֲלֵא אֶפְיִלוּ הָאִסּוּר יֵשׁ לְפַלְפֵּל וְלוֹמַר שְׁאִינוּ אִסּוּר [כַּאֲשֶׁר פֶּן הוֹכַחְתִּי לַעֲוִי בְּתֻשׁוּבָה סִימָן צ' יַעֲוִין שְׁמ] : וְעַל הַ, מְסַדְרִים קִדּוּשִׁין" בְּעִירְכָם בְּלִי רְשׁוּת הַרְב, הַנְּגִי מְנִיף יְדֵי בְּעֵים רוּחַ הַתִּירָה הַקְדוּשָׁה לְהַזְהִירָם שְׁלֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ לְסַדֵּר קִדּוּשִׁין בְּלִי רְשׁוּת וְרְצוֹן הַרְב הַמְּמַלֵּא מְקִים הַנְּ"ל.

בְּמִי שְׁאִינוּ יוֹדַע בְּטִיב גִּיטִין וְקִדּוּשִׁין לֹא יֵהָא לֹו עֶסֶק עִמָּהֶם (קִדּוּשִׁין ו' ע"א). יַעֲוִין בְּרַמ"א סִי רַמ"ה.

וּבְשׁו"ת נו"ב חֲאָה"ע סִי פ"ג. וּבְשׁו"ת ח"ס חִיו"ד סִי ר"ל.

וּבְשׁו"ת פְּנֹסֶת יְחֻזְקָאֵל סִי ע"ב. כ' וְנ"ל: אֶמְנָם אִם אָדָם יַעֲלֶה עַל רוּחוֹ לְסַדֵּר קִדּוּשִׁין בְּלִי רְשׁוּת וְהַנְרָמְנָא הַאֲב"ד דְּקַהֲלָה אוֹ דְּמַדִּינָה, לֹא תִהְיֶה פְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל.

כְּפָר קִמּוּ רַבָּנִים עַל הָא מִילְתָּא וְלִבְשׁוּ בְּגָדֵי נָקָם לְהַנִּיף וּלְהַרִיק חֶרֶב לְנַדְנָה, הַחֶרֶם תַּחֲרִימוּ וְיִרְדְּנָה. וְכָל גְּאוּנֵי אֶרֶץ קְבֵלָה בִּיְדֵיהֶם מִרַבְּנֵי צָרְפַת קָבְלוּ מִרַבְּנֵינוּ תָּם שְׁגָזוּר וְאָמַר לְבַל יִסְדֵּר קִדּוּשִׁין כִּי אִם שְׁנַבְחַר לְרַב בְּקַהֲלָה וּבְמַדִּינָה עַכ"ל.

מִי לֹא יַחֲרֵד לְכַבּוֹ לַעֲבִיר עַל חֶרֶם קְדָמוֹנִים כְּאֵלוֹ, וְלַעֲשׂוֹת הַרַע בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם, וְיִסְדֵּר קִדּוּשִׁין וְיִבְרַךְ שְׁבַע בְּרָכוֹת, שְׁאִין זֶה מְבָרַךְ אֲלֵא מְנַאֲץ וְהַקַּב"ה יִתֵּן בְּלַבְכֶם שְׁתִּשְׁמְעוּ לְקוֹל דְּבָרוֹ: אֲלִמְנָה וְיִתּוּם לֹא תַעֲנוּן וְגו'.

וְתַכְרַף וּמִיָּד תַּתְחִילוּ לְחַלֵּק חֵלֶק שְׁלִישִׁי מִכָּל הַכְּנָסוֹת הַשְּׁחִיטָה חֵלֶק כְּחַלֵּק כְּאֶחָד הַשׁו"ב לְהַרְבֵּנִית וּלְכַנְּה הַרְב נ"י. וְכַאֲשֶׁר תִּרְאוּ אִתְּם, רְאִישֵׁי הַקְּהָל שְׁאִין זֶה מְסַפִּיק לָהֶם.

הוֹאִילוּ נָא בְּטוֹבְכֶם לְהוֹסִיף לָהֶם עַל מְשֻׁפְרוֹתָם. כְּמַאֲמָרָם ז"ל (פְּתוּבוֹת ק"ה ע"א) לֹא סָפְקוּ אַע"פ שְׁלֹא רְצוּ מוֹסִיפִין עַלֵּיהֶן (יַעֲוִין בְּשׁו"ת ח"ס חֲחוּ"מ סִי קס"ד).

יַע"ש בְּסִי כ"ב וְסִי קס"ו יַע"ש"ה). וְאִם תֵּאָבּוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוֹב הָאֶרֶץ תֵּאָכְלוּ וְאִם תִּמְאָנוּ וּמְרִיתֶם מְשֻׁפְטָכֶם חֲרוּץ שְׁשִׁחִיטְתְּכֶם אִסּוּרָהֶכְנ"ל.

אֶמְנָם פֶּן סָמַךְ לְבִי נִכּוֹן וּבְטוֹחַ שְׁשִׁאֲרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה, וְיַחֲוִסוּ עַל יְתוּם ת"ח בֶּן ת"ח מְוֻבָּהֵן ז"ל וְאֲלִמְנוֹתוֹ אֲשֶׁת חֶבֶר, וּבְגַלְל הַדְּבָר הַזֶּה בְּרַפְת אֹבֵד עַלֵיכֶם תְּבֹא וְלִב אֲלִמְנָה תִרְגִּין (כַּב"ב ט"ז ע"א) וְכָל הַמַּחֲזִיקִים וְהַתּוֹמְכִים אוֹתָם יִשְׂאוּ בְּרָכָה, מְאֻלְקֵי הַמַּעֲרָכָה, וְיִסַּח לְגוֹ כְּתָר מְלוֹכָה.

(כַּמְד"ר מְשֻׁפְטִים פ"ל סִי י"ט): בְּצִלְאֵל זָאֵב שְׁאֶפְרָאֵן סִימָן קִי כְּבוֹד הַנְּכַבֵּד מִד שְׁמַעוֹן רֵאזְעוֹן נ"י הָאֲרֵלוּי. הִיּוֹת שְׁנַטְע כְּרָם בְּשִׁנַּת תִּרְפ"ז.

וְעַתָּה בְּשִׁנָּה הַשְּׁלִישִׁית, הַתְחִיל הַכְּרָם לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים טוֹבִים. וְשׁוּיִם עוֹלָה לַעֲרֹף שְׁשִׁים אֲלָפִים לַעֲוִי, וְהוּא הַפְּסָד מְרֻבָּה.

עַל כֵּן נִפְשׁוּ בְּשִׁאֲלָתוֹ אִם יֵשׁ אִיזָה עֲצָה טוֹבָה עֲפִידְתוּה"ק לְהַתִּיר אֶת הָעֲנָבִים: תְּשׁוּבָה (א) ,,אִין חֲכָמָה וְאִין עֲצָה, וְאִין תְּבוּנָה לְנִגְד ה"ל.

וד"ז פֿשיטט הוא גם לְדַרְדְּקֵי דְבֵי רַב. וּמִשְׁנֵתִינוּ הִיא זֹאת בְּסוֹפ־ג דְּעַרְלָה מ"ט וּבְקִידוּשֵׁינִי ל"ז ע"א.

וּבְגַמְ' קִידוּשֵׁינִי ל"ח ע"ב דְּעַרְלָה בְּחוּץ לְאַרְצָן, הִלְכָה לְמִשְׁנֵה מְסִינֵי הוּא דְאָסוּר. וְכֵן פֿסֶק הַרְמַב"ם ז"ל בַּהֲל' מְאָכְלוֹת אָסוּרוֹת פ"י ה"ה.

וּבְטוֹש"ע יו"ד ס' רצ"ד סעי' ח'. דְּעַרְלָה נוֹהֶגֶת בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן.

גַּם בַּחוּ"ל מֵהַלְלַמ"ס. ,,וְעֵצָה ה' הִיא תְּקוּמָה" שְׁבִשְׁכַר הַמְצָנָה הַזֹּאת שְׁתִּשְׁמְרוּ תִזְכוּ ש,, יוֹסִיף ה' לְכֶם תְּבוּאָתוֹ", שְׁבִשְׁכְּרוּ הוּא מְבַרֵךְ לְכֶם פִּירוֹת הַנְּטִיעָה.

כְּדָרְשׁ רַע"ק בַּחוּ"כ (קִדוּשִׁים י"ט–כ"ה) פֿסְקָא ס"ח: ,,דְּבַרְהָ תוֹרָה כְּנֶגְדַּי יֵצֵה"ר.

שְׁלֹא יִהְיֶה אָדָם אוֹמֵר, הָרִי אַרְבַּע שָׁנִים אֲנִי מְצַטְעֵר בּוֹ חַנּוּם. לְכֹה נֶאֱמַר: לַהוֹסִיף לְכֶם תְּבוּאָתוֹ".

וְכֵן פִּי' רַש"י ז"ל בַּחוּמָשׁ (שָׁם). גַּם בְּגִלְלֵי הַדְּבָר הַזֶּה, שְׁמִירַת מְצָנוֹת עַרְלָה בַּחוּ"ל, אָדָם זוֹכָה ל,,גִּין וְנֶכֶד".

,,מִשְׁלִיף חֶבֶל בְּגוֹרֵל בְּקֵהֵל ה"."

פְּקִידוּשֵׁינִי ל"ט ע"א. רֵאָה ב,,סֶפֶר הַמִּדּוֹת" לַהֲגַה"ק מוה"ר נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב ז"ל (בָּאוֹת בְּנִים ח"ב) ד,,מִטַּע הַפָּרֶם, מִזִּיק לְגִידוֹל וְנִלְדוֹת עכ"ל.

וְעַפִּי"ז שְׁפִיר יִתְכַּן לוֹמֵר דַּע"י שְׁמִירַת מְצָנוֹת עַרְלָה בְּכָרֶם הַנוֹטֵעַ. זוֹכָה גַּם לְגִין וְנֶכֶד.

לְהִיּוֹת מִשְׁלִיף חֶבֶל בְּגוֹרֵל ה'. וְדַבָּרִים אֵלּוּ יֵשׁ לְהַעֲמִים בְּלִשׁוֹן הַמַּד"ר סֶדֶר נח (פ"ל סי' ב') שְׁדַרְשׁוּ הַפְּסוּק בְּאִיּוֹב (כ"ד – י"ח) ,,קָל הוּא עַל פְּנֵי מַיִם, תִּקְלַל חֶלְקֶתְם בְּאַרְצָן, לֹא יִפְנֶה דְרָף פְּרָמִים" דְּקָאֵי עַל דוֹר הַמַּבּוּל.

כְּלוּמַר: מִי שְׁפָרַע מְדוֹר הַמַּבּוּל. כָּל כֹּף לְמָה.

,,לֹא יִפְנֶה דְרָף פְּרָמִים".

שְׁלֹא הִיְתָה כְּנוֹנְתָן אֵלּא לְמִטַּעַת פְּרָמִים. אֲבָל נח לֹא הִיְתָה כְּנוֹנְתָו אֵלּא לְהַפְרוֹת וּלְהַרְבּוֹת בְּעוֹלָם,,וּלְהַעֲמִיד בְּנִים".

עכ"ל הַמַּד"ר. ע"ש בִּיפ"ת.

וְכֵן בִּירוּשְׁלַמִי יְבָמוֹת פ"ו אָמְרוּ: ,,וְלֹא יִפְנֶה דְרָף פְּרָמִים" שְׁלֹא הִיְתָה בְּעִילְתָן,,לְשֵׁם בְּנִים".

אֲבָל נח כְּנוֹדָאֵי שְׁמַר מְצָנוֹת עַרְלָה בְּהַפָּרֶם שְׁנַטֵּעַ, עַי"ז זְכָה שְׁהוֹסִיף הַקַּב"ה עַל תְּבוּאָתוֹ, גַּם בְּבָנִים וּבְנֵי בְנִים,,גִּין וְנֶכֶד": וְלֹא זוֹ בְּלִבְד אֵלּא כָּל הַשׁוֹמֵר מְצָנוֹת עַרְלָה כְּתִיקוּנָה נִמְנָה בֵּין הַחֲסִירִים,,תְּמִימֵי דְרָף".

כְּמִפְּנֵי יוֹצֵא בְּמִדְרַשׁ שׁוּח"ט (תְּהִלִּים קי"ט): ,,אַשְׁרֵי תְּמִימֵי דְרָף".

תְּמִימֵים הָיוּ, וְחֲסִידִים הָיוּ דוֹר הַמְּדַבֵּר, קִבְּלוּ הַתּוֹרָה וְכו'. א"ל,,כִּי תִבְּאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מְאָכָל וְעִרְלַתֶּם עַרְלָתוֹ אֵת פְּרִי"ו וְגו'.

ולא א"ל למה? אלא קבלו עליהם. ואע"פ שקבלו עליהם.

לא א"ל מה שקרינו שנעשה. לכן נאמר,,אשרי תמימי דרך".

ובפסוק ו' שם פתיב:,,אז לא אבוש" וגו'.

על פן לא יחוש כה"ר על ההפסד מרובה, פי ברצות ה' דרכו, יקנים בו ברפת ה', להוסיף לכם תבואתו", תבואת הפרם", ותבואת בנים ובני בנים.

ותוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר [כמד"ר סדר חיי שרה פס"א – ד'.

ומד"ר סדר דברים פ"א – י"ג ע"ש]: (ב) ובהיותי בענין זה הערותי על דברי הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש פ"ב דערלה מ"א.

על הא דתנן: הערלה וכה"כ עולים באחד ומאמים. וכתב וז"ל ואיני זוכר עתה לחכמים אסמכתא שפמכו עליו זה הדין.

עכ"ל.

ובמחילת כבוד תורתו הרמה אישתימיתיה מ"ש בגמ' פסחים מ"ח ע"א, שעשו חכמז"ל סמוכים לד"ז, מהא דכתיב בייחזקאל (מ"ה – ט"ו) ,,מן המאמים", ממותר שתי מאות ששתיירו בבור.

מפאן לערלה שבטילה במאמים. ע"ש בפירש"י בגמ', ובפירש"י יחזקאל שם.

וכן בפירש"י מנחות ו' ע"א ד"ה שלא. הביא אסמכתא הזאת, מפסחים מ"ח ע"א הג"ל.

וראה בירושלמי ערלה פ"ב ה"א. דפריף על ר' יהודה שם.

פתיב: מאמים. ור"י אומר מאה ל זה,,פני משה" שם פי' וז"ל: הא מאמים פתיב.

אלמא דלא מישתעי אלא בדבר שהוא צריך מאמים פגון ערלה וכה"כ עכ"ל. ואח"ז אמרו בירושלמי: הערלה וכה"כ עולים באחד ומאמים.

מנין שהן עולין וכו'. לפי שפפל הפתוב איסורו, שינו חכמים חיובו, עד פדון כה"כ.

ערלה מנין, מה זו איסור הנאה, אף זו איסור הנאה. וכן מרן הרמב"ם ז"ל בפט"ו מהל' מאכלות אסורות הט"ז, כתב: ולמה פפלו שיעור ערלה וכה"כ מפני שהן אסורין בהנאה עכ"ל וב,,פספ' משנה" ו,,לקחם משנה" שם העירו שפן הוא בירושלמי הג"ל.

ותימה על הרמב"ם והכ"מ והלח"מ ז"ל שלא הביאו הסמך לד"ז, מהא דאמרינן בבבלי פסחים מ"ח ע"א הג"ל. וכן בירושלמי בקושיות הג"ל, רמזו על קרא זה שביחזקאל הג"ל ,,מן המאמים" דמוכח דסבירא להו דערלה בטילה במאמים הוא מטעם פסוק זה.

ולא הנפירו פלל רק סוף דברי הירושלמי מטעם איסור הנאה? ונראה דסבירא להו דהאי קרא ,,מן המאמים" אינו אלא אסמכתא בעלמא, שאינה חשובה כל כך.

וצ"ע בכ"ז: בצלאל זאב שאפראן סימן קיא כבוד הרה"ח המופלג כתו"י מוה"ר שלמה שו"ב ה"י באהוש ע"ד אשר העיר במס' אהלות פ"א מ"ח. מונה התנא בין הרמ"ח אברים שבאדם, שפל אחד ואחד מטמא באנהל:,,חמשה בנקביו".

ויפירשו הרמב"ם והרא"ש והרע"ב. ש'הן הן פלי ההולדה [הביצים וגיד האמה].
ובבכורות מ"ה פ"א אמרו ש'בדקו ח מידי ר"י באשה ומצאו רנ"ב אברים. והקשה כת"ר:
הלא אלו ה,חמשה שבנקביו" אינם נמצאים באשה.

הי נינהו הרנ"ב שמצאו? ועוד. לפי מה דאמרינן בבכורות שם.

דהאברים היתירות שבאשה אינו מטמאין באהל. משום דבעינן דבר השנה לכל אדם.
ואם כן ה'א נמי הני, חמשה שבנקביו" לא הו"ל לטמא באהל, לאשר אינם באשה?
תשובה (א) מי הגיד לו שאלו פלי ההולדה בנקוביהם ובשמותיהם אינם נמצאים באשה?
ועיניו יחזו בספר, ש'בילי אמונה" (נתיב הרביעי) שכתב שסמוך לרחם הם שני ביצי
האשה, שהם מקים זרע לאשה, כמו ביצי הזכר וכו'.

ומהם ישפוף זרע האשה לחלל הרחם דרוך ג'רונו. פי פ'אשר יוצק זרע הזכר, יצא ג"כ זרע
מאותם ביצי האשה, וישתתף עם הזרע שהוא של הזכר וכו' ע"ש.

וכן בספר הברית (מאמר י"ז פרק ב') כתב ש'כמה ביצים נמצאים באושר רחם האשה
בצד מינה ובצד שמאלה ע"ש. וגם גיד הנשה נמצא בנקבות.

כמש"כ בכרתי ופ'לתי (יו"ד סוס"י ס"ה, בכרתי שם) על מנקר א'חד שנשתמש בדעתו
והרעיש העולם לומר על גיד אחר, שהוא הגיד האמיתי. עד שהגאון הפ'לתי ו"ל חקר
ובדק ומצא ש'זה הגיד אינו רק בבהמות זכרים, ולא בנקבות.

והראה לו בסמ"ג ש'כתב דגה"נ נוהג בזכרים ונקבות. ועי"כ אשתקל מילולי ע"ש.

הגם שרבים תמהו על השגגה הגדולה ש'יצאה מלפני השליט הכו"פ, דהסמ"ג מייירי
ש'נוהג בזכרים ישראל ונקבות. אכל מהגיד לא מייירי אם הוא הנמצא בבע"ח זכרים
ובנקבות.

כמש"כ בס' תולדות אדם (ח"ב). מ"מ ב,ח'תם סופר" (יו"ד סי' ס"ט) כתב לקיים ים
דברי ח'כמים.

ומפרש דברי הכו"פ, עפ"י מה ד'יש לחקור, כ'יין דקיי"ל כ'ני ישראל. ולא כ'נית.

וע"כ לא פ'ליגו ר"י ור"ש אלא אי נשים סומכות רשות (כר"ה ל"ג ע"א) אכל כ"ע מודים
דדרשינן כ'ני ולא כ'נות. א"כ קשה גה"נ כ'מי אמאי לא נימא כ'ני ישראל, ולא כ'נות
ישראל: ולכאורה י"ל דלא דרשינן כן אלא ב,קום נעשה".

אכל ב,לא- תעשה" השנה הפתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה.

אך ה'א מנינו גם בל"ת: אמור אל הפ'הנים כ'ני אהרן ולא כ'נית אהרן. הרי אפי' בל"ת
ממעטינן נשים.

וא"כ בגה"נ כ'מי אמאי נוהג בזכרים ונקבות. וצ"ל שאני ג'בי כ'הנים דהסברא נוטה לחלק
כ'ין זכרים, וכ'ין נקבות, לענין קדושת הפ'הונה.

משא"כ בשאר ל"ת. והשתא אס"ד דגה"נ לא נמצא בבע"ח נקבות.

א"כ שפיר הי' סבָרָא לחלק בין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לבנות יִשְׂרָאֵל. וְהָאִיךְ פְּתַב סְמ"ג נוהג
בְּזָכְרִים וּבְנִקְבוֹת.

אַלָּא ע"כ הַגִּיד הוּא הַנְּמַצָּא בֵּין בְּזָכְרִים וּבֵין בְּנִקְבוֹת. וע"כ נוהג אִיסוּרוֹ ג"כ בְּכָל ע"ש.
אם אָמְנָם שֶׁהַחַת"ס ז"ל קוֹצֵר פֶּאן בְּמָקוֹם שֶׁהֵנָּה לוֹ לְהַאַרְיָה. ובמחכת"ה דְּבָרָיו תְּמוּהִים
בְּזָה.

כְּמוֹ שֶׁאַבְאָר בִּס"ד. דְּהֵנָּה לְכַאוּרָה נִרְאָה שֶׁפִּיר דְּלֵא דְרָשִׁינָן בְּנֵי וְלֵא בְּנוֹת, אַלָּא בְּקִיָּם
וְעֵשָׂה בְּקִידוּשֵׁין ל"ו ע"א.

אַבְל בְּלֵא-תַעֲשֶׂה, הַשְּׁנֵה הַפְּתוּב אֲשֶׁה לְאִישׁ. וּמָה שֶׁהַקְּשָׁה הַח"ס ז"ל דְּהָא מְצִינּוּ גַם
בִּל"ת בְּנֵי אֶהְרֹן.

וְלֵא בְּנוֹת אֶהְרֹן. יל.

שְׂאֵנִי טוֹמְאָה דְּלֵאוּ שְׂאֵינּוּ שְׁנָה בְּכָל הוּא. וְלֵא אָמְרִינָן בְּזָה הַשְּׁנֵה הַפְּתוּב אֲשֶׁה לְאִישׁ.

כִּיבְמוֹת פ"ד ע"ב. וּבְדָרְךָ פ"ה ע"א שְׁם פְּרִיָּה עַל זֶה מְטוֹמְאָה.

וּמְשַׁנֵּי שְׁם לל"ק. ע"ש בַּפִּירש"י (וְעֵינָן בְּתוּרָה ב' ע"ב).

וּבְשׁוֹת שֶׁאֵג"א רִס"י פ"ב ע"ה). וְעֵינָן פִּמ"ג יו"ד ס' ס"א בִּמ"ז סק"ט פְּתַב בְּשֵׁם
הֵרָא"ם פ' אָמּוֹר, דְּכַהֲנִים אִפִּי בְּנוֹת מְשַׁמַּע.

מִדְר"י א"ר הַשְּׁנֵה הַפְּתוּב וְכו'. וְלֵא יְדַעְנָא דְּכָאן אָמַר עוֹלָא וְנָתַן לַפְּהֵן אִפִּי כְּהֵנָּה.

וּמִדְר"י א"ר לֹא מְשַׁמַּע בְּטוֹמְאָה, דְּאִין שְׁוִינָן בְּכָל אִין מְשַׁנָּה אֲשֶׁה לְאִישׁ עֵינָן יְבָמוֹת פ'
אֶלְמָנָה לְכ"ג עכ"ל, וּבְמַחְכַּת"ה שְׁגָגָה פְּלִטָה קוֹלְמָסוּ, מָה שְׂצִינָן לְעֵינָן בִּפ' א מָנָה לְכ"ג.
וְכַוְנָתוֹ לִיְבָמוֹת פ"ד ע"ב הַנְּ"ל וְגַם מִש"כ הַפִּמ"ג לְתַמְנָה עַל הֵרָא"ם מְדַעְוֹלָא, דְּסִתָּם
כְּהֵן אִפִּי כְּהֵנָּה בְּמְשַׁמַּע.

י"ל דְּלֶהֱכִי לֹא הֵבִיא הֵרָא"ם מְזָה, מְשׁוּם דְּבְּמַחְלוּקָתָא שְׁנוּיָה. בְּחֻלְיִן קל"ב ע"א: דְּבִי רַבִּי
שְׂמַעְיָאל תָּנָא כְּהֵן וְלֹא כְּהֵנָּה.

וְיִלְמֹד סְתוּם מִן הַמְּפֹרָשׁ. וְדְבִי רַב"י תָּנָא בְּעֶלְמָא כְּהֵן וְלֹא כְּהֵנָּה.

וְרַק גְּבִי מִתְּנוֹת אִפִּי כְּהֵנָּה בְּמְשַׁמַּע. מְשׁוּם דְּהֵנִי מְיַעוּט אֶתְר מְיַעוּט.

ע"ש בַּפִּירש"י. וְכֵן בְּסִתָּם גַּמ' סוּטָה כ"ג ע"ב אָמְרוּ.

כְּהֵן וְלֹא כְּהֵנָּה. וְכֵן הוּא בִּירוּשְׁלָמִי סוּטָה פ"ג ה"ו אַע"ג שֶׁר"א שְׁם הַקְּשָׁה עַל זֶה קוּמִי
רִשְׁב"ל מְהָא דְּכַתִּיב: וְכֵהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן בְּסָפוֹ וְכו'.

כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' סוּטָה שְׁם ד"ה כְּהֵן ע"ש מ"מ בִּירוּשְׁלָמִי אַח"ז שְׁם. עַל הָא דְּתַנְּן כְּהֵנָּה
מְטַמְאָה לְמַתִּים.

אָמַר ר"ד ר' אֶחָא בְּשֵׁם ר"א מוֹתֵרֵת לְצֵאת חו"ל. מ"ט אָמּוֹר אֶל הַכְּהֵנִים.

לֹא אֶל הַכְּהֵנָּה ע"ש. וְכֵן, מִרְאָה הַפְּנִים" שְׁם הַקְּשָׁה דְּהֵכָא יְלִיף מִהַכְּהֵנִים וְלַעֲלִיל דְּחִי לָהּ
דְּרָשָׁא דְּכֵהֵן וְלֹא כְּהֵנָּה, מִכַּחַן קוֹשְׁיָא וְכֵהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ וְכו' ע"ש וְלִפִּי מָה שְׂפַתְבְּתִי

דאיכא פלוגתא בזה אי סתם פהן לא פהנת במשמע, אתי שפיר דברי הירושלמי דר"א
שבעי קימי רשב"ל כעולא ס"ל דכהן אפי' פהנת במשמע.

ור"ד ושאר מ"ד שדרשו אמור אל הפהנים ולא אל הפהנת. ס"ל כתנדבר"י ודבי ראב"י
הנ"ל (ואפשר שאלו המ"ד יתרצו להאי קושיא דכהן פי יקנה נפש וכו'.

דלקי לא אמרינו בזה פהן ולא פהנת משום דעכ"פ לא גרעה בת פהן קודם שניסת
לישראל, שקנתה עבדים. מבת ישראל לכהן שקנתה עבדים.

ומעבדיו של פהן שקנו עבדים. דילפינו מקרא ביבמות ס"ו ע"א ובירושלמי שם עש"ה.

ולא תהא פהנת כפינדקית? (והבן) ונראה שדרש זה של הירושלמי שדרשו אמר אל
הפהנים, ולא פהנת. אישתמיט מהרא"ם והפמ"ג הנ"ל] ומצאתי בפמ"ג או"ת בפתיחה
כוללת ח"ב אות ט"ו הביא להרא"ם הנ"ל קצת ביתר ביאור, ונ"ל: אכל הרא"ם ו"ל
אסברה לן דנדאי כל היכי דאיכא היקשא דר"א ר' השנה הכתוב וכו'.

אית לה לומר בני וה"ה בנות. ולכך בטומאה צריך יתורא.

והקיר שם הפמ"ג בפוסגר: דאף שאינו שנה בכל. ולא יקחו גלוי מלתא יבמות דפ"ד
ע"ב.

עכ"ל.

ונראה דכוננתו ליישב דברי הרא"ם. כדי שלא יקשה עליו מה שהקשה בפמ"ג יו"ד סי'
ס"א הנ"ל ושם ביו"ד במח"כ שכח דברי עצמו.

ועכ"ז דבריו צ"ע והבן [ועוד העיר הפמ"ג שם עמש"כ הרא"ם דסמיקה מ"ע שהזג"מ
היא, דהיינו חכף לסמיקה שחיטה. ואפשר דרבנן הוא ולא ד"ת וכו' ע"ש.

ובמח"כ אישתמיט מינ' התוס' במנחות צ"ג ע"ב ד"ה ידו. ועין ין תוס' קידושין ל"ו ע"א
ד"ה הקבלות עש"ה] ומצאתי עוד בפמ"ג או"ח סי' י"ד בא"א סק"ב שהביא גם שם
להרא"ם עוד ביתר ביאור.

ונו"ל: דבני לא ממעטינו בנות ממשמעוטי' פי אם היכא דאיכא יתורא. כמו בטומאה
דכתיב הפהנים.

בני ולא בנות. וסמיקה ותנופה דפטורי, דהמה מ"ע שהז"ג.

ממילא דרשינו בני ולא בנות דפסולה תנופה בהי. נת"ת.

אין הבנים מצווין ולית היקשא דר"י השנה אשה לאיש. וע"ש בפמ"ג שהאריך קצת
בזה.

יכתב דאפי' היכא דליכא היקשא דהשנה אשה לאיש כגון במ"ע. מ"מ כיון דלית מיעוטא,
לית למעט מבני ולא בנות ע"ש, ועפי"ד הרא"ם אלו יש לפשוט מה שעלה ונסתפק הגאון
בעל פתחי תשובה יו"ד סי' ב' סק"ו.

וסי' קנ"ז סק"ז: לענין פרהסיא. אם נשים מצטרפות.

או דלמא דהומעטו מ, ונקדשתי בתוך בני ישראל".

דְּהֵינּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל ע"ש (ובס' מְנַחֵת חִינּוּף מְצֻנָּה רצ"ו נִסְתַּמֵּק ג"כ ככיו"ב ע"ש).

וְכָבֵד קְדָמוֹ הַפ"ת). וְלֵהֲרֵא"ם לִיכָא לְסַפּוּקֵי מִיָּדֵי.

דְּבָנֵי לֹא מְמַעֵט בְּנוֹת מְמַשְׁמְעוּתֵי, פִּי אִם הֵיכָא דְאִיכָא יְתוּרָא וְכִי"ב כַּנ"ל: וְאִם כֵּן לֵהֲרֵא"ם וְלֵהֲפַמ"ג הַנ"ל פְּשִׁיטָא דְלֹא קָשָׁה מִיָּדֵי קְוִשְׁיֵי הַחַת"ס הַנ"ל, דְּלֵהֲכִי לֹא אֶמְרִינּוּ בְּגַה"נ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל.

מְשׁוּם דְּבָנֵי לֹא מְמַעֵטוּ בְּנוֹת מְמַשְׁמְעוּתֵי לְבַד, וְשֵׁם לִיכָא יְתוּרָא. אִיכָרָא דִּי"ל עַל גּוּף דְּבָרֵי הֲרֵא"ם.

וְנ"ל לְהוֹכִיחַ דְּאִפִּי הֵיכָא דְלִיכָא שְׁמֵי יְתוּרָא. וְשִׁינּוּף גַּבִּי הֵיכָא דְהֵשְׁוֶה הַפְּתוּב וְכו'.

אִפִּי"ה דְרָשִׁינּוּ בְּנֵי וְלֹא בְּנוֹת. פִּיבְמוֹת ע"ז ע"ב עַל הַקְּרָא: בְּנֵי אֶשֶׁר יִנְלְדוּ לָהֶם דוֹר שְׁלִישִׁי.

וְאֵר"ש בְּנֵי וְלֹא בְּנוֹת. וְגַם ר"י מְשַׁמֵּעַ דְּלֹא פְּלִיג עַל ו.

אֲלֵא הֵתָם. מְשׁוּם דְּהַפְּתוּב תְּלָאן בְּלִידָה ע"ש.

אִךְ י"ל דְּשִׁאנֵי הֵתָם דְאִיכָא סְבָרָא לְהַתִּיר אֶת הַנְּקֻבוֹת מִיָּד. מְשַׁעֵם קו"ח.

כְּדַבְרֵי ר"ש בְּמַשְׁנֵה יְבָמוֹת ע"ו ע"ב. וְלִכֵּן שְׁפִיר דְרָשׁ בְּנֵי וְלֹא בְּנוֹת.

וְאִם כֵּן עַפִּי"ז יֵשׁ לְהַצְדִּיק אֶת הַצְדִּיק חַת"ס ו"ל דְּהֵכָא נְמִי בְּגַה"נ אִס"ד דְּגַה"נ לֹא נִמְצָא בְּבַע"ת נְקֻבוֹת. א"כ גַּם שֵׁם אִיכָא סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבְנוֹת יִשְׂרָאֵל כְּנֹז' וְנִמְצָאוּ דְבָרֵי חֻקִּים נְאֻמִּים וְקִיָּמִים.

אַחַר כְּתָבֵי כ"ז מְצָאֵתִי בְּשׁו"ת חַת"ס חִי"ו ד ס' ש"א שְׁהוֹכִיחַ דְּהִירוּשְׁלָמִי פְּלִיג אֶתְלַמוּדָא דִּידֵן בְּזָה, וּמְשַׁמְעוֹת דוֹרְשִׁים אִיכָא בִּינְיָהוּ דְּהִירוּשְׁלָמִי ס"ל דְּמְשַׁמְעוֹתָא בְּנֵי אִפִּי בְּנוֹת בְּמַשְׁמַע כְּהֵרֵא"ם הַנ"ל דְּרַק הֵיכָא דְאִיכָא יְתִירָא.

כְּמוֹ הַפְּהֻגִים בְּנֵי אֶהָרֵן שֵׁם מְמַעֵטִין נְשִׁים. וְכַתֵּב דְּאֶפְשָׁר דְּהַלְכָה פְּהִירוּשְׁלָמִי ע"ש.

רָאָה זֶה פְּלֵא שְׁהַחַת"ס ו"ל בְּמַת"כ מְדוּנִיל יָדֵי מְשַׁתְּלִים. וְדְבָרֵי סְתְרָאֵי תְרָאֵי נִינְהוּ וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד מְסַפְרֵי (פ' תְּצַא פִּיִּסְקָא רַט"ו): ד"א, וְיִנְלְדוּ לוֹ בְּנֵי"ם הַבְּנִים בְּתוֹרָה הַזֹּאת.

וְאִין הַבְּנוֹת בְּתוֹרָה הַזֹּאת וְכו' ע"ש א) ** (א) אָמַר בֶּן הַמְּחַבֵּר: הֲלֹא כָּבֵד מוֹדַעַת זֹאת, דְּסַתְּמֵם סְפָרֵי ר' שְׁמַעוֹן" (סְנֵהֲדָרִין פ"ו ע"א) אִם כֵּן אֶפּוֹא ר"ש אֲזִיל לְשִׁטְתוֹ) ** וי"ל מִב"ב ק"י פ"ב וְכַרְשָׁב"ם שֵׁם ד"ה בְּרַכָּה ע"ש"ה.

וְעוֹד י"ל מְקַדְוִשִׁין כ"ט ע"א וּבְתוֹס' שֵׁם ד"ה וְאִיהִי ע"ש"ה וְהַבְּנֵי. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּזָה הַרְבֵּה, וְלֹא עֵט הָאֶסְרֵי פֶּה: ** (בִּיבְמוֹת ע"ז ע"ב הַנ"ל ד, בְּנֵי וְלֹא בְּנוֹת בְּמַשְׁמַע").

אֲבָל לר"י דס"ל שֵׁם,, הַפְּתוּב תְּלָאן בְּלִידָה" קָשָׁה הָא גַּם כָּאֵן כְּתִיב,, וְיִלְדוּ לוֹ בְּנֵי"ם וְאִיכָא לְמִימַר ג"כ,, הַפְּתוּב תְּלָאן בְּלִידָה" וצ"ע: חִינּוּף הָעֲנִיף שְׁאֶפְרָאן רַב בְּבִאקְרָעֵשֶׁט) ** (ב) עכ"פ לָה,, כְּרַתִּי וּפְלַתִּי" ו"ל הַגַּה"נ נִמְצָא גַּם בְּבַע"ח נְקֻבוֹת.

ובכל ספרי הנתיחות מפורש יוצא בדבריהם שאלו פלי ההולדה נמצאים גם באשה. ולפענ"ד מוכח פן להדיא שכל אלו האברים הנמנים במשנה נמצאים גם באשה. מדשנו חכמים בלשון המשנה בפ"א דאהלות הנ"ל: ,,רמ"ח אברים באדם" וכו'. ולא נקטו: ,,רמ"ח אברים באיש".

על פרוק ודאי, משום דלשון ,,אדם" כולל זכר ונקבה. כמ"ש (בראשית ה') זכר ונקבה בראם וגו' ויקרא את שמם ,,אדם" (ועיין יבמות ס"ג ע"א).

וכן דרשו במד"ר (סדר בראשית פכ"א-ב') עה"פ: על שדה איש עצל עברתי. זה אדה"ר ועל פה אדם חסר לב.

זו חנה. אר"ה היכן מצאו שנקראת חנה אדם.

שנאמר פתפאת אדם לשבת בית. וכן ת"י שם: פתושפתא איתתא דיתבא בביתא. משא"כ שם איש לא מצינו רק על הזכר. כמו שדרשו בכמה דוכתי בש"ס דהיכי דכתיב איש מעטו את אשה.

וכן היא בתוס' סופה כ"ח ע"ב ד"ה השנה. וב"ק ט"ו ע"א ד"ה השנה.

ועיין באו"ח סי' תרצ"ה במג"א ס"ק י"ד, ובפר"ח שם. ובשו"ת חת"ס חאו"ח סי' קצ"ו (נדברי הפמ"ג או"ח שם בא"א סק"ד).

צ"ע עש"ה). ועפי"ז עולה יפה דיוקם של חכמי המשנה אשר נקטו בלשונם: ,,רמ"ח אברים באדם".

פלומר בזכר ובנקבה. וכן דייקו אחריהם בגמ' מפות כ"ג ע"ב: דרש ר"ש רמ"ח מ"ע קנגד איבריו של אדם.

וכן אמר ר' אדא במדרש תנחומא (פ' תצא סי' ב') ע"ש. וכן במדרש תנחומא (פ' קדושים סי' ו'): אר"מ לא תהא ק"ש קלה בעיניך.

מפני שיש בה רמ"ח תיבות פמנן אברים שפאדם. וכן הוא בטור או"ח סי' ס"א ובב"י שם בשם הזה"ק במדה"נ ע"ש (ולא הביאו מהתנחומא).

וכן בטור או"ח סי' ו' כתב: חלולים חלולים עולה רמ"ח פחשבון אברי האדם. ועל פרוק משום דשם אדם: כולל זכר ונקבה כנ"ל.

וממילא מוכח דכל אלו האברים הנמנים במשנה דאהלות, והפלי ההולדה בכלל. נמצאים גם באשה: (ג) איברא דלכאורה אפתי קשיא, למה חשבו בכל מקומות הנ"ל רק רמ"ח אברים באדם, דכולל זכר ונקבה.

נהלא תלמידי ר' ישמעאל בדקו ומצאו באשה רנ"ב אברים. ולרע"ק דחשיב נמי מפתח. נמצאו רנ"ג אברים באשה. פרש"י בכורות מ"ה ע"א ד"ה חסר ע"ש? ל בשלמא על המשנה דאהלות לא קשיא.

משום די"ל דלא חשבו שם אלא רמ"ח אברים שמטמאין באהל. משא"כ האברים היתרות באשה, שאינן מטמאין באהל.

כבכור ת שם. אבל בכל שאר זוכתי שזכרתי שחשבו רק, רמ"ח אברים" קשה הלא באשה רנ"ג הם ואף אם נדחוק לומר דבכל אלו המקומות לא חשבו אלא אברי האיש וכן ביומא ע"ה ע"ב לא נקטו רק, רמ"ח אברים" [הנה מלבד שגה דוחק גדול לומר כן.

כמו שפתי דשם אדם' כולל זכר ונקבה. אלא אפילו הכי מפל-מקום קשיא.

ממה שמצאתי מפנרש בירושלמי רפ"ב דסוטה ה"א דאמר ר' תנחומא מנין המארים, כנגד רמ"ח אברים שיש בה, וכנגד רמ"ח אברים שיש בו וכו' ע"ש. וכן הוא במד"ר סדר נשא פ"ט סו"י ט"ז.

וכ"ה בתוס' סוטה. כ"ז ע"ב ד"ה פשם.

בשם הירושלמי [ולא הביאו שפן הוא גם במד"ר] ומצאתי בבעל הטורים (פ' נשא) ובש"ך על התורה (שם) שדרשו הגימטריא הזאת מדנפישם (ופלא שלא הביאו שפכר קדמו בדרשא זו בתלמודא דמערבא בירושלמי ובמד"ר הנז' הרי להדיא שלא חשבו גם באשה רק, רמ"ח אברים" ופליאה נשגבה היא לכאורה, שהרי באשה רנ"ג הם כנ"ל? (ב')** (ב) אומר בן המחבר הגאון הנאדר בקודש רבינו חיד"א ז"ל בספרו, דבש לפי" (אות א' סי' ט') כתב וז"ל: רמ"ח אברים באיש, ורנ"ב באשה, זה המוסכם מפמה גדולים וכו'.

ורמ"ח ורנ"ב הם ת"ק. ק פרו ורבו' גימטריא ת"ק.

ולכך חייב האיש להוליד בן ובת כדי לקיים מצות פריה ורביה. עכ"ל: חנוך העניף שאפראו, הנ"ל.

(**): (ד) וכדי לנישב כ"ז אקדים לפרש להש"ס בכורות מ"ה ע"א הנ"ל דאמרו שם: מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך. בדרו ומצאו בה רנ"ב.

אמר להם: שמה, באשה" בדרקתם שהוסיף לה הפתוב שני צירים ושני דלתות".

ולכאורה אינו מובן לשון זה שאמר להם: ,,שמה באשה בדרקתם".

הלא ב,,זונה אחת ששלקו" קמירי ותו אינו מובן לשון ,,באשה".

בי"ת השימוש למה לי? דלא הו"ל לומר רק: שמה, אשה" בדרקתם ל ועוד קשה מה זה הלשון ,,שהוסיף לה הפתוב".

ולמה לא אמר ,,שהוסיף לה הקב"ה".

או ,,שהוסיף לה הטבע" [בגימטריא אלקים]? וכדי לפרש לשונות אלו, אקדים עוד מה שאמרו בש"ס בכורות (שם אח"ז) דר"א אומר: כשם שצירים לבית, כך צירים לאשה.

שנאמר: ,,ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה".

ר' יהושע אומר: כָּשֶׁם שְׂדֵלְתוֹת לְבֵיָהּ, כֶּף דְּלִתוֹת לְאִשָּׁה. שְׂנַאֲמַר: ,,כִּי לֹא סָגַר דְּלִתִּי בְּטַנְי".

רע"ק אומר: כָּשֶׁם שְׂמִפְתַּח לְבַיִת, כֶּף מִפְתַּח לְאִשָּׁה. שְׂנַאֲמַר ,,וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָה".
וּפְרִיָהּ לְרַע"ק קִשְׁיָא דְתַלְמִידֵי ר' יִשְׁמַעְאֵל? [וּפִירֵשׁ"י: וְקִשְׁיָא לְתַלְמִידֵי ר' יִשְׁמַעְאֵל דְּלֹא מְצָאוּ אֶלָּא רַנ"ב] וּמְשַׁנֵּי: אֵיזִידִי דְזוּטְרָא אֲתַמוּחִי מִתְמַח [וּפִירֵשׁ"י: אֵיזִידִי דְזוּטְרָא, הַמִּפְתַּח אֲתַמוּחִי אֲתַמַּח, מִחֲמַת שְׁלִיקָה].

ובמד"ר סדר תנריע פְּרִשָּׁה י"ד סי' ד', נִשְׁנוּ דְבָרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ, וְדָבְרֵי רַע"ק בְּהִינְפָה. דַּר' יְהוֹשֻׁעַ ס"ל: כָּשֶׁם שְׂיֵשׁ מִפְתָּחוֹת לְבַיִת כֶּף לְאִשָּׁה.

ורע"ק ס"ל: כָּשֶׁם שְׂיֵשׁ צִירִים לְבַיִת כֶּף יֵשׁ צִירִים לְאִשָּׁה. וְכֵן בִּירוּשְׁלַמִי הֶחְדָּשׁ מִס' בְּכוֹרוֹת פ"ז ה"ה אֵיתָא הַגִּירָסָא כְּמוֹ בְּמִדְרָשׁ רַבָּה הַגְּזָל.

יעו"ש בְּמִפְרָשׁ מִש"כ בְּזָה. וּבְכַפֵּי מַהֲרַז"ו עַל הַמַּד"ר הַגְּזָל (שְׁנַדְפָס בְּוִילְנָא) כְּתִב וְז"ל:
תְּנַאֲיִם אֵלוּ אֵינָם חוֹלְקִים זֶה עַל זֶה.

אֶלָּא כָּל אֶחָד דּוֹרֵשׁ מִפְּסוּק מִיְנוּחַד עַכ"ל, וּבִמְחַכְתָּהּ אֵינְשִׁיתְמִיטְתִּיהָ מִה שְׁפָסַק מְרֹן הַרְמַב"ם ז"ל, בְּהִלְכוֹת טִימְאָת מַת פ"ב ה"ז. וְז"ל: אֲמָרוּ חֲכָמִים מְאִתִּים שְׁמִנָּה וְאַרְבַּעִים אַבְרָהִם יֵשׁ בְּאִישׁ.

כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן: בְּשָׂר, וְגִידִים וְעֶצֶם וְכו'. וּבְאִשָּׁה מְאִתִּים וְאֶחָד נְחֻמְשִׁים וְכו' מְטַמֵּא בְּמַגֵּעַ, בְּמִשָּׂא, וּבְאֵהָל.

חוּץ מִשְׁלֵשָׁה אַבְרָהִם יְתֵרוֹת שְׂבָאִשָּׁה, שְׂאִינָן מְטַמְּאִין בְּאֵהָל ג')***(ג') אָמַר בֶּן הַמַּחְבֵּר:
דְּבָרֵי הַרְמַב"ם אֵלוּ נִשְׁמְטוּ גַם מִהַגְּאוֹן חֵיד"א ז"ל בְּסִפְרוֹ דְּבִשׁ לְפִי אֹת א' ס' ט' הַגְּזָל:
חֲנוּף הָעֵנִיף שְׂאִפְרָאוֹ, הַגְּזָל.

*** וְכֵן, כְּסָף מְשֻׁנָּה" שֶׁם כְּתִב וְז"ל: וּפְשָׁר לֹמַר שְׂפוּבֵר רַבִּינוּ דַּר"א וְר' יְהוֹשֻׁעַ פְּלִיגִי.
ורע"ק מוֹסִיף עַל חַד מִיְנֵינְהוּ, וְהוּ"ל רַנ"א בְּאִשָּׁה. וּפְסַק כְּמוֹתוֹ וְכו' עַכ"ל.

הַרִי מְבוֹאֵר דַּר"א וְר' יְהוֹשֻׁעַ פְּלִיגִי בְּזָה וְגִירְסַת הַמִּדְרָשׁ וְהִירוּשְׁלַמִי צ"ע]: וַיִּתְּכֵן לֹמַר
דְּאֵלוּ הָאַבְרָהִם הַנוֹסְפוֹת שְׂבָאִשָּׁה, שְׂהוֹכִיחוּ הַחֲכָמִים מִהַפְּסוּקִים הַגְּזָל, אֵינָן נִתְּגָלוֹת אֶלָּא
בְּשַׁעָה שְׂהָאִשָּׁה יוֹלְדָת.

כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ בְּבְכוֹרוֹת ו' ע"ב. וּבְגִדָה ט' ע"א.

דְּאַבְרָהִי מִתְּפָרְקִין הַמְּנָה, וּבְרִשׁ"י בְּכוֹרוֹת ו' ע"ב ד"ה אַבְרָהִי כְּתִב: דְּאַבְרָהִי מִתְּפָרְקִין
מִחֲמַת הַלִּיזָה" [כְּעִין שְׂאֲמָרוּ בְּחוֹלִין צ"ג ע"א: בְּהִמָּה בְּחֵיָה פְּרוּקִי מִיְפְּרָקָא.

וּבְתוֹס' שֶׁם ד"ה בְּעֵי. כְּתִבוּ: בְּהִמָּה בְּחֵיָה פְּרוּקִי מִיְפְּרָקָא.

וְנִמְשָׁכִין הַחוּטִין בְּהִלְכָתָהּ וּמִתְּגָלִים עַכ"ל. וְהִכָּא נָמִי בְּשַׁעַת לִיזְדָתָהּ, אַבְרָהִי מִתְּפָרְקִין
הִמְנָה, וְנִתְּגָלִיפְדַּעַת הַרְאָב"ד, וְאֵין הַרְאָב"ד יְחִיד ע"ש.

וידבריו נפלאים לכאורה שנגרעה שבמח"כ הוציא דעת ר"ת מפשטו. ונדי לנו שעל קראשונים אנו מצערים שיאמרו דבר נגד ברייתא מפונרשת הנ"ל דתנא דבנטמא לאחר אותו יום שהוא חייב.

גם במחכ"ת אישתמיטתיה דברי הגהת אשרי במס' ב"ב בפ' לא יחפור סי' י"ד שכתב ונ"ל: ואוסר ר"ת לכהן לכנס לבית שיש בו מתכת שנטמא באהל המת. ור"ח פהן מתיר עכ"ל.

הרי מפונרש יוצא דר"ת אף האידנא שפולנו ט"מ א סר. היקף ממש"כ המנ"ח.

דאם לא פן למ"ל להג"א להביא דין שאינו שכיח בזמנינו, והלקתא למשיחא אלא נדאי הג"א מייירי אף בזה"ז. וא"כ הר"ת והראב"ד דעות חלוקות הן.

והראב"ד מיגל יותר מהר"ת. כמש"כ הח"ס סי' של"ט הנ"ל.

ונה ברור: (ב) והנה הח"ס הנ"ל פתב על הראב"ד מה יענה מפלוגתת רע"ק ור"ט. ובאמת שקשה מאד להבין שהראב"ד יאמר דבר נגד ברייתא מפונרשת הנ"ל דלאחר אותו יום הפל מודים שהוא חייב דמוסיף ימי טומאה, ואף בזה"ז י"ל דמוסיף ימי טומאה.

ומצאתי בשו"ת חסד לאברהם חיו"ד סי' ק"ז הביא דברי הח"ס הנ"ל, וכתב די"ל דהראב"ד אינו מתיר אלא לטמאות באותו יום, מ"מ שפיר התיר בקהני זה"ז לטמאות אף שלא יטמא באותו יום, דהואיל ואמרה תורה שלא יטמא, משום שלא יחלל, דהיינו שאסור לו לגרום טומאה לעצמו וכל שטמא ביום הקדום אסור לו לטמאות משים דהוא מוסיף בטומאה זו שלא יוכל לטהר בכלות ימי טומאה הראשונה ולולא הטומאה השנייה הי' יכיל לטהר.

משא"כ בזה"ז דאין בידינו לטהר בכלות ימי טומאה דאין לנו אפר פרה להזות אין פאן הוספת טומאה וה"ז דומה ממש למאי דקיי"ל דשרי להטיל מום בבע"מ. וכמו כן בטומאה בזה"ז דאין פאן משום לא יחלל הואיל וכבר נטמא וא"א לו לטהר בלא אפר פרה עכ"ל.

ומצאתי עוד בהגהות יד שאול על יו"ד סי' שע"ג סע' ז' הביא להראב"ד וכתב ונ"ל: והנה שאיני א' דגם בזה"ז שייך הוספת טומאה. והשבתי דז"א דזה דוקא פשה"ל להם אפר פרה א"כ שייך מוסיף טומאה.

משא"כ בזה"ז מאי נפ"מ דהא אין לנו אפר פרה לטהר. ומצאתי בסמ"ג הלכות טומאה הביא סברא זו בשם ר"ת.

אף בחידושי רמב"ן סוף מכות פתב בהדיא דגם בזה"ז שייך מוסיף טומאה על טומאתו. עכ"ל הגהות י"ש.

ראה בש"ג על הרי"ף שהביא להסמ"ג. ופלא על השו"ת חסד לאברהם שלא ידע שזה מחלוקת הקדמונים אי בזה"ז שייך מוסיף ימי טומאה (וכעת מצאתי בשו"ת שואל ומשיב מהד"ק סי' ש"ז שהביא להסמ"ג מ"ע סי' רל"א שכתב בשם ר"ת (כנ"ל) ופלפל שם בזה ע"ש ולפענ"ד לפי מה שמצא בהגהות יד שאול בסמ"ג בשם ר"ת דבזה"ז לא שייך הוספת טומאה על טומאתו.

אם כן י"ל שפיר שהר"ת סובר פהראב"ד דבכהני זה"ז אין בהם טומאה. כמש"כ המנחת
היבנה"ל.

אבל לא מטעמי' כמו שאבאר. ומבריינתא דאבל רבתי ה"ל אין ראי', דהם מייירי בזמנא
שהי' להם אפר פרה ולכה לאחר אותו יום כ"ע מודים שהוא חייב משום הוספת ימי
טומאה משא"כ בזה"ז דאין לנו אפר פרה י"ל דהר"ת סובר פהראב"ד שאין בכהני זה"ז
משום טומאה דל"ש הוספת ימי טומאה.

כמש"כ הסמ"ג בשם ר"ח. ור"ת אגיל לשיטתו.

והרא"ש ושאר פוסקים שכתבו דלאחר אותו יום כ"ע מודים שחייב, י"ל דסוברים
פהרמב"ן דאף בזה"ז שייך הוספת ימי טומאה כנ"ל. אף אפתי קשה אי נימא דר"ת סובר
פהראב"ד, אם כן איך פתב הגהת אשרי בשם ר"ת שאסור לכהן לכנס לבית שיש בו
פלי מתכת מט"מ.

וקא לר"ת מותר האידנא וע"כ צריכין לדחוק שהג"א בב"ב ה"ל לא מייירי מזה"ז אלא
מעיקר הדין וצ"ע"ג: (ג) אף באמת לפ"ד קשה מאד על הסמ"ג שכתב בשם ר"ת דלא
שייך בזה"ז הוספת ימי טומאה משום דאין לנו אפר פרה.

והספיק לזה בבהגהות יד שאול ה"ל לומר כן בדעת הראב"ד. וכן בשו"ת, חסד
לאברהם" ה"ל פתב כן.

קא בש"ס ביצה ה' ע"ב אמרינו: מהרה יבנה ביהמ"ק. וכן אמרינו בש"ס ר"ה ל' ע"א:
מהרה יבנה ביהמ"ק.

וכן בש"ס סוכה מ"א ע"א. ומנחות ס"ח ע"ב.

ועוד בכמה דוכתי בש"ס אמרינו כה"ג. ואם כן שמה יבא משיח היום ויהי לנו אפר פרה
לטהר ושפיר מוסיף ימי טומאה דאפשר שפבר עבר שלשה ימים שלא נטמא והיום יהי
לו אפר פרה ויקבל הזאת שלישי ת כף.

משא"כ אם יטמא היום לא יהי יכול לטהר ולהזות עד אחר ג' ימים. ואז יוכל לקבל
הזאה ראשונה הזאת שלישי.

ומדוע לא חשו הקדמונים לזה וכתבו בפשיטות דבזה"ז לא שייך הוספת טומאה. ומצאתי
בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' ש"ו הב"ח בשם ס' כפתור נפרח בשם ר"ח פהן משום
טומאה הותרה בצבור.

ע"ש בס"ר רל"ו. וראיתי בס' מנחת היבנה"ל פתב בפשיטות דשייך גם בזה"ז הוספת
ימי טומאה משום דשמה יבא משית היום ולא יוכל להזות עליו היום או מחר ע"ש.

ובמחכ"ת אישתימיט מינ' הסמ"ג בשם ר"ת ה"ל שכתב להדיא דלא שייך בזה"ז הוספת
ימי טמאה משום דאין לנו אפר פרה. אף זה קשה מאד מדוע לא חשו שמה יבא משיח
פתאום כנ"ל: ולכאורה נראה לומר הטעם שלא חשו לזה, משום שמבואר במדרשים,
וביותר ב, פסיקתא רבתי" (הנדפס בסוף ס' תנא דבי אליהו) ששלשה ימים קודם שיבא
משיח יבא אליהו ועומד על הרי ישראל כו' ע"ש.

ואם כן שפיר פתבו דלא שינה הוספת ימי טומאה דלא תישינו שמה יבא משיח פתאום דהא מקודם יבא אליהו. אף באמת אין להעמיד יסוד על זה.

כי מצינו הרבה מדרשים חלוקים. ראה,, מדרש משלי" סי' י"ט (מוכא גם בס' דבש לפי מערכת א' אות ד') ד משיח נקרא אניתו.

שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליהו'. ואם כן יש לחוש שפיר שמה יבא אליהו משיח בכל שעה.

ואן לומר שהר"ת והראב"ד סוברים העיקר כמו שאומרים ב,,פסיקתא".

והפוסקים חלוקים בזה אי אליהו הנביא זכור לטוב, היינו משיח אליהו, כה,, מדרש משלי".

או שאליהו יבא קודם. ומצאתי בנקה"כ יו"ד סי' ק"ב הביא דברי או"ה בהתייכה שנאסרה מחמת,, תיק"ו".

לא אמרינו שיש לו מתירין פשיבא אליהו וכו'. וכתב עליו הרמ"א בגליון: ולא אמרינו דמתקלקל דאליהו יכול לבא בכל שעה עכ"ל.

ולפי האמור י"ל ודברי הרמ"א במחלוקת שנויה פנ"ל ודו"ק א)** (א) ראה תוס' ב"מ קי"ד ע"א וע"ב ד"ה מהו. ובס' ברפי יוסף' (להגאון חיד"א ו"ל) חאו"ח סי' ל"ב, בשם הגהות רבינו בצלאל מס' גיטין.

ראה עוד בתוס' ב"ב קכ"א ע"ב ד"ה שבועה. וברשפ"ם שם ובשו"ת מהר"ם מינץ סי' י"ט.

ובמד"ר פ' תשא: ראה קראתי בשם וכו' ע"ש. ובמס' אצילות שבסוף אגדת בראשית בתוס' שאנץ בשם ר"ת.

עיין היטב בכל אלו הצינונים. דוק ותשפח.

וסמכתי על כת"ר שביין ברמיזה:**) ומצאתי ברמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"ב שפתיב וז"ל: יש מן התכמים שאומרים שקודם ביאת משיח יבא אליהו. וכל אלו הדברים לא ידע האדם האיה יהי' כו' גם התכמים אין להם קבלה בדברים אלו וכו' ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו.

עייש"ה שהאריך בלשונו הזהב. וע"כ שפינו הרמב"ם ז"ל להמדרשים חלוקים הנ"ל.

ונה ברור. ואם כן אין להכריע בזה פשוט אחד מהדעות.

אם לא שנאמר שהר"ת והראב"ד חלוקים עליו בזה, והם הכריעו, ולכך לא חשו שמה יבא משיח פתאום: (ד) ולפענ"ד בס"ד נראה לומר בזה דבר חדש ונכון. דהנה אמרינו בש"ס סנהדרין כ"ב ע"ב: רבי אומר אומר אני פהנים אסור מ לשנות יין לעולם.

אבל מה אעשה שתקנתן קלקלתן. ואמר אפיי כמאן שתו פהני האינדנא חמרא.

כרפי. מכלל דרבנן אסרי.

היינו טעמא מהרה ובנה ביהמ"ק, ובעינין פהו הראוי לעבודה וליפא. ופירש"י ו"לדרבי לא חייש שמא יבנה פתאום עש"ה.

ואמרין בש"ס עירובין מ"ג רע"ב: הריני נזיר ביום שבו דוד בא מותר לשמות יין בשבתות ויו"ט. ואסור לשמות יין כל ימות החול.

ובתוס' שם ד"ה ואסור. הקשו: מאי שנא דלא אסרינן פהו לשמות יין לעולם.

כדאמרין בסנהדרין דכ"ב. אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו.

פ"י שעברו כמה שנים שלא נבנה הבית. ואמאי לא חיישינן לכו דוד כי הכא? ותירצו והתם ליפא איסורא דאפשר בכרו אחר וו ישן מעט.

אבל הכא אי אתא עובר על נזירותו. ור"ח מפרש ביום שבו דוד בא שראוי לבא.

והשתא לא קשיא מידי עכ"ל. נמצא לתירוץ ראשון של התוס' דהיכא דאיפא איסורא חיישינן שמא יבא בן דוד היום.

אם בן הכא נמי בטומאת פהו איפא איסורא שמא יבא משיח היום. וא"כ הוסיף ימי טומאה שלא יוכלו להזות עליו היום או מחר וגרם טומאה לעצמי.

וא"כ אסור לכהו לטמאות אף שנטמא פ"א כנ"ל. ולר"ת שסובר כהראב"ד דכהו שנטמא פ"א אין בו איסור טומאה כנ"ל.

וע"כ שאינו מחלק בין איפא איסורא לליפא איסורא. דהא בכהו טמא איפא איסורא.

ואפ"ה לא חייש שמא יבא משיח ואיפא הוספת ימי טומאה. ואם בן הר"ת לא הי' יכול לתרץ כמו תירוץ קמא של התוס' הנ"ל.

דהא לשיטתו אינו סובר בן. ולכן הוכרח ר"ת לשיטתו לומר תירוץ אחר על קושנית התוס' ומפרש ביום שבו דוד בא שראוי לבא.

ודוק היטב, וזה נכון: ולכאורה י"ל דגם הראב"ד אזיל לשיטתו. דהנה הרמב"ם בפ"א מהל' ביאת מקדש ה"ז דעתו דגם בזה"ז פהו המפיר משמרתו אסור לשמות יין כל אותו השבוע.

והראב"ד שם פליג עליו, וסובר דכהנים מותרים לשחות בזה"ז, שאין עכשיו שעת עבודה. ולמהרה יבנה לא חיישינן ע"ש ועיין בירושלמי תענית פ"ב הי"א.

עפ"י גירסת הק"ע שם. ודו"ק] הרי לפנינו והראב"ד לא חייש שמא יבנה.

וא"כ להראב"ד לא שייך הוספת ימי טומאה בזה"ז, דלא חיישינן שמא יבנה במהרה ויהי' לנו אפר פרה כנ"ל. אף יש לדחות דע"כ לא כתב הראב"ד דלא חיישינן שמא יבנה במהרה, אלא היכא דליפא איסורא דאף כשיבנה ביהמ"ק אפשר בכהו אחר או ישן מעט.

משא"כ היכא דאיפא איסורא חי שיינן שפיר שמא יבנה במהרה. וא"כ הכא נמי בטומאת פהו איפא איסורא כנ"ל, חיישינן שמא יבנה במהרה.

כתירוץ קמא בתוס' עירובין הנ"ל. אם לא שנאמר שהראב"ד מפרש להסוגיא דעירובין מ"ג הנ"ל כתירוץ השני, והוא פירוש ר"ח.

ועל זה אין ראוי מן כרחת. אדרבה י"ל פין שהראב"ד שמתק בהל' נזירות פ"ד הי"א.
ע"ש שכתב הרמב"ם: הריני נזיר ביום שכן דוד בא אם בחול נדר ה"ז אסור לעולם וכו'.
וע"כ דחיישינן שמה יבא בן דוד היום.

וע"כ שאינו מפרש כר"ת. והראב"ד שמתק ולא העיר עליו.
ואפשר דס"ל דהיכא דאיכא איסורא חיישינן שמה יבא במהרה. אבל הרמב"ם ז"ל שפיר
נוכל לימר דאזיל לשיטתו, ולקח מחייב בהל' נזירות אף בנטמא בו ביום.
משום דאזיל לשיטתו בהל' ביאת מקדש פ"א ה"ז דחייש שמה יבנה במהרה. וע"ש בכ"מ
שני תירוצים ודו"ק.

ואזיל לשיטתו עור בהל' נזירות פ"ד הי"א ה"ל. ואם פן הכא נמי בטומאת פהו חיישינן
שמה יבא משיח היום.

וא"כ איכא הוספת טומאה בין להטמא בין להנוגע בו ודו"ק ועפ"י"ז יש לפלפל בדברי
הנקה"כ בסי' ק"ב בשם או"ה והרמ"א. ודו"ק היטב ב):** (ב) ראה בכ"מ בפ"ד מהל'
נזירות הי"א מה שהקשה על הרמב"ם שכתב שמוטר בשבת מפני שהוא ספק נזירות
להקל ובגמ' אמרינן מפני שקודם שיבא בן דוד יבא אליהו ואין אליהו בא בע"ש.

עש"ה ובלח"מ. במח"כ אישתמיט מהם דבר הרמב"ם בהל' מלכים פי"ב ה"ב שאין
להכריע ע אם יבא אליהו קודם בן דוד או קיים גוג ומגוג עש"ה.

ועיין בפלתי סי' ק"י בבית הספק בסופו. ויש לפלפל בזה ולא עט האסר פה:**) (ה)
פעת נתיישבתי במה שכתבתי לעיל שהמחלוקת הקדמונים אי שייך הוספת טומאה בזה"ז
תליא אי יבא אליהו קודם משית או לא.

עפ"י ה, הפסיקתא רבתי".

הנה מלבד שהפסיקתא סותר לדברי הגמ' בעירובין מ"ג ה"ל שאין אליהו בא רק יום
אחד קודם ביאת משיח וכדפריש שם: והא לא אתא אליהו מאתמול. ואם פן אפתי שייך
הוספת ימי טומאה ודו"ק.

אך בלא-זה יש לדחות עפ"י הירושלמי פ"ה דמע"ש ה"ב. [מובא בתויו"ט מעשר שני
פ"ה מ"ב בד"ה ותנאי היל] שביהמ"ק עתיד להבנות קנים למלכת בית דוד עש"ה.

ואם פן יהי להם אפר פרה קודם ביאת אליהו ומשיח. דתיכף בזמן בנגן ביהמ"ק יקריבו
קרבנות והי' להם אפר פרה.

ועיין בראב"ד הנ' ביאת מקדש פ"א ה"ז. ובכ"מ שם ודוק היטב.

ולדעת. במחכ"ת של התויו"ט ובמעשר שני ה"ל) אישתמיט מני' דברי הרמב"ם בהל'
מלכים פי"א ה"א שכתב ז"ל: המלך המשיח עתיד לעמוד להחזיר מלכות בית דוד וכו'
ובונה ביהמ"ק וכו' עכ"ל.

וכן הוא בהלכה ד' שם להדיא ע"ש. הרי שדוד יבנה ביהמ"ק.

היפוך הירושלמי הנז' וצע"ג. ראה תוס' שבועות ט"ו ע"ב ד"ה אין.

פָּתְבוּ בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ תַּנְחוּמָא, דְּבַנְיָן בִּיהֵמ"ק לְעֵתִיד יְהִי עֲשׂוּי מְאָלְיוּ בִּיְדֵי שְׂמַיִם. וּכ"כ רַשִׁי"י בַר"ה ל' ע"א.

וּבְרַשִׁי"י סִיכָה מ"א ע"א ד"ה אִי נָמִי. דְּבִיהֵמ"ק דְּלְעֵתִיד עֲשׂוּי בִּיְדֵי שְׂמַיִם.

וּי"ל דְּבַנְיָן פְּלִיגוּ הִירוּשְׁלַמִי וְהֶרְמֵב"ם הַנֶּ"ל וְדו"ק וְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם הַנֶּ"ל נִשְׁמְטוּ מֵהַגָּאוֹן בְּעַל,, מְנַחֵת חִינוּף" (מְצֻנָה קנ"ב) שְׁהַקְשָׁה לְשִׁטַּת הֶרְמֵב"ם בַּהֲל' בִּיאַת מְקַדְשׁ הַנֶּ"ל ד,, פְּהַגִּים בִּזְה"ז אֲסִירִים לְשָׁחוֹת יַיִן בְּמַכִּיר מִשְׁמֵרְתוֹ".

אֲמַאי לֹא יִהְיוּ מְנוֹתָרִים בְּשַׁבָּתוֹת וּי"ט דָּאִין בְּן דָּוִד בָּא? וְתִרְיָן דְּבַנְיָן בִּיהֵמ"ק יָכוֹל לִהְיוֹת קִידָם בִּיאַת בְּן דָּוִד. כַּמֶּש"כ הַתּוּרִי"ט.

וּבַנְיָן בִּיהֵמ"ק יָכוֹל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. כַּמֶּש"כ רַשִׁי"י בַר"ה הַנֶּ"ל עכ"ל.

וְלֹא הִבִּיא מֵהַתּוֹס' שְׁבוּעוֹת בְּשֵׁם הַתַּנְחוּמָא הַנֶּ"ל. וּבַמַּחֲכ"ת אִינְשֵׁי מִיִּטְתִּיהָ שְׁדַעַת הֶרְמֵב"ם שְׁבֹן דָּיִד יִבְנֶה בִּיהֵמ"ק.

וְלֹא בִּיְדֵי שְׂמַיִם. וְאַכְתִּי קֶשֶׁה לְהֶרְמֵב"ם יִהְיוּ מְנוֹתָרִים לְשַׁבָּתוֹת בְּשַׁבָּתוֹת וּי"ט.

וְלִדְעֵתִי זֶה הִיא כְּנוֹנַת הַס', יִד דָּוִד" בַּמֶּש" תַּעֲנִית שְׁהַקְשָׁה כֵּן.

וְהַמְנ"ח תַּמָּה עָלְיוּ שְׁנַעְעֵלֶם מִמְּנוּ הַרַשִׁי"י. וְלִדְעֵתִי הַקְשָׁה לְהֶרְמֵב"ם לְשִׁיטָתוֹ.

וְדו"ק כִּי זֶה בְּרוּר. וּי"ל גַּם עַל הַכ"מ פ"א מַהֲל' בִּיאַת מְקַדְשׁ ה"ז שְׁפָתַב שְׁפָשִׁיבְנָה בִּיהֵמ"ק אֲפִי אִם יִבְנֶה בִּיְדֵי שְׂמַיִם כו' ע"ש.

וְקֶשֶׁה הֵא לְהֶרְמֵב"ם בְּן דָּוִד עֵתִיד לְבַנוֹתָהּ. וְגַם י"ל עַל הַכ"מ שֵׁם בַּמֶּש"כ שְׁפָלֵא בִּיהֵמ"ק אֲפָשֶׁר לְהַקְרִיב וְהַבֵּן.

וַיֵּשׁ עוֹד לְפַלְפֵּל בְּזֶה. וְעַיִן יָן ש"ם ב"ק ס' ע"ב: וְאַנְי עֵתִיד לְבַנוֹתָהּ בָּאֵשׁ ע"ש.

וַיֵּשׁ לְדַחוֹת [בְּמָה שְׁפַלְפַלְתִּי אִם חִיִּישִׁינָן שְׁמָא יָבֵא מְשִׁיחַ פְּתָאוּם. רָאָה בְּשׁו"ת חֲתָם סוֹפֵר חִי"ד ס' ש"ו ע"ש.

וַיֵּשׁ לְפַלְפֵּל בְּדַבְרֵי וְאֲכַמ"ל]: (ו) וְעֵתָה נִתְנָה רֵאשׁ וְנִשְׁוֹבָה וְנִחְקוֹרָה בְּדַעַת הַרְאָב"ד אִי בְּעֵי לְהַתִּיר לְגַמְרֵי טְוִמָּאָת פְּהַגִּים בִּזְה"ז לְכַתְחָלָהּ. אוּ לֹא בְּעֵי אֱלֵא לְפוֹטְרָם מִמְּלָקוֹת.

כַּמֶּש"כ: ,,וְהַמְחַיֵּב אוֹתָם עָלְיוּ לְהִבִּיא רְאִיָּה".

אֲבָל אִיסוּרָא מִיָּהָא אִיכָא. אוּ מַד"ת אוּ מַד"ס.

הִנֵּה מַה,, מְשַׁנָּה לְמַלְךְ" בַּפ"ג מַהֲל' אֲבָל הַנֶּ"ל, מוֹכַח לְהַדְיָא שְׁפוֹבֵר שְׁאִין כָּאֵן א סוּר כָּלֵל לְהַרְאָב"ד וְע"ש שְׁהַקְשָׁה מֵהָאֲמוּרָאִים שְׁצִיִּינוּ קְבָרוֹת.

רָאָה בַּס', מְנַחֵת חִינוּף" מְצֻנָה רַס"ג הַנֶּ"ל, פָּתַב בְּדַעַת הַרְאָב"ד הַנֶּ"ל שְׁפוֹבֵר כַּר"ת דְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן יֵשׁ.

וְכַמְבּוֹאֵר בְּרֵא"ש בַּהֲל' טְוִמָּאָה הַנֶּ"ל וְתַמָּה עַל הַמַּל"מ הַנֶּ"ל שְׁהַקְשָׁה מֵהָאֲמוּרָאִים ע"ש. בַּמַּח"כ אִינְשֵׁי מִיִּטְתִּיהָ דְּבַרֵי הַשְּׁבִירֵי קָרְבָן (עַל הִירוּשְׁלַמִי נְזִיר פ"ז ה"א בַּד"ה אֲכַרִּיז) שְׁפָתַב דְּהַרְאָב"ד מוֹדָה דְּאִיסוּרָא דְּרַבְּנָן מִיָּהָא אִיכָא.

וְכַתֵּב כֵּן גַּם בְּדַעַת הָרִי"ף. וְהַשִּׁיג עַל הַמַּל"מ ע"ש.

אף גם אִינְשֵׁי מִהַגְּאוֹן מְנַחֵת חִינוּךְ ז"ל דְּבָרֵי הַדְּגוּל מְרַבֵּה"ב בְּשֵׁ"ב שֶׁכָּתַב:
„אולי לא אָמַר הָרַאב"ד אֶלָּא לְעֵינֵי חַיִּיב מְלָקוֹת.

אָבֵל לְעֵינֵי אִיסוּר אוּלֵי אִפִּי אִיסוּר תּוֹרָה יֵשׁ" ע"ש. הָרִי וְשׁוֹבֵר הַדְּג"מ בְּדַעַת הָרַאב"ד
דְּאִסִּיר מְדַאֲרֵינָא.

רָאָה בְּהַגְהוֹת יָד וְשׂאוֹל בְּשֵׁ"ב צִיָּיִן עַל הַדְּג"מ: וְעֵינֵי שׁוֹ"ת רִשְׁפִּי"א ח"א ס'י
שׁכ"ד שֶׁכָּתַב דְּלֵהֲרַאב"ד לִיכָּא שׁוּם אִיסוּר. וּבְשֵׁיטַמ"ק נְזִיר לֹא מְשַׁמֵּעַ כֵּן.

עש"ה מֵה שְׁצִיָּיִן לְכַמָּה פּוֹסְקִים. וּמְשַׁמֵּעַ מְדַבְּרֵי וְשֶׁלְשִׁיטַת הָרִשְׁפִּי"א לְהָרַאב"ד לִיכָּא
אִפִּי אִיסוּר דְּרַבְּנָן.

רָאָה בְּשׁוֹ"ת חֶסֶד לְאַבְרָהָם חַי"ו"ד ס'י ק"ז חֶקֶר ג"כ בְּדַעַת הָרַאב"ד אִי הַתִּיר לְגַמְרֵי אוּ
דְּאִיכָּא אִיסוּרָא מִד"ס. וְכַתֵּב: לְכַאֲוָרָה מְשַׁנָּה שְׁלִימָה בְּבְרִייתָא דְּאָבֵל רַבְתֵּי הַגָּ"ל
בְּפְלוּגְתָּא דְּר"ט וְרַע"ק דְּתַנְיֵין תַּמָּן פִּירֵשׁ ה"ז לֹא יִטְמָא וְלֹא פְּלִיג רַע"ק בְּהָא.

דְּאֶלְמָא מָא פַּכ"פ אִיסוּרָא מִיָּהָ אִיכָּא. וְכ"כ הָרַא"ש הַגָּ"ל וְכו'.

וְאוּלָּם בְּתוֹס' נְזִיר דְּמ"ג ד"ה מְהַכָּא מְשַׁמֵּעַ יְפֵלָא מְאֹד וְכו' וְאִילָּם לִפ"מ שֶׁהוֹאֲלֵנוּ לְדַבְּרַ
דְּאִין עֵינֵי פְּלִיגְתָּא דְּרַבָּה וְר"י שְׁנַחֲלֵקוּ אִי רִשְׁאֵי לְטַמְאוֹת לְמַת פְּשֻׁטְמָא כְּבָר. לְפְלוּגְתָּא
דְּר"ט וְרַע"ק בְּטוֹמְאוֹת קְרוֹבִים דְּשָׁם מְטַעְמָא אַחְרֵינָא אֲתִינֵן עֲלֵה דְּמָאן דְּמַתִּיר הוּא מְשׁוּם
דְּהוֹאִיל וְאִינְשֵׁי אִינְשֵׁי רִי.

וְלֹא מִיִּתּוּרָא דְּקָרָא דְּוֹלָא יְחַלֵּל דְּשָׁם ל"ח מְחַוֵּל וְעוֹמֵד הוֹאִיל וְהַתּוֹרָה הַתִּירָה לוֹ לְטַמְאוֹת
וּמְצוּהָ אִיכָּא לְטַמְאוֹת כְּנ"ל. וְא"כ בְּוֹדָאֵי לֹא חֲשִׁיב מְחַוֵּל א"כ גַּם בְּזוּהָ אִין כָּאן קוֹנְשֵׁי
דְּוֹדָאֵי בְּנֻטְמָא לְקְרוֹבִים.

נְהִי דְּמַה"ת מוֹתֵר לְרַע"ק לְטַמְאוֹת לְמַת אַחַר מְשׁוּם דְּהוֹאִיל וְאִינְשֵׁי רִי אִינְשֵׁי רִי. שְׁפִיר
י"ל דְּמְדַרְבְּנָן מִיָּהָ אֲסֻרוּהָ.

כְּמוֹ דְּאִמְרֵינֵן בִּיבְמוֹת ח' ע"ב וְשֶׁאֵר דְּוֹכְתֵי בְּטוֹב"י שְׁרָאָה קְרִי דְּאִף דְּשִׁרֵי לְכַנּוּס לְמִקְדָּשׁ
מְשׁוּם הוֹאִיל וְאִינְשֵׁי רִי אִינְשֵׁי רִי. מ"מ אֲסוּר מְדַרְבְּנָן.

אָבֵל בְּסוֹגֵיָא דְּנְזִיר בְּכַהֵן שְׁנַטְמָא בְּאִיסוּר דְּאֲתִינֵן עֲלֵה לְהַתִּיר לְטַמְאוֹת מִיִּתּוּרָא דְּקָרָא
דְּוֹלָא יְחַלֵּל בְּמִי שְׁאִינּוּ מְחַוֵּל יֵצֵא זֶה שְׁכָּבֵר מְחַוֵּל. וְא"כ הוֹאִיל וְהִיא מְקָרָא מְפוֹרָשׁ
בְּתוֹרָה לְהַתִּיר אִין כַּת בִּיד חַז"ל לְאֲוֹסְרוֹ.

כְּמ"ש בְּט"ז או"ח ס'י תְּקַפ"ח עכ"ל. וְכ"כ בְּט"ז יו"ד ס'י קי"ז סק"א.

ע"ש בְּפִתְח"ת מִש"כ בְּזוּהָ שְׁכַמָּה אַחְרֵינָם הַשִּׁיגוּ עַל הָאֵי פְּלִלָּא וְהַט"ז ע"ש. וְאִנִּי הָרַאֲתִי
לְדַעַת דְּבַהֲאֵי פְּלִלָּא דְּהַט"ז פְּלִיגֵי בְּזוּהָ רַבּוֹתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' ז"ל.

דְּאִמְרֵינֵן בִּיבְמַת מ"ח ע"ב: מְקַיָּיִן עֲבָדִים שְׁאִינֵן מְלִין דְּבָרֵי ר' יִשְׁמַעֵאל. וְרַע"ק אוֹמֵר
אִין מְקַיָּיִן.

א"ל ר"י הָרִי הוּא אוֹמֵר וַיִּנְפֹּשׁ בֵּן אֲמַתָּה וְכו'. וּבְתוֹס' שָׁם ד"ה אִין מְקַיָּיִן.

פ'י ריב"ן וְשֵׁלָא יְנַסֵּף יַיְנוּ וְקַשְׂיָא. וְעוּד דְּמִתְשׁוּבְתוֹ שֶׁל ר' יִשְׁמַעְאֵל.
מִשְׁמַע דְּמִדְּאוּרְיִיתָא פְּלִיגֵי עֵשׂ"ה. וּלְפִי"ד הַט"ז הַגְּ"ל י"ל דְּשִׁפִּיר הַשִּׁיב ר' יִשְׁמַעְאֵל:
הָרִי הוּא אוֹמֵר וַיִּנְפֹּשׁ בְּוֹ אֲמַתָּה.

וּא"כ הַתּוֹרָה הַתִּירָה בְּפִירוּשׁ וְאִין כַּח בֵּיז חַז"ל לְאַסּוֹר מִשׁוּם שֶׁלָּא יְנַסֵּף יַיְנוּ. וְלֹא קִשָּׁה
מִיָּדֵי עַל הַרִיב"ן.

וּמִדְּלָא מְתַרְצִים הַתּוֹסֵף פֶּן. ע"כ וְשֶׁפְּלִיגוּ עַל הָאִי פְּלִלְא אֲבָל הַרִיב"ן י"ל דְּסוֹבֵר הָאִי פְּלִלְא
וְדו"ק.

וְעֵינָן בְּקוֹמֵץ מְנַחֵה מְצֻנָה רַפ"ז מִש"כ עַל הָאִי פְּלִלְא. וְעֵינָן בַּפּמ"ג או"ח בְּפִתְיָה כּוֹלֶלֶת
ח"א אוֹת ט"ו.

וּבִישִׁי"ע יו"ד ס' צ"ח. וּבְשׁו"ת טוֹטו"ד ס' כ"ב.

וּבִס' שִׁירֵי טְהָרָה ס' קפ"ט תְּשׁוּבָה ב'. וַיֵּשׁ לְפִלְפֵל וּאֲכַמ"ל.

עַכ"פ מְצִינּוּ לְמִיָּדִין מִהַשׁו"ת חֲסֵד לְאַבְרָהָם הַגְּ"ל דְּלֵהֲרַאב"ד אֲפִי אִיסוּרָא מִד"ס לִית
כָּאן, מִשׁוּם דְּהַתּוֹרָה הַתִּירָה בְּפִירוּשׁ אִין כַּח בֵּיז חַז"ל לְאַסּוֹר. וּלְפִי מָה שֶׁפִּתְבַּתִּי יֵשׁ
מִחֲלֻקַּת בְּזוּה בְּהַתּוֹסֵף הַגְּ"ל.

רְאָה בְּשׁו"ת חַת"ס חו"ד ס' שֶׁל"ט הַגְּ"ל הֵבִיא דְּבַרֵי הַרְאָב"ד בְּתַמִּים דְּעִים ס' רל"ו
פְּסָק לְהִדְיָא פְּהַרְמַב"ם הַגְּ"ל. וְכַתְּב: וְתַרֵי רְאָב"ד הָוָה עֵשׂ"ה.

וְרְאָה עוּד בְּשׁו"ת חַת"ס חַאו"ח ס' כ"ג לְמַד מִהַרְאָב"ד בְּפִירוּשׁוֹ לְמַס' תְּמִיד דְּאָף פֶּהָן
שֶׁכָּבֵר טָמֵא בְּטוֹמְאָת מַת אָסוּר לוֹ מֵה"ת לְכַנּוּס לְאַהֲל הַמַּת ע"כ. אָף שֶׁהַמְעַיְינִין הֵיטֵב
בְּהַרְאָב"ד שֶׁם שְׁפִינִים: וְהַמְחַמֵּיר יִתְבָּרֵךְ.

וְרְאָה שְׁאִין כָּאן אָף אִיסוּר דְּרַבְּנָן עֵשׂ"ה וְדו"ק: (ז) סוּף דְּבַר הַפֶּל גְּשָׁמַע וְשִׁישׁ פְּמָה
אַחַרְוֵנִים הַסּוֹבְרִים בְּדַעַת הַרְאָב"ד שְׁאִין כָּאן אֲפִילוּ אִיסוּר דְּרַבְּנָן. וְאִם כֵּן לְפִי מָה
שֶׁבִיאוּרְתִי לְעִיל דְּהַרְאָב"ד וְהַר"ת קִיָּמוּ בְּחֻזָּא שִׁטָּה וְאִין הַרְאָב"ד יַחִיד בְּדְבַר.

א"כ עַכ"פ מִיָּדֵי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא. וַיֵּשׁ לְצַרֵּף סְפִיקָא זֶה לְכָל סְפִיק דְּעַלְמָא לְהַתִּיר.

וּבַפֶּרֶט הֵיכָא שְׁנַטְמָא בְּאוֹתוֹ יוֹם יֵשׁ הַרְבֵּה מִתִּירִין לְטַמְאוּת. הַר"ת וְהַרְש"י וְהַש"ג בְּשֵׁם
בַּה"ג וְס' יְרֵאִים וְרְאָב"ד וּמְצִאתִי בְּבִרְכֵי יוֹסֵף יו"ד בְּשִׁירֵי בְּרַכָּה ס' שַׁע"ג הֵבִיא בְּשֵׁם
כְּנַה"ג דְּהַאֲוֹרְחוֹת חַיִּים פְּסָק ג"כ כַּר"ת.

וְלֹא כַּב"י שֶׁכ' שֶׁסְּבַרְת ר"ת יַחִידָאָה. וְא"כ הֵיכָא שְׁנַטְמָא בּוֹ בְּיוֹם בְּנוֹדָאִי שֶׁהִדִּין פֶּשׁוּט
וּבְרוּר דְּחֻזֵי לְאַיְצְטְרוּפִי כָּל הַנֶּהָךְ פּוֹסְקִים הַגְּ"ל לְסָפֵק דְּמוֹתֵר לְטַמְאוּת.

וּכ"ת הָאִיף אֲפִשֵׁר לְכַהֵן שְׁנַטְמָא בּוֹ בְּיוֹם מָה לְכַהֵן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת וְאַחַד מֵאַלְפֵי יְמִצָּא
שְׁמַטְמָא לְקְרוּבִים אוֹ לְמַת מְצֻנָה. זֶה לִיתָא דְּהֵנָּה בְּשׁו"ת חַת"ס ס' ש"מ נְתַקְשָׁה בְּלִשׁוֹן
הַרְאָב"ד הַגְּ"ל שֶׁכַּתְּב: „וְהַפְּהָגִים בְּזוּה"ז טָמְאֵי מֵתִים הֵם" וְהַקְשָׁה ג"כ מֵאִין נְטָמָא
הַפְּהָגִים בַּט"מ מָה שֶׁבִּיחַ"ק וְכו" ע"ש מִש"כ.

ולפענ"ד נראָה דֶהֱרֵאָב"ד אָזיגל לְשִׁיטְתּוֹ. דֶּהֱנָה בַחַת"ס או"ח סי' כ"ב הַנֶּ"ל הִבִּיא
לְהֶרֶאָב"ד בְּפִירוּשׁוֹ לַמַּס' תְּמִיד שֶׁהִבִּיא דְבָרֵי הַמְקַצְעוֹת שְׁחִיבֵר ר"ח ז"ל דְּכֵהֵן הַנִּכְנָס
בְּבֵית שְׁהֶאֱשָׁה גְדָה שָׁם לֹא יִבְרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל וּבִרְכָתוֹ קָלְלָהּ תַּחֲשֹׁב לֹא וּלְזַרְעוֹ.

וְנִדְחַק לְמִצּוֹא טַעַם וְעֵינֵקֶר דְּבָרָיו לְחוּשׁ לְדְבָרֵי רַע"ק בַּמַּס' שְׁבַת ר"פ רַע"ק. וּבְמַתְנֵי
דַּע"ז מ"ז ע"ב דְּעֵבוֹדָה זָרָה אֵינְתִּישׁ לְגִדּוּדָה לְהַחְמִיר וְא"כ ה"ה גְּדָה אֵינְתִּישׁ לַע"ז.

וְע"ז לְמַת שְׁפִהוּ מְוֹזָהר דְּלֹא יָבֵא וְכו' וְשׁוּב גְּסַתְפֵּק אִם ר"י שְׁבַס' מְקַצְעוֹת גַּם בְּזוּה"ז
אָמְרוּ וּמַסִּינִים וְהַחְמִיר מִתְבָּרַךְ עַש"ה. וְהָרִי מְדַעַת הֶרֶאָב"ד דֶּהֱבֵא לְאֶהֱל גְּדָה הָגוֹי כְּמִי
שְׁבֵא לְאֶהֱל הַמַּת.

וּמַכַּש"כ הֶבֵּא לְאֶהֱל ע"ו דְּאֵינְתִּישׁ לְמַת. וְע"ש בַּחַת"ס בְּאו"ת הַנֶּ"ל שְׁפִלְפֵּל בְּזָה, וְכַתְּבִי:

וּמ"מ צ"ל ע"ד דְּאֶדְרָבָה אֵי קִי"ל בַּפ"י דַּרְע"ק כְּרָבָה דְּאֶפִּי בְּאֶהֱל קְאָמֵר א"כ פְּשִׁיטָא דְּלִית
הַלְקָתָא כַּרְע"ק. דֶּהֱא קִי"ל בְּחִילִין י"ג כְּרָבָנָן דְּרִיב"ב דְּתַקְרֹנְבַת ע"ז אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֶהֱל,
דְּלַעֲנָן אֶכִּילָהּ אֵינְתִּישׁ, וְלֹא לַעֲנָן טְוִמְאָה וִי"ל עַפ"ד הַתּוֹס' שָׁם וּבַע"ז ל"ב ע"ב ד"ה
וְהִיּוֹצֵא וְכו' עַש"ה.

עַכ"פ לְהֶרֶאָב"ד הַנֶּ"ל ע"כ מְוֹכְרִינִין לֹמֵר דְּפוֹסֵק כְּרִיב"ב וְכַרְע"ק, וְהַנִּכְנָס בְּאֶהֱל ע"ז
כְּאֵלוֹ נִכְנָס בְּאֶהֱל הַמַּת וְכֵן בְּאֶהֱל גְּדָה. וְאֵן לֹה כְּהֵן גְּוֹזָהר בְּזָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לִינְזָהר, וְשְׁפִיר
כְּתַב הֶרֶאָב"ד דְּבִזוּה"ז כְּוָלְנוּ טְמֵאֵי מַתִּים וּבְוֹדָי שְׁפָל אֶחָד מִהַכְּהֻנִּים גְּטַמֵּא בּוֹ בַּיּוֹם אִו
בְּאֶהֱל גְּדָה, אִו בְּאֶהֱל ע"ז, כִּי מִמֶּשׁ אֵי אֶפְשָׁר לִינְזָהר בְּזָה.

כֵּן נִרְאָה לִי לְכַאוֹרָה. וּבְזָה הִי' נ"ל לְדַחֲוֹק וּלְיִשְׁבֵּי קוֹשְׁיֵית הַחַת"ס דֶּהֱרַמְב"ם רַפ"ו מַה"ל
שְׁאָר אַבּוֹת הַטְּוִמְאָה, פֶּסֶק כְּרָבָנָן דְּרִיב"ב וּכְרָבָנָן דַּרְע"ק, וְהֶרֶאָב"ד שְׁתַּק הֶתֶם וְאוֹדוּי
אוֹדִי לִי'.

וּלְפִי מַה שְׁפַתְבְּתֵי נִיחָא קֶצֶת דִּישׁ לִימֵר דֶּהֱרֵאָב"ד סְמָךְ עֲצָמוֹ עַל מַש"כ בַּה"ל גְּזִירוֹת
שְׁהַכְּהֻנִּים טְמֵאֵי מַתִּים וְהַפֵּל יוֹדְעִים שְׁאֶחָד מְאֵלָף כְּהֻנִּים יְטַמֵּא לְמַתִּים. וְע"כ כְּוָנְתּוֹ
שְׁהַכְּהֻנִּים טְמֵאֵי מַתִּים בְּאֶהֱל ע"ז, אִו בְּאֶהֱל גְּדָה, דְּאֵינְתִּישׁ לְמַתִּים, וְאֵי אֶפְשָׁר לְשִׁים
כְּהֵן לִינְזָהר בְּזָה.

וְא"כ הֶרֶאָב"ד אָזיגל לְשִׁיטְתּוֹ. וְאִם כֵּן לְדַעַת הֶרֶאָב"ד וְהַר"ת שְׁפִיר אֵיכָא סְפֵק סְפִיקָא
בַּנְד"ד.

שְׁמָא הַכְּהֻנִּים אֵינְ עֲלִיָּהֶם חַיִּיב טְוִמְאָה בְּזָה. כְּהֶרֶאָב"ד וְהַר"ת.

וְאִת"ל דְּלֹא כְּהֶרֶאָב"ד דִּילְמָא גְּטַמֵּאוּ בּוֹ בַּיּוֹם כְּאֵינְ לֹה כְּהֵן מְוֹזָהר כְּנ"ל. וְאִם כֵּן חֲזִי עוֹד
לְאֵינְצְטְרוּפֵי דַּעַת רַש"י וְהַר"ת וְכַה"ג וִירָאִים וְהַאֲוֹרְחוֹת חַיִּים, דְּכַבְּטַמֵּא בּוֹ בַּיּוֹם אֵינְ
עֲלִיָּהֶם חַיִּיב טְוִמְאָה כְּנ"ל.

וְא"כ בַּנְד"ד בְּקַבְּרֵי עַפּו"ם אֵיכָא עוֹד סְפֵק שְׁמָא עַפּו"ם אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֶהֱל כְּהֶרַמְב"ם.
וְלִהְיָרָאִים אַף בְּמַגַּע אֵינְם מְטַמֵּאִים.

רָאָה בְּרַשְׁבֵּ"ץ ח"ג סי' שַׁכ"ח. מוּבָא בְּבִרְכַּי יוֹסֵף.

וגם מש"כ בפ"מ ח"ב סי' י"ד וסי' קנ"ב הביא ראיות להרמב"ם וליראים ע"ש. ואם כן לדינא מותרים לילך עכ"פ להלן מביה"ק מטעם ס"ס הנ"ל.

כּוּן נִרְאֶה לִי לְכַאוֹרָה: (ח) שׁוּב נְתִיבִישְׁבְּתִי דִישׁ לֹמַר אִי מְצַרְפִּים לְדַעַת הֶרְאָב"ד בְּמַס' תְּמִיד בְּשֵׁם הַמְקַצְעוֹת הַנִּלְדַע"ז אִיתְקַשׁ לְמַת, וְנִדְּהָ אִיתְקַשׁ לַע"ז. שׁוּב אִי אֶפְשָׁר לְצַרְף דַּעַת הַפִּיֶסְקִים דְּעַפּו"ם אִינוּ מְטַמָּא בְּאַהֲלָה.

דְּהַנְּהָ דַעַת הַמְקַצְעוֹת לְפִי הֶרְאָב"ד הוּא מְשׁוּם דְּפֶסֶק כְּרִיב"ב בְּחֻלְיִן י"ג ע"ב דְּסוּבֵר תְּקוּרְבָת ע"ז מְטַמָּא בְּאַהֲלָה. שְׁנַאֲמַר וְיִצְמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וְיֵאָכְלוּ זִבְחֵי מַתִּים מַה מֵת מְטַמָּא בְּאַהֲלָה.

אַף תְּקוּרְבָת פ"ז מְטַמָּא בְּאַהֲלָה ע"ש. וְקִשָּׁה מִנ"ל דַע"ז מְטַמָּא בְּאַהֲלָה מְדַבְּרִי זִבְחֵי מַתִּים. דִּקְלָמָא לְמַת עַפּו"ם אִיתְקַשׁ שְׁאִינוּ מְטַמָּא בְּאַהֲלָה וּמְצַאֲתִי בְּשׁו"ת בֵּית יִצְחָק (לְהַגְאֹן מְלָבּוּב ז"ל) חֲאו"ח סי' י"ד אוֹת י"א הִבִּיא כּוּן בְּשֵׁם מְקַשִּׁים ע"ש. וְע"כ דְּסוּבֵר רִיב"ב דְּמַת נְכָרִי ג"כ מְטַמָּא בְּאַהֲלָה כְּרִשְׁבִּי"ג בְּסוּף אֲהֲלוֹת.

וְאִם כּוּן הֶרְאָב"ד שְׁפּוֹסֶק כְּהַמְקַצְעוֹת שְׁפּוֹסֶק כְּרִיב"ב, ע"כ שְׁפּוֹבֵר ג"כ כּוּן. וְא"כ אִי אֶפְשָׁר לְצַרְף דַּעַת הֶרְאָב"ד הַנִּלְדַע"ז לְהַפּוֹסְקִים דְּסָבְרִי דְּמַת נְכָרִי אִינוּ מְטַמָּא בְּאַהֲלָה.

דְּהָא הֶרְאָב"ד ע"כ שְׁאִינוּ סוּבֵר כּוּן. וְיֵישׁ לְפַלְפֵּל בְּזֵה הַרְבֵּה וְאִכְמ"ל.

אַף בְּאַמַּת יֵישׁ לְצַרְף דַּעַת הֶרְאָב"ד בַּה"ל גְּזִירוֹת שְׁהַפְּהִינִים בְּזֵה"ז טְמֵאֵי מַתִּים. אַף אִם לֹא נֵאמַר שְׁהַרְאָב"ד אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ בְּפִירוּשׁוֹ לְמַס' תְּמִיד כּוּן"ל.

וְכ"ת מֵאִין נְטֵמָאוּ הַפְּהִינִים הֵלָא אֶחָד מֵאַלְף פְּהִינִים יִמְצָא שְׁיִטְמָא לְמַת מְצוּהָ כּוּן"ל י"ל דְּפִי הֶרְאָב"ד הוּא כְּמוֹ שְׁפִי הַגְּאֹן מְלָבִי"ם בְּאו"ח סי' א' ס"ו עפ"י הַפְּתָב שְׁשֶׁלַח ר"ח לְר"ת דְּאִין בֵּית אֶשֶׁר [אִין] בּוֹ טוֹנְמַת חֶרֶב וְאִיזָה בֵּית אֶשֶׁר תִּבְנֶה לִי עַש"ה [רְאֶה בְּרַמ"א יו"ד סוּס"י ש"ס"ט].

ב' דִּיעוֹת אִי פְּהִינִים אֲסוּרִים לִיטְמָא לְחֶרֶב שְׁנֵטְמָא בְּמַת עַש"ה]. וְא"כ שְׁפִיר אִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא נְטֵמָא בּוֹ בְּיוֹם, וְאִיכָּא כָּל הַנִּי סְפִיקָא דְלַעִיל.

סְפִיקָא כְּהַרְאָב"ד וְהַר"ת כּוּן"ל. וְאִת"ל דְּלֹא כְּהַרְאָב"ד שְׁמָא נְטֵמָא בּוֹ בְּיוֹם וְחֻזִי לְאִיִּצְטְרוּפִי הַפּוֹסְקִים הַנִּלְדַע"ז.

וְאִת"ל גַּם זֶה אִינוּ. שְׁמָא עַפּו"ם אִינוּ מְטַמָּא: (ט) וְעַתָּה אֲבָא לְדַבְּרִי כַת"ר אַחֲרֵי שְׁבִיִּאֲרֵתִי בְּעֵזֶה"י חֻוֹת דַּעַתִּי, וְאַרְאֶה אִם כְּנִים דְּבָרִי כַת"ר בְּמָה שְׁכַתְּבָ לְצַדִּד לְהַתִּיר פִּינּוּן שְׁהוּא בִּיה"ק יִשׁוּן, וְחֻלְפוֹ עֲבָרוּ מְשֻׁדָּח מְשֻׁשִׁים שְׁנָה מֵאִז נִבְנוּ הַבָּתִּים עָלָיו.

וְגַם אֶפְשָׁר שְׁלֹא קָבְרוּ בְּמָקוֹם זֶה אִיזָה שְׁנִים רַק בְּצַד אַחֵר. וְיֵישׁ סְפִיקָא אוֹלֵי נִרְקְבוּ הַעֲצָמוֹת לֹא נִשְׂאָר שְׁיַעוֹר שְׁמֵטְמָא בְּאַהֲלָה.

וְעֵינִין בִּירוּשְׁלַמִי נְזִיר פ"ז ה"ב דְּבַמְאָה וְעֶשְׂרִים שְׁנָה לֹא נִשְׂאָר מֵאֲדָם רַק תְּרַנּוּד רִקְב. וְאִם כּוּן הַדַּעַת נוֹתֵן דְּבַחְמֵשִׁים שְׁנָה נִרְקָב שְׁלֹא נִשְׂאָר שְׁיַעוֹר שְׁמֵטְמָא בְּאַהֲלָה.

וְא"כ מְוִתֵּר מְטַעַם ס"ס. שְׁמָא גוֹי אִינוּ מְטַמָּא.

וְשָׂמָא לֹא נִשְׂאָר שְׂעוּר. וְצִירָף גַּם דַּעַת הַשָּׁ"ה וְהָיָה ס"ס בְּדַאוּרֵינָתָא.
וְסַפֵּק אֶחָד בְּדַרְבָּנָן. ע"כ תו"ד: הִנֵּה לַפַּעַם אֵין לְסַמְנָה עַל זֶה, וְלִצְרָף זֶה הַסַּפֵּק
דְּבַחְמִישִׁים שָׁנָה נִרְקָבוּ הַעֲצָמוֹת, וְלֹא נִשְׂאָר פְּשִׁיעוּר.
אִף שֶׁהִבִּיא מִהִירוּשְׁלָמִי שְׁלָמִי הַנָּ"ל אֵין מִהִירוּשְׁלָמִי רֵאִי כָּל כֹּהֵן לְפִי דַעַתִּי. וְזֶה לְשׁוֹן
הִירוּשְׁלָמִי: ,,וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּגו'.

אֶפְשָׁר אָדָם חֵי אֶלְף שָׁנָה. וְכַתִּיב וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה.
אֶלָּא לֵק"כ שָׁנָה הוּא חוּזַר לְמֵלֵא תַרְנוּד רִקְב". וְכֵן, שִׁירֵי קָרְבָן" שֶׁם פָּתַח וְנ"ל: "נ"ל דְּזֶה
פִּירוּשָׁא דְקָרָא בְּלֹא דַוּן רוּחֵי בְּאָדָם שֶׁבְּשִׁקְּמָם בּוּ הָרוּחַ הִנֵּה עֲדִינָן הוּא בְּשָׂר, וְאֵין זֶה
רְצוּנֵי.

אֶלָּא הַבְּשָׂר יִתְקַנְיָם עַד ק"כ שָׁנָה. וְאֵת"פ יִחְזוּר לְמוֹצָאוֹ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא תַרְנוּד רִקְב.
עכ"ל.

וְאֵת"פ הַקְּשָׁה בִירוּשְׁלָמִי עַל זֶה: וְקִשְׂיָא עוּג מְלָךְ הַבְּשָׂן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה. וְתִינּוֹק בֶּן
יָוֵם ק"כ שָׁנָה.

עוּג מְלָךְ הַבְּשָׂן מֵלֵא תַרְנוּד רִקְב וְתִינּוֹק ב"י מֵלֵא תַרְנוּד רִקְב"? הָרֵי לְפָנֵינוּ דְהִירוּשְׁלָמִי
בְּעֲצָמוֹ הַקְּשָׁה עַל מָה שֶׁאָמַר לְעֵיל. וְמִי יֹאמֵר שֶׁנִּשְׂאָר כֹּהֵן בַּמִּסְקָנָא.

וְעֵינָן בַּק"ע וּבַפ"מ שֶׁם וְדו"ק. וְעוּד דְהִנֵּה הַמְעַיִן בַּש"ס דִּילָן, יִרְאֵה דְתַלְמוּדָא דְבַבְלָאָה
לֹא ס"ל כְּדַרְשַׁת הִירוּשְׁלָמִי בְּהָאֵי קָרָא דְוָהִיו יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה.

רֵאִה בַּש"ס חֲוָלִין קל"ט ע"ב: ,,מִשָּׁה מִן הַתּוֹרָה מְנִי.

בְּשָׁגָם הוּא בְּשָׂר". וְפִי' רַש"י: ,,בְּשָׁגָם בְּגִימְטָרִיא כְּמוֹ מִשָּׁה.

וְכַתִּיב שֶׁם וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה. וְכֹהֵן הָיוּ יָמֵי חַיֵּי מִשָּׁה.

כְּלוּמַר עֲתִיד לְבֹא בְּשָׁגָם מִשָּׁה מִן הַנּוֹלָדִים וְכֵן יָמָיו עכ"ל. הָרֵי לְפָנֵינוּ לְהַדְיָא דְהַש"ס
דִּילָן לֹא ס"ל כְּדַרְשַׁת הִירוּשְׁלָמִי הַנָּ"ל.

וְאֵם כֵּן אֵין הוֹכְחָה לְהַש"ס דִּילָן דְלֹא חָסַר ק"כ הוּא חוּזַר לְמֵלֵא תַרְנוּד רִקְב [רֵאִה בַּמַּד"ר
בְּרֵאשִׁית פַּכ"ו ס' ט"ו: בְּשָׁגָם זֶה מִשָּׁה דְחַוְשָׁבְנִי דְדִין הוּא חֲשָׁבִין דְדִין. וְרַבָּנָן מֵיָמֵי לִי
מִהֲקָא: וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה.

וּמִשָּׁה חֵי ק"כ שָׁנָה]: וְלַדַּעַתִּי נִרְאֵה עוּד דְהִירוּשְׁלָמִי הַנָּ"ל מֵיָרִי רַק מִבְּשָׂר. דְהַבְּשָׂר
לֹא חָסַר ק"כ שָׁנָה חוּזַר לְמֵלֵא תַרְנוּד רִקְב.

אֲבָל לֹא הַעֲצָמוֹת. אִף שֶׁבָּר קָפְרָא בִירוּשְׁלָמִי שֶׁם הִבִּיא מִן הַמְקָרָא דִישׁ רִקְב לְעֲצָמוֹת
דְּכַתִּיב ,,וְרִקְב עֲצָמוֹת קִנְיָה" ע"ש.

מ"מ הֵלֵא מוֹדַעַת זֹאת כִּי יֵשׁ עֲצָמוֹת רַפִּים וְעֲצָמוֹת קִשִּׁים. הִנֵּה הַעֲצָמוֹת הַרַפִּים בְּנוֹדָא
הִמָּה כְּבָשָׂר וְיֵשׁ בָּהֶם רִקְב כְּנוֹדַע אֲבָל הַעֲצָמוֹת הַקִּשִּׁים אֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר שַׁבַּק"כ שָׁנָה
הוּא חוּזַר לְמֵלֵא תַרְנוּד רִקְב.

עינין יו"ד סי' צ"ט. והנה מלשון ה שירי קרבו לעיל משמע להדיא שקאי על בשר. ופי' בזה פירושא דקרא בשגם הוא בשר פנ"ל. ולדעתי נראה לי להביא ראי' ברורה לזה.

דהנה בירושלמי הכ"ל הקשה: ,,עוג מלך הפשן מלא תרנוד רקב.

ותינוק בן יומו מלא תרנוד. עוג מלך הפשן ק"כ שנה.

ותינוק ב"י ק"כ פנ"ל, ובש"ס נדה כ"ד ע"ב אמרינו: אבא שאול אומר וכו' קובר מתים הייתי פ"א רצתי אחר צבי ונכנסתי בקולית של מת ורצתי אחריו ג' פרסאות וקוליא לא פלטה פשחזרתי לאחורי אמרו לי של עוג מלך הפשן היטה ע"ש.

הרי דנשאר הקוליא של עוג מלך הפשן אף אחר ק"כ שנה. ואיך אמרו בירושלמי שם דמעוג מלך הפשן נשאר מלא תרנוד רקב אחר ק"כ שנה אלא ע"כ דיש לחלק בין עצמות הרפים לעצמות הקשים.

ואף שיש לדחוק ולומר דמה שהקשה הירושלמי מעוג מלך הפשן אינו אלא משל. כמו שנקט תינוק ב"י נקט גם עוג שהוא אדם גדול.

אף פשטא דירושלמי לא תוכח פן. דאם לא פן למה נקט עוג, הו"ל למינקט סתם אדם גדול בקומה.

וא"כ אין ראי' כל פה מהירושלמי וכן מוכח מעובדא השניה בנדה כ"ד ע"ב הנ"ל שאמר אבא שאול קובר מתים וכו' פ"א נפתחה מערה ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמו. פשחזרתי א"ל עין של אבשלום היטה ע"ש.

הרי שעצמות קיימין יותר מק"כ שנה, וע"ש במהרש"א בחיאג"ד פתב פונה אחרת בגמ' הנ"ל. אף באמת אין הגמ' יוצא מידי פשוטו והפירוש הפשוט, ובפרט היכא שיש נפ"מ לדינא, לא הוי נקטו חז"ל לשון שאפשר למיטעי וז"ב.

והדרשה תדרוש. ויש להביא עוד ראי' ברורה לזה מש"ס נדה ס"א ע"א: אבא שאול אומר מעשה בסלע בית חורון שהי' מחזיקין בה טומאה ולא יכלו חכמים לבדוק וכו' וריב"ח א"ל הביאו לי סדינים ובדקו ומצאו בור גדול מלא עצמות ותנא הוא הבור שמילא ישמעאל בן נתניה חללים דכתיב והבור אשר השליך שם ישמעאל וגו' ביז גדלי' וכו' ע"ש.

הרי שעצמות החללים היו קיימין הרבה יותר מק"כ שנה. שהרי גדלי' בן אחיקם הי' בחורבן בית ראשון.

אלא נדאי כמו שפכתתי שעצמות הקשים בינאי קיימים. אף ורק העצמות הרפים נרקבים.

ויתכן ליישב עוד דברי הירושלמי הנ"ל דמיירי במי שיש בו קנאה. אז עצמותיו מרקיבין.

כמו דאמרינו בשבת קנ"ב ע"ב: ורקב עצמות קנאה. כל מי שיש בו קנאה עצמותיו מרקיבין, וכל מי שאין בו קנאה אין עצמותיו מרקיבין ע"ש [ראה פרקי דר"א פרק ל"ד דבשבועה ימי אבילות מתחיל הגוף להתליע ונמס וחוזר לעפר כו' ר"ש כל הגופות נוגעין

בְּאֶרֶץ עַד שָׁאִין מְשַׁתְּנֵיר מִן הַגּוֹף אֶלָּא כְּמֵלֵא תְרוּנֹד רְקֵב כּו' ע"ש]: (י) שׁוּב מְצֵאתָ
בְּשׁו"ת חֲתָם סוֹפֵר חַי"ד ס'י שֶׁל"ז פְּתַב וְז"ל: לוֹמֵר שְׁבִאֲנֹרָה הַזְּמַן פְּכָר נִפְסְדוּ וְנִרְקְבוּ
וְנִעְשׂוּ עֶפֶר וּמְקַנְפְּלִים אֲנַחְנוּ שְׁכָל עֲצָמוֹתָיו שֶׁל אָדָם נִרְקְבִים וְנִימְוָחִים כְּמִבְּנֹאֵר וְכו' חוּץ
מֵעֶצֶם קִטּוֹ הַנִּקְרָא לוֹז אוֹ נִסְפּוּי.

וְעֵינָן בִּט"ז בִּאו"ח ס'י ש' וְע"ש וּבְאֲחֵרוֹנִים. וְעֶצֶם נִסְפּוּי אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֵהָל אִבּוֹ שִׁיעוֹרָא.
וְהָא דְרִישׁ פֶּרֶק בְּתֵרָא דְזִבְחִים קי"ג ע"א דְשִׁקִּיל וְטָרִי מְחַשֵּׁשׁ עֲצָמוֹת אֲנָשִׁי הַמְּבוּל וְהַרוּגִי
נְבוּכַדְנֶצַּר י"ל דְּהֵינּוּ מְשִׁים נִסְפּוּי הַנְּ"ל וּמְשׁוּם טּוֹמְאָת הַקִּסֵּט דְּעֶצֶם כְּשִׁיעוֹרָה מְטַמֵּא
בְּהִקְסֵט וְכו'.

וְתַדַּע לָהּ דְּמְשׁוּם עֶצֶם נִסְפּוּי נִגְעוּ בָּהּ בְּר"פ בְּתֵרָא דְזִבְחִים קי"ג דְּאִי ס"ד לְשִׁאֲרֵי אֵיבָרִים
חֲשִׁשׁוּ. א"כ נִימָא דְעֲצָמוֹת לֹא נִימְוָחוּ בְּמִים רוֹתְחִים שְׁבִמְבוּל וְא"כ מֵאֵי רְבוּתָא דְנִסְפּוּי
דְאִמְרוּ בְּמִדְרָשׁ שְׁנִתְנַוְהוּ לְמִים וְלֹא נִמְוָח לְאֵשׁ וְלֹא נִשְׂרַף.

הָא כָּל הָעֲצָמוֹת נְמִי הֵכִי אֵיתְנָהּ. אַע"כ כְּנִלְמַד נִימְוָחוּ בְּמְבוּל וְרַק הוּא נִשְׂאָר.

וְלֹא תִיקְשִׁי לָהּ מֵאַבָּא שְׁאוּל בְּנִדְהָ שְׁעֵמֵד בְּגִלְגֵּל עֵינּוּ שֶׁל עוּג מ"ד הַבְּשָׁן. אֵינּוּ לְמִידִין
מְתוּקָפוּ שֶׁל עוּג.

אַבְל שְׂאָר אֵינְשׁ עֲצָמוֹתֵיהֶם נִימְוָחִים וְכו', אֲמַנְם כִּד מְעֵינְתָּ שְׁפִיר הָא לִיתָא מְש"ס עֲרוּף
נִדְהָ ס"א ע"א בִּימֵי רִיב"ח מְצֵאוּ בּוֹר מְלֵא עֲצָמוֹת. וְאִמְרוּ הוּא הַבּוֹר שְׁמִילָא וּב"נ חֲלָלִים
בִּימֵי גְדֻלָּתָּ בֶּן אֲחִיקָם וְכו' וְהָיוּ עֲצָמוֹתֵיהֶם קִינִימִים וְכו' וְהֵאָרִיף לְהִבִּיא עוֹד רְאִיוֹת.

וְסִינִים: וּמָה צִוְּרָה לְרֵאָל' נַח"ל אִמְרוּ וְרַקֵּב עֲצָמוֹת קִנְיָה. כָּל מִי שִׁישׁ בּוֹ קִנְיָה עֲצָמוֹתָיו
מִרְקִיבִים.

וְא"כ דְּבִמְדְרָשׁ דְּכָל עֲצָמוֹת נִימְוָחִים חוּץ מִנִּסְפּוּי. הֵינּוּ מִי שִׁישׁ בּוֹ קִנְיָה לֹא יִשְׂאָר כ"א
נִסְפּוּי.

אַבְל מִי שִׁישׁ בִּי קִנְיָה לֹא וְכו'. וְאַח"כ פְּתַב: וּבִלְאוּ הֵכִי אֵינּוּ קוֹשְׁיָא מִהַמְּדְרָשׁ הַנְּ"ל דִּי"ל
הָאֵי שְׁעָה אַחַת קוֹנְדֵם תַּחֲזִית הַמַּתִּים שְׁאֵז גַּם עֲצָמוֹת נִרְקְבִים לְקִינִים אֶל עֶפֶר תְּשׁוּב כְּש"ס
שְׁבַת קִנ"ב הַנְּ"ל.

עַכ"ד הַח"ס בְּקִיצוֹר. וְשִׁמְחָתִי מְאֹד שְׁזַכִּיתִי לְכוּנֵן בְּאִיזָה רְאִיוֹת לְדַבְרֵי הַח"ס ז"ל אֶף גַּם
כְּנוֹנְתִי לְדַעְתּוֹ הַגְּדוּלָה דְלֹא מְצַרְפִּינוּ לְסַפֵּק שְׁמָא נִרְקְבוּ.

כְּדְמוּכַח מְש"ס נִדְהָ ס"א ע"א הַנְּ"ל. וּבְמַחֲכ"ת נָא הִבִּיא לְהִירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל.

וְעַתָּה אָבֵא לְפַלְפֵּל בְּדַבְרֵי הַח"ס הַנְּ"ל בִּס"ד. הִנֵּה מִתְחַלָּה רְצָה לוֹמֵר כְּאֲשֶׁר עָלָה עַל
דַּעַת כַּת"ר ג"כ שְׁבִאֲנֹרָה הַזְּמַן נִרְקְבִים הָעֲצָמוֹת כְּמִבְּנֹאֵר בְּמִדְרָשׁ דְּכָל הָעֲצָמוֹת נִרְקְבִים
וְנִימְוָחִים חוּץ מֵעֶצֶם נִסְפּוּי וְקוֹשְׁיָא לִי מְזַבְּחִים קי"ג ע"א דְּא" אֵינְהָ בְּדוּקָה מְפִיתִי הַמְּבוּל
לִר"ל? וְעַל זֶה תִּירֵץ דִּי"ל דְּהֵינּוּ מְשׁוּם נִסְפּוּי.

כְּנ"ל.

וילדעתי אין פאן קונשטיא פלל על המדרש ממתי מבול. דהנה מקור המדרש הזה הוא
בבראשית פ' כ"ח (וכן הוא במדרש קהלת קרוב לסיפוי על פסוק גם מגבוה יראו וגו'
וינאץ השקד.

ועיין בתוס' ב"ק ט"ז ע"א ד"ה והיא דלא פרע במודים] וקודם לזה הממר איתא במדרש
בראשית שם בזה"ל: „ויאמר ה' אמתה את האדם ר"י ב"ר סימון בשם ר' יוחנן אמר
אפילו עפרו של אדם הראשון נמחה (ג) ** (ג) אמר בן המהבר ראה ב"ב נ"ח ע"א: ר'
בנאה הנה קא מצינו מערתא פי מטא למערתא דאדם הראשון יצא ב"ק וכו' נסתפלותי
בשני עקביו וכו'.

ע"ש ברש"י. ויש להעיר מהמדרש הנ"ל דאפילו עפרו של אדה"ר נמחה.

וצ"ע: חנוף העניף שאפראן, רב בבאקארעשט) ** ר' יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אומר
אפי' לוז של שדרה שממנו מניץ הקב"ה לעתיד לבא את האדם נמחה". ואח"כ איתא שם
המדרש הנ"ל.

עש"ה.

הרי שדעת המדרש דמתי מבול נמחו ואפי' הלוז של שדרה נמחה, ולא ס"ל כלל בש"ס
זבחים קי"ג הנ"ל דא"י הי' צריף בדוקה ממתי המבול. אם כן המדרש אגיל לשיטתו.

ומש"כ הח"ס הנ"ל לתרץ דהש"ס בזבחים הנ"ל מייירי מעצם נספוי והוא לוז שאינו
נמחה במי מבול. גם זה ליתא אפי' לדעת הש"ס דמצאתי ב,,יפה תואר" על המדרש הנ"ל
שאמור ר' יוחנן דאפי' לוז של שדרה נמחה.

וכתב על זה: ואע"פ שהלז אין פח באש ומים למחותו כבסמוף נמחה רמי המבול
שהקב"ה נותן בו פח שלא יכלה הלוז שממנו ינוץ האדם לעת"ל. אכל אלו שלא יקומו
בתחיית המתים פדלעיל בפכ"ו מה צורך לו עכ"ל.

הרי דדור המבול שלא יקומו לתחיית המתים ודאי אף הלוז נקמות. וזה הוא מבואר בש"ס
סנהדרין ק"ח ע"א דדור המבול אין להם חלק לעוה"ב ולא יחיו, ודאי אף הלוז של שדרה
נקמות עכ"פ למאן דסובר דבאנרף הזמן עצמות נרקבים.

וא"כ אף להש"ס דילן דלא ס"ל כהמדרש הנ"ל דעצמות דור המבול נקמות מ"מ באנרף
הזמן אף הלוז נרקב ודלא כהח"ס ז"ל ודו"ק ועפ"י המדרש בשם ר' יוחנן הנ"ל דמתי
מבול נמחה ואפי' הלוז של שדרה נמחה, נראה לי לתרץ קונשיות התוס' זבחים קי"ג ע"א
ד"ה מדקאמר.

שהקשו הא לר' יוחנן נמי מתו בהבלא. ותיקשי ליה גופיה איה מזי מבול מפלל דלא הוו
ע"ש.

וכן הקשו בדיבור שלפני זה בתוס' שם ד"ה: מעלה עשו בפרה ע"ש. וילדעתי נראה דר'
יוחנן אגיל לשיטתו במדרש דמתי מבול פולם נמחו.

כמו שמוכיח מקרא „אמתה את האדם" פנ"ל ואפי' הלוז של שדרה נמחה.

וא"כ אין עליו שום קונשנא מדוע לא הוצרך בדיקה ממתני מבול. דלאו דוקא בא"י אינם נמצאם אלא אף בחו"ל אינם נמצאים דנמחו לשיטת ר"י ור' יוחנן הקשה פן רק לשיטת ר"ל שסובר שלא נמחו.

אבל ר"י לשיטתו. וכ"ת א"כ קשה על הש"ס שאמרו שם במאי קמפלגי מר סבר ירד מבול לא"י ומ"ם לא ירד מבול לא"י ולפי האמור י"ל דאף ר"י סובר כר"ל דירד מבול לא"י, ורק סובר דמתי מבול נמחו פשיטתו במדרש.

ולחכי לא צריך בדיקה. י"ל דזה ליתא, ורנב"י סבר דפליגי אי ירד מבול לא"י.

אבל ר' יוחנן ידע היטב משיטתו דמתי מבול נמחו, לכה הקשה על ר"ל ולא הקשה על עצמו. ולא קשה מידי.

ודו"ק נא"ל דנהי דאית לי' לר' יוחנן דמתי מבול נמחו. היינו בחו"ל שירד שם גשם ומבול, שפיר י"ל דנימחו במי המבול.

משא"כ בא"י שמתו בהבלא לשיטת ר"י. י"ל דאף ר' יוחנן סובר שלא נמחו הקתים בהבלא.

וי"ל דזה הי' שיטת רנב"י דסבר דפליגו ר"י ור"ל אי ירד מבול לא"י או לא ירד מבול לא"י. ולא קאמר דפליגי אי מתי מבול נמחו או לא נמחו.

די"ל דר' יוחנן מודה היכא דמתו בהבלא דלא נמחו. ויש לחזק בזה דברי הח"ס במה שהקשה על המדרש הנ"ל מזבחים ודו"ק.

אף לדעתי גם זה ליתא. דהא ר' יוחנן במדרש הנ"ל דייק פן מקרא: שניאמר ה' אמתה את האדם וגו' מעל פני האדמה".

ופשטי' דקרא משמע בין בא"י בין בחו"ל נמחו המ"ב. וא"כ י"ל קושית התוס' ודווקא היטב בזבחים ק"ג.

נדעתי היטב שיש לדחות. אעפ"כ הנלפענ"ד פתבתי לתרץ קושית התוס' שניארו בתימה וי"ל ראי' למה שפתבתי דלר' יוחנן במדרש אף מתי א"י שמתו בהבלא נמחו.

דהא אמרו במדרש הנ"ל לר"י דאפי' עפרו של אם הראשון נמחה. וע"כ אף שבא"י לא הי' שם המבול, אף ורק הבלא הי' שם והאיה נמחו גופו של אדה"ר אפילו עפרו נמחו, שמהבלא נמחו.

הרי דגם בהבלא נמחו מתי מבול ודו"ק. ועפ"י האמור בשם המדרש דר' יוחנן סובר דמתי מבול נמחו.

ואם פן אם נימא דר"ל פליג על זה בש"ס זבחים קי"ג הנ"ל. וא"כ בנדאי ר' יוחנן ור"ל הלכה כר' יוחנן.

ובפרט אם נימא דבא"י גם ר"י מודה דלא נמחו, דמתו בהבלא. וא"כ י"ל דאף ר"ל לא פליג עליו, וסובר ג"כ דמתי מבול נמחו"ל נמחו ולא פליגו רק בא"י אי ירד מבול לא"י או לא, דר"ל סובר ירד מבול לא"י ולא נמחו.

ואף שזוהי דוחק גדול לומר דלר"ל שסובר ירד מבול לא"י, בא"י לא נִימוּחוּ וּבְחוּ"ל נִימוּחוּ. ומ"מ זה נדאי אמת דהלכה כר' יוחנן פנ"ל.

ואם כן בזה יש לדחות דברי ה, חתם סופר" הג"ל בהא דאמר ר"ל בכתובות כ' ע"ב ונזיר ס"ה ע"ב עילה מצאו וטהרו א"י.

וכתב הח"ס על זה ולא דנקא א"י. דא"כ תקשי לך איך מצאנו דינו ורגלינו בכהנים שפחו"ל איה מתי מבול פנבחים קי"ג דחיישינן למתי מבול.

אע"כ למאי דמסיק שמה פנו. ה"כ נמי בכ"מ אנו מחזיקים בטערה מספק.

והא דאמר ר"ל עילה מצאו וטהרו את א"י. לאו דנקא א"י.

אלא משום דבימיהם גזרו טומאה על ארץ העמים. ובלא"ה אסור לפנהנים לפניס שם.

אבל ברור הוא דאין חילוק. ע"כ תו"ד.

וכ"כ שם עוד הפעם. וילדעתי זה ליתא.

ולא קשה מידי מה שהקשה איך מצאנו דינו ורגלינו בכהנים שפחו"ל איה מתי מבול. דלדין סבירא לן כר' יוחנן דמתי מבול נמוחו פנ"ל.

ולכן אין שים חשש בחו"ל ממתי מבול. ושפיר דקדקו חז"ל וכתבו: עילה מצאו וטהרו את א"י.

ודו"ק היטב. ועפ"י קשה לי על התוס' בנזיר נ"ד ע"ב ד"ה ארץ העמים שכתבו דטומאת ארץ העמים גזרו משום מתי מבול ע"ש.

ראה במל"מ פי"א מהל' טומאת מת ה"א כתב כן בדעת הרמב"ם ופלפל בזה ע"ש ולהפך הג"ל קשה ה"א מתי מבול נמוחו. ואפי' לזו שפשוטה נומות.

אם לא שפשוטה דאין הפה כר' יוחנן וצע"ג. ואין לומר דאין למידיו הלכה ממדרשות.

ראה תויו"ט פ"ה דברכות מ"ד. ובאר היטב אה"ע סי' קי"ט סק"ו.

ובפ"ת שם סק"ה ודו"ק וי"ל ואכ"מ. ומש"כ החת"ס הג"ל: ולא תקשה לך מאבא שאול בנדה שעמד בגלגל עינו של עוג מלך הבשן.

אין למידיו מתוקפו של עוג. אבל שאר אינשי עצמותיהם נמוחים עכ"ל.

במחכ"ת לא עיין בש"ס בעת פתבו זאת. ורק כתב לפי העולה על זכרונו.

ובאמת בש"ס נדה כ"ד ע"ב הג"ל איתא שם ד, אבא שאול עמד בגלגל עינו כל אבשלום".

ולפני זה, איתא שם: פ"א נכנסתי בקולית של מת ורצתי ג' פרסאות. וא"ל של עוג מלך הבשן היתה".

ע"ש.

ואם כן מלבד שבמחכ"ת לא העתיק דברי הש"ס בכתבו וכלשונו, עוד קשה מה שפייס: ואין למידיו מתוקפו של עוג".

מה יענה לגלגל עינו של אבשלום שלא נמות באורך הזמן. וצ"ע: (יא) ומה שפכת
ה,,חתם סופר" ו"ל דהגמרא בזבחים הנ"ל מייירי מעצם נספוי והוא לזו.

ומשום טומאת היסט דעצם פשעורה אינו מטמא באהל. ע"ש שסובר דעצמןסכוי לזו
מטמא עכ"פ במשא ובקיסט וכש"כ במגע.

ולדעתי י"ל בזה דבר חדש בס"ד. ולולא דמסתפינא הייתי אומר דעצם נסכוי אינו מטמא
פלל וכלל.

דהנה דלהכי אבר זה אינו נפסד, משום דאדם הראשון אכל מעץ הדעת, ונהנו כל
האברים, ולכן נגזר עליהם מיתה. משא"כ עצם נסכוי אינו נהנה אלא מסעודת מוצאי
שבת ולא נהנה מעץ הדעת, ולכן לא נקנסה עליו מיתה.

ראה פמ"ג או"ח סי' ש' במ"ז סק"א בשם א"ר ע"ש. ואם כן פנין שעל אבר זה לא נקנסה
מיתה והוא חי וקיים לעד, בנדאי אינו מטמא פלל.

ויש להביא ראיה לדבר זה. ואקדים לבאר דברי הש"ך יו"ד סי' נ"ד סק"ב.

הביא בשם תה"ד דחוליות הן י"ח. ע"ש בפמ"ג.

ובאמת שכן מבואר ממשנה מפונקשת במס' אהלות פי"א מ"א: רמ"ח אברים באדם,
נקחשיב י"ח חוליות בשדרה. ע"ש אימתי בזמן שיש עליהם בשר פראוי מטמאים באהל.

אין עליהם בשר מטמאין במגע ובמשא. וכן הוא ברמב"ם הל' טומאת מת פ"ב ה"ח
דשדרה אם חסירה אפי' חוליא אחת מי"ח חוליות, הרי הוא כשאר עצמות עכ"ל.

הרי דחוליות הן י"ח. ולכאורה קשה מאד ממ"ש בפרכות כ"ח סוע"ב דשמנה עשרה
כנגד י"ח חוליות שבשדרה.

וברפת הצדוקים כנגד חוליא קטנה שבשדרה ע"ש. הרי מבואר הוא בש"ס דיש י"ט
חוליות בשדרה.

ואמאי לא חשבה המשנה ורמב"ם ותה"ד והש"ך הנ"ל ז ומצאתי בס' מנחת חינוך (מצנה
רס"ג) שהגיש בזה, וכתב: ואפשר דהמשנה לא חשבה דאין אבר שאין עליו בשר או
גיד. אבל שהם י"ט חוליות מבואר הוא בש"ס.

ולענין טריפות סיים בצ"ע אי נעקרה החוליא הקטנה הי"ט אי טרפה ע"ש. הנה מה
שתייר המנ"ח דהמשנה לא חשבה דאפשר שאין עליו בשר או גיד זה ליתא.

דנהי דאין עליו בשר או גיד ואינו מטמא באהל עכ"פ במגע ובמשא מיהא מטמא אף
שאין עליו גיד או בשר כנ"ל, ועכ"פ הרמב"ם (פ"ב מהל' טומאת מת ה"ו) הו"ל לחשוב,
כמו שחשב הרמב"ם ז"ל שם השלשה אברים יתרות באשה שאינם מטמאים באהל.

והקא נמי הו"ל לחשוב רמ"ט אברים. ושאין עליהם בשר ומטמא במגע ובמשא.

ומה שהחמיר המנ"ח הנ"ל לענין טריפות דאף בנעקרה החוליא הי"ט טריפה. לפענ"ד
לא כן עמדי.

ואדרבה י"ל דלהכי דקדק הש"ך וכתב דיש י"ח חוליות,, בשם התה"ד.

ולא הביא שהיא משנה באהלות הנ"ל, דאין מהמשנה ראי'. די"ל דדוקא לעגנו טומאה אינו אלא י"ח, וחקלוא קטנה לא חשיב אבר.

אבל לעגנו טריפות י"ל דאף חקלוא קטנה נחשבת ויש י"ט חוליות. להכי דקדק הש"ך וכתב פו,, בפ"ש תה"ד".

פי' שהתה"ד פ"ב פ"ג לעגנו טריפות ג"כ דיש שי"ח חוליות ולא י"ט. ועפי"ז לא קשה מידי קושית הפמ"ג סי' נ"ד בשפ"ד סק"ב שם מאי נפ"מ בהודעת המגן הזה ע"ש? ולפי האמור יש נפ"מ גדולה לומר דוקא י"ח טריפה ולא י"ט.

ועפי"ז יש לחמוה על הלבושי ש"ך סי' י"ב סק"א. מש"כ על הרמב"ם שכתב י"ח חוליות ופי"ז י"ט חוליות. ופי"ז י"ט חוליות ופי"ז י"ט חוליות. ופי"ז י"ט חוליות.

וכתב שהרמב"ם אינו סובר כפי' ר"ח שכתב התוס' חולין מ"ה ע"א ד"ה חותף. דאם לא כן הוי י"ט חוליות ובמשנה מבואר דהוי י"ח.

ע"ש שהאר"י. ולדעתו זה ליתא.

דבאמת הוי י"ט ואינו טריפה רק י"ח. וא"כ י"ל שפיר דהרמב"ם סובר כהר"ח הנ"ל.

ודו"ק כי קצרותי: (יב) אמנם אחר העיון נלפענ"ד דזה ליתא באמת. דהנה מצאתי בספר מקדש מעט (על הס' דעת קדושים סי' נ"ד סק"א) הביא הש"ס ברכות כ"ח ע"ב הנ"ל דיש י"ט חוליות בשדרה.

וכתב וז"ל: וצ"ע אם בשאר בע"ח כן עכ"ל. ולדעתו נראה לפשוט ספיקו.

דהנה מצאתי ב, ערוף" (ערוף לוז) הביא המדרש ניקרא (ר"פ יח):,, מהיכן אדם מניין לעתיד לבא.

מלוז של שדרה" וכו' ופירש על,, לוז".

פי': חקלוא קטנה שבסוף י"ח חוליות וכו'. עכ"ל הערוף ד)***(ד) אמר בן המחר: כפר מודעת זאת כי חכמי הטבע הבקיאים בניתוח אברים הפנימיים בגוף האדם לשוא עמלו למצוא את הלוז של שדרה.

החכם,, הירטל" בספרו:,, דאס אראבישע אונד העברעאישע אין דער אנאטאמא צד 161 כתב שם פי הלוז נקרא בפי הסופרים האשפנזים,, עצם היהודים" (יודענקנעכל).

ובצד 160 שם הוזכר פי אצל הסאלערניטארים נמנו ג"כ י"ח חוליות שבשדרה. מה שאין כן כפי עדות החכמים שבזמנינו.

ואולי יש איזה המשך בין לוז של שדרה ובין שם המקום,, לוז" אשר שם (לפי אגדת רז"ל בסוטה מ"ו ע"ב) אין המנות שולט (ערה"ש שם) חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט)** ראה במדרש קהלת.

עה"פ: וינאץ השקד (קהלת י"ב ה') ביפ"ת שם שכתב: לוז של שדרה הוא חקלוא קטנה שבסוף הי"ח חוליות עכ"ל. הרי נתברר לנו שהלוז והוא נספוי הוא חקלוא קטנה שבשדרה והוא חקלוא הי"ט כנ"ל.

ואם כן מבואר דליכא החוליא הי"ט רק באדם שממנו מניין האדם לעתיד לבא, ויקום לתחיה, ולכן ברא בו הקב"ה הלוז והוא החוליא הי"ט באדם. משא"כ הבהמה שלא תקום לעתיד בתחה"מ.

נדאי לא ברא בה הקב"ה החוליא הי"ט, שעיקרה נעשית רק כדי שיקומו על ידה לתחה"מ. ואין בבהמה רק י"ח חוליות.

אם כן אפוא נפשט ספיקו של ה"מקדש מעט" דבשאר בע"ח שלא יקומו בתחה"מ. בנדאי אין בהם רק י"ח חוליות. וזה ברור.

ואי תקשה לך למה ברא הקב"ה החוליא הי"ט והוא הלוז בעכו"ם שלא יקום לעת"ל בתחה"מ כבהמה הדבר יתיישב עפ"י דברי הראשונים שכתבו כדי שלא יאמרו ח"ו יש שתי רשויות, ומי שברא אלו לא ברא אלו.

ולכן ברא את פולם בצורה א' שונים. והכא נמי בנדון דידן: ועוד כתבו טעם.

מפני הגרים ברא את פולם בצורה א' אחת. ראה במדרש תלפיות (אות א' ענף אברים) הביא להראשונים ה"ל ע"ש מש"כ בזה ודו"ק.

ואם כן עפ"י"ז מיושב הקושיא ה"ל מדוע לא חשבה המשנה באהלות והרמב"ם דיש י"ט חוליות. פש"ס ברכות ה"ל.

דהנה כבר ביארנו דהחוליא הי"ט הוא הלוז והוא נספוי, אינו מטמא כלל וכלל ולהכי לא חשבה במשנה ה"ל לענין טומאה ולא חשבו רק י"ח חוליות. דהחוליא הי"ט אינו מטמא, משום דהוא חי וקיים לעד, ואינו בגדר מת כלל.

אם כן יש לנו ראיה גדולה דהעצם נספוי אינו מטמא. ודלא כהח"ס ו"ל.

ודו"ק היטב כי היא הערה חדשה בעזה"י, ואם שגיתי ה' יכפר. ואם יתעקש המתעקש ויקשה לו על מה שכתבתי דעצם נספוי אינו מטמא כלל.

ממשנה באהלות פ"ג מ"ג כל שבמת טמא חוץ מהשיניינים והשער והצפון וכו'. ולמה לא חשיב המשנה גם העצם נספוי זה ליתא.

דהא דקדקה המשנה וכתבה,, כל שבמת טמא".

משא"כ העצם נספוי אינו מת והוא חי וקיים לעד. ראה בסידורו הנאנה של הגאון יעב"ץ ו"ל (במחיצה ד'.

„לנית המלכה בסעודה") שהאריף וכתב דעצם נספוי הוא חי ע"ש, וי"ל דלהכי צוה ריב"ח לאדרינוס שביא לידו העצם הלוז נספוי ה"ל.

כמבואר במדרש בראשית פכ"ח ה"ל. אף שאיש קדוש כמוהו אין דרכו לטמאות (ראה ברכות ה' ע"ב ברש"י ד"ה ביר.

וברשב"ם ב"ב קט"ז ע"א. ובפרוץ ערוך גרם).

מ"מ עצם נספוי אינו מטמא. ולהכי צוה להביא לידו, משום שאינו מטמא.

ויש לדחות ודו"ק. וא"כ פינון שאין לתרץ בזה דזבחים קי"ג כהח"ס פנ"ל.
ע"כ נשמע משם דלא תלינו שמה נרקבו העצמות באנרף הזמן מדחיישינו למתי מבול
ולא אמרינו דנרקבו. אלא ודאי דלא תלינו שמה נרקבו.
ונה ברור. ואם פו בזה נחתינו ובהא סלקינו דאין לצרף זה לספק דשמה נרקבו.
ואף שהח"ס ו"ל סיים שם דלשאר ספיקות מצרפינו זה הספק ג"כ שמה נרקבו. מ"מ
לפענ"ד היינו דוקא פעין נידון דהח"ס שהי' תט"ו שנה מעת שנקבר, שפיר י"ל דמצרפינו
זה לספק שמה נרקב אם פי לדעתו אף בשנים רבות לא תלינו שנקברו.
מ"מ דעת הח"ס שם שלספיקות הרבה מצרפינו זה לספק ע"ש מה שאין פו בנידון דידן,
אין פאן רק חמשים שנה מאז נבנו הבתים, ואפילו אם לא נקברו במקום זה אינה שנים
מקודם. מ"מ אין ספק רק על ששים שנה.
וקודם ששים שנה בנדאי קברו שם כמובן, ובששים שנה ודאי לא תלינו דנרקבו העצמות
כולם. וראיה ברורה לזה דבששים שנה לא תלינו דנרקבו העצמות.
מהא דאמרינו בכתובות כ' ע"ב,, התלוליות הרחוקות חדשות טהורות, ישנות טמאות.
ואיזה ישנה ששים שנה דברי ר"מ. ר"י אומר ישנה שאין אדם זוכרה" ע"ש.
הרי להדיא דאפילו אחר ששים שנה לא אמרינו דנרקבו ולא נשאר שיעור שמטמא
באהל. וא"ל דהתם לא מייירי רק ממגע ומשא והיסט.
מלבד שנה דוחק גדול לומר פו ופשטא דהש"ס מייירי לענן אהל ע"ש. ובפרט דטומאת
היסט מלתא דלא שכיחא הוא שידרוס על קנה שטומאה עליו, ולהכי לא התמירו לציין
משום היסט.
כמש"כ התוס' במ"ק ה' ע"ב ד"ה שאינו עש"ה. וא"כ בנדאי מספיקא לא חיישינו
לטומאת היסט.
אלא ודאי זה ברור דבששים שנה ניותר ואפ' ישנה שאין אדם זוכרה. אפ"ה לא תלינו
דנרקבו ולא נשאר שיעור, ואין לצרף זה לספק כלל וכלל פנ"ל, אבל היכא דאיכא
הרבה שנים שנקברו, פעין הנשאלה דהח"ס.
ויש עוד ספיקות, אולי דמצרפינו גם הספק דשמה נרקבו כהח"ס וצ"ע. ובפרט ברשות
הרבים הוי ספק טומאה ברה"ר וטהור.
ואפ' ברשות היחיד אם שם ג', הרי ספק טומאתו שם טהור. ראה ברמב"ם פי"ו מהל'
אה"ט ה"ב.
ובמל"מ שם עייש"ה: (יג) ולפענ"ד יש לחקור אי מותר לכהן לילה לבית שיש בו ספק
טומאה. או לחצר שיש בו ספק טומאה, ויש בהחצר עוד שני בני אדם זכרים.
אי מותר משום דהוי ספק טומאה ברה"ר. או דבעינו שיהיו כל השלשה בני אדם פהגים,
ואז מותרים להיות בבית או בחצר שיש בו ספק טומאה.

והנה החקירה הזאת יש לפשוט ממש"כ הראב"ד בהל' נזירות פ"ט הט"ז. ולפי הפירוש שפי' בלח"מ דברי הראב"ד שם עש"ה ודו"ק.

ואין רצוני להאריך בזה, יען כי לדעתי נראה דאין הפהו רשאי לטמאות לכתחלה בספק טומאה ברה"ר ודלא פהשו"ת חסד לאברהם חיו"ד סי' ק"ז הנ"ל שהתיר לפהגים לילף מטעם ספק טומאה ברה"ר.

ע"ש שהאריך. ולפענ"ד לא כן עמדי דהנה מצאתי בס' מנחת חינוך (מצנה רס"ג, קרוב לסופו) הביא מה שנסתפק לו בספק טומאה ברה"ר דטהור לגמרי, פי הוא גזה"כ לקצת שיטות, דגמרינן מסוטה.

אי נימא כיון דהוא טהור גמור מותר לטמאות עצמו לכתחלה בספק מת ברה"ר או נימא אף שהוא טהור. מ"מ לענן הלאו דכהן הרי הוא כשאר איסורין.

וספק דאורייתא לחומרא. וכתב דלכאורה גבי פהגים הוציאה התורה בלשון לא יטמא. ולפי"ז ברה"ר טהור. ולכן מותר לכתחלה.

עש"ה שהאריך בזה. ולפענ"ד נראה לי להביא ראיות דכהנים אסורים לכתחלה לטמאות בספק טומאה ברה"ר: (א) מש"ס ברכות י"ט ע"ב:.

אראב"צ מדלגין היינו ע"ג ארונות של מתים לקראת מלכים וכו' פדרבא וכו' ורוב ארונות יש בהם חלל טפח ע"ש. ויש לדקדק למה אמר שרוב ארונות יש בהם חלל טפח. ואפי' היו מחצה ארונות שיש בהם חלל טפח ומחצה שאין בהם חלל טפח כיון שהי' זה לקראת מלכים. ומסתמא רבים היו.

ואף ג' חשיב רה"ר. והוי ספק טומאה ברה"ר וטהור.

ומצאתי בצל"ח שם שדקדק בזה ע"ש. ולפי מה שכתבתי אתי שפיר.

דלכתחלה אסור לכהן לילף אף למקום שיש ספק טומאה ברה"ר. משום ספיקא דאורייתא: (ב) מש"ס פתובות כ' ע"ב שאמרו שם: ,,ומספיקא מי מחזיקינן טומאה הא אמר ר"ל עילה מצאו וטהרו את א"י".

וקשה הא בלאו הכי מותר דהוי ספק טומאה ברה"ר, ולמה היו צריכים למצוא עילה לטהר א"י? אלא נדאי דלא אמרינן ספק טומאה ברה"ר לענן שהכהנים יהיו מותרים לילף לכתחלה: (ג) מתוס' נזיר נ"ד ע"ב ד"ה ארץ העמים.

שכתבו דלהכי גזרו על ארץ העמים משום מתי מבול וישראל שנהרגו ע"ש. וקשה הא הוי ספק טומאה ברה"ר.

וביותר יקשה על ר"ל בזבחים קי"ג דא"י אינה בדוקה ממתו מבול ע"ש. וקשה מה בכך דאינה בדוקה.

הא הוי ספק טומאה ברה"ר ולפי מה שכתבתי אתי שפיר, דלכתחלה אסור אף בספק טומאה ברה"ר. ולהכי גזרו על ארץ העמים.

אָבֵל מֵר"ל עֲדִינָן צ"ע ודו"ק. רָאָה תוֹס' פְּתוּבוֹת כ"ח ע"ב ד"ה בֵּית הַפָּרֶס ודו"ק:
ולפענ"ד י"ל עוד טעם דְּבָלָאוּ הָכִי אָסוּר לְכַהֵן לִילָף לְכַתְחֵלָה לְסַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"ר.

מִשׁוּם הָא דְאָמְרִינָן בְּע"ז ל"ז ע"ב דְּסַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"ר הִלְכָה וְאִין מוֹרִין פֶּן. וְאֵר"י הָא
מִיָּא בְּשִׁיקְעָתָא דְבְּנֵהֲרָא זִילוּ טְבִילוּ.

וְכֹן פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם בִּפְט"ו מֵהֵל' אֵה"ט ה"ט. רָאָה בְּר"ש מִס' טְהָרוֹת פֶּן ה' מ"א דְרַק
בְּטְהָרוֹת דְּאִי אָפְשָׁר בְּתַקְנָה אֲזִי סַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"ר טְהוֹר.

מִשְׁא"כ בְּאֲדָם רָאָה תוֹס' פְּתוּבוֹת כ"ז ע"א ד"ה וְהֵלֵךְ. וּבִמְל"מ ה'ל' אֵה"ט פִּי"ט.

וְזֹאת תוֹרַת הָעוֹלָה מִכָּל הַפּוֹסְקִים דְּאִין מוֹרִין בְּסַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"ר רַק בְּטְהָרוֹת. וְאִם פֶּן
מִכַּש"כ בְּכַהֵן דְּאִין מוֹרִין פֶּן.

וַיֵּשׁ לַיִּשְׁבֵּב הַרְבֵּה דְקִדּוּקִים שְׂדֵדְקִדְקֵי לְעֵיל. וְאֵתִי שְׂפִיר כָּל הַנְּ"ל וְהֵבֵן וְרֵאִיתִי בְּשׁוֹ"ת
ח"ס חִיו"ד ס' ש"ל"ז פְּתַב לְתַרְזֵן הָא דְכַתְּבוֹת כ' ע"ב דְּאָמַר ר"ל עֵילָה מְצָאוּ.

דְּאִי לֹא מְצָאוּ עֵילָה הָיוּ מְחַמְרִים אִפִּי' בְּסַפֵּק בְּרַה"ר. מִטַּעַם שְׂפָתָבוּ הַתּוֹס' פְּחוּבוֹת כ"ח
ד"ה בֵּית הַפָּרֶס.

דְּהִיכָא שְׁלַעוּלָם הַשְּׂדָה בְּסַפֵּק לֹא מְטַהְרִינָן אִף בְּס"ט בְּרַה"ר. וְא"כ ה"נ בְּנִד"ד.

וְאַח"כ פְּתַב לְתַרְזֵן מִטַּעַם הָד דְע"ז הַנְּ"ל דְס"ט בְּרַה"ר הִלְכָה וְאִין מוֹרִין פֶּן יַע"ש. וְאִנִּי
ת"ל בְּיֵאֲרֵתִי הַדְּבָרִים יוֹתֵר: סוּף דְבָר הַפֶּל גִּשְׁמָע.

פִּי לֹא נִהֲרָא לִי הוֹרָאָתוֹ שֶׁל הַשׁוֹ"ת, חֲסֵד לְאַבְרָהָם הַנְּ"ל.

אִם פִּי גַם הַ, חֲתַם סוּפֵר"ז"ל פְּתַב בְּפִשְׁטוּת לְהַקֵּל מִשׁוּם סַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"ר אִף
לְפָנֵיהֶם.

מִכָּל מְקוֹם כְּבָר הִרְאִיתִי לְדַעַת שְׂאִין הַפְּהִגִים רְשָׁאִים לְטַמְאוֹת לְכַתְחֵלָה בְּסַפֵּק טוֹמְאָה
בְּרַה"ר. וְהַפְּהִגִים הַזֵּרִיזִים בְּזֶה יִתְבָּרְכוּ בְּבִרְכָה הַמְּשַׁלְּשֵׁת הַפְּתוּבָה בַּתּוֹרָה הָאֲמוּרָה מִפִּי
אֱהֲרֹן קְדוֹשׁ ה' (מְכוּבָד ה'): ** (ה) בְּשׁוּלֵי הַמְּכַתֵּב אָבֵא הָעֵירָה עַל מַה שְׁהִבְאִיתִי לְמַפְלָה
מִהִירוּשָׁלַיִם פ"ז דְּנִזְר הַנְּ"ל דְּפָרִיף: ,, עוּג מְלָף הַבְּשָׁן ק"כ שָׁנָה וְתִלְוֹק ב"י ק"כ שָׁנָה.

עוּג מְלָף הַבְּשָׁן מְלֵא תַרְנוּד רַקֵּב וְתִינּוֹק ב"י מְלֵא תַרְנוּד רַקֵּב. וּמִשְׁמַע מִהִירוּשָׁלַיִם
דְּתִינּוֹק ב"י עֲצָמוֹתָיו נִרְקָבִים קוֹדֵם ק"כ שָׁנָה.

וְאוּלַי אָפְשָׁר אִף לְשִׁשִּׁים שָׁנָה אוֹ יוֹתֵר. וַיֵּשׁ לְהַעִיר מִפְּתוּבוֹת כ' פ"ב גְּבִי תְלוּלִיּוֹת הַנְּ"ל
דְּאָמְרִינָן שֶׁם שְׁהִנְשִׁים קוֹבְרוֹת שֶׁם נִפְלִיגָן ע"ש.

וְאַפ"ה בִּישְׁנוֹת טַמְאוֹת. וְלֹא אָמְרִינָן דְּנִרְקָבוּ הָעֲצָמוֹת וְלֹא נִשְׂאָר רַק מְלֵא תַרְנוּד רַקֵּב
וַיֵּשׁ לְדַחוֹת וְהֵבֵן.

וְגַם מַה שְׂפָתָתִי לְעֵיל דְּהִירוּשָׁלַיִם מִיְיָרִי בְּבַעֲלֵי קִנְאָה. וְלָכֵן עֲצָמוֹתֵיהֶם נִרְקָבִים.

כְּשֶׁבַת קִנְ"ב ע"ב הַנְּ"ל וַיֵּשׁ לְהַעִיר הָא הִירוּשָׁלַיִם הַקְּשָׁה: תִינּוֹק ב"י ק"כ שָׁנָה פִּנ"ל.
וּבְתִינּוֹק ב"י וְדֵאִי לֹא שִׁיף קִנְאָה.

וכן יש להעיר עפ"י על הח"ס סי' של"ז ה"ל והבן וגם מה שהבאתי לעיל ראי' מנדה כ"ד ע"ב מאבא שאול שגנב בקולית של עוג מלך הפשוט. הרי שעצמותיו היו קיימין וכן הח"ס רמז לזה פנ"ל וכעת ראיתי שאין להעמיד יסוד על זה דהנה מצאתי בפרקי דר"א (פט"ז) דהקב"ה נתן לאליעזר עבד אברהם שגרו בעוה"ז, והקימו למלך, והוא עוג מלך הפשוט.

ע"ש בסוף הפרק. ראה ב"ב נ"ח ע"א ב'רשב"ם ד"ה אשכחני לאליעזר.

בשם מס' ד"א. דשבועה צדיקים שלא מתו.

וקחשיב בהדיניהו אליעזר עבד אברהם ע"ש. וא"כ לפי המבואר בפרדר"א הנז' דאליעזר הוא עוג מ"ה.

נמצא דעוג מלך הפשוט חי לעולם ולא מת כלל. והאיך הי' אפשר לאבא שאול לנגוס בקולית של עוג.

וע"כ שאגדות חלוקות יש פאן. וגם יש להעיר בזה מברכות נ"ד ע"ב דעוג מ"ה משה רבינו ע"ה הרגו וגם זה סותר להפס' ד"א ה"ל וגם י"ל מב"ב קכ"א ע"ב דחשבו שם שבועה שקפלו את העולם כולו.

ע"ש ובתוס'. ואם איתא דאליעזר עבד אברהם [שהוא עוג] נגוס חי לג"ע ולא מת כל א"כ בבבביר משבועה הוי מצי לאשכוחי והבן.

אלא ודאי דאין להעמיד יסוד להלכה מאגדות חלוקות. ומצאתי במדרש תלפיות (אות א' ענף אליעזר) שהעיר מש"ס ברכות על הפרדר"א ע"ש.

אבל במח"כ לא העיר מנדה ומב"ב ה"ל וגם י"ל מהירושלמי פ"ז דנזיר ה"ל שהקשה מעוג פנ"ל וע"כ ודאי דאגדות חלוקות הן בזה: ** בצלאל זאב שאפראוסימן קיד פבד אחי הרה"ג וכו' מוה"ר יצחק שאפראן [ז"ל] אבד"ק הוסיאטין (רוסיא).

ע"ד השאלה אם רשאים לשפוך נכרי לעשות תכריכים לצורך ב"מ ישראל? וחקם אחד אמר כי אפשר לא נכון הדבר לפשות לבושי מת ע"י נכרי. מטעם שאנחנו מאמינים בתחית המתים שיעמדו בלבושיהם.

פסנהדרין צ' ע"ב [וכן בירושלמי פ"ט דכלאים ה"ג. כתובות פי"ב ה"ג.

תני בשם ר"נ פסות היורדת עם אדם לשאול, היא באה עמו. מאי טעמא.

תתהפך כחומר חותם והתיצבי כמו לבוש" [וגם נודע מש"כ בנ"י פ' אלו מגלחין. מובא בד"מ והגהת דרישה ובש"ף יו"ד סי' שנ"ב סק"א.

דכל העושה תכריכין נאים למת, מפירין בו שהוא מודה בתחה"מ, ותע"ב. עכ"ל.

אם כן עפ"י אפשר לומר דלא נכון שפכרי תפוך המלבושים שיעמוד בהם לפני ה' בתחה"מ: תשובה הנה אם אי אפשר לעשותן ע"י ישראל. כי אם ע"י נכרי, פשיטא דשפרי.

כמבואר בש"ע או"ח סי' תקכ"ו סעי' א' דמת ביו"ט ראשון יתעסקו בו עממין, בעשיית ארון ותכריכים יעו"ש. אלא אפילו אם הוא בחול, ואפשר לעשותו ע"י ישראל, אפילו הכי שרי לקנות גם תכריכים שעשואן עכו"ם.

פדתנן בשבת קנ"א ע"א: עשו לו ארון וכו'. ופירש"י שם: עשו לו ארון וכו' בשביל נכרי או למכור.

עכ"ל.

וממילא מוכח דהוא הדין בתכריכים שעשואן עכו"ם שרי. דמה לי ארון ומה לי תכריכים, שלא נעשו ע"י ישראל כי אם ע"י עכו"ם ואפילו בחול שרי.

ונה פשוט וברור: ומה שחשש החכם הג"ל, מטעם שיעמדו בתפית המתים בלבושיהם. לאו מילתא היא לחוש מטעם זה שלא תפוך עכו"ם.

דאם פן נחוש שגם האריגה, תהיה ע"י ישראל ונקא. ואין לדבר סוף.

וכן ר' ירמיה (פירושלמי פ"ט דכלאים ופי"ב דכתובות הג"ל) מפקד אלבשוני בגרסיי. ופירש ה"פ, פני משה: כפי שאני רגיל בחיי וכו' יעו"ש: ובלבד שיהיו תפורים בחוט של פשתן ולבנים.

כמו שפסק הרמב"ם ז"ל פ"ד מהל' אבל ה"א [ובטוש"ע או"ח סי' שנ"ב סעי' ב'] וכו', לחם משנה" שם כתב על הרמב"ם ז"ל: ומ"ש רבינו, לבנים".

אע"ג דבגדה כ' ע"א ובשבת קי"ד ע"א צנה ר' ינאי לבניו שלא יקברוהו לא בלבנים ולא בשחורים. אפ"ה כתב רבינו לבנים.

משום דהטור כתב ביו"ד סי' שנ"ב וקאידנא נהגו בלבנים. וכן ראוי לעשות.

ולכך כתב רבינו לבנים עכ"ל. ולפענ"ד נראה ברור מקור דברי הרמב"ם שפסק לבנים ונקא.

הוא עפ"י מ"ש בירושלמי פ"ט דכלאים ה"ג. ופי"ב דכתובות ה"ג דר"י פקיד: אלבשוני תיורין תפותין [ופי' ה"פ, פנ"מ" חינוך תפוחין: לבנים ומגוהצים] וכו' וכן ר' ירמיה מפקד אלבשוני חינוך תפוחין וכו' יעו"ש א** (א) אמר בן המזבז: בשפך הימים אמרתי עם הספר, כי מקור מנהגו של ישראל שנותנים ענף עץ ביד מת.

וסודתו בהררי קודש בתלמוד ירו' (כלאים פ"ט ה"ג וכתובות פי"ב ה"ג הג"ל): ר"י מפקד אלבשוני חינוך תפוחין אלבשוני בגרסיי יתבון מסאני בגרלי, וחוטרא בדי" ויתבוני על סטרא, אין אתי משייתא אגא מעתד" יעו"ש ראה בספר, חכמת אדם" (באונטרס, מצבת משה" אות ט') שכתב ז"ל: ומה שאומרים קצת שכופין האצבעות כדי ליתן בידו שרביט שקורין געפליך.

לדעתי הגעפליך הם חוכא ואטלולא. ולא מצאתי מזה שים רמז בשום ספר מהקדמונים וכו' ולכן אם ירצו להחזיק במנהג יניחו אילו הגעפליך ולא יכפופו האצבעות.

עכ"ל.

ובבאמת מצאנו ראינו בירושלמי הג"ל זכר לדבר זה שנותנים,, חוטרא בידי המת".
פי רמז יש בו לזכרון התחיה וביאת משיח צדקנו. והנח להם לישראל אם אין נביאים
הם, בני נביאים הם חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט) ** ומפאן מקור טהור לפסק
הרמב"ם ז"ל וזה ברור יה"ר שיבולע המנות לנצח, אכי"ר בצלאל זאב שאפראן סימן
קטו כבוד בני יקירי הרה"ג וכו' מוה"ר חנוף העניף שאפראן ני רב בבאקארעשט.

ע"ד אשר פתבת לחדש בזה"ל לא נכון הדבר ב,, תורת זבח" שישיחטו השוחטים ביו"ט
של,, ראש השנה" כל עיקר אפילו עוף הקל.

מטעם דבר"ה ביומא דדינא, שכל תפלות ובקשות בני ישראל ערוכות ונשענות על רחמי
שמים ית', פדכתיב,, ורחמיו על כל מעשיו".

על פן מהראוי שלא לשחוט בר"ה שום דבר הטעון שחיטה, לבלתי לגרום ח"ו איזה צער
כל דהוא לבעלי חיים. פהא דאמרין בב"מ (פ"ה ע"א) במעשה דההוא עגלא דהו"ו קא
ממטו לי' לשחיטה, ואזל תליא לרישיה בכנפי דרבי וקא בכי.

א"ל זיל לכה נוצרת. ואמרו [ברקיע] הואיל ולא קא מרחם וכו' יע"ש.

הרי דנענש רבי על זה שא"ל להעגל לכה נוצרת לשחיטה. והנה פבר הערותי [לעיל
סימן ס"א] להוכיח מעןבדא דרבי הג"ל, דאין השוחט מחויב לחזור אחר מצוה זו לשחוט
בכל יום, כשארי מצות שצריף האדם לחזור אחריהו להביא א"ע לידי חיוב.

לדעת ס' התרדים בהקדמתו לספר המצות (א)***(א) בני יקירי! אימא לה מילתא
דתתקבל לה, להביא ראיה לדעת ס' התרדים ז"ל, ממה שפכתבו התוס' (בפסחים קי"ג
ע"ב ד"ה ואין) ד,, יש לחזר ולהביא עצמו לידי חיוב.

פדאשפחן (סוטה י"ד ע"א) במשה שהיה תאב ליכנס לארץ ישראל כדי לקיים מצות
שבה"ע"ש:) ** דהרי מצונו שרבינו הקדוש נענש על זה שאמר להעגל זיל לשחיטה
וכו. עד כאן לשונו: תשובה א) יפה הערות בני יקירי! ואני מברך עליך,, ברכת הנהנין",
פי זכית לכונן בד"ז למש"כ הגאון מהר"י אפאד ז"ל (בתשובותיו ח"א סי' קס"ד).

הגם שאין הס' שו"ת מהר"י הנז' נמצא פעת תחת ידי. אולם רשום בזכרוני שפכתב (שם)
שהמנהג הוא שלא לשחוט בר"ה.

מטעם דכל שחיטה אית ביה לתא דצער בע"ח, רק דהתורה התירתו. וביומא דדינא
שכולנו מבקשים רחמים כל היום, ראוי גם לנו שלא לעשות שום אכזריות בפועל
לשחוט בע"ח יעו"ש.

ראה בספר החינוך המיוחס להרא"ה ז"ל (במצוה תנ"א) שפכתב בטעם השחיטה מן
הצואר ובספין בדוק, כדי שלא נצער בעלי חיים,, יותר מדאי", פי התורה התירן לאדם
לזון מהם לכל צרכיו ולא לצערם חנם.

וכבר דברו חכמים הרבה באיסור צער בע"ח בב"מ (ל"ב ע"ב ושבת קכ"ח ע"ב) אם
הוא א סור דאורייתא, והעלו לפי המדומה דאורייתא הוא, עכ"ל וראה בפמ"ג (בסוף
הפתיחה להל' שחיטה) שפכתב בשם הא"ר שמביא טעם זה של החינוך.

והפמ"ג שם סיים על זה: שפברפתבו פולם שאין ליתן טעם על שום מצנה וכו' עכ"ל (ב)** (ב) ולכאורה י"ל מנדה ל"א ע"ב דשאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן וכו' ומפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה ל"ד וכו' מפני מה אמרה תורה מילה לשמנה וכו', והנה ר"מ אומר מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה וכו' יעו"ש.

ותו הרי בדוכתי טובא בש"ס איפא פלוגתא בין ר"ש ורבנן אי דרשינן טעמא דקרא. קידושין ס"ח ע"ב.

וגיטין מ"ט ע"ב, וסוטה ח' ע"א, וב"ב קט"ו. ועוד בכ"ד (***) אומר בן המחבר פל חכמי לב יודעים נאמנה שמצנה עלינו לחקור אחרי טעמי המצות ועד נאמן על זה כי חז"ל בעצמם גלו לפעמים טעמי המצות.

לדוגמא שא נא עיניה וראה בש"ס סנפה ל"ד ע"א. ר"ה ט"ז ע"א מנחת מ"ג ע"ב. ק"ד ע"ב.

סוטה י"ז ע"ב. מ"ו ע"א.

קידושין כ"ב ע"ב. ערכין ט"ז ע"ב.

שבועות ט' ע"א. בכורות ה' ע"ב במדבר רבה י"ט.

וראה עוד במדרש תנחומא פ' בראשית סי' ט', ובפרקי דר"א פרק כ"א, אמרו טעם לשבח על איסור שעטנז יעיש"ה. ראה במהרש"א בחידושי אגדות (פסחים קי"ט ע"א) על מאמר שם: זה המגלה דברים נפסח עתיק יומין וכו', שכתב וז"ל: והא דאמרין בסנהדרין כ"א ע"א] מפני מה לא נתגלו טעמי תורה שהרי ב' מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם וכו' היינו דבר שהתורה גילה טעמן מביא לידי מכשול אבל דבר שמכוסה טעמו בתורה, גם אם חכמים נותנים בו טעם, לא יבא לידי מכשיל וכו' עכ"ל [ומבאר מדברי התוס' גיטין מ"ט ע"ב ד"ה ר"ש.

דפלוגתא דר"ש וחבריו אם דרשינן טעמא דקרא שייכא רק היכא דאיפא נפקותא לדינא פגון גבי חובל בגד אלמנה וגבי לא ירבה לו נשים וכדומה. אבל היכא דליכא שינוי בדין מצינו בכמה מקומות דדרשי טעמא יעו"ש.

וכבר נודע משחז"ל (סנהדרין ל"ד ע"א): מקרא אחד יוצא לכמה טעמים יעו"ש] ולי מה יקרו דברי הגאון הנאדר בקודש רבי הלל מנורונוא ו"ל (בס' תגמולי הנפש ח"ב): ,,אבל לתת טעם ראוי והגון למצות, פלומר שהי"ת צנה מצנה פלונית בעבור סבה פלונית, ויאמר בן פדי לפאר המצות שלא תהינה כדבר ריק, זה הענין הוא מלאכת שמים וכבוד הבורא וכבוד ישראל": חנוך העניף שאפראן, רב בבאקארעשט) ** אולם ראה בס' תורת השלמים [על הל' נדה סי' קפ"ג סוף סק"ד] שכתב: דר"מ בשיטת ר"ש דדריש טעמא דקרא פנ"ל.

ולית הלכתא כר"ש פמבואר בטוש"ע חו"מ סי' צ"ו יע"ש: **) ובמחכת"ה אישתימיתיה דברי הרמב"ן ו"ל בפ' בראשית (א' – ל') שפראה מדבריו דס"ל ג"כ בטעם השחיטה משום צער בע"ח דאורייתא יע"ש.

וגם הסתם סופר' ז"ל (בתשובותיו חאו"ח סי' נ"ד) הביא דברי הרמב"ן הנ"ל. וכתב ונ"ל: גראה מדבריו אחר שהרשה ית' לנו לאכול בשר בעלי חיים רצה שלא נתאכזר ולרחם עליהם למעט צערם וכו' ומברכים אשר קדשנו במצותיו וצננו על השחיטה פאלו נאמר אשר קדשנו במצותיו וצננו לרחם על הבריות, עכ"ל.

ובמחכת"ה של החת"ס ז"ל אינשתמיטה דברי הרא"ה בס' החינוך הנ"ל. ומדקדוק לשון ס' החינוך הנ"ל מוכח דקצת צער איכא גם בשחיטה גופי' אע"ג שהתירה התורה, דמטעם זה דקדק בלשונו הזהב וכתב בטעם השחיטה שלא לצער בעלי חיים, יותר מדאי".

עכ"פ משמע דקצת צער איכא גם בשחיטה הפשרה. אם פן אפוא שפיר יתכן לומר שלא נכון הדבר לשחוט בר"ה שום בע"ח, מטעם שלא לגרום אפילו קצת צער לבע"ח עכ"פ בימי הדין שאנו מפילים תחנונינו לפני בעל הרחמים ית' שישפיע עלינו רחמים רבים ממקור הרחמים.

ראה נא בדקדוק לשונו הזהב של הרמ"א ז"ל בש"ע יו"ד סי' כ"ח סעי' ב' שקכתב דאין מברכין שהחינוך על שחיטה מטעם ד,,מזיק לבריה" יע"ש.

ואם פן, לא יתכן אפוא להזיק לשום בריה בימי הדין. אבל הש"ך (שם סק"ו) פתב דזה הטעם דחוק.

וכתב טעם אחר יע"ש. אולם התב"ש שם סק"ה פתב שאינו מבין טעמו של הש"ך.

אבל פתב דהטעם פניקור הוא משום שהוא מעשה דרבי הנ"ל דנענש, משום דהו"ל לרחם על העגל יע"ש. הרי לה בני יקירי, דטעמו שהבאת מהעובדא דרבי הנ"ל, טעם לשבח הוא.

ותל"מ: (ב) המכסה אני מאוהבי, בני יקירי! את אשר הנשכתי באלו הימים להר"מ שו"ב מפלאי עשט נ"י, ע"ד שאלתו להלכה ולמעשה: אם רשאי לשחוט ביו"ט שני של ר"ה, לצורך ימי החול, באופן שישחוט בכדי שיהי' שהות לאכול פזית מפל בהמה מבעוד-יום.

וכעין שהתירו לשחוט מסונפנת ביו"ט: והנה לשואל פענן, הייתי משיב פהלכה, בזה הלשון: לית דין צריף בושש! והדבר פשוט וברור שאסור דהרי פבר פירשו רבותינו גדולי הראשונים ז"ל דעד כאן לא התירו רק במסונפנת.

אבל בריאה לא ישחטנה אלא אם פן צריף לאכול ממנה ביו"ט. כמש"כ הה"מ על הרמב"ם בפ"א מהל' יו"ט הי"ב ע"ש.

וכן מפנרש עוד יותר בשו"ת הריב"ש סי' רנ"ד שקכתב ונ"ל: אבל אם אין צריף ליום פלל, שקבר סעד די ספוקו, אסור לשחוט לצורך מחר. ואע"פ שאכל ממנה היום מעט, אם אין צריף לו, הערמה היא זו וכו'.

ע"ש שהאריף דאין לה הערמה גדולה מזו. וכ"כ בספר תניא רבתי סי' נ"ה בשם מורו הרב ר' יהודה ב"ר בנימין הרופא, דאפילו פזית גופי' הערמה היא.

הלא פה דְּבָרָיו בזה"ל: דְּנִקָּא בְּהֵמָה מְסֻכָּנָת הַתִּירוּ לְשַׁחֲטָהּ וכו'. אַבְל לְהַעֲרִים וְלִשְׁחַחֵט בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, לְצוּר יו"ט שְׁנִי, וַיַּעֲרִים וַיֹּאכַל מִמֶּנָּה כְּזֵית לְאַחַר שַׁחֲטָהּ לֹא, עכ"ל.

וְכֵן הוּא בְּתִשְׁבִּי הַרְשָׁבָא סִי תרפ"א (מוֹבָא בבי"א או"ח סִי תצ"ח) שְׁכַתְּב וְנ"ל: אַבְל בְּהֵמָה בְּרִיאָה אֲסוּר בְּאַמַּת וְאַפִּי בְּהֵמָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִפִּי אִם יֹאכַל מִמֶּנָּה כְּזֵית עכ"ל. וְכִנּוּנָת הַרְשָׁבָא פְּשוּטָה דְּבִבְרִיאָה אִפִּי אֲכִילַת כְּזֵית לֹא מְהֵנִי, מִשּׁוּם דְּאִפִּילוּ כְּזֵית גּוֹפִיָּה הַעֲרָמָה הִיא.

כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַגְּאוֹנִים הַנֶּ"ל. אַבְל מֶרֶן הַט"ז ו"ל באו"ח סִי תצ"ח סק"ד, שְׁלַח יָד לְהַגִּיחַ בְּלִשׁוֹן הַבִּי בְּשֵׁם הַרְשָׁבָא.

וְהַמְצִיא מְדַבְּרֵי שְׂפִיָּה לְחַדֵּשׁ דְּבִבְרִיאָה אִם יֹאכַל מִמֶּנָּה בְּאַמַּת כְּזֵית מְהֵנִי יַעוּשׁ"ה. וּבְמַחֲכַת"ה הַגְּהָתוֹ תְּמוּהָ, וְנִרְאָה דְּבַמַּחֲכַת לֹא עֵינֵן אֲזַ בְּתִשְׁבִּי הַרְשָׁבָא גּוֹפִיָּה שְׁמִבְּנִיָּה לְהַדְּיָא כְּדָבָר הָאֲמוּר.

גַּם אִישְׁתְּמִיט מִיָּנִי כָּל הַנִּי גְּאוֹנִי, דִּינְתְּבוּ בְּהַאי קִינָּא, וַיַּחֲד כְּנִלְמֵ שְׁכַתְּמֵ בְּרוּר מְלָלוּ, דְּכְזֵית בְּבִרְיָה הַעֲרָמָה גְּדוּלָּה הִיא. וְחַפְשִׁי וּמְצַאֲתִי בַּפִּמ"ג או"ח בַּמ"ז שְׁם הַעִיר ג"כ בְּזֵה בְּשֵׁם א"ר ע"ש.

וְגַם הוּא ו"ל בַּמַּחֲכַת אִישְׁתְּמִיטְתִּי כָּל הַנֶּ"ל. וְגַם לֹא צִיָּין הַפִּמ"ג לְמַש"כ הַבֵּאָה ט שְׁם סק"ח בְּשֵׁם מְהֵרִי"ל: נוֹהֲגִין שְׂאִין שׁוֹחֲטִין שׁוּם דְּבָר אֲתֵר סְעוּדַת יו"ט רֵאשׁוֹן, לְצִוְרָה יו"ט שְׁנִי, ע"י הַיָּתֵר אֲכִילָה דְּבָר מוּעֵט עכ"ל.

רְאָה בַּמַּג"א סִי תַק"ג סק"ב מַש"כ בְּשֵׁם הַב"ח. וְגַם הִבִּיא שְׁם לְהַרְי"ו וְלַהִישׁ"ש. וּבְסוּף דְּבָרָיו שְׁם הִבִּיא לַכ"ה בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז. וְסִיָּים שְׁם: אִין לְהַכִּין מִיו"ט לְחוּל כַּה"ג אֲסוּר.

אֵע"פ שְׂרִי"ו כְּתֵב שְׁנוּהֲגִין לְהַקְל. בְּזַמְנֵינוּ לֹא נִהְגוּ לְהַקְל בְּזֵה עכ"ל. וְהַפִּמ"ג לֹא צִיָּין כָּאֵן לַכ"ז. עַש"ה בַּמַּחֲצֵה ש"ק (וַיֵּשׁ לְהַעֲרִיר מִמַּש"כ הַט"ז באו"ח סִי תַקִּי"ב סק"ו הִיכָא דְּאִיכָא אִינָם.

וְע"ש בַּמַּג"א סק"ג וְהַבֵּן. רְאָה בַּשַּׁע"ת או"ח סִי תַק"ג סק"א שְׁכַתְּב בְּשֵׁם מַח"ב: בְּשׁוּבוֹעוֹת שְׁחַל בַּד' וְה' בְּשַׁבַּת שְׁחַט הַשׁוֹחֲט אַחֲרֵי שְׁאֲכָלוּ רֹב הַקְּהָל קוֹדֵם שְׁאֲכַל הוּא סְעוּדַת יו"ט ב' עֲגָלִים בְּמִטְבְּחֵיהֶם שֶׁל א"י שְׁשׁוֹחֲטִים שְׁם לְצִוְרָה יִשְׂרָאֵל, וְאַכַּל הַשׁוֹחֲט וּב"ב בְּסְעוּדַת יו"ט כְּזֵית מְכָל א' מְהַעֲגָלִים וְכו' וְכַתְּב בְּשׁו"ת זְרַע אֲמַת שְׁלֹא יָפָה עֲשֶׂה ע"ש.

שׁוּב רְאִיתִי בְּשׁו"ת בֵּית שְׁלֵמָה ח"א סִי ק"ג שְׁכַתְּב ג"כ דְּחִלְיָה לְהַעֲרִים ע"י שְׂאֲכַל מִמֶּנָּה קֶצֶת ע"ש [וַיֵּשׁ לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה בְּדְבָרָיו, וְלֹא עַט הָאֲסוּף פָּה] רְאָה בְּשׁו"ת מַחֲנֵה חֲזִים ח"ג סִי ל"ח שְׁכַתְּב, דְּהַשׁוֹחֲט שְׁשַׁחֲט עַל סְמִיךְ כְּזֵה רְאוּי לְקַנְסוֹ ע"ש.

וְרְאָה בַּמַּג"א סִי תצ"ח ס"ק ט"ו מַש"כ בְּשֵׁם הַיִּשׁ"ש ע"ש. כַּש"כ שְׁאֲסוּר לְפַמַּש"כ בְּשׁו"ת מְהֵר"י אֲסָאָד (הַנֶּ"ל בְּאוֹת א') שְׁהַמְנַהֵג שְׁלֹא לְשַׁחֲט בִּיו"ט שֶׁל ר"ה כְּנ"ל [אוֹלָם יֵשׁ לְהַעֲרִיר עַל דְּבָרָיו מְשׁו"ת הַרִיב"ש סִי רנ"ד דְּנִשְׁאַלְתּוּ וְתִשְׁוֹבְתּוּ הִי עַל ר"ה ע"ש.

אָמַנְם כֵּן טַעְמוֹ שֶׁל מַהֲרִי"א לְשִׁבַח הוּא. וּמִנְהֵג כְּשֶׁר הוּא לְנִהוּג כֵּן].

וּמָה שֶׁפֶתַב כְּבוֹדוֹ לְצַדִּד לְהַקְל, מִטַּעַם שָׂאֵם לֹא יִמָּצְאוּ הַבַּעַה"ב בְּשֶׁר כְּשֶׁר, יִקְחוּ בְּשֶׁר
נִחְיָרָה! יְדִידִי! לֹא טַעַם פְּעִיקָר הִיא זֶה דְּהַרִי כְּבָר שָׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה (דְּמַאי פ"ג
מ"ה), „אִין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִין”.

וְכֵן אָמַר רַשְׁבֵּי"ג (בב"ק ס"ט ע"א): „הַלְעִיטְהוּ לְרִשְׁעֵי וְנִמּוֹת” ע"ש וּבִירוּשָׁלַיִם דְּמַאי פ"ג
ה"ה, וּמַעֲשֶׂר שְׁנֵי פ"ה ה"א רָאָה בְּדַג"מ יו"ד סי' קנ"א מ"ש"כ עַל הַשֵּׁ"ף שָׁם סק"ו יעו"ש.

וְתִמְיָה שֶׁלֹּא הִבִּיא מְזֵה וְהִבִּין זֶה סוּף דְּכָר הַפֶּל נִשְׁמַע כִּי חֲלִילָה חוֹלִין הוּא לְכְבוֹדוֹ לְשַׁחֲט
בַּר"ה יוֹמָא דְּדִינָא, שֶׁלֹּא פְּדִינָא. וְאַנְי קוֹרָא בְּקוֹל, שְׂאָסוֹר לְשַׁחֲט גַם בְּשַׂאֲר יו"ט לְצוֹרֵף
מִי הַחוֹל: זֹאת הִיְתָה תְּשׁוּבָתִי לְהַר"מ מִפְּלִאֵעֶשֶׂט נ"י.

וְיַעֲזֵן כִּי יִדְעָתִי שְׂאֵתָה צָמָא לְשִׁמּוֹעַ לְקַח מִפִּי, בְּדַבָּר ה' זֶה הַלְכָה, לְכֹן הִעֲתִיקְתִּי לָךְ תְּשׁוּבָתִי
הַנְּזַכָּרָה. וְהִיא תְּשׁוּבָה לְרַבִּים' הַשּׁוֹאֲלִים וְהַדּוֹרְשִׁים בַּד"ז: אָבִיךָ דּוֹש"ת בְּאַהֲבָה רַבָּה.

בְּצִלְאֵל זָאב שְׂאֵפְרָאִין סִימָן קִטְז כְּבוֹד הַרָה"ג הַצ' חָכֵם הַכּוֹלֵל וְכו' מוה"ר מְנַחֵם נַחוּם
פְּרִיעֵדְמָאִין שְׁלִיט"א, יוֹשֵׁב בְּשִׁבְתַּת תַּחֲכַמוֹנִי בְּעִיר שְׁטַעֲפֶאֱנַעֲשֵׁט קְרֵאֲתִי בְּתִשׁוּמַת לֵב
מִיִּחוּדָה, הַצַּעַת „הַפְּשָׁרָה” הַמְּחַכְמָה, שְׂיִצְאָה מִפִּי כַת"ה בְּדַבָּר הַמְּחַלְקֵת שְׂפָרְצָה בְּעִיר
„סוֹלִיצָא” שְׁהַצַּד שְׁכַנְגָד הָרַב דְּשָׁם, וְרָשׁוּ מִהַשׁו"ב ר' אֶהְרֹן דְּשָׁם שְׂיִלְךָ לְשַׁחֲט נִגְד
רְצוֹנוֹ שֶׁל הָרַב דְּמָתָא.

וּלְאַחַר שְׁהַפְּצִירוֹ בּוֹ מְאֹד מְאֹד, אָז עָנָה לָהֶם שְׂיִסְעוּ עִמּוֹ לְאַדְמו"ר הַרָה"צ סְבָא קְדִישָׁא
שְׁלִיט"א מִשְׁטִיפְנִשְׁט, וְכַאֲשֶׁר יִגְזוֹר אוֹמֵר כֵּן יָקוּם. וּבְכֵן בָּאוּ ר' אֶהְרֹן עִם הַצַּד שְׁלוֹ
לְשִׁאוֹל עֲצַת קְדוֹשׁ.

וְנָתַן „פְּקוּדָה” בְּיָדָם לְהִרְבֵּי וּלְצַדוֹ, שְׂיִלְכוּ לְדִין עִם הַצַּד שְׁל ר' אֶהְרֹן שׁו"ב, לְפָנָי אֶחָד
מְשַׁלְשָׁה רַבָּנִים יְדוּעִים בְּשָׁמָם שְׁהַצִּיעַ לְפָנֵיהֶם.

וְאַרְפָּא נָתַן לָהֶם, שְׁעַד עֲשָׂרָה יָמִים מִיּוֹם שֶׁפֶקַד עֲלֵיהֶם, מְחַנְיָבִים הֵם לְקַיָּים פְּקוּדָתוֹ זֹאת.
וְכַאֲשֶׁר יַעֲבְרוּ הַעֲשָׂרָה יָמִים וְהִרְבֵּי וְצַדוֹ יִסְרְבוּ לְאַלְהַ הַפְּקוּדָה, אָז יִהְיֶה ר' אֶהְרֹן רִשְׁאִי
לְצִיָּית לְהַצַּד שְׁלוֹ וּלְשַׁחֲט בְּעִיר הַנְּ"ל כָּל דְּכָר הַטָּעוֹן שְׁחִיטָה.

וְהִנֵּה כִּי כֵן, הַשׁו"ב ר' אֶהְרֹן שָׁמַע לְעֲצַת קְדוֹשׁ וּלְפְקוּדָתוֹ, וְהִמְתִּין הַזְּמַן שֶׁל עֲשָׂרָה יָמִים
בְּשִׁלְיָמוֹת. וְהִרְבֵּי וְהַצַּד שְׁלוֹ סִרְבוּ וְלֹא אָבוּ שְׁמוֹעַ הַפְּקוּדָה הַקְּדוֹשָׁה הַנְּצַאֲמַרְת בְּתוֹרַת עֲצָה
טוֹבָה עַפ"י דַּת אֲמַת.

וְאַף אָז יָצָא הַר' אֶהְרֹן לְשַׁחֲט בְּעִיר הַנְּ"ל וְהִרְבֵּי דְּמָתָא פַּחוּז פְּמִים וְהַכְרִיז אִסּוֹר עַל
זְבִיחַת ר' אֶהְרֹן שֶׁהוּא ת"ח וְעַבְד עֲבוּדָתוֹ עֲבוּדַת הַקְּוֹדֵשׁ ב,,תּוֹרַת זְבַח" זֶה יוֹתֵר מְשַׁלְשִׁים
וְשֵׁשׁ שָׁנָה וְאַחַר שְׁעֵבְרוּ כְּמָה חֲדָשִׁים וְאַשׁ הַמְּחַלְקֵת הַתְּלַקְחָה וְהַתְּפָרְצָה בְּעִיר הַרְבֵּה
מְאֹד, וְלֹא יָכְלוּ לְכַבּוֹתָהּ, עַד שֶׁהָיוּ מוֹכְרֵחִים כָּלֵם יַחַד שְׁנֵי הַצַּדִּים וְהִרְבֵּי וְהַשׁוֹבִי"ם
לְהַגִּישׁ אֶת דְּבַר מְחַלְקָתָם לְפָנָי כַת"ה הַמְּפֹרָסִם לְחָכֵם יוֹדַע וּמַבִּין אִיךָ לְפָשֵׁר וּלְיִישֵׁר
אֶת הַמַּעֲקָשׁ בְּשִׁלּוֹם וּבְמִישׁוֹר.

וּקְיָמוּ וּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם מִפִּיהֶם וּמִפִּי כְּתָבָם בְּחַתִּימַת יָדָם, בְּתַנְאֵי כְּפוּל וּמְכּוּפָל, בַּתְּק"כ
וּבְאִסּוֹר חֲמוֹר, בְּאַלְהַ וּבְשִׁבוּעָה דְּאוֹרִיָּתָא, לְאַשֶׁר וּלְקַיָּים אֶת הַפְּשָׁרָה וְהַפְּס"ד אֲשֶׁר

יצא מפ"ק כת"ה. ואחרי ששמע כת"ה את הטענות והקבלנות, מצא הדרך הישר לפשר ביניהם, ואיזן ותקן תקנות טובות ומועילות להעמיד את שלום העיר על בסיס נכון, עפ"י האופנים האמורים ב,,העסקת הפשרה" של כת"ה: הנה רואה אנכי דברי כת"ה בנויים על יסודי הסקמה והתבונה, בהשכל ונדעת.

וכל ה,,פשר דבר" שיצא מאת כת"ה לפשר ביניהם, הוא פתבה יןשר דברי אמת וצדק. והאיסור שאסר הרב דמותא את השו"ב ר' אהרן הנ"ל, מעיקרא דדינא פירכא. ואין מקום להאיסור כלל שיחול על השו"ב הנ"ל כי הנה מה יפה פחו של אותו צדיק האי סבא קדישא אדמו"ר הרה"צ שליט"א, להיות צדיק גוזר על הרב דמתא הסמוך ונראה לאיתן מושב קדשו עיר שטיפנשט.

ומי לא ידע כמה גדול פחו של אותו זקן קדוש ישראל, בן מלכי קדם, מאן מלכי רבנן (בגיטין ס"ב ע"א) העובד את ה' ביראה ובאהבה (פסוטה ל"א ע"א) וירא את ה' מאד (פסנהדרין ל"ט ע"ב) ונהרי מפנרש יוצא בשבת (ל"א ע"ב) ד,,גבר דחיל חטאין" הוא חשוב יותר מ,,בר אוריין" (יע"ש ברש"י ד"ה אנא).

וגם נשיא אלקים הוא בתוכנו, פאר מדינתנו. ואיך הרהיב הרב דמתא עוזו בנפשו להיות מסרב לגדול, קדוש ה' מכוכד, זקן ונשיא פנים.

הלא ממנו יראו וכן יעשו גם אנשי קהל עדתו, לעבור את פי ה': והדרת פני זקן ויראת מאלקיך. ועל ידו יתחלל שם שמים ית'.

וכבר הורה הגאון בעל ,,זקן אהרן" (בתשובותיו סי' ל"ב) דבכל תלמיד חכם שיש בידו חלול השם, אסור לשמוע תורה מפיו ולסמוך על הוראתו יע"ש.

וכן הגאון רבינו חיים יוסף דור אזולאי ז"ל (בספרו ,,פתח עינים" בחידושי לגיטין ל"א ע"ב) גם הוא שר המספים להגאון בעל זקן אהרן ז"ל א):** (א) אמר בן המחבר: הלום ראיתי בספר ,,פתח עינים" שם [על המאמר שאמז"ל (בגיטין ל"א ע"ב שם) על גניבא: ,,מקמי פלגאה ניקום"?] יורד על פי מדותיו של ה,,זקן אהרן" להעיר מש"ס גיטין ס"ב ע"א, דרב הונא ור"ח שאלו את גניבא שאלות בדברי אגדה.

וכתב ז"ל: אפשר דהרב זקן אהרן כל עצמו בהוראה קאי עכ"ל ותימה על הגאון חיד"א ז"ל, שלא הביא גמרא מפנרשת במ"ק י"ז, גבי ההוא צורבא מרבנן דהוה סנו שומעניה, אמר ר"י היכי ליעביד, ל לשמתיה צריכי ליה רבנן, לא לישמתיה, קא מיתחיל שמא דשמא וכו', אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו.

ופירש רש"י ז"ל: הואיל וסנו שומעניה, הא דצריכי ליה רבנן לאו פלום הוא, דמוטב דלא ילפי מיניה עכ"ל. ראה בחגיגה ט"ו ע"ב, גבי ר' מאיר שגמר שמעתא מפומיה דאחר.

וּפְרִיָהּ הַש"ס נֶשֶׁם דְקָשׁוֹ קָרְאֵי אֶהְדָדִי. וּמִשְׁנֵי: לֹא קָשָׁא הָא בְּגָדוּל הָא בְּקָטָן וְכוּ', דְרַשׁ רַבָּא מֵאֵי דְכְתִיב אֶל גִּינַת אֲגוּז יִרְדְּתִי וְגו'.

לָמָּה נִמְשְׁלוּ ת"ח לְאֲגוּז לֹמֵר לָךְ מָה אֲגוּז זֶה אַע"פ שֶׁמְלֻכְלָךְ אֵין מָה שֶׁפְּתוּכֹו נִמְאָס, אַף ת"ח אַע"פ שֶׁסָּרַח אֵין תּוֹרְתוֹ נִמְאָסֶת וְכוּ' יַע"ש. וּלְפּוֹם רִיבְהִיטָא גַּשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל דְרַשְׁתּוֹ זֹאת שֶׁל רַבָּא, מִדְּבַרֵי רַבָּא בְּעַצְמוֹ בְּש"ס תַּעֲנִית ז' ע"א, דְרַבָּא רָמִי נֶשֶׁם: פְּתִיב יַעֲרוֹף פְּמָטֵר לְקַחֵי.

וְכְתִיב תִּזְל פְּטַל אִמְרַתִּי. אִם ת"ח הֶגוּן פְּטַל.

וְאִם לָאוּ עֲרַפְיָהוּ פְּמָטֵר. וְכִי רַש"י וּמְהַרְשֵׁ"א (בד"ה עֲרַפְיָהוּ) דָּאִם ת"ח שְׁאִינוּ הֶגוּן הוּא, הַפְּנָה אֲלִיו עֲוֹרָף וְסוּר מִמֶּנּוּ יַע"ש.

הַנְּשַׁמְעָה מִזֶּה, שְׁאִם הוּא ת"ח שְׁאִינוּ הֶגוּן, תּוֹרְתוֹ נִמְאָסֶת ג"כ? וַי"ל עַפ"י דְּבַרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּתַעֲנִית (שְׁם ד"ה אִם ת"ח). רָאָה שְׁבַת ע"ה מ"א דְהִלּוּמֵד דְּבַר אֶחָד מִן הַמְּגוּשׁ חֲזִיב מִיָּתָה.

וּבְפִירַש"י שְׁם (ד"ה וְהִלּוּמֵד). וּבְש"ף יו"ד סוּס"י קַע"ט ס"ק כ"ג.

וּבְש"ף יו"ד ס' רמ"ו סק"ח מָה שֶׁכְּתִב בְּשֵׁם אָבִיו הַגָּאוֹן ז"ל יַע"ש רָאָה בַּס', אִוֵּר הַחֲזִיִּים", (פ' רָאָה, עה"פ: ,,שְׁמַר וְשִׁמְעַת") הִבִּיא בְּשֵׁם הַב"ח מִמָּשׁ פְּתִירוּצוֹ שֶׁל אָבִי הַגָּאוֹן הַש"ף ז"ל אוֹלָם הִיא ז"ל הָאָרִיף לְדַחֲוֹת תִּירוּץ זֶה.

וְאַתָּת מְדַחֲיוֹתִיו הוּא בִּזְה"ל: וְעוֹד הָא רַבָּא שֶׁהוּא אִמּוּרָא אַחֲרוֹן דְרַשׁ אֶל גִּנַּת וְכוּ' וְהַדְּבָרִים אֵלוֹ הֵם פְּסָבְרַת ר"מ וְיָדוּעַ דְהִלְכָה כְּרַבָּא וְכוּ' יַע"ש וּבְמַחֲלַת פְּבוּד)*** הַדָּר גָּאוֹנוֹ לֹא הָעִיר כִּלְל לְהַקְשׁוֹת מִדְּבַרֵי רַבָּא בְּעַצְמוֹ בְּתַעֲנִית ז' כְּנֹז' וְעוֹד י"ל בְּגוֹף תִּירוּצוֹ עַל הַרְמַב"ם.

יַעֲוִן בַּלח"מ (פ"ד מֵהַל' ת"ת ה"א) מָה שֶׁכְּתִב בְּזֶה. וּמִסְקִנַּת תִּירוּצוֹ שְׁם פְּאָבִי הַש"ף ז"ל יַעו"ש: חֲנוּף הָעֲנִיף שְׁאֲפָרָאן רַב בְּבִאקְאָרְעִשְׁט)*** וּבִיּוֹתֵר תַּגְדֵּל הַתְּמִיָּה עַל הָרַב דְּמֵתָא הַנָּ"ל עַל זֶה הַדְּבַר שֶׁלֹּא אָבָה לְשַׁמְעַ עֲצַת קוֹדֶשׁ עֲצַת ה' הִיא תְּקוּם, לִילָף לְדִין לְפָנֵי דַּיָּין וּמוֹרָה צְדָק שֶׁהֲצִיעַ לְפָנָיו.

וּבְמַחֲלַת פְּבוּרוֹ שֶׁל הָרַב הַנָּ"ל טְעָה בְּדַבַּר מִשְׁנָה וּגְמָרָא מְפֻרְשֶׁת בְּעֲנָן שְׁנַאָמֵר: ,,בֵּית דּוֹד כֹּה אָמַר ה' דִּינוֹ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט" וְאֵי לֹא דַּיָּיִנְיָן לִיָּה, אֵינְהוּ הֵיכִי דַּיָּיִנְיָ? (סְנֵהְדְרִין י"ט ע"א).

הָרִי מְפֻרְשׁ יוֹצֵא מִפִּי חֲכָמֵינוּ הָאֵלֵהֵיִם ז"ל, דְּמִי שְׁאִינוּ מְקַבְּל עַל נַפְשׁוֹ לְצַיִּית דִּין, אֵינְנוּ רַשָּׁאֵי לְהִיּוֹת דַּיָּין. אִם כֵּן אַפּוֹא, מִמִּילָא מוּכָן, שֶׁבְּעַת הַהוּא שֶׁהָרַב דְּמֵתָא לֹא אָבָה לְקַיָּיִם אֶת עֲצָתוֹ הָאִמּוּנָה שֶׁל הָאֵי סְבָא קַדִּישָׁא שְׁלִיט"א לִילָף לְדִין לְפָנֵי בִי"ד יָפָה דַּיָּין צְדָק.

הַיּוֹסֵר מִמֶּנּוּ הַפֶּחַ לְאַסְוֵר אֶת הַשׁו"ב הַנָּ"ל בְּחֲנָם בְּלֹא דְבַר, וְלֹא חָל כִּלְל הָאִסְוֵר עַל הַשׁו"ב ר' אֶהְרֹן הַנָּ"ל, אַחַר אֲשֶׁר נֹכַחְנוּ לְדַעַת שֶׁהָרַב הָאִסְוֵר הַנָּ"ל, בְּמַחֲלַת פְּבוּדוֹ טְעָה בְּדַבַּר מִשְׁנָה, כְּדַבַּר הָאִמּוֹר (ב):*** (ב) יְדִינְנוּ הָרַב הַמְּוִפְלָג בְּתו"י וְכוּ' מוה"ר פֶּסַח לֵיב ג"י, בְּמַכְתָּבוֹ אֵלֵי, הָעִירַנִי לְהִבִּיא סְמָךְ לּוֹמֵר, דְּדַבַּרֵי אָדָם חָשׁוּב, נַחֲשָׁבִים כְּמִשְׁנָה וּבְרִיָּתָא.

מפירש"י בב"ק ל"ג סוע"ב, ד"ה ה"ג הא נמי רבה אמרה וכו' רבה אדם חשוב הנה, ומאדם חשוב כגון רב או רבה פרכינן פאילו תני במשנה או בפרייטא: עכ"ל ראה נא ידידי איך רש"י ז"ל דייק וגריס בלשונו הזהב: מאדם חשוב כגון,, רב או רבה".

פלומר דדוקא רב או רבה שדבריהם היו נחשבים בעיני חכמי התלמוד כמשנה או פרייטא. פאמרם ז"ל: ,,רב תנא הוא ופליג".

פעיירובין נ' ע"ב. ובכתובות ח' ע"א.

גיטין ל"ח ע"ב. סנהדרין פ"ג ע"ב.

חולין קכ"ב ע"ב. וראה עוד יותר בב"ב מ"ב ע"א דסליק על דעת סתם גמרא לומר על המשנה שם רב תנא הוא ופליג'.

וגם על רבה סתם שהוא רבה בר נחמני, אמר אבני (בשפת כ"ב ע"א, ובכ"ד בש"ס) ,,פל מילי דמר עביד פרב" ופירש"י: פל מילי דמר רבה ב"נ, עכ"ל.

ונה שדייק רש"י ז"ל: ,,ומאדם חשוב כגון,, רב או רבה" פרכינן פאילו תני במשנה או בפרייטא".

פאמור)** וגם פל מבין יבין לאשורו, איך יפה דנתם להקדים בכחא דהיתירא האמורה, להרשות להר' אהרן לשחוט במתא, ערם שהקריז הרב דמתא איסור על זביחתו. ומטעם זה לא שייך פלל בנד"ד לחשוןש להאי פללא שפילו לן חכמינו ז"ל לומר: חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר (כברכות ס"ג ע"ב).

ע"ז ז ע"א. חולין מ"ד ע"ב.

נדה כ' ע"ב). פי הנה מלבד מש"כ הש"ך ז"ל ביו"ד סי' רמ"ב ס"ק נ"ח [שציינן ידידנו הרב המופלג בתו"י וכו' מוה"ר פסח ליב נ"י] גם בל"ז לא שייך האי פללא.

פדמוכח בע"ז מ' ע"א. ונ"ז ע"ב.

וברא"ש פ"א דע"ז סי' ג. ובר"ן ז"ל שם דף ב'.

דהיכא דנפקו דברי המתיר בתחלה, ואח"כ בא האוסר לאסור דבר זה, לא שייך האי פללא לומר חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר יעושה. והכא נמי בנד"ד, הרי אתם המתירים פהלקה, הקדמתם בראשונה להתיר להר' אהרן לשחוט טרם נפק הרב בהפרוז שילו לאסור את זביחתו על לא חמס בכפו.

ושפיר קדמתם להחניא פחא דהיתירא דעדיפא. ושוב אין בכח הרב לאסור את המותר.

ראה בט"ז יו"ד סי' רמ"ב ס"ק י"ח מש"כ לפירש דברי הרמ"א שם, ואע"ג שהש"ך שם ס"ק נ"ט השיג על הרמ"א בד"ז ע"ש. מ"מ פכר נודע מה שפכתבו גדולי האחרונים ז"ל בתשובותיהם להספיק לפסקו של הרמ"א ז"ל דאם התיר הראשון ונחלה הוראתו אין לשני לאסור מכת שיקול הדעת, פאמור: ועוד טעם אחר נוכל לומר דלא שייך פאן לחשוןש להאי פללא דחכם שאסר וכו'.

כי הנה גלוי וידוע לכל, כי אם גברא רבא אמר מלתא דתליא בשיקול הדעת ובסברא, שאין מזניחין אותו ואין מזניחין אותו, אלא אדרבה סרים למשמעתו לכל הגה ומלה אשר יצא מפי קדשו וכש"כ בנד"ד אשר רבים מאחב"י הקרובים והרחוקים יתנו אונן קשבת לדברי כ"ק אדמו"ר הרה"צ המפורסם שליט"א, ולא יהיו שים אחד מאחב"י לעבור על דבריו הקדושים על כל אשר יאמר כי הוא זה עפ"י שיקול הדעת וסברא ישרה.

וקו"ח ב"ב של קו"ח בנד"ד שהפגנה הקדושה יצאה למען האמת והשלום, לקיים מילי דאבות (סוף פ"א) שהעולם עומד וקים על הדין ועל האמת ועל השלום. אם כן פשיטא, דבכהאי גוונא לא שייך כלל לומר שהרב דמתא באסרו את השו"ב בלי שום טעם הגון עפיד"ת שוניה פתיכה דאיסורא שאין חכם אחר יכול להתירו ח"ו.

וכעין זה פתב בשו"ת עטרת חכמים סוס"י י"ג דהיא דההפנה ידוע לכל העולם לא שייך לומר שוניה אנפשיה פתיכה דאיסורא יע"ש. וכן חידוש הגאון מהרש"ק ז"ל בשו"ת טוב טעם ודעת מהד"ת סי' רכ"ד יע"ש.

ראה בתוס' יבמות פ"ח ע"א ד"ה אתא. דבדבר הנראה וידוע לכל לא אמרינן תרי פמאה ע"ש ג) ** (ג) אולם יש להעיר על זה ממש"כ הב"ש באה"ע סי' קנ"ו ס"ק ט"ז.

זו"ל: דאם בכור דלא היתה זקוקה ליבם ואמרה דזקוקה שונוי' לנפשה פתיכה דאיסורא לכהונה עכ"ל. ולפי האמור קשה איך שייך פאן לומר דשונוי' לנפשה פתיכה דאיסורא להיות אסורה לכהונה, נהלא נתברר לכל העולם דלא היתה זקוקה כלל ליבם? וצ"ע: ** (*) אמר בן המספר: שמח לבי כי אאמו"ר הרב הגאון האדיר הרב"ז שליט"א, זכה מדנפשיה לכונן בהערתו זאת למה שפכר העיר בד"ו פבוד זקני הגאון הקדוש ר' שמעלקא מניקלשפורג ז"ל בספרו „נזיר השם" בחידושו על הש"מ אה"ע סי' ו' יע"ש.

חננה העניף שאפראן רב הנ"ל) ** ובאמת הרי היא משנה מפורשת בר"ה כ"ה ע"א, דר"ג א"ל לר' יהושע: גזרני עליך שתבא אצלי במקלה ובמעוטיה ביוה"כ שחל להיות בחשבונה ורע"ק א"ל לר"י שפך מה שעשה ר"ג עשוי וכו' ע"ש.

ואם כן הרי מבואר דרע"ק הרשה לר"י שילך לר"ג ביוה"כ שחל להיות בחשבונה. ולכאורה קשה, למה לא נאמר בזה דרבי יהושע שוניה אנפשיה פתיכה דאיסורא אלא נדאי בכהאי גוונא לא שייך לומר שוניה אנפשיה פתיכה דאיסורא.

והרי היא כאלו יאמר אחד בשני בשבת שהיום שבת, הכי יהיה אסור במלאכה מטעם שונוי' אנפשיה פתיכה דאיסורא וכמש"כ בשו"ת נו"ב חאה"ע סוס"י כ"ג יע"ש ד): ** (ד) ראה בשו"ת חיים של שלום ח"א סי' א' שכתב בשם עצמו חידוש זה שחידש ה, עטרת חכמים" והמהרש"ק בטוטו"ד) ** וגדולה מזו מצאתי בתשו' הראנ"ח סי' מ"ח ומוכא בבאה"ט אה"ע סי' ד' ס"ק ל"ז) דגם לנגד ידים מוכיחות לא שייך לומר שוניה אנפשיה פתיכה דאיסורא יע"ש.

[ועיין בב"ש אה"ע סי' ל"ט ס"ק י"א עש"ה ונהבן] ובנד"ד אין לה ידים מוכיחות יותר מזו שהרב דמתא לא טוב ** (הנ"ל) ולא הזכיר את שם. וסיים: דכמעט ד"ז מבואר ברש"י פתופות ט' ע"א ד"ה האומר וכו' יע"ש.

והחש"ש שכח להביא ראיה גמורה ומפורשת מהמשנה ר"ה כ"ה הנ"ל שאפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותה כדבר האסור.)* *עשה בזה שסירב נגד נשיאי פנים אנשי שם כ"ק שליט"א, ולא שינה לומר דשנ"י להשו"ב פתחיה דאסורא: וראה זה מצאתי בירושלמי גיטין פ"א ה"ב (עפ"י פירושו השני של ה"קרבן עדה" שם) ומי שמורה הלכה בפני רבו.

אפילו אם הורה פהלכה, אין הוראתו הוראה ויכול חכם להתיר מה שאסר יע"ש. ועפ"יז פתבתי לעיל בתשובה [סימן צ'] ליישב דברי השו"ת הרמ"ע מפאנו ז"ל בסי' ק"ח שהגאון מלבוב ז"ל בספרו, נד שאול" על יו"ד סי' רמ"ב ס"ק כ"ג תמה עליו יעו"ש: אמנם פן יפה דנתם שהרב דמתא מחויב הנה לילה לדין ולהראות טעמו מדוע איים על השו"ב שהחזיק בכשרות הרבה שנים לאסור את זבחתו, פמבאר בש"ע חו"מ סי' י"ד סעי' ד' שאם רואה הדיין שבעל דין חושדו, צריף להודיע מאיזה טעם דנו וכבר נודע מש"כ הב"ח בחו"מ סי' י"ד ובתשובת הב"ח סוס"י כ"ב דהיכא דאיכא מקום לתשדא, אפילו בי"ד הגדול צריכין לכתוב מאיזה טעם דנו יע"ש ואם פן בנד"ד שהשו"ב רצה לילה לדין, הו"ל פאילו שאל מהרב דמתא להודיע לו מאיזה טעם הוא מאיים עליו לאסור את זבחתו זבחי צדק: סוף דבר הפל נשמע, שהאסור שאמר הרב את השו"ב הנ"ל לא חל עליו פלל, ושחיתתו מותרת בלי שום פקפוק פלל אפילו למהדרין מן המהדרין.

נהרי פסקו של כת"ה הוא אמת ונציב ונכון וקים וישר: בצלאל זאב שאפראן סימן קיז פבוד הנכבדים ראשי אלופי קהל עדת הונטשעשט (בסריא) ובראשם הרבנים הג' וכו' מרי דאתרא שליט"א.

הנה נדרשתי לאשר שאלוני כ"ק אדמו"ר הרה"צ המפורסם שליט"א מבאהוש, בדבר הקול קול יעקב, שיצא קול על ר' יעקב שו"ב ממחניכם, פי ידיו מרתות בעתים שונות. והרה"ג מרי דאתרא שליט"א קבלו עדותם של אנשים שונים המעידים עלו כזאת, ופסלו את זבחתו של ר' יעקב.

נאלה מוסיף על ענין ראשון פי חבירי השו"ב העידו עליו, פי זה פמה שאין ספינו עולה יפה בעיניהם אחר שחיתה. אמנם הר"י שו"ב מכחיש את הדבר מפל וכל וצונח ככרויכיא שאין ידיו מרתות פלל.

וגם שואל מדעת מדוע קבלו את העדות של מוציא דבה שלא בפניו. וגם ענתה בו צדקתו פי העמיד את עצמו על פור הבחינה, לפני שו"ב מן מחים יראי ה' נ"י מבאהוש, ונתנו מהודם עליו בעדותם הנאמנה ויקם עדות ביעקב פי ידיו אמונה, לעבוד עבודת הקודש במחנה פבראשונה ובכי נעתרתי לשאלתו ובקשתו של כ"ק אדמו"ר הרה"צ שליט"א לאמר: ,,יורו משפטיו ליעקב" אם עפ"י דת תורתנו הקדושה יש לחוש על זבחת הר"י שו"ב מפני הקול ענות תלושה תשובה (א) פתח אמרי, לא אחיל עד אם דברתי דברי.

פי הנה לכאורה הדבר פשוט מאד שאי אפשר להוציא את האדם מחזקת כשרותו ע"י קול דברים בעלמא. פי הרי זה קול ושורו עמי.

דהרי ר"י שו"ב מכחישו. והלא פבר שמענו דבר ה' זו הלכה, שאין להוציא את האדם מחזקת כשרותו פי אם עפ"י שנים עדים פשרים שהעידו בב"ד בפני הבע"ד.

כמפְּנֵי יוֹצֵא מִפִּי מֶרֶן הַתּוֹבֵן שׁ ז"ל בְּסִי ב' סק"ה, וְז"ל: דְּבַר פְּשׁוּט שְׁאִין לְהוֹצִיא אֶדָם מִחֻקַּת פְּשׁוּרוֹתוֹ כִּי אִם עַפ"י עֵדִים וְכו' דְּלֹא בְּפִסְלוֹהוּ ב"ד תְּלִיא מִלְתָּא, אֶלָּא לְאַשְׁמוּעִינֵן דְּבַעֲינֵן עֵדוֹת הֶרְאוּי לְפִסְלוֹ עַל יְדוֹ עכ"ל.

וְלֹא זֶה בְּלִבְד דְּאִין לְפִסְלוֹ ע"י הַקּוֹל, אֶלָּא אִפִּי אִם הִי בָּא עַד אֶחָד וְהַעִיד בְּב"ד בְּפִנֵּי הַר"י שו"ב אִיךָ שְׁרָאָה בְּעֵינָיו בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה שְׁהִיו יָדָיו מְרַתְּחוֹת. אִפִּי הַזֶּה הוֹאִיל וְהַר"י שו"ב מְכַחֲשׁוֹ אִין הָעַד נְאָמֵן.

דְּהַרִי הִלְכָה רוֹנְחַת בְּיִשְׂרָאֵל דְּעַד אֶחָד בְּהַכְחָשָׁה לָאו פְּלוּם הוּא. כְּמִבְּנֵי לְהַדְיָא בְּקִידוּשֵׁין ס"ו ע"ב, דְּפָרִיךְ: הַאי בְּעַל מוּם שְׁפִסְלוֹ בְּיַחֲדִיד הִיכִי דְּמִי.

אִי דְּקָא מְכַחֲשׁ לִי מִי מְהִימֵן? וְאֶפִּילוֹ לְאַבְיֵי דְּמִשְׁנֵי שְׁם: לְעוֹלָם דְּקָא מְכַחֲשׁ לִי וְדְקָא מְרַתְּ אִמָּאֵי מְהִימֵן דָּא"ל שְׁלַח אַחֲוֵי. יַע"ש בְּתוֹס'.

מ"מ בְּנִד"ד, אֶדְרָבָה הַר"י שִׁי"ב יְכוֹל לֹמַר לְהָעַד אֶחָד תָּא וְאַחֲוֵי לָךְ שְׁאִין יָדִי מְרַתְּחוֹת, כְּנֹז'. וְאֶפִּילוֹ הִיכָא דְּלִיכָא לְבָרוּרֵי כָּלֵל, מ"מ עַד אֶחָד בְּהַכְחָשָׁה לָאו פְּלוּם הוּא.

כְּמִבְּנֵי בְּקִידוּשֵׁין ס"ה ע"א, דְּפָרִיךְ: וְתַסְבְּרָא ע"א בְּהַכְחָשָׁה מִי מְהִימֵן. וְכֹן בְּקִידוּשֵׁין ע"ג ע"ב, א"ר יוֹחֲנָן דְּאִין עֲרַעֵר פְּחוֹת מְשֻׁנִּים.

וְלֵהֲאָב"א: הֵנִי מְלִי הִיכָא דְּאִיתָא חֻקָּה דְּכְשָׁרוֹת וְכו'. יַע"ש וּבִירוּשְׁלַמִי פְּתוּבוֹת פ"ב ה"ח.

[יְעִינֵן בְּתוֹס' פְּתוּבוֹת כ"ו ע"א ד"ה וְהָאָמַר. וּבְתוֹס' ב"ב ל"ב ע"א ד"ה וְהָאָמַר.

יַע"ש"ה וְהַבְּנֵן] וּמְצָאֵי בְּתוֹשׁוֹ מְהִימֵן שְׁוֹרֵשׁ ל"ג [שְׁמִשְׁם נֹבַע מְקוֹר הַדִּין הַמְּבֹנָר בְּש"ע יו"ד סו"ס"א' סעי' י"ד] לְעַנְנֵן הַשּׁוֹחֵט שְׁהַעִיד עָלָיו עַד אֶחָד שְׁשַׁחַט שְׁלֹא בְּהַגְוֵן, וְהוּא מְכַחֲשׁוֹ. וְהַשִּׁיב, שְׁהַדְּבַר פְּשׁוּט שְׁאִין ע"א נְאָמֵן בְּהַ חֻשָׁה.

וְאִין לְפִסְלוֹ הַשּׁוֹחֵט מְעַדוֹתוֹ שְׁל אוֹתוֹ הָעַד. כְּדְּפָרִיךְ בְּקִידוּשֵׁין ס"ה: וְתַסְבְּרָא ע"א בְּהַכְחָשָׁה מִי מְהִימֵן.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֶלְמָלָא הַטַּעַם דְּאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא הִי לְלִקוֹת לְאוֹתוֹ הָעַד, עַל הוֹצִיאָו שֵׁם רַע עַל אוֹתוֹ שּׁוֹחֵט וְכו'. וְאַף דְּחֻקַּת אִיסוּר שְׁל הַבְּהֵמָה מְסִייעַת לְהָעַד.

מ"מ אִינוּ נְאָמֵן, פִּינֵן דְּרוּב מְצוּיִין אֶצְל שְׁחִיטָה מְנֻחָחִין הֵן. הַף חֻקָּה לִיתָא.

א"כ הָעַד בָּא לְהוֹצִיא אֶת הָאֶדָם מִחֻקַּת פְּשׁוּרוֹת אֲשֶׁר הוּא עוֹמֵד בָּהּ. וּפְשִׁיטָא דְּלֹא מְהִימֵן לְהוֹצִיא דְּבַר מִחֻקַּתוֹ הִיכָא דְּאִין בְּיָדוֹ.

וְגַם הִלָּא מְכַחֲשׁוֹ וְכו' יַע"ש, וְתַמְהַנִּי עַל הַמְהַרִּי"ק ז"ל שְׁלֹא הוֹכִיחַ גַּם מְשַׁאֲרֵי הוֹכָחוֹת הַנִּזְ"ל דַּע"א בְּהַכְחָשָׁה לָאו פְּלוּם הוּא, כְּאָמַר. וְכֹן מְצָאֵי לְמַהֲרָשׁ"ל בִּיש"ש שְׁהִבִּיא לְתוֹשׁוֹ מְהִימֵן הַנִּזְ"ל שְׁאִין ע"א נְאָמֵן בְּהַכְחָשָׁה, וְאִין לְפִסְלוֹ הַשּׁוֹחֵט מְעַדוֹתוֹ שְׁל אִיתוֹ הָעַד.

וְגַם דְּלְעַנְנֵן גּוּף אוֹתָהּ הַבְּהֵמָה שְׁשַׁחַט, הַשִּׁיג עַל הַמְהַרִּי"ק וּפְסַק דְּאִיסוּרָה לְכָל אֶדָם. וְכַמֶּשׁ"כ גַּם הַשִּׁי"ף בִּי"ד סו"ס"א' בְּשֵׁם הַמְהַרָּשׁ"ל וּב"ח וְתוֹשׁוֹ ב"ש יַע"ש אֶבְל כ"ע מוֹדִים דְּהַשּׁוֹחֵט כְּשֶׁר.

פּמבּוֹאָר שֵׁם. (וּמָה מָאָד תְּמוּהִים דְּבַרֵי הַפּמ"ג יו"ד סי' א' במ"ז ס"ק כ"ג שְׁפָתַב וְז"ל:
וּצ"ע בְּדִין זֶה הָאֲחֵרוֹן דְּאֲפִשֵׁר פִּינּוֹן דְּגַבְרָא פִּשֵׁר הוּא מְמִילָא הַבְּהֵמָה שְׁחוּטָה עכ"ל.

וּתְמַהֲנִי דְהָא מְבּוֹאָר בִּיש"ש הַנְּ"ל דְּהַשׁוּחַט פִּשֵׁר מְטַעַם דָּאִין פ"א נְאָמֵן לְהוֹצִיא אֶת
הָאָדָם מִחֲזַקַּת פְּשָׁרוֹתוֹ, עכ"ז אוֹתָהּ הַבְּהֵמָה שְׁשַׁחַט אֲסוּרָה, פְּאָמּוֹר ז' וּמְצָאֵתִי בְּשׁו"ת
נְאוֹת דְּשָׂא סי' כ"ג אוֹת ז' שְׁהַשִּׁיג ג"כ עַל הַפּמ"ג בד"ז יע"ש.

וְהַמְעַיֵּן בְּדַבְרֵי הַנַּא"ד שֵׁם יִרְאֶה שְׁבַמַּח"כ לֹא עֵינָן בְּגוּף תְּשׁו' מֵהַרִּי"ק וְהִיש"ש הַנְּ"ל.
וּי"ל עוֹד עַל הַפּמ"ג בִּשְׁפ"ד סי' א' ס"ק מ"א שְׁפָתַב וְז"ל: דַּע דְּבַתְּשׁו' מֵהַרִּי"ק מְשַׁמַּע
דְּמַעֲיָד שְׁשַׁחַט שְׁלֹא פְּהוֹנָן.

הֵינּוּ בְּאֵנְס וְכו' יע"ש. וְנִרְאֶה דְּבַמַּח"כ אֵינְשֵׁתְמִיט מֵינְי' גּוּף תְּשׁו' מֵהַרִּי"ק הַנְּ"ל, כִּי כָּל
הַמְעַיֵּן הֵיטֵב שֵׁם יִרְאֶה שְׁאִין שׁוּם מְשַׁמְעוֹת בְּדַבְרֵי הַמֵּהַרִּי"ק כַּהַפּמ"ג.

יְעִינָן בְּשֵׁ"ף יו"ד סי' ב' ס"ק י"א וּבַפּמ"ג בִּשְׁפ"ד שֵׁם מַש"כ עַל תִּי הַשֵּׁ"ף דְּמֵינְיָרִי בַע"א
מ"מ"נ אֵי מְכַחֵשׁ לְעַד אוֹתָהּ שְׁחִיטָה ג"כ מְוַתְּרָתוֹכו' יע"ש. וַיֵּשׁ לְפַלְפֵּל בְּדַבְרֵי וְדו"ק
הַרִי מְבּוֹאָר דַּעַד אֶחָד אֵינּוּ נְאָמֵן לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִחֲזַקַּת פְּשָׁרוֹתוֹ וּלְפָסְלוֹ.

וְכֹן פָּסַק לְהַדְיָא מְרֵן הַתְּב"ש בִּשְׁמ"ח סי' ב' סעי' כ"א יע"ש. גַּם הָלוֹם רְאִיתִי בַס' בְּרַפִּי
יוֹסֵף חו"מ סי' ל"ד אוֹת ל"א שְׁפָתַב [עַל מ"ש בִּשְׁ"ע שֵׁם סעי' כ"ה דָּאִין אָדָם נְפָסֵל
בְּעַבְרָה אֶלָּא ע"פ עֵדִים] וְז"ל: מְשַׁמַּע דְּנֹקָא ע"פ שְׁנַיִם עֵדִים.

אַבְל ע"פ עַד אֶחָד לֹא מְפָסִיל כָּלָל אִפִּי מְדַרְבְּנָן. וְכ"כ הָרַב מֵהַר"ש הַלּוֹי בַּא"ה סי' י"ג.
וּדְבַרֵי בְּרוּרִים. וְכֹן מְשַׁמַּע מִמַּש"כ הַרְשָׁב"ץ בְּתִשׁו' ח"ב סי' כ"ה עכ"ל.

וְכ"כ הַפ"ת שֵׁם בְּשֵׁם הַבְּרַכ"י וְתְמַהֲנִי עַל הַגָּאוֹן חֵיד"א ז"ל אֵיךְ לֹא זָכַר שֶׁר שַׁד"ז מְבּוֹאָר
בְּש"ס וּפּוֹסְקִים, וּמְדוּעַ הוֹצִיא ד"ז מִמְשַׁמְעוֹת הַנְּ"ל בְּלְבַד. וְגַם מְמַקְוֵמוּ הִיָּה יְכוּל לְהוֹכִיחַ
ד"ז.

דְּהַרִי בְּרַמ"א שֵׁם סעי' כ"ה פָּסַק דָּאִין נְפָסֵל ע"י קוֹל וְכו'. וּבַסַּמ"ע שֵׁם ס"ק ס"א פָּתַב
בְּשֵׁם ר"י וְהָרָא"ש דְּאִפִּי בְּקָלָא דְלָא פָּסַק פִּשֵׁר לְעַדוֹת וּדְלָא פְּהַרְשָׁב"א יע"ש וּמְצָאֵתִי
בְּשׁו"ת מֵהַר"ם מְלוּבְלִין סי' פ"א שְׁפָתַב דְּגָה לְהַרְשָׁב"א דְּנֹקָא בְּאִסּוּר עֲרֻנָה ס"ל הֵכִי
וְכו' יע"ש.

וּדְבַרֵי ז"ל צַע"ג. דְּהָא בְּתִשׁו' הַרְשָׁב"א שְׁהִבִּיא הַב"י שֵׁם מֵינְיָרִי שְׁנַחֲשֵׁד הָעַד עַל שְׁבוּעַת
שְׁקָר יע"ש? יְעִינָן בְּתִשׁו' מ"ב סי' נ"א מַש"כ בְּדַעַת הַרְשָׁב"א יע"ש [וּלְפִי מַש"כ הַתּוֹס']
בְּכַתְּנוּבוֹת כ"ו ע"א ד"ה וְהָאֵמֵר.

וּבַתּוֹס' ב"ב ל"ב ד"ה וְהָמֵר. דַּעַד אֶחָד גְּרוּעַ מִן הַקּוֹל עַש"ה.

וְאִם כֹּן פִּינּוֹן דְּהַרְמ"א וּשְׁאָר פּוֹסְקִים הַנְּ"ל ס"ל דָּאִין נְפָסֵל לְעַדוֹת ע"י הַקּוֹל. כַּש"כ שְׁאִינּוּ
נְפָסֵל ע"פ עַד אֶחָד (וַיֵּשׁ לְהַעִיר עַל הַמְחַצֵּית הַשְּׁקָל בַּאו"ח סי' נ"ג סַק"ד וְהַפּמ"ג שֵׁם
בַּא"א ס"ק כ"ט שְׁכ' דְּשִׁנְיָהֶם שְׁוִין קָלָא דְלָא פָּסַק וְעֵדִים עכ"ל.

נדבריהם תמוהים, דהא מהסמ"ע בשם הפוסקים הנ"ל מבואר איפכא, דאפי' בקדל"פ אין מוציאין את האדם מחזקת פשרותו. יענין בשו"ת חת"ס חאו"ח סי' י"א נשקביא ג"כ להפמ"ג או"ח הנ"ל.

ולא העיר פלל מכל הנ"ל. והוא ז"ל כתב חילוק אחר יע"ש.

וגם דבריו תמוהים כדמוכח מהירושלמי פ"ה דגיטין ה"ט. ובמב"ם פט"ו מהל' תפלה ה"ו ובכ"מ נשם.

ובמראה הפנים על הירושלמי נשם ד"ה שלא תאמר (ובשי"ק נשם) יעוש"ה ודו"ק. ויש לפלפל בזה הרבה.

ולא עט האסוף פה]: (ב) וגדולה מזו נראה לפענ"ד דאפילו אם העידו שני עדים בב"ד בפני הר"י שו"ב שיידו דיו מרתות, אע"ג דקיי"ל דתרי כמאה. כיומא פ"ג ע"א.

ושבועות מ"ב ע"א ובכ"ד. מ"מ בנד"ד הואיל ור"י שו"ב מכחיש את הדבר, והוא מקביר לעיו פל, שאין ידיו מרתות.

וכמו שיעידו עליו השו"ב מבאהוש נ"י. ונהרי זה כגלוי מילתא בעלמא.

ומבואר בתוס' יבמות פ"ח ע"א ד"ה אתא גברא. דבדבר הנראה וידוע לכל לא אמרינן תרי כמאה יע"ש.

הגם שבוש"ת נו"ב מהד"ק חאה"ע סי' ס"ה העיר בשם מחו' הגאון ז"ל שדברי התוס' ז"ל סותרים אהדדי, למש"כ בתוס' פתובות כ"ב ע"א ד"ה תרי ותרי וע"ש בנו"ב מש"כ בכוננת דברי התוס' עש"ה. ובמח"כ אישתימיט מינייהו דברי הש"ך ז"ל בחו"מ סי' מ"ו ס"ק ס"ו שכתב ליישב קושית התוס' בפתובות כ"ב הנ"ל, עפי"ד התוס' ביבמות פ"ח הנ"ל.

והוכיח לדעת דבדבר העשוי לגלות לפל, לא אמרינן תרי כמאה. וכ"כ גם בשם מהרי"ק שירש קע"א עייש"ה.

ואם כן פשיטא. בנד"ד דאפילו אם העידו שני עדים בפני הר"י שו"ב שיידו מרתות.

מ"מ הואיל ופנתה בו צדקתו ונתברר הדבר בפני השו"ב מבאהוש, שאין ידיו מרתות, וגם צדיין עומד ציון: תא ואחוי לך שאין ידי מרתות, הרי זה פדבר הגלוי ונראה לפל, ובכהאי גוונא לא אמרינן תרי כמאה.

ואינם יכולים להוציא את ר' יעקב שו"ב מחזקת פשרותו. ואין להקשות דהרי מלשון התוס' ביבמות פ"ח הנ"ל שכתבו ז"ל: וי"ל דלגבי דבר הנראה וידוע לכל לא הנה אומר רב, אכל בשני עדים לא תצא עכ"ל.

משמע לכאורה דדוקא לחומרא כתבו כן, מדלא תירצו בקיצור דלגבי דבר הנראה וידוע לפל לא אמרינן תרי כמאה. דאל"כ למ"ל להגמ' שם להאריך ולקמר: לא צריכא דאתו בי תרי ואמרי אנו הוינו בהדיה מפי נפק ועד השתא, ואתון הוא דלא ידעיתו לי', דכתיב ויפר יוסף את אחיו וכו' מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן.

הו"ל לשנויי בקצרה, דאָנן לא ידעינן לי נאָתוּ בִּי חֲרִי נאָמְרוּ דִּהוּא הוּא אֵלָא וְדַאי דַּא"כ אין אלו תְּרֵי נאָמְנִין אַף לְהַחֲמִיר, בִּינָן דַּאָנן לא ידעינן לי תְּרֵי זֶה פְּדָבֵר הַגְּלוּי לְכָל שְׂאִין זֶה בַּעֲלָה, וְהִנֵּי סִדְדֵי שְׂקָרֵי נִינְהוּ, דבכה"ג לא אָמְרִינן תְּרֵי כְּמַאָה.

ומש"ה הַנְּצָרָה הַש"ס לְהַאֲרִיף וְלוֹמֵר, שְׂפִי צָא בְּלֹא חֲתִימַת זָקֵן וּבָא בְּחֲתִימַת זָקֵן. וַא"כ אין ראִי מִמָּה שְׂאִין הַכֹּל מִפִּירִין אוֹתוֹ ומש"ה יש מקום לַעֲדוֹת הַנִּי תְּרֵי שְׂמַעֲדִין שְׂגָהוּ בַּעֲלָה, ע"י דִּהוּוּ בְּהַדְּלָ מִפִּי נֶפֶק וְעַד הַשְּׁתָא וְכו' עש"ה.

וממילא מוכח דאֲפִילוּ לְקַנְלָא אָמְרִינן בכה"ג תְּרֵי כְּמַאָה וְדו"ק. שׁוּב מְצִאתִי בַּס' ישי"ע על יבמות שם שְׂהוֹכִיחַ ג"כ מִהַגְּמָ' דְּבַדְבָּר הַנֶּרְאָה וְיִדוּעַ לְכָל אֲפִי' לְקַנְלָא לֹא אָמְרִינן תְּרֵי כְּמַאָה.

וְזֶה פְּרוּר: (ג) וְגַם נִפְלֵאת הִיא בְּעֵינֵי עַל הַרְה"ג מְרִי דְּאַתְרָא שְׁלִיט"א, ע"ז שְׂעֵשׂוּ מַעֲשֵׂה רַב עַפ"י גב"ע שְׁלֵא בְּפָנֵי הַר' יַעֲקֹב שׁו"ב, וְהַזְהִירוּ אוֹתוֹ לְכָל יִשְׁחֹט עוֹד וְהָלֵא כְּבָר נוֹדַע בִּיהוּדָה וּבִישְׂרָאֵל הַהֲלָכָה פְּסוּקָה שְׂאִין מְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בַּע"ד.

וּכְבָר צְנוּחוּ ע"ז בְּבִי מְדַרְשָׁא וְתַמְהִין וְשִׁינְלִין עַל כָּל מִי שְׂעֵלָה עַל דַּעְתוֹ לּוֹמֵר דְּמְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בַּע"ד. כְּמַבְּנֹאֵר בַּב"ק קי"ב ע"א: בַּר חַמּוּה דַּר' יִרְמְיָה [וּפְרַש"י: קָטָן הָוָה] טַרְק גְּלֵא בְּאַפִּיָה דַּר' יִרְמְיָה אֲתָא לְקַמְי' דַּר' אָבִין אָמַר שְׁלוֹ הוּא תוֹבַע.

אַ"ל וְהָא מִיִּיתֵינָא סִדְדֵי וְכו' א"ל וְכִי מְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בַּע"ד? וְלֹא וְהָא קַתְנֵי בֵּין גְּדוּלִים וּבֵין קַטְנִים חֲזִיבִין. א"ל הַרִי מַחְלֹנְקַת סוּמְכוּס בְּצִידָה וְכו' יַע"ש.

וְכֵן בְּתַר הַכִּי גְרַסִּין: אָמַר „רַב אֲשִׁי" אָמַר ר' שְׂפִתֵי מְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בַּע"ד (א)** (א) בְּגִלּוֹן הַש"ס שָׁם גְּדַפְס בּוּזָה"ל אוּלַי רַב אֲשִׁי הַקְּדָמוֹן הוּא וְכו' יַע"ש וְתַמְהִנֵּי שְׁלֵא הִבִּיא מִהַרִּי"ף וְהַרְא"ש וְכו' ג"ז לְשִׁגְרָסוּ „רַב אֲסִי".

וּבְשׁו"ת הַרִי"ף סִי ר' הַגְּרָסָא „רַב אֲסִי".

וְכֵן הוּא בְּכַעַל הַעֲיִטוֹר (אוֹת ק', קַבְּלַת עֲדוֹת) וּבַכ"מ עַל הַרְמַב"ם פ"ג מֵהַל' עֲדוֹת הַלְכָה י"א. וּבַב"י חו"מ סִי כ"ח, וּבִיש"ש פ"י דַּב"ק סִי ח'.

וְיִדוּעַ דְּרַב אֲסִי לְחוּד וְרַבִּי אֲסִי לְחוּד כַּמֶּשׁ"כ בַּסֵּה"ד עַרְף ר' אֲסִי. וְנֶרְאָה דְּעֵיקַר הַגְּרָסָא הוּא רַב אֲסִי.

וּמְקוֹר גְּרַסָא זֶה יְסוּדָתָהּ בְּהַרְרֵי קוֹדֶשׁ שְׁפָן בִּירוּשָׁלַיִם פ"ג דְּסִנְהֶדְרִין ה"ט גְּרַסִּין: ר' יוֹסִי בְּשֵׁם ר' שְׂפִתֵי מְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בַּע"ד. וְיִדוּעַ דַּר' יוֹסִי שְׂבִירוּשָׁלַיִם הוּא „רַב אֲסִי" דְּבַבְלִי.

כַּמֶּשׁ"כ בְּסִפְרֵי הַיּוֹחֲסִין וּבַסֵּה"ד. וּמְצִאתִי בְּיַפְהָ עֵינִים' שְׂהַעִיר מִהַירוּשָׁלַיִם.

וּבַמַּח"כ לֹא הָעִיר כָּלֵל מִגְּרַסָא רַכּוּתֵינוּ הַרְאֲשׁוּנִים ז"ל שְׁכַאו"א הָיָה יַפְהָ עֵינִים, וְהַבֵּיטוּ לְמַרְחוֹק וְשָׂאבוּ ג"כ מְמָקוֹר נֶאֱמָן מִהַירוּשָׁלַיִם הַנֶּ"ל וְכֵן בְּהַגְהוֹת הַג' יַעֲב"ץ ז"ל כְּפַתַּב: נֶרְאָה דַּר' יוֹסִי בְּסִמְ"ף גְּרַסִּין וְכו' ע"ש.

ובמח"כ אינשתמיטתיה פל הג"ל:**) תהי בה ר' יוחנן. וכי מקבלין עדים שלא בפני בע"ד? קיבלה מינן ר' יוסי בר חנינא, כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדים מבקשין לילה למדה"י ושלחו לו ולא בא וכו' יע"ש.

וגדולה מזו מצאנו בירושלמי סנהדרין פ"ג סוף הלכה ט', דר' ירמיה גופיה, הנה יתיב ומצטער ואמר ב"פ אפשר מקבלין עדים שלא בפני בע"ד ו אפילו עמהן באותה העיר. וא"ל פן חמת דעתן דרבנן יע"ש.

הן אמת דלכאורה קשה מאד דדברי ר' ירמיה סתראי נינהו. דהרי החליף שיטתיה מתלמוד ירושלמי לתלמוד בבלי כנז' וסבור הייתי לומר דמכאן יהיה ראי' דתרי ר' ירמיה היו, כמש"כ הב"ש, מובא ב סדר הדורות' ערך ר' ירמיה.

אולם בסה"ד שם השיג על הב"ש, יע"ש ובתוס' קידושין מ"ו ד"ה נראין. דתרי ר' ירמיה בר אבא הוו יע"ש.

אם פן הדרא קושיא לדנפחה אמנם יש לתרץ פעין מש"כ התוס' בב"ק ל"ט ע"א ד"ה ור' יוחנן. לתרץ שלא תקשה דברי ר' יוסי בר חנינא אהדדי.

די"ל דהוא מדמה קטנים לכגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים יע"ש וכ"כ בחי' הרשב"א שם. גם הלום ראיתי בבעל המאור רפ"י דב"ק שכתב וז"ל: מתניתא קמייתא דקתני גדולים חייבים קטנים פטורין פסומכוס, מטעמא דאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד.

ומתניתא בתרייתא דקתני בין גדולים בין קטנים חייבין, כרבנן דס"ל מקבלין משים דדמאי להו, לכגון שהי' הוא חולה או עדיו חולים, שאילו היינו ממתינין להם עד שיגדילו, חיישינן באורח הנזמן למיתה וכו' עכ"ל.

ואם פן ר' ירמיה בב"ק שהביא סייעתא לדבריו ממתינתא בתרייתא הג"ל דקתני בין גדולים בין קטנים חייבין, ע"כ נמי הכי ס"ל דקטנים דמאי לכגון שהיה הוא חולה וכו'. ומש"ה לא הי' נכון בעיניו להמתין עד ש גדיל בר חמוה, משום דחייש באורח הנזמן למיתה.

כמש"כ בעה"מ ז"ל, ור' אבין השיב לו הרי מחלוקת סומכוס בצידה. משום דס"ל כמש"כ הנמוק"י שם: דלא דמי לתולה דהתם מיהת איתה לבע"ד בעלמא. אבל הקא ליפא בע"ד פלל. עכ"ל הנמוק"י ז"ל.

ויש להמתיק הדברים מש"כ הבעה"מ ז"ל דלמתינתא בתרייתא חיישינן באורח הנזמן למיתה. עפ"י מש"כ התוס' ביומא ב' ע"א ד"ה נחכמים אומרים.

ובתוס' ישנים יומא י"ג ע"א ד"ה מיתה. ובתוס' סוכה כ"ד ע"א ד"ה דברי ר"מ. ובתוס' בכמות י"ח ע"א ד"ה דלמא. ובפני'.

הרא"ש בנדרים ג' ע"ב ד"ה לא אפטר דלזמן מרובה לכ"ע חיישינן למיתה עש"ה. וברמב"ם בפ"א מהל' נזירות הלכה ד.

ובלח"מ שם עייש"ה. ועפ"י הרא"ש הג"ל לא קשה מידי קושנית הלח"מ שם.

יענין ביהשגות הראב"ד על הרמב"ם פ"ג מהל' מעשר שני ה"ח. יענין במג"א סי' תקס"ח ס"ק י"ג ובמחצהש"ק.

ומצאתי בשעה"מ על הרמב"ם בפ"ד מהל' סנפה נשפלה בזה יעו"ש והנה במחצהש"ק נשם פתב דמקרא"ש מוכח דעכ"פ ל' יום מיקרי זמן מרובה. וענין בשעה"מ הנ"ל מש"כ בזה.

ותמנהי שלא הביאו ממ"ש במ"ק כ"ג ע"א מאי לזמן מרובה לאחר ל' יום ע"ש. וי"ל עוד מקידושין דושין ע' ע"א אמרינו: ושמא תאמר לזמן מרובה, ת"ל חדש וכו' יע"ש.

ומוכח דחדש לאו זמן מרובה מקרי. ובסנהדרין צ"א ע"א אמרינו: ושמא תאמר לזמן מרובה וכו' ופירש"י ד"ה ושמא.

כתב: לזמן מרובה שבוע או שבועים יע"ש. יענין רש"י שפת קמ"ח ע"א ד"ה הלוגני.

משמע לזמן מרובה וכו' ל' יום. יע"ש בתוס' והרא"ש.

וראה בירושלמי שביעית פ"ג ה"ג: הדיא אמרה בששכרה לזמן מיעט אבל בששכרה לזמן מרובה מותר. וע"ש בפ"מ דזמן מיעט יום או יומים ע"ש.

וצ"ל דהפל לפי הענין] הרי מבואר דלזמן מרובה לכ"ע חיישינן למיתה. וא"כ היינו טעמא דמתניתא בתרתייתא דקתני בין גדולים בין קטנים חייבין, משום דקטנים אם היינו ממתניין להם עד שיגדילו חיישינן באורח הזמן למיתה.

וכמש"כ הבעה"מ ז"ל. והיינו נמי טעמא דר' ירמיה שלא הי' נכון בעיניו להמתין עד שיגדיל בר חמוה, ויהי' בן י"ג שנה ויום א', ועד שייביא סימניו.

משום דלזמן מרובה לכ"ע חיישינן למיתה כנז'. ור' אבין שהשיב לו הרי מחלוקת סומכוס בצידה, י"ל דס"ל כמש"כ הרשב"א בחי' לנדרים דף ג' ע"ב, דהא דחיישינן למיתה היא רק מדבריהם, אבל מדאורייתא לא חיישינן עש"ה.

ואם כן לפי מה שאוכיח לקמן בס"ד, דהא דאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד הוא מה"ת, ולהכי לא חשו חכמים למיתה בכה"ג בכדי להקל על ד"ת לקבל עדות שלא בפני בע"ד. וכעין שפירש"י ז"ל בחולין י"ג ע"א ד"ה או דלמא דרבנן עש"ה, דמוכח דחזו"ל לא באו אלא להחמיר, אבל לא להקל על ד"ת.

וכ"מ בפר"ן פ"ב דפסחים שכתב: דס"ל דחמץ הוי דשיל"מ אע"ג שאסרו ר"ש אחה"פ משום קנסא לא באו להקל אלא להחמיר עליו עש"ה. והכא נמי לא חשו חכמים למיתה להקל על ד"ת לקבל עדות שלא בפני בע"ד כפאמור.

דדוקא שתייה הוא חולה או עדי חולים או שתייה עדי מביקשין לילף למדה"י מקבלין עדות שלא בפני בע"ד. כפירש"י בב"ק קי"ב ע"ב ד"ה חולים.

מסופנים למות ואם לא עכשו אימתי עכ"ל ובירושלמי פ"ד דברכות ה"ד אמר רשב"א בשם ריב"ל: „כך חולי בחזקת סכנה“.

ומש"ה שפיר אמר בהנה הוא חולה או עדי חולים מקבלין שלא בפני בע"ד, דחיישינן למיתה. וכן בהיו עדי מביקשים לילף למדינת הים חיישינן להכי.

כּמבּוֹאֵר בּירוּשְׁלַיִם שֶׁמֶּדְכָל הַדְּרָכִים בְּחֻקֵּי סִפְּרָה [יַעֲזֹבֵן בְּטוֹר או"ח סי' רי"ט ובב"י
וב"ח ובפְּרִישָׁה ובש"ע שֶׁשֶׁמֶדוּ"ק] וּעַפִּי"ז אֲזַדָּא קְוִשִׁית חַי' הַרְשָׁב"א ז"ל בב"ק. שְׁתַּמָּה
הַאִיָּה, אֲפָשָׁר שְׁנַמְתִּין לִיתוּמִים קְטַנִּים עַד אֲשֶׁר יִגְדִילוּ.

וְאֵלּוּ בְּגִדוּלִים כְּשֶׁהָיָה חוּלָה אוֹ עֲדִיו חוּלִים אוֹ מְבַקְשִׁים לְלַכֵּת לַמְּדָה"י מְקַבְּלִין שְׁלֵא
בְּפָנֵי בַע"ד, דְּחִיּוּשִׁינּוּ שְׁמָא יָמוּתוּ. מ"ש גְּדוּל וּמ"ש קָטָן ע"ש.

וּלְפִי מָה שֶׁפְּתַבְּתִי אֲתִי שְׁפִיר וְלֹא קָשָׁה מִיָּדִי וְדוּ"ק. אֲכֹן ר' יִרְמְיָה שֶׁהֵבִיא סִינְעֵתָא
לְנִפְשִׁיָּה מִמְתַּנִּיתָא בְּתַרְיִיתָא הַנָּ"ל דְּקַתְּנִי בֵּין גְּדוּלִים בֵּין קְטַנִּים סִינְיָבִין.

ע"כ ס"ל דְּאִי אֲפָשָׁר לְהַמְתִּין לְקָטָן עַד שֶׁיִּגְדִיל וְעַד שֶׁיֵּבִיא סִימְנִין. מִשּׁוּם דְּחִיּוּשִׁינּוּ בְּאִנְרָה
הַזְּמַן לְמִיתָה כְּדָבָר הָאֵמֹר.

וּמִש"ה שְׁפִיר סְלִיק אֲדַעְתִּיָּה, דְּרַשְׁאִין לְקַבֵּל עֲדוּתָיו שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד נִגְדַּד בְּרַ חֲמוּהָ הַקָּטָן.
מִשָּׂא"כ בַּע"ד גְּדוּל, וְאֲפָשָׁר לְהַמְתִּין עָלָיו עַד שֶׁיֵּבֵא, בְּזָה וְדָאִי ס"ל לר' יִרְמְיָה כְּהִלְכָה
דְּאִין מְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד, וְזֶה שֶׁדְּקַדַּק ר' יִרְמְיָה בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּה בּירוּשְׁלַיִם
הַנָּ"ל ב"פ: „אֲפָשָׁר מְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד אֲפִילוּ עֲמָהּן בְּאוֹתָהּ הָעִיר"? כְּלוֹמַר
הִכָּא דְּאֲפָשָׁר לְקַבֵּל עֲדוּת בְּפָנֵיו כְּגוֹן שֶׁהָיָה עֲמָהּן בְּאוֹתָהּ הָעִיר, הִכִּי נִכּוֹן הַדְּבָר לְקַבֵּל
עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵיו.

הֲלֵא אִין דְּנִין אֲפָשָׁר מְשָׂאִי אֲפָשָׁר. כְּעִין שֶׁפְּתַב בְּשׁו"ת מֵהַר"ט ח"ב חֲחוּ"מ סוּס"י ל"ב
יע"ש.

וְעַל זֶה הַשִּׁיב לוֹ רַבֵּי הֵינָא: „כֵּן חֲמַת דַּעְתּוֹ דְּרַבְּנָן".

וּפִי' הַפ"מ שְׁרַבֵּי הֵינָא הַשִּׁיב לוֹ: רְאִיתִי כֵּן דַּעְתּוֹ דְּרַבְּנָן דַּעְבְּדֵי הִכִּי עַכ"ל. וְלִכְאוּרָה אִינוּ
מוֹבָן כְּלָל, הָא גּוּפָא קְשָׂא, מֵאִי טַעְמִיָּהוּ דְּרַבְּנָן דַּעְבְּדֵי הִכִּי וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ דְּבַרֵּי הַירוּשְׁלַיִם,
עַפִּי"מ ש"כ מְהַרְש"ל בִּיש"ש ב"ב"ק פ"י סי' ט' שְׁתַּמָּה שֶׁמֶּעַל הַגָּאוֹן מֵהַרְרָא"י ז"ל
שֶׁהֵבִיא בְּכַתְּבִים סִי' קַע"א דְּבַרֵּי רַאָב"ן ז"ל שֶׁפֶּסֶק דְּבַדִּיעֵבַד אִם קִיבֵל עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנֵי
בַע"ד, כְּשֶׁר אִף בְּלֹא אֹנָם, וְכַתּוּב וְז"ל וְאוּלַי לֹא סָמַךְ עַל דְּבַרֵּי רַאָב"ן כָּל עֵינָר, אֲלֵא
סָמַךְ עַל מָה שֶׁכַּתּוּב בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה וְז"ל וְאִף כִּי עֵינָרוֹ אִינוּ אֲלֵא לְבַרֵּר אֲמִיתַת הַדְּבָרִים
לְפִי אֲנֻמְדָנוֹת מוֹכִיחוֹת עַכ"ל פִּי' מִכַּח זֶה הִי' מִתִּיר לְגַבּוֹת שְׁלֵא בְּפָנֵיו.

עַכ"ל הִיש"ש. וְאֵע"ג שְׁדַעַת הַמֵּהַרְרָא"ק ז"ל בְּשׁוּרֵשׁ קַכ"ט, דְּכָל שֶׁהִמְעַשֶּׂה גּוּפָא מְסוּפָק
לֹא אֲזַלִּין בְּתַר אֲנֻמְדָנָא גַם בַּד"מ ע"ש.

וּעַפִּי"ז אֲתִי שְׁפִיר דְּלֹא קָשָׁה מִיָּדִי קְוִשִׁית הַתּוֹמִים בְּסִי' צ' ס"ק י"ד אֵהָא דְתַנּוּן בְּמַכּוֹת ו'
ע"א דְּמַקְשִׁינּוּ שְׁלֵשָׁה לְשָׁנִים, מָה שְׁנִים נִמְצָא א' מִהֶן קְרוּב אוֹ פְּסוּל עֲדוּתָן בְּטִלָּה, אִף
שְׁלֵשָׁה נִמְצָא א' מִהֶן קְרוּב אִי פְּסוּל עֲדוּתָן בְּטִלָּה.

א"ר יוֹסִי בַּד"א בַּד"נ. אֲכַל בַּד"מ תַּתְּקִינִים הָעֲרוֹת בְּשָׂאָר וְע"ש בְּרַש"י וּבַתּוֹס' ד"ה אר"י,
מִש"כ בְּטַעְמָא וּר"י דְּמַחְלֵק בֵּין ד"מ לַד"נ ע"ש.

וְהַקָּשָׁה בְּתוֹמִים שֶׁמֶּלָּמָה לֹא חִילְקוּ בְּפִשְׁטוּת, בְּשִׁלְמָא בַּד"מ דְּלֹא אֲבָרִי סְהַדִּי אֲלֵא
לְשִׁקְרָא. א"כ כִּינּוּן שְׁיֵשׁ שְׁנִים כְּשֵׁרִים, מָה בְּכַף שְׁנַצְטָרֵף הַפְּסוּל, עַכ"פ לֹא גָרַע מֵאֲנֻמְדָנָא
דְּסָגִי בַּד"מ מִשָּׂא"כ בַּד"נ ע"ש"ה.

ועפ"י ד' השו"ת מהרי"ק הנ"ל לא קשה מידי. דכל שאנו מסופקים על גוף המעשה, אינו מועיל אומדנא.

ולפי"ז פינו דמקשינו שלשה לשנים, ובשנים פי נמצא א' מהן קאו"פ אין פאן רק עד אחד, וכינון דעד אחד אינו נאמן לענין ממון, אין פאן אומדנא, דהא יש לו ספק על גוף המעשה. א"כ ממילא גם בשלשה אם נמצא א' מהן קאו"פ אף דעכ"פ לא גרע מאומדנא, מ"ח התורה הקישון לשנים ודו"ק.

ועפ"י"ז יש לפלפל בדברי התוס' שם בשם פיר"י יעו"ש ומהן היטב אולם ראה מצאתי בשו"ת גאוני בתראי סי' נ"ד שהב"ח ז"ל השיג על תשו' מהרי"ק ז"ל, והאריף להוכיח דכן עיקר כר' אהא בסנהדרין ל"ז ע"ב דבד"מ אזלינן בטר אומדנא ע"ש.

כדמוכח בב"ב נ"ח ע"א, בעובדא דר' בנאה, דאזיל בטר אומדנא, אע"ג דלא נתברר לו גוף המעשה, וע"כ משום דהלכה כר' אהא דבד"מ אזלינן בטר אומדנא אפילו אינו אומדנא רבה אלא כהו' אומדנא דגמל האוחר בין הגמלים בסנהדרין ל"ז הנ"ל.

והכי משמע בדברי הרא"ש בב"ב ק"פ הכונס סי' ט"ז, גבי ההוא גברא דבטש בכספתא דחברין ע"ש. והאריף עוד לסתור דברי המהרי"ק ומחלק בגוונא אחרני ע"ה.

ובאמת גוף הראי' שהביא הב"ח ז"ל מעובדא דר' בנאה בב"ב נ"ח הנ"ל. כבר הרגיש בזה גאון קדמון ראש החכמים ז"ל בשו"ת הרא"ש פללס"ח סי' כ"ג.

ובכלל ע"ח סי' ג'. ובכלל ק"ז סי' ו'.

ע"ש שהאריף להוכיח דאזלינן בטר אומדנא גם להוציא ממון מחזקתו. ע"ש שפכתב שד"ז יש לו עיקר מדברי קבלה שהחכם ר' בנאה למד זה מאב החכמים במשפט דשתי זונות פנדע ע"ה.

יענין בב"י חו"מ סי' ט"ו שהביא לתשו' הרא"ש פלל ק"ז הנ"ל, גם בטור חו"מ סי' ס"ה הביא להתשו' הרא"ש שבכלל ס"ח הנ"ל. ועיי"ש בד"מ אות ו' שהביא להמהרי"ק שורש קכ"ט הנ"ל במש"כ דלא אזלינן בטר אומדנא אלא באומדנא שנתברר אצל הדיינים, אבל בדבר המסופק לא פנ"ל.

ומצאתי בתשו' מהר"ם אלשיך ז"ל סי' ח' שחולק ג"כ על המהרי"ק ז"ל ע"ש. יענין בתשו' תשב"ץ ח"א סי' פ' ע"ה.

ותמהני על פולם שלא הביאו לדברי מרן הרמב"ם ז"ל בפכ"ד מהל' סנהדרין ה"א וז"ל: יש לדיין לדון בד"מ עפ"י הדברים שדעתו נוטה להן שהו אמת והדבר חזק בלבו שהוא כן, אע"פ שאין שם ראיה ברורה וכו' אפילו היתה אשה או עבד נאמנים אצלו, הואיל ומצא הדבר חזק ונכון בלבו סומך עליו ודן וכו' ע"ש.

וכ"ה בטוש"ע חו"מ סי' ט"ו סעי' ה'. ומקורם טהור בכתובות פ"ה, גבי עובדא דבת רב חסדא.

וכן בעובדא דרב פפא דאמר לי' רבא, איפא איניש אחרניא בהדי' דמר. א"ל לא.

א"ל רב אדא בר מתנא לרבא ולא יהא רב פפא כבת רב חסדא ל ומשני: בת רב חסדא קים לי בגנוה, מר לא קים לי בגנוה. אמר רב פפא השתא דאמר מר קים לי בגנוה מילתא היא.

כגון אבא מר ברי דקים לי בגנוה קרענא שטרך אפומיה קרענא ס"ד אלא מרענא שערך אפומיה ב)*** (ב) אמר בן המחר: רשום בזכרונך פי שמעתי מאמור"ר הרב הגאון האדיר הרב"ז שליט"א שאמר לברך ד"ז מה שלא האמין רבא לרב פפא, אע"ג דקרי לי רבא לר"פ,, סודנא במנחות (ע"א).

(יעו"ש ברש"י ז"ל שפירש בכ"י הראשון: ,,סודנא, ת"ח על שם סוד ה' ליראיו". וכן פירש"י בגדה (י"ב רע"ב) והוא מטעם דאמרין בפסחים מ"ט ע"ב דאין מגלין סוד לע"ה] ובפרוה (ערך סד) פי', ,,סודנא, ירא שמים". ונאפילו הכי לא חש רבא מלהגיד לו ,,מר לא קים לי בגנוה".

ואפשר דהיינו טעמא דרבא שלא נתן אמן לדבריו, משום דבכתובות (פ"ה ע"א) שם קרי לי רבא לר"פ: קאמי חינורי משלחי גלימי דאינשי וכן הוא בגיטין (ע"ג ע"א) ופירש"י (שם ד"ה משלחי גלימי) וז"ל: מפשיטין בגדי אנשים, פלומר פוסקין עליהם דין להנאתן עכ"ל, ונראה דכונת רש"י ז"ל סובב הולך לרמז את כל האמור בש"ס על רב פפא.

לדוגמא שאו נא עיניכם וראו בכתובות (פ"ה ע"ב ה"ל). ובשבת (ק"מ ע"ב) ,,א"ר פפא האי מאן דאפשר למישתי שיקרא ונשתי חמרא עובר משום בל תשחית". ואמרו ע"ז: ,,ולאו מילתא היא, בל תשחית דגופא עדיף".

והמהרש"א ז"ל (בח"א שם) כתב וז"ל: ר"פ לטובת עצמו אמרה שהוא היה עושה שחר וכו' עכ"ל. וכן בב"מ (ס"ה ע"א) אמר רב פפא טרשא דידי שרי וכו' יעו"ש.

הרי שדרכו היה להיות פוסק הדינים להנאתו ולטובתו, וכיוצא בזה מציינו בפרכות (מ"ג ע"ב) ד,,א"ר פפא הכי אמר רבא הלכה כב"ה".

והש"ס סיים ע"ז: ,,ולא היא לאשתמוטי נפשיה הוא דעביד".

ורש"י ז"ל שם פי': ,,ולא היא, לא אמר רבא הלכתא כב"ה, אלא רב פפא אכסיה לפי שטעה והשמיט עצמו בכך" עכ"ל.

[יעו"ש בתוס' (ד"ה הכי) דהרי"ף ז"ל לא היה גורס בש"ס ,,ולא היא".

ונראה לומר דרש"י ז"ל אגיל לטעמו ביבמות (ע"ז ע"א ד"ה דהא שמואל ובי"ד קנים) ,,ומילתא דעבידא לגלויי ולא משקר בה" עכ"ל.

יעו"ש ב,,גימוקי יוסף" על הרי"ף שם שהשיג על פירש"י ז"ל, וכתב: דח"ו לא חיישינן לת"ח שישקר וכו' יעו"ש (ונראה דבעל ה,,גימוקי יוסף" ישית עינו על מ"ש בר"ה כ"ב ע"ב: לא מיבעיא עולא דגברא רבה הוא דמהימן וכו' ע"ש) אמנם נראה דרש"י ז"ל אגיל לשיטתו דגם בת"ח כר"פ מצאנו ששינה את טעמו מפני הבושה] המורם מכל האמור על רב פפא, לא בוש ר"פ להגיד על עצמו (בשבת קי"ח ע"ב) ,,לדידי חשדן ולא הוה בי".

והינינו נמי טעמא דרבא דפסק לומר עליו,,מר לא קים לי בגנוני": חנופה העניף שאפראן רב בבאקארעשט)* *וכן בכתובות פ"ה ע"ב גבי ההוא גברא דאפקיד שב מרגנניתא דציירי בסדינא ב"ר מיאשא וכו'.

וכן ההוא גברא דאפקיד פסא דכספא ב"ר חסא וכו' עש"ה. הרי מבואר להדיא דאזלינו בחר אומדנא בד"מ, ויש לדיין לדון עפ"י אומדן דעתו כנ"ל.

ועפ"י"ז יש לפרש להירושלמי הנ"ל מה שהשיב לו ר' הניא לר' ירמיה: שכן חמת דעתן דרבנן. כלומר כן ראיתי דעתן דרבנן דעבדי הכי, עפ"י אומדן דעתם, ועיקר הדין דנו עפ"י האומדנות המוכיחות.

ומטעם זה לא תשו וקבלו העדות שלא בפני ר' ירמיה. וכמש"כ היש"ש לפרש דברי המהררא"י בכתבים הנ"ל עכ"פ הראיתי לדעת דצונחו בבי מדרשא בבבלי ובירושלמי ותמהין ושיילין על כל מי שפלה על דעתו לומר דמקבלין עדים שלא בפני בע"ד.

ור' ירמיה הצטער על זה כנז'. והרה"ג מרי דאתרא הונטשעשט נ"י, עשו מעשה עפ"י גב"ע שלא בפני בע"ד ר' יעקב שו"ב הנ"ל? ואין לומר דגם הרה"ג נ"י, עיקר הדין דנו בזה עפ"י אומדנות המוכיחות, וקים להו בגנוני דעדות דלא משקרי.

ומטעם זה לא חשו לקבל עדותן שלא בפני הר' יעקב שו"ב הנ"ל. וכעין שפרשתי מה שהשיב ר' הניא לר' ירמיה בירושלמי הנ"ל, אמן זה ליתא.

דנראה ברור דאין לנו לעשות מעשה עפ"י אומדנא דקים לן בגנוני ולהוציא עי"ז את האדם מחזקת כשרותו ולהעבירו מאומנתו ולהעמיד אחר במקומו. יענין בשו"ת מהר"ם מלובלין ז"ל סי' פ"א.

ותשו' מ"ב סי' נ"א שכ' דאי אפטר לפסול אדם עפ"י אומדנות והוכחות עש"ה. וראיה לזה נלפענ"ד ממה שמצאתי במד"ר (סדר פי תשא פמ"ו – א') וז"ל אתה מוצא בשעה שאמר לו הקב"ה לך רד פי שחת עמך הנה תופס בלוחות ולא הנה מאמן שחטא ישראל.

אמר אם איני רואה איני מאמין. שצאמר ויהי כאשר קרב משה אל המחנה וגו' שלא שברו, עד שראה בעיניו אוי להם לבני אדם שהם מעידים זה שאינם רואים.

אפשר שלא הנה משה מאמין בהקב"ה שא"ל פי שחת עמך. אלא הודיע משרע"ה דרך ארץ לישראל, אפילו שיהא אדם שומע דבר מן יחידי נאמן אסור לקבל עדותו לעשות דבר על פיו, אם אינו רואה.

עכ"ל המדרש. הרי מפורש יוצא מפי מדרשם ז"ל דאפילו אם שומע דבר מן יחיד נאמן, אסור לעשות מעשה על פיו קו"ח ב"ב של קו"ח לעשות מעשה פהאי גונא להעביר את זה מאומנתו ולפסוק חיותו לקפח פרנסתו, אין אנו רשאין לעשות מעשה כזאת ע"י אומדנא דקים לן בגנוני'.

ועפ"י"ז אתי שפיר מ"ש בירושלמי פ"ד דתענית ה"ה. וז"ל: ויהי כאשר קרב משה אל המחנה וירא את העגל ומחולת.

ר"מ בשם ר' אחא. מכאן שלא יהא אדם דן אומדנות ע"ש.

וכוננת הירושלמי מטעם שאמר במדרש הג"ל ולכאורה קשה. דדברי ר' אהא סותרים אהדי דהרי בסנהדרין ל"ז ע"ב תנא דר' אהא ס"ל דאזלינן בטר אומדנא ע"ש ובשבועות ל"ד ע"א.

ובתוס' סנהדרין ובשבועות שם ד"ה דאי ע"ש. ולפי מה שפתי אמי שפיר דלעשות מעשה כהאי גוונא לכ"ע לא אזלינן בטר אומדנא ועפי"ז יתכן לפרש מ"ש בכתובות פ"ה הג"ל: קרענא ס"ד? אלא מרענא שטרא אפומיה.

פלומר דקרענא לא סליק אדעתין, משום דאין אנו רשאים לעשות מעשה עפ"י אומדנא דקים לו בגוונ'. כהמד"ר והירושלמי הג"ל.

יענין בנה"מ על חו"מ סי' ט"ו במשה"א סק"ב עייש"ה. ובמח"כ אישתימיה פל הג"ל ומה שתמה בנה"מ שם על הא דקיי"ל אין עד נעשה דיין הא אין לה אומדנא גדול מזה, שהוא בעצמו ראה המעשה.

ע"ש ובס' טורי אבן בר"ה דף כ"ה ע"ש. י"ל עפ"י דעת התוס' בכתובות כ"א ע"ב ד"ה הנח.

ובב"ק צ' ע"ב ד"ה פגון. בשם י"מ.

דהטעם אין עד נעשה דיין, מפני דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה ע"ש ובש"ף חו"מ סי' ל"ג ס"ק ט"ז מש"כ בשם הרי"ף והרא"ש בשם הירושלמי. ובשו"ת נו"ב מהד"ק חאה"ע סי' ע"ב עש"ה ודו"ק]:(ד) ולא זו בלבד דלכתחלה אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד.

אלא דלדעת רוב הפוסקים ז"ל אפילו בדיעבד פסול העדות שהגובה שלא בפני בע"ד, אין דגין ע"פ. כמש"כ בגמרא יוסף ב"ב דב"ק בשם רבותינו ז"ל דגם בדיעבד אם עברו וקבלו עדות שלא בפני בע"ד לא עשו ולא פלוג.

והו"ל טועין בדבר משנה דחוזר. וכ"כ בנמוק"י פ"י דב"ק וז"ל: וכיין דק י"ל דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד אם עברו וקבלו לא עשו ולא פלוג.

דהוי להו טועין בדבר משנה עכ"ל. וכן בחי' הרשב"א ז"ל בב"ק דף קי"ב ד"ה משום פתב וז"ל: ובירושלמי משמע, אם קבלו שלא בפני בע"ד לא עשו ולא פלוג עכ"ל וכן בשו"ת הריב"ש ז"ל סי' ק"ח פתב וז"ל: וידעת שאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד, ואם קבלום אין דגין ע"פ.

וכן הוא בירושלמי. וכ"כ הרשב"א והרמ"ה ז"ל וכו' עכ"ל.

וכן הוא בשו"ת הריב"ש בסי' רל"ז, וז"ל: הלכה פסוקה היא שאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד, ואפ"י בד"מ, כדאיחא בב"ק קי"ב ע"ב, שאמרו שם והועד בבבבלי, יבא בעל השור ויעמוד על שירו.

והספימו המחברים ז"ל שאף בדיעבד אם קבלו אותם שלא בפניהם אין עדותן עדות. אצ"ל בד"נ התמורין.

וכן במס' סנהדרין י"ט ע"א, גבי עבדיה דינאי מלפא קטל נפשא שלחו לי לינאי מלפא
תא אנת נמי להקא, דכתיב והועד בבבלי וכו' יבא בעל השור וינעמיד על שורו וכן לשון
הרמב"ם ז"ל פ"ג מהל' עדות וז"ל: גם בד"מ אין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד.

נראה מלשון,,גם" שכש"כ בד"נ וכו' עכ"ל.

יעינן בב"י חו"מ סי' כ"ח, שלא הביא רק לתשו' הריב"ש סי' ק"ח הג"ל. ובב"ה שם
כתב: וכ"נ מדקדוק דברי הרמב"ם שפכת בפ"ג מהל' עדות גם בד"מ אין מקבלין עדות
אלא בפני בע"ד.

ומדקתני גם בד"מ משמע שד"מ שוין לד"נ עכ"ל. ובמחכתה"ר אישתמיטתיה דברי תשו'
הריב"ש סי' רל"ז הג"ל, שהעיר בעצמו מלשון הרמב"ם ז"ל.

והב"י ז"ל בבה"ב שם סי' וז"ל: ולענין הלכה מאחר שהירושלמי סובר שלא בפני
בע"ד אין דנין ע"פ. אין להרהר בדבר.

דבסתם לא משוינו פלוגתא בין הירושלמי לתלמודא דידן, וכש"כ במקום דכל הני
רבנותא סברי הכי עכ"ל והנה מש"כ בחי' הרשב"א והריב"ש הג"ל בשם הירושלמי
דאם קבלו שלא בפני בע"ד לא עשו ולא כלום.

באמת לא מצאתי מפורש יוצא להדיא בירושלמי פן. ונראה דכוננתם ז"ל להא דאמרו
בירושלמי פ"ג דסנהדרין ה"ט: ר' יוסי בשם ר' שפתי מקבלין עדות שלא בפני בע"ד
ועבדינו לי גזר דין אם בא וערער ערעורו קיים עכ"ל.

מלשון זה משמע דאין דנין ע"פ עדות שלא בפני בע"ד. ומש"ה אם בא וערער ע"ז
שקבלו עליו עדות שלא בפניו ערעורו קיים.

ומצאתי במראה הפנים על הירושלמי שם ד"ה אדם. העיר שם על מה שהביא הב"י
בשם הריב"ש בשם הירושלמי דאם קבלו שלא בפני בע"ד אין דנין ע"פ.

וכתב דבסוגיא זו לא נמצינו למידן פן, דמה שאמר אם בא וערער ערעורו קיים,
כדפרשית בפנים הוא וכו' עכ"ל. ובמח"כ אישתמיטתיה דברי הרשב"א בחידושי,
שהביא גם הוא ז"ל בשם הירושלמי פן כנז'.

ונראה שהם ז"ל פירשו להירושלמי בפשיטות כמו שפכתתי. וגם מלשון הירושלמי שם
אח"ז.

משמע פן. שאמרו: אדם ששלחו אחריו ב"ד ג' פעמים ולא בא.

ריב"ל אמר מקבלין העדות בלא בע"ד ועבדינו לי גזר דין. ומשמע רק משום ששלחו
אחריו ולא בא, שוב לא יכול לערער, אבל אם לא שלחו, וקבלו שלא בפניו.

שפיר יכול לערער, וערעורו קיים, ואין דנין ע"פ. גם הלום ראיתי שם ב,מראה הפנים"
שכתב: הא דירושלמי בשם ריב"ל מסייעא להגרסא הכתובה בתוס' ב"ק קי"ב ע"ב ד"ה
ושלחו.

דיש ספרים שכתוב בהן: או שלחו אחריו ולא בא ע"ש. ואני מצאתי בתשו' הגאונים ז"ל
סי' קפ"ד שגרסו פן: או שלחו אחריו ע"ש.

וידוע שהגאונים ז"ל כל דבריהם דברי קבלה. וכן הראב"ן ז"ל בס' צפנת פענח גרם כן. כמש"כ ביש"ש ב"ק פ"ו סי' ח' בשמ"י. וכ"נ מהרשב"א בחי' ז"ל בב"ק דף קי"ב ע"א ד"ה משום.

ז"ל: שלא אמרו בכל אלה [פגון שהיה הוא חולה וכו' או שהיו עדין מבקשין לילך למדה"י] שמקבלין אלא דוקא ב"מ ששלחו ולא בא. לא היא.

דבכל תדא מינייהו מקבלין. וכ"כ הראב"ד נ"ל.

ונראין דבריו עכ"ל. וכ"כ הרשב"א ז"ל עוד בתשו', מובא בב"י חו"מ סי' כ"ח ז"ל: פגון שהיה הוא חולה וכו' ופ"ה הראב"ד ז"ל או שלחו לו וכו' עכ"ל וכ"מ עוד מהרשב"א בתשו', מובא בב"י חו"מ סי' שפ"ח, בכתב א' ששלח לחכמי צרפת ז"ל עש"ה.

ובכל אלו המקומות שבהרשב"א הנ"ל נראה שגרס פגירסת הגאונים ז"ל: או שלחו אחריו פנ"ל: ונראה שפן הוא דעת רש"י ז"ל או שלחו לו וכו' עכ"ל וכ"מ עוד מהרשב"א שכתב היו העדים מבקשים לילך למדה"י, מביאין מלנה לב"ד וכו' עכ"ל.

ולא סיים: ושלחו לו ולא בא. ש"מ דגם רש"י ז"ל הי' גורס פגירסת הגאונים ז"ל: ,,או שלחו לו".

ועפ"ז יש ליישב קושית המהרש"א ז"ל על התוס' שם ד"ה מקיימים דלהר"י לשיטתו בתוס' ד"ה ושלחו. אין כאן קושיא על פי רש"י.

עיי"ש וביש"ש שם סי' י"א תירץ באמת כן קושית התוס' ע"ש. ולפי מה שכתבתי שפיר הקשו התוס' על רש"י ז"ל, משום שפירשו בדעת רש"י שגרס גם לענין קבלת עדות ,,או שלחו" באמור.

ומצאתי בב"י חו"מ סי' מ"ו שהעיר ג"כ לתירץ קושית התיס' על רש"י. וכתב לחד תירוץ ז"ל: שרש"י סובר דאפי' לענין קבלת עדות לא בעינן שלחו לו, אלא בעדין רוצים לילך למדה"י סגי.

ולכך הקשו עליו עכ"ל. ותמהני שלא העיר מגירסת הקדמונים הנ"ל יענין בד"מ חו"מ סי' כ"ח אות ו' יע"ש.

ולפי מה שכתבתי הדבר ברור שהגאונים וכל רבותינו הקדמונים הנ"ל שאבו גירסתם מהא דריב"ל שפירושו שלמי הנ"ל: ואפשר לומר עוד ראי' לכ"ז. דהא בב"ק קי"ב ע"ב, אמרינן: דר' יוסי בר חנינא קיבלה מינייהו דר' יוחנן פגון שהיה הוא חולה וכו' או שהיו עדין מבקשין לילך למדה"י, ושלחו לו ולא בא.

וידוע מש"כ בספר יוחסין ובסה"ד בשם הנ"ל. דריב"ל היה רבו של ר' יוחנן ובשם ס"כ כתב דריב"ל הי' תלמיד ר' יוחנן יע"ש"ה.

וגם ידוע מש"כ התוס' בשבועות מ"ב ע"א ד"ה כל מילתא. דהתלמיד מסתמא פרבו ס"ל. והוכיחו כן מהש"ס. ועפ"ז נראה דגם בדברי ריב"ל שקיבלה מינייהו דר' יוחנן גרסינן ,,או שלחו אחריו ולא בא".

כְּדֵי שְׂיִהְיוּ דְבָרֵי ר' יוֹחָנָן וְרִיב"ל הֶרֶב וְהִתְלַמֵּיד שְׁוִין בַּד"ז. וְדו"ק: וְעַפ"י הָאָמור גִּישׁ לְסֵתוֹר מִש"כ בִּיש"ש פ"י דב"ק ס' ח' שְׁכַתְּב בְּדַעַת הָרֶאָב"ן ז"ל שְׂהוֹכִיחַ מֵאַחַר שְׂמִכְשִׁירִין לְקַבֵּל הָעֵדוֹת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד ש"מ דְּבִדְעֵבֵד אִם קִבְלוּ עֵדוֹת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד כְּשֶׁר אָף בְּלֹא אֲנָס הֵינּוּ שְׂמַבִּיא רֵאִי מִדְּבָרֵי עֲצָמוֹ שְׂפָסֵק לְהִדְיָא אִפִּי הֵיכָא דְלֹא שְׁלַחוּ אַחֲרָיו מ"א מְקַבְּלִין הָעֵדוֹת, הֵיכָא דְאִיקָרִי קָרִי אֲוָנָם, כְּגוֹן שְׂעֵדִיו חוֹלִים אוֹ הוּא וְגוֹרָם אוֹ שְׁלַחוּ אַחֲרָיו וְלֹא בֵּא' וְכו' עכ"ל וְלִפִּי מָה שְׂכַתְּבֵתִי אֵיפְכָא שְׂמַעִינָן מִהִירוּשָׁלַיִם הֵנָּה ל'.

דאע"ג דְּמִהִירוּשָׁלַיִם מוֹכַח דְּהִגְיָרָסָא הָעֵיִקְרִית הוּא: ,, אוֹ שְׁלַחוּ אַחֲרָיו" כְּנֹז'.

אִפִּי ה" ס"ל לְהִירוּשָׁלַיִם דְּאַפִּי' בְּדִיעֵבֵד אִם קִבְלוּ עֵדוֹת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם וְאִין דְּנִין ע"פ פנ"ל וְתַמְהֵנִי עַל ה,, מֵרֵאָה הַפְּנִים" הֵנָּה לְשֵׁלֵא הָעִיר בַּכ"ז.

וְכֵן בְּתִשׁוּ' מִבִּי"ט ח"א ס' רפ"ז הָעֵלָה דְּרוֹב פּוֹסְקִים ס"ל דְּגַם דִּיעֵבֵד לֹא מְהַנִּי קַבְּלַת עֵדוֹת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד. ע"ש שְׂהֶאָרִיף.

וְכֵן הוּא בְּשׁו"ת מֵהֵרִי"ט ח"ב חו"מ ס' ב' ע"ש. וְכ"פ הַשֵּׁי"ף ז"ל בְּסִי' כ"ח ס"ק י"ט, בְּשֵׁם יִש"ש, דְּאַפִּי' בְּדִיעֵבֵד פְּסוּל.

וְכ"פ כָּל גְּדוּלֵי הָאַחֲרוֹנִים ז"ל, וַיֵּשׁ לְפִלְפֵּל בְּזֵה הַרְבֵּה וְלֹא עֵט הָאָסֶף פָּה: (ה) עוֹד גִּישׁ לְהָעִיר בְּזֵה, עַפ"י מָה שְׂנִסְתַּפֵּק בְּמוֹהֵרִיב"ל ז"ל ח"ג ס' ק"ב. בְּהָא דְקִי"ל אִין מְקַבְּלִין עֵדוֹת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד.

וְלִדְעַת רֹב הַפּוֹסְקִים אִפִּי' בְּדִיעֵבֵד לֹא מְהַנִּי. אִי מְהַנִּי אִי הִדְרִי וּמִסְהֵדִי בְּפָנֵי בַע"ד.

אוֹ דְלֵמָא לֹא מְהַנִּי מִיָּדֵי מְשִׁים דְּעֵבִידֵי לְאַחְזוּק שְׂיִקְרָא. וְהִבִּיא שְׂמָם בְּשֵׁם ס' חֲקוֹת הַדִּינִים שְׂכַתְּב, שְׂנִרְאָה מִתּוֹף דְּבָרֵי הַרמ"ה ז"ל דְּעֵדוֹת שְׂנִתְקַבְּלִישְׁלֵא בְּפָנֵי הַבַּע"ד.

תוֹ לֹא מְהַנִּי עֵדוֹתֵיהוּ אִפִּי' בְּפָנֵי הַבַּע"ד. מִשׁוּם דְּעֵבִידֵי לְאַחְזוּקֵי שְׂיִקְרָא.

יַע"ש שְׂכַתְּב שְׂאִין לְחוּשׁ לְמִשְׁמַעוֹתוֹ. וְהִבִּיא רֵאִי' לְזֵה מְכַמָּה פּוֹסְקִים עַש"ה.

וְכ"כ בְּשִׁמּוֹ בְּשׁו"ת מֵהֵרִי"ט ז"ל ח"ב חֵא"ה ע' סו"ס"י ל"ז יַע"ש. אוֹלָם בְּתִשׁוּ' מְהַרְשֵׁ"ל ז"ל ס' י"א כְּתַב, דְּאַחַר שְׂהֵעִידוּ שְׁלֵא בְּפָנֵיו, תוֹ לֹא מְהַנִּי בְּפָנֵיו ע"ש: וְלַפְעַנ"ד נ"ל לְהִבִּיא רֵאִיוֹת וְסִיְעֵתוֹת לְדַעַת הַרמ"ה וְס' חֲקוֹת הַדִּינִים וְהַמְהַרְשֵׁ"ל הֵנָּה ל'.

וּבַעֲזָה"י מְצֵאֵתִי לְהֵם יְסוּד מְהַגְּמ' וּמִהַפּוֹסְקִים. דְּהֵנָּה הַרמְב"ם ז"ל בַּפ"ה מֵהַלְכוֹת עֵדוֹת הַלְכָה ח' פְּסֵק דְּכָל עֵד שְׂהֵעִיד בַּד"נ, אִינוּ מוֹרָה בַּד"ז וְכו'.

וּמְקוּרוֹ טְהוֹר מִב"ק צ' ע"ב. וְעֵי"ש בַּכ"מ.

דְּלֹא שְׂאִנִּי לֹן בֵּין ד"נ לַד"מ, דְּבַכְלֵהוּ, אִין עֵד נַעֲשֵׂה דִינָן. וְדוֹקָא עֵד הַמַּעִיד.

אַבְל עֵד הָרוֹאֵה נַעֲשֵׂה דִינָן. ע"ש בַּלח"מ.

וְאִם גִּימָא דְּעֵבִיד אֵינֵשׁ לְאַחְזוּקֵי דִּיבּוּרְיָה, אֲתִי שְׂפִיר מִקְלֵתָא בְּטַעֲמָא הַהִבְדֵּל שְׂבִין עֵד הָרוֹאֵה שְׂנַעֲשֵׂה דִינָן, לְבִין עֵד הַמַּעִיד שְׂאִינוּ נַעֲשֵׂה דִינָן. דְּכִינּוֹ דְּעֵבִיד אֵינֵשׁ לְאַחְזוּקֵי דִּיבּוּרְיָה, אִם כֵּן אִין לָהּ נוֹגַע גְּדוּל מְזָה.

דכל שפּכּר העיד עדותו, בין לזכות, בין לחוב, הוא רוצה שתתקיים עדותו. והרי נוגע פּסול לדין ולפי"ז הרי דעת ע"ש בסי' ל"ז דהא דנוגע פּסול לעדות לא משום דתיישינו למשקר, אלא דהוי פּקרוב.

אם כן הוא הדין פּאן פל דהוי פּקרוב פּסול לדון, אף דלא משקר. ואף דהסמ"ע והש"ף ז"ל בחו"מ רס"י ל"ז השיגו על הע"ש דנוגע לאו פּקרוב הוא יע"ש.

מ"מ לא קשה הכא. דשאני נוגע, דכל שהוא לחוב, נסתלק נגיעתו.

וכל עיקר נגיעתו הוא רק נזכות. וא"כ זה דוקא שם, דהנגיעה היא נגיעת ממון.

אבל פּאן דהנגיעה הוא משום שפּכּר העיד. א"כ בין לזכות בין לחובה, פל מה שהעיד הוא נוגע.

ועפי"ז יש ליישב קושית הנה"מ בחו"מ סי' ט"ו סק"ב שהבאתי לעיל סוף אות ג' שהקשה דיהא עד נעשה דיין, מטעם אומדנא. דהא אין לה אומדנא גדול מזה, שהוא בעצמו ראה המעשה.

ועפ"ימ"כ ע"ש דלא שייך אומדנא בזה. דניהו דהדבר אמת, מ"מ התורה פסלתו מטעם נוגע דהנה פּקרוב] ועפי"ז מיישב היטב קושית התוס' בר"ה כ"ו ע"א ד"ה דרחמנא.

שהקשו דלמה לו הטעם דרע"ק בין דחזיהו דקטל נפשא, לא מצו חזו לי' זכותא. ותיפוק לי' מטעם קרא דכתיב עד עמדו לפני העדה למשפט יע"ש ולפי מה שכתבתי אחי שפיר, דמטעם קרא הנ"ל, אין הפסול רק משום שלא העידו בב"ד.

יענין בלח"מ. אבל אם היו מעידין בב"ד היו יכולים לעשות דינינים ולכן הוסיף רע"ק, דכל שהעידו שוב נפסלו מטעם נגיעה דלא מצו חזו לי' זכותא, והוי נוגע פנ"ל.

ויש לפלפל בזה הרבה בגמ' שם ודו"ק היטב: וכיון שהוכחתי לדעת דהכי קי"ל דעביד אינש לאחזוקי דיבורי'. השתא הכי יש להביא עוד ראי' דעפי"ז יש ליישב דברי הרי"ף ז"ל בכתובות דף פ"ח ע"א בהא דאר"פ אי פקח הוא מיייתי לה לידי שבועה דאורייתא וכו'.

וכתב הרי"ף דנפ"מ לענין קדמה ותפסה פתובתה. דבשבועה דאורייתא נחתינו לנכסיה וכו' ע"ש.

והקשה שם הפ"י אם כן פל הטורח הזה לפרוע לה פתובתה באפי סהדי למה. תיפ"ל פיון דכבר תפסה יכול לתובעה עפ"י העד שתחזיר מה שתפסה, או הפרעון הראשון. יע"ש.

ועפ"י האמור אחי שפיר, דכל הפקחות הוא שלא יבא העד לב"ד, דאם תתבענו פתובתה, יבא העד ויעיד עדותו בב"ד לתיבא שבועה דרבנן, לא תרצה לשבע, ותתפוס אס"פ. וכשירצה הבעל לתיבא שבועה דאורייתא פדי שהב"ד יחתו לנכסיה, באם לא תרצה לישבע יצטרף העד להגיד עדותו בפני ב"ד.

ונאמר דלהחזיק דבריו הראשונים אמר הכי. משום דעביד אינש לאחזוקי דיבורי', ודו"ק היטב.

וְרֵאִיתִי בִּס' שְׁעַר הַמֶּלֶךְ עַל הַרְמֵב"ם בִּפ"ט מֵהַל' אִישׁוֹת הַי"ב שְׁהֵבִיא לְמַהֲרִיב"ל וְס'
חֲקוֹת הַדְּיִינִים הַנְּל', וְהַקְּשָׁה מִקִּדּוּשֵׁינָם ס"ג ע"ב דא"ר נֶאֱמָן לִיתָן גֹּט, וְאִינוּ נֶאֱמָן לְכַנּוֹס
וְכו'. וְבַחֲנִי הַרִיטְבָ"א פֶּתַח הַטַּעַם דְּאֶלְמָלָא קוּשְׁטָא קְאָמַר, לֹא הָיָה מִחֲזִיק שְׁקָרְיָה לְמִיתָן
גֹּט, דְּשָׂרִי לָהּ לְעֶלְמָא שְׁלֵא כְּדִין ע"ש.

הָרִי דְלֹא חֲיִינְשֵׁינָן לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא? וּלְפַעֲנָד אֵין רֵאִי מְזָה דִי"ל כְּדֶאֱמָרֵינָן בְּגִיטֵין ס"ז
ע"א: מַעֲשָׂה לֹא עֲבָדִי דִּיבּוּרָא קְאָמַרִי. ע"ש בִּפִּירְשֵׁי [יְעֻנִין שְׁ"ה חו"מ ס' פ"א ס"ק
מ"ה ע"ש] וְהָא נְמִי יֵשׁ לּוֹמַר דְּבִדְיבּוּרָא בְּלִבְד עֲבִיד אֵינְשׁ לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא.
אַבְל מַעֲשָׂה לֹא עֲבִיד שְׁיִתָּן גֹּט. וְכֵּן וְדַאי לֹא חֲיִינְשֵׁינָן לּוֹמַר דְּעֲבִיד לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא,
דְּבוּרוֹ הָרֵאשׁוֹן.

דְּמִי יְכוּף אוֹתוֹ לִיתָן גֹּט. וְאִם נוֹתֵן גֹּט וְדַאי קוּשְׁטָא קְאָמַר.

דְּלֹא יַעֲשֶׂה מַעֲשָׂה רַבָּה לְהַתִּירָה לְשׁוּק כְּדִי לְהַחְזִיק דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים. וְיֵשׁ לְהַעֲמִיס כ"ז
בְּלִשׁוֹן הַרִיטְבָ"א ו"ל שְׁפֶתֶת: ,, לֹא הָיָה מִחֲזִיק שְׁקָרָא לְמִיתָן גֹּט".
מִשְׁמַע דְּנִקָּא לְמִיתָן גֹּט דְּהוּא מַעֲשָׂה רַבָּה. אַבְל דִּיבּוּרָא בְּלִבְד עֲבִיד אֵינְשׁ לְאַחְזוּקֵי דְּבוּרוֹ
הָרֵאשׁוֹן.

וּעִפִּי"ז א"צ לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר דְּהַרְמ"ה ו"ל מְפָרֵשׁ הַסְּנֵגִיא, כְּדָרְךָ שְׁפִירְשָׁה בְּשִׁיטָה לְהַרְבּ
הַחֲדוּשֵׁינָן ו"ל. כְּמוֹ שְׁדַחַק הַשְּׁעַר הַמֶּלֶךְ ו"ל שָׁם.

דְּבִאֲמַת י"ל דְּהַרְמ"ה מְפָרֵשׁ הַסְּנֵגִיא כְּפִשְׁטָא. מ"מ אֵין רֵאִי מִשׁוּם דְּבִמַעֲשָׂה לֹא חֲיִינְשֵׁינָן
לּוֹמַר דְּעֲבִיד לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא, כְּאִמּוֹר [וְגַם לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ ו"ל יֵשׁ לוֹ לְהַרְמ"ה, חֶבֶר נֶאֱמָן,
בְּעַל הַשִּׁיטָה ו"ל, שְׁהֵי אֶחָד מֵהַגְּאוּנִים ו"ל, דְּמִבְּנָאָר שָׁם דְּעִתּוֹ דְּחִינְשֵׁינָן לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא
כְּנ"ל] וּעִפִּי"ז מִינְשָׁב דְּלֹא קָשָׁה מִיַּדִּי קוּשְׁטָא הַשְּׁעַר הַמֶּלֶךְ שָׁם שְׁהַקְּשָׁה לְפִי מַה שְׁהוֹכִיחַ
דְּהַטוֹר וְכָל הַפּוֹסְקִים ו"ל מְפָרֵשִׁים לְהַסְּנֵגִיא כְּפִשְׁטָא כְּמַש"כ הַרִיטְבָ"א ו"ל וּמִשׁוּם דְּלֹא
חֲיִינְשֵׁינָן לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא.

א"כ קָשָׁה עַל מַש"כ מוֹהַרְש"א ו"ל הַל' עֲרֻנֹת ס' כ"ח שְׁמַדְבָּרֵי הַטוֹר בַּאֲה"ע ס' קנ"ב
נִרְאֶה דִּס"ל דְּחִינְשֵׁינָן לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא וְכו' יַע"ש. וְלִפִּי מַה שְׁפֶתֶתִּי אֵין רֵאִי כָּלֵל
מֵהַסְּנֵגִיא דְּקִדּוּשֵׁינָן ס"ג ע"ב.

דְּדוּקָא בְּמַעֲשָׂה כְּזוֹ, כְּגוֹן לְמִיתָן גֹּט לֹא חֲיִינְשֵׁינָן לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא, כְּנֹז'. וְגַם הַרִיב"ש ו"ל
בְּתַשׁוּ' ס' קכ"ז פֶּתַח דְּחִינְשֵׁינָן לְאַחְזוּקֵי שְׁקָרָא ע"ש.

וְכֵן בְּד"מ בַּאֲה"ע ס' י"ז אוֹת א' וְאוֹת ד' הֵבִיא לְהַרִיב"ש הַנְּל', וְהוֹכִיחַ מְזָה דְּלֹא
כְּהַרְשָׁב"א ו"ל בְּתַשׁוּ' ס' אֶלְף רנ"ג יַע"ש. וְכֵן בְּב"ש אַה"ע ס' י"ז סק"ג רְמֵז לְהַרִיב"ש
וְלַהַד"מ יַע"ש.

וְגוּף רֵאִיִּת הַרְשָׁב"א ו"ל בְּתַשׁוּ' שָׁם מְפִתְּנֻבוֹת כ"ב כְּמַש"כ הַב"י בַּאֲה"ע ס' י"ז וְס'
קנ"ב ע"ש. יְעֻנִין בְּתַשׁוּ' מֵהַרְח"ש בְּקוּנָ' עֲגוּנוֹת דָּף קל"ב וְדָף קע"ט שְׁדַחַה דְּבָרֵי.

ע"ש שְׁדַבְּרֵי ו"ל כְּנִים וְאַמְתִּיִּים. וְכֵן בִּס' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב אַה"ע ס' י"ז סק"ג הַעִיר לּוֹמַר
כֵּן ע"ש.

וּכְבֵּר קְדָמוֹ מֵהֶרַח"ש ז"ל הַגָּ'ל. וְעַפ"ז תְּמַהֲנִי עַל הַשּׁו"ת מֵהַרִיב"ל הַגָּ'ל שֶׁהֵבִיא רֵאז' נֶגֶד דַּעַת הַרַמ"ה ז"ל חֶסֶר הַרְשָׁבָ"א הַגָּ'ל יַעוֹש"ה.

וּבִמַח"כ אֵינְשֵׁתְמִיטְתִּי כָּל הַגָּ'ל: וְלִפְעַנ"ד נִרְאֶה עוֹד לְהוֹכִיחַ זֹאת, מְלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים ז"ל הַרִי הַרְשָׁבָ"א בַח'י, וְהַנְמוֹקֵי יוֹסֵף בַּכ"ב וּבַפ"י דַּב"ק. כְּתוּב: דָּאֵם עֶבְרוּ וְקִיבְלוּ עֲדוֹת שְׂלֵא בְּפָנַי בַּע"ד, לֹא עָשׂוּ וְלֹא כָלוּם עַכ"ל.

וְגַם הַרְשָׁבָ"א בַח'י לַב"ק דָּף קי"ב כְּתוּב: דְּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע אִם קִבְלוּ שְׂלֵא בְּפָנַי בַּע"ד לֹא עָשׂוּ וְלֹא כָלוּם עַכ"ל. כְּמוֹ שֶׁהֵבִאתִי לְעֵיל בְּרִישׁ אֵית ד'.

וּכְבֵּר נוֹדַע מַש"כ בְּשׁו"ת הַרַמ"ע מִפְּאָנּוֹ ז"ל ס' צ"ט, דְּכָל מְקוֹם שֶׁאָמְרוּ חֲזו"ל: ,, לֹא עָשָׂה וְלֹא כָלוּם".

הַיִּינוּ לֹא דִי שְׂלֵא תִיקֵן, אֲלֵא אַף גַּם שֶׁקִּלְקַל. אֲבָל הֵיכָא שֶׁאָמְרוּ ,, לֹא עָשָׂה כָלוּם". הַפּוֹנוּגָה שְׂלֵא תִיקֵן, אֲבָל לֹא קִלְקַל. יַעֲוִין שָׁם [וּכְבֵּר הָאֲרַכְתִּי בְּהַאי כָּלְלָא, בְּתוֹשִׁיבָה לְעֵיל סִימָן מ"ו אוֹת ח', ט', י', י"א, י"ב.

יַע"ש [וְאֵם כֵּן הַנְמוֹק"י וְהַרְשָׁבָ"א ז"ל דְּנִקְטוּ בְּלִשׁוֹנָם ,, לֹא עָשׂוּ וְלֹא כָלוּם" הַפּוֹנוּגָה נְמִי, לֹא דִי שְׂלֵא תִיקֵנוּ, אֲלֵא אַף גַּם קִלְקֵלוּ.

דְּגַם אִם הִדְרוּ וּמִסְהֵדִי בְּפָנַי בַּע"ד, לֹא מְהַנִּי מִיַּדִּי, מִשׁוּם דַּעֲבִידִי לְאַחְזוֹקֵי שִׁיקְרָא. וְגַם בְּזָה יֵשׁ לְכַלְכֵּל הַרְבֵּה.

עַכ"פּ מוֹכַח מְלִשׁוֹן הַנְמוֹק"י וְהַרְשָׁבָ"א ז"ל כְּדַעַת הַרַמ"ה וּס' חֲנוּקַת הַדִּיּוּגִים וּתְשׁוֹ מְהַרְשָׁ"ל הַגָּ'ל. וְכֵן הַשִּׁ"ף ז"ל בַּחו"מ ס' ל"ג סַק"ט הַנּוֹפִית מֵהַבְּעַל הָעֵיטוֹר ז"ל דַּעֲבִידִי אֵינְשׁ לְאַחְזוֹקֵי דִיבּוּרֵי ע"ש וּבִנְה"מ שָׁם כְּתוּב: דְּהֵיכָא דְהַעֲדִים יוֹדְעִין שֶׁהַב"ד יִסְמְכוּ עֲלֵיהֶם, וְאֵין לָהֶם הַתְּנַצְלוֹת לֹאמֵר שֶׁשִּׁיקְרוּ מִחֲמַת שְׂאִין בְּעֲדוֹתָן מִמֶּשׁ.

שִׁפִּיר אֲמַרִינוּ דַּעֲבִידִי אֵינְשׁ לְאַחְזוֹקֵי דִיבּוּרֵי, דְּאֵי יוֹדוּ שֶׁשִּׁיקְרוּ יִהְיוּ נֹחַשְׁדִּין בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת כְּמַעֲדִין עֲדוֹת שִׁקֵּר, שֶׁהֵרִי אֲדַעֲתָא דַּעֲדוֹת הַעֵידוֹ יַע"ש. וְעַפ"י הָאֲמוֹר יֵשׁ לְדַחֹת רְאִיוֹת הַקְּצָה"ח שָׁם בְּסִי' כ"ח סַק"ז.

וְאֵם כֵּן בְּנִידוֹן שְׂאֵלְתֵינוּ, אֲפִילוּ אִם יָבוֹאוּ הַעֲדִים פְּעַם שְׁנִית וַיַּעֲדוּ בְּפָנַי הַר' יַעֲקֹב שׁו"ב, אֵיךְ שִׁיְדִיּוּמֵרְתֵימִים, תּוֹ לֹא מְהַנִּי עֲדוֹתֵיהֶו. מִשִּׁים דַּעֲבִידִי לְאַחְזוֹקֵי שִׁיקְרָא דְהַרִי הַעֲדִים יָדְעוּ שֶׁהַב"ד יִסְמְכוּ עֲלֵיהֶם, וְאֲדַעֲתָא דְהַכִּי הַעֲדוֹ לְהוֹצִיאוֹ מִחֲזוֹקַת כְּשָׁרוֹחוֹ וּלְקַפְּחַ פְּרִנְסוֹתוֹ.

וּבְכֵן עָשׂוּ הַרַה"ג שְׁלִיט"א, מַעֲשֶׂה רַב, עַפ"י עֲדוֹתֵיהֶו, וְגִזְרוּ עָלָיו לְאַסּוֹף יָדָיו לְגַמְרֵי מִשׁוּם שְׁחִיטָה. וְאֵם כֵּן עֲתָה אֵין לְהַעֲדִים שׁוּם הַתְּנַצְלוֹת לֹאמֵר שֶׁשִּׁיקְרוּ מִחֲמַת שִׁיְדְעוּ שְׂאִין בְּעֲדוֹתָן מִמֶּשׁ.

וְדֵאֵי אֲמַרִינוּ דַּעֲבִידִי לְאַחְזוֹקֵי דִיבּוּרֵיהֶו, כְּדָבָר הָאֲמוֹר: (ו) הֵן אָמַת דְּבֵאֵס"ז לַב"ק דָּף קי"ב הֵבִיא בְּשֵׁם הַמְּאִירִי, דְּלֵאפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא מְקַבְּלִין עֲדוֹת, אֲפִי שְׂלֵא בְּפָנַי בַּע"ד. מִשׁוּם דַּכ"ע בַּע"ד נִינְהוּ ע"ש.

וכ"כ בתשובות ר' בצלאל אשפנזי ז"ל סי' ה' יע"ש. וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ז"ל ח"א סי' ע'.

וכן משמע מתשו' הרשב"א ז"ל, ומתשו' הריב"ש ז"ל סי' רס"ו ע"ש. וכן בשו"ת מהריב"ל ב"ל ח"ב ס' ח' הוכיח ג"כ שפן הוא דעת הרשב"א ז"ל ע"ש.

וכ"ה בתשו' ראנ"ח סי' ס"ח וכתב שישגור בפני כל חכמי לב ומקובל אצלנו מפי סופרים וספרים, ומת"י אדרבי בשם הרדב"ז ז"ל, ושאר גדולי הדור, דבעניני איסור, לא שייך דין גב"ע שלא בפני בע"ד ע"ש.

וכל גדולי האחרונים ז"ל בתשובותיהם השתמשו בסברא זו רק בשם המאירי. ובמה"כ אישתימיט מינייהו כל הנז'.

אמנם כן כתב בתשו' ר' בצלאל אשפנזי ז"ל סי' ה' שם. דדיקא היכא דליכא בעדותן אלא לאפרושי מאיסורא.

אבל היכא דפתיק בהד"י דררא דממונא, אין מקבלין שלא בפני בע"ד אפי' טל האיסור ע"ש. ובשו"ת נו"ב מהד"ק חאה"ע סי' ע"ב הביא ג"כ לתשו' רב"א הנז' ע"ש.

אם כן פשיטא בנידון שאלתנו, הרי פתיק בהד"י דררא דממונא. דהרי יש להר' יעקב שו"ב הפסד ממון ע"ז, ואינו שוחט.

פשיטא דגם בדיעבד לא מהני גב"ע שלא בפניו כש"כ לפי"ד מהרש"ל ז"ל בתשו' סי' י"א דלפסול אדם מחזקת כשרותו, ולפגום כבודו דמ"א לד"נ, דלכ"ע גם דיעבד לא מהני גב"ע שלא בפניו. והעדים והב"ד עברו משום,, לא תשא שמע שוא" וקרינן בי' לא תשיא וכו' יע"ש.

וכ"כ עוד מהרש"ל בתשו' סי' ל"ג ע"ש. וכן הוא בתשו' הרמ"א ז"ל סי' י"ב.

וכ"ה בתשו' מ"ב סי' כ"ו ע"ש. וכ"פ בשו"ת עט"ח חחו"מ סי' א' והביא ג"כ להמהרש"ל ה"ל ע"ש.

וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב מהד"ק ח"א סי' נ"ג לענין שו"ב, שכל שהוציאו מחזקת כשרותו הוא כד"נ, ואי אפשר לפסולו שלא בפניו ע"ש. ומצאתי בשו"ת דברי ריבות סי' רפ"א.

בדין גבו עדות על השו"ב שלא בפניו. וכתב: מה יועילו בזה, אין חבין לאדם שלא בפניו. ואם תמצא הבודק ליתן טעם מספיק לדבריו וכו' מה טוב, ויעמוד בחזקתו יע"ש: ויש עוד להעיר בזה ממש"כ הש"ך ז"ל בחו"מ סוס"י ל"ח, וסיים ז"ל: ואפ' לדברי הריב"ש ז"ל ברור שא"י לפסולם שלא בפניהם לשבועה, אפי' בגזלנות, דשבועה הוא נוגע להם לעצמם.

ואין מחייבים אדם שלא בפניו וכו' עכ"ל [יעיין בנה"מ שם. ויש לפלפל בדבריו.

יעיין בתשו' מהרי"ט ח"ב חאה"ע סי' ל"ז. וסי' מ"ג.

וְשׁוֹת נו"ב מהד"ק חאה"ע סי' ע"ב עש"ה] ועפי"ז בנד"ד שָׁאִין יְכוּלִין לְפַסְלוֹ וּלְהַעֲבִירוֹ
מֵאוֹמְנָתוֹ וּלְקַפְּחַ פְּרִנְסָתוֹ, ע"י קְבֻלַּת עֵדוּת שְׁלֵא בְּפָנָיו מְשׁוּם דָּאִין תְּבִין לְאָדָם שְׁלֵא
בְּפָנָיו וַיֵּשׁ לְהַעִיר עוֹד מִמֶּש"כ בְּתִשׁוֹ' מְהַרְיָב"ל ח"ג סי' פ"ד דָּאָם קִבְלוּ עֵדוּת שְׁלֵא בְּפָנָיו,
יֵשׁ לְחוּשׁ לְדִין מְרוֹמָה.

ע"ש שְׁהִבִיא פֶּן בְּשֵׁם הַשׁוֹ' הֵרָא"ם ו"ל. וְכַעֲיֵן זֶה מְצֵאתִי בְּשׁוֹת הַרְדָּב"ז ח"א סי' תע"א
שְׁפִסִּים וְז"ל: גַּם אֲנִי מְדַבֵּר הַדְּעָת הוּא שְׁפִינֵן שְׁרָאוּבֵן וְשָׁמְעִין הָיוּ יַחַד בְּמִדְיָנָה, וְהָעֵדִים
עִמָּהֶם, לָמָּה לֹא קִבְלוּ עֵדוּתָם לְפָנָיו אוֹ וכו'.

וְלָכֵן לֹא יָפָה עָשׂוּ מְקַבְּלֵי הָעֵדוּת שְׁלֵא דִקְדָּקוּ בְּדָבָר כָּלֵל וְכו'. וְשְׁלֵא נִתְקַבְּלָה כְּדִין
קִרְעָתוֹ הַגִּב"ע.

עכ"ל הַרְדָּב"ז ו"ל, וְכַש"כ בְּנִד"ד שֵׁשׁ אֲנִי מְדַבֵּר דַּעַת יוֹתֵר. פִּינֵן שֵׁר' יַעֲקֹב שׁו"ב, הִנֵּה
עִמָּהֶם בְּעִיר א', וְגַם הָעֵדִים הָיוּ עִמָּהֶם יַחַד.

פְּשִׁיטָא שֶׁהִיא לָהֶם לְדִקְדָּק לְקַבֵּל הָעֵדוּת בְּפָנָיו וּמִדְּלָא עָשׂוּ כֵּן אִין,, בְּקַבְּלַת עֵדוּת" מְשׁוּ.
דְּהָרִי לְדַעַת הַרְדָּב"ז בְּתִשׁוֹ' שֵׁם מְבוֹנָר, דְּאֶפִּילוּ לֹא הָיוּ הִבְע"ד עִמָּהֶם בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אִם
רַק הָיוּ עִמָּהֶם בְּאוֹתָהּ מְדִינָה, בְּמָקוֹם קְרוֹב, וְשִׁינְרוֹת מְצוּיּוֹת, הִיא לָהֶם לְהוֹדִיעוֹ: וְכִינֵן
שְׁלֵא עָשׂוּ כֵּן.

קִרְעָתָא הַגִּב"ש. ע"ש בְּדָבָרֵינוּ ו"ל, וְכַש"כ בְּנִד"ד פְּאָמֹר (וַיֵּשׁ לְהַעִיר עַל הַרְדָּב"ז ו"ל
מִלְּשׁוֹן הַיְרוּשָׁלַיִם בְּסִנְהֶדְרִין פ"ג סוֹף הַלְכָה ט', שְׁהִבְאִתִּי לְעֵיל בְּאוֹת ג', דֵּר' יִרְמְיָה הִנֵּה
מְצִטְעָר וְאָמַר,, אֶפְשָׁר מְקַבְּלִין עֵדִים בְּלֹא בַע"ד אֶפִּילוּ עִמָּהֶן בְּאוֹתָהּ הָעִיר? וּמִשְׁמַע הָא
אִם לֹא הָיוּ עִמָּהֶן בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אַעפ"י שֶׁהָיוּ עִמָּהֶן בְּאוֹתָהּ מְדִינָה, מוֹדָה ר' יִרְמְיָה
שְׁמַקְבְּלִין עֵדִים בְּלֹא בַע"ד.

וצ"ע וי"ל] וְכִבֵּר נוֹדַע לְכָל בְּאִי שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה מֵה שְׁהֶאֱרִיכוּ כָּל גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים ו"ל,
אֲמַנָּם אֲנִי בְּעֵנֵי בְּאֵרְתִי הַדְּבָרִים עַל מְכֻנָּם בַּעֲזָה"י: גַּם הַלּוּם רְאִיתִי לְאִיזָה אֲחֵרוּנִים
בְּתִשׁוּבוֹתֵיהֶם שְׁפָתָבוּ, שְׁיִכּוּלִים לְקַבֵּל עֵדוּת עַל הַשׁו"ב שְׁלֵא בְּפָנָיו, כְּנוֹדַע.

אֲמַנָּם בְּמַחֲכ"ת יֵשׁ לְסִתּוֹר דְּבָרֵיהֶם וְהוֹכַחְתִּיהֶם כְּמִבְּנָר לְמַעֲיֵין הֵיטֵב בְּדָבָרֵיהֶם. וְכֵה
רְאִיתִי בְּשׁוֹת הַשֵּׁיב מִשָּׁה ו"ל חִיו"ד סי' ד' שְׁפָתָב, שְׁיֵשׁ לְהַעֲבִיר שׁו"ב ע"י גִּב"ע שְׁלֵא
בְּפָנָיו דְּהָא עכ"פ הָיוּ קְלָא דְלָא פְּסִיק, דְּאִזּוּ מְעַבְרִין אוֹתוֹ יַע"ש.

אוּלָּם כְּכָר הוֹכַחְתִּי לְעֵיל בְּאוֹת א', דָּאִין מְעַבְרִין ע"י קְלָא דְלָא פְּסִיק. וְזֶה בְּרוּר.

וכ"פ בְּשׁוֹת בֵּית אֶפְרַיִם חִיו"ד סי' א' ע"ש. וְכַנִּד"ד בְּלָאוּ הָכִי א"צ לַכ"ז.

כְּמוֹ שְׁפָתָבְתִי לְעֵיל אוֹת ב'. וְלֹא הָאֲרַכְתִּי בַכ"ז רַק לִיְתֵר שְׂאֵת וַיְתֵר עוֹז: (ז) וְעַתָּה בְּאִתִּי
לְבָאָר גּוֹף ד"ז.

אִם יֵשׁ לְפַסְלוֹ שׁו"ב שְׁיִנְדִּי מְרַתְתִין לְפַעְעִים בְּאֶקְרָאִי וְהִנֵּה כְּכָר נוֹדַע מִש"כ הַבֵּאָה ט
בְּסִי' א' ס"ק ל"ב בְּשֵׁם סְמ"ק: וְיָמִי שְׁיִנְדִּי מְרַתְתוֹת מִכְּחַ חוֹלְשָׁה, אוֹ מִכְּחַ טְבַעוֹ שִׁג"כ
דִּינָהֶם כְּבִדּוֹת, שְׁחִיטָתָן רַבּוֹן דְּרוֹסוֹת הַפָּה, אַעפ"י שְׁאֶמְרוּ בְּרִי לָהֶם שְׁלֵא דְרָסוּ, אִין
נְאֻמָּנֵן, מְפָנִי שְׁהֶם עֲלוּלִין לְכַף עכ"ל.

יענין ש"ת נו"ב מהד"ת חיו"ד סי' א' שהשיג ע"ז, וכתב לענין דינא, דנדאי יש להעבירו, אבל אין אוסרין שחיטתו למפרע, אם אמר ברי לי שאינו נכשל בשום דבר, לא שקה ולא דרס וכו' ע"ש. וכבר הארכתי בזה בתשובותי לאיזהו מקומן, ותמהתי על הבאה"ט בשם סמ"ק הג"ל וכן הוא בס' ב"י.

כי איזה שייכות יש לרתיחת ידם לענין דרסה. וכי תימא דע"י רתיחת ידים, הוא מוכרת לדחוק את הספין על הצנאר בכח קצת.

אמנם זה ליתא. דהא מבואר בפוסקים ביו"ד סי' כ"ד.

ע"ש בב"י.

דאעפ"י שדחק הספין על הצנאר, מ"מ כל זמן שמוליך ומביא, אין בזה משום דרסה. וכ"כ להדיא בש"ע הרב ז"ל בסי' כ"ד סק"א, וז"ל: אבל אם מוליך ומביא, אעפ"י שדחק הספין על הצנאר בהליכתו והנבאמה עליו אין בכך פלוג (רש"י הובא ב"י) וכו' עכ"ל.

וכ"כ עוד בש"ע הרב ז"ל בסי' כ"ג סק"ב ע"ש. וכ"כ כל גדולי האחרונים ז"ל, דכל זמן שנותן לב לדעת, שלא יפסק ההולכה והובאה, אין חשש דרסה כלל, אעפ"י שדחק את הספין בכח למטה.

והכל תלוי בכוננת השוחט. שלא יפסק ההולכה והובאה: ולפענ"ד יש להעמיס זאת, בלשין הירושלמי הקדש.

כפ"ב וזולין, הלקה ב'. וז"ל: חייא ב"א בעא.

מה בין התיו את הראש בבת אחת. ומה בין התיו את הראש בבת אחת בשחיטה.

א"ל ר"י.

זה נתפנין לחתיכה. וזה נתפנין לשחיטה.

ע"ש בפ"י חשק שלמה. ולפי מה שפכתתי תכן לפרש, דכיון שנתפנין לשחיטה.

כלומר שלא יפסק ההולכה והובאה, ונותן לב ע"ז, אין שום חשש דרסה. אעפ"י שדחק את הספין למטה בכח קצת, ונראה פועל דרסה, שהתיו את הראש דרך משיכה, אין חשש.

דאין ושחט אלא ומשך. כחולין ל' ע"ב.

ובירושלמי שם עש"ה. ועפי"ז נראה ברור דהיכא דרואין ששוחט במהירות בהולכה והובאה, גם אם ידיו מרתתין ליכא חשש דרסה אולם י"ל דאיכא חשש שהינה, דע"י שידיו מרתתין אולי הגביה הספין משהו.

ואפשר יש להעמיס זאת בלשון התוספתא בפרק ה' דחולין מ"ב: ,,הנה שוחט והרתית או שערף או שטה חבירו וכו' ושהה כדי שחיטה אחרת פסולה".

הרי דהרתיתה פסולה מחמת שהינה. הגם דהמפרש מנחת בכורים' (על התיספתא שם) פ': והרתית, שמתירא מלשחוט.

עכ"ל.

מ"מ נראה יותר לפרש דהרתית. היינו שינדיו מרתתין.

ויהיה מזה ראי' לדין הנ"ל. ואם פן לפמ"כ בש"ע הרב ז"ל סי' כ"ג ס"ק מ"א דבספ"ק
שהיה בבהמה, פדי שחיטת רוב הסימנים בלי הגבחה והרפצה, יש להקל בהפס"מ,
משום ס"ם, דשפא לא שקה פלל.

ואת"ל שקה, שפא הלכה כמ"ד, דמשערין בהגבחה והרפצה. פדעתהרי"ף והרמב"ם ז"ל
וכו'.

אבל ספק שהיה בעוף פדי רוב סימנים בעוף. ולא שקה בנדאי פדי רוב סימני בהמה
גסה עם העור, יש להקל אפי' שלא במקום הפס"מ וכו' הו"ל ס"ס ושרי.

אע"ג דבהמה בחזקת איסור עומדת עכ"ל. ואם פן עפי"ז בשוחט שינדיו מרתתין, אפילו
אם נימא דעפ"י הרוב יש ספק שהיה בשחיטתו.

מ"מ פיון שאנו רואין ששוחט במהירות, הדבר ברור, דבנדאי לא שקה פדי רוב סימני
בהמה גסה עם העור. ופשיטא דיש להקל פאמור.

כש"כ אם השוחט א מר פרי לי דלא שקה פלל וכלל, נראה פשוט וברור דאין שום חשש
פלל (שוב ראיתי בס' דעת תורה סי' א' ס"ק ל"ה שהעיר קצת בזה. אבל אני ת"ל ביארתי
ענין זה באר היטב): ויש לצרף לזה מה שפכתבו כמה וכמה מגדולי האחרונים ז"ל, דעד
אחד נאמן נגד הרוב, אם אומר פרי לי.

יענין בפמ"ג יו"ד סי' א' במ"ז סק"א. ובפמ"ג או"ח סי' תל"ז א"א סק"ח ע"ש.

ובמחכ"ת דבריו סותראי גינהו, למש"כ בספרו תיקבת גומא (פרשה שופטים אות א') דעד
אחד נאמן נגד הרוב, אם אומר פרי לי יע"ש. וכ"כ הפני יהושע בחי' קידושין דף ס"ג.

ובקו"א יע"ש. יענין שו"ת חת"ס חאה"ע סי' ב' שתיגרץ סתירת דברי הפ"י למש"כ
בעצמו בכתובות כ"ג יעש"ה.

יענין בנו"ב מהד"ק חאה"ע סי' ס"ט פתב דברנפא דליתא קמן, הדבר ברור דעד אחד
נאמן נגד הרוב יע"ש. ויש עוד להביא ראי' לזה מתוס' חולין ב' ע"ב ד"ה דליתיה קמן.

שפכתבו: דרוב פעמים לא יוכל להזהר מליגע ע"ש. ואפ"ה נאמן אם אומר פרי לי.

ומצאתי בס' מקמ"ח ליו"ד סי' א' שהעיר בזה יע"ש. יענין בס' דעת קדושים סי' א' סעי'
כ"ח אות י"ג שהשיג על הפמ"ג ביו"ד סי' א' הנ"ל.

וכתב ששכח דברי הפנ"י בקידושין הנ"ל. ע"ש שהביא עוד ראיות לזה ע"ש.

ולא העיר מכל הנז'. ואם פן עפי"ז בשוחט שינדיו מרתתות, אפילו אם נימא דעפ"י הרוב
יש חשש שהיה.

מ"מ אם אומר פרי לי שלא שקה, נאמן פנ"ל. ממילא מוכן דכש"כ בנד"ד שהשו"ב
מכחיש את הדבר, וצונח פכרוקיא ואומר תא ואחוי לך שאין ידי מרתחין פלל וכלל
פשיטא דאין לפסול שחיטתו.

פי חזי לאיצטרופי כל הספיקות הנ"ל. ונהרי הוא בחזקת פשרותו פמקודם.

ונזה ברוור: גם הלום ראיתי בשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' י' שפכתב דאם אין ידיו מרתתין תמיד, רק לפעמים, מהני באומר ברי לי ע"ש. וכעין זה כתב בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סי' ט"ז דאם אינו מרתת מחמת זקנה, ורק לפעמים פשהוא נחלש קצת, ואומר ששהוא יודע ומרגיש בנפשו בשעה זו, ואינו שוחט אז.

וגם זה הוא רק לעתים רחוקות. יש להתיר, פשהוא ירא ה' מרבים.

דבזה מהני מה שאומר ברי לי. יע"ש שקהאריף.

וכן בשו"ת ד"ח ח"ב חיו"ד סי' ג' כתב בדין שו"ב שמרתת לפעמים שמרגיש אינה חולשה. ואומר שזנהר מלשחוט בעת ההוא, דנאמן ואין להעבירו, אם הוא ירא ה'.

רק להזהירו שישגיח על עצמו היטב ע"ש. ואם פן בנד"ד דהר' יעקב שו"ב, הוא ירא ה' מרבים.

פמו שהעיד עליו כ"ק אדמו"ר הרה"צ שליט"א מבאהוש. פשיטא דמהימן לומר ברי לי. ואין להעבירו. כי הרי הוא עומד בחזקת פשרותו לעבוד עבודת הקודש במחנ' פבראשונה.

כש"כ אם נצטרף כל הני ספיקות האמורים. הדבר פשוט בכח דהיתרא: (ח) עוד דבר אחד יש להעיר בנד"ד.

אם השו"ב דמחנ', הם הם העדים שהעידו על ר' יעקב שו"ב, את כל העדות הנזכר. אין לסמוך עליהם.

פמבואר בכה"ג חו"מ סי' ל"ז אות ה' בשם תשו' מהריב"ל ז"ל, דטבח המעיד על חבירו הטבח שהוציא טריפה מתח"י, הנה נוגע ופסול להעיד ע"ש. וכן בשו"ת בית יצחק חיו"ד סי' כ"ט ל' העלה ג"כ דשו"ב א' המעיד על חבירו השו"ב, אין לקבל עדותו, ואין לפסלו בשביל עדות שו"ב השני המבקש רעתו.

ע"ש שקהאריף. וכ"כ בס' דבר הלכה, הלכה כ' ע"ש.

ובתשו' רמ"ץ חיו"ד סי' א' אות ט"ו כתב, דשו"ב שהעיד עליו שו"ב אחר, ששחט בספין פגימה דקה מאד. אם השו"ב הזה המעיד עליו הוא שונא, אין עדותו מועלת לפסול השו"ב, אע"ג דשונא פשר להעיד מ"מ בענין פגימה דקה פיון שאי אפשר כלל להרגיש כי אם בדעת נכונה, ובשוב הדעת, וכוננת הלב.

הו"ל פדיין. ושונא פסול לדין יע"ש.

ולא העיר פלל מתשו' ריב"ל שהביא הכה"ג הנ"ל דשו"ב המעיד על חבירו השו"ב, פסול מטעם נוגע. ומצאתי בתשו' הר"א מזרחי ז"ל סי' כ"ד שכתב לענין עיר א' שהי' שם קהל רומניא, ושוב נתישב שם קהל ספרדים.

ולפי שהיה השוחט משגיח יותר לקהל רומניא, שנאנהו הספרדים, והיו מתנפלים להוציאו מאומנתו. ולכן השתדלו להוציא עדים בענין שיפסול, וכתב וז"ל: פיון שהם מתקנאים על הטבח הזה מאד וכו' מעתה כל הני סהדי ודייני נוגעים במילתא גינהו וכו'.

והנצאת הנקמה יותר גדולה מכל מיני תאנות החושיות וכו'. וכיון שכן, אין דנין בדיני אוֹתָהּ הכַּת.

ולא מביאין ראיה מאנשי הכת לפסלו וכו' פשיטא שאין בעדות זו, ולא בדיני זו מממש עכ"ל. גם הלום ראיתי בשו"ת שואל ומשיב ח"א סי' נ"ג שפסק ג"כ דאין לפסול שו"ב, ע"י עדות שו"ב חבירו.

מטעם הנ"ל דנהג נוגע ע"ש הרי ממילא נדחו כל התמשה טעמים שחשכון הרה"ג וכו' הר' שמואל שליט"א לפסול על ידם את הר' יעקב שו"ב נ"י: הא) שרתתו ידיו פשרצה לאחוז את עור הפריעה.

הנה מלבד כל הטעמים הנ"ל שאין לסמוך על העדים. מפורש יוצא בשו"ת בית שלמה חו"ד סי' י' דאין להעביר שו"ב מאומנתו ע"י שמתתין ידו בשעת הפריעה די"ל דרק בשעת הפריעה מחמת שמצמצם פחו לעשות המלאכה בצפרניו, ע"כ הוא מרתת.

משא"כ בשחיטה ע"ש: הב) שרתתו ידיו פשרצה לאחוז בסירכא. ג"כ נדחה מטעם הנ"ל.

דהרי גם בסירכא, מצמצם פחו לעשות מלאכתו בצפרניו להסיר הסירכא: הג) שרתתו ידיו פשרחט פ"א טלאים, כבר הבאתי בשם גדולי המורים ז"ל וטבח ושו"ב המעיד על חבירו השו"ב, אין עדותו מועלת לפסלו, מטעם נוגע כנ"ל: הד) שרתתו ידיו פשרדק ספינו.

הנה מלבד הטעם הנ"ל דאין לקבל עדות השו"ב המעיד על חבירו כנו'. יש לצרף בזה מש"כ בשו"ת דבר משה מהד"ת סי' פ"ה ששאל בדבר שו"ב שהיה מרתת בידו בשעה שבודק ספינו.

והשו"ב הי' אומר מפני שמפיטין אחריו פג לבו. מפני שחיו תלויים בזה.

אבל בטוח דבכל עת שבודק ספינו לשחוט, אם אין שם עומד ע"ג להנחין אינו מפחד. אז אינו מרתת ידיו כלל, ונהרי הוא כשאר השו"ב. והשיב, דאין להעבירו משים זה. ע"ש שהאריך.

הגם דבשו"ת בית שלמה שם השיב על דבריו ע"ש. מ"מ חזי לאיזטרופי דברי הד"מ להטעם האמור: ה) שה' ששששששש לתנומו על מרפקו, ופס ידו כלפי מעלה רתתו אצבעותיו.

הנה לפי המבואר בשו"ת מהרי"א חיו"ד סי' מ"ה בשם גדול א' ז"ל, שהעיר דהנסיון מעיד, שיש אנשים שידיהם מרתתין באויר. אבל מ"מ אם יאחוז דבר מה, ויניחו על איזה דבר, יועיל ההנחה לתמוך היד שלא יהא מרתת.

ואם כן ה"א נמי בשו"ב אם מניח הספין על הצנאר, אין ידיו מרתתין. וע"כ אין חושש אם ידיו מרתתין באויר.

והמהרי"א ז"ל פקפק על זה, וכתב: דאף שהנחתו הספין על הצנאר מועיל לו עד שאין מרגישין הרתתה. ה"א מ"מ ידיו כבדים ויש לחוש לשהייה או לדרסה ע"ש.

ולפי מה שפיתתי לעיל (באות ז') נדחה פקפוקו ודו"ק: הנה תמכתי יסודותי בד"ז, בטעמים אמתיים, שאין להוציא את השו"ב ר' יעקב הג"ל מחזקת פשרותו. אמנם, פיון שהרה"ג וכו' מרי דאתרא שליט"א פסלו את זביחתו, צרופה אמרתי לדבריהם, רק באופן הזה, לשלם לו שכירתו והכנסתו פל מה שמגיע לו מקונדם, עד היום הזה, שנה בשנה פתביריוהשו"ב.

ולמנותו מהיום בתור משגיח ורואה נאמן על תביריו השו"ב נ"י, ולשלם לו פל ימי חיו שכירתו והכנסתו פתביריו השו"ב. ואם קהל עדת עיר הונטשעשט ירצו דוקא בשו"ב שלישי.

אזי מחויבים אנשי העיר לשלם לו דמי חזקתו, פכל אשר יושת עליו כ"ק אדמו"ר שליט"א מבאהוש. מלבד מה שמחויבים לשלם לו בלי שום מגרעת פל המגיע לו מקונדם עד היום הזה פאמור.

ומפלל הן אתם שומעים שאם לא יקיימו אנשי העיר את פל האמור עפ"י צדק ומישרים לפנים משורת הדין. יהיה מוכרח ר' יעקב להיציא אח ספינו ביהתר.

פדבר האמור. ולפי נכון ובטוח פי שארית ישראל לא יעשו עולה, וישמעו לדברי אלה, ובגלל הדבר הזה פל רעה אליכם לא תאונה, וב"ב נזפה לעלות לציון ברנה.

אכ"ר: בצלאל זאב שאפראן סימן קיח פבוד הרב המנפלג בתו"י מוה"ר פסח ליב שווארין נ"י בעיר שטעפאנעשט ע"ד שאלתו על אדות המעשה שקרה, שהקצבים דמחנתו, שחטו בכפר רפיטשען אצל השו"ב דשם, והטלאים נשלחו לקהלתו ע"י ערל אחד שהוא תמיד אצל הקצבים הג"ל להפשיט העורות, ועמו היה עוד הערל הבע"ג מפפר שהוליד הטלאים.

והערל הג"ל הביא מכתב מהשו"ב הג"ל ששחט מאה טלאים, שהביאו למחנתו: תשובה (א) פתח אמרי, לא אוחיל עד אם דברתי דברי, בריש פל אמיר, מענןן התשש בשנמ"ה, המובא בפ"ס חולין צ"ה ע"א (ובירושלמי פ"ז דשקלים ה"ב, ובירושלמי ע"ז פ"ב ה"ח) יע"ש.

ובתוס' חולין צ"ה ע"א ד"ה אמר רב, שכתבו דחומרא בעלמא היא. וע"ש ברא"ש, ובש"ף יו"ד סי' ס"ג סק"ו, ובבכור שור חילין שם.

וראה במרה"פ על הירושלמי ע"ז הג"ל ד"ה נהדא מן חמירתא דרב, שכתב דלהירושלמי רב נמי לא קאמר אלא משום חומרא בעלמא. ומהפבלי שמעינן דרב מדינא קאמר ע"ש, ותימה שלא הביא מהתוס' והרא"ש הג"ל.

ומצאתי בירושלמי שנדפס מחדש על מס' חולין (פרק ג"ה הלכה ב') דאיתא שם פל הג"ל עובדות דמיייתי בירושלמי שקלים וע"ז הג"ל. אולם בירושלמי החדש הוסיף וסיים: „ר' יוחנן הנה מצטער בהדין חומר דרב ואמר חמיינן דלא שביק רב חיי לבריותיו של הקב"ה" וכו' ע"ש.

ה ויש להעיר מחולין ה' ע"א דפריד: לימא מסייע ליה והעורבים מביאים לו לחם ובשר וגו' ואמר ר"י אמר רב מפי טבחי דאחאב. ומשני: עפ"י הדבור שאני.

ובתוס' שם ד"ה עפ"י הדבור. שְהַקְשׁוּ לְמֵאֵי דַס"ד דְלֵא הֵנִי ע"פ הדבור תקשׁוּ דְהָא אָמַר רב בשנמ"ה אָסוּר.

וּתְיַרְצוּ דְזָה הִי יוֹדֵעַ שֶהִי סוּמָךְ ע"פ הדבור דְלֵאוּ מִשָּׁל עֲפוּ"ם קָא מִיְיָתִי אָבֵל לַס"ד שְׂבָא הַדְּבוּר לְהַתִּיר אִיסוּר שְׁחִיטַת טְבָחִים דְאַחָאָב עכ"ל (וע"ש בְּמִהְרָשׁ"א בַח"א שְׂפַתְבּוּ וְנ"ל: וְק"ל פִּינּוֹן דַּעֲפ"י הַדְּבוּר הִי אֲמַאי לֹא נִימָא דְהַגּוֹד לּוֹ עֲפ"י הַדְּבוּר שֶהִי דְבַר הַמְּוֹתֵר מְזַבּוּחַ דְעוֹבְדֵי עַכ"ל.

ובמחכ"ת אִינְשֵׁתְמִיטְתִּיהָ דְבְרֵי הָרִיטְבָ"א בַח"י בְּחֻלִּין שֶׁם שְׁהַקְשָׁה כְּקוֹשֵׁת הַתּוֹס'. וְתִירָץ דַּה"פ: דַּעֲפ"י הַדְּבוּר הַבְּטִיחוּ שְׁהַעוֹרְבִים יָבִיאוּ לוֹ בְּשָׂר בְּשָׂר מְזַבֵּיחַת עוֹבְדֵיהָ וְחַבְרִיּוֹ ע"ש.

וְרָאָה בַמִּדְרָא סֶדֶר מְצוּרַע פִּי"ט, דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ שֶׁם דְּהַעוֹרְבִים מְבִיִּין לוֹ בְּשָׂר מִשְׁלַחְנוּ שָׁל יְהוֹשֻׁפֵט. וְרָאָה עוֹד בְּמִדְרָשׁ תַּנְתוּמָא פ' מִסְעֵי סִי ח', דְּמִבְּנֵי עוֹד יוֹתֵר וְנ"ל מִהִיכֵן הִיוּ מְבִיִּין מִשְׁלַחְנוּ שָׁל יְהוֹשֻׁפֵט וְלִפִּי שְׁלֵא הִיוּ רוֹצִין אוֹתָם הַעוֹרְבִים לִיְפָנֵס לְבֵיתוֹ שָׁל אַחָאָב לְהוֹצִיא מִשְׁלַחְנוּ כְּלוּם לְאוֹתוֹ צְדִיק מְפָנִי שֶהִי בֵיתוֹ שָׁל אַחָאָב מְלֵא ע"ז, עכ"ל.

וּמִצְאֵתִי בְּרַלְב"ג עַל ג' בְּמִלְכִים א' י"ז שְׂפַתְבּוּ וְנ"ל: וְאִין לְשִׁאוּל אִיךָ הִי יוֹדֵעַ אֲלֵיהּ כִּי הַבְּשָׂר הוּא כְּשֶׁר וְכו' וְאֲפֹשֶׁר שְׂבָב הַש"י לְהַאֲכִילוֹ ע"י הַעוֹרְבִים דְבַר טְהוֹר וְכָשֶׁר וְכו' עכ"ל. וְכ"כ הַרְד"ק שֶׁם וְנ"ל: כִּי בְּאַמַּת מְמָקוֹם כְּשֶׁר הִיוּ מְבִיִּין לוֹ וְכו' ע"ש.

וְתִמָּה עַל הָרִיטְבָ"א שְׁלֵא הִבִּיא מִהַמְּדַרְשִׁים הַגָּ"ל, וְכ"ז אִינְשֵׁתְמִיט מְעִינֵי הַמִּהְרָשׁ"א וְנ"ל בַּמַּחֲכָת"ה וְלִפִּי מֵהַ שְׂפַתְבְּתִי מִהַתּוֹס' וְהָרֵא"ש וְהִירוּשָׁלַיִם, דְּכָל אִיסוּר בַּשְּׁנַמ"ה חוּמְרָא בְּעֵלְמָא הִיא. יֵשׁ לִינְשֵׁב קוֹשֵׁת הַתּוֹס', דְּאֲפֹשֶׁר בִּימֵי אֲלֵיהּ וְנ"ל עֲדִינּוּ לֹא הִתְמַרְרוּ חוּמְרָא זֶה דַּבְּשַׁנְמ"ה, כַּש"כ בְּשַׁעַת הַדְּחָק.

וְעִינּוּ בְּהַגְהוֹת יָד שְׁאוּל עַל יו"ד סִי ס"ג שְׁהַעִיר בַּל"ז לְהַקְשׁוֹת עַל קוֹשֵׁת הַתּוֹס' הַגָּ"ל, פִּינּוֹן דְהָא אִיסוּרָא דַּבְּשַׁנְמ"ה רַק גְּזִירַת חֲזו"ל הִיא, אֲפֹשֶׁר דְּבִימֵי אֲלֵיהּ וְנ"ל עֲדִינּוּ לֹא גְזָרוּ עַל זֶה ע"ש וְכָל דְּבְרֵי שֶׁם תְּמוּהִים לְהַמְעִינּוּ, וְלֹא קוֹשֶׁה מִיָּדִי, דְּכָבֵר כְּתַב הַ, כּוֹזְרֵי שְׁנֵי" לְהוֹכִיחַ בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת וְצוֹדְקוֹת דְּבִימֵי הַנְּבִיאִים כְּבָר קִיַּיְמוּ כָּל גְּזִירַת חֲזו"ל שְׁהֵם מְדִינָא יַע"ש.

וְשִׁפִּיר הַקְשׁוֹ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' וְנ"ל אָבֵל לִפִּי מֵהַ שְׂפַתְבְּתִי דַּבְּשַׁנְמ"ה חוּמְרָא בְּעֵלְמָא הִיא, וְלֹא מְדִינָא. יֵשׁ לִינְשֵׁב דְּבִימֵי אֲלֵיהּ וְנ"ל לֹא הִתְמַרְרוּ עֲדִינּוּ חוּמְרָא זֶה שְׁאִינְהָ מְדִינָא, כְּאָמֹר: (ב) וְהִנֵּה בְּהַגְהוֹת דְּרִישָׁה הַמּוֹבָא בְּש"ף יו"ד סִי ס"ג סָק"ו כְּתַב לְתַרְץ דְּלֵא תִקְשִׁי מִהַטּוֹר סִי א', מִשׁוּם דְּשֶׁם מִיָּרִי בְּשִׁלְיָמָה עִם הָרֵאשׁ, וְלִכֵּן הֵנִי שְׁחִיטָה סִימָן.

וְהַש"ף הַשִּׁיג עָלָיו מִהַטּוֹר סִי קִי"ח בְּשֶׁם הַרְשָׁב"א שְׁפָסַק דְּשְׁחִיטָה אִינְהָ סִימָן ע"ש. וְלַפְעַנ"ד אִין לְתַמְנָה כָּל כָּף עַל הַגְהוֹת דְּרִישָׁה בְּזָה, דְּהָרִי פְּלִיגוּ בְּזָה רַבּוּתֵינוּ גְדוּלְי הַקְדָּמוֹנִים, וְכַמָּה גְּאוּנֵי יְתִבֵי בְּהֵאֵי קִינָא.

דְּהִנֵּה בְּרִשׁ"י חוּלִין צ"ד ע"א ד"ה חִיתוּכָא דַּעֲפוּ"ם מִיָּדֵעַ יָדִיעַ. כְּתַב וְנ"ל: וְעַל דָּא סָמָךְ רַבִּי לְהַתִּיר בְּשׁוּלַח יָרֵךְ לְחַבְרִיּוֹ ע"י עֲפוּ"ם וְלֹא עֲשָׂה בְּהָ חוּתָם דְּכְשִׁירָה הִיא, אִם חֲתוּכָה כְּדָרֵךְ שִׁשְׁרָאֵל חוּתְכָה עכ"ל.

ומכאן יצאה המעשה דרבותיו של רש"י שהביא המרדכי בפ"ק דחולין סי' תקצ"ד, ונ"ל
כתב רש"י ז"ל בתשובה ע"ד העופות שהובאו שחוטין ביד העכו"ם בלא סימן ובא מעשה
לפני רבתי והתירום, אין לי ראיה להתיר וכו'.

ואם סמכו על חיתוכא דעכו"ם מידע ידיע, בטוח אני שלא באת תקלה ע"י בהמתן כ"ש
ע"י עצמן. ומכאן ואילך אל ינהגו פן עכ"ל.

וכן הוא בהג"א פ"א דחולין סי' י"ז ע"ש. ועיין בבעל העיטור חלק ב' שהביא להרש"י
חולין ה"ל שכתב על הא דחיתוכא דעכו"ם מידע ידיע, מכאן סמך רבי וכו'.

וכתב ע"ו בזה"ל: ומסתמא נמי ענף שחוט או בהמה שחיתה מותרת דהשחיתה סימן,
דהאינדנא גוי לא שחית עוף, ובהמה נמי לא שחית כישראל פהאי דב"מ (כ"ד ע"ב) דר"ח
מצא גדי שחוט והתירוהו לו.

ולא תקשה מהא דרב דבשנמ"ה אסור וכו'. דהתם שחיתה סימן עכ"ל.

וכ"כ הבעל המאור ז"ל בפ' ג"ה. ונ"ל: ובמוצא גדייו ותרנגוליו שחוטין אפי' מןטלים
ע"ג קרקע ליפא למיחש ולא מידי, שהרי שחיתתן מוכחת עליהן עכ"ל.

וכ"כ בשלטי הגבורים פ"א דחולין בשם ריא"ז ונ"ל: מצא תרנגולת שחוטת בשוק ואינו
יודע מי שחטה ה"ז מותרת וכו' ואין חוששין שמה עכו"ם שחטו שאין דרכן של עכו"ם
לשחוט אלא לנחור עכ"ל.

וכ"כ הרבנו ירוחם נתיב ט"ו דשחיתה סימן לענין בשנמ"ה. ומש"כ הטור בסי' קי"ח
בשם הרשב"א שאין השחיתה סימן.

ע"ש בב"י שכתב ק בת"ה להוציא מדברי בעל העיטור ע"ש. ומרן הרשב"א ז"ל אג"ל
לשיתתו בחידושו לחולין דף צ"ג שהביא להבעל העיטור ה"ל שהוכיח מהא דמצא גדי
שחוט (ב"מ כ"ד ע"ב) ולא אקשינו דהוי בשנמ"ה, וע"כ משום דשחיתה הוי סימן.

וכתב על זה: דלא מחנור כלל דאדרבה היא הוי תיובתיה דהאי ברוב ישראל דוקא מיירי
ומשום דסמכינן ארובא הוא דשרי ולא משום ש מן שחיתתו כדאמרינן התם בהדיא וכו',
אלא דסימן דשחיתה אינה סימן דפעמים דנכרי נמי משחט שחית עכ"ל.

וכ"ה בחי' הריטב"א לחולין דף צ"ד שכתב ג"כ דמב"מ (כ"ד ע"ב) מוכח דלא
כהבעה ע"ט ע"ש. וכן מצאתי בגמרא יוסף על הרי"ף בב"מ שם שהוכיח ג"כ בשם
הרשב"א והר"ן פנ"ל, וכתב דמהאי עובדא דגדי שחוט מצינו תשובה למש"כ הבעה ע"ט.

אבל בחידושי אנשישם (שם) כתב ונ"ל: ואדרבה מגדי ופרגיות דהכא יש ראיה לדברי
הבעה ע"ט מדלא פריף הכא מבשנמ"ה וכו' עכ"ל [עש"ה בחי' אנשי שם ותרואה שפריש
דבריו שם תמוהים בזה].

ובהגהות מא"י שנדפסו בווילנא העירו בזה: (ג) ולפענ"ד נ"ל לתרץ דעת הבעל העיטור
ראש הקדמונים מגןשניית הרשב"א והריטב"א והנמק"י. דהנה לכאורה קשה בל"ז על
הוכחת הבעה ע"ט מהעובדא דב"מ (כ"ד ע"ב) גבי גדי שחוט שהתירוהו ולא חשו משום
בשנמ"ה, וע"כ משום דשחיתה הוי סימן פנ"ל.

תפוק ל' דהאי גדי שמצא היינו שהיה גדי שלם, וליפא למיחש בזה משום בשנמ"ה, דאין דרפן של שרצים ועופות דלישקול גדי שלם. ומצאתי בריטב"א בחדושי' לב"מ כ"ד ע"ב ומובא ג"כ בס' מעין הקמה על ב"מ שם) שפכת באמת דאית דמתרצי פן על הקנשיא זו דבשנמ"ה ע"ש.

וצריכין לומר, דפשיטא ליה להבעל העיטור, דהאי עובדא דגדי שחוט לא מייירי בגדי שלם דוקא. ולהכי דייקו וגרסו,,גדי שחוט" להוכיח מזה דרק משום שחיטה הוי סימן.

וכן צ"ל להפוסקים הרשב"א וסייעתו שהוכיחו מעובדא זו דגדי שחוט דלית הלכתא פרב לאסור משום בשנמ"ה. ואם איתא דמייירי בגדי שלם ליפא למישמע מינה מידי, די"ל דלהכי לא חשו משום בשנמ"ה, משום דאין דרפן של שרצים דלישקול גדי שלם.

בשלמא על הרא"ש פ"ב דב"מ סי' ז' שהוכיח ג"כ הוכחה זו ע"ש. אין תימיה פלל, משום די"ל דאזיל לשיטתו בחולין פ' ג"ה סי' כ' דפסק שם דאפילו בבהמה שלמה חיישינן שמא עורבים החליפוה אבל שארי פוסקים הג"ל ע"כ לא ס"ל פהרא"ש בזה.

כמש"כ הש"ך ב"ד סי' ס"ג סק"ו להוכיח דכיון דבתלאו במסמר לא חיישינן לשרצים כש"כ בבהמה שלמה ע"ש. ועיין בהה"מ על הרמב"ם פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה י"ב, ובב"י יו"ד סי' ס"ג, ותראה דהרמב"ן והרשב"א הם בעלי דעה זו, דבתלאו במסמר לא חיישינן לבשנמ"ה.

ולהש"ך כש"כ דבהמה שלמה דלא חשו (ותימיה על הש"ך שלא הביא להריטב"א בתי"ב"מ הג"ל שפכת גדולה מזו דאפי' בגדי שלם לא חיישינן לבשנמ"ה, וכש"כ בבהמה שלמה) וא"כ הדרא קושיא לדוכתה על הוכחתם מהעובדא דגדי שחוט דלית הלכתא פרב, הא י"ל דשאני התם משים שהיה גדי שלם ולהכי ליפא למיחש משום בשנמ"ה, פהאית דמתרצי בהריטב"א ב"מ הג"ל? אלא ודאי דפשיטא להו לכל הני פוסקים דהאי עובדא דגדי שחוט לא מייירי בגדי שלם, פדבר האמור: (ד) ואנא אמינא בס"ד הוכחה נכונה לשיטות הבעל העיטור ושארי פוסקים הג"ל, דהאי עובדא דמצא גדי מייירי שלא היה גדי שלם.

עפ"י מה שמצאתי בירושלמי (פ"ז דשקלים ה"ב) דגרסינן שם בההיא עובדא,,גדי צלי" אשתכח באסרטיא דגופתא [ברחוב של המקום גופתא] והתירוהו וכו' משום רוב מהלכי דרכים [ורובן ישראל היו] דלית חש משום שחיטת גוי, ואשתכח מן דבית רבי הנה.

ופ"ש במרה"פ דעובדא זו היא פעובדא דב"מ (כ"ד ע"ב) גבי גדי שחוט הג"ל ועוד מצאתי שפן הוא בירושלמי החדש חולין פ' ג"ה הלכה ב' ע"ש. ולפענ"ד נ"ל להוכיח דעובדא זו דגדי צלי" דאשתכח באסרטיא דגופתא שבירושלמי.

היינו גופא דעובדא דמצא,,גדי שחוט" בין טבריא לציפורי דב"מ כ"ד ע"ב הג"ל. דנראה דההיא אסרטיא דגופתא הי' בין טבריא לציפורי. דהרי סינים בירושלמי: דאשתכח מן דבית רבי הנה פנ"ל.

ורבי מוטל בצ'יפורי (פפתובות ק"ג סוע"ב). ובמד"ר סדר ויחי (פ' צ"ו) מבואר שם דרבי
בחיוו הי' דר בצ'יפורי י"ז שנה, והיה קורא על עצמו: ויחי יעקב וגו' ע"ש ובמגילה (ה'
ע"ב) דרבי רחץ בקרונה של צפורי וכו' רבי בטבריא הנה.

וע"ש בתוס' ד"ה והא רבי. ועיין בחשו' הר"י מיגא"ש סי' מ"ה, מובא גם בגליון הש"ס
בשבת דף קי"ח ע"ב, שפתב פי טבריא וצ'יפורי תוך תחום אחד הווי ע"ש.

וכן הוא בריטב"א ב"מ דף כ"ד ע"ב דבין טבריא לצ'יפורי ליפא אלא מיל ע"ש. ועיין
בב"י אה"ע סי' קכ"ח לענין אם הנדר רחוק מהעיר יותר מהתחום אי צריך לכתבו בגט,
והביא בשם הגהות מרדכי דכל תוך תחום העיר הנה בכלל העיר.

והביא ראיה מחולין (ק"י ע"א) והביא כמה פוסקים בזה ע"ש. ובש"ג ב"ב פ"ב ובפמ"ג
יו"ד בשפ"ד סוס"י ל"ג ע"ש: (ה) ואם פנים דברי אלה דהיה אסרטיא דגופתא הי' בין
טבריא לצ'יפורי, אתיא לן שפיר ליישב קושית הס' מעין התכמה על ב"מ שהקשה על
הסוגיא דב"מ כ"ד ע"ב שאמרו מדהתירוהו לו משום שחיתה רובא ישאל ניהו ש"מ
הלכה פר"ש בן אלעזר אפי' ברוב ישראל.

וכתב וז"ל: לכאורה אינו מוכן דברי הגמ' בזה, דהא אף דנימא דהלכה פר"ש בן אלעזר
ברוב ישראל, קשה דלמה התירוהו לו משום מציאה הא ס"ל לרשב"א דצריך להיות
דוקא רבים מצויין שם וכו' דוקא בסרטיא ופלטאי וכו' ז עכ"ל.

ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דעובדא זו ד, מצא גדי" הי' באסרטיא דגופתא כבירושלמי
הנ"ל ומצינו למידן בזה הוכחה ברורה דהני תרי עובדות דבבלי וירושלמי עובדא חדא
היא, דא ודא אחת היא, פי דברי תורה ענינה במקום א' ועשירה במקום אחר.

כירושלמי ר"ה (פ"ג ה"ה): (ו) שוב מצאתי בתב"ש סי' ס"ג סק"י שכתב וז"ל: ואע"ג
דבירושלמי דשקלים גרם, גדי צלי" אשתכח וכו' י"ל דלאו היינו עובדא דגמ' דילן דפ'
א"מ וכו' ע"ש.

אולם אני בעניי כפר הוכחתי לדעת דהעובדא דבבלי, היינו גופא דעובדא שפירושלמי
הנ"ל, והיכחות נכונות שהבאתי לזה בס"ד יתנו עדיהן ויצדקו. וגם מש"כ התב"ש שם
וז"ל: ותו דבלאו הכי נראה דלא גרסינן ה"ם, צלי", דממ"נ אם ניקר פדינו הרי הוכחה
דמישראל נפל וכו'.

ואם גדי שצלאו בחלבו וגידו הנה הרי מסתמא מגזי נפל וכו' עכ"ל, ולפענ"ד הגירסא
ישנה, גדי צלי" שפירושלמי גירסא נכונה היא, ואין למחוק.

וכבר הראיתי לדעת שכן הוא עוד בירושלמי החדש בחולין הנ"ל. ובזמן התב"ש עוד
לא הי' נתגלה הירושלמי החדש.

ופשיטא דאין לשפש להירושלמי בשני המקומות, חדשים וגם ישנים."

ומה שנתקשה התב"ש בזה מטעם ממ"נ וכו' פנ"ל. לפום ריהטא סביר היתי לומר דמירי
שהגדי לא הי' מניקר ואפ"ה אין להקשות דא"כ הוי גדי שצלאו בחלבו וכו'.

דינש להוכיח דגדי פחוש הנה, דהרי סימו בירושלמי הנ"ל דאשתכח דההיא,,גדי" של
,,בית רבי" הנה פנ"ל.

ורבי פד הנה יתיב בצופורי,,חולי מעיים" הנה [פכתובות ק"ד ע"א] וכבר נודע דעפ"י
חקמת הרפואה אין להחולי מעיים לאכול מאכלים שמנים (ועיין בתוס' פתובות שם ד"ה
לא נהגיית, בשם המדרש, דמעולם לא נכנסו מעדנים לתוך גופו ע"ש.

,,ומאכלים שמנים" הם בכלל המעדנים] וע"כ ודאי דההיא גדי צלי שפצאו,,פחוש"
הנה.

והרי מבואר בחולין צ"ז ע"א בגדי פחוש שפצאו בחלבו קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו
ע"ש אמנם זה ליחא, לפי מה שפצאתי בירושלמי החדש (פ' ג"ה הלכה ג') דמבואר שם
דגם,,צלי פמבןשל הוא", דאם יש בה בנ"ט ה"ז אסורה.

עש"ה דהירושלמי פליג אבבלי הנ"ל ולכן מסוננתא לתרץ דעובדא זו דמצא גדי צלי
שבירושלמי, מיירי שלא הי' הגדי שלם, דהיינו שפל המקומות הצריכין ניקור נחסרו
לגמרי מהגדי.

והעיקר שהתירוהו הנה רק מטעם ד,,רוב ישראל" הוו שם, אבל האי סימנא דניקור לא
הי' ניקר כלל שם, פאמור (ויש לי להעיר על התב"ש שם סק"י עוד פמה הפרות, ולא
עט האסף פה).

ועוד בלאו הכי י"ל פיון שהי' הגדי,,צלי" ושל,,בית רבי" הנה.

ע"כ ודאי דמיירי שפבר נטלו מהגדי הקרביים ושאר כל המעיים ד,,אונליהון לאו בר
אינש הוא".

פנדרים (נ"ד ע"ב) ומעילה (כ' ע"ב). ומכ"ז שפיר הוכיחו הבעל העיטור ושאר פוסקים
הנ"ל, דההיא עובדא מיירי שלא הי' הגדי שלם: (ז) וכיון שזכינו לדעת זאת יקשה לנו
אמאי התירוהו להגדי משום,,שחיטה" ברוב טבחי ישראל.

הא לפמש"כ הר"ן סו"פ א"ט, על הא דפריו הש"ס בחולין ס"ג ע"ב, על הברייתא
דלוקחין בצים מן העכו"ם וכו'. והקשה: ודילמא דעוף טמא נינהו דעופות טמאים נמי
,,מיעוטא" נינהו [וכן הקשובתוס' שם ד"ה ודלמא] והר"ן שם תירץ דאע"ג דמיעוטא
נינהו פי מצטרפינן האי מיעוטא למיעוטא דנבילות וטרפות הו"ל כמחצה על מחצה
עש"ה.

וא"כ הלא נמי גבי ההיא גדי שחוט פיון שיש ספק שפא טרפה הוא, אע"ג דרוב בהמות
פטרות הן, מ"מ נצטרף המיעוטא דטרפות למיעוטא דטבחי עכו"ם ואיתרע רובא
ומצאתי בתב"ש ס"ג סק"ז במה שהקשה פן והוכיח משארי דוכתי דמצרפינן חרי
מיעוטי להדדי [ותימה שלא הביא מהר"ן הנ"ל] והתב"ש שם תירץ: דהאי עובדא דגדי
שחיט דשרינן ברוב טבחי ישראל, דגדי שלם הוי, ואפשר לבדקו מטרפות ע"ש.

אבל לפי מה שהראתי לדעת, ע"כ הבעל העיטור ושאר פוסקים פשיטא להו דלא מיירי
בגדי שלם. וכש"כ לפי מה שהוכחתי דהני תרי עובדות שפבבלי וירושלמי הנ"ל, עובדא

קָדָא הִיא, דְּהַאי מְצָא, „גְּדִי שְׁחוּט" דב"מ (כ"ד ע"ב) הִינּוּ גּוֹפָא דְּעוּבָדָא דְּמְצָא, „גְּדִי צְלִי" שְׁבִירוּשְׁלָמִי הֲנָ"ל.

וא"כ לגדי צלי ודאי דאי אפשר לבדקו מטראפות. וכיון שפון הדרא הקושיא לדנקתה דנצרה תרי מיעוטי להדדי ואיתרע להו רובא ל אולם ראה זה מצאתי בחו"ד סי' ס"ג דמתרץ לקושיא זו של התב"ש בקושטא, דלא מצטרפינו מיעוטי להדדי רק ברובא דליתא קמן, אבל רוב טבחי ישראל פיון דרובא דאיתא קמן היא המיעוט פמאן דליתא דמי ולא מצטרפינו ליה ע"ש בדבריו פי נעמו [וגוף חידושו שם דברובא דאיתא קמן לא מצטרפינו להמיעוט.

מבואר היא ברש"י קידושין פ' ע"א ד"ה אם רוב עש"ה. ותימה על החו"ד שלא הביא מרש"י ה"ל.

ומצאתי בשו"ת שפסוף רא"פ סי' א', ובשו"ת מהרי"א חיו"ד סי' נ"ד, שהעירו ג"כ לחלק בזה בין רובא דאיתא קמן, כדי לתרץ הקושיא דנימא סמוך מיעוט לחזקה ע"ש. ולא ראו שפבר קדמם החו"ד בזה.

ועיין בשו"ת פתח פהונה סי' ל' ע"ש [השתא הכי ניתא לן ליישב שיטת הבעה ע"ט ראש הקדמונים, ולהצילו איפוא מקושית הרשב"א והריטב"א וש"פ ה"ל, דשפיר הוכיח בש"ס ב"מ, מדהתירוהו משום שחיטה ע"כ רובא ישראל נינהו, דאי לא תימא הכי אלא דמירי ברוב עפ"ם נרק משום סימן דשחיטה התירוהו, קשה הא כל עיקר דשחיטה הוי סימן הוא רק משום דאזלינן בתר רוב עפ"ם שאינם שוחטין, אב מיעוט עפ"ם הוי שוחטין בזמן הש"ס, וכמו שהוכיח התב"ש בבכ"ש בב"מ שם.

וכ"מ לשון הרשב"א בחי' לחולין ה"ל. א"כ הדרא קושיא לדנקתה דנצרה מיעוטא דעכו"ס השוחטין, למיעוטא דטרופה וממילא איתרע רובא, דהרי האי רובא דעפ"ם אינם שוחטין הוי רובא דליתא קמן, ושפיר מצטרפינו גביה מיעוטי להדדי? אלא ודאי דמירי שם, ברוב ישראל וזה הנה רובא דאיתא קמן והמיעוט פמאן דליתא דמי.

משא"כ בגדי שחוט והוא שלם ולא צלי, דאפשר לבדקו מטראפות, שפיר סמכינן על האי סימנא דשחיטה מטעם דאזלינן בתר רובא, ורוב עכו"ס אינם שוחטין. ואתי שפיר שיטת הבעה ע"ט.

ודו"ק פי ז"נ: (ח) ועוד יותר נלפענ"ד להוכיח דמרון הרמב"ם ז"ל ונהגונים ס"ל ג"כ דשחיטה הוי סימן. דהרי פסק בפ"ח מהל' מאכא"ס הלכה י"ב, דבשנמ"ה אסיר אע"פ שכל המוכרים וכל השוחטים ישראל.

ע"ש ב, הגהות מיימוני' שפן פסקו רב האי גאון וכו"ח, וכ"פ הרי"ף פ"ק ג"ה ע"ש.

ובה"מ ובב"י יו"ד סי' ס"ג שפן הוא דעת כמה גאונים ז"ל וא"כ קשה לשיטתיהו הסוגיא דב"מ כ"ד ע"ב ה"ל גבי מצא גוי שחוט שהתירוהו משום, שחיטה, הגם דמירי ברוב ישראל, מ"מ אפתי אסור משום בשנמ"ה? ומצאתי בפר"ת סי' א' ס"ק י"א שפלפל בדברי הרמב"ם ע"ש.

והמעניין יראה דכל תירוץיו דחוקים הנה. ומחונרתא לתרץ שיטת הרמב"ם וסייעתו רק משום דס"ל ד, סימן דשחיטה מילתא היא", ועל זה סמכו להתיר את,, הגדי שחוט", וזה ברור וכינן שפן הראיתי לדעת דכמה גאוני קמאי כהבעה"ט ס"ל, ונפיר הוכיח מהא ד,,גדי שחוט" ד, ושחיטה הוי סימן" גם להמסקנא דמירי ברוב טבחי ישראל פנ"ל ועיין בבכ"ש חולין [דף צ"ה על הגמ' שם ד"ה בנמצא וכו'] שדקדק שם על האי סוגיא מחולין דף י"ב ע"ש, ותראה שתירוץו דחוק מאד.

ומחונרתא לתרץ דקדוקו דמנה מוכח ג"כ דהעיקר פדעת הבעה"ט. וכבר הבאתי מהבעל המאור (פ' ג"ה) והש"ג (בפרק א') בשם ריא"ז, דתירצו פו להא דחולין (דף י"ב) שהוא רק משים דשחיטתו מוכחת עליהו דאין דרפן של עפו"ם לשחוט אלא לנחור פנ"ל ומצאתי בשו"ת ספר יהושע בפו"כ סי' תקי"ט שהביא בשם,, מקושין העולם" גבי מצא גדי שחוט גם ברוב טבחי ישראל נימא סמל"ח וכבר הבאתי שהחוו"ד והרא"פ והשו"ת כ"כ והשו"ת מהרי"א העירו בזה] ומירץ: דדרף עפו"ם לנחור ולא לשחוט.

וא"כ הו שחיטת עפו"ם מיעוטא דמיעוטא ע"ש. ולא העיר פלל מכל הפוסקים הנ"ל ועפי"ד הספר יהושע' הנז' יש להעיר על הב"ש בב"מ כ"ד הנ"ל בתירוץו לשיתת הבעה"ט שפכת שם ונ"ל: אבל מ"מ אם בדרף זה רוב העוברים עפו"ם ומיעוט ישראל, מאי חזית להכשיר ולתלות דממיעוט ישראל נפל, דלמא ממיעוט עפו"ם השוחטים, מ"ש האי מיעוטא מהאי מיעוטא.

ואין לתרץ דהאי מיעוטא דישאל העוברים טפי ממיעוט עפו"ם השוחטים, דמאן מפס למיקם עלה דמלתא פולי האי, ובדבר זה צריך רוב הנראה לעינים, וש"מ דברוב ישראל הנה עכ"ל.

ולפי מש"כ בשו"ת ספ"י הנ"ל יש לדחות דברי הבכ"ש, דהרי שחיטת עפו"ם,, מיעוטא דמיעוטא" היא, פאמור.

אבל תירוץי לשיתת הבעה"ט נכון הוא מאד בעזה"י רה וכינן שזכינו לדעת זאת, נתנה ראש ונשובה דמצינו למידן דשפיר תירץ בהגהות דרישה הנ"ל, דבסי' א' מירי בשלימה עם הראש, ולכן הוי,, שחיטה סימן".

וממילא אנדא תמיהת הש"ף בסי' ס"ג סק"ו הנ"ל. שהרי הוכחתי לדעת דהרבה פוסקים ס"ל פנותיה דשחיטה הוי סימן.

כש"כ אם נימא כה,, ספר יהושע" הנ"ל דעפו"ם השוחטין הו,, מיעוטא דמיעוטא", ופשיטא דיש לסמוך על ה,, סימן דשחיטה".

ולפענ"ד אדרבה יש לתמוה על הטוש"ע שפסקו בפשיטות פדעת הרשב"א דאין לסמוך על סימן דשחיטה. ולפי מה שהוכחתי ראיות ברורות יתנו עדיהו ויצדקו דשפיר יש לסמוך על סימן דשחיטה.

כש"כ בגדלים וטלאים,, שלמים" דאפשר לבדקם משום טרפות פנ"ל.

ועדיין צ"ע: (ט) עוד נלפענ"ד לצדד להקל בנידון שאלתינו, פיון שהדרף מכפר,, רפיטשען" ל,, שטעפאנעשט" הוא דרף כבושה לרבים, וכינן שהולכו את הטלאים

בְּעֶצֶם הַיּוֹם עַש"ק, שׁוֹב אֵין לְחוּשׁ שְׁמָא הֶחְלִיפוּ הָעֲרָלִים הַנָּ"ל אִיזוּ טְלָאִים מְשׁוּם
שְׁיִרְאִים שְׁמָא יִרְאוּ א' מְהַעֲבְרֵי דְרָדָךְ שָׁם, וְיִתְפָּסוּ עַל זֶה פְּגַנְבִּים, פְּמִבְּנֹאֵר בְּטוּש"ע יו"ד
ס' קי"ח סעי' ז' בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בַת"ה דְּאָפִי שְׁלַח ע"י עֲפו"ם בְּלֹא חוֹתָם אִם הַ הִתְתָּה
הַמְקוֹם מְעַבְר לְרַבִּים מְוֹתָר ע"ש.

וְכ"ה בַּתוֹס' ע"ז ע' ע"ב ד"ה מ"ט, שְׁפָתְבוּ לְהִדְיָא דְבְּמְקוֹם מְעַבְר בְּנֵי אָדָם אִפִּי הֵם
עֲפו"ם אֵין לְחוּשׁ שְׁמָא הֶחְלִיף הָעֲפו"ם טוֹב בְּרַע מְטַעַם דְּמִירְתַּת הָעֲפו"ם לְגַנְבוּ ע"ש.
וְכ"ה בְּטוּש"ע יו"ד ס' קכ"ט סעי' ד' וְכֵן מְבֹנְאֵר לְהִדְיָא בַת"ה א' דָּךְ מ"ו ע"ב דְּאָךְ בְּמְקוֹם
שֶׁהוּא מְעַבְר לְרַבִּים עֲפו"ם וְאֵין יִשְׂרָאֵל מְצַוִּין שָׁם ג"כ אֵין לְחוּשׁ שְׁמָא הֶחְלִיף, דְּמִירְתַּת
שְׁלֹא יִרְאוּהוּ עֲפו"ם אַחֲרִים וְיִגִּידוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְאָךְ דָּאֵין הַכֹּל בְּקִיאֵין שְׁדָבָר זֶה נִשְׁלַח
מִיִּשְׂרָאֵל, אִפִּי הַ שְׁרִי, מְטַעַם דְּמִירְתַּת, אוֹלֵי יָדַע עַש"ה.

וְעֵין בַּט"ז יו"ד ס' קי"ח סק"י וּבמ"י עַל הַת"ח פְּלָל ל"ב ס"ק מ"א וּס"ק מ"ג ע"ש. וְכ"כ
הָאֲחֻרֹנִים דְּבְּדָרְךָ הַמִּנְיָחָד מְכַפֵּר לְעִיר, וְכַש"כ מְעִיר לְעִיר, הֵנָּה מְקוֹם מְעַבְר לְרַבִּים
וּמִירְתַּת לְהֶחְלִיף.

וְעֵינָן בְּשִׁית טוּטו"ד חֲלִיתָאֵי ס' ק"ט ע"ש כַּש"כ בְּנִד"ד שְׁהַעֲרַל הַמּוֹלִיף אֶת הַטְּלָאִים,
הוּא תְּמִיד אֲצֵל הַקְּצָבִים לְהַפְּשִׁיט הָעוֹרוֹת, וְהֵנָּה כְּעֶבֶד הַקְּצָבִים, וּבְעֶבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ פְּשִׁיטָא
דְּשִׁיף מִירְתַּת. וְעֵינָן בְּש"ף יו"ד ס' קי"ח ס"ק כ"ז דְּבְּמְקוֹם מְעַבְר לְרַבִּים אָךְ בְּשָׂאֵר
עֲפו"ם שְׁאִינוּ עֶבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ מְוֹתָר בְּדִיעְבַּד, דְּלֹא כַּהו"ה שְׁלֹא הַתִּיר אֲלֵא דְּוִקָא בְּעֶבְדוֹ
וְשִׁפְחָתוֹ ע"ש.

וְעֵינָן בְּש"ף יו"ד ס' ס"ט ס"ק מ"ב בְּשֵׁם ס' אִפִּי דְּבְּעֶבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ שִׁיף מִירְתַּת, ע"ש
וּבַחוּו"ד שָׁם ס"ק ט"ו דְּהַמְשָׁרַת מִירְתַּת לְעֵשׂוֹת דְּבָר שְׁאִיִּסְר לְיִשְׂרָאֵל בְּמְקוֹם שִׁיזְדַּע
שֶׁהַבַּעַה"ב מְקַפִּיד עַל זֶה עַש"ה הִנְהִיבָא נְמִי הָעֲרַל הַמְּפָשִׁיט עוֹרוֹת תְּמִיד פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְרַע
אוֹמְנָתִיהָ לְהֶחְלִיף טוֹב בְּרַע, וְגַם אִינוּ מְנִיחַ לְהָעֲפו"ם הַבַּע"ג לְהֶחְלִיף מְטַעַם דְּמִירְתַּת
שְׁלֹא יוֹרַע אוֹמְנָתוֹ עי"ז וּמְצָאֵתִי בַּתוֹסְפָתָא פ"ד דְּדָמַי פִּיִּסְקָא י"ז: דְּחִמְרֵי נְכָרִים הַמּוֹר
דִּין מִן הַגְּנֹרָן לְעִיר אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לֹא מְשׁוּם מְעֵשְׂרוֹת וְלֹא מְשִׁים שְׁבִיעִית מְפָנֵי שְׁהוּן בְּחֻזְקַת
הַמְשָׁתְמַר.

וְע"ש בְּפִי,, מְנַחַת בְּכוֹרִים" שֶׁכ' וְז"ל: בְּחֻזְקַת הַמְשָׁתְמַר דְּלֹא מְרַע אוֹמְנָתוֹ, וְגַם שְׁעָה
מוֹעֲטָת הִיא וְלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְאִיחְלוּפֵי עכ"ל.

וּמְשַׁמַּע דְּשָׁנֵי טְעָמִים אִיכָא בְּזָה. וּמ"מ גַּם בְּמְקוֹם דְּלִיכָא אֲלֵא טַעַם א', רַק מְשִׁים דְּלֹא
מְרַע אוֹמְנָתוֹ בְּלַבַּד, הֵגַם דְּנִשְׁתַּהוּ עַל הַדְּרָךְ שְׁעָה מְרוּבָה ג"כ שְׁרִי.

אֲבָל מְהַרְשָׁב"א בַת"ה א' הַנָּ"ל נִרְאֶה דַס"ל בְּטַעַם הַתוֹסְפָתָא דְּלִהֲכִי הִיא בְּחֻזְקַת הַמְשָׁתְמַר,
מְשׁוּם דַּמ,, הַגְּנֹרָן לְעִיר" הֵנִי מְקוֹם מְעַבְר לְרַבִּים עַש"ה.

וְצ"ע: (י) וְעוֹד יֵשׁ לְצַדָּד בְּזָה, אֲפִילוּ אִם נִחְשָׁנָשׁ דְּהֶחְלִיפוּ הָעֲרָלִים הַנָּ"ל אִיזוּ טְלָאִים.
עכ"פ בְּטָלִים בְּרוּבָא הַפְּשָׁרִים, כִּינּוּן דְּזָה פְּשִׁיטָא דְּלֹא הֶחְלִיפוּ בְּנִלְמָה, מְשׁוּם דְּמִלְתָּא דְּלֹא
שְׁכִיחַ הִיא לְמַצָּא טְלָאִים בְּמְקוֹם אַחַר לְהֶחְלִיפָם טוֹבִים בְּרַעִים, וְע"כ וְדָאֵי דְּלֹא
חִיּוּשֵׁינָן לְאִיחְלוּפֵי אֲלֵא אִיזוּ טְלָאִים בְּלַבַּד, וְאֲנָן קִי"ל דְּחִתִּיכָה שֶׁאֵר"ל שְׁנַתְעַרְבָה
בְּאַחֲרוֹת מְב"מ, יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ, חַד בְּתָרֵי, בְּטִיל.

כַּמְבֹנָאָר בִּיּוֹד סִי ק"ט סְעִי א' וְסְעִי ב' עֵשׂה. וְאַף דְּהֶרְמָ"א בִּיּוֹד סִי ק"א סְעִי ג' ס"ל
דְּכַבְּשׁ שְׁלֵם שְׁהוֹפֶשֶׁט עוֹרָה נְחָשׁב חֲתִיכָה הֶר"ל וְאַיִנוּ בְּטֵל.

וְע"ש בַּפּמ"ג בַּשּׁפ"ד סִק"ט וּבַמ"ז סוּסִק"י וּבְסִי ק"י בַּמ"ז סִק"ב ע"ש. אָמְנָם מְבֹנָאָר
בַּס' מְנַחַת כְּהֵן חֶלֶק ג' מַס' הַתְּעוֹרוֹבוֹת פ"ג דְּהַעֲיָקָר לְדִינָא דְּכַבְּשׁ שְׁלֵם לָא הָוִי חֶהֱר"ל
אִפִּי בְּהוֹפֶשֶׁט הָעוֹר ע"ש.

וְעֵינִין בְּשׁוֹ"ת שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ג סִי ס"ח שִׁכ' דְּבַהֲפ"מ יֵשׁ לְהַקֵּל בְּכַבְּשׁ שְׁלֵם אִף שְׁהוֹפֶשֶׁט
עוֹרָה ע"ש. וְעֵינִין בְּשׁוֹ"ת שְׁב יַעֲקֹב סִי ל' שְׁמִיקָל ג"כ בְּזָה בְּצִירוּף סְנִיף ע"ש.

כַּש"כ בַּנ"ד דְּאִיכָא כְּמָה סְנִיפִים לְצַרְפָּם כְּדָבָר הָאָמֹר. פְּשִׁיטָא דִּישׁ לְצַדָּד לְהַקֵּל: בְּצִלְאֵל
זָאב שְׁאָפְרָאן סִמְן קִיט כְּבוֹד הֶרָה"ג וְכו' מוה"ר אַחְרֵן שְׁרִיעֶר ז"ל] אַבְד"ק בְּאֵטוּשְׁאָן
ע"ד אֲשֶׁר נִשְׁאֵל לְעֵינִין קְדָרָה עִם דְּגִים כְּבוּשִׁים בְּמִים, וְנִמְצָא בְּקִדְרָה רְבַע בְּשָׂר עוֹף.

אִם שְׁיִיף סְפָנָה בְּדָגִים כְּבוּשִׁים עִם בְּשָׂר יַחַד. וְכַת"ה הָעִיר לֹמֵר דְּכָמוּ שְׁאִין סְפָנָה
בְּמִלְחָה.

כַּמֶּשׁ כ' הַט"ז יו"ד סִי ע' סִק"ג א) ** (א) רָאָה בְּשִׁיף יו"ד סִי ע' סִק"ט"ז, מֶשׁ כ' בְּשֵׁם
או"ה ות"ח ז"ל. וְאִישְׁתְּמִיט זֹאת מְהַשְׁוֹאֵל ז"ל: ** הוא הָוִין בְּכַבּוּשׁ אִין סְפָנָה: תְּשׁוּבָה
(א) הִנֵּה בַס' מְנַחַת יַעֲקֹב (כָּלֵל כ' סִק"כ"ז) הַנִּיחַ בַּצ"ע אִם שְׁיִיף סְפָנָה בְּכַבּוּשׁ דְּגִים עִם
בְּשָׂר עֵי"ש.

וְהִבִּיאֵוּ הַפּמ"ג יו"ד סִי ע' בַּשּׁפ"ד סִק"ט"ז ב) ** (ב) אָמַר בֶּן הַמְּחַבֵּר: הַלּוֹם רְאִיתִי בַס'
יַד יְהוּדָה (סִי ע' סִק"י"ח) שְׁכַתְּב, דְּאִף הַמְּנַח"י לָא נִסְתַּפֵּק אֶלָּא בְּכַבּוּשׁ מַעַל"ע אָבֵל
בְּכַבּוּשׁ כְּדִי שְׁיִתֵּן עַל הָאֵשׁ וְיִרְתִּיחַ אִין לְהַחְמִיר כָּלֵל לַכ"ע יַעו"ש.

רָאָה בַס' בֵּית יְהוּדָה (לְהַרְבּ מְהֶר"י לֵאנְדָא) חִיו"ד סִי ע' (הוֹבָא בַפ"ת רַס"י ע' שְׁם)
שְׁהוֹפֶשֶׁט בְּרָאִיוֹת מְדַבְּרִי הַש"ס דְּדוֹקָא בְּבִישׁוּל אִיכָא סְפָנָה, אָבֵל בְּכַבּוּשׁ לִיכָא סְפָנָה
יַעו"ש. וְכֵן בַס' עֲרוּגַת הַבְּנוּשׁ (שְׁם) כְּתַב ג"כ לְהַתִּיר בְּכַבּוּשׁ שְׁאִין סְפָנָה בְּכַבּוּשׁ יַעו"ש.

רָאָה עוֹד בַס' מְשַׁמְרַת שְׁלוֹם (עַל הַפּמ"ג סִי ק"ה בְּחִידוּשֵׁי דִינִים שְׁפָסוּף הַסִּי אוֹת י"ט)
שְׁכַתְּב, דַּעֲכ"פ בְּסַפֵּק אִם נְכַבְּשׁ דָּג בְּבִשְׂר מַעַל"ע, יֵשׁ לְהַקֵּל מִטַּעַם ס"ס. דְּאִף שֶׁהַפּמ"ג
(בַּאו"ח סוּס"י קַע"ג בַּמ"ז) הַנִּיחַ בַּצ"ע אִם מְהִי ס"ס בְּסַפָּנָה (וּבַתְּפִאָרְת יִשְׂרָאֵל עַל
מְשַׁנְיֹת תוֹלִין פ"ג מ"ה אוֹת פ"ט כְּתַב בְּפִשְׁטוֹת דְּבַסְפָּנָה לָא מְהִי ס"ס ע"ש) מ"מ
בְּכַהֲאִי גּוֹנָא בְּסַפֵּק כְּבוּשׁ גַּם הַפּמ"ג מוֹדָה דְּמְהִי ס"ס, כִּינֵן דְּהָוִי סַפֵּק אִם הוּא סְפָנָה
כָּלֵל.

יַעו"ש עוֹד בַס' מְשַׁמְרַת שְׁלוֹם בְּחִידוּשֵׁי דִינִים שְׁפָסוּף סִי ק"ח אוֹת ב': חֲנוּף הָעֵנִיף
שְׁאָפְרָאן רַב (בַּבְּאִקְאָרְעִשׁט) ** וּמְצָאִי בְשׁוֹ"ת מְקוֹר בְּרוּף (ס' ה') כְּתַב בְּפִשְׁטוֹת
לְאֶסְוֹר ע"ש. וְרָאָה בְשׁוֹ"ת שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ב סִי ק"ד שְׁכַתְּב, דְּאִין חִילּוּק בְּסַפָּנָה בְּשָׂר
וְדָגִים, בֵּין בְּשָׂר עוֹף.

לְבִשְׂר בְּהֶמָה ע"ש ג) ** (ג) אָמַר בֶּן הַמְּחַבֵּר: רְאִיתִי בַס' מְשַׁחָא דְּרַבּוּתָא (דָּף ע"ב ע"א)
שְׁהַעֲלָה בְּרָאִיוֹת דְּאִין חִילּוּק בְּזָה בֵּין בְּשָׂר בְּהֶמָה לְעוֹף, דְּגַם בְּשָׂר עוֹף בְּדָגִים הָוִי סְפָנָה
וְדִלָּא כְּאִיזָה לּוֹמְדִים שְׁרַצוּ לֹמֵר דְּאִין סְפָנָה רַק בְּבִשְׂר בְּהֶמָה וְלָא בְּבִשְׂר עוֹף יַעו"ש.

וכה ראיתי בס' שיוירי ברכה (בסי' קט"ז אות ח') שהביא דברי השבו"י הג"ל לדינא שלא לחלק בין בשר בהמה לבשר עוף בזה. וסיים שכן הוא מנהגינו יעו"ש: חנוף העניף שאפראן הג"ל)** וראה בהגהות יד שאול יו"ד סי' קט"ז מש"כ על השו"ת מקור פרוף הג"ל עיי"ש.

ולפענ"ד נראה דכבוש בסכנה חמיר מכבוש בשאר איסורים. דהנה הפלתי בסי' ק"ה סק"א, פתב בשם החו"י, דכבוש אינו בולע ופולט אלא מעט מעט, אלא דלא נשלם השיעור עד כ"ד שעות.

ע"ש ובחו"ד סי' ק"ה סק"א. ולכאורה קשה, אמאי כבוש אסור, נימא קמא קמא בטל? אף באמת זה ליתא.

דבגמר המעל"ע נשלם השיעור ונהיב טעמא ולכ"ע חוזר וניעור ונאסר. ובזה נלפענ"ד ליישב קושית הגו"ב חיו"ד סי' כ"ו בהא דאמרינן בש"ס חולין קי"א ע"ב ד, אמר שמואל כבוש הרי הוא כמבושל, ורבין אמר ר' יוחנן כבוש אינו כמבושל.

והקשה אמאי פסקו כל הפוסקים כשמואל דכבוש אסור. והא אגן קיי"ל שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן.

ור"י סובר כבוש אינו כמבושל ז עיי"ש. ולפי מה שפכתתי יש ליישב בטוב טעם בעזה"י.

דקא כל עיקר איסורו של כבוש, הוא מטעם חוזר וניעור. דאם לא פן נימא קמא קמא בטל כנו', והנה בע"ז ע"ג ע"א, אמר רב דימי א"ר יוחנן המערה יי"נ מתבית לבור אפי' כל היום פלו ראשון ראשון בטל.

הרי דלא סבירא לי' לר' יוחנן פלל חוזר וניעור. והנה בבכורות כ"ג ע"א אמרינן: טומאה פמאן דאיתיה דמי, וטומאה מעוררת טומאה.

והוא הדין דאיסורא פמאן דאיתא דמי וחוזר וניעור. והנה בתוס' בע"ז שם ובבכורות כ"ב ע"א ד"ה יתיב רב דימי.

הקשו: דהקא אית לי' לרב דימי דאפי' טהרה מעוררת טומאה. ובע"ז ע"ג א"ר יוחנן דאמרינן קמא קמא בטל ולא אמרינן חוזר וניעור ואין איסור מעורר איסור? ומירצו: דהקא משמ' דר"ל והתם משמ' דר' יוחנן ע"ש.

הרי לפנינו להדיא דר' יוחנן אינו סובר חוזר וניעור. ואף שהתוס' בבכורות הג"ל האריכו להקשות בסתירת דברי ר"י ומירצו פמה תירוצים.

ובחד תירוץ פתבו דר' יוחנן בע"ז הג"ל שאמר ראשין ראשון בטל. היינו כל זמן שיש בהיתר ששים נגד האיסור דליכא נ"ט ע"ש.

אף המעיין בקדמונים ברמב"ן ור"ן בע"ז ובב"י יו"ד סי' צ"ט. וראה אף פתבו בפשיטות דר' יוחנן לא ס"ל חוזר וניעור.

אף בהא פליגו הקדמונים אי הלכתא פרב דימי א"ר יוחנן. ואגן פסקינן דלית הלכתא כר"ד אר"י.

רָאָה בְּפִלְתִּי (סי' צ"ט ס"ק י"ב, בד"ה ומה ששטען) שפֿתב וז"ל: דַּוְדָּאֵי זֶה מְבוֹאָר בַּגְּמֵ' אַם אָמְרִינְוּ אַיִסוּרָא כְּמָאן דְּאִיתָא דְּמִי אָמְרִינְוּ חוּזְר וְנִיעוּר. אָבָל אֵי לָאוּ כְּמָאן דְּאִיתָא לָא אָמְרִינְוּ חוּזְר וְנִיעוּר.

וְהִנֵּה הָא דְּאָמְרִינְוּ דְּשִׁיל"מ לָא בְּטַל לְרִש"י ז"ל בְּפ"ק דְּבִיבָה הֵטַעַם מְשוּם עַד שְׁתַּאכְלָנָה בָּא סוּר ע"י בְּיִטוּל תַּאכְלָנָה בְּהִיתָר בְּלֵא בְּיִטוּל. הִינֵנוּ אֵי אַיִסוּרָא כְּמָאן דְּאִיתָא דְּמִי שְׁפִיר י"ל מַה לָּךְ לְסִמְנָךְ אַבְיִטוּל וְכו'.

אָבָל אֵי אַיִסוּרָא כְּמָאן דְּלִיתָא וּפְרַח אַיִסוּר לְגַמְרִי א"כ לָא שְׁיָיָךְ לֹמֵר עַד שְׁתַּאכְלָנָה בְּאִיסוּר וְכו' וְזֶה נִכּוֹן בְּסִבָּרָא עֵינֵי ש"ה. וְאִם כֵּן, דְּשִׁיל"מ וְחוּזְר וְנִיעוּר מִיָּשָׁךְ לְהַדְדִי.

וּבְזֶה דַּעַת לְנִבּוֹן נִקַּל לְפָרֵשׁ טַעַם נִכּוֹן לְמַש"כ הֶרְמֵב"ן בְּמִלְחָמוֹת בְּפ"ב דְּפִסְחִים, גְּבִי חֲמִץ בְּזַמְנוֹ בְּנוֹתָן טַעַם עֵינֵי שְׁפִתָּב דִּר' יוֹחֲנָן לָא ס"ל כָּלֵל דְּדַשׁ ל"מ לָא בְּטַל. וּמִצָּאֵתִי בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ עַל הֶרְמֵב"ם פ"א מַהֲל' חֲמִץ וּמִצָּה, שְׁפִתָּב כֵּן בְּשֵׁם רַבִּינוּ יוֹנָה כְּתִירוּצוֹ עֵינֵי ש."

וּמִצָּאֵתִי עוֹד בְּתוֹרַת הַבַּיִת הָאָרוּךְ (בֵּית ד' סוּף שַׁעַר ד', דָּף פ"ב, דְּפִים וְוִיעוֹן) שְׁהֲרָא"ה בְּבד"ה שֵׁם כְּתָב כֵּן דִּר' יוֹחֲנָן לִית לִי הָא דְּשִׁיל"מ לָא בְּטַל. וְכֵן מִשְׁמַרְת הַבַּיִת" שֵׁם תְּמַה עָלָיו: וְמִי אֵיכָא לְמַ"ד דְּלָא ס"ל דְּשִׁיל"מ לָא בְּטַל עֵינֵי ש."

וּבְאַמַּת שְׁכֵן כְּתָב גַּם הֶרְמֵב"ן (בְּחִידוּשָׁיו לַע"ז דָּף ע"ג) דִּר' יוֹחֲנָן לָא ס"ל דְּשִׁיל"מ לָא בְּטַל עֵינֵי ש וְצַע"ג. רָאָה בְּפִלְתִּי (סי' ק"ב ס"ק ט) שְׁפִתָּב, דְּקִשְׁיָא לְהֶרְמֵב"ם הָא דְּאָמַר ר' יוֹחֲנָן חֲמִץ בְּנ"ט.

וְהָא חֲמִץ דְּשִׁיל"מ וְכִי לִית לִי לִר"י דְּשִׁיל"מ לָא בְּטַל ע"ש. וּבְמַחֲכ"ת אֵינִשְׁתְּמִיט מְמַנּוּ שְׁבַאמַת כֵּן הוּא דִּר' יוֹחֲנָן לִית לִי דְּשִׁיל"מ ל"ב.

וּלְפִי מַה שְׁפִתָּבְתִּי עוֹלָה יָפָה טַעַם הַדְּבָר שֶׁר' יוֹחֲנָן חוֹלֵק עַל דִּין מְוַסְּכָם דְּשִׁיל"מ לָא בְּטַל מְשוּם דִּר' יוֹחֲנָן לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל דְּלָא ס"ל חוּזְר וְנִיעוּר רַק קָמָא קָמָא בְּטַל. וְע"כ דַּס"ל אַיִסוּרָא כְּמָאן דְּלִיתָא וּפְרַח אַיִסוּר לְגַמְרִי וְלָא שְׁיָיָךְ לֹמֵר עַד שְׁתַּאכְלָנָה בְּאִיסוּר ע"י בְּיִטוּל, דְּהָא לִית כָּאן א סִיר וּפְרַח אַיִסוּרוֹ כְּמַש"כ בְּפִלְתִּי הַנָּ"ל, וְלִהְיִי שְׁפִיר כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים הֶרְמֵב"ן וְהֲרָא"ה הַנָּ"ל דְּלָא ס"ל לִר"י כָּלֵל דְּשִׁיל"מ ל"ב.

דְּלָא שְׁיָיָךְ לְדִידִי טַעַמוֹ שֶׁל רִש"י ז"ל בְּדְשִׁיל"מ מְשוּם עַד שֶׁת פִּלְנָה בְּאִיסוּר ע"י בְּיִטוּל תַּאכְלָנָה בְּהִיתָר. דְּהָא לָא ס"ל לִר"י חוּזְר וְנִיעוּר וְאִם כֵּן לָא ס"ל דְּשִׁיל"מ ל"ב, דְּהָא זַב"ז תְּלוּי, בְּנִזְכָּר וּמְכָאן יֵשׁ רָאָה בְּרוּרָה שְׁהַפּוֹסְקִים הַנָּ"ל ס"ל בְּדַעַת ר' יוֹחֲנָן בַּע"ז ע"ג הַנָּ"ל בֵּינֵי דְּלָא ס"ל כָּלֵל לִר"י חוּזְר וְנִיעוּר אִפִּי בְּלִיכָא שְׁשִׁים נֶגֶד הָאִיסוּר קָמָא קָמָא בְּטַל וְדָלָא כְּהַתוּס' בְּכוֹרוֹת כ"ב וְבַע"ז ע"ג הַנָּ"ל דְּלִדְבָרֵיהֶם דִּר' יוֹחֲנָן סוּבְר חוּזְר וְנִיעוּר ע"כ אַיִסוּרָא כְּמָאן דְּאִיתָא וְא"כ גַּם דְּשִׁיל"מ לָא בְּטַל כְּנ"ל.

וְכִינּוּן שְׁכֵן, הֲלֵא יִסְתְּרוּ דְּבָרֵי ר' יוֹחֲנָן שְׁסוּבְר דְּשִׁיל"מ בְּטַל אֱלָא וְדָאֵי שְׁהַפּוֹסְקִים הַנָּ"ל אֵינֵם סוּבְרִים כְּהַתוּס' הַנָּ"ל: וְאִם כֵּן לְפִי מַה שְׁבַאֲרָנוּ, דִּר' יוֹחֲנָן לָא סְבִירָא לִי כָּלֵל חוּזְר וְנִיעוּר. שְׁפִיר אָמַר ר' יוֹחֲנָן בְּחוּלִין קִי"א,, כְּבוּשׁ אֵינּוּ כְּמִבְּשִׁיל"מ.

דְּקִשְׁיָא לִי. אַמַּאי כְּבוּשׁ אִיסוּר.

הא כבוש בולע ופולט מעט מעט, ונימא קמא קמא בטל ולדידי' לשיטתן' אי אפשר לתרץ דחוזר ונגיעור. דהא לא ס"ל פלל.

ולכן אינו אוסר לשיטתו בכבוש. משא"כ לדידן דסבירא לן חוזר ונגיעור וכן דשיל"מ לא בטל.

וע"כ דאיסורא סורא פמאן דאיתא. ולכן חוזר ונגיעור.

ומשום דכי אסור כבוש. ומי שבי קושית הנו"ב הג"ל.

פי על פן לא פסקו הפוסקים כר' יוחנן בכבוש. משום דאנן קי"ל חוזר ונגיעור, ודו"ק: (ב) והנה בפלתי סי' צ"ט ס"ק י"ב הג"ל האריה ביה דיןא דחוזר ונגיעור.

וכתב, דחוזר ונגיעור אינו אלא דרבנן, כיון דכבר נתבטל חזר איסור להיות היתר, רק מדרבנן הקמירו. ראה בפמ"ג סי' צ"ט בשפ"ד ס"ק כ"א שהוא מדאורייתא ע"ש.

ולא הביא להפלתי פלל. ואפשר שנה טעם הכנה"ג בשם ד"א, שהביא בפלתי (בסי' ק"ה סק"ב) דס"ל דכבוש אינו אלא דרבנן ע"ש.

דהא כל עיקר איסור כבוש הוא רק מטעם חזר ונגיעור, ואינו אלא דרבנן, כנזכר: אף לפענ"ד נראה לומר דבר חדש, דבבשר בחלב כ"ע מודים דחוזר ונגיעור דאורייתא דהנה התוס' בע"ז ס"ה ע"ב, והרא"ש במס' גדה בהל' פלאים (מוכא בט"ז ובש"ף יו"ד סי' רצ"ט סק"א) הקשו: אמאי מהני בב"ח בישול בס'.

הרי בשר בחלב הוי היתר בהיתר ומשניהם נעשה איסור וקי"ל דהיתר בהיתר לא בטל? ומירצו: דאף דאינו בטל, מפל מקום כיון דאיכא נשים וליכא טעם לא הוי דרף בישול פלל, דאין דרף לבשל רק בשביל נתינת טעם.

וגבי בשר בחלב לא אסרה תורה רק דרף בישול יעו"ש. ומעתה אם נפל אח"כ עוד בשר להחלב עד שבהצטרפות שניהם יחד נותנים טעם, שפיר י"ל דחוזר ונגיעור מדאורייתא.

ואף דבשאר איסורים חוזר ונגיעור מדרבנן. אולם נראה דהטעם הוא בשאר איסורים משום דבתורת בישול קאמינו עליה, וכיון דנתבטל פעם אחד ונעשה כולו היתר, שוב אינו יכול להיות חוזר ונגיעור אח"כ מדאורייתא.

אבל בבשר בחלב דבאמת הוא היתר בהיתר ואינו מהראוי שיתבטל היתר בהיתר כמו בכלאים, רק דאי ליכא טעמא ליכא פאן איסור בשר בחלב פלל דדרף בישול אסרה תורה.

אבל כשנפל אח"כ עוד בשר לתוך החלב ובהצטרפות הראשון חוזר ונותן טעם נאסר החלב, שפיר י"ל דחוזר ונגיעור מדאורייתא. וזה נכון בסב"א: (ג) והנה בספנה נחלקו הפוסקים אי בטל בששים.

ראה בש"ע יו"ד סי' קט"ז בט"ז סק"ב הקמיר ואפי' נשים לא מהני בספנה. והש"ף בנקה"כ שם חולק עליו.

עיי"ש בפתחי תשובה סק"ג מה שהביא בזה דעת האחרונים ז"ל ד)** (ד) אמר בן המזכיר: ראיתי בס' מנח"י פלל ע"ו ס"ק כ"ה שהביא דברי הט"ז והנקה"כ ותשו' חוט

השני שהביא הפ"ת שם. וסיים: מפל מקום קשה הדבר מאוד להקל ולעשות פרוקי לספנתא יעו"ש אמנם בספרו שו"ת שבו יעקב ח"ג סי' ע' כתב בהחלט להקל דמהני ס' לבטל טעם הדג ע"ש.

והביאו היד אפרים' סוס"י קט"ז. והביא פן גם בשם תשו' חינוך בית יהודה דמועיל בזה ביטול בששים ע"ש.

וכן הגאון מהרש"ק ז"ל ב,הגהות חכמת שלמה" (בסי' קט"ו שם) פתב להלכה דכל שנתבטל בששים הדג בבשר או הבשר בדג, שוב אין סכנה יעו"ש.

ובמחכ"ת דבריו ז"ל סיתראי ניהו למש"כ בכבודו ובעצמו בספרו שו"ת, טוב טעם ודעת" (תליתאי ח"ב סי' י') שהעלה דהעיקר כהט"ז להחמיר.

וכתב, שפן הוא מורה תמיד לאיסור דלא מהני ששים. יע"ש שהאריף.

ראה בס' ישועות יעקב (סי' קט"ז סק"ג) שכתב, שפעם א' אירע לפניו עונבא פזו, באחד שהיה נזהר מימיו נכבד השבת בדגים פעם א' לא נעדר, ואירע פעם א' שנפל מעט בשור לתוף היורה של דגים בליל שבת.

והתיר הדגים ע"י ביטול בששים בצירוף שפוננתו למצנה, וצירף הסברא דשומר מצנה לא ידע דבר רע יעו"ש. ראה בשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' ק"א) בעונבא שעירו מרק של דג על שומן קרוש.

ופסק ג"כ להקל לשער בששים לפי אומדן הבליעה, פיון דכתב המג"א בסי' קע"ג סק"א דהו סכנה דדגים ובשר נשתנה לפי הטבעים יעו"ש [יעוין בשו"ת שבו יעקב ח"ג סי' ע' הנ"ל שכתב אגב אורח' דאין לסמוך על בזה בספק סכנה ומ"מ לסגוף הוא מצרף דבריו להקל בזה יע"ש.

והביאו בידא"פ הנ"ל] וכן בשו"ת שאילת שלום תנ"ינא סי' קס"ה פתב בהחלט דמהני ששים לענין סכנה ע"ש. וגדולה מזו ראה מש"כ בשו"ת ארץ צבי סי' ל"ג דאפילו אם בשעה שנפל לא היה ששים מותר להוסיף עד ששים ולבטלו, דבדבר סכנה לא שייך הא דאין מבטלין איסור לכתחלה וכמש"כ בתשו' רמ"ז חיו"ד סי' כ"ב.

יעו"ש שהאריף [יעוין בס' משמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' ק"ח אות ד', שסיים:]* ומצאתי בפמ"ג או"ח סי' תקי"ג במ"ז סק"ב שכתב להביא ראיה דסכנה בטל בס'. מהא דאמרינן בחולין צ"ז ע"א: ,,כילכיס באילפס הנה ואתי שייקנה לר' יוחנן, וא"ל ליתעמיה קפילא ארמאה".

ופירש"י בד"ה פילכיס: ,,שקץ דגים קטנים באילפס של בשר".

וקשה הא איכא ספנתא דבשר ודגים דלא מהני לדעת הט"ז מה שאינו נותן טעם אלא ודאי דגם לענין סכנה אינו** (לכבוד שבת והפס"מ ביש עוד ספק יש לצדד להקל לבטל בששים דבר שיש בו סכנה.

יע"ש באנרף] ראה בס' פּרם שלמה (בסי' קט"ז שם) בעונבדא דחתיכת דג נפל לקדרה של בשר ולא היה ס' בפשר נגד הדג, ואח"כ נפלה אותה החתיכת דג לקדרה גדולה שיש בה ששים נגד חתיכת הדג.

וכתב דלכאורה פיון שונאסרה פעם א' שלא נתבטלה בפשר נעשית כולה פארס, והו"ל פמו גילוי דלא מהני ששים. אבל ז"א דהעיקר לדינא כמ"ש בס' לחם הפנים בשם החו"י דכל דבר ספנה שנתבטלה בס' פיון דאזלא לה טעמא אזל ממנה נמי הספנה, ע"כ אין להחמיר יעו"ש ראה בשו"ת חמדת משה סי' ל"ג מש"כ בזה.

וסיים בסוף התשובה, דעכ"פ עפ"ד הרמ"א בסוס"י קט"ז דבהמה שהורה בה חכם מסבירא ולא נמצא הדין בפירוש שהוא מותרת כל בעל נפש לא יאכל ממנה, מכש"כ בעונבדא פזו שיש חשש איסור ספנה בודאי שכל בעל נפש יש לחוש להחמיר יעו"ש ראה בס' אורח מישור (סי' קט"ז סק"ב) שכתב ע"ד האו"ה שהביא הד"מ (שם) דכל דבר ספנה בטל בס' בין ביבש ובין בלח, שהוא תמוה, דבשלקמא דבר לח נוכל לומר פיון דהטעם נתבטל ממילא אין בו ספנה, משא"כ בדבר יבש דלא נוכל לומר דנבטל דא הוא עומד בעין וכו' יע"ש [יעוין תפארת ישראל על משניות חולין פ"ג מ"ה אות ע"ט ע"ש] ראה בס' שערי שמה (שער ג' סי' כ' דף מ"ג ע"ב) שכתב פן בהחלט לדינא לחלק בין יבש ביבש ובין לח בלח, דביבש לא בטל אפי' בס' פיון שעדיין הוא במקציות.

אבל בלח היכא דידעין בבירור דלא נרגש הטעם הוי פאלו אינו וליכא ספנה, אף פיון דאיכא מיעוט שנגרש הטעם גם בדאיכא ששים ע"כ בספנה אין לסמוך אבטול בששים פיון דיכול להיות שעדיין נרגש בו הטעם, לכן גם בלח בלח פנ"ל צריף טעימת קפילא בספנה אף דאיכא ס'.

ע"ש באנרף. ראה בהגהות יד שאול (שם) שכתב ג"כ טעם להחמיר דלא מהני בנטול בס' במקום ספנה.

יעו"ש בדבריו עוד בהסקמתו לס', 'שמירת הנפש' שכתב לחזק דבריו בזה [הובא בס' דר"ת סי' קט"ז שם]: חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט) ** אסור רק בנותן טעם ומותר בינש ששים יעו"ש.

ובאמת כבר קדמו הפר"ח בסי' קט"ו סק"ד. וכתב, דראי' זו אינה אלא למאן דסובר פילכית דג טהור.

ולמ"ד דהוא דג טמא אין ראי' ע"ש. ומצאתי בפלתי סי' צ"ח סק"ב שכתב וז"ל: ודוחק לומר דלמ"ד פילכית דג טהור, קשה מה שאלו לר"י על פילכית באילפס.

ודוחק לומר משום ספנתא שאלו. רק צ"ל פילכית נתבשל תחלה בחלב ונפל לאילפס בשר.

וא"כ אף ר"י ס"ל בב"ח טעימת קפילא, וזה דוחק. עכ"ל.

ולא הביא ג"כ להפר"ח הנ"ל ראה בשו"ת ספר יהושע בפו"כ סי' קס"ז שהביא ג"כ ראי' הנ"ל ע"ש. ובמחכ"ת אישתימיתיה כל הנ"ל, ראה בס' ישועות יעקב, בסוף הל' נדרים, בתשובת נכד המחבר, שהביא ג"כ ראי' הנ"ל.

ובמחכ"ת אישְתְּמִיט גַם מְמַנּוּ כָּל הַנָּ"ל. אֲבָל רָאָה בּ בְּהַגְהוֹת יַד שְׂאוֹל עַל הַפּמ"ג בְּסִי צ"ה בּמ"ו סק"ג.

שְׁפָתָב: פִּינּוֹן דְּלֵא הִי רַק אֵילֶפֶס שֶׁל בְּשָׁר. וְאִם כֵּן הָיָה פְּלִיטָת כְּלִים, דָּאִין אָסוּר בְּסַפְּנָה. כּמִש"כ הַט"ז בְּסִי צ"ה סק"ג עֵיִש"ה: וְרֵאִיתִי בְּשׁוֹ"ת חֲתָם סוֹפֵר חִיו"ד סִי ק"א תָּמָה עַל הַפּוֹסְקִים שֶׁסָּבְרוּ דְּסַפְּנָה בְּטֵל בְּשִׁשִּׁים. וְהָא גַם בְּאִסוּרָא כַה"ג נָמִי לֹא מְהַי ס', פִּינּוֹן דְּכָל חֵד לְחוּדֵי שָׂרִי מִבְּשָׁר וְדָגִים, וְקִי"ל הָיָתָר בְּהָיָתָר לֹא בְּטֵל. כְּמוֹ שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש הַנָּ"ל עַל בְּשָׁר בְּחֵלֵב. וְאִם כֵּן לֹא יוֹעִיל ס'.

וְכָאֵן לֹא שְׁיָיָה תִּירוֹץ הָרֵא"ש דְּדָרְךָ בִּישׁוּל אֶסְרָה תּוֹרָה וְתִירוֹץ דְּגַבִּי תַעֲרוּבוֹת סַפְּנָה לֹא בְּתוֹרַת בִּישׁוּל קִאֲתִי עֲלֵה, דְּהָא הָיָה הָיָתָר בְּהָיָתָר וְלֹא בְּטֵל. אִךְ עַכ"פּ פִּינּוֹן דְּלִיכָא טַעַם בְּטָפִי מִס' לִיכָא סַפְּנָה, וְהָרִי אִין בְּזָה אִסוּר אֶלָּא מִחֲמַת סַפְּנָה, וְאִי לִיכָא טַעַמָא לִיכָא סַפְּנָה, וְלֹא נִתְהַוָּה בְּכָאֵן חֲשֵׁשׁ אִסוּר, וְדָמִי מִמָּשׁ לַבב"ח עֵיִש"ה: וְאִם כֵּן י"ל דְּבַסְפְּנָה חוּזָר וְנִיעוֹר דְּאוּרֵיָתָא, כְּמוֹ בְּב"ח כְּנֹז'.

פִּינּוֹן דְּגַם בְּסַפְּנָה לֹא שְׁיָיָה בִּישׁוּל דְּהָיָתָר בְּהָיָתָר לֹא בְּטֵל. וְאִם כֵּן אִם חוּזָר וְנִפְל בְּשָׁר לְדָגִים וּבְהַצְטָרְפוֹת הָרֵאשׁוֹן חוּזָר וְנִתְּנָ טַעַם אָסוּר דְּחוּזָר וְנִיעוֹר, דְּהָא גַם בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹן לֹא נִתְּבַטֵּל רַק דְּלִיכָא נִתְּיַנַּת טַעַם, וְכַעַת שְׁנוּתָן טַעַם אָסוּר.

וּכ"ת מִנ"ל בְּסַפְּנָה טַעַם כְּעֵיִקָר דְּאוּרֵיָתָא נִלְפַעַנ"ד לַפּמ"ש כְּבְּרִש"י חוּלִין (צ"ח ע"ב ד"ה לְטַעַם כְּעֵיִקָר) בְּטַעַם דְּמֵאֵן דְּאָמַר טכ"ע דְּרַבְּנָן, מִשׁוּם דְּבְטֵל בְּרוּב ע"ש. וְאִם כֵּן פִּינּוֹן דְּבַסְפְּנָה לִיכָא לְמִימַר דְּבְטֵל בְּרוּב, מִשׁוּם דְּהָיָה הָיָתָר בְּהָיָתָר וְלֹא בְּטֵל.

שְׁפִיר טַעַם כְּעֵיִקָר דְּאוּרֵיָתָא. וּמְצִינוּ לְמִידִין סַפְּנָה מִבְּב"ח.

פִּינּוֹן דְּגַם סַפְּנָה כָּל חֵד לְחוּדֵי שָׂרִי כְּמוֹ בְּב"ח. וְלִיכָא לְמִימַר בְּב"ח חִידוּשֵׁי.

לְשִׁיטַת רִש"י בְּחוּלִין ק"ח ע"א דְּהַחִידוּשׁ הוּא דְּכָל חֵד לְחוּדֵי שָׂרִי. וְלִדְעַת הַתּוֹס' בְּחוּלִין (ק"ח ע"א ד"ה דְּחִידוּשׁ) שְׁכַתְּבוּ דְּהַחִידוּשׁ הוּא בְּב"ח כְּמוֹ שְׁאֲמַרִּין בְּפִסְחִים (מ"ד פ"ב) בְּב"ח חִידוּשׁ דָּאִי תְּרוּ לִי פוּלִי יוֹמָא בְּחֵלֵבָא שָׂרִי ע"ש.

שְׁפִיר י"ל ד. בְּסַפְּנָה אִינוּ אוּסַר כְּבוּשׁ.

וְכָמוֹ שְׁפִיִים בְּאֲמַת הַמְּנַח"י בְּצ"ע, הִבִּיאוּ הַפּמ"ג בְּסִי ע' הַנָּ"ל. אֲבָל לְשִׁיטַת רִש"י י"ל דְּבַסְפְּנָה חוּזָר וְנִיעוֹר דְּאוּרֵיָתָא דְּלֵא שְׁיָיָה בִּישׁוּל בְּב"ח דְּהָיָה הָיָתָר בְּהָיָתָר.

וְאִם כֵּן י"ל בְּכְבוּשׁ בְּסַפְּנָה דְּאָסוּר מְדְּאוּרֵיָתָא, פִּינּוֹן דְּכָל עֵיִקָר אִסוּר כְּבוּשׁ הוּא מְצַד חוּזָר וְנִיעוֹר דָּאִם לֹא כֵּן גִּימָא קָמָא קָמָא בְּטֵל, אֶלָּא דְּחוּ"נ, וּבַסְפְּנָה חוּזָר וְנִיעוֹר דְּאוּרֵיָתָא. וְנִמְצָא דְּכְבוּשׁ בְּסַפְּנָה חֲמִיר מִכְּבִישׁ בְּאִסוּרִין, וְדו"ק.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַרְחִיב הַדִּיבּוּר בְּזָה. וְלֹא בְּאֲתִי אֶלָּא לְהַעִיר.

וְאִי"ה עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד לְהַאֲרִיף בְּד"ז: (ד) וּלְפּוֹם רִיקָטָא אֲמַרְתִּי לְיִישֵׁב הַקּוֹשְׁיָא הַנָּ"ל שְׁהַקְשִׁיתִי, אֲמַאי כְּבוּשׁ אָסוּר, פִּינּוֹן דְּכְבוּשׁ אִינוּ בּוֹלַע וּפּוֹלֵט אֶלָּא מְעַט מְעַט, גִּימָא קָמָא קָמָא בְּטֵל ל טפ"ד הַתּוֹס' בְּב"ק ק' ע"ב ד"ה אוּמַר לוֹ.

בְּשֵׁם ר"ת, דְּדוֹקָא בְּמִטְרָה יי"נ לְבוֹר דְּאִיכָא הֶפְסֵק אֲמַרִּינּוּ קִמָּא קִמָּא בְּטַל. אַבְל בְּכַלְאִים
בְּכֶרֶם דְּלִיכָא הֶפְסֵק לָא אֲמַרִּינּוּ קִמָּא קִמָּא בְּטַל [וכ"כ הַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת כ"ב ע"א ד"ה יְתִיב.
בְּשֵׁם ר"ת] ע"ש. וּמַעֲתָה בְּכַבוּשׁ דְּאִינוּ נַח מְכַבֵּישָׁתוּ.

כַּמְש"כ הִפְלִיתִי סִי ס"ט ס"ק ט"ו. לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר קִמָּא קִמָּא בְּטַל, וְלִכְּנֵן כְּבוּשׁ אֲסוּר
מִדְּאוּרֵייתָא.

וּי"ל דְּזָה הוּא הַטַּעַם מִש"כ הַמְּנַחַת יַעֲקֹב בְּשֵׁם מְהֵרָא"ש שְׁפִירָא ו"ל דָּאם תּוֹף מַעַל"ע
שְׁפִיכוּ הַמִּים וְנִתְּנוּ מִים אַחֲרֵים, אִף שֶׁהִי מַעַל"ע בְּצִיּוּרָה. מ"מ בְּעֵינֵי מַעַל"ע בְּלֹא הֶפְסֵק,
עֵי"ש.

הִבִּיאוּ הַפּמ"ג בְּסִי ס"ח בִּשְׁפ"ד ס"ק ס'. רָאָה בַּפּמ"ג סִי ק"ה בַּמ"ז סִי אֲשֵׁרִי לְהַתִּיר
מִימּוֹת מְחֻלְפִים רַק בַּהֶפְס"מ עֵי"ש.

וּלְפִי הָאֵמּוֹר, נִכּוֹן מְאֹד, דְּבַמִּים מִתְחַלְפִים וְאִיכָא הֶפְסֵק שְׁיִיךְ קִמָּא קִמָּא בְּטַל. מִשְׁא"כ
בְּכַבוּשׁ מַעַל"ע בְּלֹא הֶפְסֵק לֹא שְׁיִיךְ קִמָּא קִמָּא בְּטַל, כְּתוֹס' הַג"ל.

וּעֵפִי"ז י"ל דְּלְפִי מַה שְׁכַתְּבִיתִי דְּבִסְפָנָה לֹא שְׁיִיךְ בִּיטוּל דְּהוּי הֵיתֵר בְּהֵיתֵר וְלֹא בְּטַל, רַק
בְּלִיכָא טַעַם לִיכָא סְפָנָה. אִם כֵּן יֵצֵא לְנוּ דְּבַר חֲדָשׁ דְּכַבוּשׁ בְּסְפָנָה אִף בְּמִימּוֹת מְחֻלְפִים
אֲסוּר, דְּלֹא שְׁיִיךְ לֹמַר קִמָּא קִמָּא בְּטַל דְּהוּי הֵיתֵר בְּהֵיתֵר וְלֹא בְּטַל, וּבְגַמְרֵי הַבְּלִיעָה אַחַר
מַעַל"ע נִשְׁלַם הַשְׁיָעוּר וְיִהְיֶה טַעַמָּא וְאֲסוּר: (ה) וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבִיתִי לְעִיל דְּסְפָנָה דּוּמָה
מִמֶּשׁ לַבב"ח וְטַעַם כְּעִיקָר דְּאוּרֵייתָא דְּדוּמָה לַבב"ח שֶׁהוּא ג"כ הֵיתֵר בְּהֵיתֵר.

נִלְפִטְנ"ד לְבָאָר קִצַּת הַש"ס חֻלִּין צ"ו ע"א: אֲמַר רַבָּא מְרִישׁ הֵנָּה קָא קִשְׁיָא לִי הָא דְּתַנְיָא
קִדְרָה שְׁבִישְׁל בָּהּ בְּשׂוֹר לֹא יִבְשַׁל בָּהּ חֶלֶב וְאִם יִבְשַׁל בְּגוֹתֵן טַעַם וְכו' אֵלָּא בְּשׂוֹר בְּחֶלֶב
מֵאֵן טַעַם לָהּ וְהַשְׁתָּא דְּאֲמַר ר"י גְּבִי כִּילְפִית בְּאִילָפֵס דְּסְמִכִּינּוּ אַקְפִּילָא אַרְמָאָה הֵכָא נְמִי
סְמִכִּינּוּ אַקְפִּילָא אַרְמָאָה.

וְהַקְשָׁה הִפְלִיתִי בְּסִי צ"ח סִי ב, לְפִי"ד הַש"ף בְּסִי צ"ח דְּאִין עֲכוּ"ם נְאָמְן רַק אִי אֲמַרִּינּוּ
טַעַם כְּעִיקָר דְּרַבְּנֵן. וְקִשְׁיָא אִיךְ פְּשִׁיט רַבָּא מְכִילְפִית בְּאִילָפֵס שֶׁהוּא שְׂאָר אִיסוּרִין וְטַכ"ע
דְּרַבְּנֵן לַבב"ח שְׁטַעַם כְּעִיקָר דְּאוּרֵייתָא? עֵי"ש"ה.

וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבִיתִי י"ל עֵפִי"י מִש"כ בְּהִגָּהוֹת אֲמַרִּי בְּרוּךְ (עַל הַחוּ"ד סִי ק"ה סִי ב) אוֹת
ה'. דְּרַבָּא בְּחֻלִּין ק"ח ע"א שְׂאָמַר עַל מַה שְׂאָמַר אַבְיִי אִי חִידוּשׁ הוּא אַע"ג דְּלִיכָא נ"ט
נְמִי.

וְא"ל רַבָּא דְּרַךְ בִּישׁוּל אֲסָרָה תּוֹרָה. וְהִבִּיא בְּשֵׁם הָרָאשׁ יוֹסֵף שְׁפָנוֹנַת רַבָּא עֵפִי"ד הַתּוֹס'
וְהָרָא"ש הַג"ל דַּבְּב"ח ע"כ טַעַם כְּעִיקָר דְּאוּרֵייתָא, מְשׁוּם דְּבִבְשׂוֹר בְּחֶלֶב לֹא שְׁיִיךְ ב
בְּטִיל בְּרוּב דְּהוּי הֵיתֵר בְּהֵיתֵר.

וּמַה שְׁמֻנְתֵּר בְּס' הֵינּוּ מְשׁוּם דַּבְּכָה"ג לֹא הוּי דְּרַךְ בִּישׁוּל כְּנ"ל עֵי"ש. וְאִם כֵּן י"ל דְּרַבָּא
אֲזִיל לְשִׁטְתֵּי, וְשְׁפִיר הִבִּיא רַא"י מְכִילְפִית בְּאִילָפֵס שְׁשָׂלוּ לר"י.

וּפִי דְּמְשׁוּם סְפָנַת בְּשׂוֹר וְדָגִים שְׂאָלוּ, וְלִמ"ד כִּילְפִית דְּגַ טְהוֹר, וְדו"ק: בְּצִלְאֵל זָאב
שְׂאָפְרָאן סִימֵן קַכ כְּבוֹד הַרְבֵּנִי הַמְּוִפְלָג בְּתו"י מו"ה וְלִמֵן יוֹסֵף ה"י שו"ב בַּהֲאֲרֵלוּי. ע"ד

אֲשֶׁר שָׁאֵל לְדַעַת לְעֵנֵן בִּיצָה טְרִיפָה שְׁנוּלְדָה בִּיּו"ט שְׁנִתְעַרְבָה בְּאַחֲרוֹת אִם בְּטִילָה:
תְּשׁוּבָה הִנֵּה ד"ז מְפֹרָשׁ יִנְצָא בְּשׁו"ת צָמַח צְדָק (ס"ו ס"ט) שְׁכַתְּב: בִּיצָה טְרִיפָה שְׁנוּלְדָה
בִּיּו"ט וְנִתְעַרְבָה, אַף דְּלֹא הָיָה דְשִׁיל"מ לְעֵנֵן טְרִיפָה.

מ"מ הָיָה דְשִׁיל"מ לְעֵנֵן יו"ט וְלֹא בְּטָל. וְכ"כ הִפְר"ח וּמ"י וּפּמ"ג ס"ו ק"ב בּמ"ז סק"ז.

עֵי"ש בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה סק"ד. וּבַחו"ר סק"ח יעו"ש.

וְלִכְאוּרָה קָשָׁה מְאֹד מֵתוֹס' תּוֹלִין י"ד ע"א בְּמִשְׁנֵה הַשּׁוֹחֵט בְּשֶׁבֶת וּבִיּוֹה"כ שְׁחִיטָתוֹ
כְּשֶׁרָה. וּבַגְּמ': אָמַר ר"ה וְכו' מִשְׁמִי' דְּרַב אֲסוּרָה בְּאַכִּילָה לְיוֹמָא וְנִסְבִּין חֲבָרְיָא לְמִימְרָ
ר"י הִיא.

וּבַתוֹס' (שָׁם ד"ה וְנִסְבִּין) הִקְשׁוּ: וְהָא אֵינּוּ יָכוֹל לְמַלְחָה בְּשֶׁבֶת ד' וְתִירְצוּ: בְּלֹא מְלִיחָה
נְמִי שְׁרִיָא בְּאַנְמָצָא, דְּדָם שְׁלֹא פִּירֵשׁ מְוֹתֵר עֲש"ה. וּלְפּוֹם רִיחָטָא יֵשׁ לְתַמְוָה עַל קוֹשְׁיַת
הַתוֹס'.

הָא י"ל נפ"מ אִם הִתְחִיכָה נִתְעַרְבָה בְּאַחֲרוֹת, אִם מִטְעַם שְׁלֹא נִמְלָחָה בְּטָלָה בְּרוּב, כְּבִיּו"ד
ס"ו ס"ט סע"י י"ד. אָבָל אִם מִשּׁוֹם שְׁנִשְׁחָטָה בְּשֶׁבֶת אַף אִם נִתְעַרְבָה בְּאַחֲרוֹת לֹא בְּטָלָה
דְּהָיָה דְשִׁיל"מ לְאַחַר שֶׁבֶת.

וּא"כ שְׁפָר קָאָמַר רַב אֲסוּרָה בְּאַכִּילָה לְיוֹמָא אַף אִם נִתְעַרְבָה בְּרוּב חֲתִיכוֹת אַחֲרוֹת מִשּׁוֹם
דְשִׁיל"מ. וּמֵאִי הִקְשׁוּ הַתוֹס' הָא אֵינּוּ יָכוֹל לְמַלְחָה.

הָא שְׁפִיר יֵשׁ נפ"מ אִם נִתְעַרְבָה. וּא"ל פִּינּוּ דְלֵעֵנֵן מְלִיחָה אֵין לוֹ מִתִּירִין שְׁפִיר בְּטָל
לְעֵנֵן שֶׁבֶת ג"כ.

דְּהָא דַעַת הַצ"צ וְכָל הָאֲחֵרוֹנִים אֵינּוּ פִּן. וְאֵין לְתַרְזַן דְּהַש"ס קָאִי לְרַב.

וְרַב הָא סוֹבֵר מִב"מ לֹא בְּטָל (בְּפִסְחִים כ"ט ע"ב. ע"ז ע"ג ע"ב) וְאִם פִּן אַף חֲתִיכָה שְׁלֹא
נִמְלָחָה אֵינָה בְּטִילָה לְרַב.

זֶה לִיתָא. דְּהָא עֵינְקֵר הָאִיסוּר הוּא מִשּׁוֹם דָּם.

דָּם בְּבִשּׁוּר מִיֵּן בְּאֵינּוּ מֵינּוּ. כְּשֶׁ"ף יו"ד ס"ו ס"ט ס"ק נ"ז א)** (א) רָאָה בַחו"ד ס"ו ס"ט
כְּשֶׁם הַפְּלִיטָה וְהָר"ן דְּדָם בְּבִשּׁוּר מִב"מ ע"ש בַחו"ד סק"כ.

וְרָאָה בַח"י הַרְשֵׁב"א בְּחֻלִּין (דָּף קי"ב ב"ד"ה אר"נ א"ש) שְׁכַתְּב וְז"ל: וּבְטְעִימָה אֵי אֶפְשָׁר
דְּטַעַם דָּם שְׁנִתְבַּשַׁל עִם שְׁוֹמֵן אֵינּוּ נִיכָר ע"ש. וְרָאָה בְּשֶׁ"ף ס"ו צ"ח סק"ו דְּכִשְׁטַעְמֵן שְׁוֹה
הָיָה מִב"מ.

וְאִם פִּן דָּם שְׁוֹה בְּטַעְמוֹ לְשׁוֹמֵן וְהָיָה מִב"מ וִי"ל דְּהַמְשָׁנָה מִיִּירֵי דְשְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה בְּשׁוֹמֵן
דְּהָיָה מִב"מ, וְדו"ק:**) וְאֵין הַנְּאָסֵר חֲמִיר מִהָאִיסוּר. כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים בַּכ"מ?
וּלְפַעַנ"ד נ"ל בַּס"ד לְתַרְזַן קוֹשְׁיַתִּי הַנְּזָכֵר.

עַפְי"ד הַרְמַב"ן בְּפָרֵק פִּיצַד צוֹלִין, עַל הָא דְאָמַר רַב דְּגִים שְׁעָלוּ בַקְעָרָה שְׁל בְּשׁוּר אֲסוּר
לְאַכְלָן בְּכוֹתַח נִיתָן טַעַם הִיא. וְהַקְשָׁה: בְּלָאוּ הֵכִי תִיפ"ל מִשּׁוֹם דְשִׁיל"מ ל' וְתִירְצוּ: דְּרַב
סוֹבֵר דְשִׁיל"מ בְּטָל עֲש"ה.

ואם פן לא קָשָׁה מידי קוֹשְׁיָתִי הַנָּ"ל, דְּהַש"ס קָאֵי לְרַב. פְּדָאָמַר ר"ה מְשַׁמְיָן דְּרַב.
וְרַב לְשִׁטְתֵּי סוּבְר דְּשִׁיל"מ בְּטַל. וְאִם פֶּן אַף אִם נִתְעַרְב בְּאַחֲרוֹת בְּטַל אַף לְעִנְיָן שְׁבַת.
וּא"ל דְּהוּי דְּשִׁיל"מ דְּהָא רַב סוּבְר דְּשִׁיל"מ בְּטַל. וְעַפְי"ז נ"ל לְתַרְזַן דְּבְרֵי הַרְמְב"ם בַּפ"ו
מֵהַל' מֵאַפ"א שְׁפָסַק דְּבִשְׁר חַי אָסוּר לְאַוְכְלוּ בְּלֵי מְלִיחָה.

וְקָשָׁה לְדִידֵי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' הַנָּ"ל אִיךְ אֶפְשָׁר לְאַיְכְלוּ בְּשַׁבַּת בְּלֵי מְלִיחָה? וּלְפִי הָאָמוּר,
אַתִּי שְׁפִיר, דְּהַרְמְב"ם מְתַרְזַן קוֹשְׁיַת הַתּוֹס', דַּנְפ"מ אִם נִתְעַרְב בְּאַחֲרוֹת פְּנ"ל, וְלֹא בְּטַל
לְעִנְיָן שְׁבַת מְשוּם דְּשִׁיל"מ.

וְהַתּוֹס' שְׁלֹא תִירְצוּ פֶּן, מְשוּם דְּרְצוּ לְתַרְזַן גַּם אֲלִיבָא דְּרַב שְׁסוּבְר דְּשִׁיל"מ בְּטַל, וְדו"ק:
בְּצִלְאֵל זָאב שְׁאַפְרָאן סִימָן קַכָּא כְּבוֹד הַרָה"ג וְכו' מוה"ר נַחום שְׁעֶכְטִיר נ"י אַבְד"ק
דְּאַרְאָבָאן ע"ד אֶשְׁר הָעִיר בְּנִידוֹן הַשְּׂאֵלָה אִם יֵשׁ דָּם בְּחֻלְב פְּמוּ בְּשׁוּמָן.

וְהָעֲרוֹת מְהָא דְּמִבְּנֹאָר בְּסִי צ"ח סְעִי ט', מְתַשׁוּי הָרָא"ש, דְּחֻלְב וְדָם מְבַטְלִין זַא"ז.
וְהַקָּשָׁה לְפִי מַה דְּפָסְקִינָן בְּסִי ע"ה דְּשׁוּמָן יֵשׁ בּוּ דָם.

א"כ פִּינּוּן דְּהִזִּית חֻלְב לֹא נִמְלַח, שׁוֹב אֵין ס' נִגְד דָּם תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה פְּכָר חֻמְר בְּזוּה הַגְּאוֹן
בְּעַל שְׂיַד יְהוּדָה ז"ל (בְּסִי ע"ה סַק"ד) אִי גַם בְּחֻלְב מְחִזְיָקִין דָּם. וְנַפ"מ בְּחֻלְב חִיָּה.

וְהִבִּיא מִש"כ הַרְמְב"ן ז"ל עַה"ח פ' וַיִּקְרָא (ג' – ט) דָּאֵין טְבַע חֻלְב וְשׁוּמָן שְׁנֵיהּ, דְּחֻלְב
הוּא קָר וְלַח [וְגַם וְעֵבָה וְקָשָׁה לְהַתְּבַשֵּׁל בְּאַסְטוּמְכָה וְכו'] וְשׁוּמָן הוּא חָם וְלַח יַע"ש
בְּרַמְב"ן שְׁפָתַב שְׁשׁוּמָן אֵינְנוּ חֻלְב בְּשָׁמִי וּבְטַבְעוֹ עַש"ה.

אַבָּל יֵשׁ לְהָעִיר מְרַש"י חֻלְבִין מ"ה ע"ב שְׁפָתַב כָּל חֻלְב מִקְרֵי חֻלְב בֵּין טָמֵא בֵּין טָהוֹר,
וְשׁוּמָן אֵינּוּ אֵלָא לְשׁוֹן חֻמְמִים וְכו'. וּבְחֻלְבִין מ"ט ע"ב אֶמְרִינָן: חֻלְב טָהוֹר סוּתָם.

וְעֵינּוּ בְּחֻלְבִין קַל"ז ע"ב דְּלִשׁוֹן תּוֹרָה לְעֶצְמָה וּל' חֻמְמִים לְעֶצְמָן. גַּם הִבִּיא הַנֵּד יְהוּדָה"
(שָׁם) מִמִּש"כ הַב"י בְּסִי ק"ה לְתַמּוּהָ עַל מְנַהֵג הַנְּשִׁים שְׁנֵיהֶם כְּשֶׁנִּמְצָא דְבוּק חֲתִיכּוֹת
חֻלְב אַחַר מְלִיחָה, לְאַחַר שְׁמִנְקֵרִין הַחֻלְב חִיזְרִין וּמּוֹלְחִין הַמְּקוּם הַהוּא.

וְע"ש מִש"כ. וְאוּלַי מִי שְׁהוֹרָה לְהֵם כְּפֹ סְבַר דָּאֵין מְחִזְיָקִין דָּם בְּחֻלְב, לְכַף הַזֶּה הַפָּסַק
בֵּין הַמֶּח וְהַבְּשָׂר וְכו'.

אַף מְצָאֵתִי בְּד"ח פ' כ"ה סִי ר"ג שְׁפָתַב בְּפִשְׁיטוֹת דְּיֵשׁ דָּם בְּחֻלְב, אִם שְׁמָה שְׁפִירֵשׁ דְּבְרֵי
הַגַּש"ד שְׁהִבִּיא הַב"י בְּסִי ע' דְּאֵינְרֵי בְּחֻלְב חִיָּה אֵין נִרְאָה. וְעֵיקָר שְׁצ"ל שָׁם שְׁגַם מְקוּם
הַחֻלְב מְוֹתָר.

כַּמִּש"כ שָׁם בַּהַג"ה וְע"ש. מ"מ לֹא מְצָאֵתִי מִי שְׁיֵאָמַר לְהִיפָּךְ.

וּלְפִי"ז צ"ל מַה דְּאֵיתָא בְּסוּס"י צ"ח דְּחֻלְב וְדָם מְבַטְלִין זַא"ז. הִינְנוּ דְּנִמְלַח הַחֻלְב מִתַּחֲלָה.
דַּל"כ הוּי אֵיסוּר אֶחָד וְצ"ע, עַכ"ל הִיָּד יְהוּדָה'. הָרִי שְׁהָעִיר בְּהָעֲרָתוֹ.

אַף מִש"כ הַנֵּד יְהוּדָה" שְׁעֵיקָר בְּפִי דְּבְרֵי הַגַּש"ד שְׁצ"ל שָׁם שְׁגַם מְקוּם הַחֻלְב מְוֹתָר.
אֵין זֶה עֵיקָר. וְכַדִּי לְהַבִּינָךְ, אֶעֱתִיק לָךְ דְּבְרֵי הַב"י [שְׁבַדְפוּס וּוְאַרְשָׁא] בְּסִי ע' שְׁפָתַב
זַא"ל: כ' בַּהַגַּש"ד מְעַשָּׂה הִי שְׁנִמְצָא חֻלְב צוּנָן עַל דְּגִים מְלוּחִים.

והתיר ר"י מפני שהוא טהור מלוח וטמא תפל. ואני מסופק דכיון שהחלב רך ולח כ"כ, א"א שלא בלע פורתא.

אבל ר' משולם כ' שדם החלב מותר עכ"ל. ובחי' הגהות שם כ' שגם החלב מותר, כצ"ל. וכ"ה בס"א. ומ"מ אין לזה הבנה כלל, ובהגש"ד חפשי ולא מצאתי שם הך ואני מסופק וכו' ובכה"ג האריף בזה.

והנכון מה שפסיים שם, וז"ל: ושמעתי שבש"ד כ"י האי דכתב ואני מסופק, לא קאי על החלב שנפל על דג מלוח, אלא על חתיכת בשר שנפלה בתיף החלב, עכ"ל כה"ג. וצ"ל לפי"ז דהך החלב הוא בקמ"ץ.

ובס' ישן מצאתי הגה"ה כ"י וצ"ל שגם מקום החלב מותר. עכ"ל החי' הגהות.

ראה ביש"ש חולין פ' כ"ה סוס"י פ' שמצא ג"כ להגש"ד הנ"ל והעתיק ג"כ שר' משולם כ' שגם מקום החלב מותר ע"ש. הרי שגירסא זו עיקרית (ולדברי הגש"ד והיש"ש אלו, רמז הש"ף ביו"ד סי' צ"א ס"ק י"א) ומחננתא כהד"ח דר' משולם מיירי בחלב חיה.

ומיהו שייך בחלב איסור דם, ומותר משום דהוי טהור מלוח וטמא תפל כנ"ל. ופשט דברי הגש"ד הוא כפ' דהגש"ד שמע מעשה בשם מהר"י שגמץ חלב צונן על דגים מלוחים, והתיר מטעם דהוי טמא תפל.

וסבר הגש"ד לפום ריהטא דהמעשה הי' בחלב בהמה, ולכך כתב שהוא מסופק דכיון שהחלב הוא לח ורך א"א שלא בלע פורתא. אבל ר' משולם ס"ל דהמעשה דר"י הי' בחלב חיה, ורק משם דשייך בחלב ג"כ איסור דם, ולכן אי לאו דהחלב הי' תפל ה' נאסרים הדגים מדם הבליע בחלב, אף כיון דתפל הי' החלב מותרים הדגים (ואפ"ל להיש מי שאוסר בנוגעים זב"ז, כמבואר בסי' ע' סע' ג', ובמ"א סי' ק"ה סע' י', מ"מ לגבי איסור דם מודה דמותר כמש"כ הש"ף בסי' ע' סק"ז לתי' הא' עש"ה ונהב וזה ברור: (ב) ראיתי בס' שו"ת,, חיים של שלום" (להרב מבאטשאן) בסי' ל"ט שהשיב לאחי שחקר אם יש דם בחלב.

והביא מסי' צ"ח דחלב ודם מבטלין זא"ז ואם איתא דבחלב יש דם אפתי יאסר התעורובית וכי' ע"ש. ודבריו לקוחין מהס', נד יהודה" הנ"ל.

וכל דברי החש"ש בתשובה שם בטלין ומבטלין. ולדונגמא בוא ואראף מה שהערוות לדחות דבר ו שם: א) החש"ש בתשובה שם, הקיף בשני חצ"ל, וכתב: דהמאסף בסי' צ"ח כ' בשם תיבת גמא דחלב ודם הוי שני מינים.

וא"י מה מלמדנו, דהא הדבר מבואר בתשו' הרא"ש המועתק במחבר סי' צ"ח ס"ט הנ"ל] עכ"ל, וטעה בדבר שאפילו דרדקי דבי רב דחד יומא לא יטעה בזה, שנותרב לו חלב בח"ב. פי,, המאסף" היינו הפתחי תשובה בסי' צ"ח סק"ד שפיר מלמדנו בשם ס' תיבת גמא, דדם וח"ב, אין טעמם שנה ע"ש.

וכן הוא להדיא בס' תיבת גמא דף ע"ח ע"ד במאמר לשבועות [ע"ש שמבואר להדיא בנקודות חלב בקמ"ץ]. והחש"ש דיקמה בנפשו דה,, תיבת גמא" קאי על חלב בציר"י.

ב) גם מש"כ החש"ש שם דְּהַכִּי מוֹכַח לְכַאוּרָה מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם פט"ו מהל' מאכא"ס שכ' נִפְל חֶלֶב הַפְּלִיּוֹת לְחֶלֶב הָאֵלֶּי' וְנִימוּחַ הַפֶּל אִם יֵשׁ בְּחֶלֶב הָאֵלֶּי' פִּי שְׁנַיִם מִבְּחֶלֶב הַפְּלִיּוֹת הָרִי הַפֶּל מִוֶּתֶר מֵה"ת שֶׁהוּא מִב"מ וְאָסוּר מִד"ס.

וְאִם מִחֻזְקֵינֵן דָּם בְּחֶלֶב יֵאָסֵר מֵה"ת מִשּׁוּם דָּם וְכו'. וְכ"ת דִּמ"מ לִיפָא אִיסוּר תוֹרָה דְּנִימוּחַ מִסְתַּמָּא ע"י בְּיָשׁוּל מִשְׁמַע.

א"כ אִיסוּר תוֹרָה לִיפָא דְּהוּי דָּם שְׁבִינְשָׁלוּ, דְּהָא הֶרְמֵב"ם ז"ל הוּא מְהַסּוּבְרִים דְּדָם שְׁבִינְשָׁלוּ אָסוּר מֵה"ת עכ"ל. גַּם בְּזָה לֹא דָבָר נִכּוֹנָה, וְלֹא רָאָה דְּבָרֵי הַנִּקְוָה"כ [הַנְּדָפְס בְּסוּף הִי"ד בְּהַשְׁלָמַת דְּבָרֵי הַנִּקְוָה"כ בִּסִּי פ"ז, ע"ש בְּתִי הַב' שְׁפַתְב דְּהֶרְמֵב"ם דִּס"ל דָּם שְׁבִינְשָׁלוּ עוֹבֵר עָלָיו, מִיָּרֵי שְׁבִינְשָׁל דָּם בְּעֵינֵן מִשָּׂא"כ בְּדָם שְׁיִצָּא ע"י מְלִיחָה וּבְיָשׁוּל מוֹדָה הֶרְמֵב"ם דְּאִינוּ עוֹבֵר עָלָיו ע"ש.

וְגַם הַפּמ"ג בִּי"ד ס' פ"ז בִּמ"ז סק"ו צִיָּדָד לְחֶלֶק כּוֹן. הֵגַם שְׁפַתְב דִּבְב"י לֹא מִשְׁמַע כּוֹן ע"ש.

מ"מ לֹא שְׁיָיָךְ לְכַתּוּב בְּפִשְׁטוֹת כָּל כָּף עַל הֶרְמֵב"ם דִּס"ל דָּם שְׁבִינְשָׁלוּ עוֹבֵר עָלָיו, גַּם בְּדָם הַיּוֹצֵא ע"י בְּיָשׁוּל, דְּהָא דְּבָרֵי הַנִּקְוָה"כ רְאוּיָם לְמִי שְׁאֲמָרֵן. וְא"כ נִדְחָה רְאִיָּתוֹ מִהֶרְמֵב"ם לְדְבָרֵיו דְּנִימוּחַ מִסְתַּמָּא ע"י בְּיָשׁוּל מִיָּמִי.

אֲמָנָם פִּשְׁט דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם אֵינָם מוֹכִיחִים דְּמִיָּרֵי דְּנִימוּחַ ע"י בְּיָשׁוּל, דְּגַם בְּחֶלֶב חֵי שְׁיָיָךְ לְשׁוֹן נִימוּחַ שְׁכּוֹן דְּרָף הֶחֱלֵב לֵהִיּוֹת נִימוּחַ. כְּמִבְּאָר בְּש"ס בִּכ"ד.

אָף בִּל"ז יֵשׁ לְדַחוֹת הָרְאָיָה מִהֶרְמֵב"ם, דִּי"ל דְּהֶרְמֵב"ם מִיָּרֵי בְּגוּוֹנָא שְׁנַמְלַח הֶחֱלֵב, כִּמְש"כ הַחֲש"ש בְּעֶצְמוֹ בְּסוּף דְּבָרָיו. וְכִמְש"כ הַס', יְד יְהוּדָה" עַל הַתְּשׁוּ' הָרָא"ש הַנְּל.

ג) וְגַם מִש"כ הַחֲש"ש מֵהַט"ז רִס"י צ"ח דְּחֶלֶב וּבְשָׂר הָוִי מִבֵּא"מ [וְכ"ה בְּש"ף שְׁמ סק"א] וְלְכַאוּרָה תִּיפ"ל מִשּׁוּם דָּם. וּמוֹכַח דְּאִין מִחֻזְקֵינֵן דָּם בְּחֶלֶב עכ"ל.

גַּם זֶה בְּנִקְלָל יֵשׁ לְדַחוֹת דְּאִין רְאִי לִפ"ד הַפְּלִתִי בִּסִּי ס"ט ס"ק י"ד, וְהַחוּו"ד שְׁמ סק"כ, דְּדָם הַנְּפִלְט אִינוּ מוֹרְגָשׁ טַעְמוֹ בְּחֻתִּיכָה ע"ש. וְעֵינֵן בְּגוּוֹר הַסְּפָרְדִי חוּו"ד ס' כ"ט דְּדָם וּבְשָׂר הָוִי מִב"מ בְּטַעְמָא ע"ש ד) וְגַם מִש"כ הַחֲש"ש שְׁמ: אֲמָנָם בְּאֲמַת הַדְּבָר מוֹכַחַשׁ מִהֶטְבַּע דְּמָה לִי שְׁוֹמֵן וְמָה לִי חֶלֶב, כְּמוֹ דְּמִחֻזְקֵינֵן דָּם בְּשׁוֹמֵן ה"ה בְּחֶלֶב עכ"ל אֲמַת תְּפָסִי' לְהֵאֵי גְבָרָא, וְלֹא כִּינּוֹן הָאֲמַת.

וְאִדְרָבָה בְּכָאן כָּתֵב הַיְפוּף הֶטְבַּע. כִּי כְּבָר כְּתִבְתִּי מִהֶרְמֵב"ן ז"ל [עַל הַתוֹרָה] דְּטַבַּע חֶלֶב וְשׁוֹמֵן אֵינָם שְׁוָה, דְּהֶחֱלֵב הוּא קָר, וְהַשְׁוֹמֵן הוּא חָם כְּנ"ל.

וְגַם דָּם בְּטַבְּעוֹ הוּא חָם. כִּמְש"כ הֶטְבַּעִיִּים.

ה) וּמִש"כ עוֹד הַחֲש"ש שְׁדְּבָרֵי הַל"ח בְּפִי הַגִּש"ד דְּהַמְעַשָּׂה הִי בְּחֶלֶב חֵיָה, עֲדִינֵן צָרִיכָם לְיָמוּד דֹּא"כ מ"ט אָסֵר הַר"י ז"ל הֶחֱלֵב הָא שְׁנִיָּהֶם הִיָּתֵר, עכ"ל. כְּאֵן הוֹדָה הַחֲש"ש בְּעֶצְמוֹ שְׁעֲדִינֵן צָרִיף לְלִמּוּד.

כִּי בְּאֲמַת לֹא הִבִּין כָּלֵל דְּבָרֵי הַל"ח. דְּמִי הִגִּיד לוֹ שֶׁהַר"י אוֹסֵר הֶחֱלֵב בְּחֶלֶב חֵי.

הָא לַפְּשֻׁט דְּבַרְי הַגִּישׁ ד' הַר"י ע"כ מִיָּיִר בְּחֻלְב בְּהֶמָּה, כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי לְעִיל לְפָרֵשׁ פֶּל דְּבַרְי הַגִּישׁ ד'. וְגַם מַה שְׁעָלָה עַל דַּעַת הַחֲשׁ"ש לֹאמַר דַּהַר"י אֶסֶר הֶחֱלַב מִשּׁוּם סַפְּנָה דְּדָגִים וּבְשָׂר שְׁאָסוּר.

אִךְ שְׁדַחָה זֶה מְשֵׁם דְּדוֹקָא בְּבִישׁוּל יֵשׁ סַפְּנָה, מִשְׁא"כ בְּמִלִּיחָה. כְּמִש"כ הַט"ז בַּס' ע' סַק"ג, וּבְשָׂ"ה ס"ק ט"ז וְכו' ע"ש.

גַּם בְּזֶה הַחֲשׁ"ש עֲדִינָן לֹא נִפְק מִהַסַּפְּנָה, דְּבַרְי הַפַּמ"ג בַּסִּי ע' בַּשַּׁפ"ד ס"ק ט"ז סִיגִים בַּצ"ע בְּדָגִים שְׁנִמְלָחוּ עִם בְּשָׂר אִי מִתְּר לְבִשְׁלָם אַח"כ ע"ש. וְא"כ גַּם בְּנִידוֹן הַגִּישׁ ד' יֵשׁ לְחַק ר כ.

אֲבָל הָאֵמֶת בַּפִּי דְּבַרְי הַגִּישׁ ד' לַהַד"ח הוּא כְּמוֹ שְׁפִירְשִׁי לְעִיל: (ג) אָמְנָם יָם לְדוֹן בְּזֶה בְּדָבָר חֲדָשׁ, עַפִּי"ד הִיָּד אֶפְרִים בַּסִּי ע"ז שְׁכַתְּב שְׁלִדְעָתוֹ אִין לְאֶסֶר דִּם הָעוֹר כְּלָל מְשִׁים דִּם, דְּמַקְרָא מְלֵא דְּבָר הַפְּתִיב: אִךְ בְּשָׂר דְּמוּ בְּנִפְשׁוֹ וּבְכַרְיָתוֹת כ"א ע"א מְמַעְטִינָן דִּם בְּיָצִים שְׁאִינָן מִין בְּכַר וְכו'.

דִּם שְׁבַעוֹר הַבְּהֶמָּה שְׁאִין עָלָיו שֵׁם בְּשָׂר וְלֹא חָשׁ ב מִין בְּשָׂר כְּלָל עַכ"ל. וְא"כ הֵכָא נְמִי בְּחֻלְב שְׁאִינָן מִן בְּשָׂר.

כְּמִש"כ הַט"ז וְהַשָּׂ"ה בַּרס"י צ"ח הַנְּ"ל. אַפ"י אִם נִימָא דְּמַחְזִיקִין דִּם בְּחֻלְב אַפ"ה אִין לְאֶסֶר דְּמוֹ [וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּזֶה הַגִּירָסָא שְׁבַהֲגִישׁ ד' הַמוֹבָא בַּב"י שְׁלִפְנֵינוּ דְּפוּס וּוְאֶרְשָׁא.

שַׂר' מְשִׁילָם כְּתִב שְׁדָם הַחֻלְב מִתְּר, [וְהַבּוֹן] וְגַם יֵשׁ לְהַעִיר בְּזֶה עוֹד מִהַש"ס כְּרִיתוֹת כ"א ע"א הַנְּ"ל רְאָמְרִינָן: אוֹצִיא דִּם שְׁרָצִים שְׁאִין בְּהוֹן טְמֵאָה מְאָה חֲמוּרָה וְכו' ע"ש. הַרִי דְּמַה שְׁאִין בּוֹ טְוִמְאָה חֲמוּרָה אִין דְּמוֹ אֶסוּר מַה"ת.

וּכְבָר שְׁנֵי חֲכָמִים בְּמִשְׁנָה מְפִירְשֵׁת בַּמַּס' עוֹקְצִים פ"ג מ"ט דְּחֻלְב בְּהֶמָּה טְהוּרָה רַה אִינּוֹ מִיִּטְמָא טְוִמְאָת גְּבִילוֹת ע"ש. וְעַפִּי"ז יֵשׁ לְהַעִיר גַּם עַל הַפַּמ"ג או"ח סִי תַמ"ז בַּמ"ז סַק"א שְׁכַתְּב ד"ח דָּאָם נָפַל גַּה"נ לְתַבְּשִׁיל אִם אִין ס' נֶגֶד הַדָּם שְׁבוּ אֶסוּר הַתַּבְּשִׁיל, דְּאָרְף דָּאִין בְּגִידִין בַּנ"מ מ"מ דִּם יֵשׁ בּוֹ ע"ש.

וְלַהִיא פ' הַנְּ"ל י"ל פִּינּוֹן דָּאִין בְּגִידִין בַּנ"ט לֹא חֲשִׁיבִי מִין בְּשָׂר וְאִין לְאֶסֶר דְּמָם. וְכַמ"ש הִיא פ' הַנְּ"ל לְעַנְיָן דִּם הָעוֹר.

אֲבָל יֵשׁ לְדַחוֹת זֶה דִּי"ל דְּאָרְף דָּאִין בְּגִידִין בַּנ"ט, אַפ"ה חֲשִׁיבִי מִין בְּשָׂר. כְּמִש"כ הַפַּר"ח סִי צ"ח דְּגִיד עִם בְּשָׂר הָנִי מַב"מ.

וְעִינָן פַּר"ת שְׁם וְכֵן יֵשׁ לְהַעִיר עַפִּי"ד הִיא פ' הַנְּ"ל עַל מִש"כ הַפַּמ"ג בַּסִּי ע"ה בַּמ"ז סַק"א דְּנִפְק מַחְזִיקוֹן בּוֹ דִּם ע"ש. דְּהָא בְּזַבְּחִים ל"ה ע"א אֶמְרִינָן דְּמִירָאָה לֹא חֲזִי לְאֶכִּילָהּ, וּמַחְשָׁבָה דִּידָהּ לֹא מַפְגּוּא.

ע"ש בְּרַש"י ד"ה מְוִרָאָה. וְכִינּוֹן דְּלָאוּ אֲנֻכָל הוּא וְדָאִי לֹא חֲשִׁיב מִין בְּשָׂר.

וְא"כ לַהִיא פ' אִין לְאֶסֶר דִּם הַזָּפֵק מִשּׁוּם דִּם כְּלָל, וְצ"ע: (ד) וּבְגוּף דְּבַרְי הַגִּישׁ, גַּד אֶפְרִים בְּדָם הָעוֹר הַנְּ"ל.

יש להעיר מפריתות כ"א הנ"ל דמבואר להדיא דמה שאין בו טומאה חמורה אין דמו אסור מה"ת. ובדיקא שנינו בתולין קי"ז ע"ב, ר"פ העור והרוטב, דהעור אין בו טומאה חמורה.

וא"כ אין דמו אסור מה"ת. וכן יש להעיר על הפמ"ג באו"ח הנ"ל לענין דם שבגה"נ דהא בגה"נ ג"כ אין אין בו טומאה חמורה, כמו שמשמע בפ' העור והרוטב שם אף מצאתי בס' ראש יוסף להפמ"ג במס' תולין דק"א בתוס' ד"ה מאן האי תנא.

שפינים הראש יוסף שם, ועוד דגה"נ אין בו טומאת נבילות. ומיהו המעיין בהעור והרוטב יראה דיש בו טומאת נבילות עכ"ל] אבל יש לדחות משום דאיתנהו במין בהמה טומאה חמורה.

ועיין בתוס' פריתות שם כ' ע"ב ד"ה אכל דם שחיטה ע"ש. ועפי"ז י"ל גם על היא"פ בהא דמתיר דם העור משום דלאו מין בפשר הוא.

דהא גוף הבהמה מין בשר היא בכללה. משא"כ ביצים אוכלא דאפרת הם, שהביצה נפרדה מהתרנגולת ואינם מין בשר כלל [ועיין בפלתי סי' ס"ה סק"א והבן].

וגם יש להעיר טל מש"כ היא"פ שם דהא דאסרינו עור אנוזות או שאר עופות משום דם שבהם. פשיטא דער עוף דרפיף והוא נאכל כמו הבשר, מין בשר חשיב, ודם שבו כשאר בשר הוא עכ"ל.

תימה שלא הבא מהתוס' שבת קי"ז ע"א ד"ה אמר. דעור של עגל הרף ושל עוף הוי כבשר ע"ש.

ועיין בתולין כ"ב ע"א גבי אלו שעורותיהן כבשרן. וברמב"ם פ"א מהל' אה"ט ה"ט ע"ש.

ועוד יש להאריך בזה הרבה, ולא עת האסף פה: בצלאל זאב שאפראן סימן קכב כבוד הרה"ג וכו' מוהר"י מנדרין שליט"א ע"ד השאלה בענין חלב שיש בה קצת אדמומית, ויוכל להיות שיש ס' נגד תערובות דם, ונתבשרה החלב, אם מותר החלב? תשובה (א) הנה עיני כת"ה שפיר חזו מה שהביא בד"ז הגאון בעל פתחי תשובה ז"ל ביו"ד סי' פ"א סק"י בשם חב"י שכתב בטעם האיסור בזה כיון דדם נעפר ונעשה חלב, וכאן כיון דיש אדמומית מוכח דעדיין לא נשתנה הדם לגמרי לחלב ויש בו איסור דם.

וכתב כתה"ר דנראה מזה דאין האיסור מצד תערובות דם אלא הוי כולו איסור דם ומה ענין ששים לזה. אכן דברי חב"י נאמרים רק אם דם נעפר ונעשה חלב.

אבל אנו קי"ל איברי' מתפרקין. כנדה ט' ע"א ובכורות ו'.

וא"כ ע"כ האדמומית בא מדם פצוע בךד או איזה גיד הנפתח לשם. וא"כ יש מקום להתיר אם נראה לעין שיש ס' נגד התערובות דם שבו, עכ"ד.

הנה כבר הרגישו בזה כל האחרונים. וכן קשה על המג"א או"ח סי' תצ"ד סק"ו שכתב שידוע דדם נעפר ונעשה חלב.

וקשה הא אנו לא קי"ל כן. וכן נתקשה בזה הפמ"ג בא"א שם.

ואין תיקמה כל כף אם החב"י ס"ל כהמג"א. ויש להעיר עוד בזה עפ"י ד התוספות חדשים על משניות נדה פ"א מ"ד] דגם חכמים ס"ל דהנקה גורמת סילוק דמים, רק דס"ל דמ"ד בהתחלת ההנקה מתהוה חלב, כלומר מאותן הליחות שהיו ראויין להיות דם, מתהוהוים מ"ד חלב וכו' יע"ש.

והחת"ס ז"ל בחיו"ד ס' ע' פתב דכל זה אמת עפ"י הטבע יע"ש. וכיון שיש אדמומית בהחלב מוכח דלא נתהוה מאותן הליחות חלב פשרה פשאר חלב, רק נתהוה מפל הליחות אינה מיץ אדום.

ונהי זה פמין דם שאינו צלול. ונהי דהתורה התירה חלב נקיה לבנה, אבל מיץ אדום אסור מטעם דם, ול"ש כלל לשער בפשים: (ב) גם מה שכתב כה"ר להתיר בספק אם יש ס' בנד"ד שנתבשל לרוב הפוסקים דס"ל דם שבישלו דרבנן וסד"ר להקל וכשר עכ"פ בלא נידע מהאדמומית קודם הבישול ולפענ"ד יש לדחות היתר זה עפ"י ד החת"ס ז"ל בחיו"ד סי' ע' וסי' ק"ו שכתב דבדם חן הסי יש בו ג"כ איסור אבמה"ח כמו ציר מן הסי.

א"כ אין לדון צד היתר משום שנתבשל ודם שבישלו דרבנן, דנהי דלית פאן מה"ת אסור דם, אבל איסור אבמה"ח לא פקע אף בנתבשל. וכ"כ בשו"ת שם אריה סי' ס"ט, ביתר ביאור קצת, דאע"ג דאין ב"נ מצוה על דם מה"ח, כמש"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהל' מלקים.

מ"מ לישאל יש בזה איסור כמו ציר ורנטב מאמה"ח דלמדין מהא דהטמאין לאסור צירן. פחולין קי"ב ובכורות ו' ע"ב.

ונה רק לישאל נאמר ולא לב"נ. ובשלא קודם שנתבשל, דיש עליו איסור דם א"י איסור אמה"ח לחול על איסור דם, אבל כשנתבשל ופקע מינ' איסור דם מה"ת, מה לא אסור משים אמה"ח.

ולכן בנמצא דם בחלב י"ל דאסור מה"ת אף בבישלו משום דם מן הסי יע"ש. ובמחכת"ה אישתיט מינ' דברי החת"ס הנ"ל: (ג) ונרויח בזה ליישב קושית הפמ"ג יו"ד סי' ק"ה סק"ב על דבכורות ו' ע"ב וחלב מנ"ל דשרי.

וילפי' לה מדאמרה תורה לא תבשל גדי בחלב אמו הא לחודי' שרי. והא כל איסורו משום דם נעפר, ודם שבישלו דרבנן, ומנ"ל מבב"ח דכתיב לא תבשל.

ע"ש מש"כ.

ועפ"י האמור לא קשה מידי, דאף לאחר שנתבשל יש בו איסור דם מן הסי ואסור לישאל, ושפיר ילפנן מבב"ח דחלב שרי. ועיין בפלחי סי' פ"א סק"ז העיר בהא דבכורות, וכתב ז"ל: ועוד נראה דאם חשש איסור חלב משום דם נעפר ונעשה חלב, ולידון דס"ל דם שבישלו דרבנן, א"כ דם שנתהפך לחלב דבישלו מותר מה"ת.

א"כ קשה מאי מיייתי ראי' מן חריצי חלב דחלב שרי, הא גבינות מבושלים מחלב ומהתמצית עושים גבינות, א"כ אין פאן חשש אסור דם, עכ"ל. וילפי מה שכתבתי ניקח,

דאף לאחר שבישלו יש לישראל איסור דם מן החי, מטעם דכתיב הטמאים, לאסור צירן ורונטון.

ושפיר מיייתי ראי' מן חריצי חלב (א) ** (א) עפ"י אתי שפיר מה דסליק אדעת הש"ס בבכורות ו' ע"ב לאסור חלב משום אבר מן החי, לאו דחלב גופי' הוי כמו אמה"ח או בשמה"ח, דחלב לאו אבר מיקרי ולא בשר מיקרי, רק דס"ד לאסור משום דהוי כמו צירן ורונטון דלמדין מהו דהטמאים לאסור צירן ורונטון, והבהמה כולו חי והחלב הוא ציר הינצא מזה החי.

ונ"כ הפלתי סי' פ"א סק"ז להדיא. ובחת"ס חיו"ד סי' ע' וסי' צ"ג יע"ש.

ואפשר להעמיס זאת בכוננת ה, תוספות חיצוניות" שהביא הרי"ט אלגזי, שהק' אמאי לא הוכיחו הש"ס דחלב שרי מדכתיב גבי אברהם ויקח חמאה וחלב ובנדאי לא האכילם איסור.

ותי' בשם ר"י מפריש דסבור שיהם ב"נ ולא נצטוו כי אין זה מז' מציות ב"ל והקשה הרי"ט אלגזי דלמ"ד משום אבמה"ח ס"ד לאסור החלב וע"ז שפיר יש להוכיח מאברהם פנין שהוא מז' מציות ב"נ ולהנ"ל לק"מ דע"כ הס"ד משום אבמה"ח היינו דהוי כמו צירן ורונטון דלמדין מהו דהטמאים כנ"ל וזה רק לישראל נאמר ולא לב"נ ואין זה מז' מציות ואין ראי' מאברהם כמש"כ כ"ז הפלתי.

נראה כי הפלתי פנין בזה מדנפשיה לכל דברי התוס' חיצוניות. ובגוף קו' התוס' חיצוניות והפלתי יש להעיר קצת מתוס' מ"ב' ע"ב בשם הירושלמי דאין למדין מקודם מתן תורה ויש לפלפל ואכמ"ל: **) (ד) ולפענ"ד נראה עוד ליישב קושיות הפמ"ג והפלתי בפשיטות, דהנה ע"כ מה דמהדר הש"ס בבכורות ו' הנ"ל בהיתר החלב, העיקר הוא משום אבר מן החי.

דלטעמא דדם נעפר ונעשה חלב אין אנו צריכין קרא להתירו, שיהי סברא זאת דדם נעפר הוא סברת ר"מ, ואמרינן בנדה ט' ע"א, אר"א מ"ט דר"מ, דכתיב מי יתן טהור מטמא לא אהד. ופירש"י וז"ל: מ"ט דר"מ, מנ"ל לר"מ דדם נעפר ונעשה חלב טהור מטמא חלב מדם עכ"ל וכיון ועיקר סברת ר"מ מהאי קרא גופי' נלמד דחלב מותר, פנין דקרי לי' טהור לגבי דם, אלקא דאינו בסוג דם.

א"כ אין אנו צריכין עוד לקרא דחלב מותר. וכ"כ הרי"ט אלגזי על הל' בכורות פ"א אות ב' יע"ש.

ועפ"י לא קשה מידי קושיות הנ"ל מדם שבישלו. כי מה דמהדר הש"ס בהיתר החלב הוא משום אבמה"ח, ולא למ"ד דם נעפר כנ"ל.

ועפ"י יש לדחות דברי הפלתי בסי' פ"א סק"ז הנ"ל יע"ש: (ה) ומה שכתב כה"ר במה שהעירו האחרונים דלפי מה שחידש המרדכי בהגהותיו פרק הירוע [בסוף תולין סי' תשל"ז] דכל שתחילת ביאתו לעולם ע"י תערובות לא בטל, והוכיח פן מדין יבמה שרקקה דם ומדין ש"ז של זב.

והביא מש"כ המרדכי עוד תירוץ דהך דיבמה ודנב מיירי בנזכר ולכן לא בטל. והקשה דא"כ למה הוצרך הגמ' עוד לטעמא דא"א בלא צחצוחי רוק פינן דנזכר בו הרוק והזיבה. ועוד הקשה, וכתב להגיה ומ"ש המרדכי דמיירי בנזכר, איזה תלמיד טועה הגיה פן. וצ"ל דשם נזכר לכן לא בטל.

וכיוונתו היינו לפי מש"כ הכ"מ בפ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכת' ט"ו בדעת הרמב"ם דס"ל דכל שניזכר האיסור הגם שא"א לבררו אינו בטל, ודלא פהרשב"א. וא"כ פינן שאין מציאות לרוקקת דם במוצצת אלא בתערובות רוק וכן בש"ז בלי תערובות זיבה הוי בגדר נזכר האיסור המיעוט ולא בטל הגם דא"א לבררו.

ונה פוננת המרדכי דשם נזכר המיעוט, והיינו פנ"ל. ובזה מינישב קושיתו ל"ל טעמא דא"א לצחצוחי דם בלא ריק וכן גבי זב פינן דשם ביבמות ק"ה לענין לפסול על האחין מיירי א"כ אפי' יש ספק אם יש צחצוחי רוק פסול וכן גבי זב ולמה צריך לטעמא דא"א. ולהנ"ל א"ש דאם הוי בגדר ספק לא הוי בגדר נזכר המיעוט והי' בטל ברוב. ותירץ בזה קושית המ"ל הל' מו"מ, עכ"ד.

בזה האיר עיני לתירץ קושית גדולה בהא דאמרין בנדה נ"ה ע"ב ומי האף. מאי מי האף, אומר רב בנגרין דרף הפה לפי שא"א למי האף בלא צחצוחי רוק.

ופריך: ורב נחשוב נמי דמעת עינו וכו' יע"ש. והקשה בס' מ"נ דכאן יקשה דבטול הרוק ברוב מי האף וכאן ל"ש תי' המרדכי הנ"ל דבא לעולם ע"י תערובות ול"ב הא תינח במי האף דבא מבפנים שפיר י"ל דל"ב משום דכשפא לאויר הוי בא לעולם ע"י תערובות משא"כ בדמעת עין שהיא מבחוץ לעין ונכנס מבפנים הרי בא לעולם בלי תערובות ושוב אח"כ פשיצא ע"י הפה בטל הרוק ברוב.

עכ"ד הס' מ"נ. והנה לפמש"כ המל"מ בפ"א ממשיכב הלכה י"ד בשם מהר"י אלפנדרי לחלק בין יבמה וש"ז דלא הי' לו חגיגה מיוחדת בלתי תערובות אבל בחלב של בהמה בתחלה הי' באבר מ וחד ואח"כ נקונה והי' לאחדים בזה בטל.

ולפ"ז קשה פאן גם על מי האף דכ"ז שהי' באף נזכר בפ"ע ואח"כ יצא ע"י הפה וא"כ לבטול ברוב. אף אי נימא דלא כהר"י אלפנדרי קשה עכ"פ על דמעת עיניו לבטול ברוב.

ולפי מה שכתב כה"ר בכוננת המרדכי ניקח היטב, דכאן פינן שא"א למי האף בלא צחצוחי הרוק הוי בגדר נזכר האיסור ולא בטל הגם דא"א לבררו. ודו"ק: (ו) ומה שהקשה כה"ר גם לתי' הב' של המרדכי דמשים דבא לעולם ע"י תערובות ל"ב א"כ למה צריך ביבמה ובזבה טעם דא"א לצחצוחי דם וש"ז בלא רוק וזיבה אפי' הוי רק ספק פן הוא פנ"ל נלפענ"ד לנישב עפי"ד התב"ש סי' י"ד ס"ק ט"ז בטעם המרדכי דבא לעולם ע"י תערובות לא בטל, משום דכל שפא לעולם ע"י תערובות הוי לי' פקבוע, וכל קבוע פמע"מ ולא בטל ע"ש.

ואף שאין זה מפורש יוצא מהתב"ש ז"ל אף הגאון רישנ"ז מלבוב ז"ל בהנהות יד שאול על הי"ד סי' י"ד ביאר פן דברי התב"ש ע"ש ועפי"ז לא קשה מידי גם קושיתו דשפיר צריך לטעמא דא"א דאם הוא בגדר ספק שוב הוי קבוע שאינו נזכר ובטל ברוב ודו"ק.

וניש להאריף בְּזוּה, וְלֹא עַת הָאֶסְרָף פָּה: (ז) וּמָה שֶׁכָּתַב כְּתוּבָה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי הַגָּ' לְ דָבָא לְעוֹלָם ע"י תַּעְרוּבוֹת ל"ב, וְכָתַב דְּבָר חֲדָשׁ בְּזוּה, דְּהִנֵּה הַנּוּ"ב חִי"ו"ד סִי' נ"ד כ' דָּלָא נְאָמַר סְבַרְתָּ הַמְרָדְכִי רַק בְּבִטּוּל בְּרוּב וְלֹא בְּבִטּוּל ס'.

אִךְ הִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב יו"ד סִי' י"ד תָּמָה עָלָיו דְּהָא גַם בְּבִטּוּל בִּס' ל"מ רַק נֶגְדַּה הַטַּעַם תַּלְ פְּמוֹת הָאִסּוּר שֶׁנֶּפֶל לְשֵׁם ע"כ מִטַּעַם בִּטּוּל בְּרוּב קְאָתִינָא עָלָה. וְכָתַב כְּתוּבָה בְּמִין בְּאִינוּ מִינוּ שְׁפִיר צָדְקוֹ דְּבָרֵי הַנּוּ"ב דְּהִנֵּה הַסְּבִיר טַעַם הַמְרָדְכִי עִפִּי"ד הָאֶסְרוּנִים לְתַרְזִן סְתִירַת דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי גַבִּי דְשִׁיל"מ כ' לְהִפּוּף, וְכ' דָּאִם הִקְיָתָר הִי' נֶפֶר בִּפְ"ע שְׁפִיר יִשׁ לֹו בִּטּוּל וְאִם הִקְיָתָר לֹא נִיפֵר בִּפְ"ע לֹא בְּטַל, וְטַעַמָּא שֶׁל דְּבָר דְּקָל עֲנִין בִּטּוּל מֵאֶחָרִי רַבִּים לְהַטּוֹת יִלְפִינוּ וְהוּי רַבָּא דְאִיתָא קָמֵן וְלָכֵן גַּם לְעֲנִין בִּטּוּל בְּעִינוּ רַבָּא דְאִיתָא קָמֵן וְהִינּוּ אִם הָרֹוב הִקְיָתָר הִי' נִיפֵר לְעַצְמוֹ קוֹדֵם שְׁנִתְעַרְב, מִשָּׂא"כ כְּשָׂבָא מְעוֹרְב הוּי פְּרוּבָא דְלִיתָא קָמֵן, וְלִפְ"ז כ"ז בִּמְב"מ אָבֵל בִּמְבִשָּׂא"מ א"כ אִם נִתְבַּטַּל בִּס' וְאִין בּוֹ טַעַם הָאִסּוּר א"כ הָרִי הִקְיָתָר נִיפֵר לְעַצְמוֹ בְּטַעְמוֹ וְהוּי כְּמוֹ רַבָּא דְאִיתָא קָמֵן בְּדָבָר הַתְּלוּי בְּטַעַם וְשִׁפְר בְּטַל גַּם פְּמוֹת הָאִסּוּר.

וּבִיבְמָה וּש"ז שְׁפִיר כ' הַמְרָדְכִי אִף דְּהוּי מִבְּשָׂא"מ מ"מ הָרִי הִתָּם אִינוּ תְּלוּי בְּטַעַם וְהוּי פְּרוּבָא דְלִיתָא קָמֵן. עִכְתוּ"ד [עִינֵן בְּאוּר זְרוּעַ הַל' תְּלִיצָה סִי' תַרע"א אִית ג' עִש"ה.

וּי"ל עִפִּי דְבָרֵי ז"ל וְהִבֵּן] וְלְכַאוּרָה הִי' נ"ל לִישָׁב בְּזוּה קוֹשְׁיַת הַשְּׁ"ף סִי' צ"ב ס"ק י"א בְּמָה שֶׁהִקְשָׁה סְתִירַת דְּבָרֵי הַמְחַבֵּר דְּבָסִי' צ"ב סֵעִי ד' כ' הַמְחַבֵּר דְּגַם הַחֲתִיכָה עֲצָמָה חֲזוּרַת לְהִיּוֹת מְוַתְרַת, וּבִרְס"י ק"ו כ' הַמְחַבֵּר דְּהַחֲתִיכָה בְּעֲצָמָה אִסּוּרָה שֶׁהָאִסּוּר שָׂבָה אִינוּ נִפְלֵט מִמֶּנָּה לְגַמְרֵי ע"ש.

וּלְפִמְש"כ נִיחָא, דְּהִנֵּה הַחוּ"ד בִּסִי' ק"ו סִק"א כ' בְּטַעַם הַדְּבָר דְּאֶפְשָׁר לְסוּחְטוֹ אִסּוּר, עִפִּי"ד הַמְרָדְכִי הַגָּ' לְ דָבָא לְעוֹלָם ע"י תַּעְרוּבוֹת ל"ב וּבְעִינוּ שְׁיָהֲנִי הִקְיָתָר נִיפֵר קוֹדֵם שְׁנִתְעַרְב. וּמִשָּׂא"ה הַחֲתִיכָה שֶׁבְּלַעָה אִסּוּר שְׁהִי' עַל הַחֲתִיכָה גּוּפִי' שֶׁם אִסּוּר דְּהָא כְּשָׂהֲנִי הָאִסּוּר בְּתוֹכָה הִיָּתָה מְצַטְרַפַּת לְהַלְקוֹת מִשָּׂא"ה מִשְׁהוּ אִסּוּר שְׁנִתְעַרְב בְּתוֹכָה לֹא נִתְבַּטַּל פִּינֵן שֶׁקוֹדֵם הַבִּטּוּל לֹא הִי' נִיפֵר הָאִתְר דְּהָא הִי' עַל הִקְיָתָר גּוּפִי' שֶׁם אִסּוּר לְכָד לֹא מִבְּטַל לְהָאִסּוּר וְכִסְבַּרְתָּ הַמְרָדְכִי.

ע"ש וּבְהִגָּהוֹת אֶמְרֵי בְּרוּךְ עַל הַחוּ"ד. וְעִינֵן פִּמ"ג סִי' צ"ב שִׁפ"ד ס"ק י"א הִבִּיא בְּשֵׁם ס' בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּתַב דְּבָסִי' צ"ב מִיָּרִי הַמְחַבֵּר בְּאִינוּ מִינוּ חֶלֶב בְּבִשָּׁר.

וּבָסִי' ק"ו מִיָּרִי הַמְחַבֵּר בְּמִין בְּמִינוּ. ע"ש מִשָּׂא"כ בְּשֵׁם הַפְּלִתִי לְהִפּוּף, דְּבָסִי' צ"ב מִיָּרִי בִּמְב"מ בְּבִשָּׁר שְׁמֵן וְחֶלֶב.

וּלְפִי דְבָרֵי כְּתוּבָה ר' שְׁפִיר יִשׁ לְהַכְרִיעַ כַּה, בְּבֵית יִשְׂרָאֵל" וְלֹא מִטַּעְמוֹ שֶׁל הַב"י דְּכָאֵן בִּסִי' צ"ב מִיָּרִי בִּמְבִשָּׂא"מ חֶלֶב בְּבִשָּׁר וְלָכֵן אֶפְשָׁר לְסוּחְטוֹ מְוַתְר, דִּבְמִבְּשָׂא"מ ל"ש סְבַרְתָּ הַמְרָדְכִי הַגָּ' ל.

כִּמְש"כ כְּתוּבָה ר'. מִשָּׂא"כ בִּסִי' ק"ו מִיָּרִי בִּמְב"מ וְשְׁפִיר שְׁיָהֲנִי סְבַרְתָּ הַמְרָדְכִי וְכַהֲחוּ"ד הַגָּ' ל וְלָכֵן אֶפְשָׁר לְסוּחְטוֹ אִסּוּר.

ונה נכון לפי דברי כה"ר. אף גוף דברי כת"ה מאתרי רבים להטות ילפינו רנבא דאיתא קמן דוקא ולכן גם לפניו בייטול פו.

לפי דעתי זה אינו, הן אמת הוא דבכולין י"א רצו לומר דבעי דוקא רנבא דאיתא קמן. אף להמסקנא גם רנבא דליתא קמן מהני.

כמש"כ רש"י להדיא בכולין י"ב ע"א ד"ה פסת, דאתרי רבים משמע אף רנבא דליתא קמן. גם בגוף דינו שחדש כה"ר דבמבשא"מ צדקו דברי הנו"ב דל"ש סברת המרדכי. עיין בנד אפרם בסוף הל' תערוכות, שפכת: בין במינו בין באינו מינו ל"ש סברת הנו"ב. ע"ש שדבריו נכונים מאד.

ואף שהפ"ח בסי' צ"ח סק"ח מחלק ג"כ בין שיעור ס' לביטול ברוב ע"ש גם דבריו ז"ל תמוהים, וכבר תמה עליו הבית מאיר שם. וכ"כ הפמ"ג בג"ו שם.

וכן הוא האמת, ואין להאריך. וראיתי בשו"ת חת"ס חאו"ח סי' קל"ח שחיידש להיפוך דהמרדכי בפ"ק דשבת המובא ביו"ד סי' ק"ב דכל איסור שלא ה' ניכר קידם שנתערב בטל אף בדשיל"מ, היינו במב"מ שביטל מה"ת וכו' אבל במין באינו מינו דתליא בטעמא או בחזותא בזה אם הי' תחלת ביאתו לעולם ע"י תערוכות לא מהני לי' ביטול.

ע"ש מילתא בטעם לשבח. ועפ"ז י"ל קושית הש"ך בסי' צ"ב ה"ל ויש להכריע עפ"ז דדברי הפלתי דבסי' צ"ב מייירי בשר שמו וחלב, עיין בסי' צ"ח בש"ך סק"א ולכן אפשר לסוחטו מותר דלא שייך טעם החו"ד בסי' ק"ו ה"ל, אבל בסי' ק"ו מייירי המסחר במין בשאינו מינו ואז בא לעולם ע"י תערוכות לא בטל כהחת"ס, ושייך טעם החו"ד ולכן אסור אפשר לסוחטו.

אף המעיין בחת"ס ז"ל בטעמו יש לדחות דברי ה"ל: (ח) ומה שכתב כה"ר ד"ח דאפילו אם יש ס' לא בטל, הטעם שכ' הפמ"ג בסי' ק' במ"ז, דכל שיש חזותא הוי פניכר האיסור ולא בטל ובפרט בספק ס'.

והנה פעין השאלה הזאת באה כמה פעמים לפני, ובחנתי ונסיתי, וצויתי לשפוך החלב בכלי זכוכית, וראיתי פי לאחר איזה שעות או עכ"פ בחצי יום הדם נופל על השולים למטה והחלב היה נקי למעלה בלי שום מראה דם.

פעין דאמרינו בכולין קי"א ע"ב דמא דבשרא שפן. ופירש"י: יורד לשולי הכלי ע"ש.

ובנד"ז נלפענ"ד להתיר, דהא אין פאן חזותא פלל, ואין לחוש שמא נשאר עוד דם הרבה מעורב בחלב שלא נשתקע למטה וליכא ס' בחלב נגד הדם. כדמוכח בשבועות ו' ע"א, אמרו: דומה לארבע כוסות של חלב, אחז נפלו לתוכו שתי טיפין של דם וכו' שפולן מראות לוכן הן יעו"ש.

הרי דמצינו בחלב מעורב בטיפי דם שחלב א' לכן יותר מחלב אחר. ראה בר"ש במס' נגעים פ"א ריש משנה א', כתב שיש שלגים שמשמנים שזה לכן מזה יע"ש.

והוא הדין בחלב אפשר שהוא פו. עכ"פ בחלב מעורב בדם גם שהוא לכן אפשר ש עוד הרבה דם מעורב שצריכה להיות לכן יותר, ואין אנו בקיאים כל כך להבחין במראות.

אָבֵל זֶה אֵינוֹ, כִּינּוֹן שְׁאֵנוּ רֹאִין שְׁהַחֲלֵב שְׁלִמְעָלָה הִיא נָקִי וְלָבֵן אַף אִם יֵשׁ בְּתוֹכּוֹ דָם מְעֹרָב, וְדַאי יֵשׁ ס' בְּחֵלֶב נֶגֶד הַדָּם הַמְעֹרָב, מֵאַחַר שְׁאִין נִרְאֶה בְּהַחֲלֵב שׁוּם אֲדָמוּמִית וְהוּא לָבֵן וְנָקִי וְלֹדְעֵתִי נִרְאֶה לִי לְהִבְיֵא רְאִיָּה לְזֶה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵס סוּטָה ט"ז ע"ב ד"ה מְבִיא מִים שְׁדָם נִיכָר בְּהֵם וְכַמָּה רְבִיעִית: וּא"ת וְכִי אֵינוֹ נִיכָר בְּיוֹתֵר מְרַבֵּיעִית וְהָא תָּנִן בַּפ"ז דְּמִקְנָאוֹת וּבְחֻלִּין כ"ו ע"א וּבְמִכּוֹת ג' ע"ב ג' לְגִינ מִים חָסֵר קוֹרֵטֵב שְׁנֹפֵל לְתוֹכֵן קוֹרֵטֵב יֵין וּמְרַאֲיָהֶם כְּמִרְאֵה יֵין, אֲלֵמָּא דְאַפִּי יֵין נִיכָר בַּג' לְגִינ וְכַש"כ דָּם דְּסָמִיק טָפִי. ע"ש מַה שְׁתִּירְצוּ דְנִיכָר הַיֵּינוּ מִמְשׁוֹת דָּם וְלֹא בְּשִׁינוּי מְרַאֲה בְּעֵלְמָא. וּמְבֹאֵר בַּב"ב צ' ע"ב שְׁשִׁיעוֹר קוֹרֵטֵב א' מְשֻׁמוּנָה בְּשִׁמְיִנִית בְּלוֹג.

רְאֵה בַב"י יו"ד רִישׁ הַל' מִקְנָאוֹת ס' ר"א. וּבְתוֹסֵס ר"ה י"ג ע"א ד"ה חָסֵר וְאִם כֵּן הַקוֹרֵטֵב הוּא חֲלָק א' מַס"ד בְּלוֹג, וּבַג' לְגִינ יֵשׁ יוֹתֵר מַג' פְּעָמִים שְׁשִׁים דְּהֵינּוּ עוֹד י"ב חֲלָקִים.

וְהָרִי דַעַפ"כ הַמְרַאֲה מִים מְשֻׁמָּה בֵּינֵן, וּמַכַּש"כ דָּם דְּסָמִיק טָפִי וְדַאי נִשְׁתַּמָּה הַמְרַאֲה בַּג' לְגִינ, וּמַכַּש"כ חֲלָב דְּחֻוּרִיר טָפִי מִמִּים, וְדַאי דָּדָם דְּסָמִיק מְשֻׁמָּה מְרַאֲיָתוֹ עַכ"פ בַּג' לְגִינ כְּמִים וַיֵּין.

וְאִם כֵּן כָּאֵן דְּלֹא נִשְׁתַּמָּה הַמְרַאֲה וְהַחֲלֵב הוּא לָבֵן וְנָקִי, וְדַאי יֵשׁ הַרְבֵּה יוֹתֵר מַג' פְּעָמִים ס' נֶגֶד הַדָּם וְכֹשֶׁר בְּפִשְׁטוֹת, וּמִהַדָּם שְׁנֹשְׂאָר לְמִטָּה לֹא אֵיכָפֵת לֵן כָּלֵל, דְּהָרִי הַחֲלָב שׁוֹפֵךְ מִמֶּנּוּ וְהוּא לָבֵן וְנָקִי, וּבְשִׁעָה כְּשֶׁהִי מְעֹרָב לֹא חִיִּישִׁינוּ, דְּהָא לֹא עֲמַד מַעַל"ע וְלֹא קִיבֵל הַחֲלָב טַעַם מִהַדָּם, דְּהָא לֹא הִי כְּבוֹשׁ מַעַל"ע בְּיַחַד.

אָבֵל אִם עֲמַד הַחֲלָב שְׁיַעוֹר כְּבִישָׁה מַעַל"ע [וְאַח"כּ הַדָּם נוֹפֵל לְמִטָּה] בְּהָא אֵיכָא לַעֲיוֹנָא הַרְבֵּה. הֵנָּה הַפּמ"ג בְּפִתְיָה לְהַל' מְלִיחָה סוּבֵר דָּדָם כְּבוֹשׁ דְּאוֹרִיִּיתָא.

וְכ"כ בַּסִּי ע"ג בַּשַּׁפ"ד ס"ק י"ד. וְעֵינֵן בַּסִּי ק"ה בַּשַּׁפ"ד ס"ק ב' הִבְיֵא בְּשֵׁם או"ה דָּדָם כְּבוֹשׁ אָסוּר מַה"ת.

וְכ"כ בַּסִּי ע' בַּשַּׁפ"ד ס"ק י"ח. וְצַע"ג עַל מַש"כ הַפּמ"ג בַּסִּי ק"ה ס"ק ב' הַנִּזְל דְּמִשְׁמַע מַאו"ה דְּהוּא ד"ת.

וְהַחוּ"ד ס' ק"ה ס"ק ה' מְבִיא בְּשֵׁם או"ה לְהִיפְךָ, דָּדָם כְּבוֹשׁ הוּא דְרַבָּנָן. וְכ"כ בַּחוּ"ד ס' ע' ס"ק ו' וְעֵינֵן בְּשׁו"ת כְּתֵר כְּהוֹנָה ס' ל"ו מְשֻׁמָּע שְׁסוּבֵר דָּם כְּבוֹשׁ דְרַבָּנָן.

וְאִם יֵשׁ סָפֵק אִם יֵשׁ ס', לְהַפּמ"ג הוּי סָפֵק ד"ת. וְלְהַחוּ"ד וְכ"כ הוּי סד"ר לְהַקְלֵ: (ט) אָף לְפַעַנ"ד נִרְאֶה דְבָר חֲדָשׁ בְּזֶה לְהַתִּיר אַף אִם עֲמַד הַחֲלָב מְעֹרָב עִם הַדָּם מַעַל"ע וְאַח"כּ נִשְׁקַע הַדָּם לְמִטָּה.

דְּהָרִי בְּר"ן חוּלִין קי"ב ע"א עַל הָא דְבִי דוּגִי דְמִשְׁדָּא בְּהַ תְּרִי גְלִילִי דְמִקְלָחָא וּמִשְׁפָּיִיָּה. וְהַקְשׁוּ הַתּוֹסֵס וְהָרִא"שׁ וְהָר"ן מֵאִי מְהַנִּי הַגְּלִילִי דְמִקְלָחָא הָא הַשְׁנוּמָן וְהַדָּם חֲמִים הֵם וּבְלַעֲי מְהַדְדִי.

וְכַתֵּב הָר"ן: וְכ"ת דְּמִשְׁקָה מִמְשָׁקָה לֹא בְלַעֲי מְהַדְדִי אַפ"ה אָסוּר הַכְּלִי וַיֵּאָסוּר הַשְׁנוּמָן מִחֲמַת פְּלִיטַת הַכְּלִי עַש"ה. וְכ"כ הַרְשֵׁב"א בַּח' בְּשֵׁם הַרְמְב"ן.

וכ"כ בת"ה ובמשה"ב שם הביא לשון הרמב"ן שכ' אין לחוש לבליעתן שאין לח בולע מלח. והב"י בסי' ע"ו הביא להר"ן הג"ל.

ועפ"י"ז י"ל במש"כ הב"י סי' צ"ב בשם האגור בשם הא"ז לענין לח בלח אי אמרינן נעשה נבילה ודו"ק ואם פן אפוא בנו"ד נמי פיון שהחלב שלמעלה נקי, והדם נשאר למטה, אף אם עמד החלב מעל"ע מותר, פיון דלח לא בלע מלח רק שנתערבו וכל שפריש ח' מחבירו מותר.

הכא נמי לא בלע החלב כלל מהדם, וכיון שפרידו, דהיינו ששופך החלב הנקי ולבו, תו אין לחוש אף אם עמד מעל"ע, דהא לא בלעי מהדדי. וכי תימא דהא עכ"פ הכלי אסור אם הי' פבוש מעל"ע ונאסר החלב מהפלי, כמש"כ הר"ן הג"ל דנאסור הכלי ונאסור השומן מחמת פליטת הפלי, דזה הוי לח מיבש שכולע מהדדי.

י"ל דהא אין הפלי בולע מהדם אלא לפי ערוך, א"כ אף שאין ס' בחלב נגד הדם, מ"מ נגד בלוע זו מסתמא יש ס', ודו"ק. ואף שהתוס' והרא"ש אינם סוברים פהר"ן.

מ"מ בכבוש י"ל דהכל מודים פיון דצונן הוא בלח מלח אינו בולע טעמים מהדדי רק שנתערבו וכל שפריש א' מחבירו מותר. וראייה ברורה לזה, דהרי הט"ז בהל' חלה סי' שכ"ד ס"ק ט"ו הביא דברי מהרי"ו: ועל העיסה שלא נטלו ממנה חלה ונתבשלה איכא תקנה כגון ליטול ממנה חלה לאחר שנתבשלה ויבזח ממנה שישער בעיסה יותר ממאה וא'.

והב"ח דחה דברי מהרי"ו דאין שייך ביטול בא' ומאה אלא פשפכר הורמה ואח"כ נפלה לתבשיל. משא"כ פאן פשיפריש יתקון כל מה שנתבשל.

והט"ז סובר כמהרי"ו. ועיין בדג"מ קמא שכ' דדברי הב"ח נכונים, דאי כט"ז קשה ממשנה פ"ד דדמאי, וחו"ל י"ד ע"א, ועירובין כ"ו וב"ק ס"ט.

דתנו הלוקח יין מבין הפותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה וזה מיירי בע"ש בין השמשות, ומפריש אחר השבת. והרי פבוש מעל"ע.

וע"כ כהב"ח, עכ"ד. ולפי מה שפכתתי דכבוש הכל מודים דאין לח בולע מלח, וכל שפריש אחד מחבירו מותר.

לא קשה מידי ממשנה הג"ל, דיינו בינו הוי לח בלח ולא בלעו כלל מהדדי, רק שנתערבו, וכל שפריש אחר השבת אמרינן הוברר הדבר למפרע, שאלו הב' לוגין, הן התרומה, ושרי.

ומכש"כ לפמש"כ הב"ח בעצמו בסי' צ"ח לענין מש"כ המרדכי בנפל חלב לתוך רותב בשך ישפוך עליו מים צוננים ויסיר כל השומן הצף והנשארו מותר אפי' ליכא ס'. וכתב הב"ח הטעם משום דבתערובות לח בלח ליכא שום נתינת טעם מאחד להשני רק שנתערבו וכשפריש ומבדיל האיסור מן ההיתר נשאר ההיתר בלבדו, עכתו"ד.

ולא קשה מידי קושית הט"ז בסי' צ"ח סק"ז. וכ"כ בהגהות אמרי ברוך על היו"ד שם לתרץ קושית הט"ז ופ"ק ס"ק ט"ז ע"ש.

אם יש לצדד להקל, מטעם שפתיב הרמ"א ביו"ד סי' קכ"ד סעי' כ"ד, דבזה"ז דעפוי"ם לאו עובדי ע"ז הם, אם נגע ביין ע"י דבר אחר, אע"פ שיודע שהוא יין, וכונן ליגע בו מותר אפילו בשתייה כו': תשובה (א) פתח אַמרי, לא אוחיל עד אם דברתי דברי.

פי הנה דעת לנבון נקל, שאין רוח חכמים נוחה להקל, במקום שיש לחוש לתקלה וקלקול. וכבר נודע מה שהיה מורגל בפה קדוש ה, חתם סופר" ו"ל, לומר: ,,הקדש אסור מן התורה".

כמש"כ בשו"ת ח"ס או"ח סי' קמ"ח. ובפרט בדור פרוץ, ,,שכל אלה ביין שגו, פקו פליקה".

,,בארנח חיים פן תפלים נעו מעגלותיה!" ונראה פשוט דבכל פהאי גונא, אסור, משום לך לך אמרין סחור סחור לכרמא לא תקרב.

כע"ז נ"ח ע"ב. ע"ש ברש"י ד"ה אסור, וכן אמרו עוד (שם נ"ט ע"ב) כמ"פ, דגזרו רבנן בכת עכו"ם" לאסרו בשתייה, משום הרחקת עבירה, אע"ג דלא נגע.

ובהדיא אמרינן (שם ס' ע"א) ,,בכחו כ"ע לא פליגו דאסור [ופרש"י: היכי דענבים נסחטים מפחו, כגון שעולה על הנסרים ומכבדים] וגם בכת פחו הנה עובדא ואסור ר"י מנהר פקוד", ופירש"י: כח פחו כגון שמגלגל הגלגל וכו'.

ע"ש בתוס' וברא"ש לענין ג' פחות ע"ש. ועיין ע"ז ע"ב: והכי פסקינן בש"ע יו"ד סי' קכ"ה סעי' א' וסעי' ב'.

וע"ש בש"ש סק"ד דלכתחלה אסור אפילו בעשרה פחות ויותר ע"ש. הן אמת דהש"ח שם בסק"א ובסק"ב ובסק"ג מסיק ד דלדין דקיי"ל דעפוי"ם בזה"ז לאו עעכו"ם הן, הפל שרי במקום הפסד ע"ש.

וגם במגע העכו"ם בכוננה ע"י ד"א. פתיב בסי' קכ"ד ס"ק ע"א שקבל מאביו הגאון ו"ל שאין להקל מטעם עכו"ם בזה"ז לאו עעכו"ם הן, אלא במקום הפסד.

וכן ראה ג"כ מפמה גדולי הוראה. וגם הביא מס', אפי רברבא" שהביא דברי הרב הג"ל.

וכתב עלה: ואין להקל בזה רק בהפסד מרובה. ועוד פתיב הש"ח שם שפציא בתשו' מהרי"ל סי' ל"ח, דכ' דמגע עכו"ם בכוננה ע"י ד"א, בזה"ז אין להתיר אלא במקום הפסד מרובה.

ונהי דהרב והנמשכים לדעתו לא ס"ל הכי. אולי לא ראו דברי מהרי"ל.

ואפשר אי הנה שמיע להו, לא הו מקילין כל כך ע"ש. ועינתי בגוף תשו' מהרי"ל וראיתי שכתב ו"ל: ואע"פ שאנו מדמין להתיר מגע גוי בזה"ז ע"י ד"א בכוננת מגע אם היינו רואין מעשה יש להתנישב בדבר וכו' עכ"ל.

כש"כ להט"ז בסי' קכ"ד סוס"ק ל"ב שאין להתיר, שהרי פתיב להדיא ו"ל: דאע"פ שכ' הרמ"א להקל במגע עכו"ם בזה"ז. מ"מ כח העפוי"ם אסור אפילו בזה"ז וכו' עכ"ל.

וע"ש בדג"מ שהשיג עליו ע"ש א)** (א) אמר בן המחבר ראה בחידושי הגאון רעק"א ו"ל (שם) שהתפלא ג"כ על הט"ז בזה והוכיח דכחו לא גרע לענין זה ממגעו, וכמו

דקיי"ל להתיר בזה"ז מגעו שלא בכוננה, פן יש להקל גם בכחו ע"ש וראוה בס' מקור מים חיים (שם) שהביא פן מדברי הראב"ד בס', ותמים דעים" שפכת להקדיא דאין לחלק בין מגעו שלא בכוננה, ואם מגע שלא בכוננה מותר, גם כחו שלא בכוננה מותר ע"ש.

אולם בס' מטה יהונתן (שם סעי' א') כתב: דמסתבר לחלק בזה בין נגיעה ובין פס, ואין להקל גם בזה"ז רק בנגיעה שלא בכוננה, אבל בכוננה יש להחמיר ע"ש. ראוה בס' יין המשמח (יו"ד סי' קכ"ה סק"ה) שהכריע לדינא וכחו שלא בכוננה חמור בזה"ז יותר מנגיעה שלא בכוננה, ואין להקל גם בזה"ז בכחו שלא בכוננה, אם לא בצירוף סניף פגון במזיגה.

ע"ש ובהגהות שפסוף הס' אות ל"ו. ראוה בס' כנה"ג בהגהות הטור (שם אות ד) שהביא בשם תשו' מהר"ם ריקאנטו ו"ל להחמיר גם בכח פחו שלא בכוננה לאסור בשתיקה גם בזה"ז יעו"ש: חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט)** אבל שלא במקום הפסד, לכ"ע אין להתיר פנ"ל ופשיטא דאפ"ל במקום הפסד אין להתיר רק בדיעבד, אם איננו לאחז פו, דרף מקרה לא טהור.

אבל חלילה להתיר פן לכתחלה תמידין פסדרו, משום לך לך אמרין נזירא לכרמא לא תקרב. ואפ"ל ע"י עשרה פחות ויותר אסור, פאמור.

ולא זו בלבד, אלא עוד חקתי ודרשתי ושאלתי היטב לסוחרים יין הפשרים, והגידו לי, פי הן אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל, העושים יין ע"י,, המאשין", שאי אפשר פלל לשמור את הנכרים העובדים אצל,, המאשין" שלא יגעו ביין גופ"ל,, ואין אפטרופוס ליין", פנודע ומי ימלא לבו להביא תקלה על ידו להתיר.

היה לא תהיה! (ב) ואין לומר בנד"ד גם לכתחלה הוי פדיעבד, ובמקום הפסד מרובה, הואיל דאיכא דוחקא דציבורא למישתי יין. והיכא דאיכא דוחקא דציבורא למישתי יין, פכהאי גונא, חשבינן זאת להפסד מרובה.

אמנם זה ליתא. ואדרבה איכא שמעינן מהתה"ד סי' ר"ד לענין מש"כ דהיכי דאפשר למפנר לנכרים, לא הוי הפס"מ, ואפ"ל שהיין פיוקר באותו שנה, ובדוחק יש לצבור יין לשמות, אין להתיר.

וא"ת בנד"ד הואיל ואיכא דוחקא דציבורא לשמות יין יש להתיר פמו בהפס"מ. נראה להביא ראיה דלא אמרינן הכי.

מנדה ט' ע"ב, דאמרינן: מאי שעת הדחק. א"ד שני בצורת הוי וכו'.

ופירש"י: ואיכא הפסד מרובה וכו'. ולא רצה לפרש שני בצורת הוי, והוי דוחקא לאוכל טהרות.

אלא ע"כ לא שרינן משום הכי, אלא משום הפסד הקילו, דהתורה חסה על ממונם של ישראל וכו' עכ"ל [ועיין לעיל ברש"י נדה ו' ע"ב ד"ה שעת הדחק ועיין פאן בהגהות מהר"צ חיות] הרי מבואר להדיא בתה"ד דדוחקא דציבורא ליין, לא הוי פהפסד מרובה ואפילו אם נימא דבנד"ד איכא גם הפסד מרובה לבעל היין גופייה, אם לא נתיר לו למפנר היין לישראל.

מ"מ אין להתיר בכהאי גוונא לכתחלה תמידין פסדון פנ"ל: (ג) ועוד נלפענ"ד דגם במקום הפסד מרובה, אין להתיר רק לבעל היין מפני הפסדו, אבל אחרים למה יקנו ממנו לכתחלה. וכעין זה כתב בס' דעת קדושים (בכלל הפס"מ אות י') ונ"ל: צ"ע איך מתירין לכמה דברים בהפס"מ בעניני טריפות, מה שיהי' הפסד לטבח, דמ"מ איך הותר לקונים לקנות, הא לגבי דידהו לאו הפס"מ הוא.

וצ"ל דאם נטריף לטבח, יתניקר השער מהבשר, וגם יהי' דוחק לקונים וכו' עכ"ל, וכ"ו לא שיקף במוכר יין, אם לא נתיר היין לבעל היין, לא יתניקר השער עי"ז, כמוכר. ובפרט במדינתנו שהיין מצוי, כאמז"ל (במד"ר סדר לה סי' י"ז), בכל מקום שישו של נכרים מצוי, יין של ישראל נמכר בזול" ע"ש.

ונראה זה מצאתי בשו"ת, חתם סופר" (חאו"ח סי' ס"ה) שכתב ונ"ל: ואשר נפשו בשאלתו אודות יין שלא הותר אלא בהפס"מ, אם יש למנוע מלקדש עליו ולכרוף עליו בהמ"ז, אלא טוב לקדש על הפת, ולכרוף בלי פוס.

כבר כתבתי בתשו' דקל כיו"ב לא הותר אלא לבעל היין וב"ב משום הפסדו, אבל אחרים למה יקנו ממנו לכתחלה. וקרוב הדבר שמתחייב להודיעם, ואם לא הודיעם ומכר סתם, אפטר הנה מיום במקח וחוזר.

אף בנידון שאלתו, שהוא מפת מדינה ולא נמצא שום אחר, כי אם באופן הנ"ל, ואי אפטר לצבור בלא יין, ע"כ הותר לכל. רק לבעלי הנפש המחמירים על עצמם מ"מ נראה לי דלאו כל פמיניני' להחמיר במקום מצוה.

ואין לה הפס"מ גדול מזה. וסברא זו עיין בתה"ד סי' ל"ב.

ע"כ יקדש על היין. ומדהותר לקדש עליו, הותר לכל הסעודה וכו' עכ"ל.

ותמהני על החת"ס ז"ל שלא הביא מתה"ד סי' ר"ד הנ"ל, דמבואר מדבריו להדיא דדוחקא דציבורא ליין לא נחשב להפס"מ. ומש"כ החת"ס ז"ל דאין להחמיר במקום מצוה, ואין לה הפס"מ גדול מזה אדרבה איפכא שמעינן מתה"ד שהרי כתב: ,,שבדוחק יש להם לשותות יין בכל השנה".

ומשמע דאף בשבתות יש להם דוחק. ואעפ"כ לא הותר עכ"פ לצרוף קידוש לשבת, להחשב זאת להפס"מ.

אלא ודאי לא שמיע ליה, פלומר לא סבירא ליה לחשוב זאת להפס"מ. שיהי' יכולין לקדש על הפת, כפסחים ק"ו ע"ב, דרב זימנין דחביבא עלי' ריפתא, מקדש אריפתא, ועיין ש"ע או"ח סי' רע"א סעי' י"ב, וסי' רע"ב סעי' ט' [ומטעם זה השיגו האחרונים על השו"ת באר עשוק.

מוכא בבאה"ט או"ח סי' רע"ב סק"ב. ע"ש ובשו"ת בית יהודה יו"ד סי' כ"ב.

ושאלות יעב"ץ סי' מ"ה. וברכ"י או"ח סי' קצ"ו.

ובתפארת ישראל ברכות פ"ו אות ד' עש"ה. ויש לפלפל הרבה ואכמ"ל: (ד) עוד נראה דלהפוסקים דס"ל דלא שרינן מגע עכו"ם צ ע"י דבר אחר גם בזה"ז כי אם בהפס"מ.

עכ"ז היכא דיכולין למכרו לעכו"ם, לא מיקרי הפס"מ. ואע"ג דביי"נ קיי"ל דאפי' יכול למכרו לעכו"ם, מיקרי הפס"מ.

כמש"כ הרמ"א בסי' קכ"ו סעי' ב'. ומקורו נובע מהתה"ד סי' ר"ד הג"ל ועיין בב"י ובט"ז ב"ם סק"א, ובש"ך סק"ג וסק"ד, פ"ן דאיכא זלזול קצת במכירתו לעכו"ם מיקרי הפס"מ ע"ש מ"מ לפמש"כ בס' ראש אפרים ועל טריפות הריאה סי' ל"ט ס"ק קס"ד) לפרש פוננת התה"ד דהקיל ביי"נ, משום דאיכא תרנוניהו, שצריף לזלזל קצת במכירה לעכו"ם, וגם איכא דוחקא דציבורא.

אע"פ דמוכח דכל דאפשר במכירה לעכו"ם, חשוב הפסד מועט. וגם מוכח דדוחקא דציבורא לא הוי כהפס"מ.

מ"מ פ"ן דאיכא תרנוניהו, ביי"נ דאקילו בי' רבנותא, לא דייקינו פולי האי להחמיר. ועפי"ז תמה שם על הרמ"א הג"ל, שלא הזכיר פ"ל מענין דוחקא דציבורא ל"ן.

והעיר עפי"ז על הט"ז עש"ה. וא"כ עפי"ז היכא דליכא דוחקא ל"ן, כמו במדינתנו ש"ה"ן מצוי [ובנגל נוכל למצוא יין פשר, אם רק רוצים לעשותו בהפקר, ולשמרו ממחללי שבתות בפרהסיא] שפיר יש לומר, פ"ן דאפשר למכרו לעכו"ם, אעפ"י שצריף לזלזל קצת במכירה לעכו"ם, לא מיקרי הפס"מ ראה עוד בס' ראש אפרים (שם ס"ק קס"ה) ש"הביא מהב"ה וקאו"מ מש"כ על הרמ"א הג"ל.

וכתב ע"ז הרא"פ: דאע"פ שהתה"ד נקט במילתיה שצריף לזלזל קצת במכירה. מ"מ מיקרי אף בגוונא שזה הזלזול מעט עולה הרבה וזה מבוואר ממש"כ התה"ד ראה מתרומה דמדמע חשוב הפסד מועט [פגיטין נ"ג ע"א].

וב"ק קי"ז ע"א] אע"פ שצריף לזלזל במכירה. ולא מפליג בין רב למעט, עכ"ל.

ואח"ז פקפק בגוף ראית התה"ד. והביא מתנבות נ"ח ע"א, דמשמע התם, דדמי חולין, הוא קרוב קצת לפלים בדמי תרומה.

דאל"כ הא דאמר רשב"ג כ"מ שהזכרה תרומה נותנן לה תרומה פלים בחולין, דלא מסתבר שבשביל שיהי' לה בריחה, יתני לה כ"כ הרבה יותר וכו' עכ"ל, ובאמת המעיין שם בפירש"י ד"ה ר' יהודה, ובד"ה נותנן לה.

כ' וז"ל: קסבר לא מטרחינן לה למכור בשווייה, אלא נותנין לה תרומה הרבה, כדי שתתנגה בזול, ותמצא לוקחין הרבה וכו' עכ"ל [עיין ירושלמי פתיבות פ"ה סוף ה"ג ובק"ע ומרה"פ ד"ה נותנין] נראה דיש לדחות דאינו מוכח מכאן דדמי חולין הוא קרוב לפלים בדמי תרומה, דרק משים דלא מטרחינן לה נותנין לה תרומה הרבה בכדי שתמצא לוקחין הרבה.

אילם ראה זה מצאתי מטמון יקר, בתוס' בכורות כ"ח ע"ב ד"ה רביע. שכ' וז"ל ובתרומה נמי אשפחו שאינו שנה אלא כמחצה של חולין.

כדאמרינן בכתובות נ"ח ע"א כ"מ שהזכרה תרומה נותנן לה פלים בחולין עכ"ל. ותמה גדולה על ה, ראש אפרים" שעניו פיונים על אפיקי הש"ס ופוסקים, ובמח"כ אישתימיט מינ' התוס' בכורות הג"ל [ועפ"י פירש"י הג"ל יש לפקפק קצת בראית התוס']

מפתחות פנ"ל וצ"ע] וא"כ עפ"י"ז מוכח דמ"ש בגיטין נ"ג ע"א וב"ק קי"ז דמדמע תרומה בקולין חשוב הפסד מועט, היינו אעפ"י שהפסד מחצה משויו מהקרו, מ"מ אינו חשוב רק הפסד מועט.

וא"כ התה"ד דעיקר ראיתו ממדמע, ונקט בלשונו שצריך לזלזל קצת במקרה! ויש להיכנס דעת מחצה נוכל לקרות קצת. ככתובות צ"ז ע"ב, לענין מקצת פתובה, דגם מחציתה קרוי מקצת.

וענין רש"י ב"מ קט"ז ע"ב ד"ה חציו, פלומר מקצת ע"ש. הרי דלשון מקצת שייך לומר גם על מחצה.

והכא נמי יש להעמיס בדברי התה"ד. וממילא יהי נשמע דגם מה שסיים התה"ד להקל ביי"נ דאפי' יכול למכרו לעפ"ם אלא שצריך לזלזל קצת מיקרי הפס"מ.

מייירי נמי פהא גונא דהזלזול קצת הוא בהפסד מחצה משויו מהקרו פנ"ל. אבל בהפסד פחות מזה, גם לענין יי"נ אין להקל.

והאחרונים לא העירו בזה. ועדיין צ"ע לשון התה"ד.

ויש אתי לפלפל הרבה בדברי הרא"פ ואכמ"ל: בנידון שאלתנו, כבר הוכחנו, שבמדינתנו גם הפסד מועט ליפא, למכרו לעפ"ם, שהינו מצוי, ויין של ישראל ויין של כרים, עפ"י הרוב כמעט במקח ובשויון אחד נמכר.

ובפרט לכתחלה חלילה להתיר. סוף דבר הפל נשמע שייך להתיר.

פי גם הרמ"א ז"ל הנה נזהר בזה, וסיים בלשונו: „ואין לפרסם הדבר בפני עם הארץ (ב)** אמר בן המספר: ראה בס', „מאורי אור" (בחלק קן טהור, בסוף חידושו ליו"ד הל' ע"ז נ"ט ע"ב) שפתב וז"ל: ונראה פוננתו שאין לפרסם הדבר בטעמו, דא"כ מקול ע"ה לגמרי, כדרך עמא דבר שדוחים בקט שכלם הקלוש.

אבל אין פוננתו שלא יתיר פלל לע"ה, דהא פתב בפשיטות דשרי בשתיה וכו' עכ"ל: חנוף העניף שאפראן הנ"ל)** ואם אנו ניקום ונישרי הדבר לכתחלה יפרצו פרץ, ובע"כ יתפרסם הדבר בפני עם הארץ.

וקורא אני לה גודר פרץ, משובב נתיבות, עד שנוקה ב"ב להשב לב פנים על אבות. אכ"ר: אביה דוש"ת באהבה נאמנה בצלאל זאב שאפראן סימן קכד כבוד הרה"ג וכו' מוה"ר שמשון מענין [ז"ל] אבד"ק בערלאד.

ע"ד שאלתו בחביות שידוע שעמד בו יי"נ ימים רבים, ונתנו בו אח"פ יין פשר, ועמד בו כמה ימים, והיה שעת הדחק וצורך גדול שלא היה בעיר שום יין אחר אפילו לקידושא ויבדנתא.

והתיר את היין מטעם דברי הח"צ בסי' ע"ה שהשיג על הש"ך יו"ד ס' קל"ז סק"ט, וס"ל דאין אוסר יותר מכדי קליפה, ובכ"ע סגי בששים נגד קליפת הפלי. ויש בסתם פלי ששים נגד קליפתו, ולא בעינו ס' נגד פל הפלי יע"ש.

אילם אח"כ נשאר מהיין שהתיר מטעם שעה"ד וצו"ג, גם לאחר שגנזמן בהעיר יין אחר
כשר בלי שום שאלה, ונכשו בשאלתו אם גם היין הנשאר הנ"ל היתר לשמות לכתחלה,
מטעם הואיל ואישתרי אישתרי.

וכיוצא בזה חקר כת"ר בכ"ל שארי איסורין, אם הותר איזה דבר מאכל מפני פבוד שבת,
ונשאר מהמאכל גם לאחר שבת, אם הותר שיורי המאכל גם לאחר שבת, מטעם הואיל
ואישתרי אישתרי.

והעיר ממה שפסקו נון בש"ע יו"ד סי' קי"ב סעי' ד' ובש"ך שם ס"ק י"ג דבמקום שאין
פלוטרי ישאל מצוי אם לקח מהפלוטר עכו"ם ואח"כ בא פלוטר ישאל שרי מה שפבר
לקח א):** (א) ראה בנקה"כ ובבאה"ט שם סק"ו וכבר הארכתי בד"ז בתשובה לעיל
סימן ק"ד, יעוין שם):** תשובה (א) הנה פעין שאלה זאת נשאלתי מהאברו הרב
החריף וכו' מזה"ר ישאל הלוי ראבינאוויטש הי"ו מיאססי, והשבתי לו באריכות דברים
בפלוטרי יפה.

ואעתיק התשובה לכת"ר, ומתוכה ימצא תשובה שלמה גם לשאלת כת"ר וישבע עונג
הלא פה דברי שם: ,,ע"ד אשר שאל בגידון אם מותר לאכול מר"ח אב עד ת"ב מהבשר
מבושל שנשתיר מסע דת שבת.

והעיר ממש"כ בס' ברכ"י או"ח סי' תקנ"א סק", מובא גם בשע"ת שם ס"ק י"א, שכתב
שיש מקילין לאכול בשר מבושל שנשתיר מסעודת שבת. וישמע מביאים ראי' מהאי
בעיא דחילין י"ז לעונן אברי בשר נחירה, והרא"ש ז"ל שם פ"א דחולין סי' כ"ג שכתב
דיש לאדם שאוסר עצמו בא' מן המנין נין מזמן ידוע ואילך שהי' אוכל והולך עד שיגיע
הזמן אם מותר לאכול מה שנותר בי"ד וכו' יע"ש.

ונכתבו הפוסקים להקל בדרבנן. וה"ה הקא דהוי מנהג בעלמא אמרינן בהא הואיל
ואישתרי לשבת אישתרי לחול.

ואף שיש לדחות ראי' זו, מ"מ אין למחות במקילין עכ"ל. והשע"ת (שם) מסיים ע"ז
בזה"ל ובמדינתנו לא שמעתי מי שמיקל בזה, ומי שמיקל בזה הוא בכלל פורץ גדר וכי'
יע"ש.

וכת"ר העיר דד"ז תליא בסכרת הבכ"ש בחידושי לוחין צ"ה ע"א דלא עבדינן תרי
מילי דסתרי אהדדי, מטעם דלא ליתו מילי דרבנן פח כא ואטלילא יע"ש. ומטעם זה
העיר כת"ר לשאול א"כ באוכל חמץ ערב פסח קודם שש ונשתיר מהחמץ שאכל גם
לאחר שש, יהא מותר לגמור אכילתו מטעם דלא ליהוי ב' מילי דסתרי אהדדי! במחילת
כת"ר שגה בזה הרבה, דאיך נוכל להעלות על הדעת להתיר איסור ד"ת מטעם זה דלא
עבדינן ב' מילי דסתרי אהדדי? והלא עיקר ראיות הבכ"ש הוא דאין לעשות דבר התמוה
לרבים.

אע"ג דמע קר הדין פן הוא. ועל זה הביא שפיר מעירובין ע"ו ע"א ופירש"י שם ד"ה
לא, שכתב: ואי משוינן הקא הכי, והקא הכי, הוינן מילי דרבנן פי חוכא ואיטולוא, ולא
ניתן פה לצדוקים לרדות עכ"ל.

וכ"מ בגיטין י"ח ע"א דפריף לשמואל, יאמרו ב' נשים בתצר א' זו אסורה וזו מותרת. ופרש"י שיתמהו בני אדם ע"ז.

ומשני: זו זמן גיטה כו. פי' שלא יהי' תמוה, שיראו שהזמנים אינם שונים, ויחלקו בין לו לזו וכו'.

וצ"ל הטעם כמש"כ לעיל בשם רש"י עירובין ואם נפשף לומר, דה"ק: יאמרו ב' נשים כו'. ומ"ש הא מהא, ומתוך כך נתירו שניהם.

א"כ גם בנ"ד איפא למיחש להכי וכו', עכ"ל הבכ"ש. אבל להתיר מטעם זה איסור דאורייתא, לא שמענו.

ואף גם להתיר מטעם זה איסור דרבנן לא תהא פזאת בישראל. אמנם גוף הדבר שהביא הבכ"ש מרש"י עירובין ע"ו ע"א דחיישנו דלא ליהוי מילי דרבנן פחוקא.

הוא גמרא מפורשת בעירובין ס"ח ע"ב, דמפרש התם טעמא דשמואל דס"ל דאין מבטלין וחוזרין ומבטלין, פי' היכי ולא ליהוי מילתא דרבנן פחוקא ואטולא ע"ש. ולכאורה נראה דרב דס"ל מבטלין וחוזרין ומבטלין, לא חייש לזה דלא ליהוי פחוקא.

ועפ"ז צ"ל דהא דעירובין ע"ו ע"א הנ"ל לשמואל קאי. וכן הא דגיטין י"ח ע"א רק לשמואל לשיטתו פריף דחייש לזה דלא ליהוי מילי דרבנן פחוקא.

אמנם בחי' הריטב"א בעירובין דס"ח ע"ב ד"ה לימא. פי' שם דגם רב חייש לזה דלא ליהוי מילתא דרבנן פחוקא, והא דס"ל לרב חוזרין ומבטלין, היינו רק משום דלשיטתו לא מיתני דבר פחוקא ע"ה.

ועפ"ד הריטב"א ז"ל אתיא לן שפיר הא דחולין ע"ו ע"ב דמתקיף לה ר"נ לשמואל: יאמרו אבר ממנה מוטל באשפה ומותרת. וא"ל ראבר"ה לר"נ: לרב נמי יאמרו אבר ממנה מוטל באשפה ומותרת וכו' ע"ש.

וגם בחולין הטעם כעיקר הוא, פי' היכי דלא ליהוי מילי דרבנן פחוקא. וכ"ע הכי ס"ל ויש להעיר גם בטעמייהו דרבנן שחשו לזה, ולפרש"י בעירובין הנ"ל הטעם הוא משום דלא ליתן פה לצדוקים לרדות פנ"ל.

ובאמת גם לשון זה מקורו טהור ונובע מגמ' מפורשת יומא מ' ע"ב דאמר רע"ק לתלמידיו: אל תתנו מקום לצדוקים לרדות [וע"ש בפירש"י תלמידים החולקים על התורה וכו' יאמרו לפי רצונם הם עושים הכל].

וכן שנו חכמים בלשון המשנה מס' פרה פ"ג מ"ג, דר"י אמר: אל תתנו מקום לצדוקים לרדות. וע"ש בפיהמ"ש להרמב"ם הרי מבואר דלרש"י ז"ל עיקר החשש הוא להוציא מלבן של צדוקים, שלא מצאו מקום להלעיג על דברי חכמים.

אולם מתוס' בכמות מ"ב ע"א ד"ה מאי שנא. נראה דהטעם שחשו לזה, דלא ליהוי פחוקא, ולא ישמע לנו העולם על כך.

יכעין זה פתב הכ"מ על הרמב"ם בפ"ז מהל' תרומות הט"ז לענן אנדרוגינוס, משום דלא מיקיימי תקנת חכמים ע"ש. ומדברי התוס' יבמות מ"ב ה"ל, יש להעיר על הבכ"ש חולין צ"ב ה"ל שפירש להא דפריה בגיטין י"ח ע"א יאמרו ב' נשים בתצר א' כו'.

דהטעם כפירש"י בעירובין ע"ו ה"ל. וכתב: דאם נפשך לומר שמתוך כך יתירו שניהם וכו' פנזר.

ובמח"כ אישתימיט מיני' התוס' ה"ל דמפירש יוצא מדבריהם דפירשו להא דגיטין י"ח ע"א יאמרו ב' נשים וכו' שזה עולם סוכרים שפתיבת שניהם היתה סמוך לנתינה ויבאו להתיר תוך שלשה עכ"ל איברא דגוף דברי התוס' שם צ"ע לפי פירש"י בגיטין י"ח ע"א עש"ה ודו"ק]: (ב) ומה שכתב להביא רא' להבכ"ש מהתוספתא דשביעית פ"א, דב"ש אומרים משקה על הנוף ויורד על העיקר, וב"ה אומרים על הנוף ועל העיקר.

אמרו ב"ה לב"ש אם אתה מתיר לו מקצתו, תתיר לו את הכל. אם אין אתה מתיר לו הכל, אל תתיר לו מקצת.

והוכיח מזה שאין לאסור מקצת ולהתיר מקצת בדבר א'. אין ללמוד מזה רא' להתיר איסור מטעם דסתרי אהדדי.

דשאני התם דמיירי בערב שבעית עד ר"ה. וגם ב"ש ס"ל משקה על הנוף ויורד על העיקר.

רק על העיקר גופי' ס"ל דלא ישקה משום דלא ליתחזי כעובד לצו"ש. וע"ז פליגו ב"ה ואמרו אם תתיר לו מקצת וממילא יורד על העיקר, תתיר לו הכל.

ובירושלמי פ"ב דשביעית ה"ג מיייתי להתוספתא וסיימו: דבית ר"י משקה בסלא, ע"ש בפ"ה, פני משה" דמשקה בסל לשנות בשביעית משאר השנים עשו פן עש"ה ודו"ק (ג) וגם מה שהביא רא' לעצמו, מלשון הרא"ש בחולין שכתב, הנ"מ, שהי' אוכל והולך עד שהגיע הזמן אם מותר לאכול מה שנתתר בי' עכ"ל.

מלשון זה הוכיח דגם בעית הש"ס מיירי שפכר אכלו מהבהמה, ונשתייר ממנה איברים. והאריה בזה ובאמת דמלשון הרא"ש לאו רא' הוא כלל.

דהא דכתב שהי' אוכל והולך כו'. פנונתו רק לאפוקי שאם בכיוון הניח ולא אכל, שלא בדרך מקרה והזדמנות, ודאי אסור.

וכ"כ להדיא במעדני יו"ט על הרא"ש שם אות ק' ע"ש. ועיין בשערי תשובה או"ח סי' תקנ"א על הש"ע סעי' ט' שם שהביא להברכ"י ה"ל וכתב ע"ז בזה"ל: אף אפי' במקום שמקילין בזה, אין להקל אם לא שהכנה הי' לצורך ש ת, ובדרך מקרה וסיבה נשאר לחול.

אבל פשיטא אם ביטל לשבת יותר מהצריך בכדי שישארו לו לחול, אם יאכל בחול פורץ גדר הוא וכו' עכ"ל, ותמהני שלא הביא רא' לדבריו מלשון הרא"ש, וכמו שפ' המעדני יו"ט ה"ל. וכעין זה פסק בתה"ד סי' ע"ג מובא גם ברמ"א או"ח סי' שס"ה סעי' ז' דאם הי' עומד לסתור מע"ש, אסור לאחר שנסתר, ולא אמרינן הואיל והיתה הותרה, ע"ש בב"י ובפמ"ג או"ח במ"ז ובא"א שם.

וכ"ה בתוס' עירובין ס"ה ע"ב ד"ה דאָתא עש"ה: (ד) וגם בְּמָה שְׁהָעִיר עַל עֵיקָר הָרֵאָזִי שְׁהֵבִיא הִבְרַכְי מְהֵאִיבְעִיא דְאִיבְרִי בְּשֵׁר נְחִירָה פּנ"ל, דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין הַנּוֹשְׂאִים וּמַחֲרֵב רַב בְּיַנְיָהֶם. דְּשֵׁאֲנֵי אִיבְרִי בְּשֵׁר נַח רַה וְשֵׁלֵא נְאָסֵר כָּלֵל קוֹדֵם פְּנִיסָה לֵא"י מִשָּׂא"כ בַּנְּד"ד.

וְהֵאָרִיף גַּם בְּזֶה יַעֲיִין בְּסִפְרָ בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר [לְהַגִּיהַ "ק רצ"א מְדִינּוּב זצ"ל] בְּמֵאָמְרֵי חֲדָשֵׁי תַמּוּז אָב, מֵאָמַר א' אוֹת י', שְׁהֵבִיא לְהַעֲיָקְרִי הַד"ט בְּשֵׁם מְבִיא רֵאִי הַנְּ"ל, וְכָתַב וְנ"ל: אָבֵל לְדִין יֵשׁ תְּשׁוּבָה, דָּאִין הַנְּיָדוֹן דּוֹמָה לְרֵאָזִי.

דְּשֵׁאֲנֵי הַאִיבְעִיא דְאִיבְרִי בְּשֵׁר נְחִירָה. דְּהֵנָּה מְצַנֵּת שְׁחִיטָה הוּא מ"ע, וְנִצְטוּיָנוּ עַל הַמְצָנָה הַזֹּאת בְּכַנְיָסָה לְאַרְצֵי וכו'.

מִשָּׂא"כ בְּמִדְבָּר לֹא הָיוּ צָרִיכִין לְקַיָּים זֹאת הַמְצָנָה. וְהֵנָּה אִם נְחָרוּ בְּהֵמָה בְּמִדְבָּר וְנִשְׁאַר בְּיָדָם מִן הָאִיבְרִים בְּכַנְיָסָתָם לְאַרְצֵי.

הֵנָּה בְּאִיבְרִים לֹא שְׁיִיף קִיּוּם הַמְּנַנָּה, שְׁפִיר יֵשׁ מְקוֹם לְהַתִּיר אִיתָן הָאִיבְרִים, כִּיּוֹן שְׁכָבַר הֵם אִיבְרִים וְאִין שְׁיִיכּוֹת בְּהֵם לְמַצָּנָה נְשַׁחוּט הַסִּימָנִים [וְיִתְכַן בְּזֶה דְקָדוּק אֲמָרָם אִיבְרִי בְּשֵׁר נַח רַה וכו'] וְהָיוּ כְּמוֹ יְרַקוֹת וּפְיָרוֹת.

מִשָּׂא"כ בַּנְּד"ד שְׁאִין כָּאִן שְׁיִיכּוֹת מְצָנָה רַק אִיסוּר אֲכִילָה מְחַמַּת הָאִיבּוּל. אִין רֵאִי לְהַתִּיר מְחַנּוֹת שֶׁהִי הַבְּשֵׁר בְּיָדוֹ קוֹדֵם לְזִמְן הָאָבֵל.

וְגַם הַנְּיָדוֹן שְׁהַמְצִיא מֶרֶן הָרֵא"ש ז"ל, לְפִי דְעַתִּי אִינוּ דּוֹמָה לְבַעֲיָן בַּגְּמ'. וְאֵעֲפִי"כ יֵשׁ לְיִינֵשׁ בְּנִיּוֹן דְּהָרֵא"ש יֵשׁ בּוֹ ג"כ מ"ע מוֹצָא שְׁכַתִּיף תְּשַׁמּוֹר וכו' מִשָּׂא"כ בַּנְּד"ד עכ"ל.

וְאִפְשָׁר שְׁלִזָּה כְּוֹן הִבְרַכְי"י גּוֹפִי' בְּמָה פְּסִיִים שָׁם: וְאִף שְׁיֵשׁ לְדַחּוֹת רֵאִי זוֹ. וְכ"כ בְּשֵׁמוֹ בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה או"ח הַנְּ"ל וְכַוֵּנָתוֹ ג"כ כְּאֵמּוֹר דָּאִם לְדִין יֵשׁ תְּשׁוּבָה דָּאִין הַנְּיָדוֹן דּוֹמָה, לְרֵאָזִי פּנ"ל: (ה) וְגַם מֵה שְׁהָעִיר אַח"כ וְלַחֲלָק יֵצֵא דְנִקְא שִׁירִים שֶׁל שַׁבַּת שְׁהַבְּשֵׁר כְּבָר נְאָסֵר מְקוֹדֵם שַׁבַּת, וּבְשַׁבַּת הָיְתָר, חוּזַר וְנִיעוּר אִיִּם רוֹ אַחַר הַשַּׁבַּת.

אָבֵל שִׁירֵי ר"ח שְׁעֵדִיין לֹא נְאָסֵר, וְגַם הַבְּשֵׁר שְׁנִשְׁאַר מִמִּי הַחוּל קוֹדֵם ר"ח, הַנּוֹתֵר אִף אַח"כ. וְשַׁבַּת מְאֹד לְחִילּוּק זֶה, וְכָתַב שְׁהִיא הַמְצָאָה יְקָרָה.

וְאַח"כ הָעֵמִים סְבָרָא זוֹ בְּדַעַת הָרַב נְחֻפָּה בְּכִסְף שְׁהֵבִיא הָעֵיָקְרִי הַד"ט. גַּם בְּזֶה יַעֲיִין בַּס' בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר שָׁם בַּהַג"ה כְּתַב טַל הַמִּיקָל בְּשִׁירֵי שַׁבַּת ור"ח, וְנ"ל: לְפִי שְׁיִטְתּוֹ לֹא אֲדַע, לְמָה דְנִקְא מֵה שְׁנִשְׁאַר מְשִׁירֵי שַׁבַּת ור"ח, הֲלֵא אִפִּי' מֵה שְׁנִשְׁאַר מִמִּי הַחוּל, קוֹדֵם ר"ח, הֵנָּה הָיוּ בְּיָדוֹ מְזִמְן הָיְתָר.

וּבְסוֹף דְּבָרָיו שָׁם הֵבִיא לְהַעֲיָקְרִי הַד"ט שְׁכַתָּב עוֹד בְּשֵׁם ס' נְחֻפָּה בְּכִסְף שְׁיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין ר"ח, לְשַׁבַּת, פּנ"ל וְשֶׁהָרַב בַּעַל קוּל יְהוּדָה תְּמָה עָלָיו דְּמַחְזִי כְּחוּכָא. וְשֶׁהָרַב הַמְּחַבֵּר עֵיקְרֵי הַד"ט פָּתַח לוֹ.

כִּיּוֹן דְּעֵיקָר רֵאִיוֹתָיו מֵאִיבְרֵי בְּשֵׁר נְחִירָה, שְׁהָיוּ מוֹתָרִים עַד הַיּוֹם, וְלֹא נְאָסְרוּ מְעוּלָם, וְהֵנָּה בְּדוּמָה הוּא ר"ח בַּנְּד"ד. מִשָּׂא"כ שַׁבַּת כְּבָר נְאָסֵר הַבְּשֵׁר, וּבְבּוֹא שַׁבַּת הַנּוֹתֵר.

הנה י"ל דאחר השבת חוזר ונגיעור איסורו עכ"ל הרי לה דהעיקרי הד"ט גופי' העמים
פהמצאנה בדעת הנחפה בכסף (וכפי הנראה לא עינתה בס' עיקרי הד"ט גופי' רק ראית
למי שמב א דבריו בקצירת אומר.

והס' עיקרי הד"ט איננו תח"י פעת] אבל בס' בני יששכר שם תמה גם על זה מאד, וסינים
פי לדעתו אין לדברים הללו ראי' מבונרת. ע"ש שפתב וז"ל: אבל הנלפענ"ד מקום
הקותר הוא באפשר, דאם נאמר שלא יהי' רשאי לאכול שירי הפשר אחר השבת,
תקלקלו השירים, ומימנע ולא יקנה לשבת רק בדונסק ובצמצום, ועי"ז יהי' מניעה לעונג
שבת עכ"ל.

ולפענ"ד יש להעיר ע"ז דתליא בהא דאמרו פביצה י"א ע"ב ג' דברים התירו סופן משום
תחלתו, ע"ש ובחגיגה כ"ו ע"א בהמשנה דהפוחת את חביתו וכו' רי"א יגמור וחכ"א לא
יגמור, ע"ש בפירש"י ובירושלמי חגיגה פ"ג ה"ז בטעמא דר"י דהתירו סופו מפני
תחלתו וכו' אף הוא ממעט בשמחת הרגל, ע"ש דבחביות של שמן כ"ע מודים.

ע"ש בפ"מ, ובגליון הש"ס דבשמן הפסד מועט הוא לא שינה בזה התירו סופן משום
תחלתו ע"ש. והכא נמי יש לחלק בן.

והרבה יש לפלפל בזה, ודוק היטב: (ו) ובגוף השאלה ראה בפמ"ג יו"ד סי' צ"ד במ"ז
סוסק"ט דכל היכי דמתירין לצונרף שבת, אי נתותר לחול, לא מסתבר לאסיר אח"כ
הואיל ואשתי אשתי.

וכ"כ גם בשו"ת נטע שעשועים יו"ד סוס"י י"ב. ולא הביא מהפמ"ג.

אולם לפענ"ד יש להעיר ע"ז מהירושלמי רפ"ד דדמאי, על המשנה: הלוקח פירות ממי
שאינו נאמן על המעשרות וכו' שואלו בשבת ואוכל על פיו, חשקה מוצאי שבת לא יאכל
עד שיעשר. ובירושלמי שם בשם ר": מפני כבוד שבת התירו וכו'.

בשם ר": אימת שבת עליו, והוא אימר אמת. ופריף: ואם אימת שבת עליו בנדא תנינו
חשיקה מוצ"ש לא יאכל עד שיעשר ומשני: מפני אהד שאין אימת שבת עליו.

ע"ש ובתוס' חולין ע"ה ע"ב ד"ה אף. ומנחות ל' ע"ב ד"ה תרומת.

ע"ש ובמהרש"א ובמהר"ם בחולין, ובר"ש רפ"ד דדמאי, ובפני' הרא"ש רפ"ד דדמאי,
ובפני' הגר"א ז"ל, ואם איתא כהפמ"ג והנט"ש הנ"ל דהיכא דהתירו משום כבוד שבת,
גם אם נשאר מאותו דבר לאח שבת מותר.

קשה לדברי פולם למה לא פריף גם למ"ד מפני כבוד שבת. למה תנו חשקה מוצ"ש לא
יאכל עד שיעשר נאמאי לא יאכל גם במוצ"ש פיון שהותר לכבוד שבת? אלא ודאי מוכח
דלא כהפמ"ג והנט"ש דרק לצונרף שבת סמכינן להקל מפני כבוד שבת, ועונג שבת שהיא
דאורייתא.

כמש"כ בשו"ת צ"צ סי' כ"ח בפשיטות, וז"ל: וכבוד שבת נמי דא רייתא וכתוב וקראת
לשבת עונג. ואמרינו בפסחים דס"ח הפל מודים בשבת דבעינו לכם וכו' עכ"ל.

ואע"ג דכתב הרמב"ם פ"ל מהל' שבת ה"ו דכבוד ועונג שבת הוא מד"ס ע"ש. אין פנונתו
שהוא מדרבנן, אלא וקרי,, דברי סופרים" ללך דבר שאינו מפורש בפסוק, פדרכו
בקודש.

ע"ן פמ"ג יו"ד בפתיחה להל' טריפות. וכ"כ בשו"ת ח"ס או"ח סי' קס"ח בכנינת
הרמב"ם ע"ש.

ולפענ"ד נ"ל ראי' דעונג שבת דאורייתא. מיבמות צ"ג ע"א: למען תלמד לראת את ה'
אלקיה כל הימים, אלו שבתות ויו"ט וברש"י ד"ה כל הימים וכו' שלא בטל עונג שבת
וכי' עכ"ל.

וע"ש בתוס' ע"ב ד"ה אלא לאו כה"ג ע"ש. וע"ן תרגום יונתן ב"ע פ' תשא.

עה"פ: ושקרו בני ישראל את השבת. וינטרון ב"י ית שבתא למיעבד מפניקי שבתא
עכ"ל.

ומשמע ג"כ דס"ל דעונג שבת דאורייתא. וע"ן בשו"ת הרשב"א סי' קכ"ז דמסיק ג"כ
שהוא דאורייתא ע"ש.

ותימה על הנ"צ והח"ס שלא הביאו מכ"ז. ומצאתי בפמ"ג או"ח סי' תרע"א במ"ז סק"א
כתב דעונג שבת י"ל מדרבנן ע"ש.

ודבריו תמוהין מכל הנ"ל. ומצאתי עוד בפמ"ג או"ח בפתיחה פולקת ח"א אות י"ח
שהביא להצ"צ הנ"ל.

ובאות י"ט כתב: דבעונג וכבוד שבת דכתיב פי פי ה' דבר, הנה ד"ת ע"ש ולא העיר מכל
הנ"ל [ובתשובה לעיל סימן מ"נ הארכתיבדברי הפמ"ג אלו] ומצאתי ברש"י מנחות ל'
ע"ב ד"ה ה"ג תרומת מעשר, פי' להקדיא דהקילו אצלו משום עונג שבת הואיל ודמאי
מדרבנן ע"ש.

וכי"ן דעיקר ההיתר דבשבת אוכל על פיו הוא רק משום עונג וכבוד שבת הואיל ודמאי
מדרבנן. להכי שפיר אמרו דבמוצ"ש לא יאכל עד שיעשר.

דכל שעבר שבת חוזר האיסור למקומו. אבל למ"ד מפני שאימת שבת עליו, ע"כ נדאי
אומר אמת שעשר, שפיר פריה לדידה, אמאי לא יאכל במוצ"ש.

וע"ז משני פנ"ל. וכן מבואר בירושלמי שם אח"ז, דלמ"ד מפני כביד שבת ניקא.

דאמרו חשכה מוצ"ש מעשר מזה על זה מ"ד מפני כבוד שבת ניקא וכו' ע"ש בפ"ה, פני
משה שכתב וז"ל: מעשר מזה על זה פלומר שצריך לעשר ממה שאוכל במוצ"ש, וגם
על שאכל בשבת.

ופריה בשלמא למ"ד מפני כבוד שבת התירו ניקא, שאח"כ צריך לעשר גם על מה שאכל
בשבת, ולא התירו אלא בשעת צורך השבת וכו' עש"ה וב,,מראה הפנים" ד"ה חשכה,
דלהרמב"ם ז"ל צ"ל דהנה לו גירסא אחרת דלמ"ד מפני כבוד שבת א"צ לעשר אח"כ
על מה שאכל בשבת עש"ה.

וגם לגירסת הרמב"ם עכ"פ ניקח גם למ"ד מפני כבוד שבת הא דתנן קשקה מוצ"ש לא יאכל עד שייעשר. וע"כ נדאי מטעם האמור וכל שעבר השבת חזר האיסור למקומו.

ולא אמרינן הואיל ואינשתי אינשתי. ודלא כהפמ"ג והנט"ש הנ"ל אח"כ ראייתי בס' „מקדש מעט" על ה"ה, דעת קדושים" בכלל הפ"מ (הנדפס לפני הל' טריפות) שכתב כהפמ"ג והנט"ש.

ונ"ל והא דרפ"ד דדמאי בלוקח פירות ע"ה, בשבת שואלו ואוכל, ובמוצ"ש אסורין. ומפרש בר"ש בשם ירושלמי דלא הותרו אלא מפני כבוד שבת.

לכן במ"ש הדרי לאיסורא. שאני התם דמעיקרא הכי תקינו שלא לאכול רק בשבת עכ"ל.

ובמח"כ לא עיין בגוף הירושלמי וגם אישתמיט מינני' כל הנ"ל דלדבריו מאי פריף הירושלמי גם למ"ד מפני אימת שבת, אמאי לא יאכל במוצ"ש עד שייעשר כנ"ל. למה לא משני דמעיקרא הכי תקינו שלא לאכול רק בשבת? אלא נדאי זה ליתא.

וא"כ ממילא מוכח מהירושלמי דלא כהפמ"ג ונט"ש כדבר האמור. שוב ראייתי בס' לב ארי' על חולין דף ע"ה ע"ב בתוס' ד"ה אף הנ"ל] הקשה על התוס' בשם הירושלמי, פקנשיתי הנ"ל דלמה לא פריף גם למ"ד מפני כבוד שבת להפמ"ג הנ"ל וכתב דיש ליישב ע"ש.

וגם ה"ה, לב ארי"י במחכ"ת לא עיין בגוף הירושלמי הנ"ל (ב):** (ב) הנה בא לידי ס' שו"ת חיים של שלום, וראיתי שם בח"א סי' מ', שהרה"ג ר"ש טענין אבד"ק בערלאד הנ"ל, שאל לבעל החש"ש אותה השאלה גופה, בענין מה שנשפטייר מהנין שהותר בשעה"ד וצו"ג, ואח"כ נזדמן יין פשר, אם גם היין הנ"ל שנשפטייר מותר בשתייה.

והחש"ש שם כתב, דמריש הוי קשיא לי' ממס' דמאי פ"ד מ"א בענין הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות דבשבת אוכל על פיו ובמוצ"ש לא יאכל עד שייעשר. והביא שם מש"כ בתוס' חדשים וכו' יע"ש.

והמענין היטב וראה שבעל החש"ש לא ראה פלל דברי הירושלמי במקומו שם, ולא ירד פלל לעומקא דשמעתתא דא, ורק מגבב דברים שם בשאלתא דא פסומא בארובה. וגם לא עלה על לבו להעיר בענין זה מכל מה שהערוטי, ואשר אעיר עוד בד"ז בס"ד: וגם בענין זה שהוכחתי למעלה דעונג שבת דאורייתא.

ראה בשו"ת החש"ש שם במפתחות מחאו"ח, בדבור המתחיל: תמיה בדברי הר' יונה ריש מס' ברכות סי' ע' דף ע"ב: שכ' וז"ל: פעת אני מסיף להפליא על הר' יונה, אמאי לא הביא ראי' [לדבריו דס"ל דמחמת חשש שמא לא יקיים לעתיד המצוה פתיקונה עקרו חז"ל המצוה לשעמא בשוא"ת] מהא דאמרינן במס' ביצה ריש פ' יו"ט בטעם ע"ת פדי שיברור מנה יפה לשבת והוא טעמא דרבא ואפ"ה בשלא הניח ע"ת או שנגאכל או שאבד לא ובשל בתחלה בשבת, דאל"כ אף הוא יתרשל במצנות עירוב ולא יזכר לברור לשבת פלל, לכן מוטב שלא יתעדן שבת אחד, ויתעדן שבתות הרבה, ועונג שבת הוי נדאי מה"ת

ע"א או"ח ס"א רע"ד ובט"ז ס"א תרע"ח סק"ב הרי דמחשש שמא לא יקניים לעתיד המצנה פתיקונה עקרו חז"ל המצנה לשעתא בשוא"ת.

עכ"ל החש"ש. וראה נא כי רנה מלבד שלא ידע החש"ש כלל מכל אלו הראיות שהבאתי למעלה דעונג שבת הוא דאורייתא, אלא גם לא ידע דהר' יונה ז"ל אגיל לשיטתו בברכות כפ' שלשה שאכלו (מוכא גם במג"א או"ח ס"א קפ"ח סק"ט) שפתב, דבשבת ויו"ט אין חיוב מדאורייתא כלל לאכול פת אלא משום דאין קידוש אלא במקום סעודה יע"ש ובפמ"ג או"ח ס"א תרע"ח במ"ז סק"ב יע"ש.

ואם כן לא קשה מידי קושיות החש"ש על הר' יונה הנ"ל, מטעם דהר' יונה ז"ל לא שמיע לי' פלומר לא ס"ל כלל דעונג שבת הוא דאורייתא. וזה פשוט)** (ז) ובגוף הדבר לענין שאלתו, אי יש לדמותו להאבועי דאיברי בשר נחירה, כנזכר.

יש ללמוד מאחד המניחך שבגדולי האחרונים הלא הוא הגאון נודע ביהודה ז"ל בתשובותיו מהד"ת חיו"ד ס"א ס"ד, שדקדק בלשון הרא"ש חולין י"ז בהנפ"מ שכל' לאדם שאוסר עצמו בא' מן המינין, מן זמן ידוע ואילך.

וכתב ז"ל: שעד כאן לא מספקא לי' לר"י אלא בדומיא דאיברי ב"נ וכו' חזינן שהקב"ה צוה אותם במדבר והזהיר על הנביחה שלא יאכלו בשר נחירה. ואמנם קבע להם זמן שלא יתחיל איסור זה עד שיבואו לארץ, בזה איכא למימר שהקפיד לגמרי, שלא יחול איסור זה, כ"א על שינחרו לאחר זמן שהוא, כשם שהקפיד שלא יתחיל איסור זה עד אותו זמן.

אבל בדבר שנאסר ומתחיל האיסור תיכף, אין שום חילוק, בין מה שהי' בידו מעבר, או מה שיבא אח"כ לידו ולכן אדם האוסר עצמו באיזה דבר או נזיר שהזיר עצמו תיכף נאסר. ואין חילוק בין מה שהי' בידו, או מה שעתידי לבא לידו.

ולכך נקט הרא"ש הנפקותא בבעי' זו, לאדם שאוסר עצמו בא' מן המנין גין מן זמן ידוע ואילך' וכי', ער: אלא ודאי שאין בזה שום ספק, שדבר הנאסר מאותו שעה, אסור גם כל מה שיש בעין מקודם לזה.

והספק הוא רק באיברי נחירה, שגם בשעה שנאמר האיסור לא חל האיסור תיכף וקבע הקב"ה זמן אימת ש תחיל עכ"ל. ועפ"י דהנו"ב הנ"ל יתיישב לן שפיר דלא קשה מידי קושיות הס', ר"אש יוסף" על חולין [להפמ"ג] דף י"ז.

שהקשה אמאי לא מיבעי' לכ"ע בנטל בשר נחירה בשבע שפכשו, והותר לאחר שכ שי, אי שרי אז"כ ע"ש. ולהנ"ב אתי שפיר ולק"מ דדבר הנאסר מאותו שעה, אסור גם כל מה שיש בעין מקודם כנ"ל.

וא"כ עפ"י ז' ממילא נסתר דברי הברכ"י הנ"ל שהביא ראי' לענין לאכול בשבוע שחל ט"ב מהבשר שנשתתיר מסעודת שבת מהאבועי דאיברי ב"נ והנ"מ שברא"ש. ולהנו"ב אין בזה שום ספק שדבר הנאסר מאותו שעה, אסור כל מה שיש בעין מקודם.

שוב נזכרתי שפכר העיר בזה ב, פתחי תשובה" יו"ד ס"א שמ"א ס"ק י"ב, ע"ש שפסיים: ופשיטא שגם לענין שבוע שחל ט"ב אין להקל בזה עכ"ל.

וגם הראש יוסף גופי' כתב לתרץ קושיתו הנ"ל. וז"ל: דז"א פיון שפבר נצטוה על השחיטה, והתורה התירה בפשע שפכשו, ודאי לאחר מפאן מה שנסאר אסור, דלא התירה אלא בשעת מלקמה.

משא"כ איברי בשר נחירה, שפשעה שנתרו הי' היתר גמור, ואח"כ נצטוו על השחיטה, מיבעיא לי שפיר, אי הותר אח"כ עכ"ל. הרי מבואר גם דעת הפמ"ג ב, ראש יוסף" דאם פבר נצטוה על אסור, ואח"כ מחמת איזה סיבה הותר האסור, באיזה זמן, או באיזה מקום, לכשנתבטל הסיבה חזר הא סור למקומו, ולא אמרינו פיון דאשתרי אשתרי בכה"ג: (ח) ומה שהביא מהרא"ש בהל' ציצית בשם ר"ת לענין פסות יום שהותר בו פלאים, שאין בו משום פלאים אפי' ללבשו בליגה יע"ש.

והוכיח מזה ג"כ דאמרינו בכה"ג פיון דאשתרי אשתרי. הנה דברי הר"ת מובאים בתוס' חולין ק"י ע"ב ד"ה טלית, ע"ש ובתוס' מנחות מ ע"ב ד"ה תכלת.

ע"ש שפירש פן הא דאמר שמואל במנחות מ' פ"ב בתכלת אין ביה משום פלאים עש"ה. ועיין ברא"ש שם בהל' ציצית שכתב: דלשנינו קמא פסות יום חייב אפי' בליגה.

ונ"ל פשוטו קמא. וכן משמע בירושלמי פ"א דקידושין ע"ש.

וכ"כ תוס' קידושין ל"ד ע"א ד"ה ותפילין, בשם הירושלמי, ע"ש ובירושלמי קידושין פ"א ה"ז ובש"ק שם ד"ה טעמון ע"ש ובמרה"פ שם ד"ה שהרי ע"ש. וקשה מתוס' מנחות מ ע"ב ד"ה משום.

שכתבו בתחלה בשם הר"ת דכסות יום חייב בליגה. ואח"כ כתבו: מיהו בירושלמי קידושין וכו' ע"ש משמע דמהירושלמי מוכח איפכא.

פקןשניית השי"ק והמרה"פ עש"ה וצ"ע. וכיון שדעת הר"ת דכסות יום חייב בליגה.

שפיר פשיטא לן לפרש הא דאמר שמואל תכלת אין בו משום פלאים, דאשמעינו דאפילו בליגה אין בו משום פלאים לא מטעם הואיל ואשתרי אשתרי. רק להר"ת לשיטתו הטעם הוא משום דכסות יום חייב בליגה, וא"כ לילה זמן מצות ציצית הוא בכסות יום. והא דאמרינו דלאו זמן ציצית בליגה. אינו ממעט אלא פסות לילה.

כמש"כ ה"א ש להד"א בדעת הר"ת. וכ"כ הטור או"ח סי' י"ח בשם הרא"ם, ע"ש בב"י. ולפענ"ד נ"ל ראיה ברורה לזה, דאי לא תימא הכי, רק דנימא דטעמא הוא משום הואיל ואשתרי אשתרי. יקשה לן דשמואל, אדשמואל דהא בקידושין כ"א ע"ב לענין פהו ביפ"ת ס"ל לשמואל דבביאה שניה אסור.

משום דלא שמיע לי פלומר לא ס"ל דאמרינו הואיל ואשתרי אשתרי [ועיין תוס' קידושין שם ד"ה בבביאה שניה, לענין עבד פהו בשפחה פנענית, דשמואל לא ס"ל דאמרינו הואיל ואשתרי ע"ש] וקשה האיה אמר שמואל במנחות מ' הנ"ל תכלת אין בו משום פלאים ולהר"ת ע"כ היינו אפי' ללבשו בליגה מטעם הואיל ואשתרי אשתרי? אלא ודאי זה אינו דטעמא ושמואל הוא משום דכסות יום חייב בליגה ולהכי פשיטא דאין בו משום פלאים בליגה.

אָבֵל לֹא מְשׁוּם הוּאִיל וְאִישׁתֵּרִי. אָמְנָם פֶּן מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵ' וְהָרָא"שׁ שֶׁפִּתְּבוּ, דְּלִגְמְרֵי הַתִּיר
הַפְּתוּב פְּלָאִים בְּצִיצִית, וְאִין בּוּ מְשׁוּם פְּלָאִים, וְאָפִי' לְלִנְכָשׁוּ בְּלִילָה.

וְכַש"כ לְפִימִשׁ"כ דְּאָפִי' לְנָשִׁים שָׂרִי פְּלָאִים בְּצִיצִית. וְנִרְאָה דְּפִי' לְדַעַת הַר"ת דְּכ"ז אֶתִי
שֶׁמוֹאֵל לְאִשְׁמַעֲיָן דְּתַכְלֵת אִין בּוּ מְשׁוּם פְּלָאִים אִפִּי' לְנָשִׁים ע"ש מְשַׁמַּע דְּס"ל דְּהַטְעַם
הוּא מְשׁוּם הוּאִיל וְאִישׁתֵּרִי אִישׁתֵּרִי [וַיֵּשׁ לְהַעֲמִיס כ"ז בְּלִשׁוֹן הַתִּיס' בְּמִנְחוֹת מ ע"ב ד"ה
תַּכְלֵת, בַּמִּשׁ"כ: וַר"ת סוֹתֵר פִּירוּשׁ שֶׁלְמַעֲלָה.

ע"ש בְּהַגְהֵת צ"ק. וְלִפִּי מַה שֶׁפִּתְּבִיתִי יֵשׁ לְפָרֵשׁ קֶצֶת וְדו"ק] וַא"כ הִדְרָא גְּוִשְׁתֵּי
לְדוֹכְתִי, דְּשִׁמוֹאֵל, אִדְשִׁמוֹאֵל, מְקִידוּשִׁין כ"א ע"ב פְּנִזְכָּר? וַיֵּשׁ לְיִשָּׁב עַפִּי"ד הַתּוֹסֵ'
קִידוּשִׁין כ"א ע"ב ד"ה בְּבִיאָה.

לְהַא"ד: דְּכִי שָׂרִיא לְגַבִּי יִשְׂרָאֵל, אִין פָּאן חִידוּשׁ וְכו' וְאִפְתִּי אִיכָא אִיסוּרָא לְגַבִּי פָּהוּ,
וְלֹא מְצִינוּ שֶׁהַתִּיר עַכ"ל. וְהִכָּא נָמִי י"ל ל"ל"ק לְשִׁמוֹאֵל, אָבֵל לְעַנְיָן פְּלָאִים שֶׁפִּיר ס"ל
הוּאִיל וְאִישׁתֵּרִי [וְהָא דְעַבְד פָּהוּ בְּשִׁפְחָה פְּנִעֻנִית.

פְּכָר אִיתוּתֵב שֶׁמוֹאֵל ע"ש] וְדו"ק. אַחַר כְּתָבִי זֶה מְצִאתִי בַּפִּמ"ג או"ח ס' י"ח בַּמ"ז
סָק"ב שֶׁהָעִיר בְּזֶה עַל הַט"ז ע"ש.

וּבְמַחֲכַת"ה לֹא הִרְגִישׁ לְהָעִיר בְּכָל הָאִמּוֹר אִיכָרָא רָאָה זֶה מְצִאתִי בְּפִי' הָרָאָב"ד עַל מַס'
תְּמִיד הַנְּדָפֵס בְּש"ס דְּפוּס וְוִילְנָא] בַּפ"א. וּבְדָפִי הַש"ס שָׁם דָּף ל"א ע"ב.

שֶׁהַשֵּׁיג עַל הַר"ת הַנְּ"ל שֶׁפִּי' לְהָא דְשִׁמוֹאֵל בְּמִנְחוֹת מ' ע"ב תַּכְלֵת אִין בּוּ מְשׁוּם פְּלָאִים
אִפִּי' לְלִנְכָשׁוּ בְּלִילָה מִטְעַם הוּאִיל וְאִישׁתֵּרִי אִישׁתֵּרִי. וְכַתּוּב: דְּלֹא שִׁינְיָה לּוֹמֵר הוּאִיל
וְאִישׁתֵּרִי אִישׁתֵּרִי, אֲלֵא בִיפ"ת וְכוּ"ב שֶׁאִינוּ מְחַמֵּת דְּחִינֵת עֲשֵׂה אֵת ל"ת.

שֶׁהָרִי יפ"ת אִינוּ עוֹשֶׂה שׁוּם מְצוּהָ בְּבִיאָתוֹ, כ"א דְּנִיחָנָה לּוֹ רְשׁוּת, כְּדִי שֶׁלֹּא יָבֵא עֲלֵי'
בְּאִיסוּר. אָבֵל בְּמִקּוּם שֶׁהוּא מְחַמֵּת דְּחִינֵת עֲשֵׂה אֵת ל"ת.

אִינוּ מוֹתֵר כ"א בְּעֵידָנָא דְקִיָּים קִיּוּם עֲשֵׂה. ע"ש שֶׁהִבִּיא פְּמָה רְאִיוֹת דְּלֹא אִמְרִינָן בְּכַה"ג
הוּאִיל וְאִישׁתֵּרִי אִישׁתֵּרִי.

וְכַתּוּב [עַל הַפּוֹתֵב בְּשֵׁם הַר"ת פִּנ"ל] שֶׁנִּרְאָה שֶׁהַשׁוֹמַע שֶׁמַּע וְטַעַם בְּדָבָר שֶׁאָפִי' לְתִינּוּקוֹת
אִין רְאוּי לְטַעוֹת בּוּ, כִּי פְּמָה שְׁנוּיֵי דְחִיקָא וְלִית בְּהוּ מְמַשָּׂא פְּלָל יֵשׁ לוֹ בְּעַנְיָן זֶה עַש"ה.
וְתִמָּה עַל הָרָאָב"ד ז"ל שֶׁלֹּא הִבִּיא עוֹד רְאִי' לְדָבָרִיו, דְּאִי לֹא תִמָּא הִכִּי יִקְשֶׁה לָן
דְּשִׁמוֹאֵל, אִדְשִׁמוֹאֵל פְּקוּשְׁתֵּי הַנְּ"ל וְצ"ע: וְגַם הַרְשָׁב"א בַּח"י לְקִידוּשִׁין כ"א ע"ב בְּרִישׁ
ד"ה רַב, פְּתַב ג"כ פְּסָבֵרֵת הָרָאָב"ד הַנְּ"ל דְּהִיכָא שֶׁהוּא רַק מְשׁוּם דְּחִינֵת עֲשֵׂה ל"ת לֹא
שִׁינְיָה פְּלָל לּוֹמֵר הוּאִיל וְאִישׁתֵּרִי אִישׁתֵּרִי ע"ש.

וְהָא דְאִמְרִינָן בְּזִבְחִים ל"ב ע"ב דְּס"ל לְרָבָא מַה לִּי חַד דְּחוּיָא, מַה לִּי שְׁתֵּי דְחִיּוֹת ע"ש.
שֶׁאִנִּי הִתָּם דְּהוּי בְּעֵידָנָא דְקִיָּים עֲשֵׂה.

מִשָּׂא"כ הִיכָא דְלֹא הָוִי בְּעֵידָנָא דְקָ יָם עֲשֵׂה ל"ש הוּאִיל וְאִישׁתֵּרִי מְחַמֵּת דְּחִוּי, אִישׁתֵּרִי
גַם אַח"פ. כַּמִּשׁ"כ הָרָאָב"ד וְהַרְשָׁב"א הַנְּ"ל: (ט) וּלְפַעַנ"ד נ"ל לְהוֹכִיחַ דְּהָרָאָב"ד אֲזִנְל
לְשִׁיטְתִּי, וְגַם הַרְמַב"ם וְרַש"י ז"ל כְּוֹנְתִי.

דהנה הרמב"ם פ"ג מהל' ציצית ה"ט כתב: נשים ועבדים שרצו להתעטר מתעטפים. והראב"ד שם כתב ע"ז: דוקא בציצית שאין בה פלאים.

וע"ש בכ"מ נשכח: פשוט הוא, ולא הוצרך רבינו לכותבו עכ"ל. ונראה דהראב"ד אזיל לשיטתו בפירושו לתמיד הנ"ל שהשיג על הר"ת הנ"ל.

דלפי' הר"ת הא דאמר שמואל תכלת אין בו חשים פלאים. קמ"ל נמי דאפי' לנשים שרי פלאים בציצית, דלגמרי התיר הכתוב פלאים בציצית מטעם הואיל ואינשתרי לאנשים, אינשתרי נמי לנשים.

כמו ביפ"ת דאמרין הואיל ואינשתרי לישראל, אינשתרי נמי לכהן. וכתוס' קידושין כ"א ע"ב ד"ה בביאה הנ"ל.

אמנם להראב"ד שהשיג עליו וס"ל דהיכא דהוא רק משום דחי"ת עשה לל"ת, לא שנייך קלל לומר הואיל ואינשתרי אינשתרי. עפי"ז שפיר כתב: דוקא בציצית שאין בו פלאים.

ולהכ"מ גם הרמב"ם ס"ל הכי כנ"ל. ועפי"ז ממילא מוכח דלהרמב"ם אסור ללבוש בלילה טלית שיש בו פלאים בציצית, ולא אמרינן הואיל ואינשתרי אינשתרי.

ודלא פהמהר"י אבוה"ב ז"ל, מוכא בכ"מ שם פ"ג מהל' ציצית ה"ח, שכתב בדעת הרמב"ם ז"ל דמותר ללבוש ציצית בלילה אפי' אם יש בהטלית פלאים, מטעם הואיל והותר הותר. והכ"מ שם השיג עליו מהא דכתב הרמב"ם: פסות של פשתן אין מטילין בה תכלת, גזירה שפא יתפסה בה בלילה וכו'.

נאפי' בכסות יום מייירי וכו' פ"ש. וכן השיג עליו בב"י או"ח סי' י"ח ט"ש.

אבל הפ"ח השיג על הב"י, ופירש להרמב"ם פמהר"י אבוה"ב, ומתיר קושית הב"י דס"ל להרמב"ם כהר"ת, דבכסות של צמר המיוחד ליום, אין בו משום פלאים אף בלילה, אבל בשל פשתן המיוחד ליום, גזרו בו משום פסות של פשתן המיוחד ללילה, ופי' בזה גם דעת רש"י ז"ל דהכי ס"ל.

דלא כמו שהבין הר"ת ז"ל בדעת רש"י [כמש"כ התוס' חולין ק"י ע"ב ד"ה טלית]. וכתב, דלענין דינא לא פליגו.

דרש"י והרמב"ם ז"ל נמי ס"ל כהר"ת עש"ה. ולכאורה הי' נ"ל ראיה לדברי הפ"ח דעפ"י דבריו ז"ל יש ליישב סתירת דברי רש"י ז"ל.

דבשבת כ"ה ע"ב ד"ה ואינהו. כתב וז"ל: רבנן גזור בהו משום פסות לילה, שפא יהא לו פסות שמינוחד ללילות, ונמצא לובש פלאים שלא במקום מצוה עכ"ל.

ומכאן משמע להדיא דס"ל לרש"י דכסות יום מותר בלילה אף בכלאים, כהר"ת. ובמנחות מ' ע"ב ברש"י ו"ה ה"ג.

פי' שפא יתפסה בו בלילה? וכבר העיר בזה בגליון התוס' חולין ק"י ע"ב ד"ה טלית ע"ש [כפי שנדפם בווילנא] ולפענ"ד יש להעיר עוד יותר לפמש"כ בהגהות מיימוניות מוכא בב"י סי' י"ח הנ"ל שרש"י פי' דדברי הרמב"ם.

ומטעם זה פסק הב"י להלכה כהרמב"ם, משום דרש"י ס"ל פנות' ע"ש. וע"כ צ"ל דכוננת הגהות מיימוני לפירש"י במנחות מ' ע"ב הג"ל.

אבל בהגהות מיימוני שלפנינו בפ"ג מהל' ציצית פתב וז"ל: וכשיטה זו פר"י. ודלא פירש"י שפי' פסות לילה, שמיוחד ללילה וכו'.

אבל פסות יום חייב אף בלילה וכו' עכ"ל וע"כ צ"ל דכוננת הגהות מיימוני שלפנינו לפירש"י בשבת כ"ה ע"ב הנ"נ. ועיין בב"ח בסי' י"ח הג"ל שכתב: יש גוססאות אחרות בלשון הגהות מיימוני כתובים בטעות עכ"ל, ולפי מה שהבאתי מפירש"י שבת כ"ה ע"ב, לאו טעות הוא פלל.

עכ"פ דברי רש"י ז"ל סותרים אהדדי לכאורה ונסבור הייתי לתרץ שלא יסתרו דברי רש"י ז"ל אהדדי. דרש"י בשבת כ"ה ע"ב פירש פן על העובדא בתלמידי דר' יהודה בר' אלעאי.

דהוא סתם ר' יהודה המזכיר בכל מקום. פירש"י ביצה כ"ו ע"א ד"ה ר' יהודה הנשיא פ"ש.

ונה ר' יהודה סתם חולק תמיד עם ר"ש חבירו. וכל מקום שמזכיר ר"ש ורפנן, היינו ר' יהודה בעלפולגותיה דר"ש.

כמש"כ בס' דרכי הלימוד, ליסוד הלימוד. מובא בענף יוסף על ה, עין יעקב" בשבת כ"ה ע"ב.

ולפי המבואר בירושלמי קידושין פ"א ה"ז פליגו ר"ש ורפנן דר"ש פוטר נשים מן הציצית מטעם שהיא מ"ע שהזמ"ג שהרי פסות לילה פטור מן הציצית. ורפנן [דהוא סתם ר' יהודה] ס"ל דלא הוי מ"ע שהזמ"ג שכן אם היו מיוחדות ליום ולילה, אפי' בלילה חייבת בציצית.

ע"ש בשי"ק ד"ה טעמון דרפנן. ובמראה הפנים ד"ה שהרי.

שתמהו בזה על הרא"ש ותוס' קידושין ל"ד ע"א ע"ש. וכבר הערוטי לעיל מתוס' מנחות מ ע"ב ד"ה משום.

שהביאו ג"כ להירושלמי פנ"ל. ומשמע דס"ל ג"כ דרפנן דפליגו על ר"ש, ס"ל דכסות יום חייב בלילה.

וא"כ ממילא מוכח דר' יהודה ס"ל דכסות יום חייב בלילה. ועפי"ז שפיר פירש"י בשבת כ"ה ע"ב דקאי לתלמידי ר' יהודה דמסתמא כר"י רבה ס"ל כמו שהוכיחו התוס' בשבועות מ"ב ע"א ד"ה פל, דתלמיד מסתמא פרבו ס"ל ע"ש.

ולחכי פירש"י לשיטת ר' יהודה משום פסות לילה דהיינו פסות המיוחד ללילה. אבל פסות יום חייב בלילה, ומותר אפי' בכלאים פנ"ל, אבל במנחות דלא קאי לר' יהודה שפיר פירש"י שמה יתפסה בלילה.

ולכאורה הוא ישוב נכון [ועפי"ז יש לפלפל בתוס' במזות ד' ע"א ד"ה דכתיב. במש"כ לרפנן דר"ש, דס"ל נשים חייבות בציצית.

עש"ה [ודוק] אָמנם ישוב זה לא מעלה ארוכה עדיין לכל דברי רש"י ז"ל. דהרי זה מצאתי עוד בַּרְש"י כ"ז ע"ב ד"ה לכסות לילה שפי' ג"כ כסות המְיֻנָּחָד ללילות. וכן פירש"י עוד בַּזְבָּחִים י"ח ע"ב ד"ה פָּרַט לְכִסּוֹת לִילָה. טלית העשויה לְכִסּוֹת לִילָה עכ"ל.

הרי לן בַּתְלָמָא דְבִּרְמִי דְקָדֵק רש"י ז"ל וְכַתְּבֵי דְנִקְא בְּכִסּוֹת הַמְיֻנָּחָד לְלִילוֹת. וּמִשְׁמַע לְהִדְנָא דְכִסּוֹת יוֹם בְּלִילָה מוֹתֵר בְּכִלְאִים.

וּבְשֶׁבֶת כ"ו ע"ב וּבַזְבָּחִים י"ח ע"ב וְדַאי לֹא קָאֵי לִר' יְהוּדָה, דְּהָא הַבְּרִייתָא דְרֵאִיתִם אוֹתוֹ פָּרַט לְכִסּוֹת לִילָה, אֲדַרְבֵּה כִּר"ש אֲתֵיָא. פְּמַבְאָר בְּמִנְחוֹת מ"ג ע"א.

וּא"כ הִדְרָא קוּשְׂיָא לְדוֹקְמָה דְדְבָרֵי רש"י ז"ל סִימְרָאֵי נִינְהוּ? וְרֵאִיתִי בְּגִלְיוֹן הַש"ס בַּזְבָּחִים י"ח ע"ב, צִיֵּין עַל פִּירֵש"י שָׁם, שְׁפֵן כְּתִב בְּשֶׁבֶת כ"ז ע"ב. וְהָעִיר מְמַנְחוֹת מ ע"ב.

וּתְמַהֲנִי שְׁלֹא הָעִיר מִפְּרֵש"י שֶׁבֶת כ"ה ע"ב וּמַהֲגוֹת מִיְּמוֹנֵי הַגָּ"ל לְפִירֵש"י כְּנ"ל וְאוּלָם לְהַב"ח הַגָּ"ל שְׁפִירֵשׁ הָא דְפִירֵש"י בְּמִנְחוֹת: שְׁמָא יִתְפָּסָה בֵּי בְּלִילָה. הֵינּוּ בְּסֻדִּין שְׁל פִּשְׁתָּן לְפִי שְׁדָרָף הַסֻּדָן לְהַתְּכִסּוֹת בּו בְּלִילָה כְּנ"ל.

שׁוּב לִיכָא שׁוּם סְתִירָה בְּדְבָרֵי רש"י ז"ל, וְהַפֵּל הוּא. שְׁפָה אֲחַת וּדְבָרִים אֲחֻדִים.

וְזֶה נְכוּן: (י) אוּלָם גּוּף הִיסוּד שְׁבִנָּה הַב"ח לְפָרֵשׁ דַּעַת מְרֵן הַרְמַב"ם ז"ל כְּמִהְר"י אַבּוּה"ב, מְשׁוּם דַּס"ל כַּהֲר"ת כְּנֻזְפָּר. לְפַעַנ"ד לִיתָא.

דְּהָא לְדַעַת הַר"ת אִפִּי' לְנָשִׁים שְׂרִי פְּלָאִים בְּצִיצִית כְּנ"ל. וְלְדַעַת הַרְמַב"ם נָשִׁים שְׂרָצוּ לְהַתְּעַטֵּף מִתְּעַטְפִים דְּנִקְא בְּצִיצִית שְׂאִין בּו פְּלָאִים.

כַּמֶּש"כ הִרְאָב"ד וְהַכ"מ בַּפ"ג מֵהַל' צִיצִית ה"ט הַגָּ"ל. וְאִם תֵּאמַר דַּהַב"ח ס"ל בְּאַמַּת דְּלְדַעַת הַרְמַב"ם שְׂרִינֵן גַּם לְנָשִׁים פְּלָאִים בְּצִיצִית.

וְדִלָא כַּהֲר"מ. אוּ דְנִימָא דַּהַב"ח סוּכְרָ בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּדוֹנְקָא בְּזַה ס"ל כַּהֲר"ת לְעַנְיֵן פְּלָאִים בְּצִיצִית בְּלִילָה, אֲבָל לֹא לְעַנְיֵן נָשִׁים.

קִשָּׁה עַכ"פ הו"ל לְהַב"ח לְבָאָר וּלְפָרֵשׁ וְלֹא לְסִתְנוּם? וְלֹא זֹו בְּלִבְד אֵלָא דִּישׁ לְתַמּוּהָ עַל הַב"ח עוֹד תִּימָה יוֹתֵר גְּדוּלָה. דְּהָרִי מְפֻרָשׁ יוֹצֵא בְּהַרְמַב"ם סוּף הַל' פְּלָאִים.

וְז"ל: פְּהִינִים שְׁלִבְשׁוּ בְּגָדֵי פְּהִינָה שְׁלֹא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה אִפִּי' בְּמִקְדָּשׁ לְוִקִין, מִפְּנֵי הָאֲבִיט שְׁהוּא פְּלָאִים וְלֹא הוֹתֵרוּ אֵלָא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה שְׁהוּא מ"ע כְּצִיצִית עַכ"ל וּמִלְשׁוֹנוֹ זֶה מְבֻנָּאָר דְּגַם בְּצִיצִית לֹא שְׂרִינֵן פְּלָאִים אֵלָא בְּשַׁעַת קִיּוּם הַמ"ע דְּצִיצִית, אֲבָל לֹא בְּלִילָה, וְכֵן לֹא בְּנָשִׁים.

הָרִי מְבֻנָּאָר לְהִדְנָא דְהַרְמַב"ם לֹא ס"ל כַּהֲר"ת. וְדִלָא כַּהַב"ח ז"ל שׁוּב רֵאִיתִי בַּס' קוּבָץ עַל הַרְמַב"ם בַּהַל' צִיצִית ה"ד שְׁהוֹכִיחַ ג"כ מְהַרְמַב"ם בְּסוּף הַל' פְּלָאִים הַגָּ"ל דְּלֹא ס"ל כַּהֲר"ת.

ע"ש וּבַהֲלָכָה זָשָׁם, דְּחָה עִפִּי"ז דְבָרֵי הַס' לֵב אֲרִיָּה עַל מַס' לֵן דוּף ק"י שְׁתִּירָץ לְמִהְר"י אַבּוּהַב הַגָּ"ל ע"ש. וְלֹא הָעִיר כָּל מְהַרְאָב"ד וְהַכ"מ הַגָּ"ל לְעַנְיֵן נָשִׁים בְּכִלְאִים בְּצִיצִית.

ובמח"כ אינשפתמיט מיננ' דבריי הב"ח הנ"ל. ולא הרגיש כלל לתמוה עליו פנ"ל.
וגם מה ש'הארירי' בס' קונק' נשם לתרץ שיטת הר"ת והרמב"ם, עפי"ד התוס' יבמות ו'
ע"א ד"ה טעמא. ש'הקשו ונ"ל: אי בעלמא דחי.

א"כ קרא דכלאים בציצית למ"ל? ונתרצו ג' תירוץ. והב' תירוץ הראשונים פבר סתר
מ'הר"ם ברבי בח'.

ולא נשאר לנו רק התי' הג' שפכתבו התוס' ונ"ל: ועוד ס"ד דלא לידחי עשה דציצית לאו
וכלאים, שאין שנה בנשים, למ"ד נשים פטורות מציצית עכ"ל. ופלפל ה,,קונק' בזה
למ"ד נו"נ א"ק ביו"ט עש"ה, ולפענ"ד נ"ל ג"כ לתרץ השיטות הנ"ל עפי"ד התוס' אלו.

אבל בדרך יותר נכון. ואקדים דברי הס' מנחת חינוך מצוה שפ"ו שכתב לחדש עפי"ד
הריטב"א שכ' דמ"ע שהז"ג דנשים פטורות דוקא במצוה שבגוף וכו' א"כ פשוט למין
וס"ל דציצית חובת טלית, וכלי קופסא חייבים בציצית.

מ"מ לא מיקרי מ"ע ש'הזמן גרמא לענין לפטור נשים, דלא הני מצוה שבגוף, רק להטיל
ציצית בבגד. א"כ נשים חייבות ג"כ.

ע"ש בדבריו כי נעמו. ועפי"ז אתיא לן שפיר ניתבאר היטב שיטת הר"ת שפי' היא דאמר
שמואל תכלת אין בו משום פלאים, דקמ"ל אפי' בליילה אין בה משום פלאים, דלגמרי
התיר הפתוב פלאים בציצית פנ"ל.

משום דשמואל אגיל לשיטתיה נשם במנחות מ"א ע"א דכלי קופסא חייבין בציצית. וא"כ
לשיטת שמואל נשים חייבות בציצית כהמנ"ח הנ"ל.

וא"כ לשיטת' הנרא קושית התוס' הנ"ל לדונפתה, אי בעלמא דחי, א"כ למ"ל הסמיכות
להתיר פלאים בציצית, היא גם בעלמא עשה דוחה לנ"א. ואין לתרץ כתי' הג' של התוס'
דמ"ד דלא לידחי עשה דציצית לעשה דכלאים שאין שנה בנשים, דנשים פטורות מציצית
פנ"ל.

ד'הא לשיטת שמ אל נשים חייבות בציצית? ומטעם קושית זאת הוכיח הר"ת דאיצטרך
הסמיכות למימר דבכל ענין אשתי פלאים בציצית, אפי' שלא בשעת קיום המצוה פגון
בליילה דלגמרי התיר הפתוב פלאים בציצית, והנתרה היא, ולא דחוייה היא.

משא"כ אם נימא מטעם עשה דוחה לל"ת אינו מותר כ"א בעידן המצוה, אבל לא בליילה.
ול'הכי אתי הסמיכות להורות דהנתרה.

ועפ"י האמור ממילא מיןשב קושית הראב"ד בפ"א דמס' תמיד הנ"ל במה ש'השיג על
הר"ת, דלא שייך לימר פגון דאיצטרך איצטרך, במקום שהיא מחמת דחיית עשה לל"ת,
אינו מותר כ"א בעידן דמקנים עשה.

והכא נמי פלאים בציצית אינו מותר אלא בעידן דמקנים עשה פגון ביום ולא בליילה
פנ"ל, ולפי מה שכתבתי אתי שפיר ולא קשה מידי על הר"ת, דלשיטת הר"ת היא דשרינן
פלאים בציצית, לא מטעם דחוייה היא, דנימא דבעידן בעידן.

אָלאַ דהר"ת הוכיח לשמואל לשיטתיה ודאי דס"ל וכלאים בציצית הותרה לגמרי אפי' שלא בשעת קיום המצנה פגון בלילה, כדבר האמור. ואפשר דגם הר"ת מודה דלמאן דס"ל נשים פטורות מן הציצית, ע"כ ס"ל דכלאים בציצית רק דחוייה היא ולא הותרה.

דקא למ"ד זה הסמיכות אינו מיותר דלדידה שפיר איכא לתרוצי קושית התוס' פתירוץם הג' הנ"ל. ולא פתב הר"ת דכלאים בציצית הותרה רק לשמואל לשיטתו דכל נשים חייבות בציצית פנ"ל [ועפ"ז יש להעיר על התוס' מנחות מ ע"ב, ובחולין ק"י ע"ב, וברא"ש בה"צ הנ"ל, שפולם פתבו בשם הר"ת דלנשים ג"כ שרי ללבוש פלאים בציצית.

וקשה הא הר"ת לשמואל קאי, ולשמואל לשיטת נשים חייבות בציצית. וא"כ אין זה רבותא פלל הא דשר נן לנשים פלאים בציצית? וצע"ג] ועיין תוס' מנחות מ ע"א ד"ה כיון, שפתבו: דכלאים ממש הותר אצל ציצית, ולא משום דחוייה עכ"ל.

והיינו פשיטת הר"ת הנ"ב אבל הרמב"ם דפסק נשים פטורות מציצית פנ"ל. א"כ לדידה שפיר מתיישב קושית התוס' פתירוץם הג' הנ"ל, דהסמיכות קמ"ל דמ"ע דציצית אע"ג דאינו שנה בפל, דקא נשים פטורות, אפ"ה דתי לל"ת דכלאים.

וא"כ לית לן הוכחה פלל דכלאים בציצית הותרה, ומש"ה פסק דלא הוי רק דחוייה, ולהכי לא שרינו פלאים בציצית, רק בשעה שמקיים המ"פ דציצית, פגון ביום, אבל לא בלילה, או בנשים.

נהרי זה דומה לבגדי פהונה, דלא הותר פלאים אלא בשעת עבודה. כמש"כ הרמב"ם בסוף הל' פלאים הנ"ל.

ותמהני על הפמ"ג או"ח בפתיחה להל' ציצית שכתב דהרמב"ם ס"ל פלאים בציצית הותרה, לא מטעם דחוייה ע"ש. ולפי מה שכתבתי זה אינו, דבאמת הרמב"ם סבירא לי' פלאים בציצית דחוייה, ולא הותרה כדעת הר"ח.

ומה שהביא מהרמב"ם פ"ג מהל' ציצית ה"ו שכתב שהשעטנז מותר לענגן ציצית וכו' ולפענ"ד אין בזה שום הוכחה, דקא הרמב"ם שם מסיים: מטעם עשה דוחה לל"ת ע"ש. אבל ההוכחות שהראיתי לעת דהרמב"ם ס"ל דכלאים בציצית דחוייה ולא הותרה, הן אמת ויציב.

ומצינו למיזן דהרמב"ם ונהראב"ד קיימו בחדא שיטתא דכלאים בציצית דחוייה היא ולא הותרה, רק לענגן פלאים בבגדי פהונה פליגו הרמב"ם ונהראב"ד ז"ל, דלדעת הראב"ד בסוף הל' פלאים שם, שרי לגמרי אפי' שלא בשעת עבודה, משום דס"ל פלאים בבגדי פהונה הותרה.

אבל הרמב"ם ז"ל ס"ל שהיא מ"ע בציצית. ובשניהם דחוייה ולא הותרה.

ודו"ק היטב פי הוא פרפרת נאה בבאיור שיטות הפוסקים בס"ד פפתור ופרח: ועתה נתנה ראש ונשובה לנידון שאלתו, דכמו בכלאים בציצית דחוייה היא, כנזכר. לא שנייד לומר הואיל ואישתרי אישתרי.

והקא נמי בנד"ד דהאבילות נדחה מפני שבת [ענין מ"ק י"ד פ"ב. וענין בתוס' מ"ק כ"ג ע"ב.

משום דשבת פתיב בי ברכה] לא שיניך לומר הואיל ואינשפרי אינשפרי. ותכף אחר השבת חזר האיסור למקומו פנ"ל: (יא) ומה שהביא מהתה"ד סי' ל"ב לענין פת עפוי"ם נקיה ופת קיבר של ישראל שיבצע מן היפה של עפוי"ם, וכיון שהותר לבצוע הותר לכל הסעודה.

וכת"ר העיר דלמה מותר לכל הסעודה, ואמאי לא נימא דאחר הבציעה בטלה הסיבה, ושוב הדרא לאיסורא קמא. באמת לא קשה מידי, דהא בתה"ד מפרש טעמא (ומובא גם בב"י או"ת סי' קס"ח) דהגזירה מפת של עפוי"ם נפשו חשקה בו אלא דמניח משום פרישות, ולכך היקא דמצי למצוא עילה שיאכל בהיתר, ולא יצטרף לפרישות, כגון הקא שפחבב בו המצנה שרי לי רבנן.

וכ"ה במג"א או"ח ס' קס"ח ס"ק י"ב. וענין בב"י ובמ"א או"ח סוס"י קס"ז בשם האגור שפכת, דיש לאכול הפת שבצע בהמוציא קודם שיאכל פת אחר, כדי שיאכלנו לתאבון, והוא משום חבוב מצוה, ע"ש בב"י ובדרישה בסוף הסי' ובט"ז שם ס"ק י"ח ובפמ"ג במ"ז שם, ובמג"א ס"ק מ"ב שם בשם הש"ל"ה עש"ה, וענין בט"ז יו"ד סי' קי"ב סוסק"ח פתב וז"ל: והדין נותן שהפת שיאכל עליו יבצע כמש"כ בתה"ד דאין להקדים לבצוע אלא מה שיאכל וכו' ע"ש.

ומטעם כל זה הותר לכל הסעודה ונחשב לו חבוב מצוה [ומצאתי באבן עזרא סוף פ' יתרו, עה"פ: לא תבנה אתהן גזית. פתב וז"ל: ועל דרך הסברא אולי הי' פן פדרך הפגול, בעבור שהי' קרב על גבי המזבח, אין ראוי להיות הנשאר פגול, כי יחלל קודש שהקדיש, אם ישאר ממנו, עד שיהי' פגול.

וככה זה אם יכרתו האבנים לבנות המזבח, אולי יחולל הנפרת חזן האבנים לעבודה זרה או למקום המטונף, וזה אינו פבוד עכ"ל. וי"ל דהיינו נמי טעמא דר' נתן שדרש במכילתא פ' בא, עה"פ: משארם צררת בשמלתם על שכםם, ר"נ אומר וכי לא היתה שם בהמה וכו' ומה ת"ל על שכםם, אלא שהיו מחבבין את המצות, ע"כ, פלומר כיון שהי' שירי מצוה אינו פבוד שיהיה מחולל להוליקם על גבי בהמה.

והיינו נמי טעמא דר' יוחנן בירושלמי פ"ב דמ"ק סוף ה"ג, ובירושלמי סנהדרין פ"ח סוף ה"ב דנהה עליל לפנישתא בצפרא ומלקט פירורין ואכיל [מהנשאר מסעודת קידוש החדש] וכו' ע"ש.

מאחר שהיה סעודת מצוה הוי פקרב לגבי המזבח, ואין ראוי להיות הנשאר מחולל. ועפ"ז אפ"ר לומר דהיינו נמי טעמא דהפלוסו שהביא הב"י והט"ז והמג"א שאין להאכיל לבהמה ועוף או לעפוי"ם מחתיכה שנוגעות בו חתיכת המוציא.

והט"ז הנ"ל הביא מפירש"י פ' בא, שיש חבוב מצות במה שנשפטייר חזן מצוה ומרור ע"ש. ועפ"ז ה"ה, אבן עזרא" אתי שפיר כיון שפחתיכת המוציא עביד מצוה, אינו ראוי להיות הנשאר מחולל להאכילה לבהמה או לעפוי"ם פהרמ"א או"ת סי' קס"ז ספי' ה' כי השלחן דומה למזבח וכו' פ"ש.

ומקורו מברכות נ"ה ע"א בזמן שביהמ"ק קנים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. ועיין במהרש"א בחידא"ג ב"ב סוף פ' חזקת הבתים, שדקדק בשנינו לשון דקאמר במזבח, מכפר על ישראל, ובשלחן מכפר על האדם.

והו"ל לומר נמי מכפר עליהן ע"ש מש"כ בזה. ובמח"כ המהרש"א אישפתיט מיניה מ"ש בסוף חגיגה דקאמר נמי מזבח מכפר על אדם, כמו בשלחן.

וכ"ה במנחות צ"ז ע"א, ע"ש בתוס' ד"ה שלחנו. ובמהרש"א בחידא"ג מנחות שהעיר דממתני' פ"ג דאבות משמע משום דאמרין עליו ד"ת ע"ש.

והרבינו גרשון פתב להדיא שלחנו מכפר בהכנסת אורחים. וכ"ה בשטמ"ק שם.

וצ"ע: (יב) ובעיקר הדבר לענינינו, לפענ"ד יש לתמוה על הברכי יוסף והעיקרי הד"ט"ו והשערי תשובה" באו"ח סי' תקנ"א, והפתיחי תשובה" יו"ד סי' שמ"א ס"ק י"ב הנ"ל שכולם הביאו הראיה מהאבועיא דאברי בשר נחירה פנ"ל.

ובמח"כ אישפתיט מכל הני גאוני, דיתבו בהדא קונא, הא דמבואר בש"ע יו"ד סי' רי"ח סעי' ב' וברמ"א שם, דקהל שעשו תקנה כיו"ב שאסורין למכור אפי' מה שהי' להם קודם לכן עכ"ל. ובט"ז שם סק"ד בשם החזה"ד שהביא ראיה מבעיא זו.

וגם הביא להמהרש"ל ביש"ש חולין, דכיון דהאבועיא לא נפשטא, בדאורייתא ספיקא לחומרא, ובדרבנן ספיקא לקולא. ע"ש שהאריה.

ועיין בש"ף שם סק"ג שהביא ג"כ להמהרש"ל הנ"ל ע"ש. אם אמנם פי גוף דברי מהרש"ל לשיטתיה תמוה, ממש"כ ביש"ש ביצה פ"א סי' מ"ג דהיא דסיימו בש"ס בהאבועיא תיקו.

אמרין תיקו דאיסורא לחומרא אפי' במידי דרבנן. והטעם מאחר שרב אשי ודורו שחתמו התלמוד וכתבו עליו תיקו.

אלמא שהניחו בספק איסור עד שיבא אליהו ז"ל ע"ש. וכ"כ בשמו"ה קרבן נתנאל על הרא"ש בסוף פ"א דביצה אות מ ע"ש.

ועיין בב"י או"ח סי' תל"ז שפסק דלא כהג"מ שכ' דר"מ ושאר גאוני דס"ל דכל תיקו דאיסורא לחומרא, ואפי' בדרבנן ע"ש. והב"ח שם סיים בצ"ע, דשם דוקא היכא דאסיקנא בתיקו ע"ש.

ולא הביא ליש"ש ביצה הנ"ל [ובתשובה אחת הארכתי בזה בבקיאיות נפלא בס"ד, ולא עט האסוף פה]. וא"כ הא בהאבועיא זו.

בירושלמי עירובין סוף פ"א שאמרו על הא דתנן ארבעה דברים פטרו במחנה וכו' ופטורין מדמאי נכנסו עמהן לעיר כבר נפטרו. וע"ש ב, קרבן עדה" שפי' וז"ל: פירות של דמאי שנכנסו עמהן לעיר לאחר שחזרו ממלחמה, פטורין מדמאי, שפבר נפטרו מתחלה עכ"ל.

וכן פ'י הפג'י מ'שה בפ'י ה'ב'. ע"ש ב,,ש'ירי ק'רבן" ש'כתב ש'ם ד'זאת היא הנפ"מ ב'ק'אב'ע'י'א ד'איב'רי ב'שר נ'ח'ירה, ל'ע'ג'נ'ן ד'מ'אי ש'ה'ב'י'או ב'ג'י ה'מ'ל'ח'מ'ה, ו'מ'ת'ר'י'ן מ'ש'ום ה'וא'י'ל ו'ה'ת'ר ה'ת'ר.

ו'ל'ה'י'רו'ש'ל'מ'י פ'ש'י'ט'א, מ'ה ד'ל'ר' י'ר'מ'י'ה מ'י'ב'ע'י'א ל'י' ע"ש. ה'ר'י מ'ב'נ'א'ר מ'ה'י'רו'ש'ל'מ'י ד'ב'ד'ר'ב'נ'ן א'מ'ר'י'נ'ן ה'וא'י'ל ו'ה'ת'ר ה'ת'ר.

ו'ע'י'נ'ן ב'ש'י'ף י'ו"ד ס'י ק'מ"ה ס'ק"א ד'ל'א ש'ב'ק'י'נ'ן מ'אי ד'פ'ש'י'ט'א ל'י'רו'ש'ל'מ'י, מ'ש'ום מ'אי ד'מ'ס'פ'ק'א ל'ש"ס ד'י'ד'ן ע"ש ו'ב'ב'ר'כ"י א'ו"ת ס'י צ' ש'ה'ב'י'א פ'ן ב'ש'ם ס' ד'ר'ף ה'ק'ד'ש ע"ש ו'ל'א צ'י'נ'ן מ'ה'ש'י'ף ה'ג'ל. ו'ת'י'מ'ה ע'ל פ'ל ה'א'ח'ר'ו'נ'י'ם ש'ל'א ה'ב'י'או מ'ה'י'רו'ש'ל'מ'י ע'ירו'ב'י'ן ה'ג'ל: ע'ד פ'א'ן ה'י'ת'ה ת'ש'ו'ב'ת'י ל'ה'ר'ה"ח ר' י'ש'ר'א'ל ר'א'ב'י'נ'א'ו'י'ט'ש נ"י ו'מ'ת'ו'כ'ה ת'ח'ז'י'נ'ה ע'י'נ'ו ת'ש'ו'ב'ה ב'רו'ר'ה ג'ם ב'ג'י'ד'ו'ן ש'א'ל'ת'ו ב'ע'ג'נ'ן ס'ת'ם י'י'נ'ם ה'וא'י'ל ו'א'י'נ'ו א'ל'א א'י'ס'ו'ר ד'ר'ב'נ'ן, י'ש ל'ה'ת'יר מ'ט'ע'ם ה'וא'י'ל ו'א'י'ש'ת'ר'י א'י'ש'ת'ר'י ב'צ'ל'א'ל ז'א'ב ש'א'פ'ר'א'ן ס'י'מ'ן ק'כ'ה כ'בו'ד ה'ר'ה"ח ו'כו' מ'ו'ה'ר"י ב'לו'מ'ב'ע'ר'ג' ה'י"ו נ'ע'ו'י'א'ר'ק (א'מ'ע'ר'י'ק'א).

ע"ד ה'ש'א'ל'ה ב'א'ד'ם א'ח'ד, א'ש'ר ע"י ס'יב'ה ב'ל'ת'י ת'לו'י'ה ב'ו ל'א נ'מ'ו'ל ב'ק'ט'נ'ו'ת'ו ו'כ'ע'ת ר'צ'ו'נ'ו ל'ה'י'ו'ת נ'מ'ו'ל, א'ף ו'ר'ק'ב'א'נ'פ'ן ז'ה ש'ה'ר'ו'פ'א'י'ם י'ש'ק'ו'ה'ו ,,ס'ם ה'מ'י'ש'נ'ו" (ש'ל'א'ף- ג'ע'ט'ר'א'נ'ק) ק'ו'ד'ם ה'מ'י'ל'ה, פ'ד'י ל'ה'פ'י'ג צ'ע'רו: ת'ש'ו'ב'ה ה'ג'ה ר'א'ה ז'ה מ'צ'א'ת'י ר'א'י'ת'י פ'ת'ו'ב ב'ס'פ'ר ,,כ'ו'ר'ת ה'ב'ר'י'ת" (ס'י ר'ס"א ב'נ'ח'ל פ'ר'י'ת ס'ק"ד): מ'ע'ש'ה ה'י'ה ב'ג'ד'ו'ל ה'ג'י'מ'ו'ל ש'ר'צ'ו ה'ר'ו'פ'א'י'ם ל'ה'ש'ק'ו'ת'ו מ'ש'ק'ה ה'ש'י'נ'ה, פ'ד'י ד'כ'ש'י'ש'ן ל'א י'ר'ג'י'ש ב'צ'ע'ר ה'מ'י'ל'ה, ו'ל'א ר'צ'ה, פ'ד'י ש'י'ה'ג'ה ל'פ'ו'ם צ'ע'ר'א א'ג'ר'א, מ'צ'ד ח'ס'י'ד'ו'ת.

ו'א'מ'ר'ת'י ש'ג'ם מ'צ'ד ה'ד'י'ן י'ש ק'פ'י'ד'א ל'מ'ו'לו פ'נ'ש'ה'ו'א ע'ר ד'ו'ק'א, ד'מ'צ'ו'ת צ'ר'י'כ'ו'ת פ'ו'נ'ה [ע'י'נ'ן ר'ס"ד ס'ק"ה ש'פ'ת'ב ע'וד י"ל ט'ע'ם ל'פ'ס'ו'ל, ד'ה'ג'ה ב'ע'י'ק'ר ה'ט'ע'ם ל'ה'כ'ש'יר ע'כ'ו"ם ל'מ'י'ל'ה, מ'ש'ום ד'ל'א מ'צ'י'נ'ו מ'י'ל'ה מ'ה"ת ל'ש'מ'ה י"ל ד'ה'ו'א ר'ק ל'א ד'ב'ר'ה ה'ת'ו'ר'ה פ'ל'ש'י'ן ב'ג'י א'ד'ם.

ע'י'נ'ן ע"ז כ"ז ו'ל'מ"ד ב'ס'ו'פ'ה ט' ל'ף ל'ש'ם ח'ו'ב'ף. א"כ ה'ק'א נ'מ'י פ'ת'י'ב ה'מ'ו'ל ל'כ'ם.

ו'ב'מ'ד"ר ו'י'ר'א. ר"ל פ'ת'ח, ו'נ'ש'ו'ר ו'א'י'ל" ו'ג'ו' א'ב'ר'ה'ם ש'מ'ל ע'צ'מ'ו ל'ש'מ'י א)** (א) צ"ע דר"ל ס'ו'ת'ר א'ת ע'צ'מ'ו ל'מ"ש ב'מ'ד"ר פ' ל'ף פ'מ"ז ס'י ט': ב'ד'ק א"ע ו'מ'נ'א ע'צ'מ'ו מ'ה'ו'ל ו'כו'.

ו'ב'ת'נ'ח'ו'מ'א פ' ל'ף ס'י י"ז: ר'מ'ז ה'ק'ב"ה, ו'ע'ק'צ'ו ע'ק'ר'ב. ו'נ'מ'צ'א מ'ה'ו'ל:**) ו'כ'ן י"ל ד'ע'כ"פ מ'ד'ר'ב'נ'ן צ'ר'י'ף מ'י'ל'ה ל'ש'מ'ה ל'כ"ע ל'כ'ת'ח'ל'ה, ו'ע'י'נ'ן מ'ל'א ה'ר'ו'ע'י'ם ע'ר'ף מ'צ'ו'ת צ"כ א'ו'ת ט'.

ו'ב'ה'ש'מ'ט'ו'ת ל'ק'נ'א'ת ס'ו'פ'ר'י'ם ה'ש'ו' ל"ד. ו'א"כ צ"ע ד'ב'ר'י ה'ג'ר"א ש'כ' ע'ל ד'ב'ר'י ה'מ'ח'ב'ר ד'ק'ט'ן פ'ש'ר ל'מ'ו'ל, מ'ש'ום ד'ל'א מ'צ'י'נ'ו מ'י'ל'ה ל'ש'מ'ה ו'כו'.

ד'ה'ל'א א'י'נ'ו מ'ו'ס'פ'ם ל'ה'ל'כ'ה. פ'ן צ"ע ב'מ'ש"כ ה'או"ז ס'י צ"ו ד'נ'ס'ת'פ'ק ב'מ'ו'מ'ר ש'ל'א י'מ'ו'ל, מ'ש'ום ד'ל'א מ'ה'י'ל ל'ש'מ'ה.

ד'מ'נ"ל ש'צ'ר'י'ף פ'ו'נ'ה ל'ש'מ'ה? ו'י"ל ד'ק'א'י ל'ר' י'ו'ח'נ'ן ד'ס"ל מ'צ"כ. ע'י'נ'ן ה'ג"א ר"ה כ"ח.

א"כ א'ף ל'ד'י'ד'י'ה א'י'ן ל'ה'ת'יר ל'מ'ו'מ'ר ל'מ'ו'ל, ד'ל'א מ'כ'ו'נ'ן ל'ש'מ'ה. ו'ע"כ ל'א ק'א'מ'רו ה'ף נ'פ"מ.

עײן סי' רס"ב סק"ח שפּתב בַּשֵּׁם ס' מְלַחְמוֹת אָרִי (סי' רס"ד ס"ק י"ג) שׁכ' וְנ"ל: נְזָהָרִים
הַמוֹהֲלִים שְׁלֵא לְמוֹל הַתִּינּוֹק בַּשְּׁעָה שֶׁהוּא יָשָׁן, אֲלֵא מְקַיֵּצִין אוֹתוֹ, וּמְעוֹרְרִין אוֹתוֹ קִידָם
הַמִּלָּה. שְׁלֵא יָבֵא לִידֵי נְכֶפֶה חו"ש.

כֵּן שָׁמַע מְאֻמָּנִים בְּקִיָּאִים [וְאוֹלֵי יֵשׁ לְחֶלֶק, בֵּין קָטָן לְגָדוֹל. כְּלוּמַר דְּלֶהֱקָטָן לֹא יְמוּלוּ
אֲשֶׁהוּא יָשָׁן, מִפְּנֵי הַסַּפְּנָה כְּנ"ל.

אֲבָל לְגָדוֹל כְּשֶׁנְּמוּל אָף כְּשֶׁהוּא יָשָׁן לִיכָא סַפְּנָה. אוֹ יֵשׁ לְחֶלֶק בֵּין שְׁיִנָּה טְבָעִית וְשְׁיִנָּה
כְּזֹאת, עַכ"ד הַס' נִחַל פְּרִיָּת (ב): ** (ב) אָמַר בֶּן הַמַּחְבֵּר: הַלּוּם רְאִיתִי בְּיַרְחוֹן הַמְּאַסְּף
(שְׁנָה י"ח פָּרָף א' סי' פ"ב) שֶׁהַשֵּׁיב חָכַם אֶחָד עַל הַשְּׂאֵלָה אִם נוֹכַל לְתַתּ, סָם הַמִּינִישְׁנוֹ"
לְבַחֹר בֶּן ט"ז שְׁנָה קוֹדֵם הַמִּלָּה לְהַפִּיג צַעֲרוֹ.

וְהַעֲרִיף לְפַלְפֵּל בּד"ז, וּמְסִיק לְהַתִּיר יַעו"ש: חֲנוּף הָעֵנִיף שְׁאֶפְרָאן רַב בְּבִאקְאָרְעִשְׁט
וּבְעֵנְנֵן זֶה אִם לְהַשְׁקוֹת לְהַגְדוֹל הַנִּימּוֹל, מְשַׁקָּה הַשְּׁיִנָּה" [עײן ש"ע או"ח סי' תע"ה סעי'
ה', וּבַפְּר"ת שָׁם] י"ל אִי אֶמְרִינּוּ בְּכֵהֲאֵי גֻנָּא בְּיָשָׁן כָּל הָרְאוּי לְבִילָה, אִין בִּילָה מְעַכְפָּת
בּו.

כִּיבְמוֹת ק"ד ע"ב. וּבְגִיטִין ע' ע"ב אֶמְרִי דִּישָׁן לֹא מְחַוְסָר מְעַשָּׂה.

וּבְרִש"י סְנֵהֲדָרִין מ"ז ע"א ד"ה כִּישָׁן. וּבַתּוֹס' ד"ה אִימָא.

דִּישָׁן מִמִּילָא מִיתְעַר יַעו"ש וּמָה שֶׁהֵבִיא כַּת"ר בַּשֵּׁם רַב גְּדוֹל א' רֵאִי מְמַצּוֹת סוּפָה
דְּבַשְׁעַת שְׁיִנָּה מְקַיֵּים הַמְּצָנָה. י"ל מְטַעַם תְּשַׁבּוּ כְּעֵין תְּדוּרוֹ.

עײן בְּסוּפָה כ"ח וּבְרִיטְב"א [וּי"ל בְּזֶה מִיבְמוֹת נ"ד ע"א. וּבְרִש"י וְתוֹס' שָׁם ד"ה יָשָׁן.

וּבַתּוֹס' יְשָׁנִים שָׁם וּבַחֲזִי הַרִיטְב"א שָׁם לְעֵנְן רְאוּי לְקַנּוֹת. וּבַחֲזִי הַרְשֵׁב"א.

וּבַט"ז או"ח סי' נ"ה לְעֵנְן אִם י"ל לְכַתְּתָלָה כָּל הָרְאוּי לְבִילָה וְכו'. עײן בַּתּוֹס' קִידוּשֵׁין
כ"ה ע"א.

וְתוֹס' יְבְמוֹת ק"ד ע"ב. וּמְהַרְשֵׁ"א חֲוֹלִין פ"ג ע"א.

צ"ע מְנַדְרִים ע"ג ע"א, וּבִי"ד סי' רל"ד סעי' כ"ה וּבַט"ז שָׁם. וּבְעִירוּבִין ל"ח סוּע"ב
וּבְרִי"ף וְהַרְא"ש סו"פ מְצַנֵּת חֲלִיצָה לְעֵנְן לֹא אָבָה יְבָמִי.

עײן בְּרִשְׁב"ם ב"ב פ"א ע"ב ד"ה פֵּל. שׁכ' דְּבַגּוּף הַמְּצָנָה לֹא אֶמְרִינּוּ כָּל הָרְאוּי לְבִילָה
וְכו' יַע"ש (עײן בַּט"ז או"ח סי' ל"ב ס"ק י"ח).

וּבַפּמ"ג או"ח בַּמ"ז סוּס"י קַמ"ג) פִּינֵן בַּמַּל"מ פ"ג מֵהַל' בְּפוּרִים ה"ד דְּלֹא אֶמְרִינּוּ כָּל
הָרְאוּי, אֲלֵא הֵיכָא דְּאִיתְמַר יַע"ש. וְעײן בְּשׁו"ת מוֹר וְאַהֲלוֹת אֶהֱל בְּרְכוֹת וְהוֹדָאוֹת סִי'
ל"ו וּל"ז: וְלְעֵנְן אִם מְהַי שֶׁהַמוֹהֵל מְכַוֵּן, אוֹ אַחַר עוֹמֵד ע"ג שְׁיִכְוִין לְשֵׁם מְצַנֵּת מִילָה,
עײן בַּחֲזִי הַרְשֵׁב"א חֲוֹלִין י"ב לְעֵנְן אִם חֲוֹלִין בְּעֵי פְּנֵנָה.

וּבַתּוֹס' הַרְשֵׁב"א ח"א סי' כ"ו. וּבַב"י או"ח סי' ת"ם.

ובתשובה מהר"י אסאד סי' קנ"ו והרש"ם ח"א סי' י"ד יעו"ש. ויזען פי עמוס אנכי היום
בכתבילי טרדין הקפת כל הראש, לכן דברי מעשים, ולחכם כמותו יספיק הקיצור: בצלאל
זאב שאפראן סימן קכו פבוד הרה"ג וכו' מוה"ר פנחס לאנדמאן הי"ו אבד"ק ט"ג.

אנא. הנה לא טובה השמועה אשר שמעתי פי קרה במחניכם מקרה לא טהור גברא
שקם אחד מבני עמנו וקלל את יצועו עם נכרית, והיא ילדה לו בן נכר והשו"ב,, פלוני"
פחו פמים ומל את הילד זר אשר איננו מילדי העברים, בלי שאלת חכם כת"ר רב דמתא,
ועוד הוסיף לאמר פי הילד הוא ישראל כשר לכל דבר א)** (א) אומר בן המספר: פדי
להרחיב הדיבור קצת בזה הענין, לא אהדל מלהביא פה דברי הפרישה (עמש"כ הטוש"ע
יו"ד סי' רס"ו סעי' י"ג ישראל שנולד לו בן מנכרית אין מלין אותו בשבת) דהוא הדין
בחול אין מלין אותו ביום השמיני, דולדה כמותה, ואינו נקרא ילד ביתה, רק אגב דמיקרו
פאן מדין מילה בשבת כ"כ.

וראיתי בס', כורת הברית" (בנחל פריית סי' רס"ו ס"ק ל"ח) שכתב על זה: אמנם בספר
,,אות ברית" כתב דמלשון הלבוש שכתב ומחזקינו ליה שיצא לתרבות רעה.

משמע נרק בשבת אינו נימול כסתימת לשין המספר, אבל בחול מלין. אמנם באות ברית'
הוכיח מסתימת הירושלמי יבמות פ"ב וקדושין פ"ג שהביא ראיה מעזרא (י) שגזר
להוציא הנשים הנכריות והנולדים, ואם כסברת הלבוש שמא יצאו לתרבות רעה, הני
די להוציא הנשים לבד ויחזיקו הבנים ואין חשש שוב לתרבות רעה, וע"כ דכעפונם
גמורים הם, ואף בחול אין מלין אותם.

ונקט שם בירושלמי בשבתא דנ"מ לענין המעשה שהורה אחד להתיר למולו בשבת וצוה
להלקותו [ויש לענין מדוע ילקה עפ"ז דהלא הני מקלקל בחבורה ואינו מתקן דמחוסר
טבילה דעפונם הוא, וי"ל דמלקות הם מפות מרדות מדרבנן עוד י"ל דמיקרו בטבלו אותו
קודם, ובקטן י"ל דלכ"ע מהני קודם המילה טבילה.

עי' בס' אות ברית, ועי' מ"ש ברס"ג סק"ז וברס"ה ס"ק כ"ב. עוד י"ל דבמציצה עכ"פ
יש איסור תורה ולפיכך לוקה ובאמת אי לא מצץ פטור] ולפענ"ד טעם דאסור למולו
בחול שלא יטעו דישראל הוא ובאמת צריך גירות פשיגדיל.

עי' רס"ח ס"ז. וברמב"ם הלכות מלקים פ"ח ה"ח.

ועי' מ"ש בסי' ר"ס סק"ד וצ"ע. ודע דגם בספק אם היא עפונם ה"ה ומפונש ברדב"ז
ח"ג סי' שט"ו דאף בספק אוליגן לחומרא דאינו נכנס בכלל ישראל עד שימול ויטבול)**
נפלאות היא בעיני מעשה,, פלוני", איך הרהיב בנפשו עז להורות ולעשות מעשה רב בלי
שאלת מרא דאתרא? הלא כל המורה הלכה בפני רבו חי"ב וכו' פברכות (ל"ב ע"ב)
ועירובין (ס"ג ע"א).

ראה בירושלמי שביעית (פ"ו ה"א) ובירושלמי גיטין (פ"א ה"ב) דתלמיד שהורה אפילו
כהלקה, אין הוראתו הוראה. וראה ב,,קרן עדה" (על הירושלמי גיטין שם בפ"ה הב')
שפירש בזה דהוראת תלמיד לאו הוראה, ויכול***(ע"ש).

ומינה דה"ה שאינו נימול בשבת. וגם בחול צ"ע, דחיישינן לטפות כנ"ל [וכן מצאתי ב,,מגיד משרים" להב"י על עמוס, בבן מגיורת שלא כדון שלולי שגלוי לפניו שעתיד לפגם לא היה מניחו למול] ואף בנשואה וע"פ חוקי המלכות ונימוסיו בנו הוא להכניסו לדת ישראל לכ"ז אסור למולו בשבת.

ועי' ס"ק ל"ה. מיהו אולי יכול בחול למולו ולגייירו על דעת ב"ד כמ"ש הרמב"ם שם וכו' יע"ש.

ראה עוד מה שכתב בענין זה חכם אחד בירחון המאסף שנה י"ח פרק א' חוברת ב' סי' י"ז, יע"ש שהאריה: חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט)** חכם להתיר מה שאסור יע"ש. כל שכן בנידון דידן, שלא טב הורה דהנולד הוא ישראל פשר לכ"ד ב)** (ב) אמר בן המחבר: נשאלתי פה, אם יאות לעלות לתורה ולקריא שם להילדה שילדה לו הנכרית? ועניתי ואמרתי, מה שהשיב על זה הגאון מהרש"ק ז"ל (בשו"ת טוב טעם ודעת סי' רכ"ט) דאינה ישראלית לקרוא לה שם ישראל ושיעלה משום זה לתורה, פיון דבנושא נכרית מפורש בדברי מלאכי: כי בגדה יהודה וכו' כי חילל קדש וכו' ובעל בת נכר וכו' יכרית ד' וכו' ער ועונה וכו' ומגיש מנחה וכו'.

אבל זה הנושא נכרית מה לו ולקרבו יע"ש: חנוף העניף שאפראן הנ"ל)** ומחויב השו"ב,,פלוני" לפייס את הרב כת"ר פדינא, וסר עונו וחסטאתו יכופר, כי חלילה חולין הוא לשום שו"ב יתנה מי שיהיה להורות הוראה אפי' כביעתא בכותחא באתרא דרב.

כנודע לכל באי שערי תשובה. ראה בשו"ת דברי חיים (ח"ב יו"ד סי' כ"ט) בשם הגה"ק מקאזניץ וראפשיץ זצ"ל דאסור לשו"ב להורות נגד הרב אפילו להחמיר ע"ש.

ומפאת המון טרדומי ונחיצות עש"ק אקצור באמרים: בצלאל זאב שאפראן סימן קכז פבזד הרה"ג וכו' מוה"ר שמשון אהרן נ"י אבד"ק באהוש. ע"ד שאלתו, בס"ת שנמצא בה כמה וכמה דפי היריעות מל"ט שיטין, וכן ממ"א שיטין.

רק דפי ספר בראשית מנין השיטין מ"ב הם. וכת"ר פתב, דלפי פשטות הש"ע אין בזה קפידיא בדיעבד: תשובה הן אמת דהרמ"א יו"ד סי' ער"ה סעי' ו' פתב: עוד נהגו במנין השיטין לעשותם לא פחות ממ"ח, וי"א מ"ב, ולא יותר מס'.

ובסוף הסי' סיים הרמ"א שם: וכל אלו הדברים למצוה, ואם שינה לא פסול עכ"ל. אולם אנכי מראש צורים אראה לבאר ד"ז.

ומקור מקומו טהור בפ"ב דמס' סופרים ה"ו דתנינן שם: אבל בשיטין נותנין טעם, כמסעות מ"ב, וכרכבות של ישראל ס', וכזקנים של ישראל ע"ב, וכתוכחות של מ"ת צ"ח, כמסעות מ"ב, שנאמר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם וכו' ע"ש.

אבל הרמב"ם ז"ל נראה שדעת אחרת אתו בזה, שהרי פתב בפ"ז מהל' ס"ת ה"י, וז"ל: יש דברים אחרים שלא נאמרו בגמרא ונהגו בהם הסופרים וקבלה בידם איש מפי איש, והו' שיהיו מנין השיטין שבתל דף ודף לא פחות ממ"ח ולא יותר על ס' וכו' עכ"ל.

ונראה דהרמב"ם ז"ל ס"ל פהרא"ש בהלק"ט הל' ס"ת סוס"י י"ג פי המס' סופרים נתחבר בדורות האחרונים, ולא הובא מדבריו בתלמוד ע"ש. ולהכי המנהג ישן שנהגו

סיפרי ונוקני קמאי, תורה היא, ונחשב יותר לעיקר בעיניו, מהמ"ס שנתחבר בדורות האחרונים.

ומצאתי בס' ברכ"י או"ח סי' תקפ"ב אות ז שהביא בשם הרב בית דוד סי' שס"ה שפכתב שהמ"ס הוא מזמן התנאים. והברכ"י השיג עליו מהרא"ש הנ"ל דקרי בחיל שנתחבר בדורות האחרונים.

ועוד הוסיף להשיג גם על הרב יד מלאכי שתמה על הרא"ש. והוא ז"ל דחה דבריו, וסיים וז"ל: ומשמע קצת דסבר הרא"ש דמ"ס נתחבר בימי הגאונים עכ"ל.

אבל בהגמ"י על הרמב"ם בפ"ז מהל' ס"ת אות ח' פתב וז"ל: אכן במס' סופרים יש מ"ח שיטין פנגד המסעות וכו', או ס' פנגד רבבות ישראל וכו' עכ"ל. ונראה שגירסת הגמ"י במ"ס הי': ,,כמסעות מ"ח".

ולא פגירסת מ"ס שלפנינו ,,כמסעות מ"ב".

וכן אב וכו' הרא"ש ונהטור ז"ל ראו את החדש גירסת המ"ס כהגמ"י וז"ל הרא"ש (בהלק"ט סוף הל' ס"ת) מנין השיטין נהגו ע"פ מס' סופרים לעשות מ"ח, או ס' שיטין. וכ"כ הרמב"ם ז"ל וכו'.

ובשם הגאונים פתב הרב ר' יהודה ברזילי, מ"ב. וסימן לדבר: ,,ה' ב"ם סיני בקודש" עכ"ל.

וכן הטור יו"ד סי' ער"ה פתב וז"ל: ועוד נהגו במנין השיטין שלא לעשותן פחות ממ"ח, ולא יותר מס'. וכ"כ במס' סופרים.

וה"ר יהודה ברצלוני פתב: מ"ב. וסימן וכו' עכ"ל הרי להדיא שגירסת המ"ס שלפני הרא"ש ונהטור ז"ל הי', ,,כמסעות מ"ח" וראיתי בפרישה על הטור שם ס"ק י"ג שפכתב וז"ל: מ"כ, פירש מהר"ם, מ"ח נגד המסעות, שנאמר ויכתוב משה אח מוצאיהם למסעיהם וכו' ואם רבינו ס"ל האי טעמא, קשה לישנא דקאמר לא פחות ממ"ח ולא יותר מס', דמשמע הא בין מ"ח לס' יכול לעשות פגון מ"ט או נ' ולה"ט, הני דוקא נקט וכו', ושפא הואיל שאין זה אלא רמז בעלמא, כל שהוא בין מ"ח לס', שפיר הוא מרמז לזה וכו' עכ"ל [נדברי הפרישה אלו מובאים בט"ז יו"ד סי' ער"ה סק"ז].

ע"ש מש"כ הט"ז דהתחלת הקדושה היא מן מ"ח, ונהגמר היא פשיעור ס', א"כ ממ"ח עד ס' הפל בכלל הקדושה עכ"ל. וי"ל דכ"ז נוכל להעמיס בלשון הכתוב בפ' מסעי ,,ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם", משום דנפ"מ למנין השיטין.

וכבר מבואר במד"ר פ' וילך סי' ט', ובשוח"ט מזמור צ'. וכ"ה ברא"ש פ"י דפסחים סי' י"ג, דמשה פתב ביום מותו י"ג ס"ת.

וכתב הס"ת, מן מ"ח, עד ס' שיטין. דהרי מן מספר מ"ח, עד מספר ס' וס' בכלל, עולה מספר י"ג.

והיינו הרמז דכתב י"ג ס"ת. א"כ ממ"ח, עד ס', הפל בכלל הקדושה, כהט"ז ז"ל [אבל מציאה זו שהפרישה ז"ל, מ"כ בשם מהר"ם ז"ל, לא ידענא מה היא, הלא היא כתובה

על ספר הישר במס' סופרים, והרא"ש והטור ו"ל עינם שפיר קזו להמ"ס, ודייקו ונגרסו במ"ס,, כמסעות מ"ח" כדבר האמור.

ובמח"כ אינשתמיט מינני' כ"ז. וגם הלום ראיתי להפרישה בס"ק י"ד שם שכתב בטעם ה"ר יהודה ברצלוני שכתב: מ"ב, משום דס"ל, מ"ב.

כנגד מ"ב מסעות הנכתבים בפרישת ואלה מסעי, שלא היו אלא מ"ב. וכדפירש"י שם. וקשה על מש"כ בשם מהר"ם מ"ת מסעות. וצ"ל דמונה ג"כ המסעות שחזרו לאחוריהן אחר מיתת אהרן.

ואע"ג שחזרו לאחוריהן זו מסעות, וא"כ יהיו מ"ט? צ"ל דהמ"ב מסעות דכתב רש"י אינו אלא מ"א וכו'. ומ"ש רש"י מ"ב, היינו דחשיב מקומות של מסעות, שבמ"א מסעות הם מ"ב מקומות וכו'.

וא"כ שפיר תמצא שיהי' מ"ח. וה"ר יהודה ברצלוני חשיב מקומות של המסעות עכ"ל. ולפי מה שהבאתי מהמס' סופרים, אתי שפיר טפי, דהר"י ברצלוני גרס כהגירסא שלפנינו במ"ס,, כמסעות מ"ב".

ומצאתי בפסקי תוס' מנחות פ"ג סי' נ"א שכ' וז"ל: מנין שיטי הדר, הם מ"ב מסעות וכו' עכ"ל, וע"כ דס"ל ג"כ כהגירסא שלפנינו במ"ס [ומש"כ הפסקי תוס' שם: ,,י"א ע' כנגד סנהדרין".

תימה הוא במ"ס תנינו: ,,ע"ב, כנגד ע"ב זקנים" וצ"ע].

ומצאתי בשלטי הגבורים שעל הרי"ף בהלק"ט בהל' ס"ת, שכ' וז"ל: ומסורת בידינו להיות מ"ב שיטין עכ"ל. וע"כ דס"ל ג"כ כהר"י ברצלוני בשם הגאונים, וכהגירסא שלפנינו במ"ס: אמנם כן ראה זה מצאתי בתשו' הגאונים סי' ד' שכ' ג"כ בשם רב האי גאון ז"ל טעם מ"ב שיטין, כנגד מ' יום שנתנה בהם התורה.

וב', כנגד הלוחות ע"ש. ונראה דרב האי גאון ז"ל לא שמיע ליה, כלומר לא ס"ל כלל האי טעמא דמס' סופרים, כנגד המסעות".

השתא הכי י"ל דגם הר"י ברצלוני בשם הגאונים ס"ל מ"ב מטעמא דר"ה גאון ז"ל, ולא מטעמי דהמס' סופרים [ומזה יש להוכיח דהמס' סופרים לא נתפשט אז בימי הגאונים. ואפשר שנתחבר בדורות האחרונים.

וכהרא"ש הנ"ל]. ועפי"ז אתי שפיר טפי האי סימנא טבא שפמן הר"י ברצלוני: ,,ה' ב"ם סיני בקודש".

ונזכר לדבר הוא להטעים טעם פעיקר, דהמ"ב שיטין הם כנגד המ' יום שנתנה התורה וכנגד הלוחות. כטעמי דרב האי גאון ז"ל.

וא"צ עוד לדחוק בזה כהפרישה בריש ס"ק י"ד ע"ש. ובט"ז שם סק"ט כתב ג"כ סימן זה.

וּלְפָנָיו רִיחַ טַעַם גִּיחָא טַעַם דְּר"ה גְּאוֹן. דְּהָא גּוּף טַעַמָא דְּמַס' סוּפְרִים כְּנֶגֶד
הַמְּסֻעוֹת, טַעַמָא בְּעֵי, מַה עֲנִין הַמְּסֻעוֹת אֲצֵל הַשִּׁיטִין שְׂבִדְפֵי הַתּוֹרָה? אוּלַם יֵשׁ לְהַטְעִים
טַעַמָא דְּהַמַּס' סוּפְרִים, עַפ"י מַה שְׁשָׁנוּ חֻכְמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה (חֲבוּת פ"ד מ"ד): ר'
נְהוּרָאֵי אוּמֵר הָוֵי גְּוָלָה לְמַקּוֹם תּוֹרָה.

וְכֵן הוּא בְּש"ס שְׁבַת קמ"ז ע"ב. וְעַפ"י ז' שְׁפִיר רְמָזוּ בְּמִנְיַן הַשִּׁיטִין כְּנֶגֶד הַמְּסֻעוֹת שְׁהִי
יְשָׂרְאֵל נְעִים וְנָדִים וּמְטוּלְטָלִים מְמַסֵּע לְמַסֵּע, עַד שְׁחָנוּ בְּמַסֵּע הָאֲחֻרוֹנָה בְּעֶרְבוֹת מוֹאָב,
וְשֵׁם הוּאֵיל מְשָׁה בְּאֵר אֵת הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּכִלְלוּתֶיהָ וּבְכַרְטוּתֶיהָ.

כְּסוּטָה ל"ז ע"ב: וְנִשְׁתַּלְשׁוּ בְּעֶרְבוֹת מוֹאָב. וְכ"ה בִּירוּשְׁלַמִי פ"ז דְּסוּטָה שָׁם, וְעוֹד בְּדוּכְתֵי
טוֹבָא: וְצוּפָה הִיטִי ב,,מְעַדְנֵי יו"ט" (עַל הָרָא"ש בַּהֲלַק"ט סוּף ה'ל' ס"ת) שְׁהֵבִיא לְהַגְמִי"י
כְּנֶגֶד הַמְּסֻעוֹת מ"ת.

וְכַתֵּב וְנ"ל: וְזֶה תִּימָה שְׁהִי לֹא נִמְנוּ בְּאֵלָה מְסַעֵי כִּי אִם מ"ב מְסֻעוֹת, כַּדְפִירֵשׁ"י שָׁם.
וְרַצִּיתִי לֹמֵר, כִּי מ"ח, כְּנֶגֶד מ"ח עָרֵי הַלְוִיִּם.

אֵלָּא שְׁלֹא רִאִיתִי בְּפִרְשָׁה הַהוּא רְמָז לְכָף. וְאוּלַי שְׂאִין צֻנְרָף, כִּי הֵלֵא כָּל שְׂבַט לְוִי, תּוֹפְסֵי
הַתּוֹרָה הַמָּה, שְׁנֶאֱמַר יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיהָ לְיַעֲקֹב עַכ"ל.

שׁוּב מְצִאתִי בַּס' קֶסֶת הַסּוּפֵר ס' י"ב סַעִי ג', וּבְלִשְׁכַּת הַסּוּפֵר שָׁם סק"ו הַעִיר ג"כ
בְּגִירְסַת הַמַּס' סוּפְרִים יַע"ש. אֲבָל בַּמַּח"כ אֵינְשִׁיתְמִיטִיתִיהָ כְּמָה מִהַפְּסָקִים הַנְּ"ל, וְגַם
בַּמַּח"כ לֹא בִּינָר הֵיטֵב טַעַמֵי הַפּוֹסְקִים בַּד"ז כְּפֶאֱמוֹר: וְלִדְיָנָא נִרְאָה כַּמַּש"כ הַחֲתָם סוּפֵר'
ז"ל בַּחִיּוֹ"ד ס' רַס"א תְּשׁוּבַת הַגְּאוֹן ר"נ אֲדַלְעַר ז"ל, דְּסוּפְרִים מְנוּבְּהָקִים נוֹהֲגִים
כְּהַרְמַב"ם ז"ל, לֹא פָחוֹת מִמַּח"ח, וְלֹא יוֹתֵר מִס' יַע"ש.

אֲבָל ב,,שְׁלִטֵי הַגְּבוּרִים" (בַּהֲלַק"ט הַנְּ"ל) כְּתֵב, דְּמְסוֹרֶת בְּיַדֵּינוּ לְהִיּוֹת מ"ב שִׁיטִין.
אֲבָל לַכ"ע אִם שִׁינָה אֵינָה סוּפֵר וְכַתֵּב ל"ט שִׁיטִין, אוּ מ"א שִׁיטִין, דְּאִין לְפָסוּל הַס"ת.
כַּמַּש"כ הַרְמַב"ם בַּפ"ז מֵהַל' ס"ת הַי"א, וּבַטּוֹר ס' עַר"ה.

וְכֵן סִימָן הַרְמ"א בַּסוּס"י עַר"ה דְּכָל אֵלוּ הַדְּבָרִים לְמַצְנָה, וְאִם שִׁינָה לֹא פָסַל וְזֶה פְּשׁוּט:
בְּצִלְאֵל זָאב שְׂאֵפְרָאן סִימָן קַחַח לְהַסּוּפֵר הַמּוֹנֵף וְכו' מוה"ר יַעֲקֹב מְאִיר מִשְׁטִיפְנִשׁט. ע"ד
אֲשֶׁר שָׂאֵל לְדַעַת, אִם צָרִיכִין לְקַדֵּשׁ תִּיבַת אֲשֶׁר שָׁבִין שָׁם אַקִּיק,, אֲשֶׁר" אַקִּיק.

וּכְבוֹדוֹ שָׁמַע מְסוּפֵר מְנוּבְּהָק יר"ש דְּצָרִיכִים לְקַדֵּשׁ תִּיבַת,, אֲשֶׁר": תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּש"ס
דִּילֵן שְׁבוּעוֹת ל"ה ע"ב, וּבִירוּשְׁלַמִי מְגִילָה פ"א ה"ט, וּבְמַס' סוּפְרִים פ"ד ה"א, וּבְאֲבוֹת
דְּר"נ פ"ד ה"ד חֲשָׁבוּ: אַקִּיק,, אֲשֶׁר" אַקִּיק, בֵּין הַשְּׁמוֹת שְׂאִינָן נְמַחֲקִין.

וְרָאָה בְּפָסֶף מְשָׁנָה [עַל הַרְמַב"ם בַּפ"ו מֵהַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה הַלְכָה ב'] אִי הִי בְּגִירְסַתוֹ
שֶׁל הַרְמַב"ם ז"ל הַשֵּׁם הַנְּ"ל יַע"ש. הֵר מוּכַח לְכַאוּרָה דְּגַם תִּיבַת,, אֲשֶׁר" הוּא קוּדֵשׁ,
מְדֻלָּא כ' בְּפִירוּטְרוּט דְּשָׁם אַקִּיק הוּא קוּדֵשׁ.

אֲבָל רָאָה ב,,פְּלוּלָא חֲרִיפְתָּא" (עַל הָרָא"ש בַּפ"ד דְּשְׁבוּעוֹת ס' כ"ג סק"א) שְׁכַתֵּב, דְּהָא
דְּאִיתָא בְּגִמְרָא וּבְרָא"ש ז"ל אַקִּיק,, אֲשֶׁר" אַקִּיק, לָאו לְמִימְרָא ד,, אֲשֶׁר" נְמִי אִינוּ נְמַחֲקִיק,
אֵלָּא נְקֻטוּ קְרָא פְּדִאִיתִיהָ עַכ"ל.

ומצאתי בשו"ת מור נאקלות באהל ראשי בשמים סי' י"ג ששאל ג"כ על זה, והביא כמה ראיות נפלאות שא"צ לקדשו ע"ש. ויש להעיר מברכות ל"ג ע"א, וסנהדרין צ"ב דאמרינו גדולה דעה וכו' וגדולה מקדש שנתנה בין שתי אותיות וכו' יע"ש בפירש"י ו"ל והבן: בצלאל נאב שאפראן סימן קכט פבוד חתני יקירי הרה"ח המנפגל בתו"י וכו' מר אלטר בינרברייער הי"ו.

ע"ד שאלתו בענין המעשה הנראה שאירע במחנתו בהקלוזי של כ"ק אדמו"ר הרה"צ המפורסם שליט"א מבאיאן, ששלטו ידים ארוכים בס"ת, ובפשעם נקרע העמוד הראשון מלמעלה, אלו התיבות: „אלקים את השמים ואת".

ושואל לדעת אם מותר לחתוך אלו התיבות הנקראים. ולהדביק מטלית מבחוץ, ולכתוב אלו התיבות מחדש תשובה (א) לפענ"ד נ"ל לבאר ד"ז בס"ד בכחא דהיתרא דעדיף.

אולם פתח אמרי, לא אוחיל עד אם דברתי דברי, לבאר באר היטב, לקיים מנהג סופרי זמננו, בקבלה מהסופרים מהדורות שלפנינו, מנהג אבותינו תורה היא" (פתוס' מנחות כ' ע"ב ד"ה נפסל) להדביק מטלית על הס"ת מבחוץ, ולכתוב עליו, וממילא ירוח לו שמעתיא דא דמותר לכתוב גם שם קודש על המטלית: הנה מקור ד"ז נובע ממס' סופרים פ"ב הי"א: אין דובקין בדבק ואין כותבין על גבי מטלית וכו' א"ר שמעון בן אלעזר משום ר' מאיר דובקין בדבק וכותבין על גבי מטלית וכו'.

הלכה למשה מסיני, ס"ת שנקרע מטלה עליו מטלית מבחוץ. ופשט הדברים נראה דז"ש הת"ק „אין דובקין בדבק ואין כותבין על גבי מטלית", חדא קתני, פלומר דאין דובקין מטלית בדבק, כדי לכתוב עלי'.

ורשב"א משום ר"מ אומר דובקין מטלית בדבק, וכותבין עלי'. וכן נראה מהרא"ש ו"ל בהל' ס"ת סוס"י י"ד שמפרש פן להמס' סופרים הג"ל.

שהרי כתב וז"ל. משמע שחלקו בדבוק קודם הפתיחה וכו' ע"ש.

ומ"ש במס' סופרים הג"ל: „הללמ"ס ס"ת שנקרע מטלה עליו מטלית", מפרש הרא"ש ו"ל דמיירי היכא שא"צ לכתוב על הדבק, רק שהטלאי של מטלית מחבר את הקרעים אולם בירושלמי פ"א דמגילה ה"ט דף י"ב ע"א, איתא: הלכה למשה מסיני, ושיהו פיתבין בעורות ובדיו, ומסרגלין בקנה, וכורכין בשיער, וטולין במטלית, ודובקין בדבק וכו'.

והמפרש פני משה על הירושלמי שם, פירש וז"ל: וטולין במטלית מבחוץ על הנקב שבקלף, ודובקין להמטלית בדבק עכ"ל. והרי"ף והרא"ש ו"ל בסוף הל' ס"ת, הביאו להירושלמי הג"ל.

והנמוק"י ו"ל על הרי"ף שם, כתב וז"ל וטולין במטלית, פלומר אם נקרע הגויל, או הקלף, עושין לו מבחוץ טלאי (של בגד) עכ"ל, ומפני הפ"מ הג"ל, נראה דס"ל בדעת הירושלמי, דאפי' היכא ואיכא נקב שיש בו חסרון בהקלף, אפי"ה מותר להדביק עליו מטלית קלף לכתוב עליו.

פרשב"א משום ר"מ במס' סופרים הג"ל. אבל מלשון הנמוק"י הג"ל לא משמע הכי א)**(א) ובנמוק"י שלפנינו כתב דהטלאי הוא של בגד, רק דתיבות אלו „של בגד",

מְקוּפִים בְּשָׁנֵי חצ"ל אֹלָם מְצֵאתִי בְּשׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז ח"ג ס' תרמ"ז שֶׁהֵבִיא לָהּ מוֹק"י הַגָּ'ל, דְּהַטְלָאֵי הוּא שָׁל בְּגָד (בְּלֹא הַקְפַת שָׁנֵי חצ"ל) וְכ' וְז"ל: קָשָׁה אֵיךְ יִכְתּוּב עַל הַבְּגָד, וִי"ל שָׂאִין כּוֹתֵב עַל הַבְּגָד, אֶלָּא שֶׁע"י טְלָאֵי הַבְּגָד, מְחַבֵּר הַקְרָע, וְכוֹתֵב עָלָיו וְכו'. ע"ש. וצ"ע:**) וּמְצֵאתִי בַמְהַרֵּ"ק שְׁוֹרֵשׁ קכ"ב שֶׁדָּחָה רְאִיּוֹת הָאוֹסְרִים לִכְתּוּב עַל הַטְלָאֵי, וְהוֹכִיחַ דו"ש,, טוּלִין בְּמַטְלִית וְדוּבְקִין בְּדָבָק", אֲיִירִי גַם הֵיכָא דְנִקְרַע וְחָסֵר וְכו'.

אָבֵל מְפָרֵשׁ שֶׁם דַּהַת"ק בְּהַרְיָשָׁא דַמַּס' סוֹפְרִים הַגָּ'ל שֶׁאָמַר: וְאִין כּוֹתְבִין ע"ג מַטְלִית. הֵיא,, מַטְלִית" לָאו קְלָף הוּא.

וְדוּקָא ע"ג,, מַטְלִית" דְּלָאו קְלָף אָסוּר לִכְתּוּב.

אָבֵל ע"ג מַטְלִית דְּקְלָף שָׂרִי לִכְתּוּב גַּם לַת"ק. וְרָשִׁב"א מְשׁוּם ר"מ ס"ל דְּאָפִי ע"ג מַטְלִית דְּלָאו קְלָף הוּא שָׂרִי לִכְתּוּב.

וְאֲנִן פְּסָקִינָן כַּת"ק ע"ש"ה, אָבֵל מְלִשׁוֹן הָרֵא"ש בַּהַל" ס"ת ס' י"ד בְּשִׂאלַת הָרֵא"ש לְהַמְהַרְ"ם מְרוֹטְנְבוּרְק ז"ל שֶׁשׁ כְּתוּב: אִם יִתֵּן עַל הַקְרָע,, קְלָף" מִבְּחוּז, וְיִחַבְּרֵנוּ בְּדָבָק וְכו'.

וְלִבְסוּף פְּתַב, דְּמַמַּס' סוֹפְרִים (הַגָּ'ל) נִרְאָה דְמִוֹתֵר. וְהַמַּס' סוֹפְרִים הַגָּ'ל מִיִּירִי,, בְּמַטְלִית".

נִרְאָה מְבֹאָר דְּהָרֵא"ש ז"ל ס"ל דו"ש,, מַטְלִית" בְּמ"ם, הֵיִינוּ מַטְלִית שָׁל קְלָף ב) ** (ב) י"ל מְשַׁבֵּת ע"ט ע"ב דְּתָנָא דְבִי מְנַשֶּׁה כְּתָבָה עַל הַגָּיִיר וְעַל הַמַּטְלִית פְּסוּלָה, עַל הַקְלָף וְעַל הַגָּוִיל וְכו' פְּשָׁרָה וְעוֹד אַח"ז שֶׁשׁ תַּנְיָא: כְּתָבָה עַל הַקְלָף עַל הַגָּיִיר וְעַל הַמַּטְלִית פְּסוּלָה הָרִי דְמַטְלִית לָאו קְלָף הוּא.

עוֹד י"ל מְהַרְמַב"ם פ"ג מַהֵל' תֵּפ לִין ה"ח, שֶׁכ': פּוֹרְכִין אוֹתָן בְּמַטְלִית וְכו'. וְהָרֵא"ש בַּהַל' תְּפִילִין, בְּסֵדֵר תְּקוּנַת תְּפִילִין, כ' בְּשֵׁם שְׁמוּשָׁא רַבָּא, וְלִכְרוּף עַלִי' קְלָפָא אוֹ שְׁיִלְפָא. וְכֵן הַרְמַב"ם כ': שְׁיִכְרוּף הַפְּרָשִׁיּוֹת בְּמַטְלִית וְכו'. וּבְצִרְפַת וְאֲשַׁפְּנֵז לֹא נִהְגוּ לִכְרוּף עַלִי' לֹא מַטְלִית וְלֹא קְלָף וְכו'.

דְּאִין רֵאִי מְשֵׁם לְטָלוֹת מַטְלִית אוֹ לִכְרוּף קְלָף וְכו' שְׁיִשְׁימוּ מַטְלִית אוֹ קְלָף עַל הַקְרָע וְכו' ע"ש. וְכֵן בְּטו' או"ת ס' ל"ב הֵבִיא מְהַשְׁמוּשָׁא רַבָּא הַגָּ'ל, וְכ' דְּהַרְמַב"ם פְּסָל, אִם לֹא לִכְרוּף עַלִי' קְלָף אוֹ מַטְלִית עכ"ל ע"ש ב"ב"י בְּשֵׁם הַסַּמ"ק וְהָא"ח וְהַגְּהוֹת מִיִּמּוֹנֵי, וּבִש"ע או"ח ס' ל"ב סֵעִי מ"ד יע"ש הָרִי דְמַצִּינוּ כְּמָה פְּעָמִים ד,, מַטְלִית" לָאו הֵיִינוּ קְלָף פְּשָׁר.

וּבַס' בְּנֵי יוֹנָה ס' ר"פ, כ': דְּמַצִּינוּ כְּמָה פְּעָמִים מַטְלִית מְקַלָּף כְּשֶׁר יעו"ש. וצ"ע:**) וְעַפִּי"ז הַת"ק דַּמ"ס הַגָּ'ל ס"ל דְּאָפִי עַל הַמַּטְלִית דְּקְלָף אָסוּר לִכְתּוּב? וְהַמְעַיִין הֵיטֵב בְּתִשׁוּ' מַהֵרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ קכ"ב הַגָּ'ל, יר"ה שֶׁכָּל פִּירוּשׁוֹ בְּהַרְיָשָׁא דַמַּס' הַגָּ'ל, דְּהָא דַּתְּנָיָא: ,,אִין דוּבְקִין בְּדָבָק", מִיִּירִי בְּנִקְרַעוּ הָאוֹתִיּוֹת.

וְהָא דְקָאמַר: ,,וְאִין כּוֹתְבִין ע"ג מַטְלִית".

מִקְלָתָא אַחֲרִיתָא קמ"ל פנ"ל. במחכת"ה לא יתכן פָּלָל, כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי לְדַעַת מִקְרָא"ש ז"ל דְּמִפְרָשׁ לְהַבְרִייתָא דמ"ס הַנִּזְלָה דְּהַפְּלֵל חֲדָא קְתַנִּי, פְּלוּמֵר דָּאִין דּוּבְקִין מְטִלִית בְּדָבָק כ"י לְכַתְּוֹב עָלָיו, פְּדָבָר הָאֵמֹר: (ב) אָמְנָם כּוֹן יֵשׁ לְהַצְדִּיק אֶת הַצְדִּיק הַמְהַרִּי"ק ז"ל, דְּלָה פִּה קִי"ל פְּנוּתִי, דְּשָׁרִיק לְהַדְבִּיק מְטִלִית שְׁל הַקְּלָף מִבְּחוּץ וּלְכַתְּוֹב עָלָיו.

וְכֵן אָנוּ יוֹצְאִין בְּיַד רַמ"א ז"ל בִּיּוֹ"ד סִי ר"פ סֵעִי א' שְׁפָסֵק כּוֹן. אָבֵל נִלְפַעֲנֵ"ד דְּלָאוּ מְטַעְמִי שְׁל הַמְהַרִּי"ק ז"ל וּפְיִרוּשׁוֹ בַּהֲמ"ס הַנִּזְלָה.

אַלָּא מְטַעְמָא אַחֲרִינָא פְּסָקִינֵן הָכִי. עַפ"י מַה שְׁמַצָּאֲתִי בְּשׁו"ת גִּנְת וְנֶרְדִּים חֲאו"ח פְּלָל ב' סִי ט"ו שְׁפָתָב וְז"ל: ר"מ הִלְכָה כְּמוֹתוֹ, בְּמִילֵי דְסוּפְרוֹת, אָף פְּנַגְד ת"ק.

לְפִי שְׁהִיָּה בְּקִי וְזָרִיז הַרְבֵּה בְּמִלְאֲכַת הַסּוּפֵר וּבְגִיטִין ס"ז ע"א תַּנְיָא אִיִּסִי כּוֹן יְהוּדָה הִיָּה מוֹנָה שְׁבָחֵן שְׁל חֲכָמִים, ר"מ חֲכָם וְסוּפֵר. וּבְסוּטָה כ' ע"א [אַר"מ לְבָלָר אָנִי] וּמִשְׁתַּבַּח בְּנִפְשֵׁי שְׁהוּא בְּקִי בְּחִסְרוֹת וַיִּתְּרוֹת וְכו' [וְכ"ה בְּעִירוּבֵין י"ג ע"א, וּבְשִׁבְתָּ ע"ט ע"ב: אַרְשָׁב"א ר"מ הָהּ כּוֹתְבָה עַל הַקְּלָף.

וּבְמִנְחוֹת ל"א ע"ב: אַרְשָׁב"א דר"מ הִי כּוֹתְבָה עַל דּוּכְסוּסְטוֹס וּבְמִגְלָה י"ח ע"ב דר"מ פְּתַב שְׁלָא מִן הַפְּתַב. וְכ"ה בַּמַּד"ר סוּר נַח סו"פ ל"ו יַעו"ש] וְא"כ שְׁהִי זָרִיז בְּמִלְאֲכָתוֹ, וְקִטְיִנֵּן כּוֹנוֹתִי, שְׁנֹדָאֵי יָרַד לְעוֹמְקוֹן שְׁל הַלְכוֹת הַנּוֹגְעוֹת לְאַנְמָנוֹתוֹ וְכו' יַעו"ש.

וַעֲפִי"ז אֲתִי שְׁפִיר פְּסָקוֹ שְׁל מָרְן הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּפ"א מַהֲל' תְּפִילִין ה"ט, דָּאֵם פְּתַב מְזוּזָה עַל הַקְּלָף פָּשֵׁר. וְהַכ"מ פְּתַב בְּטַעַם הָרַמְבַּ"ם, דְּפָסֵק כּוֹר"מ בְּשִׁבְתָּ ע"ט ע"ב (הַנִּזְלָה) מְשׁוּם דְּעַבַּד בְּהָ עוֹבְדָא וּמַעֲשָׂה רַב.

פְּשִׁבְתָּ כ"א ע"א, וּבַכ"ד] וְכו' ע"ש. וִי"ל עַל טַעְמוֹ שְׁל הַכ"מ, עַפִּי"ד הָרִיטְבָ"א ז"ל בַּחִי לְכַתְּוֹבוֹת דָּרָף ס' ע"א לְעַנְיָן אֵם הִי מְכִירָה, עַד פְּמָה, ר' יוֹחָנָן אָמַר חֲמִשִּׁים יוֹם וּשְׁמוּאֵל אָמַר כָּל זְמַן שְׁמַפְיָרָה, וּשְׁמוּאֵל עָבַד שָׁם עוֹבְדָא כְּשִׁמְעָתִי.

וְכַתְּב הָרִיטְבָ"א דְּהַלְכָתָא כּוֹר"י. וְאֵע"ג דְּשְׁמוּאֵל עָבַד עוֹבְדָא כְּשִׁמְעָתִי, אִין מְבִיאִין רֵאִי מִהַמַּעֲשָׂה שְׁלוֹ לְפָסוּק כְּמוֹתוֹ, דְּלָא אָמְרִינֵן מַעֲשָׂה רַב, אֲלָא פְּשִׁהֲעוּשָׁה הַמַּעֲשָׂה הוּא אֲמוּרָא אוֹ תַנָּא אַחֲרֵי, שְׁאִינֵן חִילְקָא בְּאוֹתוֹ הַדִּין עַש"ה.

וְא"כ עַפִּי"ז אִין רֵאִי פְּלָל מַר"מ הַנִּזְלָה דְּעַבַּד עוֹבְדָא כְּשִׁמְעָתִי לְפָסוּק כְּמוֹתוֹ. וְעֵינֵן בַּהֲמ"מ עַל הָרַמְבַּ"ם הַל' אִיסוּרֵי בִיאָה פ"י ה"ד שְׁכ' ג"כ דָּאִין אוֹמְרִים מַעֲשָׂה רַב, בְּמִי שְׁמַחְמִיר לְפִי דַעַתוֹ.

ע"ש בכ"מ.

וּבב"י יו"ד סִי קַצ"ד מַש"כ ע"ז וִי"ל בַּכ"ז. וְעֵינֵן בְּר"ן סוּפ"ק דְּפָסְחִים, דְּנִרְאָה דְּלָא שְׁמִיעַ לִי פְּלוּמֵר לָא ס"ל פְּהֵאֵי פְּלָלָא הַנִּזְלָה.

וְהַרְ"ן ז"ל אֲזַל לְשִׁיטְתִּי לַמַּש"כ בַּחִי הַרְ"ן לְשִׁבְתָּ ע"ט ע"ב ד"ה מְזוּזָה אֲקָלָף מִי פְּתַבִּי וְכו'. עַש"ה וְהַבֵּן.

עכ"פּ הַדָּבָר תְּלוּי בְּהַפְּלִיגָתָא דְרַבְרָבִּי וְעוֹד י"ל עַל הַכ"מ, עַפ"י דְּהַמְהַרְשֵׁ"ל בִּיש"ש פ"א דְּבִיזָה ס' מ"ב, וְשֶׁהִשִּׁיג עַל הַב"י בְּאו"ח ס' ת"ק י, וְכַתּוּב, דְּלִית הַכְּרַע מְשׁוּם מַעֲשֵׂה רַב, לְבַטֵּל וְלְסַתְּוֹר פְּסַק הַלְּכָה הַקְּבוּעַ בְּתַלְמוּד, דְּהַלְכָתָא כַּת"ק יַעו"ש.

וְעֵינֵינוּ בְּשִׁיבְרֵי כְּנֵה"ג, בְּכַלְלֵי הַתְּלִמוּד ס' ל"ב וְס' ל"ג, שְׂכ' שְׁפָן מוֹכַח מִדְּבָרֵי מְהַר"ם אֶלְשֶׁקָאָר וְז"ל ס' ל"ב דַּס"ל כְּהַמְהַרְשֵׁ"ל [תְּמַה עֲלֵיהֶם מְהַש"ס שְׁבַת כ"א ע"א עַש"ה] וְבַס' ל"ג מְסִיָּים. דְּהֵיכָא דְּאִיפָא פְּלָל, נֶגְדַּ פְּלָל, הָוֵי סְפִיקָא, וְנִקְטִינֵנוּ לְחֻמְרָא ע"ש.

וְגַם מַש"כ הַכ"מ עוֹד טַעַם לְפָסַק הַרְמַב"ם הַנ"ל, מְשׁוּם דְּבַגְמ' שְׁבַת ע"ט ע"ב מִיִּיתֵינוּ לָהּ [לְהָא דְּאַרְשָׁב"א מְשׁוּם ר"מ] לְסִיּוּעֵי לְסַתְּוֹר תְּלִמוּדָא, דְּאַמְרָה: דְּמִזְוָה נְכַתְּבַת עַל הַקְּלָר, אֶלְמָא דְּהֵכִי הַלְכָתָא עַכ"ל, גַּם ע"ז י"ל עַפ"י דְּהַח"י הַר"ן בְּשְׁבַת ע"ט ע"ב ד"ה מְזוּזָה הַנ"ל, שְׂכ' וְז"ל וְהָא דְּסִיּוּעָא מִדְּר"מ, וְלָא לִיקְשֵׁי לִי מִדְּת"ק, מְשׁוּם דְּמַעֲשֵׂה רַב עַכ"ל.

וְא"כ הַדָּרָא קוֹשְׁיָא לְדוֹנְפְתָה דְּלַהֲמַהֲרֵש"ל בִּיש"ש פ"א דְּבִיזָה, וְהַמְהַרְשֵׁ"ם אֶלְשֶׁקָאָר הַנ"ל, אֵינֵן הַכְּרַע מְשׁוּם מַעֲשֵׂה רַב, לְבַטֵּל פְּסַק הַלְּכָה הַקְּבוּעַ, דְּהַלְכָתָא כַּת"ק וְעַכ"פּ הַדָּבָר תְּלוּי בְּפְּלִיגָתוֹת הַפּוֹסְקִים בְּד"ז.

וַיֵּשׁ לְפַלְפֵּל וְלֹא עֵט הָאֵסֶף פָּה. וְגַם עַל שְׂאָרֵי הַטְּעָמִים שְׂכ' הַכ"מ שָׁם, יֵשׁ לְפַקְפֵּק עֲלֵיהֶם כְּמִבּוֹא לְמַעֲיָנוּ.

אֵילָם עַפ"י דְּהַשׁו"ת גִּנְת וַיְרַדִּים הַנ"ל, אֶתִּי שְׁפִיר פְּסַק הַרְמַב"ם וְז"ל, מְשׁוּם דְּהַלְכָה כְּר"מ בְּמִילֵי דְּסוֹפְרוֹת, וְאַפְּלֵי נֶגְדַּ ת"ק, כְּפִנְזָר. וְזֶה נִכּוֹן וּמְצָאֵתִי בְּשׁו"ת חוּט הַשְּׁנִי ס' פ"ו, שְׂכ' ג"כ, דִּי"ל לְפָסוֹק כְּר"מ מְשִׁים דְּלְבָלָר הָיָה ג) ** (ג) אִוְלָם מַש"כ ב, חוּט הַשְּׁנִי" שָׁם, דְּרַשְׁב"א מְשׁוּם ר"מ שְׂאָמֵר: דּוֹבְקִין בְּדָבָק, מִתִּיר גַּם בְּנִחְלָק גּוּף הָאוֹת [וְדִלָּא כְּהַשְׁ"ד יו"ד ס' ר"פ ס"ק"ו ע"ש] וְכִנֵּה יְסוּדוֹ עַל תְּשׁוּ' מִהַר"ק שְׁנַרְשׁ קכ"ב הַנ"ל יַעו"ש הִנֵּה כְּבָר הִרְאִיתִי לְדַעַת וְהוֹכַחְתִּי מְהֵרָא"ש הַל' ס"ת סוּס"י י"ד, דְּפִירוּשׁ הַמַּהֲרִי"ק בְּהַרְיָשָׁא דְּמ"ס הוּא תְּמוּהָ.

כְּאַמּוֹר: **) ע"ש. וְלֹא הָעִיר מְכָל הַנ"ל וְעַפ"י ז' אֶתִּי שְׁפִיר הָא דְּאַמְרוּ בְּפִירוּשְׁלָמֵי מְגִילָה פ"א ה"ט: ,,הַלְמ"ס שְׁהִיו פּוֹתְבִין בְּעוֹרוֹת וְכו' וְטוּלִין בְּמַטְלִית, וְדוֹבְקִין בְּדָבָק" וְכו'.

וְאַתְיָא פְּרַשְׁב"א מְשׁוּם ר"מ, דְּהַלְכָתָא פְּנוּתֵי בְּמִילֵי דְּסוֹפְרוֹת, כְּפִנְזָר. וּמַש"ה תְּנִי לִי בְּסַתְּוֹ, בֵּין שְׂאָרֵי הַהֲלָכוֹת הַפְּסוּקוֹת הָאִמּוֹרוֹת שָׁם.

וְזֶה בְּרוּר: (ג) הַשְׁתָּא הֵכִי יֵשׁ לְתַמְנֵה טַל פִּי הַק"ע עַל הַפִּירוּשְׁלָמֵי פ"א דְּמְגִילָה ה"ט, שְׁפִי דְּהַפִּירוּשְׁלָמֵי הַנ"ל קָאֵי עַל פְּרָשִׁיּוֹת שְׁבַתְּפִילִין. וְכַתּוּב בְּד"ה וְכוֹרְכִין בְּשִׁיעָר.

וְז"ל: הַתְּפִילִין לְאַחַר שְׁגָלָן וְכוֹרְכִין, וְטִילִין בְּמַטְלִית עַל הַפְּרָשִׁיּוֹת. וְנִמוּק"י פִּי: וְכוֹרְכִין וְטוּלִין בְּמַטְלִית, אִם נִקְרַע הַגּוֹל וְכו' וְהִרְאִישׁוֹן נ"ל.

וְכ"מ בְּדָבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ג מַה"ת. וְבְּד"ה וְדוֹבְקִין בְּדָבָק.

כְּתוּב וְז"ל: אִם הָיוּ תְּפִילִין כְּתוּבִין עַל ד' עוֹרוֹת, מְוַתֵּר לְדָבָק אוֹתָן וְכו' עַכ"ל. וְע"ש בְּשִׁבְרֵי קַרְבֵּן, ד"ה וְכוֹרְכִין בְּשִׁיעָר, שְׁהִבִּיא הוֹכַחוֹת לְפִירוּשׁוֹ דְּהַפִּירוּשְׁלָמֵי וְשְׁלָמֵי אֶתְפִּילִין קָאֵי.

וכן לפני זה, ב, שירי קרבן" שם, ד"ה: שכן אפי' ספרים.

העיר על הרמ"א יו"ד סי' ר"פ סעי' א' וסינים דהנכון דהירושלמי איירי לענון תפילין ע"ש. ותמהני מאד על הק"ע, הגם דהן אמת דהרמב"ם בפ"ג מהל' תפילין ה"ח, פתב: פשמיכניסין את הפרשיות בפתים שלקחם פורכין אותן במטלית ועל המטלית שיצר וכו' עכ"ל.

ולכאורה נראה שפתב פן עפ"י פירושו בירושלמי ה"ל, ע"ש בכ"מ בשם הסמ"ג והסמ"ק והא"ח והגמ"י. אבל הרא"ש בהל' תפילין, בסדר תיקון תפילין, השיג על הרמב"ם, וכתב וז"ל: ותימה הוא לומר דכריכת מטלית מעפב וכו' ובירושלמי פ"ק דמגילה, אמר דהלמ"ס כותבין בעורות וכו' וכורכין בשיצר וטולין במטלית ודובקין בדבק.

וכתב הר"ר ברוך בעל התרמה, דאין ראי' משם לטלות מטלית או לכרוך קלף על הפרשיות, דלא איירי בהכי, אלא מיירי פשיש קרע בקלף, וקאמר שישומו מטלית או קלף על הקרע, וידבקו בדבק.

וכן מוכח במס' סופרים (פ"ב) דשנו גבי קרע של ס"ת עכ"ל. וכן בטואו"ח סי' ל"ב פתב בקצרה דאינו נראה לאביו הרא"ש פסק הרמב"ם בד"ז.

ע"ש בב"י.

והב"ח שם פתב וז"ל: דהרא"ש מפרש בשם ס' התרומה, דטולין במטלית לא קאי אלא אס"ת, דכשיש בה קרע, שישומו מטלית או קלף על הקרע, וידבקו בדבק עכ"ל. והק"ע לא העיר כלל בכ"ז.

ותרי תמיהי מידכר דכרי, על הק"ע ה"ל, בד"ה ודובקין בדבק. שפתב אם היו תפילין פתובין על ד' עורות, מותר לדבק אותן, ולהניחן על היד עכ"ל.

וקשה דהא אנו קיי"ל כר' יוסי במנחות ל"ד ע"ב דא"צ לדבק. וגם מתוך דבריו של ר' יוסי נשמע שחזר בו ר' יהודה ע"ש.

וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מהל' תפילין ה"ו. וקושץא זאת יש לתמוה ג"כ על גאון קדמון בעל תשו' הריב"ש ז"ל, בסי' ל"א, שהביא ג"כ להמ"ס דהירושלמי פ"א דמגילה ה"ל.

וסינים וז"ל: וקרי"ף והרמב"ם ז"ל לא הביאו כלל תיקון הדבק. וזהו דמ"ם דירושלמי, בתפילין היא שמצריך לדבק הפרשיות של יד בדבק וכו' ע"ש.

ולא הביא כלל דעת הרמב"ם מפורש יוצא בפ"ג מהל' תפילין ה"ו, דא"צ לדבק הפרשיות של יד, פנזפר. וע"כ ודאי דהרמב"ם ז"ל לא שמיע ליה פלומר לא ס"ל לפרש ה"א דאמרו בירושלמי: ודובקין בדבק, דקאי על פרשיות שבתפילין? וי"ל עפ"י ד"הב"י באו"ח סי' ל"ב, בשם האגור, בשם מהר"ם ז"ל, שהצריך לדבק הפרשיות בדבק.

והב"י ז"ל פתב ע"ז וז"ל: ונ"ל דלמזנה היא דמצרכי הכי, ולא לעיפובא. שהרי חזר ר' יהודה ויהודה לר' יוסי דאמר אין צריך לדבק עכ"ל ע"ש בד"מ אות כ"א, וברמ"א או"ח

סי' ל"ב סעי' מ"ז, ובפמ"ג נשם במ"ז ס"ק ל"ו, הביא בשם הלבוש דס"ל דמצנה מן המנהג לזבן.

ור' יוסי דאמר א"צ לזבן, פלומר דדיעבד יצא, הא לכתחלה מודה ר' יוסי דיש לזבן וכו'. וכ"כ גם בדעת הרמ"א ז"ל ש"כ: והמנהג לזבן ע"ש.

ועפ"ז אתי שפיר הא דאיתא ב,,מדרש תנחומא" פ' בא סי' י"ד: ומנין שהוא בכרף אחד,, והי' לה לאות".

וב,,עץ יוסף" נשם פי' להסתחומא עפ"י ד' ר' יהודה דס"ל צריף לזבן ע"ש.

נקשה דהא חזר בי' ר' יהודה והודה לר' יוסי דאמר א"צ לזבן? ועפ"י מה שפתי אתי שפיר, דלכתחלה ולמצנה מן המנהג, כ"ע מודים דיש לזבן שיהיו כולן בכרף אחד, והבו. דגם במילי דאורייתא יש לחלק בין לכתחלה לדיעבד.

כדמוכח בב"מ נ"ז ע"א. וכ"מ בתוס' זבחים ט"ז ע"א ד"ה מה.

ובתוס' פסחים י"א ע"א ד"ה קוצרין. וכ"מ בב"י חו"מ סי' ז' לענין אוהב ושונא לדון עש"ה [וי"ל מתוס' גיטין ג' ע"ב ד"ה וכי.

ש"כ: דמדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה לדיעבד ע"ש. ובמק"א הארכתי ליישב סתירות רבותינו בעלי התוס' ז"ל ואכמ"ל] וא"כ עפ"ז לכאורה אפטר לפרש דז"ש בירושלמי: ,,ודובקין בדבן".

דקאי על פראשיות שבתפילין, דלכתחלה ולמצנה מן המנהג יש לזבן בדבן. אולם י"ל על גוף דברי הב"י באו"ח סי' ל"ב ש"כ: דהא דאמר רב דימי במנחות ל"ה ע"א לא צריף שיגיע חריץ למקום התפר.

היינו דאפי' למצנה ולכתחלה לא צריף, דלא פאפי' שאמר צריף למצנה, עש"ה ד)***(ד) עיין בב"י או"ח סי' רי"ט, שפתי לענין מ"ש בבב"ב ע"ב,, וצריף" לאודי' קמי' י'.

דלישנא ד,,צריף", משמע שיש עיכוב בדבר.

ע"ש בב"ח שהשיג עליו מברכות ט"ו ע"א ופירש"י שם, דמוכח דלישנא ד,,צריף" לכתחלה משמע.

ע"ש ובט"ז יו"ד סי' רע"ד סק"ה שהוכיח מגיטין ט"ו ע"א דלישנא ,,דצריף" לכתחלה היא ע"ש.

וי"ל מיומא ס"א ע"ב ונזיר מ"ו ע"ב שאמר: מאי צריף צריף ואין לו תקנה וכ"ה עוד בכ"ד. וצ"ע.

והרבה יש לפלפל בזה, וכמה דיות נשתכחו בהאי פללא. ומצאתי בשו"ת הרדב"ז ח"ה סי' שני אלפים נ"ז, ש"כ ז"ל: כבר ידעת, דאיפא דוקתא דצריף הוי לעפובא, ואיפא דוקתא דלא הוי לעפובא אלא למצנה מן המנהג וכו' ע"ש.

ובמג"א או"ח סי' ל"ב ס"ק מ"ז הביא מש"כ בפסקי מהרי"א סי' צ"ג דצריף משמע דדיעבד וכו' ע"ז ז"ל: ומ"מ צ"ע דאשכחן טובא ,,דצריף" משמע לכתחלה וכו' ע"ש.

ותימה שלא העיר מהנ"ל:**) ובב"ח ז"ל. וא"כ עפי"ז ה"ה ר' יוסי שאמר,, אין צריף" לדבק.

היינו נמי דאפי' למצוה לכתחלה אין צריף. וכ"כ הפמ"ג להדיא שם במ"ז ס"ק ל"ז הנ"ל. וא"כ דברי הב"י ז"ל סתראי ניגהו, וצ"ע. ועיין בתוס' חולין ג' ע"א ד"ה: אין השומר צריף.

שכ' דמשמע, דא"צ משמע לכתחלה ע"ש. ובתוס' גיטין ד' ע"ב ד"ה אי מש"כ בד"ז. הדרן לקמיינתא, דעכ"פ מוכח דלדעת הרמב"ם ז"ל אי אפ"ש לפרש כלל ז"ש בירושלמי פ"א דמגילה ה"ט,, ודובקין בדבק" דקאי לענין פ"שיות שבתפילין, כמו שפי' הריב"ש לדעת הרי"ף והרמב"ם, כדאמרו.

וגם בדעת הרי"ף גופי' לא יתכן לפרש, דהירושלמי מייירי לענין תפילין. דהרי הרי"ף הביא דברי הירושלמי אלו, בהל' ס"ת ולא בהל' תפילין.

וע"כ נדאי משום דס"ל דאיירי לענין ס"ת. ועוד דהא המעיין היטב בירוש' שם, יראה דכל שארי ההלכות המנויות שם בהלמ"ס פולן איירי לענין ס"ת.

וממילא מוכח דה"ה ז"ש,, טולין במטלית, ודובקין בדבק", איירי ג"כ לענין ס"ת ולא לענין תפילין.

ותו דהרי הריב"ש ז"ל גופי' בתשו' שם בתחלה מפרש, דז"ש בירושלמי:,, דובקין בדבק", מייירי בקרע, ותופרין בגידיו, מייירי לתפור היריעה זו בזו, או בקרע אם בא לתפור וכו' עכ"ל.

הרי מבואר דהריב"ש ז"ל גופי' מפרש להירושלמי דאיירי לענין ס"ת. והיינו כמש"כ הרא"ש ז"ל בהל' תפילין בשם בעל התרומה ז"ל, כנזכר.

ורק אח"כ כתב, בדעת הרי"ף והרמב"ם, שהם פירשו להירושלמי לענין תפילין וכו'. ע"ש בריב"ש.

אולם פי' זה לא יתכן כלל. כדבר האמור.

ומחונרתא דפי' הירושלמי הוא כפי', הפני משה" שבהבאתי לעיל (אות א') דז"ש:,, וטולין במטלית, ודובקין בדבק", חדא מילתא היא.

כלומר דטולין מטלית מבחוזן על הנקב שבקלף, ודובקין להמטלית בדבק כנ"ל. ואתנא פרש"א שאמר משום ר"מ, (בפ"ב דמ"ס הנ"ל):,, דובקין בדבק, וכותבין על גבי מטלית".

והלכתא פנותי'. כמו שהוכחתי לדעת (לעיל באות ב') דר"מ הלכה פמותו, במקלי דסופרות.

ועפי"ז יש לתמוה על מרן הריב"ש ז"ל שכתב בתשו' הנ"ל, דלית הלכתא פנותי' דרשב"א משום ר"מ בד"ז דס"ל דובקין בדבק. משום דיהינדאה הוא ע"ש.

ואני בעני פבר הוכחתי, דהלקתא פנותי דר"מ בד"ז, פנ"ל. ותו, הרי ר"מ לא יחיד הוא בד"ז, דהא רשב"א ס"ל פנותי וכחש"כ הכ"מ בפ"א מהל' תפילין ה"ט ע"ש.

ועוד הרי גם סתם ירושלמי ס"ל ה"כ, ונקטו בד"ז לשון,,הלכה למשה מסיני" (ה)***(ה) י"ל עפ"י ד הרמב"ם ו"ל בהקדמה מסדר זרעים, באד"ה: וכאשר.

בסוה"ד.

ובאד"ה: החלק השני. ש"כ: דהדינין שנאמר בהו:,,הלכה למשה מסיני", לא יפול בהו מחלוקת ע"ש.

וכ"כ התוס' ביבמות ע"ז ע"ב ד"ה הלכה. ונ"ל: לאו הלכה)***(ה) נשיהו פותבין בעורות)***(למשה מסיני קאמר, דא"כ אמאי פליג עלי' ר"י וכו' ע"ש.

וא"כ עפ"י ז בירושלמי ה"ל, דנקטו, את כל ההלכות השנויות שם, בלשון,,הלמ"ס", ובתוכם ד"ז: דטולין במטלית,,ודובקין בדבוק", ג"כ לא יפול בהו מחלוקת, מטעם זה.

וא"כ קשה אמאי פליגי בד"ז במס' סופרים, ת"ק, ורשב"א משום ר"מ ה"ל ל וצ"ע. ויש להעיר בהאי פלגא, מפסחים י"ז ע"ב, דאר"פ, דלמ"ד: טומאת משקין דאורייתא, משקי בית מטבחיא, הלקתא גמירי לה.

ואיכא מ"ד טומאת משקין דרבנן. וס"ל דלאו הלקתא היא ע"ש.

וקשה איך פליגי בזה המ"ד, הא בהלמ"ס לא יפול בו מחלוקת פנ"ל ז וכן י"ל מקידושין ל"ח ע"ב לענגן ערלה בכ"מ דאיכא פלוגתא. ר' יוחנן ס"ל: דהלמ"ס היא.

ורב יהודה ס"ל: דהיא הלקתא מדינה ז וכן י"ל מנזיר כ"ח ע"ב דר"י ס"ל הלכה היא בנזיר וריב"ח אר"ל פדי לחנכו במצות ע"ש. וכן י"ל מסוטה ט"ו ע"ב דתנן ונותן לתוכה חצי לוג וכו' ור"י אומר רביעית וכו'.

ולפירש"י ו"ל במנחות פ"ח ע"א חצי לוג לסוטה הלקתא גמירי לה? ומצאתי בתוסיו"ט שם סוטה פ"ב מ"ב, שהעיר בזה ע"ש. וכן י"ל בתמורה י"ת ע"ב דתנן: תמורת אשם וכו', ירעו עד שישתאבו וכו'.

ר"א אומר ימותו. ופרש"י ד"ה תמורת אשם.

ירעו, דהלכה למשה מסיני היא? ומצאתי בתוסיו"ט בפ"ג דתמורה מ"ג שהעיר גם בד"ז ע"ש, וכן י"ל במנחות ל"ב ע"ב דאיכא למ"ד: שרטוט של מזוזה הלמ"ס. ואיכא מ"ד דא"צ שרטיט.

וקשה ג"כ, הא בהלמ"ס לא יפול בו מחלוקת [ומצאתי בהגהות מהר"ב רנשבורג ו"ל בגליון התוס' יבמות ע"ז ע"ב ד"ה הלכה ה"ל, שצנין לענין בס' יבין שמועה, ובשו"ת חוות יאיר סי' קנ"ב. ואינה תח"י לענין בדבריהם, לראות אם העירו באיזהו מהערות ה"ל] וענין פלתי סי' כ"ט סק"ב ע"ש.

ויש לפלפל הרבה בכ"ז. וי"ל גם במש"כ הרמב"ם בהקדמה לזרעים ה"ל, שאפשר שהוא פולל כל הדינין שנאמר בהו הלמ"ס יעו"ש.

ולא הביא פמה מהדינין הנ"ל. וצ"ע:**) *וכו' וטולין במטלית, ודובקין בדבק פנ"ל ע"כ
נדאי הלכה פסוקה היא.

והאיר ה' את עיני ומצאתי בשו"ת הרדב"ז מ"ג סי' א' א"ל ע"ב (תרמ"ז) שכתב להדיא
ונ"ל: ונ"ל דהלכה פרש"א מדגרסינן בירושלמי בפ"ק דמגילה: הלמ"ס שיהו פותבין
בעירות וכו' וטולין במטלית, ודובקין בדבק וכו'.

וכ' הרי"ף ו"ל זה הירושלמי בהל' ס"ת, משמע דהלכתא היא. ותו, דהא תני לי' בהדי
הלכתא פסיקתא.

ולפי דעת הרא"ש מייירי קודם הפתיכה וכו'. ע"ש שהשיג על תשו' הריב"ש ו"ל, וכתב:
דלא נהירא לפרש הירושלמי לענן תפילין מפמה טעמים וכו' וסיים: וכינון דאתיא
(הירושלמי) פרש"א, משמע דהלכתא פנותי'.

ומטעם זה התיר שם לכתוב מלת,, בראשית" על הטלאי, מגויל, הדבוק מבחוץ ע"ש.

ותל"ת פי אני העני, פנותי בד"ז לדעת גאון הגאונים הרדב"ז ו"ל. ובעזה"י"ת הוספתי
עוד הרבה הוכחות נכונות גדולות וצודקות, לאשר ולקיים מנהג הסופרים, להדביק
מטלית על הנקב שבס"ת ולכתוב עליו וגם הב"ח ו"ל המחמיר בד"ז ביו"ד סי' ר"פ, כ':
דהמנהג להתיר, ושאין למחות בהמתירים.

כמש"כ הש"ך בשמו ביו"ד סי' ר"פ סק"ז. שוב ראיתי בתשו' הב"ח סי' קל"א שהאריך
בד"ז, והסכים לדעת הריב"ש דאין הלכה פרש"א משום ר"מ הנ"ל, משום דיחידאה
הוא יעו"ש.

ואחר המחילה מעצמותיו הקדושים של הגאון בעל הב"ח ו"ל, פכר הוכחתי לדעת,
דהלכה פרש"א משום ר"מ. ולא יחידאה הוא, פדאמרן.

וגם מש"כ הב"ח ו"ל בתשו', שגם דעת מהר"ם מרוטנבורג ו"ל, בתשו' להרא"ש ו"ל,
בהל' ס"ת סוס"י י"ד הנ"ל, נוטה לפרש להירושלמי פ"א ומגילה, כמש"כ הריב"ש בדעת
הרי"ף והרמב"ם דקאי לענן תפילין וכו' [פנ"ל].

ובמחכת"ה זה אינו, פמו שהוכחתי לעיל, דגם הרי"ף והרמב"ם לא שמיע להו, פלומר
לא ס"ל דהירושלמי קאי לענן תפילין. וגם הרא"ש ו"ל מביא להירושלמי הנה, בסוף
הל' ס"ת סי' כ'.

ולא בהל' תפילין. וע"כ ודאי משום דהירושלמי איירי לענן ס"ת פנ"ל וגם מש"כ בתשו'
הב"ח ו"ל: אמנם יש לדקדק שלא פי' הריב"ש אליבא דרי"ף ורמב"ם שהיא דמ"ס דתני
בסיפא:, וס"ת שנקרע" טולה עליו מטלית מבחוץ, דליכא לאוקמי בתפילין (ו) * (ו)
ומצאתי בבאור הגר"א ו"ל ביו"ד סי' ר"פ סק"ה שהעיר ג"כ על הי"מ דהירושלמי קאי
אתפילין וכו'.

וכ' ונ"ל: מ"מ במ"ס שם קאמר הלמ"ס ס"ת שנקרע מטלה וכו' יעו"ש. ותימה
שבמחכת"ה לא העיר מפל הנ"ל:**) *וגם לכאורה משמע דליכא מאן דפליג בהך מילתא.

אכן נראה לומר לדעת הרי"ף ורמב"ם ומהר"ם דס"ל דהוה פבא אתיא נמי פרשב"א משום ר"מ. ואתי לאשמועינן דאין חילוק בין פשדובקים טלאי על הנקבים שבעור, פשהוא חדש עדיין כמו שרגילות להיות.

ובין לפשדובקים אחר הקריעה פדי שלא תסלק אדעתה דונקא פשדובקים על הנקב, שנתהנה בעור, בעודו שלם, כמו שרגילות להיות נקבים בעורות, בהא מתיר רשב"א משום ר"מ.

אבל היכי דנקרע אינו מתיר. קמ"ל דלא מפלגינן אליבא דרשב"א במידי, אבל לת"ק לעולם אסיר וכו' עכ"ל.

הנה זה אמת, דהוה פבא דמ"ס אתיא פרשב"א משום ר"מ. ואין חילוק בין פשדובקין טלאי על הנקבים שבעור, פשהוא חדש, ובין לפשדובקים אחר הקריעה, ומותר לכתוב על הטלאי.

אבל לא כמו שעלה על דעת מרן הב"ח ז"ל דאין הלכה פרשב"א משום ר"מ אלא כת"ק. דהרי פבר הוכחתי לדעת דהלכה פרשב"א משום ר"מ.

וכן הסכים מרן הרדב"ז ז"ל: וזה ברור (ז) ** (ז) אמר בן המחבר: הלום ראיתי בספר קסת הסופר' (סי' י"א) וב,, לשפת הסופר" (שם ס"ק כ"ג) שכתב: שאין טעם נכון לחומרא זאת שלא לכתוב שם על המטלית, והבו דלא לוסף עליה, דהיינו דנקא שם לבדו, אבל עם שאר תיבות יש להתיר לכתבו על המטלית, וכמו שנוהגין לאסור לקדור את השם לבדו ועם שאר תיבות נוהגין להתיר' עש"ה.

אם פן אפוא בנידון השאלה המובאה בראש, הרשות נתונה להדביק מטלית מבחויז ולכתוב עליו אלו התיבות,, אלקים את השמים ואת,, פי הלא פבר מודעת זאת שמותר לכתוב על המטלית את השם עם שאר תיבות.

פדבר האמור: חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט) ** אמר בן המחבר: עד כאן מצאתי פתוב בכתי"ק של אאמו"ר הרב הגאון העצום וכו' הרב"ז זצ"ל. ולא איסתיע מילתא לגמור תשובתו הרממה זאת, פי בינתים נתבקש בישיבה של מעלה ביום י"ד פסלו שנה זו (תר"ץ), יהי זכרו ברוך! סימן קל פבוד הרב המופלג בתו"י מוה"ר צבי הפהן הי"ו דארבאן.

ע"ד השאלה, בבכור שנתה מראש אנו פאצבע, אם מותר לשוחטו? תשובה (א) מקור הדבר גובע ממשנה בכורות ל"ז ע"א: נפגמה אנו מן הסחוס אבל לא העור. ופרש"י על ,,סחוס": חנוף אנו.

וכ"כ התוס' שם. ומצאתי בס' הערוף (אות ח' ערוף סחוס) שהביא תרגום ירושלמי: ,,ונתמה על חנוף אנו": ,,ונתמן על סחוס" ע"ש.

וראה ב,,הפלאה שנערכין" (אות א' ערוף אשן ב') שדעת בעל ,,הערוף" שהתרגום שאנו קורין ,,תרגום יונתן ב"ע" הוא ,,ירושלמי" ע"ש [עיינ רמב"ם פ"י מהל' פלי המקדש ה"ב] והנה פי כן מצאתי ב,,תרגום יונתן" פ' תצנה [כ"ט, פסוק כ'] שתרגם על ,,חנוף": ,,סחוס".

וכן הוא בתיב"ע פ' מצורע (י"ד – י"ז).

אולם ב,,תרגום יונתן" בפ' מצורע (י"ד, פסוק כ"ה, ופסוק כ"ח) תרגם על תנוף: ,,גדירא מיצעא".

וב,,אונקלוס" (שם) תרגם: ,,על רום אודנא".

וב,,תורת פהנים" (שם): ,,אי על ננה יכול על גובה אונן, ת"ל תוף ננה.

הא כיצד זה גדר האמצעי" א)**(א) אמר בן המספר הזה כי בן מצאתי מפניש יוצא בתרגום יונתן ב"ע (פ' צו, ח', פסוק כ"ג) על מקרא שכתוב: ,,וימת על תנוף און אהרון", תרגם: ,,ויהב על הסחוס אודנא דאהרון דהוא גדירא דמציעאה" פי' גדר האמצעי שבאונן.

יעו"ש בפ' יונתן: חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט)** וכן פירש"י שם (והט"ז יו"ד סי' ש"ט מביא רק פירש"י). וכ"כ הרע"ב בנגעים פי"ד מ"ט.

ע"ש ברמב"ם בפיהמ"ש ובר"ש ובתיו"ט. ולכאורה יש להבין מדוע שינה ה,,אונקלוס" תרגומו מהיונתן ותו"כ.

ונראה שפי' רק על ,,ננה", כמש"כ התיו"ט שם.

ולפענ"ד נ"ל ליישב תרגומו של אונקלוס, עפ"י מה דאמרינן במגילה ג' ע"א דתרגום אונקלוס מפי ר' אליעזר ור"י. ובקידושין ט"ו ע"א וביבמות ק"ד ע"א וברש"י יבמות ע' ע"ב ד"ה ושמעיון (ועוד בכ"ד בש"ס) דר' אליעזר אומר מנין לרציעה שהיא באון ימנית, נאמר פאן און ונאמר להלן און, מה להלן ימין אף פאן ימין.

ופירש"י: ונאמר להלן און במצורע פ"ש. והנה זה הכרייתא מובא ג"כ במספרי' (פ' ראה ע"ש) וסיים שם הכרייתא: ,,ובגובה שבאונן".

וכן א תא בילקוט שמעוני פ' ראה ע"ש. ובקידושין כ"א ע"ב דאינו נרצע אלא בגובה שבאונן.

וכ"ה בבכורות ל"ז ע"ב. ובפרט לדין דקיי"ל אין גז"ש למחצה וא"כ עפי"ז שפיר פי' האונקלוס על רום אודנא בשיטת ר' אליעזר הנ"ל: (ב) אף אפתי קשה על התרגום יונתן ועל התו"כ ועל העומדים בשיטתם שבמצורע הוא בגדר האמצעי.

א"כ מדוע אינו נרצע אלא בגובה של אונן. הא אין גז"ש למחצה פנ"ל? ולכאורה הי' נראה ליישב התו"כ, עפ"י מה שמצאתי ב,,מכילתא" (פ' משפטים, מובא גם בילקוט שמעוני משפטים סי' שי"ז).

ובמל"מ פ"ג מהל' עבדים ה"ח): ,,אזנו מן המילתא דברי ר' יהודה, ר"מ אומר מן הסחוס שהי' רמ"א אין פהו נרצע".

ומצאתי ב,,ביאור מלות קשות" על הילקוט הנ"ל) שפי' על: מילתא: ,,תנוף", ע"ש באות ס"ה ובאות ע"ה.

וע"ש במל"מ בהל' עבדים ה"ל, ששהקשה איך מביא ראיה שהרציעה מן הסחוס, ממה שאין פהו נרצע, דמשמע שאם הי' מן התנוף הי' נרצע ע"ש. משמע דלר' יהודה שפובר ב,,מילתא" ע"כ בתנוף הי' נרצע.

וכה,,ביאור מלות קשות" ה"ל.

הרי שפובר ר' יהודה דאינו נרצע בגובה שבאונן ורק בתנוף, וע"כ משום דבתו"כ סובר במצורע הוא בתנוף והוא בגדר אמצעי כנ"ל. ותו"כ הוא,,ספרא",,,וסתם ספרא" הוא ר' יהודה, דאזיל בשיטתו, מטעם אין גז"ש למחצה, דילפינו און און ממצורע.

ולכן סובר ר"י דבין במצורע בין ברציעה הוא בתנוף. אף אפתי קשה על הניגונתו שפי' ג"כ,,גדירא מיצעא", א"כ מדוע ברציעה אינו נרצע אלא בגובה של און, הא אין גז"ש למחצה ז ובל"ז קשה מאד על ה,,ביאור מלות קשות" ה"ל, ועל המשמעות בעל,,משנה למלך" ה"ל, במה שפי' על,,מילתא" דהוא התנוף.

והא רש"י ז"ל בקידושין כ"א ע"ב ד"ה אלא במילתא. פי':,,אליה של און.

בבשר ולא בתנוף" (ב)***(ב) אמר בן המסבר הלום ראיתי בספר,,הערוף" (ערוף מל, האחרון) שפכת לבאר מ"ש (בקידושין כ"א פ"ב) אין רוצעין אלא,,במילת".

פי' הרוף שבאון אותו שלמטה ע"ש. ובפי' רבינו גרשון מאור הגולה ז"ל, כת"י, לבכורות שם (מובא בס' עה"ש) כתב וז"ל: מילת,,בשר שתחת האון" עכ"ל.

ועין בעין יראה כי יותר נכונה ומנוקח היא גירסת הרגמ"ה והערוף ז"ל שגרסו בקידושין (כ"א ע"ב שם): אין רוצעין אלא,,במילת".

וכן הוא בבכורות ה"ל וב,,ספרי" (ראה, פ' קכ"ב ה"ל).

ובגמ' קידושין שלפנינו גרסין,,במילתא", והיא גירסא מוטעת.

ראה ירושלמי קידושין פ"א דל"ט ע"ד,,המילת" הנה נרצע שלא יהא פהו ויפסל יע"ש.

ואם פי עיקר ביאור המלה של,,מילת" היא צמר נקי, כפי' הערוף ה"ל.

ככ"ז השתמשו במלה זו בהשאילה לרוף שבאון, שהוא רוף כצמר (עה"ש): חנוף העניף שאפראן ה"ל)** וכ"כ רש"י בבכורות ל"ו פ"ב, דמילת, היינו אליה ע"ש. הרי להדיא ד,,מילתא" אינו התנוף.

א"כ קשה על התו"כ והיונתן ה"ל, הא אין גז"ש למחצה אם לא שפאמר כמש"כ בס',,מלא הרועים" (ח"ב אות ג' גז"ש) בשם ס',הכריתות" דאיפא למ"ד דיש גז"ש למחצה ע"ש.

ולפי האמור, המ"ד ה"ל הוא התו"כ והתיב"ע ועיין בשו"ת נו"ב מהד"ת חיו"ד סי' קצ"ה קצ"ו קצ"ז ע"ש] ובזה נלפענ"ד ליישב קושית ה,,עצמות יוסף" בקידושין כ"א ע"ב, בהא דאמרין שם: א"ל ר"נ וכו' מ"ט לא תימרו לי מהא וחכ"א אין ע"ע פהו נרצע מפני שנעשה בע"מ.

וא"ת אין רבו מסר לו שפחה פנענית, תיפ"ל דבעינא אהבתי את אשתי וליכא ע"ש. והקשה, גימא דלהכי יהיב טעמא דנעשה בע"מ לאשמועינן אגב או ח' דאין נרצע אלא בגובה של אונן, לאפוקי סברת ר"י דבמילתא נרצע, ע"ש שפסיים בקושיא.

ולפי מה שפתימתי ממילא מוכת זה מגז"ש, ואין גז"ש למחצה, וסובר בזה פהאונקלס הג"ל, וכהסיוסם בספרי הג"ל. וי"ל: (ג) ומצאתי ב,,ספרי" (הנדפס מחדש בנז"ל) עם הביאור,, תוספות מאיר עין" (בפ' קכ"ב אות י') שפתימ, דהו"א מחק לגמרי הסיוסם בספרי הג"ל וכתב ע"ז: ,,נזה תימה".

וכ' עוד נשם, דהסוס: בגובה של אונן, הוא לאפוקי דלא בעינן תנוף גדר האמצעי פדהתם יעו"ש. הנה מהתו"כ מפנרש יוצא דהגובה אונן אינו גדר האמצעי פנ"ל.

והנה מהספרי (הג"ל הנדפס בנז"ל) מוכח דהגובה אונן הוא הסחוס. הלא פה דברי הספרי (בפ' קכ"ב): וחכ"א אין פהו נרצע שפא נעשה בע"מ, רמ"א מן הסחוס, שהי' רמ"א אין פהו נרצע אם במילתא הוא נרצע האיך הוא נעשה בע"מ אלא מלמד שאין רוצעים אלא בגובה של אונן ע"ש.

הרי דהסחוס וגובה אונן א' היא. וכן מוכח מהמכילתא הג"ל ע"ש.

וכן מוכח להדיא מרש"י קידושין כ"א ע"ב ד"ה וחכ"א. שפסיים נשם: והאיך הוא נעשה בע"מ והתנן נפגמה אונן מן הסחוס אבל לא מהעור ע"ש.

הרי דגובה אונן הוא הסחוס. וראה עוד קידושין (שם) ברש"י ד"ה אלא במילתא: אליה של אונן בפשר ולא בתנוף ע"ש משמע דהגובה של אונן הוא התנוף.

והסחוס הוא התנוף. כפירש"י ותוס' בכורות במשנה הג"ל, ובטוש"ע הג"ל, ובפרט לפי תרגום ירושלמי שהביא הערוף הג"ל (שהוא תיב"ע שהבאתי לעיל).

ראה ברמב"ם הל' עבדים פ"ג ה"ט שפתימ, דניקב בגופה של אונן במרצע. וכ' הכ"מ ע"ז: פ' בתנוף ולא בפשר.

נזה מחלוקת פ"ק דקידושין ופסק פתחמים ם עכ"ל. משמע להדיא דגובה של אונן הוא בתנוף, והתנוף הוא הסחוס פנ"ל.

ועפי"ז לא הבינתי דברי המל"מ הג"ל שהקשה על המכילתא איך מביא ראי' שהרציעה מן הסחוס כו', דמשמע שאם הי' מן התנוף הי' נרצע ע"ש. והא התנוף הוא בעצמו הסחוס פנ"ל.

ומפל הג"ל מוכח דהגובה של אונן הוא התנוף והוא הסחוס. וא"כ קשה על התו"כ הג"ל שהתנוף אינו גובה של אונן.

וכן קשה על רש"י בחוןמש שפי' על תנוף שהוא גדר האמצעי. והא רש"י בכורות הג"ל פ'י שהסחוס הוא התנוף.

ובקידושין משמע דהוא גובה של אונן פנ"ל? ומצאתי בפסיקתא זוטרת: תנוף זה גדר האמצעי הקרוב לגובה של אונן ע"ש. ומצאתי בפרישה [על הטור יו"ד סי' ש"ט] הביא ג"כ לרש"י פ' מצורע.

וכ' ונ"ל: התנוף הוא גדר אמצעי, ור"ל הוא הגבוה שבאמצע אונן שהוא עשוי פעם גדר בפני נקב האונן עכ"ל. ועפי"ז נוכל לפרש הגמ' שאמרו: ,,בגובה שבאונן", הוא בגובה שבאמצע אונן, שהוא התנוף הגדר האמצעי, והוא הסחוס הנ"ל.

ובתו"כ הפי' בגובה שבאונן", למעלה מגדר אמצעי קצת, כהפסיקתא, שהגדר אמצעי הוא קרוב לגובה של אונן. ויש לדקדק בלשון הרמב"ם בהל' עבדים הנ"ל שכ': ,,דהרציעה בגופה של אונן", ולמה שינה מלשון הגמ' הנ"ל: ,,בגובה של אונן".

והכ"מ לא העיר בזה. והראה מקום בקידושין הנ"ל.

ובקידושין איתא הלשון ,,גובה של אונן", והרמב"ם שינה מלשון חכמים וכתב ,,בגופה של אונן"? אם לא שנאמר דהרמב"ם הי' לו גירסא זו בגמ'.

או שהרמב"ם דייק וגרס שהגובה של אונן הוא הסחוס, והוא התנוף, והוא הגובה שבאמצע אונן. כהפרישה הנ"ל.

ולכן שפיר כתב ,,בגופה של אונן".

וא"כ עפי"ז מיושב היטב הקושיא הא אין גז"ש למחצה כנ"ל. ועפי"ז א"ש הפל, והשתא ניחא בשניהם בין במצורע בין ברציעה הוא בגופה של אונן, והוא גדר אמצעי.

ואפשר שזה הוא טעם הרמב"ם ג"כ ששינה בלשונו הזהב כנ"ל, כדי להורות לנו זה הדבר האמור. ועפי"ז האונקלס, והתיב"ע, והתו"כ, הם שפה אחת ודברים אחרים.

ומדברי הפרישה הנ"ל מוכח דסובר כהט"ז (בסי' ש"ט) בזה, ושיני נביאים התנבאו בסגנון אחד, שהגדר אמצעי הוא גבוה שבאמצע אונן. וא"כ הט"ז לא יחיד הוא בדבר זה.

וכן יגיד עליו ריעו הפרישה ז"ל [נה,תפארת ישראל"] על המשניות, במחכת"ה לא ראה דברי הפרישה] וא"כ מינה לא תזיע.

ראה זה מצאתי בשו"ת מהרי"ל ס' מ"ב, כתב ונ"ל: מן הסחוס, דהיינו עב שבאונן, אז מותר לשוחטו. ועיי"ש בסי' ק"ג כתב, דכן נהג מורו ז"ל, עייש"ה שיש שם ט"ס.

א"כ עפי"ז י"ל דברי הט"ז סי' ש"ט והפרישה שכ' שגדר האמצעי הוא הגבוה שבאמצע האונן, ר"ל גבוה הוא העב שבאמצע אונן. ומצינו שלשון ,,גבוה".

פירושו ,,עב" כמה פעמים.

,,ואמצע" הוא בחצי.

כמש"כ התוס' סיכה י"ג ע"א ד"ה בשלש. וכ"כ הט"ז ביו"ד סי' רל"ב סק"א ועיין סמ"ע סי' קנ"ד ס"ק נ"ז ונש"ף ס"ק כ"ג.

ורש"י יבמות כ"ו ע"ב ד"ה אמצעית ותוס', וירושלמי מגילה פ"א ה"ט, ומהרי"ט בשניות חאה"ע סי' ח', ותוס' שבת ק"ה ע"א ד"ה האורג. ופמ"ג או"ח סי' שס"ג במ"ז ס"ק י"ט בשם הג"א [ג]** (ומה שישנו חכמים בלשון המשנה בכורות (ל"ז הנ"ל) אכל לא מן העור.

פִּירֵשׁ רַשׁ"י (שם) וַיִּלְשׁוֹן הַרְמֵב"ם (פ"ז מהל' ביאת מקדש), הַעוֹר הַמְקִיף לְסַחוס הָאֲנֹן.
פִּירֵשׁ רַשׁ"י (שם) וַיִּלְשׁוֹן הַרְמֵב"ם (פ"ז מהל' ביאת מקדש), הַעוֹר הַמְקִיף לְסַחוס הָאֲנֹן.

וְרָאָה בְּתוֹרַת (שם) שְׁתַּמָּה עַל הַכ"מ שֶׁהֶעֱתִיק לְפִירֵשׁ"י כְּאֵלּוּ אֵין בֵּינוֹ לְהַרְמֵב"ם פְּלוּם
ע"ש. וְרָאָה בְּ דַבְּרֵי חֲמוּדוֹת (עַל הָרָא"ש פ"ו דְּבִכּוּרוֹת ס"א א') הַעִיר ג"כ בְּזֶה וְעַל
הַש"ע, וְכִי: וְכִי סִפֵּק שְׁאֵלּוּ הַרְגִּישׁ הַב"י שְׁאֵין כֵּן דַּעַת הַרְמֵב"ם שֶׁהִיא נִמְשָׁף אַחֲרָיו
ע"ש.

וְאֵנִי מְצֵאתִי בְּרַמְבַּ"ם בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנִּיּוֹת (שם) שֶׁכ' וַיִּלְשׁוֹן: כְּגוֹן שֶׁנִּחְתַּף מִמֶּנּוּ מִגּוֹף הַסַּחוס
לֹא מִן הַקֶּצֶה הַעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא דוֹמָה לְעוֹר וְנִקְרָא בְּשֵׁם הַסַּחוס ע"כ"ל. הֵנּוּ מְלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע
כְּפִירֵשׁ"י וְהַטּוֹר שֶׁלֹּא כ' כֵּן הַעוֹר הַמְקִיף כָּלֵל, וְלִפִּי מֵה שֶׁבִּיאָרְתִּי לְעִיל דְּהַסַּחוס הוּא
הַגְּבוּהָ שֶׁבְּאֲמֻצֵּי הָאֲנֹן כַּנ"ל, וְבִיאָרְתִּי שֶׁזֶה דַּעַת הַרְמֵב"ם וְרַשׁ"י וַיִּלְשׁוֹן.

א"כ י"ל דְּגַם כֵּן לֹא פְּלִיגִי, וְכַהֲפִיחָה מ"ש לְהַרְמֵב"ם וַיִּלְשׁוֹן וְכִפִּי הַנִּרְאָה לְהַדְיָא דְּרַשׁ"י וַיִּלְשׁוֹן
וְבִכּוּרוֹת (שם) שֶׁפִּי ש"ע, עוֹר, הַיִּינוֹ אֵלֶּיָּהּ רַבָּה, אֲזַיִל לְשִׁטְתִּי בְּקִידוּשֵׁין כ"א ע"ב ד"ה
וְחַכ"א.

שֶׁכ': וְהֵאִיף הוּא נַעֲשֶׂה בַע"מ בְּמוֹלֵחַ, וְהַתְנַן גַּבִּי מוֹמִין נִפְגְּמָה אֲנֹנוּ מִן הַסַּחוס אֲכָל לֹא
מִן הַטּוֹר ע"כ"ל. הֵרִי לְהַדְיָא שְׁפוֹבֵר דְּמִילַת הוּא עוֹר שֶׁבְּמִשְׁנֵה הַנְּל, וְבַע"כ דְּמִקִּידוּשֵׁין
חֻוּשֵׁין הַנְּל הֵיָּה מְקוֹר מְקוֹמוֹ טְהוֹר שֶׁל רַשׁ"י הַנְּל שֶׁפִּי כֵּן, מִשּׁוּם דְּרַשׁ"י קִשְׂיָא לִי
דִּילְמָא בְּאַמַּת בְּמִילַת ג"כ נַעֲשֶׂה בַע"מ, וְהוֹכִיחַ מִהַמְשַׁנָּה הַנְּל דְּתַנּוּ, וְלֹא מִן הַעוֹר,
ע"כ מִילַת הוּא הַעוֹר שֶׁבְּמִשְׁנֵה, וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה בַע"מ בְּמִילַת.

וְאֵם נִימָא דְּהַרְמֵב"ם חִזְקָה עַל פִּי רַשׁ"י וַיִּלְשׁוֹן, וְקִשְׂיָא לְהַרְמֵב"ם גַּם קִידוּשֵׁין הַנְּל, מֵאֵין
מוֹכַח דְּבְּמִילַת אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בַע"מ כַּנ"ל. וַיִּשׁ לְהַעִיר קֶצֶת עַל רַשׁ"י בְּבִכּוּרוֹת וְקִידוּשֵׁין
הַנְּל שֶׁפִּי דְּעוֹר שֶׁבְּמִשְׁנֵה הוּא אֵלֶּיָּהּ רַבָּה.

וְבִקִּידוּשֵׁין כ"א ע"ב בְּרַשׁ"י ד"ה אֵלָּא בְּמִילַתָּא: אֵלֶּיָּהּ שֶׁל אֲנֹן בְּבִשְׁר ע"ש. א"כ אֲמַאי
לֹא חֲשִׁיב זֶה בְּחֻלּוֹין (קכ"ב ע"א) וְבְּרַמְבַּ"ם (פ"ד מהל' מאכא"ס הַלְכָּה כ"א) בֵּין אֵלּוּ
שְׁעוֹרוֹתֵיהֶן כְּבִשְׁרָן ע"ש.

הָא הָאֵי עוֹר הוּא ג"כ כְּבִשְׁרָן כַּנ"ל (ד) ** (ד) וַיִּשׁ לְהַעִיר קֶצֶת מִמֶּשׁ כַּט"ז יו"ר ס"א כ"ג
ס"ו דָּאֵין דָּם בְּעוֹר וְהַתְב"ש וְהַש"י (שם) הַשִּׁיגוּ מִיוֹמָא מ"א ע"א: ,,מִדָּם הַפֶּר, וְלֹא
מִדָּם הַעוֹר."

אֵלְמָא שְׁיִישׁ דָּם בְּעוֹר. ע"ש בַּפ"ג ב"מ"ז, וְבַסּוֹף פְּתִיחָה לְמַלְיָחָה, וְבִשְׁו"ת סִפֵּר יְהוֹשֻׁעַ
ס"א ג' וְבַחֲמוּדֵי דְּנִיּאֵל הַל' מְלִיחָה ס"א ל"ז ע"ש"ה.

וְלִפִּי הָאֵמוֹר דְּעוֹר זֶה שֶׁבְּמִשְׁנֵה בְּכוֹרוֹת הַנְּל הוּא אֵלֶּיָּהּ רַבָּה. וְאֵנוּ רוֹאִים שֶׁכְּשִׁחֻתְכִּין
הָאֵלֶּיָּהּ שְׁבָאֲנֹן יוֹצֵא דָּם.

וַיִּלְשׁוֹן שֶׁהוּא שְׁמִיעֵט בְּיוֹמָא מ"ח הַנְּל, וְלֹא מִדָּם הַעוֹר וַיִּשׁ לְדַחֹת, וְהַבְּנ: ** וַיִּלְשׁוֹן:
(ד) עוֹד נִלְפַעַנ"ד לְהוֹכִיחַ דְּהֵאֵי עוֹר שֶׁבְּמִשְׁנֵה, הוּא אֵלֶּיָּהּ רַבָּה, מְבִכּוּרוֹת ל"ז ע"ב,
שְׁאֲמָרוּ שָׁם: ,,אֵי הָכִי מוּם עוֹבֵר נָמִי אֵלְמָה תַּנּוּ וְלֹא מִן הַעוֹר."

הרי שהש"ס חשיב לפגימת עור מום עובר, וע"כ שהוא האליה רפה, דעור המקיף בלחוד נראה מסברא דאפי' מום עובר לא חשיב. ומצאתי להרי"ט אלגזי (פ"ו דבכורות אות נ"ב) שהקשה על הא דאמרינן: וא"ת במילת היו רוצעין היאך עבד פהו נעשה בע"מ הא אין רוצעין אלא בגובה של אונן.

ואי נימא דבמילת דהיא עור הוי מום עובר, אפתי אין ראי' ממ"ש אין פהו נרצע. דאפתי י"ל דאין רוצעין אלא במילתא, והאי דאין פהו נרצע הוא משום דאפי' מן האליה נעשה מום עובר ובעיניו שלא יפסל מעבודה אפי' שעה אחת משום דכתיב אל משפחתו למוחזק שבמשפחתו, כמש"כ התוס' בבכורות (ל"ז ע"ב ד"ה כאן) ומש"ה אין פהו נרצע אפי' במילתא.

ע"ש שפכת בדעת התוס' דלא היו גורסים בשמעטא א"ה אפי' מים עובר אלקה תנו ולא מן העור". וכיוצא בזה כתב בשם מהר"י קורקוס בדעת הרמב"ם עש"ה.

א"כ אין ראי' מזה: (ה) ולפענ"ד נ"ל ליישב קושית הרי"ט אלגזי הנ"ל ע"ד פלפול בעז"ה. ואקדים קושית ה"ה, משנה למלך" (בהל' עבדים פ"ג ה"ח הנ"ל) על המכילתא: ,,אזנו מן המילת דברי ר"י, ר"מ אומר מן הסחוס, שהי' רמ"א אין פהו נרצע, והם אומרים נרצע אין פהו נמכר, והם אומרים נמכר".

ותימה דכיון דס"ל לר"מ דאין פהו נמכר, איך הביא ראי' שהרציעה מן הסחוס, ממה שאין פהו נרצע, דמשמע דאם הי' מן התנוף הי' נרצע, הא לדידך אינו נמכר ע"ש. ולפענ"ד נ"ל לתרץ קושית זו, דהנה המל"מ (שם) הביא בשם הגמ"י וסמ"ג שהקשו מהא דאמרו בירושלמי המשמש בכהונה מעל, דכתיב ג) אומר בן המחבר: לפום ריהטא אמרתי להעיר מהא דאמרינן בבכורות (ל"ה ע"א) דמיתר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם, אמר רבא גדיא באונגיה.

ופירש"י: גדי אוניו ארנכות וקודם שיצא כל ראשו נראין אוניו ויכול להטיל מום, דכל זמן שלא יצא כל ראשו אינו כילוד' (ע"ש בתוס' ד"ה גדיא). אם כן אפי' מצינו למידן, דאם נפגמה מראש אוננו הוי מום.

אולם זה ליתא, פי ברור הדבר שרק בואת נאות להטיל מים בגדי שיצאו אוננו עד גדר האמצעי, קודם שיצא רוב ראשו ולפי האמור למעלה, אין לנו לזוז מדברי הט"ז והפרישה ז"ל: חנוף העניף שאפראן הנ"ל לאתם קודש מתלמוד בבלי משמע דלא מימעוט פהו אלא מרציעה, אבל אה"נ דנמכר ע"ש.

נראה באו"ח סי' קכ"ח סעי' מ"ה ובט"ז ס"ק ל"ט שתלמיד אהד הקשה זה לר"ת. והשיב הר' פיטר דנהי שיש בו קדושה, יכול למחול, כדאמר פ"ק דקידושין אין ע"ע פהו נרצע מפני שנעשה בע"מ.

משמע דבלאו היינו טעמא יכול להשתעבד בו, עכ"ל הט"ז בשם הגמ"ר. וא"כ עפי"ז י"ל טעם ר"מ שאומר אין פהו נמכר, כיון שהב"ד מוכרין אותו בע"כ ואינו מוחל, וא"כ אסור לשמש בכהן משא"כ במוכר עצמו אז שפיר מוחל כיון שמוכר עצמו אז אינו נרצע כיון שנעשה בע"מ.

ואין להקשות הא לדין מוכר עצמו אינו נרצע כלל. כמש"כ הרמב"ם (הל' עבדים פ"ג ה"ו).

י"ל דר"מ סובר דמוכר עצמו נרצע, כר"א בקידושין י"ד ע"ב. וראיה לזה דר"מ לשיטתו סובר פן, דהנה בקידושין (כ"ב) אמרין: מ"ט דת"ק דאמר מוכר עצמו אינו נרצע, מדמיצט רחמנא גבי מכרוהו ב"ד כו' אָזְנוּ שְׁלוּ וְלֹא שָׁל מוֹכֵר עֲצָמוֹ.

ופריד: ואידך כו', עד: ואידך עבד העבד לא דריש עש"ה. הרי דמאן דסובר עבד העבד לא דריש.

ע"כ דאיצטריף אָזְנוּ לְמַעֲטוֹ אָזְנָה. וא"כ שוב אינו מוכח מאָזְנוּ וְלֹא שָׁל מוֹכֵר עֲצָמוֹ.

ראה בהוריות (ה' ע"א) דר"מ קהל הקהל לא דריש ע"ש. הרי דר"מ לא דריש עבד העבד, כמו דלא דריש קהל הקהל.

ואף כי רבותינו בעלי התוס' ז"ל בסוטה (י"ז ע"א ד"ה האלות) הניחו בקושיא ע"ש וי"ל על רש"י בחומש פ' משפטים, כ"א פסיק ו': ר"ש הי' דורש כמין חנומר מה נשתנו דלת כו' ע"ש. ור"ש דריש ה', וע"כ מוכר עצמו אינו נרצע מ"מ הרי לפנינו דר"מ בהוריות ה' סובר פן.

וא"כ פיון דלא דריש עבד העבד, ע"כ שפוסר דמוכר עצמו נרצע פנ"ל וא"כ עפי"ז שפיר אמר ר"מ דכהן אינו נרצע, והיינו במוכר עצמו. והא שאינו נמפר, מייירי במכרוהו ב"ד, אז אינו מוחל, ולכן אינו נמפר.

ומצאתי בפי', ז"ת רענן" (על הילקוט פ' משפטים אות י"א) שפי' על הא דאין נמפר.

ז"ל: והא שאנו נו נרצע במוכר עצמו עכ"ל ולכאורה בהשקפה ראשונה יפלא לנו מאוד על דברי ה', ז"ת רענן", הלא מוכר עצמו אינו נרצע כלל פנ"ל.

ואיך כתב: והא שאין פהו נרצע מייירי במוכר עצמו? אף לפי מה שפכתתי ניחא היטב, דלר"מ לשיטתו מוכר עצמו נרצע, פיון דלא דריש עבד העבד, כמו דלא דריש קהל הקהל פנ"ל. ולא קשה מידי קושית המל"מ הנ"ל.

ואפשר פנון לזה גם הזית רענן הנ"ל. ואף אם לא פנון לזה, הדברים בעצמם נכונים הם בעזה"י: (ו) ומצאתי בס', ממנחת חינוך" (מצנה רס"ט) שכתב ג"כ על הר' פיטר הנ"ל: ולכאורה על תחלת המכר דמכרוהו ב"ד לא יספיקו תי' הר' פיטר דמוחל, ובאמת נמפר בע"כ בגניבתו ואינו מוחל ומוכר עצמו אינו נרצע כלל ולכן כתב, דהר"פ לא קשיא לי' מתחילת המכירה כו' אלא לאחר שש, דכבר יצא לחירות ממה שמכרוהו ב"ד, ומימר אמר לא אצא חפשי, שפיר הקשה, בלאו הכי לא יוכל לעבוד בו האדון ולמה מיעט התורה אותו מרציעה? אלא ודאי דמצי מחיל עש"ה.

ומצאתי בס' ברפי יוסף' ובשיורי ברכה סי' קכ"ח) שכתב ג"כ פן בכוננת הר' פיטר ע"ש. והמנ"ח ז"ל במחכ"ת לא ראה להברכ"י הנ"ל ושא נא עיניך וראה עוד במנ"ח (שם) שכתב, דהא דאין הרמב"ם מביא דין הספרא שפוסר דאף בע"מ מצנה לקדשו, אפשר שיצא לו מהגמ' הנ"ל דממעט ע"ע פהו שלא יהא נרצע מפני שנעשה בע"מ.

והיא קִשָּׁה לִי קְנִישֵׁת הָרֵאשׁוֹנִים בְּלֹא זֶה אֲסוּר לְשַׁמֵּשׁ בְּכֹהֵן. וְלֹא נִיחָא לִי בְּתִי שֶׁהוּא מוֹחֵל, דְּזֶה פְּשׁוּט דְּמַחִילָה כְּזוֹ יְכוּל בְּכָל פְּעַם לְחַזְרָא כּו'.
ע"כ יצא לו' להרמב"ם דבע"מ אינו מצווה לקדשו, א"כ אי לא מיצט הקרא, ה"א דנרצע, וכיון דנרצע נעשה בע"מ, א"כ הוא עבד עולם ונשאי להשתמש בו ע"ש. אם פן עפי"ז מינשב קנשית הרי"ט אלגזי הנ"ל ששהקשה אי נימא דבמילת דהוא עור הוי מום עובר אפתי י"ל דאין רוצעין אלא במילתא והא דאין פהו נרצע משום דבעינן שלא יפסל אפי' שעה אחת אפי' במום עובר משום דכתיב אל משפחתו למוחזק שבמשפחתו פנ"ל? ולפימש"כ המנ"ח הנ"ל ניחא, דא"כ יקשה קנשיא הנ"ל ל"ל קרא דאין פהו נרצע במילתא שהוא מום עובר, בלאו הכי אסור לשמש בכהן.

ועל זה לא שינוי תי' הרמב"ם דבע"מ אין מצווה לקדשו, וכיון דנרצע נעשה בע"מ. זה אינו, כיון דהמום אינו אלא מום עבר, ולאחר שיעבור המום יחזור לקדושתו, ויהי' או אסור לשמש בו, ולא יהי' עבד עולם.

ודו"ק פי הוא נכון ע"ד פלפול. ונשפיר יש להביא ראיה דעור שבמשנה, הוא אליה רפה, דעור המקיף בלחוד אפי' מום עובר לא הוי פנ"ל ויש לפלפל בזה הרבה, ולא עת האסוף פה: (ז) אחר כל החזון הזה, נראה לדעתנו בנד"ד דלא הוי מומא, והוא נדאי בכור, ולדידן לא הוי מומא עד גדר האמצעי, שהוא הגבוה והעב שבאמצע האונן, ושם אם נפגמה הו מום.

אבל לא הקצה העליון שהוא דומה לעור ונקרא בשם „סחוס“, כמו שכתבתי למעלה ואחר כל הדברים האלה נלפענ"ד שאין להתיר להטיל מום אפי' ע"י גוי קטן.

ומה שכתב כת"ר בשם השו"ת „חתם סופר“ (חיו"ד סי' שי"ח).

פשוט דלא מהני זה אלא בספק, ולא בנדאי. כמש"כ החת"ס (שם סי' ש"ו) יעו"ש.

והנה במש"כ החת"ס (בסי' שי"ח הנ"ל): הא דהטלת מום לאו דאורייתא, מע"ז י"ג ע"ב, יש בזה שני פנים להקל. א', דהרמב"ם פ"א מהל' בכורות, פסק כר"ע דבכורי ח"ל אין מקריבין אפי' בזמן הבית כו'.

ואח"ז כתב: הא דפסק הרמב"ם בכורי ח"ל אין מקריבין. אין פונותו דאורייתא אין ראוי להקריבה ואי העלום לירושלים מחזירין אותו כו'.

א"כ לפי דברי הרמב"ם סוף פ"ק דהל' תרומות, דמעשרות אפי' בימי עזרא אינן מה"ת אלא מדבריהם. א"כ גם אי הוי מקום שאין מביאים מעשר דגן וגם בכור ומעשר בהמה לא מתקרבו כל ימי בית שני וזה שקר מוחלט עש"ה.

הנה בגוף דברי הרמב"ם בפ"א דבכורות, דבכורי ח"ל שאין מקריבין. הנה שם ברמב"ם הי' גירסא פתובה לפני הקדמונים, בכור בהמה אינו נוהגת אלא בח"ל.

והשיגו עליו כל הפוסקים. והכ"מ (בהל' בכורות פ"א ה"ח שם) כתב, שספר מוטעה נודמן להם.

והגירסא האמתית היא כמו שפתובה לפנינו: ד, נוהג בארץ ובח"ל.

וְרָאָה בְּרִמְבַּ"ם הַל' בְּכוּרוֹת פ"ג ה"ב: ,,בְּכוּר שְׂיָצָא לַח"ל".

וְרָאָה בְּשׁו"ת בַּת עֵינֵי סִי ט', כְּתַב, שְׁלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם זֶה מְסַתֵּינֵע לְהַגְיֶרְסָא הַיְשָׁנָה הַנְּ"ל.
וּמְצֵאתִי לְהַרִי"ט אֶלְגָּזִי בְּכוּרוֹת פ"ה סִי נ' שְׁפָתַב פֶּן בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם שְׁתַּלְיָא בְּהַשְׁיִנּוּי
גְיֶרְסָאוֹת הַנְּ"ל.

וּשְׁנִינֵהֶם לְדָבָר אֶחָד נִתְפָּוֶנוּ וּמְצֵאתִי בְּהַגְהוֹת יַד שְׂאוּל (עַל יו"ד סִי ש"ו) שְׁהִבִיא בְּשֵׁם
שׁו"ת שְׁעַר אֶפְרַיִם (סִי ע"ט) דְּהֶרְמֵב"ם מוֹדָה דְּמְדַרְבָּנּוּ נוֹהֵג בַּח"ל ע"ש (וְאִין תַּח"י
שׁו"ת שְׁעַר אֶפְרַיִם לְעִיִן בּו).

וּעַפִּי"ז מִיְנֻשְׁבִּים כָּל הַקְּוִשׁוֹת וְת שְׁהַקְשָׁה הֶרְמֵב"ן בַּהַל' בְּכוּרוֹת לְהוֹכִיחַ דְּנוֹהֵג בַּח"ל.
וְלֹא קָשָׁה מִיָּדִי.

וְאִנִּי מְצֵאתִי בְּסֶפֶר הַחִינּוּף (מְצָנָה י"ח) כ' וְז"ל: וְנוֹהֵגַת מְצָנָה זֶה דְּקִידוּשׁ בְּכוּר בְּהֵמָה
מְדֹאֲרִינִיתָא בֵּא"י בְּלִבְד וְכו' וּמְדַרְבָּנּוּ אַף בַּח"ל ע"ש. וּפְלָא עַל הַגְּאוּנִים ,,שְׁעַר אֶפְרַיִם"
ו,,יַד שְׂאוּל" הַנְּ"ל שְׁלֹא יִדְעוּ זֶה, וְנִעְלַם זֹאת מֵעֵינֵי שְׁנִינֵהֶם בַּמַּחֲכָ"ת.

וְרָאָה עוֹד בַּס' הַחִינּוּף (מְצָנָה שַׁצ"ג) כְּתַב, דְּבְכוּר בַּח"ל הָנִי חֻלִּין ע"ש. וְהִינּוּ מַה"ת
(וְסִמּוּף עַל מַה שְׁפָתַב בְּמְצָנָה י"ח הַנְּ"ל).

וּבַס' מִנְחַת חִינּוּף (שָׁם) כְּתַב, שְׁנַמְשָׁף אֶתֵר דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם. וְכַתַּב עוֹד הַמַּנ"ח (שָׁם) דְּגַם
בְּזִמָּן בֵּית שְׁנֵי בְכוּר אֵינּוּ נוֹהֵג לִיקָרֵב ע"ש.

וּבַמַּחֲכָ"ת נִעְלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי הַחַת"ס הַנְּ"ל, שְׁפָתַב, שְׁנָה שְׁקָר מִן חֻלֵּט: מ"מ לַפַּעַנ"ד אִין
לְהַתִּיר אֶפְיָלוּ בְּסֶפֶק בְּכוּר לְהַטִּיל מוֹם ע"י גוֹי כַּהֲנוּ"ב מ"ת סִי קצ"ב. וְכַמֵּש"כ הַשׁו"ת
חַת"ס בְּשִׁמוֹ בַּסוּס"י שִׁי"ב, וּבְשׁו"ת אֶמְרֵי אֲשׁ סִי קי"א ע"ש.

וּבְאַמַּת מְבוֹנָר הִיא בְּפֶסְקֵי מַהֲרִי"א סִי קס"ט שְׁהַעֲלָה בְּסֶפֶק בְּכוּר שְׂאָם נִצְרָם אֲזוֹן בְּכוּר
זֶה ע"י נְכָרִית מְדַעַת יִשְׂרָאֵל אֲסוּר לְשַׁחֲט עָלָיו ע"ש. וְהַאֲחָרוּנִים לֹא הִבִּיאוּ דְּבָרָיו כָּלֵל,
וְזֶה חִידוּשׁ גָּדוֹל, כִּי הוּא ז"ל הִנֵּה מְשִׁיבֵי רֵי אֲנָשֵׁי כְּנַה"ג וְגָדוֹל הַאֲחָרוּנִים.

וְלָכֵן בַּנְּד"ד אִין הִיֵּתֵר כָּלֵל בְּצִלְאֵל זָאֵב שְׂאֶפְרָאֲנִסִּימֶן קֵלָא כְּבוֹד הַתּוֹרָנִי מְשִׁפִּיל לְאִיתָן
וְכו' מִר מְשָׁה דוֹף נ"י יֵאֲסִי. ע"ד אֲשֶׁר שְׂאֵל לְדַעַת חו"ד, אִם שְׁפִיר דְּמִי נְקַבּוֹר מוֹמֵר,
בְּבִיה"ק יִשְׂרָאֵל? תְּשׁוּבָה (א) פְּתַח אֶמְרֵי, לֹא אוֹחִיל עַד אִם דְּבִרְתִּי דְּבָרֵי, כִּי הִנֵּה מַה
שְׁפָתַב כַּה"ר שְׁנוֹהֵגִין בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹא לְקַבֵּל מוֹמְרִים בְּבִיה"ק יִשְׂרָאֵל.

לֹא נִתְבָּרַר לָן הַדְּבָר. הֵן אַמַּת דְּמַנְהֵגָא מִיִּלְתָּא הִיא.

כְּמִפְּנֵי יִצְאָ מִפָּה קְדוּשׁ, רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן ז"ל. מוּבָא בְּטוֹר חו"מ סִי שַׁס"ח, וְז"ל: חִיִּיב
כָּל אָדָם לְבַלְתִּי שְׁנוֹת ,,מַנְהֵג" דְּאֶמְרִינֶן מְנַלָּן, דְּמַנְהֵגָא מִיִּלְתָּא הִיא, שְׁנַצָּאֵר ,,לֹא תִּסְיַג
גְּבוּל רַעַף אֲשֶׁר גָּבְלוּ רַאשׁוֹנִים".

וְכַש"כ בְּדָבָר שְׂיֵשׁ בּוּ תַקְנָה גְּדוּלָה, וְהַסְרַת מְרִיבָה. לְפִיכָף עָשׂוּ כְּמַנְהֵגָם וְלֹא תִּשְׁנוּ
וְשְׁלוֹם עַכ"ל.

וּמָרָן הַב"י ז"ל לֹא הִעֲרָה מְקוּמוֹ. וּבְסֶפֶרֵי פ' שׁוֹפְטִים (מוּבָא בְּרַש"י נִדָּה נ"ז ע"א ד"ה
לֹא תִּסְיַג) דְּרַשׁוּ פְּסוּק זֶה, לְמוֹכַר קָבָר אֲבוֹתָיו ע"ש.

ומצאתי בְּרִשׁ"י מְשָׁלִי (כ"ב כ"ח) אֵל תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָם פָּתַב: ,,אֵל תְּשׁוּב אַחֲזֹר מְנַהֵג אֲבוֹתֶיךָ וְכו' עכ"ל.

וּמְקוּרָו נֹבַע מִהַמְדָּרֵשׁ מְשָׁלִי ע"ש וצ"ע. וּלְדַעַת הַרְמַב"ם בַּפ"א מֵהַל' מְמָרִים ה"ב, יֵשׁ בְּמִנְהֵג שֶׁהוּא כְּדִי לְחַזֵּק הַדָּת, עֲשֵׂה, וּל"ת, ע"ש.

וְנִרְאֶה דְּמִטְעַם זֶה אֲמָרִינוּ בְּסִנְהֶדְרִין מ"ו ע"ב: דְּלֹא לִישְׁתַּנִּי מִמְּנַהֵגָא. ע"ש בְּפִירֵשׁ"י. אֲמָנָם פֶּן, כ"ז שְׁיִיךְ בְּמִנְהֵג הַשְּׂכִיחַ, אֲבָל הַמְקַרְה, אֲשֶׁר לֹא יִתְמִיד, לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר ,,מְנַהֵג".

כְּמִבְּנוֹאֵר לְהַדְיָא בְּרַמְב"ם פִּי"א מֵהַל' שְׁחִיטָה הִי"ג. וְנ"ל: שְׁדָּבָר שְׁאִינוּ מְצוּי אִין בּוּ מְנַהֵג עכ"ל.

וּבכ"מ שָׁם פָּתַב, דְּבְדָּבָר שְׁאִינוּ מְצוּי יַעֲמֹד הַדָּבָר עַל הַדִּין ע"ש. וְכֵן פָּסַק הַרְמ"א בַּחו"מ סִי' שֶׁל"א סֵעִי א', וּבְש"ף סק"ב, פָּתַב וְנ"ל: וְכ"כ הַרְמַב"ם בַּהַל' מֵאכָא"ס.

וְכ"כ עוֹד הַשְּׂ"ף בְּתו"מ סִי' ק"ז סק"ו וְכ"כ עוֹד הַשְּׂ"ף בִּי"ד סִי' ק"צ סק"ג [וְהַפְּלֵא שְׁבָכָל הַג' מְקוּמוֹת הַנִּל' כ' הַשְּׂ"ף פֶּן בְּשָׁם הַרְמַב"ם בַּהַל' מֵאכָא"ס. וְשָׁם אִין זָכַר פְּלָל מְזֵה, רַק בַּהַל' שְׁחִיטָה הַנִּל'] וְכ"כ עוֹד הַשְּׂ"ף בִּי"ד סִי' רס"ד סק"ב, וְסִי' רס"ז סק"י, וְסִי' שִׁמ"ב סק"ח, וְסִי' שִׁצ"א סק"ח ע"ש.

וְהָכָא נְמִי בְּנִידוֹן שְׁאֵלְתֵנוּ מְקַרְה לֹא טְהוֹר כְּזֵה, אִינְנוּ מְצוּי ר"ל, וְלֹא שְׁיִיךְ בּוּ מְנַהֵג. אִיבְרָא מְצָאֵתִי ,,אֲנַרְח מִישׁוּר" לִי"ד סִי' א', שְׁהַנְּפִית מִתְּשׁוּ' הַרִיב"ש סִי' תע"ה, וּמֵהַרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ ל', דְּהִיכִי דִידוּעַ דְּמְנַהֵג נְתִיבָא ע"פ וְתִיקוּן, גַּם בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְצוּי שְׁיִיךְ מְנַהֵג ע"ש.

וְעַפִּי"ז לֹא קָשָׁה מִיַּדִּי קְוִשְׁתֵּי הַשְּׂיָרִי קְרַבָּן עַל הִירוּשְׁלָמִי יְבָמוֹת פָּרָק ט"ז הַלְכָה ו', ד"ה הָדָא עַש"ה. וְעַפִּי"ז לֹא קָשָׁה מִיַּדִּי ג"כ הָעֵרַת הַשׁוֹאֵל בְּשׁו"ת חֲתָם סוֹפֵר חִי"ד סוֹף סִי' רמ"ז, עַש"ה וְתַבִּין וְקַצְרֵתִי כִי לֹא עַת הָאָסַף פָּה.

אֲבָל בְּנִידוֹן שְׁאֵלְתֵנוּ, מִי יוֹדַע, אִם הַמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ הָעַם בְּאִיזְהוּ מְקוּמָן, נְתִיבָא ע"פ וְתִיקוּן צָהָא אִיכָא מְנַהֲגִים שְׁנֵהֲגוּ הָעַם, וְאוּרִי, לֹא מוֹרִינוּ, וְאִי עֲבִיד, עֲבִיד, וְלֹא מִהַדְרִינוּ לִי כְּתַעֲנִית כ"ו ע"ב, ע"ש בְּפִירֵשׁ"י.

עַל פֶּן בְּנִד"ד נְעַמְּוֹד הַדָּבָר ע"פ שׁוֹרֵת הַדִּין! (ב) מְקוּרָו ד"ז נֹבַע, מִמָּה דְּתַנְיָא בְּמַס' שְׁמַחֲוֹת, פ"ב הַלְכָה י': ,,כָּל הַפּוֹרֵשׁ מִדְּרָכֵי צְבוּר, אִין מְתַעֲסָקִין עִמּוּ בְּכָל דְּבָר וְכו' ע"ש וְכ"ה בְּרִי"ף וְרֵא"ש בְּסוֹף מ"ק.

וְהַרְמַב"ם בַּפ"א מֵהַל' אֲבָל הַלְכָה י', פָּסַק וְנ"ל: כָּל הַפּוֹרֵשִׁין מִדְּרָכֵי צְבוּר, וְהֵם הָאֲנָשִׁים שְׁפָרְקוּ עוֹלָה הַמְצוּוֹת מֵעַל צְוֹאֲרוֹן, וְאִין נְכַלְלִין בְּכָלֵל יִשְׂרָאֵל וְכו' וְכֵן הָאֲפִיקוּרְסִים, וְהַמוֹסְרִין כָּל אֵלוֹ, אִין מְתַאֲבְלִין עֲלֵיהֶן וְכו' עכ"ל וְכֵן הוּא בְּטוֹש"ע י"ד סִי' שִׁמ"ה.

וּבְבֵאֵר הַגּוֹלָה' בְּגִלְיוֹן הַש"ע י"ד סִי' שִׁמ"ה אוֹת ח', כ': דְּהַרְמַב"ם בְּמְקוּמָם ,,הַמוֹמְרִים" כ' הָאֲפִיקוּרְסִים עכ"ל וְלִפְנֵינוּ בְּרַמְב"ם דְּפוּס וְוִילְנָא, פָּתַב לְהַדְיָא ,,וְהַמוֹמְרִים".

ובב"י שם כ' וז"ל וכ"כ ה"ר א"ש בת"ש פ"ל י"ז דמומר בכלל פורש מדרכי צבור הוא, ואין מתעסקין בו וכו' עכ"ל. וכן בכ"מ שם, כ' וז"ל: ומש"כ וכן האפיקורסין והמוסרין,, כל אלו בכלל פורשים מדרכי צבור עכ"ל: וכ"כ בב"י וז"ל: כ"ז הוא פי' פורשים מדרכי צבור וכו' עכ"ל ותימה שלא הביא מגמ' מפונקשת בר"ה י"א ע"א, ושארם אכל המינים והמסורות, והאפיקורסין וכו' ושפירשו מדרכי צבור וכו' ופירש"י שם שפירשו מדרכי צבור, לא גרסינו.

דהיינו כל הני דלעיל והו' מתני' בסדר עולם. וה"ג לי' ה"תם.

שפירשו מדרכי הצבור פגון המינין והמסורות וכו'. מדרכי צבור.

מדרכי ישראל עכ"ל. וכן בסנהדרין מ"ז ע"א, אמרינו: יכול אפי' פירשו אבותיו מדרכי הצבור וטמא וכו'.

ופירש"י: מדרכי צבור, פגון מומר עכ"ל. הרי מבואר דהמומרים ושאר כל אלו ה"ל, הם בכלל פורשים מדרכי צבור.

ועל אלו אמרו בפ"ב דמס' ש"מחות ה"ל, דכל הפורש מדרכי צבור, אין מתעסקין עמו בקל דבר. והרמב"ם והרא"ש בת"ש והטוש"ע ז"ל, ס"ל דלא אמרו כן אלא לענין שאין מתאבלין עליהן וכו'.

אבל לענין קבורה, משמע דס"ל דשפיר דמי לקברו בביה"ק ישראל. מן הצד.

בין רשעים גמורים, פמותם פ"במות ל"ב ע"ב, ול"ג ע"ב. ע"ש בפירש"י ובתוס' ד"ה בין רשעים.

ומצאתי בפ"י הרדב"ז, בגליון הרמב"ם (דפוס ווילנא) שם בפ"א מהו' אכל ה"י, שכתב כן להדיא, וז"ל: ונראה שקוברין א תו בקבריהן משום פגם משפחתם, אבל לא אצל צדיקים עכ"ל. וא"כ הוא הדין בנד"ד אם לא יקברו למומר, בביה"ק ישראל, איכא פגם משפחתו ומצאתי בת"ש הרשב"א סי' תשס"ג שכתב וז"ל ואף פשאמרו בכל מקום, אין מתעסקין עמם בכל ובר, לא לענין קבורה ותכריכן אמרו, אלא שאין קורעין ולא חולצין ולא מספידין עלי' עכ"ל.

נדברי תשו' הרשב"א אלו, מובאין גם בב"י יו"ד סי' של"ד, ובסי' שמ"ה. בב"ה.

ובד"מ שם אות א'. ובש"ך שם סק"א.

ובלח"מ על הרמב"ם בפ"א מהל' ובל הלכה י"א עש"ה. ותימהני על הרדב"ז ז"ל שלא הביא לתשובת הרשב"א ז"ל ה"ל: (ג) איברא מצאתי בב"ח ז"ל, על הטור יו"ד סי' שס"ב, שכתב וז"ל וכו' עוד בס' אור זרוע: אסור להתעסק בקבורת אדם, שידוע שהוא רשע ולא עשה תשובה וכו' עכ"ל.

ותימה דהא מהו' דאין קוברין רשע אצל צדיק, בסנהדרין מ"ז, מוכח להדיא דמתעסקין בקבורתו של רשע. ומהו' דאין קוברין רשע חמור אצל רשע קל.

שמענו דמתעסקין אפי' ברשע חמור. ואפשר לחלק בין קבורה גרידא, להתעסקות קבורה.

דנדאי קוברין אותו. אבל אין להתעסק בקבורתו, להמציא לו תכריכין וצרכי קבורה, אלא מניחין אותו בקבר כמו שנמצא בלא תכריכין והכי נקטינו.

עכ"ל הב"ח ז"ל. ותימה גדולה על מרן הב"ח ז"ל דבמחכת"ה אישפתמיטתיה דברי תשו' הרשב"א הנ"ל, שפתב להדיא, דהא שאמרו בכל מקום: אין מתעסקין עמהם בכל דבר, לא לענגו קבורה ותכריכין אמרו.

וגם הב"י והד"מ והלח"מ והש"ף ז"ל בנו יסוד על דבריו, פאמור. ותרי תמיהי מידפר דכירי.

דכפי הנראה הי' לו להב"ח ז"ל ס' ה,, אור זרוע".

והמעניין בדבריו ז"ל, יראה שדעת אחרת עמו בד"ז. כי הנה ראה זה מצאתי באור זרוע לצדיק, ס' אור זרוע הגדול ח"ב הל' אבילות סי' תכ"ב אות ג'.

ז"ל: ואדם ידוע שהוא בעל עבירות. לא מיבעיא שאין מצה להתעסק בקבורתו, אלא שאסור להתעסק בקבורתו.

וראני דאמר בירושלמי דתרומות פ"ח ה"ג: מעשה בטבח אחד בצפורי שהיה מאכיל לישראל טריפות ונבילות, פעם אחת שתה יין בע"ש ועלה לגג ונפל נמת, והיו כלבים מלקקין את דמו.

אתון שאלין לר' חנינא. מהו מרמיטי' מן קומיהון.

א"ל פתיב,, ובשור בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו".

וזה היה גזל את הכלבים ומאכיל לישראל. ארפינון דמן דידהון אכלין.

ותניא במס' שמוחות, כל הפורשין מדרכי צבור אין מתעסקין עמהם לכל דבר. משמע אפי' לקבורה.

ובגמ' דידן סנהדרין מ"ו ע"ב אסקינן ת"ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו וכו'. ומשנינו הא דצדיק הוא תיגוי לי' פפ"ה, הנדף לא ליהוי להו פפ"ה.

הלכך אומר לי לבי אני יצחק המחבר, שאסור להתעסק בקבורת אדם שיודע שהוא רשע ולא עשה תשובה עכ"ל: ומצאתי עוד בס' אור זרוע הגדול בת"א הל' שחיטה סי' שע"א, שכ' ז"ל ואשפזן דאחמור רבנו במאכיל טריפה, ואסרו לעסוק בקבורתם.

דאמר בירושלמי פ"ח דתרומות ה"ג וכו'. פנ"ל.

וכ"כ עוד האור זרוע בהל' גה"נ סי' תמ"ח, ז"ל: ונהרי שהיה מוכר טריפות בחזקת פשירות, או שהי' מוכר כלבים בחזקת שונמן, ומת, קודם שעשה תשובה, אסור להתעסק בקבורתו. ולא עוד אפי' כלבים אוכלים את בשורו ולוקקין את דמו, אסור להברית כלבים מעליו.

פהיהא ירושלמי דתרומות וכו' עכ"ל. ומדברי ה,, אור זרוע" אלו, נובע מש"כ בהג"א על הרא"ש בחולין פ"ק גה"נ סוס"י ט"ז.

מובא גם בב"י יו"ד סי' כ"ה. ובד"מ על הטור יו"ד סי' ס"ד אות י"ד.

ובבאר הגולה' בגליון הש"ע יו"ד סי' כ"ה אות ג'. דהמאכיל טריפות אסור להתעסק בקבורתו.

ומקור ד"ז נובע מה, אור זרוע" הג"ל.

ותזה הנית בש"ע הרב התניא, הל' שחיטה סי' כ"ה סק"ט, שהביא ג"כ להג"א הג"ל. וכתב: וסמך לזה מן התורה, לפלג תשליכון אותו.

פי' את האוכל ואת המאכיל עכ"ל. ותימה גדולה על הרב ז"ל, שלא זכר שר להירושלמי בתרומות, בהעונדא דטבח שהאכיל טריפות וכו' פנ"ל.

ועונדא זו אמרו בכפילא, שפן הוא גם בירושלמי ע"ז פ"ב הלכה ג' ע"ש. וכ"ה במד"ר סדר ניקרא פ"ה סי' ו' ע"ש.

ומצאתי בש"ף עה"ת סדר משפטים, שפי' על דרך הפשט, את הפסיק, לפלג תשליכון אותו, מ"ש כפי הרב התניא הג"ל.

והביא מש"כ במדרש. ולא ציין להירושלמי ע"ש, והרב ז"ל במחכת"ה אישתמיטתי פל ז'ה: גם הלום ראיתי בהגהות יד שאול על יו"ד סי' שמ"ה סעי' ה', שכ' דדוקא במוכר טריפות אמרו שאסור להתעסק בקבורתו אבל בשאר רשעות מותר להתעסק בקבורתו.

ותדע שהרי מקרא מלא, פקדו את הארורה הזאת, אף שהיתה מרשעת גמורה, ודחוק לומר לפי שהיתה בת מלך וכו' ע"ש שישמח מאד שזכה לראות בס' אור זרוע בהל' גה"נ וכו' ע"ש ותמהני מאד על הגאון רב יוסף שאול ז"ל סיני ועוקר הרים, שהיה לו ספר, אור זרוע הגדול".

ובמתכת"ה לא ראה מש"כ בהל' אבילות הג"ל להדיא, דגם באדם שהוא רשע ידוע גם בשאר עבירות אסור להתעסק בקבורתו, כאמור. ולא דוקא במוכר טריפות.

ומש"כ מהמקרא, פקדו את הארורה דדחוק לומר לפי שהיתה בת מלך.

היא תימה גדולה, דהרי מפורש יוצא בהפסוק שם [מלכים ב'. ט' – ל"ד], פקדו נא את הארורה הזאת וקברוה, כי בת מלך היא".

הרי מפורש משפט כתוב הדר, דקברוה מטעם כי בת מלך היא. עכ"פ מצינו למיזן דהאור זרוע' ז"ל ס"ל, דהא דתניא: כל הפורש מדרכי צבור אין מתעסקין עמו בכל דבר.

היינו אפי' לקבורה דאסור להתעסק בקבורתו. ועפי"ז תמוהים מאד דברי הב"ח ז"ל סי' שס"ב הג"ל, שהעמיס בדברי האו"ז במש"כ דאסור להתעסק בקבורת אדם שיידוע שהוא רשע.

היינו שאסור להוציא לו תכריכין, אלא קוברין אותו בלא תכריכין. ובאמת זה אינו דהרי מבואר להדיא בס', אור זרוע הגדול" דאין מתעסקין בו אפי' לקבורה, אם ידוע הי' שהוא בעל עבירות, והיינו שהי' רגיל לעשות עבירות.

דהרי זה בכלל פורש מדרכי צבור. כמש"כ בהגהות מרדכי פ"ג דמ"ק סי' תתקל"ז ע"ש.

ולקהי אסור להתעסק בקבורתו, פדין שאר פורש מדרכי צבור, פגון מומר, וכיו"ב. לשיטת האו"ז הג"ל.

והיינו נמי טעמא דהאו"ז בהל' שחיטה, ובהל' גה"נ הג"ל. שכ': דהמוכר טריפות בחזקת פשירות אסור להתעסק בקבורתו.

פלומר. דמשום שחטא וקהטיא את הרבים, הוא בכלל פורש מדרכי הצבור.

כר"ה י"ז ע"א. ואין מתעסקין עמו אפי' לקבורה פנ"ל.

אבל אם רק לפעמים עושה עבירה לתיאבון, לא נקרא פורש מדרכי צבור. כמבואר ברא"ש פ"ג דמ"ק סי' נ"ט, ובמרדכי שם סי' תתפ"ו, ובהגהות מרדכי הג"ל.

ובטור יו"ד סי' ש"מ בשם מהר"ם מרוטנבורג ז"ל ע"ש בב"י: ועפ"ז לא קשה מידי קושית הב"ח על האו"ז הג"ל, דהא שאמרו דאין קוברין רשע אצל צדיק. דמוכת מזה דמתעסקין בקבורתו של רשע.

ע"כ איירי ברשע פזה, שעושה לפעמים עבירה לתיאבון, שאיננו נקרא פורש מדרכי צבור, ולקהי מותר להתעסק בקבורתו משא"כ ברגיל לעשות עבירות, או עושה עבירה להקעים, דנקרא פורש מדרכי הצבור, כמו מומר וכיו"ב, שפיר כתב האו"ו לשיטתו, דאסור להתעסק עסק בקבורתו ודו"ק.

סוף דבר הפל נשמע, דאיכא פלוגתא דרבנותא בפירושא דברייתא, ומס' שמחות פ"ב הג"ל. דהרמב"ם לפי פ"ה הרדב"ז, וכן הרשב"א, וקרא בשו"ו, והטור, והב"י, והש"ך, והלח"מ ז"ל.

פירשו להא דתניא במס' שמחות, דכל הפורש מדרכי צבור, אין מתעסקין עמו בכל דבר, לא לענין קבורה אמרו ד"ז.

אבל בעל ס' האו"ז הג"ל ס"ל דאפי' לענין קבורה הוה הוה הדברים, דאין מתעסקין עמו, כדבר האמור א':** (א) אמר בן המחבר: למסקנא דמלתא, נראה להורות כדברי הרשב"א ז"ל (הג"ל באות ב') דצריך קבורה.

וכן מבואר בשו"ת בשמים ראש סי' ס"ד דצריך לעסוק בקבורת אדם רשע. וכן בשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' שמ"א) כתב: אע"ג דאין מתעסקין עם המומרים והמוסרים וכו', ה"ד להתאבל עליהם, אבל קבורה נדאי חייבים לקבורו, אלא שאין לקבורו בקברי אבותיו משום אין קוברים רשע אצל צדיק וכו' יע"ש.

אם פי הב"ח בסי' שס"ב החליט דצריך לקבורו בלא תכריכין וסיים דקהי. נקטינו. ע"ש.

אמנם כן, נהוג עלמא לקבור את הפורש מדרכי צבור עם תכריכין ג"כ, מפני דרכי שלום, דלא גרע ממתני עפ"ם דמתעסקין עמהו, וכמבואר בסי' שס"ז. ואין לה רשע גמור מ,מאבד עצמו לדעת, אפילו הדין נותן לקבורה ותכריכין.

אך ורק צריכין להיות נזהר בדבר, להרחיק את הרשע מקבר ישאל פשר, ח' אמות. ואם פי הדין די לכאורה בד"א שזה נחשב למקומו.

מ"מ יש להחמיר להרחיקו יותר, שלא יקרב מקומו של הרשע למקום תפיסתו של הצדיק. פאָשר פֿון העמיר הגאון ר"ש איגור ז"ל (בגליון רש"א שם) להלומדים אצל המסיתים יע"ש: חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט)** בצלאל זאב שאפראן סימן קלב תשובה מִפֿון המִחְפֵּר נִשְׁאַלְתִּי אִם יָאוֹת לְהַדְלִיק בְּבִתֵּי-כְנֹסִיּוֹת וּבִתֵּי-מִדְרָשׁוֹת, גְּרוֹת-עֲלֵעֲקָטְרִי", לְהִיּוֹת דּוֹלְקִים בִּימֵי הַיָּהֲרָצִיּוֹת שֶׁל הַבַּעַה"ב הַמְתַּפְּלִים בְּתוֹכָם: וְזֹאת הֵיחָתָה תְּשׁוּבָתִי: הִנֵּה יֵשׁ מְקוֹם לְדוֹן לְהַתִּיר הַהַדְלָקָה שֶׁל הַיָּהֲרָצִיּוֹת בִּגְרוֹת עֲלֵעֲקָטְרִי".

עפ"י מה שפכת הגאון העצום ר' יצחק שמעלקיס ז"ל (שו"ת בית יצחק יו"ד סי' ק"כ) דמותר להדליק ולברך על „גאז ליכט" או עלעקטערישעס ליכט" ויוצא ידי חובת המצוה, ואסור לכבותם בשבת כמו גרות שיש בהן פתילות יע"ש.

ואם פן אפוא, אם יוצאין ב„גרות עלעקטריי" ידי חובת המצוה של הדלקת גר שבת. כל שכן שאנו יוצאין בהן ידי חובת הדלקת גר „גאהרצייט" שאינו אלא מנהג שנהגו ישראל בהדלקה זו, לעלוי נשמת המת.

ונזכר לדבר זה להדלק גרות בעד המתים מצאנו פתוב ב„שלקח ערוף" (או"ח סי' תר"י סעי' ד' בהג"ה): „ונזהגים שפלא איש גדול או קטן עושין לו גר, גם גר נשמה לאביו ולאמו שמתו", אמנם פן יותר נכון הדבר, להדליק ביום ה„גאהרצייט" גר של שמן כי רמז יש בו על הנשמה הקרויה: „גר ה' נשמת אדם" (משלי כ' כ"ז) וכתוב „באורים כפדו ה'" (ישעיה כ"ד י"ד) ויש מן המקובלים שאומרים שבגרות שמדליקין בבית הכנסת מוסיפים הארה בגרות של מעלה (נשמת חיים מ"ב פכ"ח) ושמן מרמז על ההשפעה של מעלה הנשפע על נפש המשפלת (מאמר מרדכי דרוש ו' מ"ב) וכמו שאמר הפתוב: „ושמן על ראשך לא יחסר" (קהלת ט' ח').

וכן רבינו הקדוש צוה לפני מותו לאמר: „גר? הא דלוק במקומו" (פתובות ק"ג ע"א) להורות לנו, כי נשמת ישראל מאירה באור פני מלך חי וקיים, ולא תכבה נרה לעולם ועד: ועד כמה נזהרים הם ישראל קדושים בהדלקת הגר ל„גאהרצייט", נראה מדברי „שלקח ערוף הרב" ז"ל (או"ח סי' רס"א) שפכת בשם „תשובת רש"ל" (סי' מ"ו): „מי ששכח להדליק גר של „גאהרצייט" מותר לומר לנכרי בין השמשות שידלקנו.

מאחר שהעולם נזהרים בזה, הרי זה כצורך גדיל, לענגן שאם לא יעשנו, יהיה לו צער, לא גזרו עליו בבין השמשות אע"פ שאין בו צורך שבת פלל". ראה בספר „ארחות חיים" (סי' רס"א אות ג') כתב בשם שו"ת „אמרי א"ש" (סי' מ"א): „אין להדליק גר „גאהרצייט" ב„יום טוב" כי אם ע"י נכרי".

ובשם שו"ת „כתב סופר" (סי' ס"ה) כתב: „יותר טוב להדליקו בבית הכנסת, דאז הוי נדאי פכל שאר הגרות שבביהכ"נ שיש בהן מצוה": חנוף העניף שאפראן רב בבאקארעשט סימן קלג כבוד הרב המופלג בתו"י מוה"ר דוד גרינבערג [ז"ל] מוינעשט. ע"ד אשר העיר בתוס' פתובות ק"ג ע"ב ד"ה אותו היום. שהרב ר"ח פהן ז"ל היה אומר אילמלי הייתי פשנפטר ר"ת הייתי מטמא לו וכו'.

ובקהדיא אָמרו בירושלמי ברכות דכשמת רבי אמרו אין פהונה היום וכו' עכ"ל. וכתב
כת"ר, כי צדיקים אינם מטמאים והקשה: אם כן, האיה ילפינן בפסחים ס"ז ע"א, דמת
מותר להכניסו למחנה לוייה.

מעצמות יוסף. הלא צדיקים אינם מטמאים! תשובה הנני בזה להשיב תשובה מאהבה
על אתר.

דלא כן ידידי האמת היא פי רבותינו בעלי התוס' ו"ל סבירא להו דצדיקים מטמאים,
כמו שאר מתים. וכבר ישבו על מדוכה זו בתוס' יבמות ס"א ע"א ד"ה ממגע.

ובתוס' ב"מ קי"ד ע"ב ו"ה מהו. שהביאו מה שמצינו פשהיה אליהו ו"ל קובר לרע"ק.

א"ל וכי מר אינה פהו ז א"ל: צדיקים אינם מטמאים [המדרש הזה מובא בגילקוט משלי
סי' ט'] והתוס' פתבו דדחה אותו כן, משום פבודו דרע"ק. ועיקר טעמו הנה, לפי שהנה
מת מציה וכו' ע"ש.

ואני מצאתי בתשיבת מהרי"ל סי' ק"נ שכתב ו"ל: קברי צדיקים מטמאים. כדאיתא
בתוס' ב"מ הנ"ל וימי לנו גדול מיוסף, נושאי ארונו נדחו לפסח פני.

וכן מישאל ואלצפון (פסוקה כ"ה ע"א ומ"ב) אולי נהגו כן ע"י שמערוותיהו יש בהן פותח
טפח. ושכחו הטעם.

ומנהג אבותיהם בידיהם, אבל על ארונות פותח טפח אין לסמוך כל כך וכו' ט"ש. ראה
בפ"ת (יו"ד סי' שע"ב סק"ב) שהביא בשם תשו' פהונה שכתב: דמה שנהגו א זה פהנים
להשתטח על קברי צדיקים, אין להם על מה שייסמוכו.

דאי סמכו אהא דאמר אליהו ו"ל דאין טומאה בת"ח. ליתא שפבר כ' התוס' [הנ"ל] שהנה
דוחה אותו.

ועיקר טעמו משום דהוי מת מצונה. והאריף לבאר מי הכריח להתוס' לפרש כן.

עכ"ל הפ"ח. ובמח"כ אישתמיט מינני התשו' מהרי"ל הנ"ל ועפ"י דבריו ו"ל י"ל דזה
היא שהכריח להתוס' לפרש כן.

משום דאם לא כן קשה מנושאי ארונו של יוסף שנדחו לפסח שני. וכן מישאל ואלצפון
שהיו עוסקין בנו"א אלת נדאי דצדיקים מטמאים.

ולכן שפיר פתבו התוס' דעיקר טעמו הנה משום דרע"ק הוי מת מצונה. ועפ"י ז אתי שפיר
הא דפסחים ס"ז דילפינן דמת מצונה מותר להכניסו למחנה לוייה.

מעצמות יוסף. משום דהאמת היא דצד קים מטמאים כמו שאר מתים.

ועפ"י ז אתי שפיר דברי התוס' בסנהדרין ל"ט פ"א ד"ה במאי. שכתבו: דהא ל"ק לי
האיה נטמא הקב"ה למשה וכו' ע"ש.

משום דהתוס' אָזלו לשיטתם דהצדיקים מטמאים כמו שאר מתים א')** (א) וי"ל בדרדך
אגדה קצת בטעמא של פשטי' דהמדרש הנ"ל דמשמע דאליהו ו"ל ס"ל דצדיקים אינם

מטמאים. עפ"י המשנה וי"ל דמס' אהליות (פ"ג מ"ג): „כָּל שְׂבַמַּת טָמֵא חוּץ מִן הַשְּׂיִנִּים וְהַשְּׂעָר וְהַצְּפוֹרֹן”.

ובגדה נ"ה פ"א, אמרו הטעם דשער וצפורן אינם מטמאים, משום דגופן מחליף ע"ש ובתענית כ"ה ע"ב, וב"ב פ' ע"ב, אמרו דהצדיק נמשל לארע וגזעו מחליף [עש"ה בפירש"י בתענית, ובפני' לב"ב וצ"ע ונהבן] וכינון דגזעו מחליף, י"ל שפיר דהצדיקים אינם מטמאים, כמו השער והצפורן שבמת שאינם מטמאים מטעם זה.

ועפ"י י"ל דנה הטעם שאמז"ל בברכות י"ח ט"א דהצדיקים במיתתם נקראו חיים. פ"י שגזעו מחליף.

ולכן נחשבים פחיים ואינם מטמאים כף נ"ל לומר. אבל לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה דהאמת היא כמש"כ התוס' דצדיקים מטמאים כשאר מתים:**) וגם חש"כ הפ"ת בשם השבתי כהונה דאי סמכו על הא דרוב ארונות יש בהם חלל טפח וכו'.

גם בזה אישתמיט מינני' מש"כ בשו"ת מהרי"ל הנ"ל עש"ה: אמנם עיקר פנונת הר"ח פהן שהיה אומר שאילמלי היה פשנפטר ר"ת היה מטמא את עצמו לו. והוכיח זה ממה שאמרו בהדיא בירושלמי דכשמת רבי אמרו אין כהונה היום.

טעמא אחרניא איפא בזה. וכוננתו למה שאמרו בירושלמי ברכות פ"ג ה"א.

והירושלמי הנה בכפילא נאמרה ונשנית גם בירושלמי נזר פ"ז ה"א: כד דמך ר"י נשיאה אכריז ר' ינאי נאמר אין כהונה היום וכו'. ומסיק הירושלמי בטעמא, משום דעשו אותו פמת מציה.

והר"ן בפ"ב דכתובות שם, כתב: דהינו טעמא, דכשם שכהן מטמא למת מצנה, מפני שאין לו מי שיתעסק בקבורתו. כף מטמא לנשיא, שמפני שכבודו מרובה, אין בכל המתעסקין בו די לפי כבודו וכו' עכ"ל.

וכן הוא להדיא בש"ס פסחים ע' ע"ב, שאמרו: דמית נשיא הפסח בא בטומאה ופירש"י: דמית נשיא מצנה לכל ישראל להתעסק בו. וכן רבינו הרא"ש בהלק"ט הל' טומאה סי' ב' הביא בזה מהא דפסחים הנ"ל (ואין להקשות על התוס' בכתובות בשם הרח"כ הנ"ל שהביא ראי' מירושלמי).

ולמה לא הביא ראי' מש"ס פסחים הנ"ל. די"ל דהתוס' ס"ל בזה כמו שפריק לה ה שירי קרגן' על הירושלמי נזיר פ"ז ה"א הנ"ל ד"ה והנשיא דהש"ס פסחים איפא לפרושי דנשיא הייני מלך פדכתיב אשר נשיא יחטא, וטטמא רבה אית בי' דכתיב שום תשים עליו מלך, שתהא איתתו עלה.

אבל מהא דר' ינאי דייק שפיר עכ"ל] וכן מפורש יוצא להדי א ברמב"ם פ"ג מהל' אבל ה"י, ונ"ל: נשיא שמת הכל מטמאים לו אפי' פהנים עצאווהו פמתמצנה לכל מפני שהכל חייבין בכבודו עכ"ל.

ובכ"מ שם ציין שמקורו טהור מהא דפסחים ע' ומירושלמי הנ"ל ועיין בב"י יו"ד סי' שע"ד שהביא להרמב"ן בתה"א והרא"ש בה"ט. וכו' דטעמא מפרש התם עשו אותו פמת

מְצוּה, לְפִי שְׂאִין כְּבוֹד הַנְּשִׂיא בְּיִוְרָשִׁים וּקְרוֹבִים אֲלָא בְּכָל אָדָם שְׂיִתְעַסְקוּ בּוּ פְקָרוּבִים וַיִּטְמְאוּ לוֹ.

והב"י שם ס"ג: שיש לתמונה על רח"כ (הנ"ל) שְׁהָרִי ר"ת לא הִזָּה נְשִׂיא. ואם התירו לט אות לרבי שְׁהָרִי נְשִׂיא.

לְמָה הִתִּירוּ לְטְמְאוֹת לר"ת שְׁלֵא הִי נְשִׂיא. וְשָׂמָּה הִזָּה סוֹבֵר הר"ח דְּגָדוֹל הַדּוֹר דִּינוֹ כְּנְשִׂיא.

ואעפ"י שְׁהִגְהוֹת מְיִמוּנֵי מְסַפְקָא לְהוּ אִי גָדוֹל הַדּוֹר דִּינוֹ כְּנְשִׂיא. הר"ח פְּשִׁיט לִי עכ"ל. וכן הוא לְהִדְיָא בְּפִי מְבַעַל ס' חֲרָדִים עַל הִירוּשָׁלַיִם בְּרִכּוֹת פ"ג ה"א הַנְּ"ל ע"ש. הָרִי לְהִדְיָא דְטַעְמָא דְרַח"כ הִי מְשׁוּם דס"ל דְּגָדוֹל הַדּוֹר דִּינוֹ כְּנְשִׂיא, וְעֲשָׂאוּהוּ כְּמַת מְצוּה, מְפָנִי שְׁהִפֵּל חֲיִיבִין בְּכַבּוּדוֹ כְּנ"ל, אֲבָל לֹא מְטַעְמָא דְצַדִּיקִים אֵינָם מְטַמְּאִים.

דְּהֶאֱמַת הִיא דְּהִצְדִּיקִים מְטַמְּאִים כְּשֶׁאֵר מְתִים: רָאָה בְּב"ח (שָׁם בְּסִי' שַׁע"ד) שְׁכַתְּב: פִּינּוּ דְהַגְמִי"מ מְסַפְקָא לְהוּ אִי גָדוֹל הַדּוֹר דִּינוֹ כְּנְשִׂיא. וְלִכֵּן אֵין לְשׁוּם פְּהֵן לִיִּטְמְאוֹת לְגָדוֹל הַדּוֹר.

וְכִף נְהָגוּ הַפֵּל הַנְּ"ל כְּרַח"כ. וְגַם מְדַבְּרֵי הַב"י בְּש"ע שְׁהִשְׁמִיט דִּין זֶה דְּנְשִׂיא, מְשַׁמַּע הָכִי דְכִינּוּ דְעַכְשָׁיו אֵין לְנוּ נְשִׂיא, אֵין דִּין זֶה נוֹהֵג בִּינֵינוּ.

וְגָדוֹל הַדּוֹר אֵין דִּינוֹ כְּנְשִׂיא עכ"ל. וְתִקְמָה שְׁהָרִי הַב"י הִבִּיא דִּין נְשִׂיא בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר בְּיִו"ד סִי' שַׁע"ד סֵעִי י"א.

וצ"ע: גַּם מְש"כ הַב"ח (שָׁם) וְנ"ל: אֲבָל מְהָא ל"ק לְדַעַת רַח"כ מְבָרְכוֹת כ"ח ע"ב דְּאֵרִיב"ז לְפָנֵי מִיתוֹ: פְּנּוּ כְּלִים מְפָנִי הַטְּוֹמָא דְאַלְמָא דְהִזָּה מְטַמְּא בְּמִיתוֹ, אַעפ"י שְׁהִזָּה נְשִׂיא, וְגַם הִזָּה הַגָּדוֹל בְּדוֹרוֹ. דְּנִדְאֵי דְלִטְמָא הַכְּלִים בְּאַהֲלָה הַמַּת אֵין לְחַלֵּק בֵּין מַת לְמַת כְּוָלָם מְטַמְּאִים בְּאַהֲלָה.

אֲבָל שְׁיִהִיּוּ בְּנֵי דוֹרוֹ מְטַמְּאִין לוֹ מְפָנֵי כְּבוֹדוֹ כְּדִי לְהִתְעַסֵּק בּוּ שְׁפִיר אִיכָא לְמִימַר בְּטָלָה קַדְוִשְׁתַּת הַכְּהֻנִּים עכ"ל. וַיֵּשׁ לְהַעִיר בְּזוֹהַ עַל הַב"ח, עִפִּי"ד הַס', סְדֵר הַדּוֹרוֹת" בְּרִיב"ז.

שְׁכַתְּב: דִּי"ל דְּבַחֲתֵי אַחַר שְׁהִזָּה נְשִׂיא ב' א' ג' שְׁנִים, נְתַן הַנְּשִׂאוֹת לר"ג דְּיַבְנָה עכ"ל. הָרִי דְרִיב"ז בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ לֹא הִזָּה נְשִׂיא כְּלָל.

וְאֵין לוֹמַר דְּעִיקַר כְּוִנַּת הַב"ח הִי מְשׁוּם דְּהִזָּה עכ"ל פְּגָדוֹל הַדּוֹר. מ"מ לְשׁוֹנוֹ אֵינּוּ מְדוֹקְדָק בְּמִש"כ שְׁהִזָּה נְשִׂיא.

וְעִפִּי"ד הַסְּדֵר הַדּוֹרוֹת" הַנְּ"ל יֵשׁ לְהַעִיר גַּם עַל הַצַּל"ח בְּבָרְכוֹת (שָׁם) שְׁדַקְדָק עַל הָא דְּאֵרִיב"ז בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ: „וְהִכִּינוּ כְּסָא לְחִזְקִיהוּ מְלָךְ יְהוּדָה שְׁבָא”.

וְכַתְּב: שֵׁנ"ל שְׁבָא לְקִרְאָתוֹ מְלָךְ מְמַלְכֵי בֵית דָּוִד לְפִי שְׁהִלֵּל הִי מְזַרְעֵ דָּוִד וְכו'. וּמִיּוֹם שְׁקִיבֵל הִלֵּל הַנְּשִׂאוֹת לֹא פָּסַק מְזַרְעוֹ.

וְאַמְנָם רְשָׁב"ג נְהָרַג בְּעֲשָׂרָה הַרוּגֵי מְלָכוֹת וּבְנוֹ ר"ג שְׁהִיא ר"ג דְּיַבְנָה קָטָן הִזָּה אֵז וְקִיבֵל רִיב"ז הַנְּשִׂאוֹת. וְלְקִרְאָתוֹ לוֹ שְׂאִין לְדָוִד הַמְּלָךְ תְּרַעֲוֶנְתָּ עֲלָיו עַל שְׁקִיבֵל הַנְּשִׂאוֹת וְלֹא הִזָּה מְזַרְעוֹ, לִכֵּן בָּא חִזְקִיהוּ שְׁהוּא מְמַלְכֵי בֵית דָּוִד לְקִרְאָתוֹ.

גם רמז בזה שאחר מותו לא יושיבו את בנו במקומו רק יחזרו הנשיאות לזרע הלל שהוא מזרע דוד. ולכן אמר והכינו פסא לחזקיהו מלך יהודה, והינינו פסא של הנשיאות עכ"ל.

וי"ל עפי"ד הצל"ח בכ"ה הא' דמה דדוקא חזקיהו מלך יהודה בא לקראתו להראות לו שאין לדוד המע"ה תרעומת עליו ולמה לא בא שאר מלך ממלכי בית דוד? וי"ל פיון דריב"ז בשעת פטירתו ה"ה מרגלא בפומי' הלקה מהלכות טומאה וטהרה.

ולכן בא דוקא חזקיהו מלך יהודה, שגם הוא ה"ה רגיל ללמד את בני דורו להיות בקיאים בדיני טומאה וטהרה. פסוקהדרין צ"ד ע"ב, שבימי חזקיהו בדקו מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותנוקת איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה ע"ש.

ולכן בא דוקא חזקיהו לקראת ריב"ז. וי"ל עפי"ז דקדוק צחות לשונו של ריב"ז בשעת פטירתו שאמר אלו הב' דברים בידת: ,,פנו פלים מפני הטומאה, והכינו פסא לחזקיהו מלך יהודה'.

וקשה מה ענין טומאה לחזקיהו מלך יהודה ולפי מה שכתבתי אתי שפיר ודו"ק. אבל גוף דברי הצל"ח תמוהים להסה"ד הנ"ל, שהרי החזיר ריב"ז את הנשיאות לר"ג שהיה מזרע הלל בחייו.

ועוד קשה על הצל"ח הא"ף אפ"ש להעלות על הדעת שיש לדוד המע"ה תרעומת על ריב"ז. והלא בגיטין נ"ו ע"ב, אמרינו: דריב"ז בקש מהקיסר שימון לו שושילתא דר"ג.

ופירש"י: משפחת הנשיא שלא תכלה שולטנות בית דוד ע"ש ואולי שנה גופא הוא הטעם שבא חזקיהו שהיה מזרע דוד לקראתו בשביל שהתחנן לפני הקיסר שלא תכלה שולטנות בית דוד וכן יש להעיר מירושלמי סוף סוטה, ובירושלמי ע"ז פ"ג ה"ב שאמרו גם על ר"א תלמידו של ריב"ז שאמר ג"כ בשעת פטירתו פנו וכו' ותנו פסא לריב"ז ואת דאמרו לחזקיהו ע"ש: בצלאל זאב שאפראן סימן קלד לכבוד הנכבדים, עיני העדה אלופים ונגידים, העומרים על הפקודים, בתוף קהל ותיקים נחסידיים, תושבי ק"ק הוש יצ"ו.

אחי ורעי! הנה צעקת הרב הגאב"ד דקהלתכם נ"י בא אלי! ע"ד אשר גרעתם ממשפחתו הקצובה סף. .

בכל חדש, זה שבועה חדשים, לעזרת תיקון בית המרחץ! מי ראה פזאת מי שמע פאלה? שלחו והתבוננו מאד, וראו הן היתה פזאת? הלא ישראל קדושים די בכל אתר ואתר מדינה ומדינה, מפרנסין ומיקרין להרב האב"ד העובד עבדות הקודש במחנה, וברגשי חמלה ורחמינה, מחזיקין בעדו מגן וצנה.

וכאשר לא יספיקו משפחתו בכל עת ועונה, מוסיפין לו בכדי להיות לו למשען ומשענה וזאת היא תעודת ישראל, מקבלי מתן נחליאל, צדקתם פהררי אל והנני בזה לתרוט בחרט אנוש ובצפון שמיר, מקורים טהורים ונאמנים, לפרנסת הרבנים, ושכר הדיינים.

ועיניכם תחזינה מישרים עד כמה שקדו רבותינו, אבות העולם" לטובתם ולרוחתם של הרבנים, ומפתח שקדו בעדם פאזהבים נאמנים! ואתם נכבדי עיר הויש איך קמתם לגרוע משפחת הרב דמתא.

וכי כף עושין רחמנים, בני רחמנים? (א) הנה נייתי וניחזי מראש צורים, ראש המדברים, מורנו ורבינו ר"י בעל הטורים. בטור חו"מ סי' ט' פתב בשם הר"י ברצלונא ונ"ל: נהגו ברוב מקומות לעשות לב"ד קנפה שפוסקין מזון ב"ד ופרנסתם לכמה עולה בשנה, ומגבין אותו בתחילת השנה או בסופה.

ואין בזו משום תורת שיחד ותורת אגרא, כי חובה היא על כל ישראל לפרנס דיניהם וחסמיהם. וגם אם יש נדבות או הקדשות סתם לוקחין מהן.

וכן א"צ הדייגין לטרוח לקף, ולא לבקש משום אדם פלום, פדי שלא יהא צריך לשום אדם, ולא להחניפו, ולא להחזיק לו טובה, אלא דבר קצוב הוא על הצבור ומגבין אותו בעונתו כמו ארנונות וכו' עכ"ל ומקור מקומו טהור בכתובות ק"ה ע"א: אר"י אר"א גזרי גזירות שפירושים היו נוטלין שכתן צ"ט מנה מתרומת הלשפה, לא רצו מוסיפין להם כו'.

ע"ש בפירש"י ד"ה נוטלין שכתן, שכתב: ומתפרנסין הימנו לפי שלא היו עסוקין במלאכתן עכ"ל. וכן הוא בתוס' שם ד"ה גזרי.

ובתוס' בכורות כ"ט ע"א ד"ה מה. שכתבו: פינן דכל עסקם להיות יושבין בדין, ולא היו עסקין בשום מלאכה, ע"כ מוטל על הצבור לפרנסן ע"ש.

וכן הוא בש"ע חו"מ סי' ט' סעי' ג' ע"ש בסמ"ע ס"ק ח' שכתב ונ"ל: חובה על ישראל לפרנס דיניהם, ילפינן לה מדכתיב והפיהו הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו, עכ"ל. ואין להקשות דהא הו' דרשא דגדלהו משל אחיו רק בכהן גדול נאמר.

פמבואר ביומא י"ח ע"א. והוריות ט' ע"א.

ותו"כ פ' אמור ע"ש. אבל דיינים מנ"ל דמחויבים ג"כ לגדל משל אחיו? מ"מ זה ליתא.

דקא בתולין קל"ד ע"ב הובאה דרשא זו גם לענין שאר אדם חשוב. ע"ש בפירש"י (ד"ה ואבע"א אדם חשוב) פתב: כגון ממונה ראש ישיבה יכול לקדם ולזכות, שהרי עליו לגדלו ולהעשירו, עכ"ל.

הרי מבואר דילפינן מפהו גדול לשאר אדם חשוב, כגון ראש ישיבה. והוא הדין לדיינים. ועפי"ז יש להעיר ע"ז שמצאתי בפירש"י תענית כ"א ע"א ד"ה מלך ר"י. שכתב: מינוהו ראש ישיבה עליהן.

מנהג הוא מי שהוא ר"י, היו מגדילין איתו משלהן ומעשירין אותו כדאמרין לגבי כה"ג, בספרא וביומא י"ח [הנ"ל] עכ"ל וע"ע בפירש"י סוטה מ ע"א ד"ה א"ר אבהו אית לן רבה ע"ש. ותמהני שלא הביא מחולין קל"ד ע"ב הנ"ל דמפירש להדיא גם לענין שאר אדם חשוב כגון ראש ישיבה, דמחויבין לגדלו ולהעשירו.

ומשמע דלאו מנהגא בלבד הוא כמו שפעלה על דעת רש"י ז"ל בתענית הנ"ל, אלא חיוב גמור הוא, משום דילפינן מכה"ג, גם לשאר אדם חשוב פנ"ל. וצע"ג.

ותרי תמיהי מדפר דכירי לה. דהא שנו חכמים בלשון המשנה ב"ב צ"ט ע"ב: דרף המלך אין לה שיעור.

ובפני הרשב"ם שם כתב: דמדכתב בפרשת המלך, לבלתי רום לבבו מאחיו קדריש גדלהו משל אחיו.

כדדרשינן נמי והפכה הגדול מאחיו. עכ"ל.

[ולקמן אבאר בס"ד פוננת פי הרשב"ם בזה]. עכ"פ מצינו למידן מקרא, גם גבי מלך לגדלהו משל אחיו.

ולאו דוקא גבי כה"ג. וגם רבנן איקרו מלכים.

כגוטינן ס"ב ע"א ע"ש. ועפי"ז יתכן לשין הגמ' בתענית כ"א ע"א שאמרו, מלך ר' יוחנן וכו'.

פלומר דרבנן איקרו מלכים. וממילא מוכח דמחנניבין לגדלו ולהעשירו, מקרא האמור בפרשת מלך, כפירוש הרשב"ם הנ"ל.

ותימה מה על פירש"י בתענית וסוטה הנ"ל שלא הביא מכ"ז. וגם תימה על פי הרשב"ם שלא הביא מחולין קל"ד ע"ב שהביאו דרשא זו דכה"ג, גם לענין שאר אדם חשוב, וכאמור.

וביותר תמה אקרא על מרן הסמ"ע שלא העיר מכ"ז, וצע"ג: (ב) נעתה אלקה ואשיבה למש"כ הטור בחו"מ סי' ט' הנ"ל דגם אם יש נדבות או הקדשות סתם לוקחין מהן לפרנס דינייהם. וכן הוא בש"ע חו"מ סי' ט' הנ"ל.

וגם זה מקורו נובע מכתובות ק"ה ע"א דגוזרי גזירות היו נוטלין שְכָר מתרומת הלשכה. ושם בכתובות ק"ו ע"א: ארבב"ח אר"י דגם מגיהי ספרים שבירושלים היו נוטלין שְכָרן מתרומת הלשכה.

ובפירש"י שם כתב: מגיהי ספרים של כל אדם ואדם. שאסור להשהות ספר שאינו מוגה וכו' וראו ב"ד שהיו מתעצלין בדבר והפקירו תרומת הלשכה לקד.

עכ"ל.

וכן הוא ברמב"ם פ"ד מהל' שקלים ה"ז: מגיהי ספרים שבירושלים ודי גין כו' נוטלין שְכָרן מתרומת הלשכה. עכ"ל.

אולם בירושלמי למי פ"ד דשקלים ה"ב, שם הגירסא מגיהי ספר העזרה נוטלין שְכָרן מתרומת הלשכה. וראיתי בשגרי קרבן על הירושלמי שם שהשיג על פירש"י כתובות ק"ו ע"א הנ"ל שפי' מגיהי ספרים של כל אדם, משים שהפקירו ב"ד תרומת הלשכה לקד.

והקשה ע"ז בזה"ל: דלא מצינו שהפקירו ב"ד תרומת הלשכה לצרכי ציבור וכו' אלא
נדאי דלא אמרינן לב ב"ד מתנה אלא בדבר ששייך למנבח ולצרכי מקדש. וא"ת שני
דייני גזילות יוכיח? י"ל דהם היו לצורך המקדש שלא יגנבו ויגזלו שם.

ועוד שלא ימנעו העם מלהביא קרבנותיהם לירושלים. לכן נ"ל דלשון מגיהי ספרים
שפירושים דאיתא בבבלי לאו דוקא.

ואמגיהי ספר שבעזרה קאי. עכ"ל השי"ק.

ובמחכ"ת אישתמיט מהגאון בעל,, שירי קרבן" הטוש"ע בחו"מ סי' ט' ה"ל דמבואר
להלכה דגם בזה"ז נוטלין שכר הדיינין מסתם הקדשות.

אע"ג שבעוה"ר אין לנו לא מקדש ולא מנבח. ועל כרחיך נדאי משום דאמרינן לב ב"ד
מתנה ע"ז.

ומה שהשיג ה,, שירי קרבן" על פירש"י והוכיח לומר דלא אמרינן לב ב"ד מתנה, אלא
בדבר ששייך למנבח ולצרכי המקדש כנ"ל אישתמיטתיה במחכ"ת דבר התוס' בשבועות
י' ע"ב ד"ה קדושה.

והתוס' מעילה י"ד ע"א ד"ה בונין. שפכתבו להדיא דהא דדייני גזירות וכן מגיהי ספרים
נוטלין שכרן מתרומת הלשכה משום דלב ב"ד מתנה עליהן ע"ש וא"כ פשוט וברור
דנשאין ליטול שכר הדיינין גם מסתם הקדשות אפי' בזה"ז.

ודלא כהשי"ק [ועיין רש"י מ"ק י"ח ע"ב ד"ה אפי' בספר עזרא ע"ש. ועיין בהגהות
הגר"א ז"ל על הירושלמי שקלים ה"ל ובגה"ש שם, ובמשנת אליהו.

ויש לפלפל ולא עת האסר פה] אמנם כן אפתי יש להקשות פ"ז, מברייתא מפורשת
בספרי פרשת שופטים (פיסקא קס"ה):,, לבלתי רום לבבו מאחיו, ולא משל הקדש".

וכן הוא בילקוט שמעוני פ' שופטים שם. והמפרש,, וזית רענן" שם פ"י: ולא משל הקדש
דמשל הקדש אסור ליטול כדי להתנאות עצמו עכ"ל.

וראיתי להגאון מלבי"ם ז"ל (בפירושו עה"ת פ' שופטים) שהגיה להספרי ה"ל ומחוק
מלת,, הקדש" וכתב שצ"ל:,, מאחיו, ולא משל הקודם".

יע"ש.

ובמחכ"ת אישתמיטתיה ה,, ילקוט שמעוני" וה,, וזית רענן" ה"ל.

וגם בל"ז פירוש המלבי"ם בהספרי דחוק מאד. פאשר יראה המעיין.

ולפענ"ד נראה פירושו של ה,, וזית רענן" נכון מאד.

אבל אני אוסרף מ"א וקמחא, ואמינא טעם לשבח. ואקדים לפרש דברי הרשב"ם מ"ש
על המשנה בב"ב צ"ט ע"ב דדרך המלך אין לה שיעור.

וכ': דמכתב בפרשת המלך,, לבלתי רום לבבו מאחיו" קדריש גדלהו משל אתיו.

כדדרשינן נמי והפהן הגדול מאחיו וכו'. עכ"ל.

נדברי הרשב"ם ז"ל תמוהים. דבשלקמא גבי כה"ג שפיר דרשינן מדכתוב,, הגדול מאחיו", היינו לגדלהו משל אחיו.

משא"כ גבי מלך דכתיב בדרך שלילה,, לבלתי רום לבבו מאחיו".

אדרבה איפכא שמעינן מינה ל ולפענ"ד נראה לפרש פנונת הרשב"ם. פלומר: שהמלך היה נוטל שָכרו מאחיו בני המדינה, לא מתרומת הלשפה, למען לא ירום לבבו.

וכיון שהוא נוטל הכל מאחיו בני המדינה, הנם שאין לה שיעור למעלה. מ"מ לא יכול להתגאות.

כירושלמי ערלה פ"א ה"ג. מובא בתוס' קידושין ל"ו ע"ב ד"ה פל.

ובר"ן פ"א דר"ה. דסימנא מלתא, דהאי מאן דאכיל דלאו דיליה, בהית לאיסתפולי ביה" [וכעין זה איתא ב,,תנא דבי אליהו" (ח"א פכ"ז): ,,בזמן שהאדם אוכל משלו, לבו מתנישב עליו, ואם הוא אוכל משל אחרים לבו מתמרמר עליו".

ובש"ס ביצה ל"ב ע"ב: ,,המצפה על שלחן אחרים עולם חשף בעדו".

ועיין בע"ז כ"ח ע"ב שוריינא דעינא באובנתא דלפא תלוי' יע"ש. וכיון שלבו מתמרמר ממילא עולם חשף בעדו ר"ל.

וא"כ עפי"ז קרא גופיה מפרש טעמא,, לבלתי רום לבבו" לך,, אחיו".

פלומר משום הכי רק גדלהו משל אחיו. וממילא לא ירום לבבו.

ועפי"ז אתי שפיר דרש הספרי ה"ל: ,,לבלתי רום לבבו מאחיו, ולא משל הקדש".

פלומר דאם היה נוטל המלך שָכרו משל הקדש מתרומת הלשפה, עדיין יוכל להתגאות, באשר אינו ניטל ביחוד משל אחיו פלום רק הקדש והבן. וא"כ עפי"ז קשה על הש"ס פתובות ק"ה ע"א והרמב"ם בהל' שקלים ה"ג"ל, שפסקו ליטול שכר הדיינים משל הקדש מתרומת הלשפה.

וכן פסקו הלכתא בטוש"ע חו"מ סי' ט' ה"ל דלוקחין מהקדשות סתם פנזפר. וקלא לפי מה שבארנו עד פה עיקר חובת הצבור לפרנס דייניהם נובע מהא דגדלהו משל אחיו.

ולפי דרשת הספרי אמרנו,, מאחיו, ולא משל הקדש"? ואפשר דהספרי לא מיירי בסתם הקדש.

אלא בהקדש שהוא קדושת הגוף. פתירויז התוס' בשבועות י' ע"ב ד"ה קדושה.

או בהקדש נדבת יחיד אפי' הקדישם למוסרם לצבור פתירויז התוס' מעילה י"ד ע"א ד"ה בונין ה"ל. ועיין בסמ"ע חו"מ סי' ט' סק"ח ובפרישה שם ודו"ק: (ג) הגם הלום ראיתי, בסייעתא דשמיא, לחרש דבר נאה ומתקבל,, ויקראו בספר תורת אליהם מפורש ושום שכל ויבינו במקרא" דחובה על הצבור לפרנס דייניהם וחקמיהם! מלבד הדרשה דגדלהו משל אחיו ה"ל.

,,זכרו תורת משה" (בפרשת עקב י'): בעת שהוא אמר ה' אלי פסל לה וגו' ועשית לה ארון עץ.

ואכתוב על הלכות וגו' ושמתם בארון ואעש ארון עצי שטים, ואפסל שני לחית אבנים וגו'. ואפן נארד מן החר, ואשים את הלחת בארון אשר עשיתי וגו' ופירש רש"י (שם): „בעת שהוא לסוף מ' יום נתרצה לי, ואמר לי פסל לך, ואח"כ ועשית ארון.

ואני עשיתי ארון תחלה, שפשאבוא והלוחות בידי היכן אתנם וכו'. עכ"ל רש"י ו"ל נכאן הבן שואל מכל מקום, מה בקש משה רבינו להראות בספור הזה הכי רצה להראות חכמתו לעיני כל ישראל נגד הקב"ה? ואם אחת הדעות נותנת פן שפשיבוא והלוחות בידי הדין אתנם.

מפני מה לא נצטוה משה מפי הגבורה לעשות הארון תחלה? אמנם נלפענ"ד לפרש הפל על נכון בס"ד. באופן שגם זאת היתה אחת מן התוכחות שהוכיח משה רבינו לישראל ויתכן עפ"י מ"ש ביומא פ"ב: „ר"י רמי פתיב ועשית לה ארון עץ, וכתוב ועשו ארון עצי שטים.

מפאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו". וביומא ג' ע"ב: אמר א"ח משום ר"א פתוב א' אומר ועשית לה ארון עץ.

וכתוב א' אומר ועשו ארון עצי שטים. הא כיצד פאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום.

פאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום. והמהרש"א (בח"א יומא ג' ע"א שם) פתב: דשקולים הם הדרשות, דאינו נראה דפליגו וכו' יע"ש.

ועפ"י ז"ל על פירש"י (ביומא ע"ב: ד"ה מצווין) שכתב: בתחלה הטיל הכתוב המלאכה על משה, ואח"כ הטילו על הצבור, ואע"ג דקראי לאו בהאי סידרא פתיבי, אסמכתא בעלמא הוא דקאמר. עכ"ל.

ולפענ"ד נראה דאם נימא דרשות שקולים המה. לאו אסמכתא היא, אלא דרשא גמורה היא מן התורה, דת"ח בני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו.

ואקדים לפרש גירסת רבינו חננאל (שנדפסו בש"ס ווילנא): „ועשו ארון.

מפאן לת"ח שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו". עכ"ל.

הרי דלגירסת רבינו חננאל לא דרשינו זאת מרומיא דקראי. רק מהאי קרא גופיה ד„ועשו ארון“.

ונראה דהר"ח בגירסתו משונה דרשת הגמרא לדרשת ה„מדרש רבה“ (סדר תרומה פל"דג'): „מפני מה בכל הפלים פתיב ועשית, ובארון פתיב ועשו ארון.

אריב"ש א"ל הקב"ה יבואו הפל ויעסקו בארון, פדי שיזכו פולם לתורה". עכ"ל.

והרבינו חננאל סבירא ליה דהיינו טעמא נמי לדרשת הגמרא דמדמו ת"ח לארון הקודש. כמו שבארון הלוחות מונחים בו.

פן בלב נבין תנוח חכמת התורה. על פן יבואו כל בני עירו ויעסקו במלאכתו.

פדי שיזכו פולם לתורה. והאיר ה' את עיני ומצאתי לרבותינו בעלי.

התוספות (עה"ת פ' תרומה) כתבו וז"ל: וְעָשׂוּ אֲרוֹן. בְּכוֹלָהוּ פְּתִיב וְעָשִׂיתָ.
וְכַאֵן פְּתִיב וְעָשׂוּ. לְפִי שֶׁהַכֹּל חִיבִין לְהִתְעַסֵּק בּוֹ מִפְּנֵי כְבוֹד הַתּוֹרָה שֶׁבְּתוֹכוֹ.
וְקו"ח לת"ח שְׁבַנֵי עִירוֹ מְצוּנִים לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתָן פְּדֵי לְכַבְּדָם. וְהֵכִי אֵימָא בְּיוֹמָא,, וְעָשׂוּ
אֲרוֹן" מְכַאֵן לַת"ח וכו'.

עכ"ל.
הרי מבואר דגם רבותינו בעלי התוס' גרסו כהר"ח. דלמדו הא דת"ח בְּנֵי עִירוֹ מְצוּנִין
לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתָו, מֵהָאֵי קָרָא ד,, וְעָשִׂי אֲרוֹן" בְּלַחֲוֵדִיהָ.
וּמְקוֹרָם טְהוֹר מֵהַמַּד"ר הַנ"ל. וְלִגְיָרְסַת הַר"ח וְהַתּוֹס' אֲתֵי שְׁפִיר הַגְּמָרָא וְהַמַּד"ר הַנ"ל,
וְהֵם שְׁפָה אֲחַת וְדִבְרִים אֲחָדִים, זב"ז קְשׁוּרִים וְנִצְמָדִים.
אִךְ אִם נִימָא כְּהַמְהָרֵשׁ"א הַנֶּזְכֵּר, דְּשָׁנֵי הַדְּרָשׁוֹת שְׁקוּלִים הֵם כְּנ"ל, יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְהַגְמָ'
הַנ"ל גַּם לְפִי הַגְּיָרְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ דְּעִיקָר הַדְּרָשָׁא דַּת"ח בְּנֵי עִירוֹ מְצוּנִין לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתָו
נִלְמַד מִקָּרָא ד,, וְעָשׂוּ אֲרוֹן" וְכַדְאָמְרוּ.

וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּבָזָה עָשׂוּ רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוּם. וְהָא דְכָתִיב ,, וְעָשִׂיתָ לָּהּ אֲרוֹן", מִיָּגִירֵי בְּזִמְן
שֶׁלֹּא עָשׂוּ רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוּם, וְלֹא הָיוּ עוֹסְקִין בְּמֶלֶאכֶתָו שֶׁל ת"ח.

מִמֶּשׁ כְּתִירוֹץ הַגַּמ' בְּיוֹמָא ג' ע"ב הַנ"ל: הַשְּׁמָא הָכָא נִתְּנָה רֵאשׁ וְנִשְׁוֵבָה לְדָרוּשׁ כְּמִין
חֲנוּמָר, דְּהֵינּוּ טַעְמָא שְׂאֵמֵר הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה,, בְּעַת הַהוּא" בְּתַחֲלָה פָּסַל לְד' וְאַח"כּ וְעָשִׂיתָ
לָּהּ אֲרוֹן פְּדֵי שְׂיִתְנוּ יִשְׂרָאֵל אֶל לְבָבָם, וְיִשְׂאָלוּ לְדַעַת שְׁפָשִׁיבָא מִזְּשֶׁה וְיִהְיִ' הַלּוּחֹת בְּיָדוֹ
לְהִיכֹן יִתְּנָם? וְיִבְיִנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוּם שְׂיַעֲסְקוּ הֵם בְּמֶלֶאכֶתָו שֶׁל ת"ח מִזְּשֶׁה רַבִּינוּ
וְשְׂעָשׂוּ הֵם אֶת הָאֲרוֹן.

וְאִךְ אַז הָיָה יָכוֹל מִזְּשֶׁה לְהַקְדִּים אֶת עֲצָמוֹ וְלִפְסִיל הַלּוּחֹת, וּבְעוֹד הָיִיתוּ בְּהַר לְקַבֵּל
הַלְּנָאוֹת, מְלֶאכֶת הָאֲרוֹן הָיְתָה נִגְמָרַת ע"י יִשְׂרָאֵל, וְכְשִׁיבָא מִזְּשֶׁה עִם הַלּוּחֹת בְּיָדוֹ, יִמְצָא
הַכֹּל מְתוּקָן לְפָנָיו, לְתַת אֶת הַלְּנָחוֹת בְּאֲרוֹן אֲשֶׁר עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹד הָיִיתוּ בְּהַר.

אוּלָּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ אַז רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוּם לַעֲשׂוֹת אֶת הָאֲרוֹן וְרַק מִזְּשֶׁה לְבַדּוֹ, הוּא
וְלֹא אַחֵר, הַכְּשִׁיר אֶת עֲצָמוֹ לְמֶלֶאכֶת שָׁמַיִם. וְהָיָה מְוַכְרַח לְהַקְדִּים לַעֲשׂוֹת אֶת הָאֲרוֹן,
פְּרִי שְׂיָהָא מוּכָן לְיוֹם שׁוּבוֹ מִהַהַר וְיִתֵּן בּוֹ אֶת הַלּוּחֹת.

וְע"ז הוֹכִיחַן מִזְּשֶׁה רַבִּינוּ תוֹכַחַת מְגוּלָּה, עַל שֶׁלֹּא עָשׂוּ אֶת הָאֲרוֹן, וְע"ז לֹא עָשׂוּ רְצוּנוֹ
שֶׁל מְקוּם וְזֹאת גְּרָמָה לוֹ שֶׁהָיָה מְוַכְרַח בְּעֲצָמוֹ לְהַקְדִּים לַעֲשׂוֹת אֶת הָאֲרוֹן וְז"ש: ,,וְנָעַשׂ
אֲרוֹן וְגו' וְנָפְסִיל שְׁנֵי לּוּחֹת" וְגו'.

כְּלוּמֵר שֶׁהָיָה מְוַכְרַח בְּעֲצָמוֹ לְהַקְדִּים עֲשִׂיתָ הָאֲרוֹן, וְלַעֲכָב נְתִינַת הַלּוּחֹת, וְגָדוּל עֲוֹנָם
מִנְשׂוּאָא, עַד שְׂיִתְנוּ אֶל לְבָבָם לְשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלִמָּה מֵהַ שְׂעָשׂוּ רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוּם. וְדו"ק
כִּי זֶה נֶכּוֹן מְאֹד: שְׂאוּ נָא עֵינֵיכֶם וְרֵאוּ בְּש"ס שְׁבַת קי"ד ע"א: אר"י אֵינְהוּ ת"ח שְׁבַנֵי
עִירוֹ מְצוּנִין לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלֶאכֶתָו.

זֶה שְׁמַנִּיחַ חֲפָצוֹ וְעוֹסֵק בְּחֲפָצֵי שָׁמַיִם. וְהַנ"מ לְמִיטְרַח בְּרִיפְתָהּ.

ע"ש.

ואין לה עוסק בתפצצי שמים יותר מרב העיר שפל מילי דמתא עליה רמיא, להזהיר אתהם את חקי אלהים ותורתו, ולהודיע להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, וכל דבר הגדול וכל דבר הקטן יביאו אליו, והוא נושא לבדו טרחם, משאם, ריבם.

נדאי מחנכים הצבור למיטרח בריפתיה, לתת שָכרו, די סיפוקי. וכאשר לא יספיק שָכרו כגון שנתרבו בני ביתו, מוסיפין לו.

כפתובות ק"ה ע"א הג"ל. וכמש"כ הרמב"ם בפ"ד מהל' שקלים ה"ז הג"ל: ,,לא הספיק להם אף על פי שלא רצו מוסיפין כדי צרכן הם ונשיהם ובניהם ובני ביתן" עכ"ל, וה"פסוף משנה" (שם) לא הערה מקורו דמנ"ל דמחנכין להספיק גם לצורך בני ביתם? (ע"י בשו"ת חת"ס חח"מ סי' כ"ב וסי' קס"ו ע"ש) ולפענ"ד דבר זה מסיני נאמר, ונכתב במקומו, דת"ח בני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו ולמיטרח בריפתיה.

נאי ס"ד לו ולא לבני ביתו. עדיין יתא הת"ח מן כרח לעסוק בא זה מלאכה בכדי לפרנס בני ביתו, א"כ עדיין לא יצאו בני עירו מחיובם לעשות מלאכתו ז אלא נדאי דמחנכין הצבור לפרנס גם אשתו ובני ביתו של הת"ח [ומצאתי ב,תנא דבי אליהו" ח"א פכ"ז: ,,ומבשרה לא תתעלם", מי שיש לו ת"ת בשכונתו וכו' והוא זן אותו ומפרנסו ומכלכלו.

נמצא שהיא מקיים ומחיה לאותו ת"ח ואת אשתו ובניו ואת כל אשר לו ואת כל הקרובים עמו במשפחה" וכו' יע"ש. ובתנדב"א (לעיל פ"כ) איתא: ,,מי שיש לו ת"ח בתוך ביתו וכו' ומפרנסו עס בני ביתו, ברכה נכנסת לו".

יע"ש].

ומכל האמור מצינו ראיות מפורשות דמותר לרב העיר לקבל ספיק ושאר הכנסות מאנשי העיר (וע"י רמ"א יו"ד סי' רמ"ו סעי' כ"א, ובש"א סק"כ. ובשו"ת תשב"ץ ח"א מסי' קמ"ב עד סי' קמ"ח).

ועוד בכמה שו"ת, כנודע לכל באי שער תשובה]: ממוצא הדברים האלה, תבינו ותשפילו, נכבדי ק"ק הוש. פי חלילה חולין הוא לכם להוריד בקודש, לגרוע משפחת הרב הגאון אב"ד דקהלתכם נ"י הקצוב לו לכל חדש! רבותינו אדירי התורה, פסקו להוסיף אע"פ שלא רצו דיני גזירה.

נאי מ עדה המאושרה, מדוע עיניכם צרה? הביטו נא וראו בשו"ת ,,חתם סופר" (חח"מ סי' קס"ו) שהוכיח במישור את ראשי עיר אחת כי רצו לפחות ולגרוע מפרס הרב שלהם יע"ש.

[במחכת"ה קוצר במקום שהיה לו להאריך. ונאנא זעירא בארתי הדברים בס"ד.

וגם להשו"ב דמחנ"ק חלילה לכם לגרוע ממשפחתם אפי' פ"ח. מי לא ירא משאגת גור ארניה יהודה דוד מלך ישראל: ,,משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה" (תהלים י"ב יעו"ש בילקוט תהלים י"ב סי' תרנ"ז).

ואם תאבו ושמעתם לקול חוצב להבות אש דת תוה"ק, ותחזירו למפרע את כל הגרעון להרב דמתא וגם להשוי"ם, ומכאן ולהבא לא תגרעו עוד. מאת ה' ישאו ברכה, ברכיה והמשכה, ויוסף אליכם אלהי פועמים פכה.

שמעו אלי ותחי נפשכם, וחדות ה' יהיה מעונכם: בצלאל זאב שאפראן סימן קלה תשובה מן המחבר נשאלתי להודיע נאמנה, באיזהו מקומן בתלמוד ומדרש, מצאנו רמז למקור מאמרם ו"ל: ,,כיוון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מלמטה נעשה רשע מלמעלה": וזאת היתה תשובתי: מאמר זה הובא ב,,פירוש הרמב"ם" (על מס' אבות) על מה שישנו חכמים בלשון המשנה (שם פ"א מ"י): ,,וישנא את הרבנות".

ישא הרמב"ם ו"ל מדברותיו לאמר בזה"ל: ובקשת השררה והרבנות יארעו לו נסיונות בעולם ורעות, כי מפני שיקנאו בו בני אדם ויחלקו עליו יפסיד אמונתו, כמו שאמר: ,,כיוון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מלמטה נעשה רשע מלמעלה" וכו' עכ"ל.

והגאון ר"י ברלין ו"ל (בגליון הרמב"ם שם) הביא להבעל הטורים (במדבר א' – ג') שכתב וז"ל: הפקד, ב' בפסוקה.

הכא ואתה הפקד את הלויים). ואידך, הפקד עליו רשע.

ונה שאמרו: אין אדם נעשה שוטר מלמטה, אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה עכ"ל. והגרי"ב סיים (בגליון הרמב"ם שם) בזה"ל: ולא הודיעו איה מקום שאמרו הכי והיכן נזכר דבר זה בתלמוד בבלי וירושלמי או במדרש עכ"ל.

והנה לא אהדל מלהביא פה מה שמצאתי פתוב בגליון הרמב"ם של אדוני אבי מורי הרב הגאון הגדול המפורסם וכו' מוה"ר בצלאל זאב אבד"ק באקוי זצ"ל. הלא פה דבריו הנעימים בזה"ל: ולדעתי נראה נכון להביא מקור טהור למאמר זה.

עפ"י מאמרם בש"ס יומא (כ"ב ע"ב): נכיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מתעשר. מעיקרא פתיב ויפקדם בבזק, ולבסוף ויפקדם בטלאים וכו' ע"ש.

ונראה זה מצאתי פתוב בספר הרקנטי (מובא גם בס' נחלת בנימין, ובס' מעשה רוקח על התורה פ' ראה) דבשמים ממעל נכתב הכל בדרף תשר"ק, בסוד תתהפך כחומר חותם, ולמטה הכל נכתב בדרף א' – ב' ביושר ע"ש, ואם כן, ממילא מוכן, שבשמי מרומים, אם רוצים לכתוב על איש אחד שיהיה ,,עשור", אזי כותבין עליו מלמעלה מלת ,,רשע". ועפ"י עולה יפה המאמר ,,כיוון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מלמטה נעשה רשע מלמעלה".

הוא הדבר שאמרו (ביומא שם) ,,כיוון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מתעשר".

פלומר: שכותבין מלמעלה שהוא ,,רשע", ותתהפך כחומר חותם, ונעשה ,,עשור", מלמטה (עי' בשו"ת יעב"ץ ח"ב סי' ע"א מש"כ בבבאור מאמר זה).

עכ"ל אאמו"ר הגאון הרב"ז זצ"ל, ודברי פי חכם חן ובשפך הימים אמרתי, כי יתכן עוד למצוא מקור למאמר זה בש"ס סנהדרין (ק"ג ע"ב) ,,כיוון שנעשה אדם רש מלמטה נעשה רש מלמעלה וכו' יעושה".

ואם נלטוש עין חודרת אזי נחזה כי מקור המאמר שהביא הרמב"ם שפיון שנתמנה אדם וכו', יסודתו בהררי קודש בש"ס סנהדרין שם. ובלי תפונה היה לו גירסא אחרת בש"ס שם.

ועתה האיר ה' את עיני ומצאתי כתוב מפורש יוצא המאמר הזה במדרש,, חסר ויתר"
(דפוס מאינץ תרל"ב, צד ל"ט) יע"ש.

ומ,,בית המדרש" הזה יצא תורת משה רבינו הרמב"ם ז"ל, ומשם לקח המאמר הנזכר:
תנוד העניף שאפראן, רב בראקארעשט בלאאמו"ר הרב הגאון הרב"ז זצ"ל הכ"מ.

סליק חלק יורה דעה